

مرکز تحقیقات اسلامی

اصفهان

گامی

عمران
علیهما السلام

www. **Ghaemiyeh** .com
www. **Ghaemiyeh** .org
www. **Ghaemiyeh** .net
www. **Ghaemiyeh** .ir

دانشگاه جامع ملی اسلامی، وزارت عالی، تعلیم و تربیت، آيات مهدي و فرهنگ

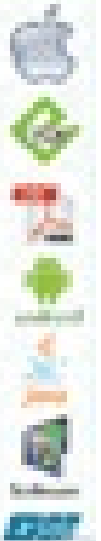
کلید واژه ی

آيات مهدي در قرآن کریم

- تالیف: آية الله سید محمود بحر العلوم میردامادی
- مقدمه: استاد محقق شیخ علی اکبر مهدوی رور

- همراه با متن عربی ترجمه فارسی تلفظ، همراه
- سیستم فایل اندروید و آی او ای

پدیده فرهنگی

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

کلید واژه ی آیات مهدوی در قرآن کریم

نویسنده:

محمد جعفر روضاتی

ناشر چاپی:

عطر عترة

ناشر دیجیتال:

مرکز تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان

فهرست

۵	فهرست
۱۷	کلید واژه‌ی آیات مهدوی در قرآن کریم
۱۷	مشخصات کتاب
۱۷	تقدیم
۱۸	فهرست مطالب
۲۵	تقریظ
۲۶	مقدمه
۲۶	سیمای موعود در آیین‌های قرآن
۲۶	اشاره
۲۶	۱- اطلاع رسانی مصلح جهانی در کتب آسمانی
۲۶	۲- انتظار منجی در قرآن و دیگر کتب آسمانی
۲۷	۳- سیمای یاران در آیین‌های قرآن
۲۷	۴- قرآن و آیین فراگیر
۲۷	۵- نزول حضرت عیسی علیه السلام
۲۸	۶- قرآن و بانگ آسمانی
۲۸	۷- قرآن و خسف بیداء
۲۸	۸- قرآن و ارتباط با موعود
۲۹	۹- قرآن و آینده‌ی جهان
۲۹	۱۰- قرآن و سیمای جهان در عصر ظهور امام نور
۲۹	پیشینه‌ی این پژوهش
۳۰	کتابنامه‌ی توصیفی قرآنی - مهدوی
۳۲	کتاب حاضر
۳۳	پیشگفتار

- شماره: ۱: ایمان به امام غایب ۳۵
- شماره: ۲: خواری و رسوایی دشمنان ۳۵
- شماره: ۳: آخرین کلمه‌ی الهی ۳۶
- شماره: ۴: شباهت به حضرت یعقوب علیه السلام ۳۶
- شماره: ۵: آخرین شاهد ۳۷
- شماره: ۶: اصحاب خاص حضرت مهدی علیه السلام ۳۷
- شماره: ۷: علائم ظهور ۳۹
- شماره: ۸: فضیلت شهداء راه مهدی علیه السلام ۴۰
- شماره: ۹: امتحان اصحاب ۴۰
- شماره: ۱۰: نور و ظلمت ۴۱
- شماره: ۱۱: هفتمین خوشه ۴۱
- شماره: ۱۲: خیر کثیر ۴۲
- شماره: ۱۳: ستاره‌ی درخشان ۴۲
- شماره: ۱۴: راسخون ۴۳
- شماره: ۱۵: شهد الله ۴۵
- شماره: ۱۶: وارث انبیاء ۴۵
- شماره: ۱۷: سنگسار کردن شیطان ۴۶
- شماره: ۱۸: شباهت به حضرت ابراهیم علیه السلام ۴۶
- شماره: ۱۹: رجعت انبیاء ۴۷
- شماره: ۲۰: فقط اسلام ۴۷
- شماره: ۲۱: امنیت در سایه بیعت با حضرت مهدی علیه السلام ۴۸
- شماره: ۲۲: ملائکه یاوران حضرت مهدی علیه السلام ۴۹
- شماره: ۲۳: دولت قائم علیه السلام ۴۹
- شماره: ۲۴: امتحان مؤمنین در غیبت ۴۹

- شماره: ۲۵: وظیفه‌ی منتظران ۵۰
- شماره: ۲۶: شاهد ۵۰
- شماره: ۲۷: خسف بیداء ۵۱
- شماره: ۲۸: اولی الامر ۵۲
- شماره: ۲۹: بهترین رفیق ۵۳
- شماره: ۳۰: تأخیر ۵۴
- شماره: ۳۱: اقتداء ۵۵
- شماره: ۳۲: طول عمر ۵۵
- شماره: ۳۳: روز یأس کفار ۵۶
- شماره: ۳۴: دوازدهمین امام ۵۶
- شماره: ۳۵: میثاق ۵۷
- شماره: ۳۶: سلطنت ۵۸
- شماره: ۳۷: خواری و رسوایی دشمنان ۵۸
- شماره: ۳۸: یاران حضرت مهدی علیه السلام ۵۸
- شماره: ۳۹: ولی الله ۵۹
- شماره: ۴۰: حتمیت خروج سفیانی ۶۰
- شماره: ۴۱: نشانه‌های آخرالزمان ۶۰
- شماره: ۴۲: ناگهانی بودن قیام حضرت ۶۱
- شماره: ۴۳: اختلافات و فتنه‌های آخرالزمان ۶۱
- شماره: ۴۴: یاران حضرت مهدی علیه السلام ذخائر الهی ۶۲
- شماره: ۴۵: بر بازوی راست حضرت ۶۲
- شماره: ۴۶: بسته شدن باب توبه ۶۲
- شماره: ۴۷: انتقام از بازماندگان بنی امیه ۶۳
- شماره: ۴۸: آخرین مرد اعراف ۶۴

- شماره: ۴۹: امر به انتظار فرج ۶۴
- شماره: ۵۰: عاقبت زمین ۶۵
- شماره: ۵۱: رستگاران ۶۶
- شماره: ۵۲: رجعت عده‌ای از یهودیان مؤمن ۶۷
- شماره: ۵۳: پیمان انبیاء ۶۸
- شماره: ۵۴: آخرین امام ۶۸
- شماره: ۵۵: وقت ظهور ۶۹
- شماره: ۵۶: ابطال باطل ۷۰
- شماره: ۵۷: پایان شرک ۷۱
- شماره: ۵۸: اعلان جهانی ظهور حضرت ۷۱
- شماره: ۵۹: غلبه‌ی اسلام بر تمام ادیان ۷۱
- شماره: ۶۰: گنجها ۷۲
- شماره: ۶۱: دوازدهمین ماه ۷۳
- شماره: ۶۲: انتظار هلاکت دشمنان ۷۳
- شماره: ۶۳: آخرین صادق ۷۴
- شماره: ۶۴: حرکت به سوی شناخت امام علیه السلام ۷۴
- شماره: ۶۵: حجت غایب ۷۵
- شماره: ۶۶: قیام با شمشیر ۷۵
- شماره: ۶۷: صیحه‌ی آسمانی جدا کننده‌ی حق از باطل ۷۵
- شماره: ۶۸: جاهلان تکذیب کنندگان رجعت ۷۶
- شماره: ۶۹: فضیلت صابرين در غیبت ۷۶
- شماره: ۷۰: عذاب فاسقان در آخر الزمان ۷۸
- شماره: ۷۱: شیعیان مهدی اولیای خدا ۷۸
- شماره: ۷۲: بشارت به ظهور و قیام حضرت ۷۹

- شماره: ۷۳: مسخ بعضی از کفار قبل از ظهور ۷۹
- شماره: ۷۴: امت معدوده ۸۰
- شماره: ۷۵: قدرت حضرت مهدی علیه السلام و اصحابشان ۸۰
- شماره: ۷۶: عذابهای ظالمین در آستانه ظهور ۸۱
- شماره: ۷۷: بقیت الله ۸۱
- شماره: ۷۸: دستور به صبر و انتظار ۸۲
- شماره: ۷۹: عاقبت منکرین حضرت مهدی علیه السلام ۸۲
- شماره: ۸۰: پیراهن یوسف ۸۲
- شماره: ۸۱: ظهور حضرت مهدی علیه السلام پس از ناامیدی ۸۳
- شماره: ۸۲: آخرین هادی ۸۳
- شماره: ۸۳: سالهای فریبکاری ۸۴
- شماره: ۸۴: طوبی ۸۴
- شماره: ۸۵: روزهای خدا ۸۵
- شماره: ۸۶: تأخیر ۸۵
- شماره: ۸۷: خانه‌های حضرت مهدی علیه السلام ۸۵
- شماره: ۸۸: رجعت امیر المؤمنین علیه السلام و شیعیانشان ۸۶
- شماره: ۸۹: سنگسار کردن شیطان ۸۶
- شماره: ۹۰: پایان مهلت شیطان و پایان تقیه ۸۶
- شماره: ۹۱: مُتوسمین ۸۷
- شماره: ۹۲: سبع مثانی ۸۷
- شماره: ۹۳: نهی از عجله در امر خدا ۸۸
- شماره: ۹۴: کفر منکران رجعت ۸۹
- شماره: ۹۵: تکذیب رجعت از سوی کفار ۸۹
- شماره: ۹۶: بیابان بیداء ۹۰

- شماره: ۹۷: امام زمان علیه السلام ۹۰
- شماره: ۹۸: رجعت امام حسین علیه السلام ۹۱
- شماره: ۹۹: وعده‌ی آخر ۹۲
- شماره: ۱۰۰: منصور ۹۲
- شماره: ۱۰۱: پشت سر امام زمان علیه السلام ۹۳
- شماره: ۱۰۲: رجعت کوردلان ۹۴
- شماره: ۱۰۳: نابودی دولتهای باطل ۹۴
- شماره: ۱۰۴: وقایع قبل از ظهور ۹۵
- شماره: ۱۰۵: وعده‌ی رجعت به اسماعیل بن حزقیل علیهما السلام ۹۶
- شماره: ۱۰۶: اهمّیت قیام حضرت مهدی علیه السلام ۹۶
- شماره: ۱۰۷: اخبار حضرت مهدی علیه السلام ۹۷
- شماره: ۱۰۸: یاد ظهور حضرت مهدی علیه السلام و خروج سفیانی ۹۷
- شماره: ۱۰۹: عهد خداوند ۹۷
- شماره: ۱۱۰: خواری دشمنان در رجعت ۹۸
- شماره: ۱۱۱: راه صاف و هموار ۹۹
- شماره: ۱۱۲: فرار و شکست دشمنان ۹۹
- شماره: ۱۱۳: فضیلت صابربین در غیبت ۱۰۰
- شماره: ۱۱۴: امام مهدی علیه السلام ۱۰۰
- شماره: ۱۱۵: عدم عمومیت رجعت ۱۰۱
- شماره: ۱۱۶: وارثان حقیقی زمین ۱۰۱
- شماره: ۱۱۷: انتقام ۱۰۲
- شماره: ۱۱۸: تسلط حضرت مهدی علیه السلام بر تمام عالم ۱۰۲
- شماره: ۱۱۹: محرومیت عصر غیبت از علم امام ۱۰۳
- شماره: ۱۲۰: عقوبت ۱۰۳

- شماره: ۱۲۱: حضرت مهدی علیه السلام امان اهل زمین ۱۰۴
- شماره: ۱۲۲: رجعت امیر المؤمنین علیه السلام ۱۰۵
- شماره: ۱۲۳: انساب ۱۰۵
- شماره: ۱۲۴: نور خدا ۱۰۶
- شماره: ۱۲۵: وعده خدا ۱۰۷
- شماره: ۱۲۶: ساعت ۱۲ ..... ۱۰۷
- شماره: ۱۲۷: عبادت خدا پس از ظهور ۱۰۸
- شماره: ۱۲۸: قدرت خداوند ۱۰۸
- شماره: ۱۲۹: بنده‌ی خدا ۱۰۸
- شماره: ۱۳۰: غُرش آسمانی ۱۰۹
- شماره: ۱۳۱: گریز ۱۱۰
- شماره: ۱۳۲: وعده‌ی عذاب ۱۱۰
- شماره: ۱۳۳: پایان ظلم ۱۱۰
- شماره: ۱۳۴: برگزیده‌ی خدا ۱۱۱
- شماره: ۱۳۵: مضطر ۱۱۱
- شماره: ۱۳۶: فضیلت صابرين در غیبت ۱۱۳
- شماره: ۱۳۷: بازگشت جنبده‌ی زمین ۱۱۳
- شماره: ۱۳۸: شناخت ائمه علیهم السلام در رجعت ۱۱۳
- شماره: ۱۳۹: وارثین زمین ۱۱۴
- شماره: ۱۴۰: رجعت فرعون و هامان قریش ۱۱۶
- شماره: ۱۴۱: رجعت پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم ۱۱۷
- شماره: ۱۴۲: وجه الله ۱۱۷
- شماره: ۱۴۳: نصرت پروردگار ۱۱۷
- شماره: ۱۴۴: اوتوا العلم ۱۱۸

- شماره: ۱۴۵: شادی مؤمنین در پیروزی حضرت ۱۱۸
- شماره: ۱۴۶: حکمت ۱۱۹
- شماره: ۱۴۷: نعمت پنهان ۱۱۹
- شماره: ۱۴۸: عذاب بزرگ ۱۱۹
- شماره: ۱۴۹: روز فتح و پیروزی ۱۲۰
- شماره: ۱۵۰: میثاق ۱۲۰
- شماره: ۱۵۱: شدت فتنه‌ها و امتحانات قبل از ظهور ۱۲۱
- شماره: ۱۵۲: پاکیزگان ۱۲۱
- شماره: ۱۵۳: امنیت یاران حضرت مهدی علیه السلام ۱۲۲
- شماره: ۱۵۴: فضیلت صابرين در غیبت ۱۲۳
- شماره: ۱۵۵: جنگ با سفیانی ۱۲۳
- شماره: ۱۵۶: تمسک ۱۲۴
- شماره: ۱۵۷: وجود حجّت خدا ۱۲۵
- شماره: ۱۵۸: فضیلت صابرين در غیبت ۱۲۵
- شماره: ۱۵۹: آقای مردم ۱۲۶
- شماره: ۱۶۰: شیعه ۱۲۶
- شماره: ۱۶۱: صبر کن ۱۲۷
- شماره: ۱۶۲: عطای الهی ۱۲۷
- شماره: ۱۶۳: سنگسار کردن شیطان ۱۲۸
- شماره: ۱۶۴: پایان مهلت شیطان و پایان تقیه ۱۲۸
- شماره: ۱۶۵: زمان ۱۲۸
- شماره: ۱۶۶: جنب الله ۱۲۹
- شماره: ۱۶۷: ظهور نور ۱۲۹
- شماره: ۱۶۸: حیات دو باره ۱۳۰

- شماره: ۱۶۹: نصرت انبیاء و ائمه علیه السلام در رجعت ----- ۱۳۰
- شماره: ۱۷۰: مسخ بعضی از کفار قبل از ظهور ----- ۱۳۰
- شماره: ۱۷۱: عذاب خوار کننده و ذلت بخش ----- ۱۳۰
- شماره: ۱۷۲: استقامت ----- ۱۳۱
- شماره: ۱۷۳: پایان تقیه ----- ۱۳۱
- شماره: ۱۷۴: عاقبت منکرین حضرت مهدی علیه السلام ----- ۱۳۲
- شماره: ۱۷۵: ظهور حق ----- ۱۳۲
- شماره: ۱۷۶: رمزهای ح م ع س ق ----- ۱۳۳
- شماره: ۱۷۷: تعجیل در ظهور ----- ۱۳۳
- شماره: ۱۷۸: محرومیت دنیا پرستان در دولت حضرت مهدی علیه السلام ----- ۱۳۴
- شماره: ۱۷۹: مهلت معین ----- ۱۳۴
- شماره: ۱۸۰: اثبات حق توسط حضرت مهدی علیه السلام ----- ۱۳۴
- شماره: ۱۸۱: گرفتن انتقام ----- ۱۳۵
- شماره: ۱۸۲: زیر چشمی ----- ۱۳۶
- شماره: ۱۸۳: کلمه‌ی باقیه ----- ۱۳۶
- شماره: ۱۸۴: وقایع قبل از ظهور ----- ۱۳۷
- شماره: ۱۸۵: ساعت ناگهانی ----- ۱۳۷
- شماره: ۱۸۶: مقدرات ----- ۱۳۷
- شماره: ۱۸۷: روز قیام روز خدا ----- ۱۳۸
- شماره: ۱۸۸: استقامت ----- ۱۳۸
- شماره: ۱۸۹: وقت ظهور ----- ۱۳۸
- شماره: ۱۹۰: غربال ----- ۱۳۹
- شماره: ۱۹۱: غلبه‌ی اسلام بر تمام ادیان ----- ۱۳۹
- شماره: ۱۹۲: ندای آسمانی ----- ۱۳۹

- شماره: ۱۹۳: موعود ۱۴۰
- شماره: ۱۹۴: قیام بر حق ۱۴۰
- شماره: ۱۹۵: عذاب در رجعت ۱۴۰
- شماره: ۱۹۶: دعوت از منکرین ۱۴۰
- شماره: ۱۹۷: شناسایی و رسوایی کفار ۱۴۱
- شماره: ۱۹۸: طولانی شدن روزگار غیبت ۱۴۱
- شماره: ۱۹۹: زنده شدن زمین ۱۴۲
- شماره: ۲۰۰: پاداش منتظران ۱۴۲
- شماره: ۲۰۱: چراغ راه ۱۴۳
- شماره: ۲۰۲: یأس کفار ۱۴۴
- شماره: ۲۰۳: اتمام نور خدا ۱۴۴
- شماره: ۲۰۴: غلبه‌ی اسلام بر تمام ادیان ۱۴۵
- شماره: ۲۰۵: بشارت مؤمنین به فتح ۱۴۵
- شماره: ۲۰۶: نور امام ۱۴۵
- شماره: ۲۰۷: فضیلت صابریں در غیبت ۱۴۶
- شماره: ۲۰۸: ماء معین ۱۴۶
- شماره: ۲۰۹: پندار بی‌دینان ۱۴۷
- شماره: ۲۱۰: بخورید و بیاشامید ۱۴۸
- شماره: ۲۱۱: آتش جنگ قبل از قیام ۱۴۸
- شماره: ۲۱۲: مدت حکومت پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم و حضرت علی علیه السلام ۱۴۹
- شماره: ۲۱۳: تصدیق قیام حضرت مهدی علیه السلام ۱۴۹
- شماره: ۲۱۴: روز ذلت کفار ۱۴۹
- شماره: ۲۱۵: طریقت ۱۵۰
- شماره: ۲۱۶: ضعف کفار ۱۵۰

- شماره: ۲۱۷: اخبار حضرت مهدی علیه السلام ۱۵۱
- شماره: ۲۱۸: تسلط حضرت مهدی علیه السلام بر ظالمین ۱۵۱
- شماره: ۲۱۹: انذار پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم در رجعت ۱۵۱
- شماره: ۲۲۰: لباس حضرت مهدی علیه السلام ۱۵۲
- شماره: ۲۲۱: علامت ظهور ۱۵۲
- شماره: ۲۲۲: اراده‌ی خدا ۱۵۳
- شماره: ۲۲۳: انذار پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم در رجعت ۱۵۳
- شماره: ۲۲۴: روز حضرت مهدی علیه السلام ۱۵۴
- شماره: ۲۲۵: اولین رجعت کننده ۱۵۴
- شماره: ۲۲۶: رجعت امیر المؤمنین علیه السلام پس از امام حسین علیه السلام ۱۵۴
- شماره: ۲۲۷: بازگشت زیانکاران ۱۵۵
- شماره: ۲۲۸: ستاره‌ی درخشان ۱۵۵
- شماره: ۲۲۹: انکار حضرت مهدی علیه السلام ۱۵۶
- شماره: ۲۳۰: یکی از سنتهای انبیاء ۱۵۶
- شماره: ۲۳۱: آخرین برج ۱۵۶
- شماره: ۲۳۲: پایان مهلت کفار ۱۵۷
- شماره: ۲۳۳: شمشیر حضرت مهدی علیه السلام ۱۵۷
- شماره: ۲۳۴: فجر ۱۵۸
- شماره: ۲۳۵: تجلی حضرت مهدی علیه السلام ۱۵۸
- شماره: ۲۳۶: روز درخشان ۱۵۹
- شماره: ۲۳۷: قیام مقتدرانه ۱۶۰
- شماره: ۲۳۸: صبح قیام ۱۶۰
- شماره: ۲۳۹: دین قائم علیه السلام ۱۶۱
- شماره: ۲۴۰: زمان ۱۶۱

۱۶۲	منابع و مأخذ
۱۶۴	جدول فهرست سوره‌های قرآن
۱۶۷	پی‌نوشت
۱۸۹	درباره مرکز تحقیقات رایانه‌ای قائمیه اصفهان

کلید واژه‌ی آیات مهدوی در قرآن کریم

مشخصات کتاب

سرشناسه: روضاتی، سید محمد جعفر، ۱۳۵۲ -

عنوان و نام پدیدآور: کلیدواژه آیات مهدوی در قرآن کریم: روشی جدید برای حفظ و آموزش آیات مهدویت... / تهیه و تنظیم: سید محمد جعفر روضاتی.

مشخصات نشر: قم: عطر عترت، ۱۳۹۲.

مشخصات ظاهری: ۴۸۰ ص.

شابک: ۲۰۰۰۰۰ ریال شابک: ۱-۰۸۶-۰۲۴۳-۶۰۰-۹۷۸

وضعیت فهرست نویسی: فیپا

موضوع: محمد بن حسن (عج)، امام دوازدهم، ۲۵۵ق. - جنبه‌های قرآنی

موضوع: محمد بن حسن (عج)، امام دوازدهم، ۲۵۵ق. - احادیث

موضوع: مهدویت - جنبه‌های قرآنی

موضوع: مهدویت - انتظار - جنبه‌های قرآنی

موضوع: مهدویت - احادیث

موضوع: مهدویت - انتظار - احادیث

رده بندی کنگره: BP104 / م ۹۵ / ۱۳۹۲

رده بندی دیویی: ۲۹۷/۱۵۹

شماره کتابشناسی ملی: ۳۲۸۳۵۰۸

تألیف: سید محمد جعفر روضاتی

ناشر: عطر عترت

چاپ: اول، دی ماه ۱۳۹۲

چاپخانه: گل وردی

شمارگان: ۳۰۰۰

شابک: ۱-۰۸۶-۰۲۴۳-۶۰۰-۹۷۸

قیمت همراه با لوح فشرده: ۲۰۰۰۰ تومان

مرکز پخش: ۰۹۱۲۷۴۷۷۱۱۸ و ۰۹۱۰۹۶۷۱۵۱۸

ارتباط با مؤلف: smj.rozati@yahoo.com

تقدیم

به محضر مقدسه‌ی:

بانوی دو عالم، میوه‌ی قلب پیغمبر، المفظومه من کل شرّ، المعلومه بکلّ خیر، انسیه الحوراء، ام الائمه النجباء، شفیعہ‌ی روز جزا، صدیقہ‌ی کبری، بتول عذراء، وارثه سید الانبیاء، قرینه سید الاوصیاء، المکرمة تحت القبة الخضراء، حبیبة حبیب الرحمن، قره عین

سید الخلائق، آرامش جان امیر المؤمنین، سیده نساء العالمین من الاولین و الآخین،
حضرت فاطمه الزهراء سلام الله علیها

فهرست مطالب

تقریظ ۱۷

مقدمه ۱۸

پیشگفتار ۳۵

- ۱ - کد آیه: ۳ / ۲ اسم آیه: ایمان به امام غایب ۴۱
- ۲ - کد آیه: ۱۱۴ / ۲ اسم آیه: خواری و رسوایی دشمنان ۴۳
- ۳ - کد آیه: ۱۲۴ / ۲ اسم آیه: آخرین کلمه‌ی الهی ۴۴
- ۴ - کد آیه: ۱۳۳ / ۲ اسم آیه: شباهت به حضرت یعقوب علیه السلام ۴۶
- ۵ - کد آیه: ۱۴۳ / ۲ اسم آیه: آخرین شاهد ۴۷
- ۶ - کد آیه: ۱۴۸ / ۲ اسم آیه: اصحاب خاص حضرت مهدی علیه السلام ۴۹
- ۷ - کد آیه: ۱۵۵ / ۲ اسم آیه: علائم ظهور ۵۴
- ۸ - کد آیه: ۱۵۷ / ۲ اسم آیه: فضیلت شهداء راه مهدی علیه السلام ۵۷
- ۹ - کد آیه: ۲۴۹ / ۲ اسم آیه: امتحان اصحاب ۵۹
- ۱۰ - کد آیه: ۲۵۷ / ۲ اسم آیه: نور و ظلمت ۶۰
- ۱۱ - کد آیه: ۲۶۱ / ۲ اسم آیه: هفتمین خوشه ۶۳
- ۱۲ - کد آیه: ۲۶۹ / ۲ اسم آیه: خیر کثیر ۶۵
- ۱۳ - کد آیه: ۲۸۵ / ۲ اسم آیه: ستاره‌ی درخشان ۶۷
- ۱۴ - کد آیه: ۷ / ۳ اسم آیه: راسخون ۷۰
- ۱۵ - کد آیه: ۱۸ / ۳ اسم آیه: شهد الله ۷۴
- ۱۶ - کد آیه: ۳۳ / ۳ اسم آیه: وارث انبیاء ۷۶
- ۱۷ - کد آیه: ۳۶ / ۳ اسم آیه: سنگسار کردن شیطان ۷۹
- ۱۸ - کد آیه: ۶۸ / ۳ اسم آیه: شباهت به حضرت ابراهیم علیه السلام ۸۰
- ۱۹ - کد آیه: ۸۱ / ۳ اسم آیه: رجعت انبیاء ۸۲
- ۲۰ - کد آیه: ۸۳ / ۳ اسم آیه: فقط اسلام ۸۴
- ۲۱ - کد آیه: ۹۷ / ۳ اسم آیه: امنیت در سایه بیعت با حضرت مهدی علیه السلام ۸۶
- ۲۲ - کد آیه: ۱۲۵ / ۳ اسم آیه: ملائکه یاوران حضرت مهدی علیه السلام ۸۸
- ۲۳ - کد آیه: ۱۴۰ / ۳ اسم آیه: دولت قائم علیه السلام ۸۹
- ۲۴ - کد آیه: ۱۴۲ / ۳ اسم آیه: امتحان مؤمنین در غیبت ۹۰
- ۲۵ - کد آیه: ۲۰۰ / ۳ اسم آیه: وظیفه‌ی منتظران ۹۱
- ۲۶ - کد آیه: ۴۱ / ۴ اسم آیه: شاهد ۹۳

- ۲۷ - کد آیه: ۴۷ / ۴ اسم آیه: خسف بیداء ۹۴
- ۲۸ - کد آیه: ۵۹ / ۴ اسم آیه: اولی الامر ۹۸
- ۲۹ - کد آیه: ۶۹ / ۴ اسم آیه: بهترین رفیق ۱۰۱
- ۳۰ - کد آیه: ۷۷ / ۴ اسم آیه: تأخیر ۱۰۳
- ۳۱ - کد آیه: ۱۵۹ / ۴ اسم آیه: اقتداء ۱۰۵
- ۳۲ - کد آیه: ۱۶۵ / ۴ اسم آیه: طول عمر ۱۰۷
- ۳۳ - کد آیه: ۳ / ۵ اسم آیه: روز یأس کفار ۱۰۹
- ۳۴ - کد آیه: ۱۲ / ۵ اسم آیه: دوازدهمین امام ۱۱۰
- ۳۵ - کد آیه: ۱۴ / ۵ اسم آیه: میثاق ۱۱۳
- ۳۶ - کد آیه: ۲۰ / ۵ اسم آیه: سلطنت ۱۱۴
- ۳۷ - کد آیه: ۴۱ / ۵ اسم آیه: خواری و رسوایی دشمنان ۱۱۵
- ۳۸ - کد آیه: ۵۴ / ۵ اسم آیه: یاران حضرت مهدی علیه السلام ۱۱۶
- ۳۹ - کد آیه: ۵۵ / ۵ اسم آیه: ولی الله ۱۱۸
- ۴۰ - کد آیه: ۲ / ۶ اسم آیه: حتمیت خروج سفیانی ۱۲۰
- ۴۱ - کد آیه: ۳۷ / ۶ اسم آیه: نشانه‌های آخر الزمان ۱۲۱
- ۴۲ - کد آیه: ۴۴ / ۶ اسم آیه: ناگهانی بودن قیام حضرت ۱۲۲
- ۴۳ - کد آیه: ۶۵ / ۶ اسم آیه: اختلافات و فتنه‌های آخر الزمان ۱۲۴
- ۴۴ - کد آیه: ۸۹ / ۶ اسم آیه: یاران حضرت مهدی علیه السلام ذخائر الهی ۱۲۶
- ۴۵ - کد آیه: ۱۱۵ / ۶ اسم آیه: بر بازوی راست حضرت ۱۲۷
- ۴۶ - کد آیه: ۱۵۸ / ۶ اسم آیه: بسته شدن باب توبه ۱۲۹
- ۴۷ - کد آیه: ۱۶۴ / ۶ اسم آیه: انتقام از بازماندگان بنی امیه ۱۳۲
- ۴۸ - کد آیه: ۴۶ / ۷ اسم آیه: آخرین مرد اعراف ۱۳۴
- ۴۹ - کد آیه: ۷۱ / ۷ اسم آیه: امر به انتظار فرج ۱۳۶
- ۵۰ - کد آیه: ۱۲۸ / ۷ اسم آیه: عاقبت زمین ۱۳۸
- ۵۱ - کد آیه: ۱۵۷ / ۷ اسم آیه: رستگاران ۱۴۲
- ۵۲ - کد آیه: ۱۵۹ / ۷ اسم آیه: رجعت عده‌ای از یهودیان مؤمن ۱۴۶
- ۵۳ - کد آیه: ۱۷۲ / ۷ اسم آیه: پیمان انبیاء ۱۴۷
- ۵۴ - کد آیه: ۱۸۱ / ۷ اسم آیه: آخرین امام ۱۴۹
- ۵۵ - کد آیه: ۱۸۷ / ۷ اسم آیه: وقت ظهور ۱۵۱
- ۵۶ - کد آیه: ۸ و ۷ / ۸ اسم آیه: ابطال باطل ۱۵۴
- ۵۷ - کد آیه: ۳۹ / ۸ اسم آیه: پایان شرک ۱۵۶
- ۵۸ - کد آیه: ۳ / ۱۹ اسم آیه: اعلان جهانی ظهور حضرت ۱۵۸
- ۵۹ - کد آیه: ۳۳ / ۹ اسم آیه: غلبه‌ی اسلام بر تمام ادیان ۱۵۹

- ۶۰ - کد آیه: ۳۴ / ۹ اسم آیه: گنجها ۱۶۲
- ۶۱ - کد آیه: ۳۶ / ۹ اسم آیه: دوازدهمین ماه ۱۶۳
- ۶۲ - کد آیه: ۵۲ / ۹ اسم آیه: انتظار هلاکت دشمنان ۱۶۵
- ۶۳ - کد آیه: ۱۱۹ / ۹ اسم آیه: آخرین صادق ۱۶۷
- ۶۴ - کد آیه: ۱۲۲ / ۹ اسم آیه: حرکت به سوی شناخت امام علیه السلام ۱۶۹
- ۶۵ - کد آیه: ۲۰ / ۱۰ اسم آیه: حجّت غایب ۱۷۱
- ۶۶ - کد آیه: ۲۴ / ۱۰ اسم آیه: قیام با شمشیر ۱۷۲
- ۶۷ - کد آیه: ۳۵ / ۱۰ صیحه‌ی آسمانی جدا کننده‌ی حق از باطل ۱۷۳
- ۶۸ - کد آیه: ۳۹ / ۱۰ اسم آیه: جاهلان تکذیب کنندگان رجعت ۱۷۵
- ۶۹ - کد آیه: ۴۸ / ۱۰ اسم آیه: فضیلت صابرين در غیبت ۱۷۶
- ۷۰ - کد آیه: ۵۰ / ۱۰ اسم آیه: عذاب فاسقان در آخر الزمان ۱۸۱
- ۷۱ - کد آیه: ۶۲ / ۱۰ اسم آیه: شیعیان مهدی اولیای خدا ۱۸۲
- ۷۲ - کد آیه: ۶۴ / ۱۰ اسم آیه: بشارت به ظهور و قیام حضرت ۱۸۳
- ۷۳ - کد آیه: ۹۸ / ۱۰ اسم آیه: مسخ بعضی از کفار قبل از ظهور ۱۸۴
- ۷۴ - کد آیه: ۸ / ۱۱ اسم آیه: امت معدوده ۱۸۶
- ۷۵ - کد آیه: ۸۰ / ۱۱ قدرت حضرت مهدی علیه السلام و اصحابشان ۱۸۸
- ۷۶ - کد آیه: ۸۳ / ۱۱ اسم آیه: غذایهای ظالمین در آستانه ظهور ۱۹۰
- ۷۷ - کد آیه: ۸۶ / ۱۱ اسم آیه: بقیت الله ۱۹۱
- ۷۸ - کد آیه: ۹۳ / ۱۱ اسم آیه: دستور به صبر و انتظار ۱۹۳
- ۷۹ - کد آیه: ۱۱۰ / ۱۱ اسم آیه: عاقبت منکرین حضرت مهدی علیه السلام ۱۹۴
- ۸۰ - کد آیه: ۹۴ / ۱۲ اسم آیه: پیراهن یوسف ۱۹۵
- ۸۱ - کد آیه: ۱۱۰ / ۱۲ ظهور حضرت مهدی علیه السلام پس از ناامیدی ۱۹۷
- ۸۲ - کد آیه: ۷ / ۱۳ اسم آیه: آخرین هادی ۱۹۹
- ۸۳ - کد آیه: ۱۳ / ۱۳ اسم آیه: مکار ۲۰۱
- ۸۴ - کد آیه: ۲۹ / ۱۳ اسم آیه: طوبی ۲۰۲
- ۸۵ - کد آیه: ۵ / ۱۴ اسم آیه: روزهای خدا ۲۰۳
- ۸۶ - کد آیه: ۴۴ / ۱۴ اسم آیه: تأخیر ۲۰۴
- ۸۷ - کد آیه: ۴۵ / ۱۴ اسم آیه: خانه‌های حضرت مهدی علیه السلام ۲۰۶
- ۸۸ - کد آیه: ۲ / ۱۵ اسم آیه: رجعت امیر المؤمنین علیه السلام و شیعیانشان ۲۰۷
- ۸۹ - کد آیه: ۱۷ / ۱۵ اسم آیه: سنگسار کردن شیطان ۲۰۸
- ۹۰ - کد آیه: ۳۸ / ۱۵ اسم آیه: پایان مهلت شیطان و پایان تقیه ۲۰۹
- ۹۱ - کد آیه: ۷۵ / ۱۵ اسم آیه: مُتوسمین ۲۱۲
- ۹۲ - کد آیه: ۸۷ / ۱۵ اسم آیه: سبع مثانی ۲۱۴

- ۹۳ - کد آیه: ۱ / ۱۶ اسم آیه: نهی از عجله در امر خدا ۲۱۶
- ۹۴ - کد آیه: ۲۲ / ۱۶ اسم آیه: کفر منکران رجعت ۲۱۸
- ۹۵ - کد آیه: ۳۸ / ۱۶ اسم آیه: تکذیب رجعت از سوی کفار ۲۱۹
- ۹۶ - کد آیه: ۴۵ / ۱۶ اسم آیه: بیابان بیداء ۲۲۱
- ۹۷ - کد آیه: ۸۴ / ۱۶ اسم آیه: امام زمان علیه السلام ۲۲۳
- ۹۸ - کد آیه: ۶ تا ۴ / ۱۷ اسم آیه: رجعت امام حسین علیه السلام ۲۲۴
- ۹۹ - کد آیه: ۸ و ۷ / ۱۷ اسم آیه: وعده‌ی آخر ۲۲۷
- ۱۰۰ - کد آیه: ۳۳ / ۱۷ اسم آیه: منصور ۲۲۹
- ۱۰۱ - کد آیه: ۷۱ / ۱۷ اسم آیه: پشت سر امام زمان علیه السلام ۲۳۳
- ۱۰۲ - کد آیه: ۷۲ / ۱۷ اسم آیه: رجعت کوردلان ۲۳۵
- ۱۰۳ - کد آیه: ۸۱ / ۱۷ اسم آیه: نابودی دولتهای باطل ۲۳۶
- ۱۰۴ - کد آیه: ۳۷ / ۱۹ اسم آیه: وقایع قبل از ظهور ۲۳۸
- ۱۰۵ - کد آیه: ۵۴ / ۱۹ وعده‌ی رجعت به اسماعیل بن حزقیل علیهما السلام ۲۴۰
- ۱۰۶ - کد آیه: ۷۵ / ۱۹ اسم آیه: اهمیت قیام حضرت مهدی علیه السلام ۲۴۳
- ۱۰۷ - کد آیه: ۱۱۰ / ۲۰ اسم آیه: اخبار حضرت مهدی علیه السلام ۲۴۵
- ۱۰۸ - کد آیه: ۱۱۳ / ۲۰ یاد ظهور حضرت مهدی علیه السلام و خروج سفیانی ۲۴۶
- ۱۰۹ - کد آیه: ۱۱۵ / ۲۰ اسم آیه: عهد خداوند ۲۴۷
- ۱۱۰ - کد آیه: ۱۲۴ / ۲۰ اسم آیه: خواری دشمنان در رجعت ۲۵۰
- ۱۱۱ - کد آیه: ۱۳۵ / ۲۰ اسم آیه: راه صاف و هموار ۲۵۲
- ۱۱۲ - کد آیه: ۱۵ تا ۱۲ / ۲۱ اسم آیه: فرار و شکست دشمنان ۲۵۳
- ۱۱۳ - کد آیه: ۳۸ / ۲۱ اسم آیه: فضیلت صابرین در غیبت ۲۵۶
- ۱۱۴ - کد آیه: ۷۳ / ۲۱ اسم آیه: امام مهدی علیه السلام ۲۵۷
- ۱۱۵ - کد آیه: ۹۵ / ۲۱ اسم آیه: عدم عمومیت رجعت ۲۶۰
- ۱۱۶ - کد آیه: ۱۰۵ / ۲۱ اسم آیه: وارثان حقیقی زمین ۲۶۲
- ۱۱۷ - کد آیه: ۳۹ / ۲۲ اسم آیه: انتقام ۲۶۴
- ۱۱۸ - کد آیه: ۴۱ / ۲۲ اسم آیه: تسلط حضرت مهدی علیه السلام بر تمام عالم ۲۶۶
- ۱۱۹ - کد آیه: ۴۵ / ۲۲ اسم آیه: محرومیت عصر غیبت از علم امام ۲۶۸
- ۱۲۰ - کد آیه: ۶۰ / ۲۲ اسم آیه: عقوبت ۲۷۰
- ۱۲۱ - کد آیه: ۶۵ / ۲۲ اسم آیه: حضرت مهدی علیه السلام امان اهل زمین ۲۷۱
- ۱۲۲ - کد آیه: ۷۷ / ۲۳ اسم آیه: رجعت امیر المؤمنین علیه السلام ۲۷۵
- ۱۲۳ - کد آیه: ۱۰۱ / ۲۳ اسم آیه: انساب ۲۷۶
- ۱۲۴ - کد آیه: ۳۵ / ۲۴ اسم آیه: نور خدا ۲۷۸
- ۱۲۵ - کد آیه: ۵۵ / ۲۴ اسم آیه: وعده خدا ۲۸۰

- ۱۲۶ - کد آیه: ۱۱ / ۲۵ اسم آیه: ساعت ۱۲۲۸۲
- ۱۲۷ - کد آیه: ۲۶ / ۲۵ اسم آیه: عبادت خدا پس از ظهور ۲۸۴
- ۱۲۸ - کد آیه: ۵۴ / ۲۵ اسم آیه: قدرت خداوند ۲۸۵
- ۱۲۹ - کد آیه: ۶۳ / ۲۵ اسم آیه: بنده‌ی خدا ۲۸۶
- ۱۳۰ - کد آیه: ۴ / ۲۶ اسم آیه: غرش آسمانی ۲۸۷
- ۱۳۱ - کد آیه: ۲۱ / ۲۶ اسم آیه: گریز ۲۹۰
- ۱۳۲ - کد آیه: ۲۰۶ / ۲۶ اسم آیه: وعده‌ی عذاب ۲۹۲
- ۱۳۳ - کد آیه: ۲۲۷ / ۲۶ اسم آیه: پایان ظلم ۲۹۳
- ۱۳۴ - کد آیه: ۵۹ / ۲۷ اسم آیه: برگزیده‌ی خدا ۲۹۶
- ۱۳۵ - کد آیه: ۶۲ / ۲۷ اسم آیه: مضطر ۲۹۷
- ۱۳۶ - کد آیه: ۷۱ / ۲۷ اسم آیه: فضیلت صابریں در غیبت ۳۰۱
- ۱۳۷ - کد آیه: ۸۲ / ۲۷ اسم آیه: بازگشت جنده‌ی زمین ۳۰۲
- ۱۳۸ - کد آیه: ۹۳ / ۲۷ اسم آیه: شناخت ائمه علیهم السلام در رجعت ۳۰۴
- ۱۳۹ - کد آیه: ۵ / ۲۸ اسم آیه: وارثین زمین ۳۰۵
- ۱۴۰ - کد آیه: ۶ / ۲۸ اسم آیه: رجعت فرعون و هامان قریش ۳۱۲
- ۱۴۱ - کد آیه: ۸۵ / ۲۸ اسم آیه: رجعت پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم ۳۱۳
- ۱۴۲ - کد آیه: ۸۸ / ۲۸ اسم آیه: وجه الله ۳۱۵
- ۱۴۳ - کد آیه: ۱۰ / ۲۹ اسم آیه: نصرت پروردگار ۳۱۶
- ۱۴۴ - کد آیه: ۴۹ / ۲۹ اسم آیه: اوتوا العلم ۳۱۷
- ۱۴۵ - کد آیه: ۴ و ۵ / ۳۰ اسم آیه: شادی مؤمنین در پیروزی حضرت ۳۱۹
- ۱۴۶ - کد آیه: ۱۲ / ۳۱ اسم آیه: حکمت ۳۲۱
- ۱۴۷ - کد آیه: ۲۰ / ۳۱ اسم آیه: نعمت پنهان ۳۲۲
- ۱۴۸ - کد آیه: ۲۱ / ۳۲ اسم آیه: عذاب بزرگ ۳۲۴
- ۱۴۹ - کد آیه: ۲۹ / ۳۲ اسم آیه: روز فتح و پیروزی ۳۲۶
- ۱۵۰ - کد آیه: ۷ / ۳۳ اسم آیه: میثاق ۳۲۸
- ۱۵۱ - کد آیه: ۱۱ / ۳۳ اسم آیه: شدت فتنه‌ها و امتحانات قبل از ظهور ۳۲۹
- ۱۵۲ - کد آیه: ۳۳ / ۳۳ اسم آیه: پاکیزگان ۳۳۱
- ۱۵۳ - کد آیه: ۱۸ / ۳۴ اسم آیه: امتیّت یاران حضرت مهدی علیه السلام ۳۳۴
- ۱۵۴ - کد آیه: ۲۹ / ۳۴ اسم آیه: فضیلت صابریں در غیبت ۳۳۷
- ۱۵۵ - کد آیه: ۵۳ تا ۵۱ / ۳۴ اسم آیه: جنگ با سفیانی ۳۳۸
- ۱۵۶ - کد آیه: ۴۱ / ۳۵ اسم آیه: تمسک ۳۴۱
- ۱۵۷ - کد آیه: ۳۰ / ۳۶ اسم آیه: وجود حجت خدا ۳۴۳
- ۱۵۸ - کد آیه: ۴۸ / ۳۶ اسم آیه: فضیلت صابریں در غیبت ۳۴۵

- ۱۵۹ - کد آیه: ۵۲ / ۳۶ اسم آیه: آقای مردم ۳۴۶
- ۱۶۰ - کد آیه: ۸۳ / ۳۷ اسم آیه: شیعه ۳۴۸
- ۱۶۱ - کد آیه: ۱۷ / ۳۸ اسم آیه: صبر کن ۳۵۱
- ۱۶۲ - کد آیه: ۳۹ / ۳۸ اسم آیه: عطای الهی ۳۵۲
- ۱۶۳ - کد آیه: ۷۷ / ۳۸ اسم آیه: سنگسار کردن شیطان ۳۵۴
- ۱۶۴ - کد آیه: ۸۱ / ۳۸ اسم آیه: پایان مهلت شیطان و پایان تقیه ۳۵۵
- ۱۶۵ - کد آیه: ۸۸ / ۳۸ اسم آیه: زمان ۳۵۶
- ۱۶۶ - کد آیه: ۵۶ / ۳۹ اسم آیه: جنب الله ۳۵۷
- ۱۶۷ - کد آیه: ۶۹ / ۳۹ اسم آیه: ظهور نور ۳۵۹
- ۱۶۸ - کد آیه: ۱۱ / ۴۰ اسم آیه: حیات دو باره ۳۶۰
- ۱۶۹ - کد آیه: ۵۱ / ۴۰ اسم آیه: نصرت انبیاء و ائمه علیه السلام در رجعت ۳۶۱
- ۱۷۰ - کد آیه: ۱۶ / ۴۱ اسم آیه: مسخ بعضی از کفار قبل از ظهور ۳۶۲
- ۱۷۱ - کد آیه: ۱۷ / ۴۱ اسم آیه: عذاب خوار کننده و ذلت بخش ۳۶۳
- ۱۷۲ - کد آیه: ۳۰ / ۴۱ اسم آیه: استقامت ۳۶۴
- ۱۷۳ - کد آیه: ۳۴ / ۴۱ اسم آیه: پایان تقیه ۳۶۵
- ۱۷۴ - کد آیه: ۴۵ / ۴۱ اسم آیه: عاقبت منکرین حضرت مهدی علیه السلام ۳۶۷
- ۱۷۵ - کد آیه: ۵۳ / ۴۱ اسم آیه: ظهور حق ۳۶۸
- ۱۷۶ - کد آیه: ۱ / ۴۲ اسم آیه: رمزهای ح م ع س ق ۳۷۱
- ۱۷۷ - کد آیه: ۱۸ / ۴۲ اسم آیه: تعجیل در ظهور ۳۷۳
- ۱۷۸ - کد آیه: ۲۰ / ۴۲ محرومیت دنیا پرستان در دولت حضرت مهدی علیه السلام ۳۷۵
- ۱۷۹ - کد آیه: ۲۱ / ۴۲ اسم آیه: مهلت معین ۳۷۷
- ۱۸۰ - کد آیه: ۲۴ / ۴۲ اسم آیه: اثبات حق توسط حضرت مهدی علیه السلام ۳۷۸
- ۱۸۱ - کد آیه: ۴۱ / ۴۲ اسم آیه: گرفتن انتقام ۳۸۱
- ۱۸۲ - کد آیه: ۴۵ / ۴۲ اسم آیه: زیر چشمی ۳۸۲
- ۱۸۳ - کد آیه: ۲۸ / ۴۳ اسم آیه: کلمه‌ی باقیه ۳۸۳
- ۱۸۴ - کد آیه: ۶۵ / ۴۳ اسم آیه: وقایع قبل از ظهور ۳۸۶
- ۱۸۵ - کد آیه: ۶۶ / ۴۳ اسم آیه: ساعت ناگهانی ۳۸۷
- ۱۸۶ - کد آیه: ۴ تا ۱/۴۴ اسم آیه: مقدرات ۳۸۸
- ۱۸۷ - کد آیه: ۱۴ / ۴۵ اسم آیه: روز قیام روز خدا ۳۹۰
- ۱۸۸ - کد آیه: ۱۳ / ۴۶ اسم آیه: استقامت ۳۹۱
- ۱۸۹ - کد آیه: ۱۸ / ۴۷ اسم آیه: وقت ظهور ۳۹۲
- ۱۹۰ - کد آیه: ۲۵ / ۴۸ اسم آیه: غربال ۳۹۳
- ۱۹۱ - کد آیه: ۲۸ / ۴۸ اسم آیه: غلبه‌ی اسلام بر تمام ادیان ۳۹۵

- ۱۹۲ - کد آیه: ۴۲ تا ۴۱/۵۰ اسم آیه: ندای آسمانی ۳۹۶
- ۱۹۳ - کد آیه: ۲۲ / ۵۱ اسم آیه: موعود ۳۹۷
- ۱۹۴ - کد آیه: ۲۳ / ۵۱ اسم آیه: قیام بر حق ۳۹۸
- ۱۹۵ - کد آیه: ۴۷ / ۵۲ اسم آیه: عذاب در رجعت ۳۹۹
- ۱۹۶ - کد آیه: ۶ / ۵۴ اسم آیه: دعوت از منکرین ۴۰۰
- ۱۹۷ - کد آیه: ۴۱ / ۵۵ اسم آیه: شناسایی و رسوایی کفار ۴۰۱
- ۱۹۸ - کد آیه: ۱۶ / ۵۷ اسم آیه: طولانی شدن روزگار غیبت ۴۰۳
- ۱۹۹ - کد آیه: ۱۷ / ۵۷ اسم آیه: زنده شدن زمین ۴۰۵
- ۲۰۰ - کد آیه: ۱۹ / ۵۷ اسم آیه: پاداش منتظران ۴۰۷
- ۲۰۱ - کد آیه: ۲۸ / ۵۷ اسم آیه: چراغ راه ۴۱۰
- ۲۰۲ - کد آیه: ۱۳ / ۶۰ اسم آیه: یأس کفار ۴۱۱
- ۲۰۳ - کد آیه: ۸ / ۶۱ اسم آیه: اتمام نور خدا ۴۱۳
- ۲۰۴ - کد آیه: ۹ / ۶۱ اسم آیه: غلبه‌ی اسلام بر تمام ادیان ۴۱۵
- ۲۰۵ - کد آیه: ۱۳/۶۱ اسم آیه: بشارت مؤمنین به فتح ۴۱۶
- ۲۰۶ - کد آیه: ۸ / ۶۴ اسم آیه: نور امام ۴۱۷
- ۲۰۷ - کد آیه: ۲۵ / ۶۷ اسم آیه: فضیلت صابریں در غیبت ۴۱۹
- ۲۰۸ - کد آیه: ۳۰ / ۶۷ اسم آیه: ماء معین ۴۲۰
- ۲۰۹ - کد آیه: ۱۶ و ۱۵/۶۸ اسم آیه: پندار بی‌دینان ۴۲۴
- ۲۱۰ - کد آیه: ۲۴ / ۶۹ اسم آیه: بخورید و بیاشامید ۴۲۶
- ۲۱۱ - کد آیه: ۱ / ۷۰ اسم آیه: آتش جنگ قبل از قیام ۴۲۷
- ۲۱۲ - کد آیه: ۴ / ۷۰ مدت حکومت پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم و حضرت علی علیه السلام ۴۲۹
- ۲۱۳ - کد آیه: ۲۶ / ۷۰ اسم آیه: تصدیق قیام حضرت مهدی علیه السلام ۴۳۰
- ۲۱۴ - کد آیه: ۴۴ / ۷۰ اسم آیه: روز ذلت کفار ۴۳۱
- ۲۱۵ - کد آیه: ۱۶ / ۷۲ اسم آیه: طریقت ۴۳۲
- ۲۱۶ - کد آیه: ۲۴ / ۷۲ اسم آیه: ضعف کفار ۴۳۴
- ۲۱۷ - کد آیه: ۲۶ / ۷۲ اسم آیه: اخبار حضرت مهدی علیه السلام ۴۳۶
- ۲۱۸ - کد آیه: ۱۰ / ۷۳ اسم آیه: تسلط حضرت مهدی علیه السلام بر ظالمین ۴۳۷
- ۲۱۹ - کد آیه: ۲ / ۷۴ اسم آیه: انذار پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم در رجعت ۴۳۸
- ۲۲۰ - کد آیه: ۴ / ۷۴ اسم آیه: لباس حضرت مهدی علیه السلام ۴۳۹
- ۲۲۱ - کد آیه: ۸ / ۷۴ اسم آیه: علامت ظهور ۴۴۱
- ۲۲۲ - کد آیه: ۳۱ / ۷۴ اسم آیه: اراده‌ی خدا ۴۴۲
- ۲۲۳ - کد آیه: ۳۶ و ۳۵/۷۴ اسم آیه: انذار پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم در رجعت ۴۴۵
- ۲۲۴ - کد آیه: ۴۶ / ۷۴ اسم آیه: روز حضرت مهدی علیه السلام ۴۴۶

- ۲۲۵ - کد آیه: ۱۸ / ۷۸ اسم آیه: اولین رجعت کننده ۴۴۷
- ۲۲۶ - کد آیه: ۷ / ۶ و ۷۹ رجعت امیر المؤمنین علیه السلام پس از امام حسین علیه السلام ۴۴۸
- ۲۲۷ - کد آیه: ۱۳ و ۱۲ / ۷۹ اسم آیه: بازگشت زیانکاران ۴۴۹
- ۲۲۸ - کد آیه: ۱۶ و ۱۵ / ۸۱ اسم آیه: ستاره‌ی درخشان ۴۵۱
- ۲۲۹ - کد آیه: ۱۳ / ۸۳ اسم آیه: انکار حضرت مهدی علیه السلام ۴۵۲
- ۲۳۰ - کد آیه: ۱۹ / ۸۴ اسم آیه: یکی از سنتهای انبیاء ۴۵۳
- ۲۳۱ - کد آیه: ۱ / ۸۵ اسم آیه: آخرین برج ۴۵۴
- ۲۳۲ - کد آیه: ۱۷ تا ۱۵ / ۸۶ اسم آیه: پایان مهلت کفار ۴۵۶
- ۲۳۳ - کد آیه: ۴ تا ۱ / ۸۸ اسم آیه: شمشیر حضرت مهدی علیه السلام ۴۵۸
- ۲۳۴ - کد آیه: ۴ تا ۱ / ۸۹ اسم آیه: فجر ۴۶۰
- ۲۳۵ - کد آیه: ۳ / ۹۱ اسم آیه: تجلی حضرت مهدی علیه السلام ۴۶۱
- ۲۳۶ - کد آیه: ۲ / ۹۲ اسم آیه: روز درخشان ۴۶۴
- ۲۳۷ - کد آیه: ۱۴ / ۹۲ اسم آیه: قیام مقتدرانه ۴۶۶
- ۲۳۸ - کد آیه: ۵ / ۹۷ اسم آیه: صبح قیام ۴۶۸
- ۲۳۹ - کد آیه: ۵ / ۹۸ اسم آیه: دین قائم علیه السلام ۴۷۱
- ۲۴۰ - کد آیه: ۱ / ۱۰۳ اسم آیه: زمان ۴۷۲
- منابع و مآخذ ۴۷۳
- جدول فهرست سوره‌های قرآن ۴۷۸

تقریظ

بزرگی و شرافت هر درس و کتاب به بزرگی و شرف موضوع آن است. کتاب حاضر در موضوع امامت و مهدویت نوشته شده و از بزرگی و عظمت خاصی برخوردار است. نویسنده‌ی محترم، حجة الاسلام و المسلمین حاج سید محمد جعفر روضاتی دام بقائه در بیان آیات مهدویت از ابتکار خوبی استفاده کرده است. امیدواریم همگان به ویژه نسل جوان از این کتاب بهره‌مند گردند و برای دفاع از حریم مقدس امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف، آماده گردند. این آمادگی همان چیزی است که در آیه‌ی شریفه‌ی: {وَأَعِدُّوا لَهُمْ مَا اسْتَطَعْتُمْ مِنْ قُوَّةٍ} ۱ و در آیه‌ی شریفه‌ی: {يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اصْبِرُوا وَصَابِرُوا وَرَابِطُوا وَاتَّقُوا اللَّهَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ} ۲، شیعیان بدان امر شده‌اند. آمادگی شیعه در برابر جنگ فرهنگی دشمنان، آمادگی شیعه در برابر عمیال یهود، وهابیت و دیگر فرق ضالّه، این آمادگی با مطالعه و تحقیق به دست می‌آید، و به شیعه نشاط و قدرت می‌بخشد. خدا کند این کتاب چراغ راه شود و بر قدرت دفاع مدافعین قرآن و عترت بیفزاید.

السلام علی المهدی و علی آبائه
نجف اشرف - سید محمود بحر العلوم میردامادی

۱۸ ذی‌الحجّه، عید سعید غدیر ۱۴۳۴ ق.

مقدمه

سیمای موعود در آئینه‌ی قرآن

اشاره

در بیش از ۳۰۰ آیه از آیات نورانی قرآن کریم پیرامون غیبت، ظهور، نشانه‌ها، حکومت، کارکرد و دیگر ابعاد مربوط به دوازدهمین امام نور سخن رفته، که در اینجا به شماری از آنها اشاره می‌کنم:

۱- اطلاع رسانی مصلح جهانی در کتب آسمانی

قرآن کریم از اطلاع رسانی کتب آسمانی پیرامون موعود قرآن گزارش داده، به صراحت می‌فرماید:

{وَلَقَدْ كَتَبْنَا فِي الزَّبُورِ مِنْ بَعْدِ الذِّكْرِ أَنَّ الْأَرْضَ يَرِثُهَا عِبَادِيَ الصَّالِحُونَ}

ما گذشته از ذکر - تورات - در زبور نیز نوشتیم که به راستی بندگان شایسته‌ام زمین را به ارث خواهند برد. ۳

در احادیث فراوان از طریق شیعه و اهل سنت آمده است که این آیه پیرامون قیام جهانی حضرت بقیه الله ارواحنا فداه نازل شده است و منظور از بندگان صالح، حضرت مهدی و یاران او می‌باشند. ۴

اگر چه به جز قرآن، دیگر کتب آسمانی دستخوش تحریف شده‌اند، جز اینکه محتوای این آیه به صراحت در تورات و زبور فعلی از تحریف مصون مانده و موجود می‌باشد.

در بخش آغازین تورات آمده است:

خداوند بر ابراهیم ظاهر گشت و گفت:

به ذریّت تو این زمین را خواهم بخشید. ۵

و در زبور آمده است:

اما منتظران خداوند وارث زمین خواهند شد ...

و اما حلیمان وارث زمین خواهند شد ...

و اما صالحان را خداوند تأیید می‌کند و زمین میراث آنها خواهد بود تا ابد الآباد. ۶

۲- انتظار منجی در قرآن و دیگر کتب آسمانی

از نخستین روزی که انسان قدم در کره‌ی خاکی نهاده، همه‌ی پیامبران الهی نوید منجی را به امت خود داده، آنها را به انتظار منجی فرمان داده‌اند.

در ۵۳ مزمور از مزامیر حضرت داود پیرامون منجی و انتظار سخن رفته، سر تا سر کتاب زبور سرود انتظار منجی است، نغمه‌های دلنشین حضرت داود، که زیباترین سروده‌های خیمه‌ی تاریخ را به خود اختصاص داده، همه در وصف این یار گریز پا و اظهار

اشتیاق به دیدار یار است. ۷

در کتاب حیقوق نبی آمده است:

اگر چه تأخیر نماید برایش منتظر باش، زیرا که البتّه خواهد آمد. ۸

در عهد جدید در بیش از ۵۰ مورد از ظهور منجی به تعبیر: «پسر انسان» خبر داده، فرمان انتظار داده و تأکید نموده است که:

از آن روز و ساعت، غیر از پدر هیچکس اطلاع ندارد، نه فرشتگان و نه پسر هم. ۹.

آنگاه از ناگهانی بودن ظهور خبر داده می‌فرماید:

زیرا در ساعتی که گمان نبرید، پسر انسان می‌آید. ۱۰.

خداوند مَنان در شب معراج، نور درخشان آخرین حجت خود را چون ستاره‌ای فروزان بر حبیب خود نمودار ساخت، از آن لحظه او نیز به خیل منتظران پیوست.

منطق وحی از این سوز و گداز پرده برداشت و به صراحت اعلام فرمود:

{فَقُلْ إِنَّمَا الْغَيْبُ لِلَّهِ فَانْتَبِهُوا إِنِّي مَعَكُمْ مِنَ الْمُنتَظِرِينَ}

پس بگو که غیب از آن خداست، پس منتظر باشید که من (من پیامبر) نیز همراه شما از منتظران هستم. ۱۱.

در احادیث فراوان آمده است که منظور از «غیب» در این آیه، امام غائب، و منظور از انتظار، چشم به راهی آن حجت قائم علیه السلام می‌باشد. ۱۲.

۳- سیمای یاران در آیه‌ی قرآن

در میان ده‌ها هزار نفر که در نخستین روز قیام جهانی با حضرت بقیة الله ارواحنا فداه بیعت می‌کنند، ۳۱۳ نفر فرماندهان لشکری و کشوری آن حضرت می‌باشند که قرآن کریم از آنها به عنوان «امت معدوده» تعبیر کرده و امام صادق علیه السلام در تفسیر آن فرموده:

به خدا سوگند آنهايند «امت معدوده» که چون قطعات ابر پاییزی در یک ساعت گرد آیند. ۱۳.

منطق وحی در این رابطه می‌فرماید:

{أَيْنَ مَا تَكُونُوا يَأْتِ بِكُمْ اللَّهُ جَمِيعًا}

هر کجا باشید، خداوند همه‌ی شما را گرد می‌آورد. ۱۴.

رئیس مذهب، حضرت امام صادق علیه السلام در تفسیر آن فرمود:

چون فرمان ظهور صادر شود، ۳۱۳ تن یاران او چون ابر پاییزی گرد می‌آیند، که آنها پرچمداران حضرت مهدی علیه السلام می‌باشند. برخی از آنها شبانه از رختخواب‌های خود ربوده می‌شوند و برخی دیگر در روز روشن سوار بر ابر حرکت می‌کنند، که آیه‌ی «این ما تکنونوا» در حق آنها نازل شده است. ۱۵.

۴- قرآن و آیین فراگیر

قرآن کریم به صراحت اعلام نموده که آیین مقدس اسلام بر تمام ادیان جهان پیروز خواهد شد. ۱۶.

در احادیث فراوان تصریح شده که شرق و غرب عالم به دست آن حضرت گشوده خواهد شد. ۱۷. دامنه‌ی حکومتش به شرق و غرب گسترده خواهد شد و آیین اسلام بر همه‌ی ادیان چیره و پیروز خواهد شد. ۱۸.

منظور از این پیروزی، سیطره‌ی نظامی و پیروزی ظاهری است، و گرنه از نظر منطق و برهان، اسلام همواره بر همه‌ی ادیان غلبه داشته است.

۵- نزول حضرت عیسی علیه السلام

منطق وحی در این رابطه می‌فرماید:

{وَأَنَّ مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ إِلَّا لِيُؤْمِنَنَّ بِهِ قَبْلَ مَوْتِهِ}

کسی از اهل کتاب نیست، جز اینکه پیش از مرگش به او ایمان می‌آورد. ۱۹.

حجاج بن یوسف تفسیر این آیه را از «شهر بن حوشب» پرسید، او در پاسخ گفت: حضرت عیسی علیه السلام پیش از رستاخیز به روی زمین نزول می‌کند، هیچ یهودی یا نصرانی در روی زمین نمی‌ماند، جز اینکه به او ایمان می‌آورد. او در پشت سر حضرت مهدی نماز می‌خواند.

حجاج پرسید: این تفسیر از کیست؟ گفت: از امام باقر علیه السلام. حجاج گفت: به خدا آن را از سرچشمه‌ی زلال گرفته‌ای. ۲۰.

۶- قرآن و بانگ آسمانی

یکی از نشانه‌های حتمی قیام جهانی، صیحه‌ی آسمانی است، ۲۱ که در شب ظهور، شب ۲۳ رمضان، توسط منادی آسمانی، اعلام می‌شود، همه‌ی انسانها در شرق و غرب جهان آن را به زبان مادری خود می‌شنوند. ۲۲.

قرآن کریم در این رابطه می‌فرماید:

{إِنْ نَشَأْ نُنَزِّلْ عَلَيْهِمْ مِنَ السَّمَاءِ آيَةً فَظَلَّتْ أَعْنَاقُهُمْ لَهَا خَاضِعِينَ}

اگر بخواهیم نشانه‌ای از آسمان برای آنها نازل می‌کنیم که گردن‌هایشان در برابر آن منقاد شوند. ۲۳.

به محضر امام صادق علیه السلام عرض شد: برخی از مردم اعتقاد ما را به بانگ آسمانی مسخره می‌کنند، حضرت فرمود: صیحه‌ی آسمانی در قرآن آمده است.

آنگاه این آیه را تلاوت فرمود. ۲۴.

۷- قرآن و خسف بیداء

یکی دیگر از نشانه‌های حتمی قیام حضرت، خسف سرزمین بیداست.

«بیداء» سرزمین شن‌زاری در میان مکه و مدینه است. ۲۵.

چون سپاه سفیانی به سرزمین بیداء برسند، منادی آسمانی بانگ برآورد:

ای سرزمین بیداء! نابودشان ساز.

پس زمین دهان باز کند و همه‌ی آنها را که ۷۰/۰۰۰ نفر هستند، در کام خود فرو برد. ۲۶.

جز سه تن، که آنها نیز صورتشان به پشت سرشان برمی‌گردد.

این مطلب در قرآن کریم به صراحت آمده است:

{يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا بِمَا نَزَّلْنَا مُصَدِّقًا لِمَا مَعَكُمْ مِنْ قَبْلِ أَنْ نَطْمِسَ وُجُوهًا فَنَرُدَّهَا عَلَىٰ أَدْبَارِهَا}

هان ای کسانی که به آنها کتاب داده شده، ایمان بیاورید به آن (قرآنی) که نازل کرده‌ایم، که تصدیق‌کننده‌ی آن (کتابی) است

که با شماست، پیش از آنکه به چهره‌هایی بزنییم و آنها را به پشت‌شان برگردانیم. ۲۷.

در این رابطه احادیث فراوانی در ذیل آیه‌ی شریفه آمده است. ۲۸.

۸- قرآن و ارتباط با موعود

قرآن کریم در این رابطه می‌فرماید:

{ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اصْبِرُوا وَصَابِرُوا وَرَابِطُوا }

ای کسانی که ایمان آورده‌اید، شکیبا و بردبار باشید و رابطه برقرار کنید. ۲۹

امام باقر علیه السلام در تفسیر این آیه فرمود:

در انجام فرائض دینی شکیبا باشید، در برابر دشمنان بردبار باشید و با امام منتظر در ارتباط باشید و از حریم او با تمام قدرت دفاع کنید. ۳۰

به کسی که مزداری، مرزبانی و نگهبانی مرز را بر عهده دارد «مُرَابِطٌ» گویند. ۳۱

به کسی که خود را وقف هدایت مردم کرده باشد، یعنی حفاظت و حراست از مرز کشور ایمان را عهده دار شود «مُرَابِطٌ» گویند. ۳۲

حضرت ولی عصر ارواحنا فداه در توقیعی که به افتخار شیخ مفید صادر نموده، از خود به عنوان «مُرَابِطٌ» تعبیر کرده می‌نویسد:

مِنْ عَبْدِ اللَّهِ الْمُرَابِطِ فِي سَبِيلِهِ

از بنده‌ی خدا، که مُرَابِطٌ در راه اوست. ۳۳

برای ارتباط با امام زمان، خودسازی، تهذیب نفس، انتظار سازنده، دفاع راستین از حریم امامت و تلاش خستگی ناپذیر - همانند یک سرباز جانباز- برای تعمیم فرهنگ مهدویت لازم است.

۹- قرآن و آینده‌ی جهان

قرآن کریم برای همه‌ی مستضعفان جهان وعده‌ی بهروزی و آینده‌ی درخشان داده می‌فرماید:

{ وَ نُرِيدُ أَنْ نَمُنَّ عَلَى الَّذِينَ اسْتُضِعُوا فِي الْأَرْضِ وَ نَجْعَلَهُمْ أَئِمَّةً وَ نَجْعَلَهُمُ الْوَارِثِينَ }

ما اراده نمودیم که به آنان که در روی زمین به ضعف کشیده شده‌اند، منت نهاده، آنها را پیشوایان و وارثان زمین قرار دهیم. ۳۴

بر اساس روایات فراوان این آیه در حق مصلح جهان و بنیانگذار حکومت واحد جهانی بر اساس عدالت و آزادی است، که در آخر الزمان قیام کرده، بساط ننگین ظلم و ستم را در هم پیچیده، پرچم عدالت و آزادی را در سرتاسر جهان به اهتزاز در خواهد آورد. ۳۵

۱۰- قرآن و سیمای جهان در عصر ظهور امام نور

جهان در تلاش و تکاپوست که روزی انرژی خورشیدی را جایگزین دیگر انرژی‌ها بنماید، ولی قرآن کریم نوید می‌دهد که چون خورشید فروزان امامت از پشت پرده‌ی غیبت رخ بنماید، جهان با فروغ نورش روشن گردد، حتی از انرژی خورشیدی نیز بی‌نیاز شوند:

{ وَ أَشْرَقَتِ الْأَرْضُ بِنُورِ رَبِّهَا }

زمین با نور صاحبش روشن گردد. ۳۶

رئیس مذهب، امام به حق ناطق، حضرت جعفر صادق علیه السلام در تفسیر این آیه فرمود:

چون قائم ماقیام کند، زمین با نور پروردگارش روشن گردد، مردم از نور خورشید بی‌نیاز شوند، شب و روز یکسان گردد و تاریکی از جهان رخت بریندد. ۳۷

اینها یکی از نم، مشتکی از خروار و اندکی از ویژگی‌های بسیار سیمای موعود در آئینه‌ی قرآن می‌باشد، که در این کتاب به تفصیل پیرامون آنها بحث و گفتگو شده است.

پیشینه‌ی این پژوهش

در همه‌ی کتب تفسیری و در بسیاری از کتب حدیثی پیرامون آیات نورانی قرآن که در شأن دوازدهمین امام نور نازل شده، سخن رفته است، جز اینکه جمعی از علمای اعلام، کتاب مستقل در این رابطه تألیف کرده‌اند، که با عناوین تعدادی از آنها در همین مقدمه آشنا می‌شویم.

اولین شخصیت برجسته‌ای که در این عرصه وارد شده و گوی سبقت را از همگان ربوده، محدث جلیل القدر: احمد بن محمد بن عبید الله بن حسن بن عیاش بن ابراهیم بن ایوب جوهری، متوفای ۴۰۱ ق. می‌باشد.

نجاشی پیشتاز رجالیون در رجال خود از او یاد کرده، پدر و پدر بزرگش را از شخصیت‌های برجسته شمرده، از ۱۶ اثر تألیفی او نام برده، که یکی از آنها: «کتاب ما نزل من القرآن فی صاحب الزمان علیه السلام» می‌باشد. ۳۸.

مشهورترین اثر او «مقتضب الأثر فی النص علی الأئمة الاثنی عشر» می‌باشد که به سال ۱۳۴۶ ق. در نجف اشرف به طبع رسیده و نسخه‌ی خطی - به تاریخ ۵۷۵ ق. - را علامه‌ی تهرانی مشاهده کرده ۳۹ نسخه‌ی دیگری از روی آن استنساخ شده، در کتابخانه‌ی إحياء التراث قم، به شماره‌ی ۴۰۹۳ موجود است ۴۰ و دو نسخه به شماره‌ی ۸۱۸۳ و ۱۴۴۳۲ در آستان قدس رضوی موجود است. ۴۱. نجاشی با ایشان دوست صمیمی بوده و در ده‌ها مورد از رجال خود از ایشان مطالبی در ترجمه‌ی حال دیگران نقل کرده و به آن استناد نموده است. ۴۲.

شیخ طوسی نیز در فهرست ۱۶ عنوان از آثار ایشان را برشمرده، از جمله کتاب: «ما نزل من القرآن فی صاحب الزمان علیه السلام» ۴۳.

اسماعیل پاشا نیز در ذیل کشف الظنون از این کتاب به عنوان: «ما نزل من القرآن فی صاحب الزمان علیه السلام» نام برده است. ۴۴. علامه‌ی تهرانی شماری از مشایخ اجازه‌ی مؤلف را برشمرده، از جمله ابن عقده، متوفای ۳۳۳ ق. و از آن استنتاج کرده که مؤلف از معمرین بوده است. ۴۵.

به هر تقدیر این نخستین شخصیت جلیل القدری است که در این عرصه قدم نهاده و کتاب مستقلی در این رابطه تألیف کرده است. بعد از ایشان گروهی از محدثان، مفسران، متکلمان، تراجم نگاران و دیگر طبقات، در این زمینه آثار ارزشمندی تألیف نموده، در طبق اخلاص نهاده، به پیشگاه مقدس حضرت بقیه الله ارواحنا فداه تقدیم نموده‌اند، که در این فرصت با عناوین شماری از آنها آشنا می‌شویم، به این امید که محققان را به کار آید.

کتابنامه‌ی توصیفی قرآنی - مهدوی

در اینجا تنها از کتابهایی نام می‌بریم که مسقلاً پیرامون حضرت بقیه الله ارواحنا فداه از دیدگاه قرآن کریم تألیف شده و سیمای نورانی آن حضرت را در آئینه‌ی آیات نورانی قرآن کریم ترسیم نموده است:

۱. آیات الباهرة، فی بقیة العتره الطاهرة - عربی - سید داود میرصابری، چاپ تهران، بعثت، ۴۹۶ صفحه‌ی رقیعی، ۱۴۰۲ ق.
۲. آیات الحجّة، نجف آقازاده، چاپ تبریز، ۱۳۵ صفحه، ۱۳۷۹ ش.
۳. آیات الحجّة و الرجعة - عربی - شیخ محمد علی همدانی حائری (۱۳۷۸ ق)، {الذریعة، ج ۱، ص ۴۷}.
۴. آیات الظهور، فی انتظار الفرج و السورور، علی قلی ناصح دهخوارقانی، (ح ۱۳۵۳ ق) چاپ سنگی، ۱۲۸ صفحه، ۱۳۵۰ ق.
۵. آیات الکریم فی ما نزل فی بقیة الله فی الأرضین، مهندس علی اصغر اکبری، چاپ تهران، ۷۶۴ صفحه‌ی وزیری، ۱۳۸۶ ش.
۶. آیات المهدی، محمد باقر شریعت پناه - مخطوط -
۷. آیات المؤولة بقیام القائم - عربی - مؤلف ناشناخته، از منابع: آیات الباهرة - مخطوط -
۸. آیه‌های ظهور، محمد علی کریمی نیا، چاپ سوم، قم، ۱۳۶ صفحه‌ی رقیعی، ۱۳۸۵ ش.

۹. اثبات مهدویت از دیدگاه قرآن، علی صفائی کاشانی، چاپ تهران، مفید، ۱۸۳ صفحه‌ی رقعی، ۱۳۷۶ ش.
۱۰. امام مهدی از دیدگاه قرآن و عترت، مؤلف ناشناخته، چاپ قم، ۱۰۷ صفحه‌ی وزیری، ۱۴۰۴ ق.
۱۱. امام مهدی در روایات تفسیری، شاه گل حسین سجادی، قم، ۲۰۳ صفحه، ۱۳۸۲ ش. (پایان نامه)
۱۲. امام مهدی در قرآن، آیه الله سید صادق شیرازی، مترجم محمد رضا انصاری، چاپ قم، بی تا، پیام اسلام، ۱۹۲ صفحه‌ی جیبی.
۱۳. الامام المهدی فی القرآن و السّنة، سعید ابو معاش - عربی - چاپ مشهد مقدس، بنیاد پژوهشهای اسلامی، ۶۰۳ صفحه‌ی وزیری، ۱۴۲۲ ق.
۱۴. امامت و رهبری - ویژگیهای آخرین امام - از دیدگاه قرآن و احادیث، مائده امیدزاده و آزاده دادخواه، نجف آباد، دانشگاه آزاد اسلامی، ۵۰ صفحه، ۱۳۸۲ ش. (پایان نامه)
۱۵. برهان البیان، سید ابو القاسم تقی بن سید حسن رضوی قمی، مقیم لاهور، چاپ سنگی، لاهور، ۱۳۱۷ ق.
۱۶. بشارات قرآن در شأن حضرت مهدی آل محمد علیهم السلام، چاپ تهران، فراهانی، دو مجلد، ۴۴ + ۵۶ صفحه‌ی وزیری، ۱۳۸۳ ق.
۱۷. تأویل آیات قرآن پیرامون حضرت مهدی، ثمانه اختر دانش، مشهد مقدس، ۸۴ صفحه، ۱۳۸۳ ش. (پایان نامه)
۱۸. تفسیر آیه‌ی: {وَلَقَدْ كَتَبْنَا فِي الزَّبُورِ}، زین العابدین خان کرمانی، {فهرست کتب شیخیه}.
۱۹. تفسیر آیه‌ی: {يَوْمَ يَأْتِي بَعْضُ آيَاتِ رَبِّكَ} - عربی - غیاث الدین منصور، نسخه‌ی خطی آن در تاریخ ۱۰۶۷ ق. به آستان قدس رضوی اهداء شده، به شماره‌ی ۱۲۹۴ محافظت می‌شود.
۲۰. تفسیر حضرت حجت عصر علیه السلام، ابو تراب آل آقا کرمانشاهی، چاپ قم، مصطفوی، ۱۶ صفحه‌ی رقعی، بی تا.
۲۱. تفسیر سوره‌ی مبارکه‌ی والعصر، یعسوب الدین رستگاری، چاپ قم، در سه مجلد، هر جلدی ۶۰۰ صفحه‌ی وزیری، ۱۳۸۱ ش.
۲۲. حضرت مهدی و قرآن، عبد الامیر فولادزاده، چاپ تهران، اعلمی، ۴۴ صفحه‌ی رقعی، بی تا.
۲۳. الدرر الغیبیه، شیخ محمد بن مقیم بارفروشی مازندرانی - قرن ۱۳ - تاریخ تألیف ۱۲۶۰ ق. - مخطوط.
۲۴. سوره‌ی والعصر حضرت امام زمان است، عباس راسخی نجفی، چاپ قم، قیام، ۲۶۲ صفحه‌ی وزیری، ۱۳۷۲ ش.
۲۵. سیمای امام زمان در آئینه‌ی قرآن، علی اکبر مهدی‌پور، شامل ۳۱۳ آیه، - مخطوط -
۲۶. سیمای حضرت مهدی در قرآن، علامه سید هاشم بحرانی (۱۱۰۷ق)، مترجم سید مهدی حائری قزوینی، چاپ تهران، آفاق، ۴۷۸ صفحه‌ی وزیری، ۱۳۶۷ ش.
۲۷. سیمای حضرت مهدی در قرآن، همان، تلخیص سید علی حسینی مؤذن، چاپ قم، ۲۹ صفحه‌ی رقعی.
۲۸. سیمای حضرت مهدی در قرآن و نهج البلاغه، عبد الرّحیم زارعیان جهرمی، فسا، دانشگاه آزاد اسلامی، ۱۷۷ صفحه، ۱۳۷۶ ش. (پایان نامه)
۲۹. سیمای حضرت مهدی علیه السلام در آیات و روایات، ملایر، دانشگاه، ۱۲۴ صفحه، ۱۳۸۵ ش. (پایان نامه).
۳۰. سیمای منتظران از دیدگاه قرآن، عباس رضائی، چاپ قم، دبیرخانه‌ی اجلاس، ۳۲ صفحه‌ی پالتوئی، ۱۳۸۵ ش.
۳۱. سیمای مهدویت در قرآن، محمد جواد مولوی نیا، چاپ قم، ۲۰۰ صفحه‌ی رقعی، ۱۳۸۱ ش.
۳۲. سیمای مهدی در قرآن، محمد بیستونی، چاپ قم، ۲۷۵ صفحه‌ی جیبی، ۱۳۸۶ ش.
۳۳. سیمای نورانی امام زمان در قرآن و نهج البلاغه، عباس کمساری، چاپ قم، سماء، ۱۳۵ صفحه‌ی رقعی، ۱۳۸۱ ش.
۳۴. عقیده‌ی ظهور مهدی - قرآن کریم، احادیث نبوی، اور تاریخ کی روشن مین - اردو - چاپ کراچی، الرّحمن، ۶۴ صفحه‌ی رقعی.
۳۵. قاطع البیان فی الآيات المؤلّة بصاحب الزّمان، فضل الله عابدی خراسانی، چاپ مشهد مقدس، نشر مرتضی، ۴۵۵ صفحه‌ی

وزیری، ۱۴۰۴ ق.

۳۶. قرآن، مهدی و جوانان، محمد رضا تصویری، چاپ قم، بنیاد فرهنگی، ۱۲۰ صفحه‌ی رقعی، بی‌تا.

۳۷. قرآن و آخرین حجّت، شیخ رضا توحیدی، چاپ قم، سیمای آفتاب، ۸۲۴ صفحه‌ی وزیری، ۱۳۸۴ ش.

۳۸. القرآن و الحجّة، همان، ۲۸۰ صفحه‌ی وزیری، ۱۳۸۲ ش.

۳۹. قرآن و ظهور، علی اصغر رضوانی، چاپ قم، جمکران، ۷۲ صفحه‌ی رقعی، ۱۳۸۵ ش.

۴۰. ما نزل من القرآن فی صاحب الزّمان، احمد بن محمد بن عیاش جوهری، (۴۱۰ ق)، {رجال نجاشی، ص ۸۶}.

۴۱. مباحثی پیرامون آیه‌ی شریفه‌ی: {بَقِيَةُ اللَّهِ خَيْرٌ لِّكُمْ}، سید احمد پور موسویان، ۳۹۳ صفحه‌ی وزیری.

۴۲. المحجّة فیما نزل فی القائم الحجّة علیه السلام، علامه سید هاشم بحرانی (۱۱۰۷ ق)، چاپ بیروت، الوفاء، ۲۸۴ صفحه‌ی وزیری،

۱۴۰۳ ق.

۴۳. مصلح جهانی از دیدگاه قرآن، عباس راسخی نجفی، چاپ قم، دار النّشر، ۳۹۰ صفحه‌ی وزیری، بی‌تا.

۴۴. ملاحم القرآن، ابراهیم انصاری زنجانی، چاپ قم، ۱۳۵ صفحه‌ی وزیری، ۱۴۰۰ ق.

۴۵. مهدویّت از نظر قرآن و عترت، خیر الله مردانی، چاپ تهران، ۶۸ صفحه‌ی رقعی، ۱۴۰۰ ق.

۴۶. مهدی در قرآن، سید محمد عابدین زاده، چاپ قم، لاهیجی، ۴۰ صفحه‌ی جیبی، ۱۳۸۰ ش.

۴۷. مهدی در قرآن، رضا فیروز، چاپ تهران، رایحه، ۴۵ صفحه‌ی جیبی، ۱۳۷۸ ش.

۴۸. المهدی فی القرآن - عربی - آیه الله سید صادق شیرازی، چاپ بیروت، دار الصّادق، ۲۶۲ صفحه، ۱۳۹۸ ق.

۴۹. المهدی الموعود فی القرآن - عربی - محمد حسین رضوی، چاپ بیروت، دار الهادی، ۲۳۱ صفحه‌ی وزیری، ۲۰۰۱ م.

۵۰. موعود در قرآن، سید عباس سید کریمی، چاپ قم، دبیرخانه‌ی اجلاس، ۶۱ صفحه‌ی پالتوئی، ۱۳۸۵ ش.

۵۱. موعود قرآن، آیه الله سید صادق شیرازی، مترجم مؤسسه‌ی امام مهدی، چاپ تهران، ۱۵۲ صفحه‌ی رقعی، ۱۳۶۰ ش.

۵۲. موعود قرآن، مؤسسه‌ی فرهنگی موعود، چاپ تهران، موعود، ۸۴ صفحه‌ی پالتوئی، ۱۳۸۶ ش.

۵۳. موعود قرآن، علیرضا رجالی تهرانی، چاپ تهران، بزرگ اندیشه، ۷۷ صفحه، ۱۳۷۹ ش.

۵۴. موعود قرآن، علی اکبر مهدی پور، چاپ تهران، دوازدهمین نمایشگاه قرآن کریم، ۱۴۲۵ ق.

۵۵. نور پنهان در افق قرآن، جعفر شیخ الاسلامی، چاپ تهران، یکان، ۷۱ صفحه‌ی رقعی، ۱۳۷۸ ش.

کتاب حاضر

کتابی که در پیش رو دارید، جدیدترین اثر در این عرصه است که توسط یکی از فرهیختگان عرصه‌ی مهدویّت سامان یافته است.

مؤلف که از سلاله‌ی پاکان و از شجره‌ی طیّبه‌ی آل روضات هستند، از نخستین روز تأسیس مرکز جهانی حضرت ولی عصر ارواحنا

فداه، در کنار حضرت آیه الله بحر العلوم میردامادی، یار و یاور ایشان و از فعالان پرکار و پربرابر این مرکز می‌باشند.

مؤلف با ذوق سرشار، حسن ابتکار و در اختیار داشتن منابع فراوان - کتابخانه‌ی تخصصی - این اثر بدیع را تدوین کرده، دست به

ابتکار تازه زده، برای هر آیه یک عنوان قرار دادی تعیین نموده، آنگاه برای هر آیه «کُد» ساخته، که این کُد بیان‌گر ردیف سوره

در میان سوره‌ها و شماره‌ی آیه در میان آیات آن سوره می‌باشد.

در تفسیر هر آیه، یک یا چند حدیث از منابع اولیه نقل کرده، سپس دیگر منابع حدیثی یا تفسیری را یادآور شده است.

متن کامل، سپس ترجمه‌ی هر حدیث را به قلم روان سامان داده است.

امید است این مجموعه پژوهشگران را به کار آید و حفظ آیات مهدوی را برای علاقه‌مندان آسان سازد و زمینه‌ی لبخند رضایت

حضرت بقیة الله ارواحنا فداه را فراهم نماید.

از خداوند مَنان خواستار است که این تلاش را به احسن وجه بپذیرد و آن را موجب قرب ظهور و تقرب به پیشگاه آن امام نور قرار دهد، إن شاء الله.

۱۳ شوال ۱۴۳۴ ق.

حوزه‌ی علمیه‌ی قم

علی اکبر مهدی پور

پیشگفتار

الحمد لله من اول الدنيا الى فنائها، و من الاخرة الى بقائها، الحمد لله على كل نعمه، و صلى الله على سيدنا و نبينا، حبيب اله العالمين، و شفيع المذنبين، ابى القاسم المصطفى محمد و على آله ائمة الطيبين الطاهرين المعصومين، لا سيما امام عصرنا و حجتنا و مولانا و سيدنا و انيسنا و مونسنا و ولي امرنا، حجة بن الحسن العسكري ارواحنا و ارواح العالمين لتراب مقدمه الفداء، و عجل الله تعالى فرجه الشريف، و لعنة الله على اعدائهم و مخالفينهم و غاصبي حقوقهم و منكري فضائلهم و مناقبهم، من الآن الى قيام يوم الدين.

* خداوند در کتاب خودش قرآن کریم، همه چیز را بیان فرموده است.

خداوند تبارک و تعالی، در آیه‌ی ۱۶ / ۸۹ می‌فرماید:

{... وَ نَزَّلْنَا عَلَيْكَ الْكِتَابَ تَيَانًا لِكُلِّ شَيْءٍ وَ هُدًى وَ رَحْمَةً وَ بَشْرًا لِّلْمُسْلِمِينَ }

یعنی: ... و ما بر تو این کتاب را فرستادیم تا حقیقت هر چیز را روشن کند و برای مسلمین هدایت و رحمت و بشارت باشد.

* فقط مفسرین قرآن، که ائمه‌ی اطهار علیهم السلام هستند می‌توانند از تأویل آیات قرآن خبر دهند.

خداوند تبارک و تعالی، در آیه‌ی ۳ / ۷ می‌فرماید:

{... وَ مَا يَعْلَمُ تَأْوِيلَهُ إِلَّا اللَّهُ وَ الرَّاْسِخُونَ فِي الْعِلْمِ يَقُولُونَ آمَنَّا بِهِ كُلٌّ مِنْ عِنْدِ رَبِّنَا وَ مَا يَذَّكَّرُ إِلَّا أُولُو الْأَلْبَابِ }

... و تأویل آن را کسی جز خداوند و اهل دانش نداند، گویند: ما به همه کتاب گرویدیم که همه از جانب پروردگار ما آمده، و به این (دانش) تنها خردمندان آگاهند.

عَنْ أَبِي بَصِيرٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ نَحْنُ الرَّاْسِخُونَ فِي الْعِلْمِ وَ نَحْنُ نَعْلَمُ تَأْوِيلَهُ. ۴۶

ابو بصیر از حضرت صادق علیه السلام روایت کرده است که حضرت فرمودند: ما یم راسخون در علم و ما تأویل متشابهات قرآن را می‌دانیم.

* رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم، ضمن بیان جدایی ناپذیری قرآن و عترت، از یکدیگر، همه را به بهترین راه سعادت، یعنی تمسک به این دو چیز گران بهاء سفارش نمودند.

عَنِ الْحَسَنِ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ: خَطَبَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّمَ يَوْمًا فَقَالَ بَعْدَ مَا حَمِدَ اللَّهُ وَ أَثْنَى عَلَيْهِ: مَعَاشِرَ النَّاسِ كَأَنِّي أَدْعِي فَمَا حِيبٌ وَ إِنِّي تَارِكٌ فِيكُمْ الثَّقَلَيْنِ، كِتَابَ اللَّهِ وَ عِترَتِي أَهْلَ بَيْتِي، مَا إِنْ تَمَسَّكْتُمْ بِهِمَا لَنْ تَضَلُّوا، فَتَعَلَّمُوا مِنْهُمْ وَ لَا تَعَلَّمُوا مِنْهُمْ فَإِنَّهُمْ أَعْلَمُ مِنْكُمْ، لَا يَخْلُو الْأَرْضُ مِنْهُمْ وَ لَوْ خَلَّتْ إِذَا لَسَاخَتْ بِأَهْلِهَا ... الخبر. ۴۷

حضرت امام حسن علیه السلام فرمودند: روزی پیغمبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم خطبه‌ای خواندند، و بعد از حمد و ثنای پروردگار متعال فرمودند: ای گروه مردم! من به سوی خداوند خوانده شده‌ام و به زودی دعوت حق را اجابت می‌کنم، من در بین شما دو چیز گران بها را باقی می‌گذارم: کتاب خدا و عترتم اهل بیتم را، هر آینه اگر به این دو، چنگ بزنید هرگز گمراه نخواهید شد، از آنها علوم را فرا گیرید، و به آنها تعلیم نکنید زیرا آنها از شما داناترند، زمین از ایشان خالی نماند؛ و اگر خالی شود اهلش را

فرو برد .

* در هر زمانی امامی از اهل بیت علیهم السلام وجود دارد تا مردم را هدایت نماید.

خداوند در این رابطه در آیه‌ی ۱۳/۷ می‌فرماید:

{... إِنَّمَا أَنْتَ مُنذِرٌ وَ لِكُلِّ قَوْمٍ هَادٍ}

یعنی: تنها وظیفه تو اندرز و ترسانیدن (خلق از نافرمانی خدا) است و هر قومی را (از طرف خدا) رهنمایی است.

عَنْ بُرَيْدِ بْنِ مَعَاوِيَةَ الْعَجَلِيِّ قَالَ: قُلْتُ لِأَبِي جَعْفَرٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ: مَا مَعْنَى: إِنَّمَا أَنْتَ مُنذِرٌ وَ لِكُلِّ قَوْمٍ هَادٍ، فَقَالَ: الْمُنذِرُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّمَ وَ عَيَّتِي الْهَادِي، وَ فِي كُلِّ وَقْتٍ وَ زَمَانٍ إِمَامٌ مِنَّا، يَهْدِيهِمْ إِلَى مَا جَاءَ بِهِ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّمَ. ۴۸.
برید بن معاویه گوید: به امام باقر علیه السلام عرض کردم: معنای این آیه چیست: إِنَّمَا أَنْتَ مُنذِرٌ وَ لِكُلِّ قَوْمٍ هَادٍ؟ حضرت فرمودند: منذر، رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم و هادی علی علیه السلام است، و در هر وقت و زمانی امامی از ما وجود دارد که مردم را به آنچه رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم آورده است هدایت کند.

* هر که می‌خواهد از گمراهی و مرگ جاهلی نجات پیدا کند، باید امام زمانش علیه السلام را بشناسد.

عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّمَ أَنَّهُ قَالَ: مَنْ مَاتَ وَ لَمْ يَعْرِفْ إِمَامَ زَمَانِهِ مَاتَ مِيتَةً جَاهِلِيَّةً. ۴۹.

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم فرمودند: هر کس بمیرد و امام زمانش را نشناسد، مثل مردم زمان جاهلیت از دنیا رفته است.

* قرآن کریم، بهترین راه شناخت امام زمان علیه السلام است.

با اینکه تا کنون ده‌ها عنوان کتاب از علماء بزرگ شیعه، با موضوع مهدویت در آیات قرآن کریم، به رشته‌ی تحریر در آمده و بعضاً به طبع هم رسیده است، و حتی در بعضی از این عناوین، به ۳۰۰ آیه در باره‌ی منجی عالم بشریت حضرت بقیة الله الاعظم علیه السلام اشاره شده است، (و به دلائلی ما در این کتاب فقط به ۲۴۰ آیه در این موضوع اشاره خواهیم کرد)، ولی باز می‌بینیم محبتین و منتظرین ظهور حضرتش، به خصوص قشر جوان، از وجود چنین آیاتی در قرآن کریم، که البته توسط ائمه اطهار علیهم السلام تفسیر و تبیین شده است، آگاهی و شناخت لازم را نداشته و از رسیدن به درجه‌ی والای معرفت الحجة علیه السلام محروم مانده‌اند.

* کتاب حاضر با بکارگیری روشی جدید، راه را جهت آموزش و حفظ آیات مهدویت، برای همه‌ی جویندگان معارف مهدوی، به خصوص جوانان و دانشجویان عزیز، هموار نموده است.

* نکات این طرح:

الف- برای هر یک از آیات، یک « کُد » تعریف شده است، و این کُد که یک عدد اعشاری است، آدرس آن آیه را در قرآن کریم به ما نشان می‌دهد.

ب- هر عدد اعشاری از یک رقم صحیح و یک رقم اعشاری تشکیل شده، که رقم صحیح بیانگر شماره‌ی سوره است و رقم اعشاری شماره‌ی آیه را به ما نشان می‌دهد.

ج- برای هر آیه، یک اسم تعیین شده که بیانگر موضوع و محتوای آن آیه است.

د- به عنوان مثال، کد آیه‌ی مضطر: ۶۲ / ۲۷ یعنی آیه‌ی ۶۲ سوره‌ی مبارکه‌ی نمل، پس رقم صحیح که ۲۷ است شماره‌ی سوره‌ی نمل است و رقم اعشاری که ۶۲ است شماره‌ی آیه می‌باشد.

ه- عزیزان لازم است، شماره‌ی یکصد و چهارده سوره‌ی قرآن را به ترتیب حفظ نمایند، البته برای سهولت جدول شماره‌ی سوره‌ها آخر کتاب درج شده است.

و- شماره‌ی آیات بر اساس رسم الخط عثمان طه می‌باشد.

* در پایان از همه‌ی عزیزانی که این حقیر را در نشر این اثر یاری نمودند به خصوص حضرت آیه الله حاج سید محمود بحر العلوم

میردامادی ادام الله ظلّه و استاد حوزه‌ی علمیّه قم، متخصص معارف مهدویت، حضرت علامه شیخ علی اکبر مهدی پور ادام الله عزّه، که با نوشتن تقریظ و مقدمه، این کتاب را مزین و بنده حقیر را مورد الطاف خود قرار داده‌اند، تشکر نموده و از خداوند متعال برای همگان آرزوی طول عمر با عزّت و توفیق روز افزون مسئلت می‌نمایم.

* امید است این کتاب مورد قبول مولایمان حضرت صاحب الزّمان ارواحنا فداه قرار گیرد و ذخیره‌ای برای روز جزا باشد.

السلام علی المهدی و علی آبائه و اللعن علی اعدائه

قم مقدسه - سید محمد جعفر روضاتی

نیمه شعبان ۱۴۳۴ هجری قمری

شماره: ۱: ایمان به امام غایب

کد آیه: ۲ / ۳

{الَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِالْغَيْبِ وَيُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنْفِقُونَ}

(پرهیزکاران) کسانی هستند که به غیب ایمان می‌آورند و نماز را برپا می‌دارند و از تمام نعمتها و مواهبی که به آنان روزی داده‌ایم، انفاق می‌کنند.

۱ - عَنْ دَاوُدَ الرَّقِّيِّ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ فِي قَوْلِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ: الَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِالْغَيْبِ، قَالَ: مَنْ أَقْرَبَ بَقِيَامِ الْقَائِمِ عَلَيْهِ السَّلَامُ أَنَّهُ حَقٌّ. ۵۰

داود رقّی گوید که امام صادق علیه السلام در تفسیر این آیه فرمودند: متقین کسانی هستند که به قیام حضرت قائم علیه السلام، که البته حق است، اقرار و ایمان داشته باشند.

۲ - عَنْ يَحْيَى بْنِ أَبِي الْقَاسِمِ قَالَ: سَأَلْتُ الصَّادِقَ عَلَيْهِ السَّلَامُ عَنْ قَوْلِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ: الْم ذِكَا الْكِتَابِ لَا رَيْبَ فِيهِ هُدًى لِّلْمُتَّقِينَ الَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِالْغَيْبِ، فَقَالَ: الْمُتَّقُونَ شَيْعَةُ عَلِيٍّ عَلَيْهِ السَّلَامُ، وَ أَمَّا الْغَيْبُ، فَهُوَ الْحُجَّةُ الْغَائِبُ، وَ شَاهِدُ ذَلِكَ قَوْلُ اللَّهِ تَعَالَى: وَ يَقُولُونَ لَوْلَا أَنْزَلَ

عَلَيْهِ آيَةٌ مِنْ رَبِّهِ فَقُلْ إِنَّمَا الْغَيْبُ لِلَّهِ فَانْتَظِرُوا إِنِّي مَعَكُمْ مِنَ الْمُنْتَظِرِينَ. ۵۱

یحیی بن ابی القاسم گوید از امام صادق علیه السلام از تفسیر قول خدای عز و جل: الْم ذِكَا الْكِتَابِ لَا رَيْبَ فِيهِ هُدًى لِّلْمُتَّقِينَ الَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِالْغَيْبِ، پرسیدم، حضرت فرمودند: متقین شیعیان علی علیه السلام هستند، و غیب هم امام غائب است، و دلیل آن گفتار خدای عز و جل است که می‌فرماید: و می‌گویند آیا آیه‌ای از طرف پروردگارش بر او نازل نشود؟ بگو همانا غیب از آن خدا است شما منتظر باشید به راستی من هم با شما از منتظرانم.

شماره: ۲: خواری و رسوایی دشمنان

کد آیه: ۲ / ۱۱۴

{وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ مَنَعَ مَسَاجِدَ اللَّهِ أَنْ يُذَكَرَ فِيهَا اسْمُهُ وَسَعَىٰ فِي خَرَابِهَا أُولَٰئِكَ مَا كَانَ لَهُمْ أَنْ يَدْخُلُوهَا إِلَّا خَائِفِينَ لَهُمْ فِي الدُّنْيَا خِزْيٌ وَلَهُمْ فِي الْآخِرَةِ عَذَابٌ عَظِيمٌ}

کیست ستمکارتر از آن کس که از بردن نام خدا در مساجد او جلوگیری کرد و سعی در ویرانی آنها نمود؟! شایسته نیست آنان، جز با ترس و وحشت، وارد این (کانونهای عبادت) شوند. بهره آنها در دنیا (فقط) رسوایی است و در سرای دیگر، عذاب عظیم

(الهی)!!.

عَنْ السُّدِّيِّ فِي قَوْلِهِ تَعَالَى: «لَهُمْ فِي الدُّنْيَا خِزْيٌ» أَمَا خِزْيُهُمْ فِي الدُّنْيَا فَإِنَّهُ إِذَا قَامَ الْمَهْدِيُّ وَفُتِحَتْ قُسْطَنْطِينِيَّةُ فَتَلَّهُمْ، فَذَلِكَ الْخِزْيُ. ۵۲
سُدِّي در تفسیر آیه: لَهُمْ فِي الدُّنْيَا خِزْيٌ، می‌گوید: اما رسوائی دشمنان دین در دنیا موقعی است که مهدی علیه السلام در قسطنطنیه قیام کند و آنها را بکشد این خود برای آنها رسوائی است.

شماره: ۳: آخرین کلمه‌ی الهی

کد آیه: ۲ / ۱۲۴

{وَ إِذِ ابْتَلَىٰ إِبْرَاهِيمَ رَبُّهُ بِكَلِمَاتٍ فَأَتَمَّهُنَّ قَالَ إِنِّي جَاعِلُكَ لِلنَّاسِ إِمَامًا قَالَ وَمِنْ ذُرِّيَّتِي قَالَ لَا يَنَالُ عَهْدِي الظَّالِمِينَ} و (به خاطر آورد) هنگامی که خداوند، ابراهیم را با وسایل گوناگونی آزمود. و او به خوبی از عهده این آزمایشها برآمد. خداوند به او فرمود: «من تو را امام و پیشوای مردم قرار دادم!» ابراهیم عرض کرد: «از دودمان من (نیز امامانی قرار بده!)» خداوند فرمود: «پیمان من، به ستمکاران نمی‌رسد! (و تنها آن دسته از فرزندان تو که پاک و معصوم باشند، شایسته این مقامند)».

الْمُفَضَّلِ بْنِ عُمَرَ عَنِ الصَّادِقِ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ: سَأَلْتُهُ عَنْ قَوْلِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ: وَ إِذِ ابْتَلَىٰ إِبْرَاهِيمَ رَبُّهُ بِكَلِمَاتٍ، مَا هِيَ الْكَلِمَاتُ؟ قَالَ: هِيَ الْكَلِمَاتُ الَّتِي تَلَقَّاها آدَمُ مِنْ رَبِّهِ فَتَابَ عَلَيْهِ، وَ هُوَ أَنْ قَالَ: يَا رَبِّ بِحَقِّ مُحَمَّدٍ وَعَلِيٍّ وَ فَاطِمَةَ وَ الْحَسَنِ وَ الْحُسَيْنِ إِلَّا تَبَّتْ عَلَيَّ فَتَابَ عَلَيْهِ إِنَّهُ هُوَ التَّوَابُ الرَّحِيمُ، قَالَ: فَقُلْتُ: يَا ابْنَ رَسُولِ اللَّهِ! فَمَا مَعْنَى قَوْلِهِ: فَأَتَمَّهُنَّ، قَالَ: أَتَمَّهُنَّ إِلَى الْقَائِمِ اثْنَيْ عَشَرَ إِمَامًا عَلَيَّ وَ الْحَسَنِ وَ الْحُسَيْنِ وَ تَسَعَهُ مِنْ وُلْدِ الْحُسَيْنِ عَلَيْهِمُ السَّلَامُ. ۵۳.

مفضل بن عمر گوید از حضرت صادق علیه السلام پرسیدم از گفته خدای تعالی: وَ إِذِ ابْتَلَىٰ إِبْرَاهِيمَ رَبُّهُ بِكَلِمَاتٍ، این کلمات چیست؟ حضرت فرمودند: همان کلماتی است که آدم از پروردگارش یاد گرفت و توبه کرد و توبه‌اش پذیرفته شد، و آن این است، گفت: پروردگارا! از تو می‌پرسم به حق محمد، علی، فاطمه، حسن و حسین، که توبه مرا بپذیری، خدا توبه‌اش را قبول کرد، همانا او تواب و رحیم است، عرض کردم: ای پسر رسول خدا! معنی گفته خدای عز و جل چیست که فرمود: فَأَتَمَّهُنَّ؟ حضرت فرمودند: یعنی تمام کرد ایشان را تا قائم علیه السلام به عدد دوازده امام، حضرت علی و امام حسن و امام حسین علیهم السلام، که نه امام از نسل حسین علیه السلام هستند.

شماره: ۴: شباهت به حضرت یعقوب علیه السلام

کد آیه: ۲ / ۱۳۳

{أَمْ كُنْتُمْ شُهَدَاءَ إِذْ حَضَرَ يَعْقُوبَ الْمَوْتُ إِذْ قَالَ لِبَنِيهِ مَا تَعْبُدُونَ مِنْ بَعْدِي قَالُوا نَعْبُدُ إِلَهَكَ وَ إِلَهَ آبَائِكَ إِبْرَاهِيمَ وَ إِسْمَاعِيلَ وَ إِسْحَاقَ إِلَهًا وَاحِدًا وَ نَحْنُ لَهُ مُسْلِمُونَ}

آیا هنگامی که مرگ یعقوب فرا رسید، شما حاضر بودید؟! در آن هنگام که به فرزندان خود گفت: «پس از من، چه چیز را می‌پرستید؟» گفتند: «خدای تو، و خدای پدرانت، ابراهیم و اسماعیل و اسحاق، خداوند یکتا را، و ما در برابر او تسلیم هستیم.»
عَنْ جَابِرٍ عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ: سَأَلْتُهُ عَنْ تَفْسِيرِ هَذِهِ الْآيَةِ مِنْ قَوْلِ اللَّهِ: إِذْ قَالَ لِبَنِيهِ مَا تَعْبُدُونَ مِنْ بَعْدِي قَالُوا نَعْبُدُ إِلَهَكَ وَ إِلَهَ آبَائِكَ إِبْرَاهِيمَ وَ إِسْمَاعِيلَ وَ إِسْحَاقَ إِلَهًا وَاحِدًا، قَالَ: جَرَتْ فِي الْقَائِمِ عَلَيْهِ السَّلَامُ. ۵۴.

جابر از امام باقر علیه السلام روایت نموده و گفت: از آن حضرت پرسیدم: تفسیر آیه: اذ قال لبنيه ما تعبدون... الها واحدا، چیست؟ حضرت فرمودند: این آیه در باره قائم علیه السلام وارد شده است.

شماره: ۵: آخرین شاهد

کد آیه: ۱۴۳ / ۲

{وَكَذَلِكَ جَعَلْنَاكُمْ أُمَّةً وَسَطًا لِتَكُونُوا شُهَدَاءَ عَلَى النَّاسِ وَيَكُونَ الرَّسُولُ عَلَيْكُمْ شَهِيدًا...}

و ما هم چنان شما (مسلمین) را به آیین اسلام هدایت کردیم و به سیرت نیکو بیاراستیم تا گواه مردم باشید و پیغمبر نیز گواه شما باشد.

۱- عَنْ بُرَيْدِ بْنِ مُعَاوِيَةَ الْعَجَلِيِّ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ عَنْ قَوْلِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ: وَكَذَلِكَ جَعَلْنَاكُمْ أُمَّةً وَسَطًا لِتَكُونُوا شُهَدَاءَ عَلَى النَّاسِ وَيَكُونَ الرَّسُولُ عَلَيْكُمْ شَهِيدًا، قَالَ: نَحْنُ الْأُمَّةُ الْوَسْطَى وَنَحْنُ شُهَدَاءُ اللَّهِ عَلَى خَلْقِهِ وَحُجَجُهُ فِي أَرْضِهِ. ۵۵.
برید بن معاویه گوید از حضرت صادق علیه السلام سوال کردم که: راجع به تفسیر این آیه، حضرت فرمودند: مائیم امت وسط و مائیم گواهان خدا بر خلق و حجتهای خدا در زمین.

۲- عَنْ سُلَيْمِ بْنِ قَيْسٍ عَنِ عَلِيِّ عَلَيْهِ السَّلَامُ أَنَّ اللَّهَ تَعَالَى إِيَّانَا عَنَى بِقَوْلِهِ: لِتَكُونُوا شُهَدَاءَ عَلَى النَّاسِ وَيَكُونَ الرَّسُولُ عَلَيْكُمْ شَهِيدًا، فَرَسُولُ اللَّهِ شَاهِدٌ عَلَيْنَا وَنَحْنُ شُهَدَاءُ اللَّهِ عَلَى خَلْقِهِ وَحُجَّتُهُ فِي أَرْضِهِ وَنَحْنُ الَّذِينَ قَالَ اللَّهُ تَعَالَى: وَكَذَلِكَ جَعَلْنَاكُمْ أُمَّةً وَسَطًا. ۵۶.
سلیم بن قیس از علی علیه السلام نقل می‌کند که حضرت علی علیه السلام فرمودند: به تحقیق و یقین که حق تعالی در کریمه: لِتَكُونُوا شُهَدَاءَ عَلَى النَّاسِ، ما را خواسته است نه غیر ما را، پس رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم گواه است بر ما و ما گواهیم بر خلق و حجت او در زمین، و مائیم جماعتی که حق تعالی در حق ایشان فرموده: وَكَذَلِكَ جَعَلْنَاكُمْ أُمَّةً وَسَطًا.

شماره: ۶: اصحاب خاص حضرت مهدی علیه السلام

کد آیه: ۱۴۸ / ۲

{وَلِكُلِّ وِجْهَةٍ هُوَ مَوْلِيهَا فَاسْتَبِقُوا الْخَيْرَاتِ أَيْنَ مَا تَكُونُوا يَأْتِ بِكُمْ اللَّهُ جَمِيعًا إِنَّ اللَّهَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ} .

هر طایفه‌ای قبله‌ای دارد که خداوند آن را تعیین کرده است پس در نیکی‌ها و اعمال خیر، بر یکدیگر سبقت جوید! هر جا باشید، خداوند همه شما را حاضر می‌کند زیرا او، بر هر کاری تواناست.

۱- عَنِ أَبِي خَالِدٍ عَنِ أَبِي جَعْفَرٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ فِي قَوْلِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ: فَاسْتَبِقُوا الْخَيْرَاتِ أَيْنَ مَا تَكُونُوا يَأْتِ بِكُمْ اللَّهُ جَمِيعًا، قَالَ: الْخَيْرَاتُ الْوَلَايَةُ، وَقَوْلُهُ تَبَارَكَ وَتَعَالَى: أَيْنَ مَا تَكُونُوا يَأْتِ بِكُمْ اللَّهُ جَمِيعًا، يَعْنِي أَصْحَابَ الْقَائِمِ الثَّلَاثِمِائَةِ وَالْبِضْعَةَ عَشَرَ رَجُلًا، قَالَ: وَهُمْ وَاللَّهُ الْأُمَّةُ الْمَعْدُودَةُ، قَالَ: يَجْتَمِعُونَ وَاللَّهُ فِي سَاعَةٍ وَاحِدَةٍ قَزَعٍ كَقَزَعِ الْخَرِيفِ. ۵۷.

از ابو خالد کابلی از امام محمد باقر علیه السلام روایت است که در تفسیر این آیه شریفه: فَاسْتَبِقُوا الْخَيْرَاتِ أَيْنَ مَا تَكُونُوا يَأْتِ بِكُمْ اللَّهُ جَمِيعًا، فرمودند: خیرات در این آیه ولایت و دوستی ماست و آنها که خداوند هر جا باشند یک جا جمع می‌کند، یاران قائم علیه السلام هستند که سیصد و سیزده نفر مرد می‌باشند، سپس حضرت فرمودند: به خدا قسم آنها امه معدوده‌ای هستند که در قرآن است، و خداوند در یک لحظه آنها را مانند پاره‌های ابر فصل پائیز در یک جا جمع می‌کند.

۲- عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ أَنَّهُ قَالَ: الْمَعْنَى بِهَذَا الْخِطَابِ أَصْحَابُ الْقَائِمِ عَلَيْهِ السَّلَامُ، قَالَ: بَعْدَ ذِكْرِ عَلَامَاتِ ظُهُورِهِ ثُمَّ يَجْمَعُ اللَّهُ لَهُ أَصْحَابَهُ، وَهُمْ ثَلَاثِمِائَةٌ وَثَلَاثَةٌ عَشَرَ رَجُلًا عِدَّةَ أَهْلِ بَدْرٍ، يَجْمَعُهُمُ اللَّهُ لَهُ عَلَى غَيْرِ مِيعَادٍ قَزَعًا كَقَزَعِ الْخَرِيفِ، وَهِيَ يَا جَابِرُ الْآيَةُ الَّتِي ذَكَرَهَا اللَّهُ تَعَالَى فِي كِتَابِهِ: أَيْنَ مَا تَكُونُوا يَأْتِ بِكُمْ اللَّهُ جَمِيعًا إِنَّ اللَّهَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ. ۵۸.

امام محمد باقر علیه السلام فرمودند: پس از ذکر بعضی از علامتهای ظهور فرمودند: آنگاه خداوند سیصد و سیزده نفر از یاران او را که به تعداد اصحاب بدر هستند، بدون قرار قبلی، نزد وی گرد آورد، مانند پاره‌های ابر فصل پائیز، آنها را در مکه جمع کند، ای جابر! این است معنی آیه‌ای که خداوند می‌فرماید: **أَيْنَ مَا تَكُونُوا يَأْتِ بِكُمْ اللَّهُ جَمِيعًا**، یعنی: هر جا باشید خداوند همه شما را گرد آورد همانا خداوند به هر کاری قادر و توانا می‌باشد.

۳- **عَنْ أَبِي خَالِدٍ الْكَابِلِيِّ عَنْ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ أَوْ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيٍّ عَلَيْهِمَا السَّلَامُ أَنَّهُ قَالَ: الْفُقَدَاءُ قَوْمٌ يُفْقَدُونَ مِنْ فُرُشِهِمْ فَيُصِيبُونَ بِمَكَّةَ، وَهُوَ قَوْلُ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ: أَيْنَ مَا تَكُونُوا يَأْتِ بِكُمْ اللَّهُ جَمِيعًا، وَهُمْ أَصْحَابُ الْقَائِمِ عَلَيْهِ السَّلَامُ ۵۹.**

ابو خالد کابلی از حضرت علی بن الحسین و یا از حضرت محمد بن علی علیهم السلام روایت نموده که فرمودند: گمشدگان گروهی هستند که از بسترهایشان گم می‌شوند و صبح در مکه خواهند بود و این است قول خدای عز و جل: **أَيْنَ مَا تَكُونُوا يَأْتِ بِكُمْ اللَّهُ جَمِيعًا**، و آنان یاران قائم علیه السلام هستند.

۴- **عَنْ عَبْدِ الْعَظِيمِ الْحَسَنِيِّ قَالَ: قُلْتُ: لِمُحَمَّدِ بْنِ عَلِيٍّ بْنِ مُوسَى عَلَيْهِمُ السَّلَامُ إِنِّي لَأَرْجُو أَنْ تَكُونَ الْقَائِمُ مِنْ أَهْلِ بَيْتِ مُحَمَّدٍ عَلَيْهِمُ السَّلَامُ، الَّذِي يَمَلَأُ الْأَرْضَ قِسْطًا وَعَدْلًا كَمَا مِلْتُ جَوْرًا وَظُلْمًا، فَقَالَ عَلَيْهِ السَّلَامُ: يَا أَبَا الْقَاسِمِ! مَا مِثْلُ إِلَّا وَهُوَ قَائِمٌ بِأَمْرِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ وَهَادٍ إِلَى دِينِ اللَّهِ، وَلَكِنَّ الْقَائِمَ الَّذِي يُطَهِّرُ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ بِهِ الْأَرْضَ مِنَ أَهْلِ الْكُفْرِ وَالْجُحُودِ وَيَمْلَأُهَا عَدْلًا وَقِسْطًا، هُوَ الَّذِي تَخْفَى عَلَى النَّاسِ وَلَادَتُهُ وَيَغِيبُ عَنْهُمْ شَخْصُهُ وَيَحْرُمُ عَلَيْهِمْ تَسْمِيَتُهُ، وَهُوَ سَيِّدِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ وَكَتَيْبُهُ، وَهُوَ الَّذِي تُطَوَّى لَهُ الْأَرْضُ وَيَدُلُّ لَهُ كُلُّ صَيْعَبٍ، وَيَجْتَمِعُ إِلَيْهِ مِنْ أَضْحَابِهِ عِدَّةُ أَهْلِ بَدْرٍ ثَلَاثُمِائَةٍ وَثَلَاثَةٌ عَشَرَ رَجُلًا مِنْ أَقَاصِي الْأَرْضِ، وَذَلِكَ قَوْلُ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ: أَيْنَ مَا تَكُونُوا يَأْتِ بِكُمْ اللَّهُ جَمِيعًا إِنَّ اللَّهَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ.**

فَإِذَا اجْتَمَعَتْ لَهُ هَذِهِ الْعِدَّةُ مِنْ أَهْلِ الْإِخْلَاصِ، أَظْهَرَ اللَّهُ أَمْرَهُ، فَإِذَا كَمَلَ لَهُ الْعَقْدُ وَهُوَ عَشْرَةُ آلَافٍ رَجُلٍ، خَرَجَ يَأْذِنُ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ فَلَا يَزَالُ يَقْتُلُ أَعْدَاءَ اللَّهِ حَتَّى يَرْضَى اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ، قَالَ عَبْدُ الْعَظِيمِ: فَقُلْتُ لَهُ: يَا سَيِّدِي! وَكَيْفَ يَعْلَمُ أَنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ قَدْ رَضِيَ، قَالَ: يُلْقَى فِي قَلْبِهِ الرَّحْمَةُ، فَإِذَا دَخَلَ الْمَدِينَةَ أَخْرَجَ اللَّاتَ وَالْعُزَّى فَأَحْرَقَهُمَا. ۶۰

عبد العظیم حسنی گوید: به امام جواد علیه السلام عرض کردم: امیدوارم شما قائم اهل بیت محمد علیهم السلام باشید کسی که زمین را پر از عدل و داد نماید همچنان که آکنده از ظلم و جور شده باشد، حضرت فرمودند: ای ابو القاسم! هیچ یک از ما نیست جز آنکه قائم به امر خدای تعالی و هادی به دین الهی باشد، اما قائمی که خدای تعالی به توسط او زمین را از اهل کفر و انکار پاک سازد و آن را پر از عدل و داد نماید، کسی است که ولادتش بر مردم پوشیده و شخصش از ایشان نهان و بردن نامش حرام است، و او همانم و هم کنیه رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم است، و او کسی است که زمین در اختیارش شود و هر دشواری برایش هموار گردد، و از اصحابش سیصد و سیزده تن به تعداد اصحاب بدر از دورترین نقاط زمین به گرد او جمع شوند، و این همان قول خدای تعالی است که فرمود: **أَيْنَ مَا تَكُونُوا يَأْتِ بِكُمْ اللَّهُ جَمِيعًا إِنَّ اللَّهَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ**، و چون این تعداد از اهل اخلاص به گرد او فراهم آیند خدای تعالی امرش را ظاهر سازد و چون عقد که عبارت از ده هزار مرد باشد کامل شد به اذن خدای تعالی قیام کند و دشمنان خدا را بکشد تا خدای تعالی خشنود گردد.

عبد العظیم گفت: ای سرورم چگونه می‌داند که خدای تعالی خشنود گردیده است؟ حضرت فرمودند: خداوند در قلبش رحمت می‌افکند و چون به مدینه در آید لات و عزی از خاک را بیرون کشیده و آن دو را بسوزاند.

۵- **عَنِ الْمُفَضَّلِ بْنِ عُمَرَ قَالَ: قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ: لَقَدْ نَزَلَتْ هَذِهِ الْآيَةُ فِي الْمُفْتَقِدِينَ مِنْ أَضْحَابِ الْقَائِمِ عَلَيْهِ السَّلَامُ، قَوْلُهُ عَزَّ وَجَلَّ: أَيْنَ مَا تَكُونُوا يَأْتِ بِكُمْ اللَّهُ جَمِيعًا، إِنَّهُمْ لَيَفْتَقِدُونَ عَنْ فُرُشِهِمْ لَيْلًا فَيُصِيبُونَ بِمَكَّةَ، وَبَعْضُهُمْ يَسِيرُ فِي السَّحَابِ، يُعْرِفُ بِاسْمِهِ وَاسْمِ أَبِيهِ وَحِلْيَتِهِ وَنَسَبِهِ، قَالَ: قُلْتُ: جُعِلْتُ فِدَاكَ! أَيُّهُمْ أَعْظَمُ إِيمَانًا، قَالَ: الَّذِي يَسِيرُ فِي السَّحَابِ نَهَارًا. ۶۱.**

از مفضل بن عمر روایت است که گفت: حضرت صادق علیه السلام فرمودند: این آیه در باره گمشدگان یاران قائم علیه السلام

نازل شده است، قال الله تعالى: أَيْنَ مَا تَكُونُوا يَأْتِ بِكُمُ اللَّهُ جَمِيعًا، آنها هنگام شب از روی فرش خانه خود ناپدید می‌شوند و صبح را در مکه خواهند بود، بعضی از آنها روز در ابرها حرکت می‌کنند و نام خودش و نام پدرش و مشخصاتش و نسبش شناخته شده است، عرض کردم: از این دو دسته کدام یک از لحاظ ایمان افضل می‌باشند؟ فرمودند: آنها که در ابرها حرکت می‌کنند.

شماره: ۷: علائم ظهور

کد آیه: ۱۵۵ / ۲

﴿وَلَنَبْلُوَنَّكُمْ بِشَيْءٍ مِّنَ الْخَوْفِ وَالْجُوعِ وَنَقْصٍ مِّنَ الْأَمْوَالِ وَالْأَنْفُسِ وَالثَّمَرَاتِ وَبَشِّرِ الصَّابِرِينَ﴾

و قطعاً همه شما را با چیزی از ترس، گرسنگی، و کاهش در مالها و جانها و میوه‌ها، آزمایش می‌کنیم و بشارت ده به استقامت کنندگان!

۱- عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ مُسْلِمٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَلَيْهِمَا السَّلَامُ أَنَّهُ قَالَ: إِنَّ قُدَّامَ قِيَامِ الْقَائِمِ عَلَامَاتٍ بَلَّوَى مِنَ اللَّهِ تَعَالَى لِعِبَادِهِ الْمُؤْمِنِينَ قُلْتُ وَمَا هِيَ قَالَ ذَلِكَ قَوْلُ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ: ﴿وَلَنَبْلُوَنَّكُمْ بِشَيْءٍ مِّنَ الْخَوْفِ وَالْجُوعِ وَنَقْصٍ مِّنَ الْأَمْوَالِ وَالْأَنْفُسِ وَالثَّمَرَاتِ وَبَشِّرِ الصَّابِرِينَ﴾، قَالَ لَنَبْلُوَنَّكُمْ يَعْنِي الْمُؤْمِنِينَ بِشَيْءٍ مِّنَ الْخَوْفِ مِنْ مُلُوكِ بَنِي فُلَانٍ فِي آخِرِ سُلْطَانِهِمْ وَالْجُوعِ بَعْلَاءِ أَسْبَاعِهِمْ وَنَقْصٍ مِّنَ الْأَمْوَالِ فَسَادِ التَّجَارَاتِ وَقَلَّةِ الْفُضْلِ فِيهَا، وَالْأَنْفُسِ قَالَ مَوْتُ ذَرِيعٍ، وَالثَّمَرَاتِ قَلَّةٌ رَّبِيعٍ مَا يُزْرَعُ وَقَلَّةٌ بَرَكَةُ الثَّمَارِ، وَبَشِّرِ الصَّابِرِينَ عِنْدَ ذَلِكَ بِخُرُوجِ الْقَائِمِ عَلَيْهِ السَّلَامُ ۶۲.

محمّد بن مسلم از امام صادق علیه السلام روایت کرده که آن حضرت فرمودند: همانا پیش از قیام قائم علیه السلام نشانه‌هایی خواهد بود از جمله: آزمایشهایی از جانب خدای تعالی برای بندگان با ایمان، عرض کردم: آن آزمایشها چیست؟ حضرت فرمودند: همان فرمایش خدای عز و جل است که: ﴿وَلَنَبْلُوَنَّكُمْ بِشَيْءٍ مِّنَ الْخَوْفِ وَالْجُوعِ وَنَقْصٍ مِّنَ الْأَمْوَالِ وَالْأَنْفُسِ﴾، «و حتما شما را به چیزی (به اندکی) از ترس و گرسنگی و کاهش در مالها و جانها (عمرها) و فرزندان خواهیم آزمود و بردباران را بشارت ده» آن حضرت فرمودند: «حتما شما را خواهیم آزمود» یعنی مؤمنان را «به چیزی از ترس» از پادشاهان فلان خاندان در پایان سلطنتشان «و گرسنگی» با گرانی نرخهایشان و «کاستی در مالها» منظور خراب شدن بازرگانی و کم شدن رشد و سود در آن، «و جانها» حضرت (در باره آن) فرمودند: یعنی مرگ زودرس «و میوه‌ها» کم شدن باروری آنچه کاشته می‌شود و کمبود برکت میوه‌ها و محصولات مراد است، «و بردباران را بشارت ده» بدان هنگام به خروج قائم علیه السلام.

۲- عَنْ أَبِي بَصِيرٍ قَالَ قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ: لَا بُدَّ أَنْ يَكُونَ قُدَّامَ الْقَائِمِ سَنَةٌ تَجُوعُ فِيهَا النَّاسُ وَيُصِيبُهُمْ خَوْفٌ شَدِيدٌ مِنَ الْقَتْلِ وَنَقْصٍ مِّنَ الْأَمْوَالِ وَالْأَنْفُسِ وَالثَّمَرَاتِ فَإِنَّ ذَلِكَ فِي كِتَابِ اللَّهِ لَبِيْنٌ ثُمَّ تَلَا هَذِهِ آيَةَ ﴿وَلَنَبْلُوَنَّكُمْ بِشَيْءٍ مِّنَ الْخَوْفِ وَالْجُوعِ وَنَقْصٍ مِّنَ الْأَمْوَالِ وَالْأَنْفُسِ وَالثَّمَرَاتِ وَبَشِّرِ الصَّابِرِينَ﴾. ۶۳

ابو بصیر از امام صادق علیه السلام روایت کرده که حضرت فرمودند: «ناگزیر باید پیش از آمدن قائم علیه السلام سالی باشد که مردم در آن سال گرسنه بمانند و آنان را ترسی سخت از کشتار و کاهش در مالها و کم شدن عمرها و محصولات فرا گیرد که این در کتاب خداوند بسیار آشکار است سپس این آیه را تلاوت فرمودند: «و شما را حتما به چیزی از ترس و گرسنگی و کاهش در اموال و جانها و میوه‌ها خواهیم آزمود و بردباران را بشارت ده».

۳- عَنْ جَابِرِ الْجُعْفِيِّ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا جَعْفَرٍ مُحَمَّدَ بْنَ عَلِيٍّ عَلَيْهِمَا السَّلَامُ عَنْ قَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى: ﴿وَلَنَبْلُوَنَّكُمْ بِشَيْءٍ مِّنَ الْخَوْفِ وَالْجُوعِ﴾، فَقَالَ: يَا جَابِرُ! ذَلِكَ خَاصٌّ وَعَامٌّ، فَأَمَّا الْخَاصُّ مِنَ الْجُوعِ فَبِالْكُوفَةِ وَيَخْصُّ اللَّهُ بِهِ أَعْدَاءَ آلِ مُحَمَّدٍ فَيُهْلِكُهُمْ وَأَمَّا الْعَامُّ فَبِالْشَّامِ يُصِيبُهُمْ خَوْفٌ وَجُوعٌ مَا أَصَابَهُمْ مِثْلُهُ قَطُّ وَأَمَّا الْجُوعُ فَقَبْلَ قِيَامِ الْقَائِمِ عَلَيْهِ السَّلَامُ وَأَمَّا الْخَوْفُ فَبَعْدَ قِيَامِ الْقَائِمِ عَلَيْهِ السَّلَامُ. ۶۴

جابر بن جعفری می‌گوید: از ائمه باقر علیه السلام پرسیدم که معنای آیه: ولنبونکم بشیء من الخوف والجوع، چیست؟ حضرت فرمودند: ای جابر! (این آیه) یک معنای خاص دارد و یک معنای عام، معنای خاص، گرسنگی در کوفه است که خداوند آن را مخصوص دشمنان آل محمد علیهم السلام قرار داده و به وسیله آن، آنها را هلاک می‌کند، ولی معنای عام آن در شام محقق می‌شود که اهل آنجا به خوف و هراس و گرسنگی مبتلا می‌شوند که احدی به مانند آن مبتلا نشده باشد و گرسنگی پیش از قیام قائم علیه السلام است و خوف و هراس پس از قیام قائم علیه السلام.

شماره: ۸: فضیلت شهداء راه مهدی علیه السلام

کد آیه: ۱۵۷ / ۲

{أُولَئِكَ عَلَيْهِمْ صَلَوَاتٌ مِنْ رَبِّهِمْ وَرَحْمَةٌ وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُهْتَدُونَ}

اینها، همانها هستند که الطاف و رحمت خدا شامل حالشان شده و آنها هستند هدایت یافتگان!

عَتِيقُ بْنُ يَعْقُوبَ قَالَ: حَدَّثَنِي عَبْدُ اللَّهِ بْنُ رَبِيعَةَ فِي حَدِيثٍ طَوِيلٍ... ثُمَّ الْمُنْتَظَرُ بَعْدَهُ اسْمُ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ يَأْمُرُ بِالْعَدْلِ وَيَفْعَلُهُ وَيَنْهَى عَنِ الْمُنْكَرِ وَيَجْتَنِبُهُ، يَكْشِفُ اللَّهُ بِهِ الظُّلْمَ وَيَجْلُو بِهِ الشَّكَّ وَالْعَمَى يَزِدُّ فِي الذُّنْبِ فِي أَيَّامِهِ مَعَ الْعَنَمِ، وَيَرْضَى عَنْهُ سَيَاطِرُ السَّمَاءِ وَالطَّيْرُ فِي الْجَوِّ وَالْحَيَّاتُ فِي الْبَحَارِ، يَا لَهُ مِنْ عَبْدٍ مَا أَكْرَمَهُ عَلَى اللَّهِ، طُوبَى لِمَنْ أَطَاعَهُ وَوَيْلٌ لِمَنْ عَصَاهُ طُوبَى لِمَنْ قَاتَلَ بَيْنَ يَدَيْهِ فَقَتَلَ أَوْ قَاتَلَ أُولَئِكَ عَلَيْهِمْ صَلَوَاتٌ مِنْ رَبِّهِمْ وَرَحْمَةٌ وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُهْتَدُونَ، وَأُولَئِكَ هُمُ الْفَائِزُونَ. ۶۵

عتیق بن یعقوب، از عبد الله بن ربیعہ نقل کرده که گفت در حدیثی طولانی در فضیلت پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم آمده است: ..... و کسی که بعد از او مورد انتظار است، نام او نام پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم است، به عدل و داد دستور می‌دهد و خود دادگری می‌کند، از منکر نهی و جلوگیری می‌کند، و خود از منکر می‌پرهیزد و اجتناب مینماید، خداوند به واسطه‌ی او تاریکیها را بر میدارد و به وسیله‌ی او شک و تردید و کوردلی، بر طرف می‌گردد در دوران آن حضرت گرگ با گوسفند همراه است، و اهل آسمان و پرندگان در فضا و ماهیان دریا، از او خرسندند چه بنده خوبی که خداوند نسبت به او عنایت دارد خوش به حال کسی که از او فرمان برد و ای بر آن کس که نافرمانی او نماید، خوش به حال کسی که در رکاب او بجنگد، بکشد یا کشته شود، درود و رحمت خداوند بر چنان افرادی، آنان هدایت یافتگان و رستگاران، و پیروزمندانند.

شماره: ۹: امتحان اصحاب

کد آیه: ۲۴۹ / ۲

{... قَالَ إِنَّ اللَّهَ مُبْتَلِيكُمْ بِنَهَرٍ فَمَنْ شَرِبَ مِنْهُ فَلَيْسَ مِنِّي وَمَنْ لَمْ يَطْعَمْهُ فَإِنَّهُ مِنِّي إِلَّا مَنِ اعْتَرَفَ غُرْفَةً بِيَدِهِ فَشَرَبُوا مِنْهُ إِلَّا قَلِيلًا مِنْهُمْ...}

... گفت: خدا شما را به نهر آبی آزمایش کند، هر که از آن بیاشامد از من و هم آیین من نیست، و هر که هیچ نیاشامد یا کفی بیش برنگیرد از من و هم آیین من خواهد بود. پس همه سپاهش آشامیدند به جز عده قلیلی از آنها...

عَنْ أَبِي بَصِيرٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ إِنَّ أَصْحَابَ مُوسَى ابْتُلُوا بِنَهَرٍ وَهُوَ قَوْلُ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ: «إِنَّ اللَّهَ مُبْتَلِيكُمْ بِنَهَرٍ» وَإِنَّ أَصْحَابَ الْقَائِمِ يُبْتَلُونَ بِمِثْلِ ذَلِكَ. ۶۶

از ابو بصیر از حضرت صادق علیه السلام نقل کرده که فرمود: خداوند اصحاب موسی را به وسیله نهر آبی امتحان کرد چنان که خدا فرمود: «إِنَّ اللَّهَ مُبْتَلِيكُمْ بِنَهَرٍ» اصحاب قائم هم، چنین امتحانی خواهند داشت.

شماره: ۱۰: نور و ظلمت

کد آیه: ۲۵۷ / ۲

{اللَّهُ وَلِيُّ الَّذِينَ آمَنُوا يُخْرِجُهُمْ مِنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ وَالَّذِينَ كَفَرُوا أَوْلِيَاؤُهُمُ الطَّاغُوتُ يُخْرِجُونَهُمْ مِنَ النُّورِ إِلَى الظُّلُمَاتِ أُولَئِكَ خُذُوا صَاحِبَ النَّارِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ}

خداوند، ولی و سرپرست کسانی است که ایمان آورده‌اند آنها را از ظلمتها، به سوی نور بیرون می‌برد. (اما) کسانی که کافر شدند، اولیای آنها طاغوتها هستند که آنها را از نور، به سوی ظلمتها بیرون می‌برند آنها اهل آتشند و همیشه در آن خواهند ماند.

۱- عَنْ أَبِي بَصِيرٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ: كُلُّ رَأْيَةٍ تَرْفَعُ قَبْلَ قِيَامِ الْقَائِمِ عَلَيْهِ السَّلَامُ فَصَاحِبُهَا طَاغُوتٌ يُعْبَدُ مِنْ دُونِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ. جلد ۶۷.

ابو بصیر از امام صادق علیه السلام روایت می‌کند که حضرت فرمودند: هر پرچمی که پیش از قیام قائم علیه السلام برافراشته شود صاحب آن طاغوتی است که در برابر خدا پرستیده می‌شود.

۲- عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي يَعْفُورٍ قَالَ: قُلْتُ لِأَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ إِنِّي أَخَالِطُ النَّاسَ فَيَكْثُرُ عَجَبِي مِنْ أَقْوَامٍ لَا يَتَوَلَّوْنَكُمْ وَ يَتَوَلَّوْنَ فَلَانًا وَ فَلَانًا لَهُمْ أَمَانَةٌ وَ صِدْقٌ وَ وَفَاءٌ وَ أَقْوَامٌ يَتَوَلَّوْنَكُمْ لَيْسَ لَهُمْ تِلْكَ الْأَمَانَةُ وَ لَا الْوَفَاءُ وَ الصِّدْقُ قَالَ فَاسْتَيْتَوَى أَبُو عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ جَالِسًا فَأَقْبَلَ عَلَيَّ كَالْغَضَبَانِ ثُمَّ قَالَ: لَا دِينَ لِمَنْ دَانَ اللَّهُ بِوَلَايَةِ إِمَامٍ جَائِرٍ لَيْسَ مِنَ اللَّهِ وَ لَا عَتَبَ عَلَيَّ مِنْ دَانَ بِوَلَايَةِ إِمَامٍ عَادِلٍ مِنَ اللَّهِ، قُلْتُ: لِمَا دِينَ لِأَوْلِيَتِكَ وَ لِمَا عَتَبَ عَلَيَّ هَؤُلَاءِ، قَالَ: نَعَمْ لَا دِينَ لِأَوْلِيَتِكَ وَ لَا عَتَبَ عَلَيَّ هَؤُلَاءِ، ثُمَّ قَالَ: أَلَا تَسْمَعُ لِقَوْلِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ: «اللَّهُ وَلِيُّ الَّذِينَ آمَنُوا يُخْرِجُهُمْ مِنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ» يَعْنِي مِنَ الظُّلُمَاتِ الذُّنُوبِ إِلَى نُورِ التَّوْبَةِ وَ الْمَغْفِرَةِ لِوَلَايَتِهِمْ كُلِّ إِمَامٍ عَادِلٍ مِنَ اللَّهِ، وَ قَالَ: «وَالَّذِينَ كَفَرُوا أَوْلِيَاؤُهُمُ الطَّاغُوتُ يُخْرِجُونَهُمْ مِنَ النُّورِ إِلَى الظُّلُمَاتِ» إِنَّمَا عَنَى بِهِذَا أَنَّهُمْ كَانُوا عَلَى نُورِ الْإِسْلَامِ فَلَمَّا أَنْ تَوَلَّوْا كُلَّ إِمَامٍ جَائِرٍ لَيْسَ مِنَ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ خَرَجُوا بِوَلَايَتِهِمْ إِيَّاهُ مِنْ نُورِ الْإِسْلَامِ إِلَى ظُلُمَاتِ الْكُفْرِ فَأَوْجَبَ اللَّهُ لَهُمُ النَّارَ مَعَ الْكُفْرِ فَقَالَ: «أُولَئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ». ۶۸.

عبد الله بن ابی یعفور گوید: به امام صادق علیه السلام عرض کردم: من با مردم معاشرت دارم، بسیار در شگفتم از گروههایی که ولایت شما را ندارند و تولی فلانی و فلانی را دارند، آنان دارای امانت و راستی و وفاداری هستند، و (در مقابل اینان) گروههایی که ولایت شما را دارند دارای آن امانت و وفاداری و راستی نیستند؟ گوید: ناگاه امام صادق علیه السلام راست نشستند و همانند آدمی خشمگین رو به من کرده و فرمودند: کسی که به امامی ستمکار که از جانب خدا نیست اعتقاد داشته باشد اصلاً دین ندارد، و بر کسی که به ولایت امام عادل منسوب از جانب خدا اعتقاد داشته باشد سرزندی نیست. عرض کردم: آنان دیندار نیستند، و سرزندی هم بر اینان نیست؟ فرمودند: آری آنان دین ندارند و بر اینان نیز سرزندی نیست، سپس فرمودند: آیا فرمایش خدای عز و جل را نشنیده‌ای که می‌فرماید: «اللَّهُ وَلِيُّ الَّذِينَ آمَنُوا يُخْرِجُهُمْ مِنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ»، «خداوند بر آنان که ایمان آورده‌اند ولایت دارد و آنان را از تاریکی‌ها به سوی روشنائی می‌راند» یعنی (سوق دادن) از تاریکیهای گناهان به طرف روشنائی توبه و آمرزش به پاس برخوردارگی از ولایت هر امام عادل از جانب خداست، سپس خداوند می‌فرماید: «و آنان که کفر ورزیدند اولیاءشان طاغوت است آنان را از روشنائی به سوی تاریکیها می‌راند» برای کافر چه نوری وجود دارد تا از آن بیرون آید؟ بلکه مراد این آیه تنها این است که آنان در روشنائی اسلام بودند ولی چون ولایت هر امام جائری را که از جانب خدا نبود پذیرفتند به خاطر اینکه ایشان ولایت آنان را پذیرفتند از نور اسلام به ظلمات کفر در آمدند، پس خداوند نیز برای آنان آتش دوزخ را همراه با کفار واجب فرمود. و می‌فرماید: «آن گروه اهل دوزخاند آنان در آتش جاودان خواهند بود».

کد آیه: ۲ / ۲۶۱

{مَثَلِ الَّذِينَ يُنْفِقُونَ أَمْوَالَهُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ كَمَثَلِ حَبَّةٍ أَنْبَتَتْ سَبْعَ سَنَابِلٍ فِي كُلِّ سُنْبُلَةٍ مِائَةُ حَبَّةٍ وَاللَّهُ يُضَاعِفُ لِمَنْ يَشَاءُ وَاللَّهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ}

کسانی که اموال خود را در راه خدا انفاق می‌کنند، همانند بذری هستند که هفت خوشه برویاند که در هر خوشه، یکصد دانه باشد و خداوند آن را برای هر کس بخواهد، دو یا چند برابر می‌کند و خدا (از نظر قدرت و رحمت)، وسیع، و (به همه چیز) داناست.

عن المفضل بن محمد الجعفی قال: سألت أبا عبد الله عليه السلام عن قول الله: «كَمَثَلِ حَبَّةٍ أَنْبَتَتْ سَبْعَ سَنَابِلٍ» قال: الحبة: فاطمة سلام الله عليها، و السبع سنابل: سبعة من ولدها، سابعهم قائمهم، قلت: الحسن عليه السلام؟ قال: الحسن إمام من الله مفترض طاعته، و لكن ليس من السنابل السبعة، أولهم الحسين عليه السلام، و آخرهم القائم عليه السلام، فقلت: قوله: «فِي كُلِّ سُنْبُلَةٍ مِائَةُ حَبَّةٍ» قال: يولد الرجل منهم في الكوفة مائة من صلبه، و ليس ذلك إلا هؤلاء السبعة. ۶۹

مفضل بن محمد جعفی گفت: از امام صادق علیه السلام درباره‌ی گفته خدای سبحان: «کمثل حبه انبتت سبع سنابل» پرسیدم، حضرت فرمودند: منظور از حبه، فاطمه سلام الله علیها است و هفت سنبل، هفت تن از فرزندان هستند، که هفتمین آنها قائم آنان است، عرض کردم: حسن علیه السلام؟ فرمودند: حسن علیه السلام از ناحیه خداوند امام و پیشوایی است که اطاعتش واجب است، ولی از سنبل های [خوشه های] هفتگانه نیست، بلکه نخستین فرد آنان حسین علیه السلام، و آخرین آنها قائم علیه السلام است، عرض کردم اینکه خداوند فرمود:

«فِي كُلِّ سُنْبُلَةٍ مِائَةُ حَبَّةٍ» منظور چیست؟ حضرت فرمودند: از هر یک از مردان آنها در کوفه صد نفر به وجود می‌آید، و آنها جز این هفت تن نیستند.

شماره: ۱۲: خیر کثیر

کد آیه: ۲ / ۲۶۹

{يُؤْتِي الْحِكْمَةَ مَنْ يَشَاءُ وَمَنْ يُؤْتَ الْحِكْمَةَ فَقَدْ أُوتِيَ خَيْرًا كَثِيرًا وَمَا يَذَّكَّرُ إِلَّا أُولُو الْأَلْبَابِ}

(خدا) دانش و حکمت را به هر کس بخواهد (و شایسته بداند) می‌دهد و به هر کس دانش داده شود، خیر فراوانی داده شده است. و جز خردمندان، (این حقایق را درک نمی‌کنند، و) متذکر نمی‌گردند.

۱- عَنْ أَبِي بَصِيرٍ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ عَنْ قَوْلِ اللَّهِ تَبَارَكَ وَتَعَالَى: «وَمَنْ يُؤْتَ الْحِكْمَةَ فَقَدْ أُوتِيَ خَيْرًا كَثِيرًا» فَقَالَ: هِيَ طَاعَةُ اللَّهِ وَمَعْرِفَةُ الْإِمَامِ. ۷۰

ابو بصیر از حضرت صادق علیه السلام سوال کرد از تفسیر قول الهی: «وَمَنْ يُؤْتَ الْحِكْمَةَ فَقَدْ أُوتِيَ خَيْرًا كَثِيرًا» یعنی: «هر کسی را حکمت داده شود، پس به او خیر بسیاری داده شده است» حضرت فرمودند: حکمت، طاعت خدا و شناختن امام است.

۲- عَنْ أَبِي بَصِيرٍ قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا جَعْفَرٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ يَقُولُ: «وَمَنْ يُؤْتَ الْحِكْمَةَ فَقَدْ أُوتِيَ خَيْرًا كَثِيرًا»، قَالَ: مَعْرِفَةُ الْإِمَامِ وَاجْتِنَابُ الْكِبَائِرِ الَّتِي أَوْجَبَ اللَّهُ عَلَيْهَا النَّارَ. ۷۱

ابو بصیر از حضرت باقر علیه السلام روایت کرده است که: حکمت، معرفت امام است و اجتناب کردن از کبائر که حق تعالی از برای آنها آتش جهنم را واجب نموده است.

شماره: ۱۳: ستاره‌ی درخشان

کد آیه: ۲ / ۲۸۵

{ آمَنَ الرَّسُولُ بِمَا أُنزِلَ إِلَيْهِ مِنْ رَبِّهِ وَالْمُؤْمِنُونَ كُلٌّ آمَنَ بِاللَّهِ وَمَلَائِكَتِهِ وَكُتُبِهِ وَرُسُلِهِ لَا نُفَرِّقُ بَيْنَ أَحَدٍ مِنْ رُسُلِهِ وَقَالُوا سَمِعْنَا وَأَطَعْنَا غُفْرَانَكَ رَبَّنَا وَإِلَيْكَ الْمَصِيرُ }

پیامبر، به آنچه از سوی پروردگارش بر او نازل شده، ایمان آورده است. (و او، به تمام سخنان خود، کاملاً مؤمن می‌باشد.) و همه مؤمنان (نیز)، به خدا و فرشتگان او و کتابها و فرستادگانش، ایمان آورده‌اند (و می‌گویند): ما در میان هیچ یک از پیامبران او، فرق نمی‌گذاریم (و به همه ایمان داریم). و (مؤمنان) گفتند: «ما شنیدیم و اطاعت کردیم. پروردگارا! (انتظار) آمرزش تو را (داریم) و بازگشت (ما) به سوی توست.»

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ: لَيْلَةَ أُسْرِي بِي إِلَى الْجَلِيلِ جَلَّ جَلَالُهُ أَوْحَى إِلَيَّ: «آمَنَ الرَّسُولُ بِمَا أُنزِلَ إِلَيْهِ مِنْ رَبِّهِ»، قُلْتُ: وَالْمُؤْمِنُونَ؟ قَالَ: صَدَقْتَ، يَا مُحَمَّدُ! مَنْ خَلَقْتَ فِي أُمَّتِكَ؟ قُلْتُ: خَيْرَهَا، قَالَ: عَلِيُّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ، قُلْتُ: نَعَمْ يَا رَبِّ، قَالَ: يَا مُحَمَّدُ! إِنِّي أَطَلَعْتُ إِلَى الْأَرْضِ إِطْلَاعَةً فَاخْتَرْتُكَ مِنْهَا، فَشَقَقْتُ لَكَ اسْمًا مِنْ أَسْمَائِي فَلَا أُذْكَرُ فِي مَوْضِعٍ إِلَّا ذُكِرْتَ مَعِي، فَأَنَا الْمُحْمُودُ وَأَنْتَ مُحَمَّدٌ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ، ثُمَّ أَطَلَعْتُ الثَّانِيَةَ فِيهَا فَاخْتَرْتُ مِنْهَا عَلِيًّا وَشَقَقْتُ لَهُ اسْمًا مِنْ أَسْمَائِي، فَأَنَا الْأَعْلَى وَهُوَ عَلِيُّ، يَا مُحَمَّدُ! إِنِّي خَلَقْتُكَ وَخَلَقْتُ عَلِيًّا وَفَاطِمَةَ وَالحَسَنَ وَالحُسَيْنَ وَالأَئِمَّةَ مِنْ وُلْدِهِ مِنْ سِتْنِخِ نُورٍ مِنْ نُورِي، وَعَرَضْتُ وَلَايَتَكُمْ عَلَى أَهْلِ السَّمَاوَاتِ وَ أَهْلِ الْأَرْضِينَ، فَمَنْ قَبَلَهَا كَانَ عِنْدِي مِنَ الْمُؤْمِنِينَ، وَمَنْ جَحَدَهَا كَانَ عِنْدِي مِنَ الْكَافِرِينَ، يَا مُحَمَّدُ! لَوْ أَنَّ عَبْدًا مِنْ عَبِيدِي عَبْدَنِي حَتَّى يَنْقَطِعَ وَيَصِيرَ كَالشَّنِّ الْبَالِي ثُمَّ أَنَانِي جَاحِدًا لَوْلَايَتِكُمْ، مَا غَفَرْتُ لَهُ حَتَّى يُفَرَّ بِوَلَايَتِكُمْ، يَا مُحَمَّدُ! تُحِبُّ أَنْ تَرَاهُمْ؟ قُلْتُ: نَعَمْ يَا رَبِّ، فَقَالَ لِي: التَّفْتُ عَنِ يَمِينِ الْعَرْشِ، فَالْتَفْتُ، فَإِذَا أَنَا بِعَلِيِّ وَفَاطِمَةَ وَالحَسَنِ وَالحُسَيْنِ وَ عَلِيِّ بْنِ مُحَمَّدٍ وَ عَلِيٍّ وَ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ وَ مُوسَى بْنِ جَعْفَرٍ وَ عَلِيٍّ بْنِ مُوسَى وَ مُحَمَّدَ بْنَ عَلِيٍّ وَ عَلِيَّ بْنَ مُحَمَّدٍ وَ الحَسِينَ بْنَ عَلِيٍّ وَ المَهْدِيَّ فِي ضَخْصَاحٍ مِنْ نُورٍ، قِيَامٌ يُصَلُّونَ وَ فِي وَسْطِهِمُ المَهْدِيُّ يُضِيءُ كَأَنَّهُ كَوْكَبٌ دُرِّيٌّ، فَقَالَ: يَا مُحَمَّدُ! هُوَ لَاءِ الْحُجَّجِ وَ الْقَائِمِ مِنْ عَتْرَتِكَ، وَ عَزَّتِي وَ جَلَالِي! لَهُ الحُجَّةُ الواجِبَةُ لِأَوْلِيَائِي وَ هُوَ الْمُتَّقِمُ مِنْ أَعْدَائِي، بِهِمْ يُمَسِّكُ اللَّهُ السَّمَاوَاتِ أَنْ تَقَعَ عَلَى الْأَرْضِ إِلَّا بِإِذْنِهِ. ۷۲

رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم فرمودند: شبی که مرا به آسمانها سیر دادند خداوند عزیز جل جلاله فرمود: «پیغمبر به آنچه از جانب پروردگارش به او نازل شده ایمان آورد» من گفتم: «و مؤمنان» (نیز ایمان آورده‌اند؟) خدای متعال فرمود: درست گفתי، ای محمد! چه کسی را پس از خود برای امت گذاشتی؟ گفتم: بهترین آنان را فرمود: علی بن ابی طالب را؟ گفتم: بلی، پروردگارا، فرمود: ای محمد! من نظری به زمین افکندم و تو را از آن برگزیدم، و برای تو نامی از نامهای خود جدا کرده و برگرفتم، من در جایی یاد نشوم مگر اینکه تو (هم) یاد شوی، من محمودم و تو محمد، سپس دوباره به زمین نظر افکنده و علی را از آن انتخاب کردم، و برای او (هم) نامی از نامهای خود برگرفتم، من اعلام و او علی است، ای محمد! من تو را و علی و فاطمه و حسن و حسین را از شبح نوری از نور خودم آفریدم، و ولایت شما را بر اهل آسمانها و زمینها عرضه داشتم، هر که پذیرفت نزد من از مؤمنان است، و هر که نپذیرفت در نزد من از کافران است. ای محمد! اگر بنده‌ای مرا عبادت کند تا از پا افتد و مانند مشک پوسیده گردد و در حالی که منکر ولایت شما است نزد من آید او را نیامرزم تا آنگاه که گواهی به ولایت شما دهد، ای محمد! آیا دوست داری آنان را ببینی؟ عرض کردم: آری، پروردگارا! فرمود: به طرف راست عرش توجه نما، متوجه (آن طرف) شدم ناگاه علی و فاطمه و حسن و حسین و علی و محمد و جعفر و موسی و علی و محمد و علی و حسن و مهدی را در فضایی از نور دیدم که ایستاده و نماز می‌خوانند، و مهدی در وسط آنان چون ستاره‌ی درخشان بود؛ پس خداوند فرمود: ای محمد! اینها حجتهای من هستند و مهدی انتقام گیرنده‌ی عترت تو است، به عزت و جلال خودم سوگند! او حجتی است که ولایتش بر اولیای من واجب است و اوست که از دشمنان من انتقام خواهد گرفت، به واسطه‌ی ایشان است که خدای متعال آسمان را نگه می‌دارد تا روی زمین سقوط نکند.

کد آیه: ۳ / ۷

{هُوَ الَّذِي أَنْزَلَ عَلَيْكَ الْكِتَابَ مِنْهُ آيَاتٌ مُحْكَمَاتٌ هُنَّ أُمُّ الْكِتَابِ وَأُخَرُ مُتَشَابِهَاتٌ فَأَمَّا الَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ زَيْغٌ فَيَتَّبِعُونَ مَا تَشَابَهَ مِنْهُ ابْتِغَاءَ الْفِتْنَةِ وَابْتِغَاءَ تَأْوِيلِهِ وَمَا يَعْلَمُ تَأْوِيلَهُ إِلَّا اللَّهُ وَالرَّاسِخُونَ فِي الْعِلْمِ يَقُولُونَ آمَنَّا بِهِ كُلٌّ مِنْ عِنْدِ رَبِّنَا وَمَا يَذَّكَّرُ إِلَّا أُولُو الْأَلْبَابِ}

او کسی است که این کتاب (آسمانی) را بر تو نازل کرد، که قسمتی از آن، آیات «محکم» [صریح و روشن] است که اساس این کتاب می‌باشد و قسمتی از آن، «متشابه» است اما آنها که در قلوبشان انحراف است، به دنبال متشابهاتند، تا فتنه‌انگیزی کنند (و مردم را گمراه سازند) و تفسیر (نادرستی) برای آن می‌طلبند در حالی که تفسیر آنها را، جز خدا و راسخان در علم، نمی‌دانند. (آنها که به دنبال فهم و درک اسرار همه آیات قرآن در پرتو علم و دانش الهی) می‌گویند: «ما به همه آن ایمان آوردیم همه از طرف پروردگار ماست.» و جز صاحبان عقل، متذکر نمی‌شوند.

۱- عَنْ أَبِي بَصِيرٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ: نَحْنُ الرَّاسِخُونَ فِي الْعِلْمِ وَنَحْنُ نَعْلَمُ تَأْوِيلَهُ. ۷۳

ابو بصیر از حضرت صادق علیه السلام روایت کرده است که: ما ئیم راسخون در علم و ما می‌دانیم تأویل متشابه قرآن را.

۲- عن عبد الرحمن بن كثير، عن أبي عبد الله عليه السلام في قول الله تعالى: «هُوَ الَّذِي أَنْزَلَ عَلَيْكَ الْكِتَابَ مِنْهُ آيَاتٌ مُحْكَمَاتٌ هُنَّ أُمُّ الْكِتَابِ» قال: أمير المؤمنين عليه السلام والأئمة عليهم السلام، «وَأُخَرُ مُتَشَابِهَاتٌ» قال: «فَإِنِّي وَفُلَانٌ» «فَأَمَّا الَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ زَيْغٌ»: «أَصْحَابِهِمْ وَأَهْلٌ وَلَا يَتَّبِعُونَ». «فَيَتَّبِعُونَ مَا تَشَابَهَ مِنْهُ ابْتِغَاءَ الْفِتْنَةِ وَابْتِغَاءَ تَأْوِيلِهِ وَمَا يَعْلَمُ تَأْوِيلَهُ إِلَّا اللَّهُ وَالرَّاسِخُونَ فِي الْعِلْمِ»: أمير المؤمنين عليه السلام والأئمة عليهم السلام. ۷۴

عبد الرحمن بن كثير از حضرت صادق علیه السلام روایت کرده که حضرت در باره‌ی آیه شریفه: «هُوَ الَّذِي أَنْزَلَ عَلَيْكَ الْكِتَابَ مِنْهُ آيَاتٌ مُحْكَمَاتٌ هُنَّ أُمُّ الْكِتَابِ»، فرمودند: منظور از آیات محکمت امیر المؤمنین و ائمه علیهم السلام هستند «وَأُخَرُ مُتَشَابِهَاتٌ»، مقصود از متشابهات فلانی و فلانی است، «فَأَمَّا الَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ زَيْغٌ فَيَتَّبِعُونَ مَا تَشَابَهَ مِنْهُ ابْتِغَاءَ الْفِتْنَةِ وَابْتِغَاءَ تَأْوِيلِهِ وَمَا يَعْلَمُ تَأْوِيلَهُ إِلَّا اللَّهُ وَالرَّاسِخُونَ فِي الْعِلْمِ»، فرمودند: راسخین در علم امیر المؤمنین و ائمه علیهم السلام هستند.

۳- عَنْ أَبِي الصَّبَّاحِ قَالَ: قَالَ لِي أَبُو عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ: يَا أَبَا الصَّبَّاحِ! نَحْنُ قَوْمٌ فَرَضَ اللَّهُ طَاعَتَنَا، لَنَا الْأَنْفَالُ وَ لَنَا صِفْوُ الْمَالِ وَ نَحْنُ الرَّاسِخُونَ فِي الْعِلْمِ وَ نَحْنُ الْمَحْسُودُونَ، الَّذِينَ قَالَ اللَّهُ فِي كِتَابِهِ. ۷۵

حضرت صادق علیه السلام فرمودند: ای ابو صباح! ما گروهی هستیم که خداوند اطاعت ما را واجب نموده و خمس متعلق بما است و مال پاکیزه از ما است، ما راسخون در علم هستیم، به ما حسادت می‌ورزند که خداوند در این آیه می‌فرماید: «أَمْ يَحْسُدُونَ النَّاسَ عَلَى مَا آتَاهُمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ».

۴- عَنْ أَبِي بَصِيرٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ: سَمِعْتُهُ يَقُولُ: إِنَّ الْقُرْآنَ زَاجِرٌ وَآمِرٌ، يَأْمُرُ بِالْجَنَّةِ وَ يَرْجُرُ عَنِ النَّارِ، وَ فِيهِ مُحْكَمٌ وَ مُتَشَابِهٌ، فَأَمَّا الْمُحْكَمُ فَيُؤْمِنُ بِهِ وَ يَعْمَلُ بِهِ وَ يَدِينُ بِهِ، وَ أَمَّا الْمُتَشَابِهُ فَيُؤْمِنُ بِهِ وَ لَا يَعْمَلُ بِهِ وَ هُوَ قَوْلُ اللَّهِ: «فَأَمَّا الَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ زَيْغٌ فَيَتَّبِعُونَ مَا تَشَابَهَ مِنْهُ ابْتِغَاءَ الْفِتْنَةِ وَ ابْتِغَاءَ تَأْوِيلِهِ وَمَا يَعْلَمُ تَأْوِيلَهُ إِلَّا اللَّهُ وَالرَّاسِخُونَ فِي الْعِلْمِ يَقُولُونَ آمَنَّا بِهِ كُلٌّ مِنْ عِنْدِ رَبِّنَا» وَ الرَّاسِخُونَ فِي الْعِلْمِ أَلْ

مُحَمَّدٍ عَلَيْهِمُ السَّلَامُ. ۷۶

ابو بصیر از حضرت صادق علیه السلام روایت کرده که حضرت فرمودند: قرآن زجر کننده است و امر کننده، امر می‌کند به بهشت و زجر می‌کند از جهنم، و در آن محکم هست و متشابه، و اما محکم را، پس ایمان می‌آوری به آن و عمل می‌کنی و به آن اعتقاد داری، و اما متشابه را، پس ایمان می‌آوری به آن و عمل نمی‌کنی به آن و این است معنی قول حق تعالی: «فَأَمَّا الَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ زَيْغٌ فَيَتَّبِعُونَ مَا تَشَابَهَ مِنْهُ ابْتِغَاءَ الْفِتْنَةِ وَ ابْتِغَاءَ تَأْوِيلِهِ وَمَا يَعْلَمُ تَأْوِيلَهُ إِلَّا اللَّهُ وَالرَّاسِخُونَ فِي الْعِلْمِ يَقُولُونَ آمَنَّا بِهِ كُلٌّ مِنْ عِنْدِ رَبِّنَا»، و راسخون در علم، آل محمد علیهم السلام هستند.

شماره: ۱۵: شهید الله

کد آیه: ۱۸ / ۳

{شَهِدَ اللَّهُ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ وَالْمَلَائِكَةُ وَأُولُو الْعِلْمِ قَائِمًا بِالْقِسْطِ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ}

خداوند، گواهی می‌دهد که معبودی جز او نیست و فرشتگان و صاحبان دانش، (هر کدام به گونه‌ای بر این مطلب)، گواهی می‌دهند در حالی که (خداوند در تمام عالم) قیام به عدالت دارد معبودی جز او نیست، که هم توانا و هم حکیم است.

عَنْ غِيَاثِ بْنِ أَسِيدٍ شَهِدْتُ مُحَمَّدَ بْنَ عَثْمَانَ الْعُمَرِيَّ قَدَسَ اللَّهُ رُوحَهُ، يَقُولُ: لَمَّا وُلِدَ الْخَلْفُ الْمَهْدِيُّ عَلَيْهِ السَّلَامُ سَطَعَ نُورٌ مِنْ فَوْقِ رَأْسِهِ إِلَى أَعْيَانِ السَّمَاءِ، ثُمَّ سَقَطَ لَوَجْهِهِ سَاجِدًا لِرَبِّهِ تَعَالَى ذِكْرُهُ، ثُمَّ رَفَعَ رَأْسَهُ وَهُوَ يَقُولُ: «شَهِدَ اللَّهُ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ وَالْمَلَائِكَةُ وَأُولُو الْعِلْمِ قَائِمًا بِالْقِسْطِ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ إِنَّ الدِّينَ عِنْدَ اللَّهِ الْإِسْلَامُ»، قَالَ: وَكَانَ مَوْلَدُهُ يَوْمَ الْجُمُعَةِ ۷۷.

غیاث بن اسید گوید: با محمد بن عثمان عمری قدس الله روحه (دومین نایب خاص حضرت ولئی عصر ارواحنا فداه) دیدار کردم، او می‌گفت: چون مهدی خلیفه الله متولد گردید نوری از بالای سرش به عنان آسمان ساطع گردید، سپس برای سجده پروردگارش به روی درافتاد، آنگاه سر خود را برداشت در حالی که می‌گفت: «شَهِدَ اللَّهُ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ وَالْمَلَائِكَةُ وَأُولُو الْعِلْمِ قَائِمًا بِالْقِسْطِ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ إِنَّ الدِّينَ عِنْدَ اللَّهِ الْإِسْلَامُ»، گوید: و میلاد او در روز جمعه بود.

شماره: ۱۶: وارث انبیاء

کد آیه: ۳۳ / ۳

{إِنَّ اللَّهَ اصْطَفَى آدَمَ وَنُوحًا وَآلَ إِبْرَاهِيمَ وَآلَ عِمْرَانَ عَلَى الْعَالَمِينَ}

به حقیقت خدا آدم و نوح و خاندان ابراهیم و خاندان عمران را بر جهانیان برگزید.

عَنْ جَابِرِ بْنِ يَزِيدَ الْجُعْفِيِّ قَالَ: قَالَ أَبُو جَعْفَرٍ مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ الْبَاقِرُ عَلَيْهِمَا السَّلَامُ: يَا جَابِرُ! الزَّمِ الْأَرْضَ وَلَا تُحْرِكْ يَدًا وَلَا رِجْلًا حَتَّى تَرَى عَلَامَاتٍ أَذْكُرُهَا لَكَ إِنْ أَدْرَكْتَهَا، أَوْلَاهَا اخْتِلَافُ بَنِي الْعَبَّاسِ وَمَا أَرَاكَ تُدْرِكُ ذَلِكَ وَ لَكِنْ حَدَّثَ بِهِ مِنْ بَعْدِي عَنِّي...

إِلَى أَنْ قَالَ فِي الْحَدِيثِ: قَالَ: وَالْقَائِمُ عَلَيْهِ السَّلَامُ يَوْمَئِذٍ بِمَكَّةَ قَدْ أَشْبَهَ ظَهْرَهُ إِلَى الْبَيْتِ الْحَرَامِ مُسْتَجِيرًا بِهِ فَيَنَادِي: يَا أَيُّهَا النَّاسُ! إِنَّا نَسْتَنْصِرُ اللَّهَ فَمِنْ أَجَابَتْنَا مِنَ النَّاسِ فَبَانَا أَهْلُ بَيْتِ نَبِيِّكُمْ مُحَمَّدٍ وَنَحْنُ أَوْلَى النَّاسِ بِاللَّهِ وَبِمُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ، فَمَنْ حَاجَبَنِي فِي آدَمَ فَأَنَا أَوْلَى النَّاسِ بِآدَمَ وَمَنْ حَاجَبَنِي فِي نُوحٍ فَأَنَا أَوْلَى النَّاسِ بِنُوحٍ وَمَنْ حَاجَبَنِي فِي إِبْرَاهِيمَ فَأَنَا أَوْلَى النَّاسِ بِإِبْرَاهِيمَ وَمَنْ حَاجَبَنِي فِي مُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ وَمَنْ حَاجَبَنِي فِي النَّبِيِّينَ فَأَنَا أَوْلَى النَّاسِ بِالنَّبِيِّينَ أَلَيْسَ اللَّهُ يَقُولُ فِي مُحْكَمِ كِتَابِهِ: «إِنَّ اللَّهَ اصْطَفَى آدَمَ وَنُوحًا وَآلَ إِبْرَاهِيمَ وَآلَ عِمْرَانَ عَلَى الْعَالَمِينَ ذُرِّيَّةً بَعْضُهَا مِنْ بَعْضٍ وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ» فَأَنَا بَقِيَّةٌ مِنْ آدَمَ وَذَخِيرَةٌ مِنْ نُوحٍ وَمُصْطَفَى مِنْ إِبْرَاهِيمَ وَصَفْوَةٌ مِنْ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِمْ ۷۸.

از جابر جعفی روایت است که گفت: امام محمد باقر علیه السلام فرمودند: ای جابر! دست و پای خود را جمع کن و در جای خود بنشین تا آنگاه که این علامات را که هم اکنون برای تو نقل می‌کنم ببینی! نخستین علامت کشمکش بنی عباس بر سر حکومت است که گمان نمی‌کنم آن را ببینی، ولی بعد از من اینها را نقل کن...

تا آنجا که فرمودند:

در آن روز قائم در مکه است، او در آنجا تکیه به خانه خدا می‌دهد و در حالی که پناه به آن برده است، می‌گوید: ای مردم! ما از خداوند و هر کس که دعوت ما را بپذیرد استمداد می‌کنیم، من از خانواده محمد پیغمبرتان هستم، ما از هر کس به خداوند و حضرت محمد صلی الله علیه و آله و سلم نزدیکتریم.

هر کس می‌خواهد در باره آدم با من گفتگو کند، بداند که من از هر کس به آدم نزدیکترم. و هر کس می‌خواهد در خصوص نوح با من سخن بگوید، بداند که من از هر کس به نوح نزدیکترم و هر کس می‌خواهد با من در باره ابراهیم گفتگو نماید، بداند که من نزدیکترین مردم به ابراهیم هستم و هر کس می‌خواهد با من در باره محمد صلی الله علیه و آله و سلم گفتگو کند بداند که من از هر کس به محمد نزدیکترم. و هر کس می‌خواهد با من در باره پیغمبران گفتگو کند بداند که من از هر کس پیغمبران نزدیکترم، مگر خداوند در کتاب محکم خود نفرموده: «إِنَّ اللَّهَ اصْطَفَىٰ آدَمَ وَنُوحًا وَآلَ إِبْرَاهِيمَ وَآلَ عِمْرَانَ عَلَى الْعَالَمِينَ ذُرِّيَّةً بَعْضُهَا مِنْ بَعْضٍ وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ» یعنی: خداوند آدم و نوح و فرزندان ابراهیم و فرزندان عمران را بر جهانیان تفضیل داد. اینان ذریه‌ای هستند که بعضی از بعضی دیگر پدید آمده‌اند و خداوند شنوا و داناست، بدانید که من بازمانده آدم و ذخیره نوح و برگزیده ابراهیم و منتخب محمد صلی الله علیه و آله و سلم هستم.

شماره: ۱۷: سنگسار کردن شیطان

کد آیه: ۳ / ۳۶

{... وَإِنِّي أُعِيذُهَا بِكَ وَذُرِّيَّتَهَا مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ}

... او و فرزندان او را از شر شیطان رانده شده در پناه تو قرار می‌دهم.

عَنْ عَبْدِ الْعَظِيمِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ الْحَسَنِيِّ قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا الْحَسَنِ عَلِيَّ بْنَ مُحَمَّدٍ الْعَسْكَرِيَّ عَلَيْهِمَا السَّلَامُ، يَقُولُ: مَعْنَى الرَّجِيمِ أَنَّهُ مَرْجُومٌ بِاللَّعْنِ، مَطْرُودٌ مِنْ مَوَاضِعِ الْخَيْرِ، لَمَّا يَذْكُرُهُ مُؤْمِنٌ إِلَّا لَعْنَهُ، وَإِنَّ فِي عِلْمِ اللَّهِ السَّابِقِ أَنَّهُ إِذَا خَرَجَ الْقَائِمُ عَلَيْهِ السَّلَامُ، لَا يَبْقَى مُؤْمِنٌ فِي زَمَانِهِ إِلَّا رَجَمَهُ بِالْحِجَارَةِ كَمَا كَانَ قَبْلَ ذَلِكَ مَرْجُومًا بِاللَّعْنِ. ۷۹

عبد العظیم بن عبد الله حسنی گوید: از حضرت امام علی النقی علیه السلام شنیدم که می‌فرمودند: مفهوم رجیم آن است که شیطان با لعن از درگاه خدا رانده شده، و از هر جای خیر و نیکی دور شده، هیچ مؤمنی او را یاد نمی‌کند، مگر اینکه بر او لعنت فرستد، به راستی در علم اولی‌هی خداوند گذشته است که، وقتی امام قائم علیه السلام قیام فرماید، هیچ مؤمنی نمی‌ماند مگر آن که در آن زمان همانطور که قبلاً او را لعن و نفرین می‌کرد، سنگ بر او می‌زند و او را از خود دور می‌سازد.

شماره: ۱۸: شباهت به حضرت ابراهیم علیه السلام

کد آیه: ۳ / ۶۸

{إِنَّ أَوْلَى النَّاسِ بِإِبْرَاهِيمَ لَلَّذِينَ اتَّبَعُوهُ وَهَذَا النَّبِيُّ وَالَّذِينَ آمَنُوا وَاللَّهُ وَلِيُّ الْمُؤْمِنِينَ}

نزدیکترین مردم به ابراهیم کسانی هستند که از او پیروی کنند و این پیغمبر و امتش که اهل ایمانند و خدا دوستدار و سرپرست مؤمنان است.

۱ - عَنْ إِسْمَاعِيلِ بْنِ جَابِرٍ عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيٍّ عَلَيْهِمَا السَّلَامُ (فِي حَدِيثٍ طَوِيلٍ) أَنَّهُ قَالَ: ... وَاللَّهُ لَكَأَنِّي أَنْظُرُ إِلَيْهِ وَقَدْ أَسْنَدَ ظَهْرُهُ إِلَى الْحَجَرِ فَيَنْشُدُ اللَّهُ حَقَّهُ ثُمَّ يَقُولُ يَا أَيُّهَا النَّاسُ مَنْ يُحِبُّنِي فِي اللَّهِ فَأَنَا أَوْلَى النَّاسِ بِاللَّهِ أَيُّهَا النَّاسُ مَنْ يُحِبُّنِي فِي آدَمَ فَأَنَا أَوْلَى النَّاسِ بِآدَمَ أَيُّهَا النَّاسُ مَنْ يُحِبُّنِي فِي نُوحٍ فَأَنَا أَوْلَى النَّاسِ بِنُوحٍ أَيُّهَا النَّاسُ مَنْ يُحِبُّنِي فِي إِبْرَاهِيمَ فَأَنَا أَوْلَى النَّاسِ بِإِبْرَاهِيمَ... ۸۰

اسماعیل بن جابر از امام باقر علیه السلام در خبری طولانی روایت کرده که حضرت فرمودند: ... به خدا سوگند! گویی به او [قائم] می‌نگرم که با پشت، به حجر [الاسود] تکیه زده، و آنگاه خدا را به حق خودش سوگند می‌دهد و سپس می‌گوید: ای مردم! هر کس درباره خدا با من محاجه و بحث کند، من سزاوارترین فرد به خدا هستم، و هر کس در باره حضرت آدم علیه السلام با من

مواجه نماید، من سزاوارترین شخص به آدم علیه السلام هستم، ای مردم! هر کس درباره نوح با من احتجاج کند، من سزاوارترین مردم به نوح علیه السلام هستم، ای مردم! هر کس در باره ابراهیم علیه السلام با من احتجاج نماید، من سزاوارترین فرد به ابراهیم علیه السلام می‌باشم.

۲ - عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَجَلَانَ عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ فِي قَوْلِهِ تَعَالَى: «إِنَّ أَوْلَى النَّاسِ بِإِبْرَاهِيمَ لِلَّذِينَ اتَّبَعُوهُ وَ هَذَا النَّبِيُّ وَ الَّذِينَ آمَنُوا» قَالَ: هُمْ الْأَائِمَّةُ عَلَيْهِمُ السَّلَامُ وَ مَنِ اتَّبَعَهُمْ ۸۱

عبد الله بن عجلان گوید: حضرت باقر علیه السلام در تفسیر آیه شریفه: «إِنَّ أَوْلَى النَّاسِ بِإِبْرَاهِيمَ لِلَّذِينَ اتَّبَعُوهُ وَ هَذَا النَّبِيُّ وَ الَّذِينَ آمَنُوا» فرمودند: مقصود ائمه علیهم السلام و پیروان آنها می‌باشند.

شماره: ۱۹: رجعت انبیاء

کد آیه: ۳ / ۸۱

{وَ إِذِ أَخَذَ اللَّهُ مِيثَاقَ النَّبِيِّينَ لَمَا آتَيْتُكُمْ مِنْ كِتَابٍ وَ حِكْمَةٍ ثُمَّ جَاءَكُمْ رَسُولٌ مُصَدِّقٌ لِمَا مَعَكُمْ لَتُؤْمِنُنَّ بِهِ وَ لَتَنْصُرُنَّهُ قَالَ أَ أَقْرَبُكُمْ وَ أَخَذْتُمْ عَلَىٰ ذَلِكُمْ إِصْرِي قَالُوا أَقْرَبُنَا قَالَ فَأَشْهَدُوا وَ أَنَا مَعَكُمْ مِنَ الشَّاهِدِينَ }

و (یاد کن) آن گاه که خدا از پیغمبران (و امت‌هایشان) پیمان گرفت که چون به شما کتاب و حکمت بخشیدم سپس بر شما (اهل کتاب) رسولی از جانب خدا آمد که گواهی به راستی کتاب و شریعت شما می‌داد به او ایمان آورده و یاری او کنید خدا فرمود: آیا اقرار داشته و پیمان مرا بر این امر پذیرفتید؟ همه گفتند: اقرار داریم. خدا فرمود: گواه باشید، من هم با شما گواهم.

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مُسَيْكَانَ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ فِي قَوْلِهِ: «وَ إِذِ أَخَذَ اللَّهُ مِيثَاقَ النَّبِيِّينَ لَمَا آتَيْتُكُمْ مِنْ كِتَابٍ وَ حِكْمَةٍ، ثُمَّ جَاءَكُمْ رَسُولٌ مُصَدِّقٌ لِمَا مَعَكُمْ لَتُؤْمِنُنَّ بِهِ وَ لَتَنْصُرُنَّهُ»، قَالَ: مَا بَعَثَ اللَّهُ نَبِيًّا مِنْ لَدُنْ آدَمَ إِلَىٰ عَيْسَىٰ عَلَيْهِ السَّلَامُ إِلَّا أَنْ يَرْجِعَ إِلَى الدُّنْيَا فَيَنْصُرَ أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ عَلَيْهِ السَّلَامُ وَ هُوَ قَوْلُهُ «لَتُؤْمِنُنَّ بِهِ» يَعْنِي رَسُولَ اللَّهِ وَ لَتَنْصُرُنَّهُ يَعْنِي أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ ۸۲

علی بن ابراهیم در تفسیرش از عبد الله بن مسکان نقل می‌کند که حضرت صادق علیه السلام در تفسیر این آیه: «هنگامی که خدا از پیغمبران پیمان گرفت که این کتاب و حکمتی را که به شما دادم، اگر پیغمبری سویتان آمد و آنچه نزد شما است تصدیق کرد به وی ایمان آرید و یاریش کنید»، فرمودند: از زمان حضرت آدم تا کنون خدا هیچ پیغمبری نفرستاده جز این که به دنیا برمی‌گردد و پیغمبر و امیر المؤمنین علیهما السلام را یاری می‌کند، و تأویل آیه چنین است که «باید به پیغمبر ایمان آرید و امیر المؤمنین را یاری کنید». (و این در زمان رجعت محقق خواهد شد ان شاء الله)

شماره: ۲۰: فقط اسلام

کد آیه: ۳ / ۸۳

{ أَفَعَيِّرُ دِينَ اللَّهِ يَتَّبِعُونَ وَ لَهُ أَسْلَمَ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَ الْأَرْضِ طَوْعًا وَ كَرْهًا وَ إِلَيْهِ يُرْجَعُونَ }

آیا کافران، دینی غیر دین خدا را می‌طلبند؟ و حال آنکه هر که در آسمانها و زمین است خواه ناخواه مطیع امر خداست و همه به سوی او بازگردانده می‌شوند.

۱ - عَنْ ابْنِ بُكَيْرٍ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا الْحَسَنِ عَلَيْهِ السَّلَامُ، عَنْ قَوْلِهِ: «وَ لَهُ أَسْلَمَ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَ الْأَرْضِ طَوْعًا وَ كَرْهًا»، قَالَ: أُنزِلَتْ فِي الْقَائِمِ عَلَيْهِ السَّلَامُ، إِذَا خَرَجَ بِالْيَهُودِ وَ النَّصَارَى وَ الصَّابِيِّينَ وَ الزَّنَادِقَةِ وَ أَهْلِ الرَّدَّةِ وَ الْكُفَّارِ فِي شَرْقِ الْأَرْضِ وَ غَرْبِهَا، فَعَرَضَ عَلَيْهِمُ الْإِسْلَامَ فَمَنْ أَسْلَمَ طَوْعًا أَمَرَهُ بِالصَّلَاةِ وَ الزَّكَاةِ، وَ مَا يُؤْمَرُ بِهِ الْمُسْلِمُ وَ يَجِبُ لِلَّهِ عَلَيْهِ، وَ مَنْ لَمْ يُسْلِمْ ضَرَبَ عُنُقَهُ حَتَّىٰ لَمَّا يَبْقَى فِي الْمَشَارِقِ وَ الْمَغَارِبِ أَحَدٌ، إِلَّا وَحَدَّ اللَّهُ، قُلْتُ لَهُ: جُعِلْتُ فِدَاكَ! إِنَّ الْخَلْقَ أَكْثَرَ مِنْ ذَلِكَ، فَقَالَ: إِنَّ اللَّهَ إِذَا أَرَادَ أَمْرًا قَلَّ الْكَثِيرُ وَ كَثُرَ

الْقَلِيلَ ۸۳.

از عبد الله بن بکیر روایت است که گفت: از حضرت صادق علیه السلام تفسیر این آیه: «وَلَهُ أَسْلَمَ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ» را پرسیدم، حضرت فرمودند: این آیه در باره قائم نازل شده، هنگامی که علیه یهود و نصارا و صابئین و مادیها و برگشتگان از اسلام و کفار در شرق و غرب کره زمین، قیام می‌کند، و اسلام را پیشنهاد می‌نماید، هر کس از روی میل پذیرفت دستور می‌دهد که نماز بخواند و زکاء بدهد و آنچه هر مسلمانی مأمور به انجام آن است بر وی نیز واجب می‌کند، و هر کس مسلمان نشد گردنش را می‌زند تا آنکه در شرق و غرب عالم یک نفر خدا شناس باقی نماند.

عرض کردم: قربانت کردم! در روی زمین مردم بسیار هستند چطور قائم علیه السلام می‌تواند همه آنها را مسلمان کند و یا گردن بزند؟ حضرت فرمودند: هنگامی که خداوند چیزی را اراده کند، چیز اندک را زیاد و زیاد را کم می‌گرداند.

۲- عن رفاعه بن موسی، قال: سمعت أبا عبد الله عليه السلام يقول: «وَلَهُ أَسْلَمَ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ طَوْعًا وَكَرْهًا» قال: إذا قام القائم عليه السلام لا تبقى أرض إلا نودي فيها بشهادة أن لا إله إلا الله، وأن محمدا رسول الله. ۸۴
 رفاعه بن موسی گفت: شنیدم امام صادق علیه السلام می‌فرمودند: تأویل آن اینست که موقع ظهور قائم ما، زمینی نیست که در آن لا اله الا الله و محمد رسول الله گفته نشود.

شماره: ۲۱: امتیّت در سایه بیعت با حضرت مهدی علیه السلام

کد آیه: ۳ / ۹۷

{فِيهِ آيَاتٌ بَيِّنَاتٌ مَّقَامُ إِبْرَاهِيمَ وَمَنْ دَخَلَهُ كَانَ آمِنًا وَلِلَّهِ عَلَى النَّاسِ حِجُّ الْبَيْتِ مَنِ اسْتِطَاعَ إِلَيْهِ سَبِيلًا وَمَنْ كَفَرَ فَإِنَّ اللَّهَ غَنِيٌّ عَنِ الْعَالَمِينَ}

در آن، نشانه‌های روشن، (از جمله) مقام ابراهیم است و هر کس داخل آن [خانه خدا] شود در امان خواهد بود، و برای خدا بر مردم است که آهنگ خانه (او) کنند، آنها که توانایی رفتن به سوی آن دارند. و هر کس کفر ورزد (و حج را ترک کند، به خود زیان رسانده)، خداوند از همه جهانیان، بی‌نیاز است.

فی حدیث طویل... عَنْ بَعْضِ أَصْحَابِ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ: دَخَلَ عَلَيْهِ أَبُو حَنِيفَةَ، فَقَالَ لَهُ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ: ... فَقَالَ: يَا أَيُّهَا حَنِيفَةُ! أَخْبِرْنِي عَنْ قَوْلِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ: «وَمَنْ دَخَلَهُ كَانَ آمِنًا»، أَيْنَ ذَلِكَ مِنَ الْأَرْضِ؟ قَالَ: الْكَعْبَةُ، قَالَ: أَفَتَعْلَمُ أَنَّ الْحِجَّاجَ بَنَ يُوسُفَ حِينَ وَضَعَ الْمُنْجِنِيقَ عَلَى ابْنِ الزُّبَيْرِ فِي الْكَعْبَةِ فَقَتَلَهُ كَمَا كَانَ آمِنًا فِيهَا؟ قَالَ: فَسَيَكْتُ فَلَمَّا خَرَجَ، قَالَ أَبُو بَكْرٍ الْحَضْرَمِيُّ: جُعِلْتُ فِدَاكَ! الْجَوَابُ فِي الْمَسْأَلَتَيْنِ؟ فَقَالَ: يَا أَبَا بَكْرٍ! «سَيَرَوْهَا فِيهَا لِيَالِي وَ أَيَّامًا آمِنِينَ» فَقَالَ: مَعَ قَائِمِنَا أَهْلَ الْبَيْتِ وَ أَمَا قَوْلُهُ «وَمَنْ دَخَلَهُ كَانَ آمِنًا» فَمَنْ بَايَعَهُ وَ دَخَلَ مَعَهُ وَ مَسَحَ عَلَى يَدِهِ وَ دَخَلَ فِي عَقْدِ أَصْحَابِهِ كَانَ آمِنًا، الْخَبَرُ ۸۵.

از بعضی اصحاب امام صادق علیه السلام نقل است که روزی ابوحنیفه بر امام صادق علیه السلام وارد شد... حضرت به او فرمودند: ای ابوحنیفه! خبر ده مرا از فرموده حق عز و جل: «وَمَنْ دَخَلَهُ كَانَ آمِنًا» (کسی که داخل آن مکان شود در امان می‌باشد) این مکان کدام نقطه زمین می‌باشد؟ ابوحنیفه گفت: مراد کعبه است، امام علیه السلام فرمودند: آیا می‌دانی حججاج بن یوسف در کعبه منجیق قرار داد و ابن زبیر را کشت پس چطور ابن زبیر در امان قرار نگرفت؟ راوی گفت: ابوحنیفه ساکت شد، پس از اینکه ابوحنیفه رفت ابو بکر حضرمی به امام صادق علیه السلام عرض کرد: فدایت شوم! تفسیر این آیه چیست؟ حضرت فرمودند: ای ابو بکر! مقصود از «وَمَنْ دَخَلَهُ كَانَ آمِنًا» این است که هر کس با قائم ما بیعت کرده و در حزب آن حضرت باشد و دست آن بزرگوار را مسح کند و در گروه اصحابش باشد البته از هر گزندی در امان می‌باشد.

شماره: ۲۲: ملائکه یاوران حضرت مهدی علیه السلام

کد آیه: ۳ / ۱۲۵

{بَلَىٰ إِن تَصْبِرُوا وَتَتَّقُوا وَيَأْتُوكُم مِّن فُورِهِمْ هَذَا يُمْدِدْكُمْ رَبُّكُمْ بِخَمْسَةِ آلَافٍ مِّنَ الْمَلَائِكَةِ مُسَوِّمِينَ}

آری، (امروز هم) اگر استقامت و تقوا پیشه کنید، و دشمن به همین زودی به سراغ شما بیاید، خداوند شما را به پنج هزار نفر از فرشتگان، که نشانه‌هایی با خود دارند، مدد خواهد داد!

فی تفسیر العیاشی عَنِ ضَرِيسِ بْنِ عَبْدِ الْمَلِكِ عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ: إِنَّ الْمَلَائِكَةَ الَّذِينَ نَصَرُوا مُحَمَّدًا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ يَوْمَ بَدْرٍ فِي الْأَرْضِ مَا صَعِدُوا بَعْدُ وَلَا يَصْعَدُونَ حَتَّى يَنْصُرُوا صَاحِبَ هَذَا الْأَمْرِ وَهُمْ خَمْسَةُ آلَافٍ. ۸۶

تفسیر عیاشی از ضریس بن عبد الملک، از امام باقر علیه السلام روایت کرده که حضرت فرمودند: فرشتگانی که حضرت محمد صلی الله علیه و آله و سلم را روز جنگ بدر در زمین یاری کردند، از آن پس به آسمان بالا نرفتند، و نمی‌روند تا اینکه صاحب الامر علیه السلام را یاری نمایند، تعداد آن فرشتگان پنج هزار تن است.

شماره: ۲۳: دولت قائم علیه السلام

کد آیه: ۳ / ۱۴۰

{إِن يَمَسُّكُمْ قَوْحٌ فَقَدْ مَسَّ الْقَوْمَ قَوْحٌ مِثْلُهُ وَتِلْكَ الْأَيَّامُ نُدَاوِلُهَا بَيْنَ النَّاسِ وَلِيَعْلَمَ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا وَيَتَّخِذَ مِنْكُمْ شُهَدَاءَ وَاللَّهُ لَا يُحِبُّ الظَّالِمِينَ}

اگر (در احد) به شما آسیبی رسید، به دشمنان شما نیز (در بدر) آسیب رسید، و ما این روزها (ی پیروزی و شکست) را در میان مردم می‌گردانیم تا خداوند مقام اهل ایمان را معلوم کند و از میان شما، شاهدانی بگیرد و خدا ستمکاران را دوست ندارد.

فی تفسیر العیاشی عَنِ زُرَّارَةَ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ فِي قَوْلِ اللَّهِ «وَتِلْكَ الْأَيَّامُ نُدَاوِلُهَا بَيْنَ النَّاسِ»، قَالَ: مَا زَالَ مُنْذُ خَلَقَ اللَّهُ آدَمَ دَوْلَةً لِلَّهِ وَدَوْلَةً لِإِبْلِيسَ فَأَيُّنَ دَوْلَةُ اللَّهِ أَمَّا هُوَ قَائِمٌ وَاحِدٌ. ۸۷

در تفسیر عیاشی از زراره روایت می‌کند که امام صادق علیه السلام فرمودند: از زمان خلقت آدم همیشه دولتی از خدا و دولتی از شیطان بوده، پس در این زمان دولت خدا کو؟ آگاه باشید که صاحب دولت خدا قائم آل محمد علیهم السلام است.

شماره: ۲۴: امتحان مؤمنین در غیبت

کد آیه: ۳ / ۱۴۲

{أَمْ حَسِبْتُمْ أَنْ تَدْخُلُوا الْجَنَّةَ وَلَمَّا يَعْلَمِ اللَّهُ الَّذِينَ جَاهَدُوا مِنْكُمْ وَيَعْلَمَ الصَّابِرِينَ}

آیا چنین پنداشتید که (تنها با ادعای ایمان) وارد بهشت خواهید شد، در حالی که خداوند هنوز مجاهدان از شما و صابران را مشخص نساخته است!؟

عَنِ الْبَرْزَنْطِيِّ قَالَ: قَالَ أَبُو الْحَسَنِ عَلَيْهِ السَّلَامُ: أَمَّا وَاللَّهِ لَا يَكُونُ الَّذِي تَمُدُّونَ إِلَيْهِ أَعْيُنَكُمْ حَتَّى تَمَيِّزُوا وَتَمَحَّصُوا وَحَتَّى لَا يَبْقَى مِنْكُمْ إِلَّا الْأَنْدَرُ ثُمَّ تَلَا: «أَمْ حَسِبْتُمْ أَنْ تُتْرَكُوا ...، ... وَ لَمَّا يَعْلَمِ اللَّهُ الَّذِينَ جَاهَدُوا مِنْكُمْ وَيَعْلَمَ الصَّابِرِينَ». ۸۸

از احمد بن ابی نصر بزنتی روایت است که گفت: امام موسی بن جعفر علیهما السلام فرمودند: به خدا قسم آنچه شما چشم به سوی آن دوخته‌اید واقع نمی‌شود، مگر بعد از اینکه تمیز داده شوید و امتحان بدهید و تا هنگامی که جز دسته‌ای اندک کسی از شما (شیعیان) نمی‌ماند، سپس این آیه را تلاوت فرمود: «أَمْ حَسِبْتُمْ أَنْ تُتْرَكُوا ...، ... وَ لَمَّا يَعْلَمِ اللَّهُ الَّذِينَ جَاهَدُوا مِنْكُمْ وَيَعْلَمَ الصَّابِرِينَ»،

یعنی: آیا گمان می‌کنید، که شما را به حال خود می‌گذارند، و تا کنون خداوند آنها را که جهاد می‌کنند و ثابت قدم می‌مانند نمی‌شناسد.

شماره: ۲۵: وظیفه‌ی منتظران

کد آیه: ۲۰۰ / ۳

{ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اصْبِرُوا وَصَابِرُوا وَرَابِطُوا وَاتَّقُوا اللَّهَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ }

ای اهل ایمان، (در کار دین) صبور باشید و یکدیگر را به صبر و مقاومت سفارش کنید و مهیّا و مراقب کار دشمن بوده و خداترس باشید، شاید رستگار شوید.

۱- عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيِّ الْبَاقِرِ عَلَيْهِمَا السَّلَامُ فِي مَعْنَى قَوْلِهِ تَعَالَى: «يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اصْبِرُوا وَصَابِرُوا وَرَابِطُوا»، قَالَ: اصْبِرُوا عَلَى أَدَاءِ الْفَرَائِضِ وَصَابِرُوا عَدُوَّكُمْ وَرَابِطُوا، إِمَامَكُمْ الْمُتَنَتِّرَ. ۸۹

از امام محمد باقر علیه السلام نقل شده که فرمودند: تأویل آیه اینست: شکبیا باشید بر انجام فرائض دینی، و صبر کنید بر آزار دشمنان، و مواظب ظهور امام خود مهدی منتظر علیه السلام باشید.

۲- عَنِ أَبِي جَعْفَرٍ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيِّ عَنِ أَبِيهِ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ عَلَيْهِمَا السَّلَامُ: أَنَّ ابْنَ عَبَّاسٍ بَعَثَ إِلَيْهِ مَنْ يَسْأَلُهُ عَنْ هَذِهِ الْآيَةِ: «يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اصْبِرُوا وَصَابِرُوا وَرَابِطُوا» فَغَضِبَ عَلِيُّ بْنُ الْحُسَيْنِ عَلَيْهِمَا السَّلَامُ وَقَالَ لِلسَّائِلِ: وَدِدْتُ أَنَّ الَّذِي أَمَرَكَ بِهَذَا وَاجْهَنِي بِهِ، ثُمَّ قَالَ: نَزَلَتْ فِي أَبِي وَفِينَا وَلَمْ يَكُنِ الرِّبَاطُ الَّذِي أَمَرْنَا بِهِ بَعْدَ وَ سَيَكُونُ ذَلِكَ ذُرِّيَّةً مِنْ نَسَلِنَا الْمُرَابِطُ، ثُمَّ قَالَ: أَمَا إِنَّ فِي صَلْبِهِ يَعْني ابْنُ عَبَّاسٍ وَدِيْعَةً ذُرِّيَّةً لِنَارِ جَهَنَّمَ سَيُخْرِجُونَ أَقْوَامًا مِنْ دِينِ اللَّهِ أَفْوَاجًا وَ سَتُصْبَغُ الْأَرْضُ بِدِمَاءِ فِرَاحٍ مِنْ فِرَاحِ آلِ مُحَمَّدٍ عَلَيْهِمَا السَّلَامُ تَنْهَضُ تَلْسُكَ الْفِرَاحِ فِي غَيْرِ وَقْتٍ وَ تَطْلُبُ غَيْرَ مُدْرِكٍ وَ يُرَابِطُ الَّذِينَ آمَنُوا وَ يُصَيِّرُونَ وَ يُصَيِّرُونَ حَتَّى يَحْكُمَ اللَّهُ وَ هُوَ خَيْرُ الْحَاكِمِينَ. ۹۰

امام باقر علیه السلام از پدر خویش علی بن الحسین علیه السلام روایت فرموده‌اند که ابن عباس کسی را نزد علی بن الحسین علیه السلام فرستاد تا معنی آیه: «يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اصْبِرُوا وَصَابِرُوا وَرَابِطُوا» را بپرسد، پس حضرت سجاد علیه السلام خشمگین شدند و به سؤال‌کننده فرمودند: دوست می‌داشتیم آن کس که تو را به این امر گسیل داشته خود بدان پرسش با من روبرو می‌شد، سپس فرمودند: آیه در باره‌ی پدرم و ما خاندان نازل شده است، و آن مرابطه که ما به آن مأمور شده‌ایم هنوز وقتش نرسیده است، در آینده‌ای نزدیک ذریه‌ای از نسل ما که وظیفه آن را به عهده دارد به وجود خواهد آمد، سپس فرمودند: بدان که در صلب او (یعنی ابن عباس) سپرده‌ای است که برای آتش دوزخ آفریده شده، در آینده نزدیک اقوامی را دسته دسته از دین خدا خارج خواهند ساخت، و زمین با خونهای جوجه‌گانی از جوجه‌گان آل محمد علیه السلام رنگین خواهد شد، آن جوجه‌گان که بی‌موقع و نابهنگام قیام می‌کنند و چیزی را که می‌طلبند بدان نخواهند رسید ولی آنان که اهل ایمانند مراقب بوده و صبر می‌کنند و یکدیگر را به بردباری سفارش می‌نمایند تا خداوند حکم فرماید و او بهترین حاکمان است.

شماره: ۲۶: شاهد

کد آیه: ۴۱ / ۴

{ فَكَيْفَ إِذَا جِئْنَا مِنْ كُلِّ أُمَّةٍ بِشَهِيدٍ وَجِئْنَا بِكَ عَلَى هَؤُلَاءِ شَهِيدًا }

پس حال آنها چگونه است آن روزی که از هر امتی، شاهد و گواهی (بر اعمالشان) می‌آوریم، و تو را نیز بر آنان گواه خواهیم آورد؟

عَنْ سَمَاعَةَ قَالَ: قَالَ أَبُو عَازِبٍ اللَّهُ عَلَيْهِ السَّلَامُ: فِي قَوْلِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ: «فَكَيْفَ إِذَا جِئْنَا مِنْ كُلِّ أُمَّةٍ بِشَهِيدٍ وَجِئْنَا بِكَ عَلَى هَؤُلَاءِ شَهِيدًا»، قَالَ: نَزَلَتْ فِي أُمَّةٍ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ خَاصَّةً فِي كُلِّ قَرْنٍ مِنْهُمْ إِمَامٌ مِّنَّا شَاهِدٌ عَلَيْهِمْ وَمُحَمَّدٌ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ شَاهِدٌ عَلَيْنَا. ۹۱

سماعه گفت حضرت صادق علیه السلام در باره‌ی آیه: «فَكَيْفَ إِذَا جِئْنَا مِنْ كُلِّ أُمَّةٍ بِشَهِيدٍ وَجِئْنَا بِكَ عَلَى هَؤُلَاءِ شَهِيدًا»، فرمودند: این آیه فقط در باره‌ی امت محمد صلی الله علیه و آله و سلم نازل شده در هر قرنی از ما خانواده امامی وجود دارد که گواه بر آنها است و حضرت محمد صلی الله علیه و آله و سلم گواه بر ما است.

شماره: ۲۷: خسف بیداء

کد آیه: ۴ / ۴۷

{ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ آمِنُوا بِمَا نَزَّلْنَا مُصَدِّقًا لِمَا مَعَكُمْ مِنْ قَبْلِ أَنْ نَطْمِسَ وُجُوهًا فَنَرُدَّهَا عَلَى أَدْبَارِهَا أَوْ نَلْعَنَهُمْ كَمَا لَعَنَّا أَصْحَابَ السَّبْتِ وَكَانَ أَمْرُ اللَّهِ مَفْعُولًا }

ای کسانی که به شما کتاب آسمانی داده شد، به قرآنی که فرستادیم که مصدق تورات و انجیل شماست ایمان آورید پیش از آنکه بر چهره‌هایی (از اثر ضلالت) خط خذلان کشیم و آنها را واژگون کنیم یا مانند اصحاب سبت بر آنها لعنت و عذاب فرستیم، و (بترسید که) قضای خدا واقع شدنی است.

عَنْ جَابِرٍ قَالَ قَالَ أَبُو جَعْفَرٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ: يَا جَابِرُ! الزَّمِ الْأَرْضَ وَلَا تُحَرِّكْ يَدًا وَلَا رِجْلًا حَتَّى تَرَى عَلَامَاتٍ أَذْكُرُهَا لَكَ إِنْ أَدْرَكْتَهَا أَوَّلُهَا اخْتِلَافُ بَنِي الْعَبَّاسِ وَمَا أَرَاكَ تُدْرِكُ ذَلِكَ وَلَكِنْ حَدَّثَ بِهِ مِنْ بَعْدِي عَنِّي وَمُنَادٍ يُنَادِي مِنَ السَّمَاءِ وَيَجِيئُكَ الصَّوْتُ مِنْ نَاحِيَةِ دِمَشْقَ بِالْفَتْحِ وَتُخَسَفُ قَرْيَةٌ مِنْ قُرَى الشَّامِ تُسَمَّى الْجَبِيَّةَ وَتَسْقُطُ طَائِفَةٌ مِنْ مَسْجِدِ دِمَشْقَ الْأَيْمَنِ وَمَارِقَةٌ تَمْرُقُ مِنْ نَاحِيَةِ التُّرُوكِ وَيَعْتَبُوهَا هَرْجُ الرُّومِ وَسَيُقْبَلُ إِخْوَانُ التُّرُوكِ حَتَّى يَنْزِلُوا الْجَزِيرَةَ وَسَيُقْبَلُ مَارِقَةُ الرُّومِ حَتَّى يَنْزِلُوا الرَّهْلَةَ فَتَلْكَ السَّنَةُ يَا جَابِرُ اخْتِلَافٌ كَثِيرٌ فِي كُلِّ أَرْضٍ مِنْ نَاحِيَةِ الْمَغْرِبِ فَأَوَّلُ أَرْضِ الْمَغْرِبِ أَرْضُ الشَّامِ يَخْتَلِفُونَ عِنْدَ ذَلِكَ عَلَى ثَلَاثِ رَايَاتٍ رَايَةُ الْأَصْهَبِ وَرَايَةُ الْأَبْغَعِ وَرَايَةُ السُّفْيَانِيِّ فَيَلْتَقِي السُّفْيَانِيُّ بِالْأَبْغَعِ فَيَقْتُلُونَ وَيَقْتُلُهُ السُّفْيَانِيُّ وَمَنْ مَعَهُ وَيَقْتُلُ الْأَصْهَبَ ثُمَّ لَا يَكُونُ لَهُ هِمَّةٌ إِلَّا الْإِقْبَالَ نَحْوَ الْعِرَاقِ وَ يَمُرُّ جِيشُهُ بِقَرْقِيسَا فَيَقْتُلُونَ بِهَا فَيَقْتُلُ مِنَ الْجَبَارِينَ مِائَةَ أَلْفٍ وَيَبْعَثُ السُّفْيَانِيُّ جَيْشًا إِلَى الْكُوفَةِ وَعَدَّتْهُمْ سَبْعُونَ أَلْفًا فَيُصِيبُونَ مِنْ أَهْلِ الْكُوفَةِ قَتْلًا وَصِلْبًا وَسَبِيًّا فَيَبْنَا هُمْ كَذَلِكَ إِذْ أَقْبَلَتْ رَايَاتٌ مِنْ قَبْلِ خُرَّاسَانَ تَطْوِي الْمَنَازِلَ طَيًّا حَيْثًا وَمَعَهُمْ نَفَرٌ مِنْ أَصْحَابِ الْقَائِمِ ثُمَّ يَخْرُجُ رَجُلٌ مِنْ مَوَالِي أَهْلِ الْكُوفَةِ فِي ضِعْفَاءَ فَيَقْتُلُهُ أَمِيرُ جَيْشِ السُّفْيَانِيِّ بَيْنَ الْحِيرَةِ وَالْكَوفَةِ وَيَبْعَثُ السُّفْيَانِيُّ بَعْنًا إِلَى الْمَدِينَةِ فَيَنْفِرُ الْمُهَيْدِيُّ مِنْهَا إِلَى مَكَّةَ فَيَبْلُغُ أَمِيرَ جَيْشِ السُّفْيَانِيِّ أَنَّ الْمُهَيْدِيَّ قَدْ خَرَجَ إِلَى مَكَّةَ فَيَبْعَثُ جَيْشًا عَلَى أَثَرِهِ فَلَا يُدْرِكُهُ حَتَّى يَدْخُلَ مَكَّةَ خَائِفًا يَتَرَقَّبُ عَلَى سُنَّةِ مُوسَى بْنِ عِمْرَانَ قَالَ وَيَنْزِلُ أَمِيرُ جَيْشِ السُّفْيَانِيِّ الْبَيْدَاءَ فَيُنَادِي مُنَادٍ مِنَ السَّمَاءِ يَا بَيْدَاءُ أَيْدِي الْقَوْمِ فَيُخَسِفُ بِهِمْ فَلَمَّا يُفْلِتُ مِنْهُمْ إِلَّا ثَلَاثَةٌ نَفَرٍ يُحَوِّلُ اللَّهُ وُجُوهَهُمْ إِلَى أَقْفَيْهِمْ وَهُمْ مِنْ كَلْبٍ وَفِيهِمْ نَزَلَتْ هَذِهِ الْآيَةُ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ آمِنُوا بِمَا نَزَّلْنَا مُصَدِّقًا لِمَا مَعَكُمْ مِنْ قَبْلِ أَنْ نَطْمِسَ وُجُوهًا فَنَرُدَّهَا عَلَى أَدْبَارِهَا الْآيَةُ. ۹۲

جابر بن یزید جعفی روایت کرده است که حضرت ابو جعفر محمد بن علی الباقر علیهما السلام فرمودند: ای جابر! در خانه‌ات بنشین و دست و پائی نزن تا آنگاه که نشانه‌هایی را که برای می گویم ببینی، البته اگر آخرالزمان را درک کردی.

اولش اختلاف بنی عباس است و به نظر من تو آن روز را درک نخواهی کرد ولی از من به کسانی که پس از من خواهند آمد باز گو کن، نشانه دیگر منادی که از آسمان ندا خواهد داد و از سوی دمشق آوازه فتح و پیروزی به شما خواهد رسید و یکی از آبادیهای شام به نام (جابه) فرو خواهد رفت و قسمت راست مسجد جامع دمشق فرو می‌ریزد و گروهی خارج از دین که از ناحیه ترک باشند خروج کنند و از پی آن فرو پاشی و هرج و مرج در (روم) خواهد بود، آنگاه (ترکان) در جزیره و رومیها در

(رمله) فرود می آیند.

ای جابر! در آن سال در سراسر مغرب زمین اختلافات بزرگ و بسیاری روی خواهد داد. نخستین سرزمینی که ویران می گردد، سرزمین شام است و آن بخاطر سه پرچی است که در آنجا به اهتزاز در می آید: پرچم (اصهب) یا زرد چهره، پرچم (ابقع) و مردی که نقطه های سیاه و سفید بر صورت دارد و پرچم سفیانی.

پس سفیانی با ابقع برخورد کند و بجنگد و سفیانی او و پیروانش را بکشد و سپس اصهب را بکشد سپس همتی به جز آنکه رو به سوی عراق کند نخواهد داشت و سپاهیانش به (قرقیسیاء) گذر کنند و در آنجا بجنگند و یک صد هزار نفر از ستمگران در آن جنگ کشته شوند و سفیانی سپاهی به کوفه روانه کند که هفتاد هزار به شمار آیند و اهل کوفه را بکشند و به دار آویزند و اسیر کنند.

و درست در این شرایط دردناک است که پرچمهایی از طرف خراسان می رسد. نیرویی که به سرعت خود را به کوفه می رساند و در میان همین نیرو، گروهی از یاران راستین مهدی علیه السلام است. مردی از عجم و از اهل کوفه قیام می کند و با گروهی اندک بر ضد جنبش سفیانی وارد عمل می گردد، اما فرمانده لشکر سفیانی او را میان کوفه و حیره به قتل می رساند.

سفیانی سپاهی نیز به سوی مدینه گسیل می دارد، اما امام مهدی علیه السلام از مدینه به سوی مکه حرکت می کند. گزارش به فرمانده سپاه سفیانی می رسد که حضرت مهدی علیه السلام به سوی مکه در حرکت است و او سپاهی از پی حضرت می فرستد، اما آنان به آن حضرت نمی رسند و آن گرامی بسان (موسی بن عمران) و بر سیره و روش او، وارد مکه می گردد.

سپس حضرت فرمودند: فرمانده سپاه سفیانی در بیابانی فرود می آید و ندائی از آسمان ندا می دهد که: (ای کویر خشک و سوزان! این سپاه تجاوزکار را نابود ساز!) و اینجاست که زمین، آنان را فرو می برد و جز سه نفر از آنان باقی نمی ماند و خدا آنان را نیز به گونه ای مسخ و به شدت کیفر می کند و چهره‌هایشان را به عقب بر می گرداند و آنان از قبیله کلب خواهند بود و این آیه در باره آنان نازل شده است: «يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَوْتُوا الْكِتَابَ آمِنُوا بِمَا نَزَّلْنَا مُصَدِّقًا لِمَا مَعَكُمْ مِنْ قَبْلِ أَنْ نَطْمِسَ وُجُوهًا فَنَرُدَّهَا عَلَىٰ أَدْبَارِهَا» (ای کسانی که برای شما کتاب آسمانی فرستاده شد به قرآنی که فرو فرستادیم که توراۀ و انجیل را که با شما است تصدیق می کند ایمان آورید پیش از آنکه چهره‌هایی را خط خذلان کشیم و آنها را به پشت‌هایشان برگردانیم).

شماره: ۲۸: اولی الامر

کد آیه: ۴ / ۵۹

{يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَ أَطِيعُوا الرَّسُولَ وَ أُولَى الْأَمْرِ مِنْكُمْ فَإِن تَنَارَعْتُمْ فِى شَيْءٍ فَرُدُّوهُ إِلَى اللَّهِ وَ الرَّسُولِ إِن كُنتُمْ تُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَ الْيَوْمِ الْآخِرِ ذَلِكَ خَيْرٌ وَ أَحْسَنُ تَأْوِيلًا}

ای کسانی که ایمان آورده‌اید! اطاعت کنید خدا را! و اطاعت کنید پیامبر خدا و اولو الامر [اوصیای پیامبر] را! و هر گاه در چیزی نزاع داشتید، آن را به خدا و پیامبر بازگردانید (و از آنها داوری بطلبید) اگر به خدا و روز رستاخیز ایمان دارید! این (کار) برای شما بهتر، و عاقبت و پایانش نیکوتر است.

۱- عَنْ جَابِرِ الْجُعْفِيِّ قَالَ: سَمِعْتُ جَابِرَ بْنَ عَبْدِ اللَّهِ يَقُولُ: لَمَّا أَنْزَلَ اللَّهُ عَزَّ وَ جَلَّ عَلَى نَبِيِّهِ «يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَ أَطِيعُوا الرَّسُولَ وَ أُولَى الْأَمْرِ مِنْكُمْ» قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ! عَرَفْنَا اللَّهَ وَ رَسُولَهُ فَمَنْ أُولُو الْأَمْرِ الَّذِينَ قَرَنَ اللَّهُ طَاعَتَهُمْ بِطَاعَتِكَ؟ قَالَ: هُم خُلَفَائِي يَا جَابِرُ! وَ أئِمَّةُ الْمُسْلِمِينَ بَعْدِي، أَوْلَهُمْ عَلِيٌّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ ثُمَّ الْحَسَنُ ثُمَّ الْحُسَيْنُ ثُمَّ عَلِيُّ بْنُ الْحُسَيْنِ ثُمَّ مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ الْمَعْرُوفُ فِي التَّوْرَةِ بِالْبَاقِرِ وَ سَيِّدُ رُكُوعِ يَا جَابِرُ فَإِذَا لَقَيْتَهُ فَأَقْرئه مِنِّي السَّلَامَ ثُمَّ الصَّادِقُ جَعْفَرُ بْنُ مُحَمَّدٍ ثُمَّ مُوسَى بْنُ جَعْفَرٍ ثُمَّ عَلِيُّ بْنُ مُوسَى ثُمَّ

مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ ثُمَّ عَلِيُّ بْنُ مُحَمَّدٍ ثُمَّ الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ ثُمَّ سَيِّدِي وَكَيِّسِي حُجَّةُ اللَّهِ فِي أَرْضِهِ وَبَقِيَّتُهُ فِي عِيَادِهِ ابْنُ الْحَسَنِ بْنِ عَلِيٍّ ذَاكَ الَّذِي يَفْتِيحُ اللَّهُ تَعَالَى ذِكْرَهُ عَلَى رِيْدِيهِ مَشَارِقَ الْأَرْضِ وَمَغَارِبِهَا ذَاكَ الَّذِي يَغِيبُ عَنْ شَيْعَتِهِ وَأَوْلِيَائِهِ غَيْبَةً لَا يَثْبُتُ فِيهَا عَلَى الْقَوْلِ بِإِمَامَتِهِ إِلَّا مَنْ ائْتَحَنَ اللَّهُ قَلْبَهُ لِلْإِيمَانِ، قَالَ: فَقَالَ جَابِرٌ: يَا رَسُولَ اللَّهِ! فَهَلْ يَنْتَفِعُ الشَّيْعَةُ بِهِ فِي غَيْبَتِهِ؟ فَقَالَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ: إِي وَالَّذِي بَعَنِي بِالنُّبُوَّةِ إِنَّهُمْ لَيَنْتَفِعُونَ بِهِ يَسْتَنْصِفُونَ بِنُورِ وَلَمَاتِهِ فِي غَيْبَتِهِ كَانْتَفَاعِ النَّاسِ بِالشَّمْسِ وَإِنْ جَلَّلَهَا السَّحَابُ، يَا جَابِرُ! هَذَا مَكْنُونٌ سِرِّ اللَّهِ وَمَخْزُونٌ عِلْمِهِ فَاعْتَمِدْهُ إِلَّا عَنِ أَهْلِهِ. ۹۳

از جابر بن یزید جعفری از جابر بن عبد الله انصاری حدیث کند که گفت: چون خدای تعالی این آیه را بر پیغمبر اکرم نازل فرمود: «ای کسانی که ایمان آورده‌اید خدای را اطاعت کنید و پیغمبر و صاحبان امر خویش را فرمان برید» عرض کردم: ای رسول خدا! ما خدا و پیغمبر را شناخته‌ایم (اکنون بیان فرما) صاحبان امری که خداوند فرمانبرداری ایشان را به فرمانبرداری خودش همراه و قرین کرده کیانند؟ حضرت فرمودند: ای جابر! جانشینان و امامان مسلمین بعد از من، نخستین آنها علی بن ابی طالب است، سپس حسن و پس از او حسین و سپس علی بن الحسین و پس از او محمد بن علی است که در تورات به باقر معروف است، و ای جابر! تو او را درک خواهی کرد، پس هر گاه او را ملاقات کردی سلام مرا به او برسان، و پس از او صادق جعفر بن محمد سپس موسی بن جعفر و پس از او علی بن موسی سپس محمد بن علی و پس از او علی بن محمد سپس حسن بن علی و پس از او همنام و هم کنیه من، حجت خدای تعالی در زمین و بقیه الله در میان بندگان او، فرزند حسن بن علی، همان کسی که خداوند شرق و غرب زمین را به دست او بگشاید.

آن کسی که از شیعیان و دوستانش پنهان شود و غیبت کند، غیبتی که در آن غیبت به اعتقاد به امامت او پابرجا نماند مگر کسی که خداوند قلبش را به ایمان آزمایش کرده است.

جابر گوید عرض کردم: ای رسول خدا! آیا برای شیعیانش در حال غیبت او بهره و نفعی از او هست؟ حضرت فرمودند: آری قسم به آنکه مرا به راستی به پیغمبری مبعوث فرموده، ایشان به نور او روشنی جویند، و به ولایت او بهره‌مند شوند همان گونه که مردم به خورشید بهره‌مند شوند اگر چه ابر آن را بپوشاند، ای جابر! این (که برایت گفتم) از اسرار مکنونه، و علم مخزون خدا است، جز از اهلس او را پوشیده‌دار.

۲- عَنْ أَبِي بَصِيرٍ عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ فِي قَوْلِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ: «يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَأُولِي الْأَمْرِ مِنْكُمْ» قَالَ: الْأَمْرُ مِنْ وُلْدِ عَلِيٍّ وَفَاطِمَةَ سَلَامَ اللَّهُ عَلَيْهَا إِلَى أَنْ تَقُومَ السَّاعَةُ. ۹۴

از ابو بصیر از حضرت امام باقر علیه السلام روایت است: در تفسیر آیه اولی الامر فرمودند: مراد از اولوا الامر ائمه از اولاد علی و فاطمه علیهما السلام هستند تا زمانی که ساعت قیام قیامت برپا گردد.

شماره: ۲۹: بهترین رفیق

کد آیه: ۴ / ۶۹

{وَمَنْ يُطِيعِ اللَّهَ وَالرَّسُولَ فَأُولَئِكَ مَعَ الَّذِينَ أَنْعَمَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ مِنَ النَّبِيِّينَ وَالصِّدِّيقِينَ وَالشُّهَدَاءِ وَالصَّالِحِينَ وَحَسُنَ أُولَئِكَ رَفِيقًا} و کسی که خدا و پیامبر را اطاعت کند، (در روز رستاخیز)، همنشین کسانی خواهد بود که خدا، نعمت خود را بر آنان تمام کرده از پیامبران و صدیقان و شهدا و صالحان و آنها رفیقهای خوبی هستند!

۱- عَنْ زُرَّارَةَ عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ: ... وَأَمَّا قَوْلُهُ: «وَمَنْ يُطِيعِ اللَّهَ وَالرَّسُولَ فَأُولَئِكَ مَعَ الَّذِينَ أَنْعَمَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ مِنَ النَّبِيِّينَ وَالصِّدِّيقِينَ وَالشُّهَدَاءِ وَالصَّالِحِينَ وَحَسُنَ أُولَئِكَ رَفِيقًا»، قَالَ: النَّبِيُّينَ: رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ، وَالصِّدِّيقِينَ: عَلِيُّ عَلَيْهِ السَّلَامُ، وَالشُّهَدَاءِ: الْحَسَنُ وَالْحُسَيْنُ عَلَيْهِمَا السَّلَامُ، وَالصَّالِحِينَ: الْأَائِمَّةُ عَلَيْهِمُ السَّلَامُ وَحَسُنَ أُولَئِكَ رَفِيقًا: الْقَائِمُ مِنْ آلِ مُحَمَّدٍ

علیهم السلام. ۹۵.

زراره از امام باقر علیه السلام روایت کرده که حضرت در تفسیر این آیه فرمودند: نبیین، رسول خدا صلی الله علیه و اله است؛ و صدیقین، علی بن ابی طالب علیهما السلام است؛ و شهداء، حسن و حسین علیهما السلام اند؛ و صالحین، ائمه معصومین علیهم السلام هستند؛ و حسن اولئک رفیقاً، قائم آل محمد علیهم السلام است.

۲- عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ قَالَتْ: سَأَلْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّمَ عَنْ قَوْلِ اللَّهِ سُبْحَانَهُ: «فَأُولَئِكَ مَعَ الَّذِينَ أَنْعَمَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ مِنَ النَّبِيِّينَ وَ الصَّادِقِينَ وَ الشُّهَدَاءِ وَ الصَّالِحِينَ وَ حَسَنٌ أَوْلَئِكَ رَفِيقًا»، قَالَ: الَّذِينَ أَنْعَمَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ مِنَ النَّبِيِّينَ: أَنَا، وَ الصَّادِقِينَ: عَلِيُّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ عَلَيْهِمَا السَّلَامُ، وَ الشُّهَدَاءِ: الْحَسَنُ وَ الْحُسَيْنُ، وَ الصَّالِحِينَ: حَمْزَةُ، وَ حَسَنٌ أَوْلَئِكَ رَفِيقًا: الْأَيْمَةُ الْإِثْنَا عَشَرَ بَعْدِي. ۹۶.

ام سلمه گفت: از پیامبر اکرم صلی الله علیه و اله و سلم درباره‌ی آیه: «فَأُولَئِكَ مَعَ الَّذِينَ أَنْعَمَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ مِنَ النَّبِيِّينَ»، آنها با کسانی هستند که خدا به ایشان نعمت ارزانی داشته از پیامبران، سوال کردم، حضرت فرمودند: الَّذِينَ أَنْعَمَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ مِنَ النَّبِيِّينَ: من هستیم، وَ الصَّادِقِينَ: علی علیه السلام است، وَ الشُّهَدَاءِ: حسن و حسین علیهما السلام هستند، وَ الصَّالِحِينَ: حمزه است، وَ حَسَنٌ أَوْلَئِكَ رَفِيقًا: ائمه دوازده گانه بعد از من هستند.

شماره: ۳۰: تأخیر

کد آیه: ۴ / ۷۷

{أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ قِيلَ لَهُمْ كُفُّوا أَيْدِيَكُمْ وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَ آتُوا الزَّكَاةَ فَلَمَّا كُتِبَ عَلَيْهِمُ الْقِتَالُ إِذَا فَرِيقٌ مِنْهُمْ يَخْشَوْنَ النَّاسَ كَخَشْيَةِ اللَّهِ أَوْ أَشَدَّ خَشْيَةً وَ قَالُوا رَبَّنَا لِمَ كَتَبْتَ عَلَيْنَا الْقِتَالَ لَوْلَا أَخَّرْتَنَا إِلَىٰ أَجَلٍ قَرِيبٍ قُلْ مَتَاعُ الدُّنْيَا قَلِيلٌ وَ الْآخِرَةُ خَيْرٌ لِمَنِ اتَّقَىٰ وَ لَا تُظَلَمُونَ فَتِيلًا}

آیا ندیدی کسانی را که (در مکه) به آنها گفته شد: «فعلاً دست از جهاد بردارید! و نماز را برپا کنید! و زکات پردازید!»، ولی هنگامی که (در مدینه) فرمان جهاد به آنها داده شد، جمعی از آنان، از مردم می ترسیدند، همان گونه که از خدا می ترسند، بلکه بیشتر! و گفتند: «پروردگارا! چرا جهاد را بر ما مقرر داشتی؟! چرا این فرمان را تا زمان نزدیکی تأخیر نینداختی؟!» به آنها بگو: «سرمایه زندگی دنیا، ناچیز است! و سرای آخرت، برای کسی که پرهیزگار باشد، بهتر است! و به اندازه رشته شکاف هسته خرمایی، به شما ستم نخواهد شد!»

عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ مُسْلِمٍ عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ: وَ اللَّهُ الَّذِي صَيَّرَهُ الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ عَلَيْهِمَا السَّلَامُ كَانَ خَيْرًا لِهَيْدِهِ الْأُمَّةِ مِمَّا طَلَعَتْ عَلَيْهِ الشَّمْسُ، وَ اللَّهُ لَفِيهِ نَزَلَتْ هَيْدَةُ الْأَرِيَّةِ: «أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ قِيلَ لَهُمْ كُفُّوا أَيْدِيَكُمْ وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَ آتُوا الزَّكَاةَ»، إِنَّمَا هِيَ طَاعَةٌ الْإِمَامِ فَطَلَبُوا الْقِتَالَ، فَلَمَّا كُتِبَ عَلَيْهِمْ مَعَ الْحَسَنِ، «قَالُوا رَبَّنَا لِمَ كَتَبْتَ عَلَيْنَا الْقِتَالَ لَوْلَا أَخَّرْتَنَا إِلَىٰ أَجَلٍ قَرِيبٍ»، وَ قَوْلُهُ: رَبَّنَا أَخَّرْنَا إِلَىٰ أَجَلٍ قَرِيبٍ نَجِبٌ دَعْوَتِكَ وَ تَتَّبَعَ الرُّسُلُ، أَرَادُوا تَأْخِيرَ ذَلِكَ إِلَى الْقَائِمِ عَلَيْهِ السَّلَامُ. ۹۷.

محمد بن مسلم از امام محمد باقر علیه السلام روایت می کند که حضرت فرمودند: به خدا قسم آن عملی که حسن بن علی علیهما السلام انجام داد برای این امت از آنچه که آفتاب بر آن می تابد بهتر بود. به خدا قسم این آیه که می فرماید: آیا ندیدی آن افرادی را که به آنان گفته شد: دست خود را نگاه دارید، نماز را برپا و زکات را پرداخت نمایید، این آیه در باره‌ی اطاعت کردن از امام است، ولی ایشان طالب قتال شدند. هنگامی که جنگیدن بر آنان واجب شد که در رکاب امام حسین علیه السلام با دشمنان بجنگند گفتند: پروردگارا! چرا جنگیدن را بر ما واجب کردی، کاش ما را تا یک مدت نزدیکی به تأخیر می انداختی تا دعوت تو را اجابت و از پیامبران متابعت می نمودیم منظور آنان از این تأخیر انداختن تا زمان حضرت قائم علیه السلام بود.

شماره: ۳۱: اقتداء

کد آیه: ۴ / ۱۵۹

{وَأَنَّ مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ إِلَّا لِيُؤْمِنَنَّ بِهِ قَبْلَ مَوْتِهِ وَيَوْمَ الْقِيَامَةِ يَكُونُ عَلَيْهِمْ شَهِيدًا}

و هیچ کس از اهل کتاب نیست جز آنکه پیش از مرگ به وی (عیسی) ایمان خواهد آورد و در روز قیامت او بر آنان گواه خواهد بود.

فی تفسیر القمی عن أَبِي حَمْرَةَ عَنْ شَهْرِ بْنِ حَوْشَبٍ قَالَ: قَالَ لِي الْحَجَّاجُ: يَا شَهْرُ! آيَةُ فِي كِتَابِ اللَّهِ قَدْ أَعْيَيْتَنِي، فَقُلْتُ: أَيُّهَا الْأَمِيرُ! آيَةُ آيَةٍ هِيَ، فَقَالَ: قَوْلُهُ «وَأَنَّ مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ إِلَّا لِيُؤْمِنَنَّ بِهِ قَبْلَ مَوْتِهِ» وَاللَّهُ إِنِّي لَأَمُرُّ بِالْيَهُودِيِّ وَالنَّصْرَانِيِّ فَتَضْرِبُ عَنْقَهُ ثُمَّ أَرْمُقُهُ بِعَيْنِي فَمَا أَرَاهُ يُحَرِّكُ شَفَتَيْهِ حَتَّى يَحْمُدَ، فَقُلْتُ: أَضَلَّحَ اللَّهُ الْأَمِيرَ، لَيْسَ عَلَيَّ مَا تَأْوَلْتِ، قَالَ: كَيْفَ هُوَ؟ قُلْتُ: إِنَّ عِيسَى يَنْزِلُ قَبْلَ يَوْمِ الْقِيَامَةِ إِلَى الدُّنْيَا، فَلَا يَبْقَى أَهْلٌ مِلَّةِ يَهُودِيٍّ وَلَا غَيْرِهِ إِلَّا آمَنَ بِهِ قَبْلَ مَوْتِهِ وَيُصَلِّيَ خَلْفَ الْمَهْدِيِّ، قَالَ: وَيَحْكُكُ! أَنَّى لَكَ هَذَا وَمِنْ أَيْنَ جِئْتِ بِهِ؟ فَقُلْتُ: حَدَّثَنِي بِهِ مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ بْنِ الْحُسَيْنِ بْنِ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ عَلَيْهِمُ السَّلَامُ، فَقَالَ: جِئْتِ وَاللَّهِ بِهَا مِنْ عَيْنِ صَافِيَةٍ. ۹۸.

در تفسیر قمی روایت است که شهر بن حوشب گفت: حججاج به من گفت یک آیه در قرآن مرا خسته کرده است، گفتم: امیر بفرمائید کدام آیه است؟ گفت: این آیه «وَأَنَّ مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ إِلَّا لِيُؤْمِنَنَّ بِهِ قَبْلَ مَوْتِهِ»، هیچ یک از اهل کتاب نیستند مگر اینکه ایمان می‌آورند به او قبل از مرگش، گفت: من دستور می‌دهم گردن یک یهودی یا نصرانی را بزنند بعد دقیق تماشا می‌کنم هرگز لبهای خود را حرکتی نمی‌دهد تا موقعی که می‌میرد و چیزی نمی‌گوید که معلوم شود ایمان آورده است، گفتم: خدا امیر را خیر دهد، آن طور که تو تاویل کرده‌ای نیست، پرسید پس چگونه است؟

گفتم: عیسی قبل از روز قیامت فرود خواهد آمد به دنیا، احدی از ملتها چه یهودی و چه دیگران نمی‌ماند مگر اینکه به او ایمان می‌آورند و او پشت سر حضرت مهدی علیه السلام نماز خواهد خواند.

حجاج گفت: وای بر تو! از کجا این مطلب را کشف نموده‌ای و از چه کسی استفاده کرده‌ای؟ گفتم: این مطلب را محمد بن علی بن حسین بن علی بن ابی طالب علیهم السلام برایم نقل کرد، گفت: به خدا قسم! از سرچشمه پاکی گرفته‌ای.

شماره: ۳۲: طول عمر

کد آیه: ۴ / ۱۶۵

{... لَثَلَا يَكُونُ لِلنَّاسِ عَلَى اللَّهِ حُجَّةٌ...}

... تا بعد از فرستادن پیامبران، حجّتی برای مردم بر خدا باقی نماند، (و بر همه اتمام حجّت شود)...

عَنْ سَدِيرِ الصَّرِفِيِّ قَالَ: دَخَلْتُ أَنَا وَالْمُفَضَّلُ بْنُ عَمْرٍ وَدَاوُدُ بْنُ كَثِيرٍ الرَّقْفِيُّ وَأَبُو بَصِيرٍ وَأَبَانُ بْنُ تَغْلِبٍ عَلَى مَوْلَانَا الصَّادِقِ عَلَيْهِ السَّلَامُ، فِي حَدِيثٍ طَوِيلٍ قَالَ: ... قَالَ: أَمَّا الْعَبْدُ الصَّالِحُ أَعْنَى الْخَضِرِ عَلَيْهِ السَّلَامُ فَإِنَّ اللَّهَ تَعَالَى مَا طَوَّلَ عُمُرَهُ لِبُثُوَّةِ قَرَرِهَا لَهُ وَلَا لِكِتَابٍ نَزَلَ عَلَيْهِ وَلَا لِشَرِيْعَةٍ يَنْسَخُ بِهَا شَرِيْعَةً مِنْ كَانَ قَبْلَهُ مِنَ الْأَنْبِيَاءِ عَلَيْهِمُ السَّلَامُ وَلَا لِأَمَامَةٍ يُلْزَمُ عِبَادَةُ الْاِقْتِدَاءِ بِهَا وَلَا لِطَاعَةٍ يَفْرِضُهَا بَلَى إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى لَمَّا كَانَ فِي سَابِقِ عِلْمِهِ أَنْ يُقَدَّرَ مِنْ عُمُرِ الْقَائِمِ عَلَيْهِ السَّلَامُ فِي أَيَّامِ غَيْبَتِهِ مَا يَقْدَرُهُ وَعَلِمَ مَا يَكُونُ مِنْ اِنْكَارِ عِبَادِهِ بِمِقْدَارِ ذَلِكَ الْعُمُرِ فِي الطُّوْلِ طَوَّلَ عُمُرَ الْعَبْدِ الصَّالِحِ مِنْ غَيْرِ سَبَبٍ أَوْجَبَ ذَلِكَ إِلَّا لِعِلَّةِ الْاِسْتِدْلَالِ بِهِ عَلَى عُمُرِ الْقَائِمِ عَلَيْهِ السَّلَامُ لِيَقْطَعَ بِذَلِكَ حُجَّةَ الْمُعَانِدِينَ: «لَثَلَا يَكُونُ لِلنَّاسِ عَلَى اللَّهِ حُجَّةٌ». ۹۹.

از سدیر صیرفی روایت است که من و مفضل بن عمر و داود بن کثیر رقی و ابو بصیر و ابان بن تغلب بر مولایمان حضرت صادق علیه السلام وارد شدیم:... حضرت فرمودند: و اما عبد صالح یعنی حضرت خضر علیه السلام، خدای تعالی عمر او را طولانی ساخته

است، ولی نه به خاطر نبوتی که برای وی تقدیر کرده است و یا کتابی که بر وی فرو فرستد و یا شریعتی که به واسطه آن شرایع انبیاء پیشین را نسخ کند و یا امامتی که بر بندگانش اقتداء به آن لازم باشد و یا طاعتی که انجام دادن آن بر وی واجب باشد (که حضرت خضر پیامبر و یا امام نبوده است) بلکه چون در علم خداوند گذشته بود که عمر قائم علیه السلام در دوران غیبتش طولانی خواهد شد، تا به جایی که پیروانش آن را به واسطه طولانی بودنش انکار کنند، عمر بنده‌ی صالح خود را طولانی کرد تا از طول عمر او به طول عمر قائم علیه السلام استدلال شود و حجت معاندان منقطع گردد و برای مردم علیه خداوند حجتی نباشد.

شماره: ۳۳: روز یاس کفار

کد آیه: ۵ / ۳

{... الْيَوْمَ يَيَسُّ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ دِينِكُمْ فَلَا تَخْشَوْهُمْ وَاخْشَوْنِ...}

... امروز، کافران از (زوال) آیین شما، مأیوس شدند بنا بر این، از آنها نترسید! و از (مخالفت) من بترسید! ...

عَنْ جَابِرٍ قَالَ: قَالَ أَبُو جَعْفَرٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ: «الْيَوْمَ يَيَسُّ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ دِينِكُمْ فَلَا تَخْشَوْهُمْ وَاخْشَوْنِ»، يَوْمَ يَقُومُ الْقَائِمُ عَلَيْهِ السَّلَامُ، يَيَسُّ بَنُو أُمِّيَّةٍ فَهُمْ الَّذِينَ كَفَرُوا يَيَسُّوا مِنْ آلِ مُحَمَّدٍ عَلَيْهِمُ السَّلَامُ. ۱۰۰

از جابر نقل است که امام محمد باقر علیه السلام در تفسیر این آیه فرمودند: آن روز، روز ظهور قائم آل محمد علیهم السلام است که بنی امیه نا امید می شوند و آنها هستند که کافر گشته و از آل محمد علیهم السلام نا امید می باشند.

شماره: ۳۴: دوازدهمین امام

کد آیه: ۵ / ۱۲

{وَلَقَدْ أَخَذَ اللَّهُ مِيثَاقَ بَنِي إِسْرَائِيلَ وَبَعَثْنَا مِنْهُمُ اثْنَيْ عَشَرَ نَقِيبًا وَقَالَ اللَّهُ إِنِّي مَعَكُمْ لَئِنْ أَقَمْتُمُ الصَّلَاةَ وَآتَيْتُمُ الزَّكَاةَ وَآمَنْتُمْ بِرُسُلِي وَعَزَرْتُمْهُمْ وَأَقْرَضْتُمُ اللَّهَ قَرْضًا حَسَنًا لَأُكَفِّرَنَّ عَنْكُمْ سَيِّئَاتِكُمْ وَلَأُدْخِلَنَّكُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ فَمَنْ كَفَرَ بَعْدَ ذَلِكَ مِنْكُمْ فَقَدْ ضَلَّ سَوَاءَ السَّبِيلِ}

خدا از بنی اسرائیل پیمان گرفت. و از آنها، دوازده نقیب [سرپرست] برانگیختیم. و خداوند (به آنها) گفت: «من با شما هستم! اگر نماز را برپا دارید، و زکات را پردازید، و به رسولان من ایمان بیاورید و آنها را یاری کنید، و به خدا قرض الحسن بدید [در راه او، به نیازمندان کمک کنید]، گناهان شما را می پوشانم [می بخشم] و شما را در باغهایی از بهشت، که نهرا از زیر درختانش جاری است، وارد می کنم. اما هر کس از شما بعد از این کافر شود، از راه راست منحرف گردیده است.

۱- عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: مَعَاشِرَ النَّاسِ! اَعْلَمُوا أَنَّ لِلَّهِ تَعَالَى بَابًا مَنْ دَخَلَهَا أَمِنَ مِنَ النَّارِ وَمِنَ الْفَزَعِ الْأَكْبَرِ، فَقَامَ إِلَيْهِ أَبُو سَعِيدٍ الْخُدْرِيُّ، فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ! اهْدِنَا إِلَى هَذَا الْبَابِ حَتَّى نَعْرِفَهُ، فَقَالَ: هُوَ عَلِيُّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ سَيِّدُ الْوَصِيِّينَ وَآمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ وَأَخُو رَسُولِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَخَلِيفَتُهُ عَلَى النَّاسِ أَجْمَعِينَ، مَعَاشِرَ النَّاسِ! مَنْ أَحَبَّ أَنْ يَتَمَسَّكَ بِالْعُرْوَةِ الْوُثْقَى الَّتِي لَا انْفِصَامَ لَهَا، فَلْيَسْـَٔمَسْكَ بِوَلَايَةِ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ، فَإِنَّ وِلَايَتَهُ وَوَلَايَتِي وَطَاعَتَهُ طَاعَتِي، مَعَاشِرَ النَّاسِ! مَنْ أَحَبَّ أَنْ يَعْرِفَ الْحُجَّةَ بَعْدِي، فَلْيَعْرِفْ عَلِيَّ بْنَ أَبِي طَالِبٍ، مَعَاشِرَ النَّاسِ! مَنْ سِرَّهُ أَنْ يَتَوَالَى وَوَلَايَةَ اللَّهِ، فَلْيَقْتَدِ بِعَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ، فَإِنَّهُ خِزَانَةُ عِلْمِي، مَعَاشِرَ النَّاسِ! مَنْ أَحَبَّ أَنْ يَلْقَى اللَّهَ وَهُوَ عَنْهُ رَاضٍ، فَلْيُؤَالَ عِدَّةَ الْأَيِّمَةِ عَلَيْهِمُ السَّلَامُ، فَقَامَ جَابِرُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، فَقَالَ: وَمَا عِدَّةُ الْأَيِّمَةِ؟ فَقَالَ: يَا جَابِرُ! سَأَلْتَنِي يَزْحَمُكَ اللَّهُ عَنِ الْإِسْلَامِ بِأَجْمَعِهِ، عِدَّتُهُمْ عِدَّةُ الشُّهُورِ، وَهِيَ عِنْدَ اللَّهِ اثْنَا عَشَرَ شَهْرًا فِي كِتَابِ اللَّهِ يَوْمَ خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ، وَعِدَّتُهُمْ عِدَّةُ الْعُيُونِ الَّتِي أَنْفَجَرَتْ لِمُوسَى بْنِ عِمْرَانَ عَلَيْهِ السَّلَامُ حِينَ ضَرَبَ بِعَصَاهُ الْحَجَرَ فَأَنْفَجَرَتْ مِنْهُ اثْنَا عَشَرَ عَيْنًا، وَعِدَّتُهُمْ عِدَّةُ نُقْبَاءِ بَنِي إِسْرَائِيلَ، قَالَ اللَّهُ تَعَالَى: «وَلَقَدْ أَخَذَ اللَّهُ مِيثَاقَ بَنِي إِسْرَائِيلَ وَبَعَثْنَا مِنْهُمُ اثْنَيْ عَشَرَ نَقِيبًا»، وَالْأَيِّمَةُ يَا

جَابِرُ! اثْنَا عَشَرَ، أَوْلَهُمْ عَلِيُّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ وَآخِرُهُمُ الْقَائِمُ عَلَيْهِ السَّلَامُ ۱۰۱.

از ابن عباس روایت است که گفت: شنیدم که رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم می‌فرمودند: ای مردم! بدانید برای خداوند دری است که هر کس داخل آن شود از آتش جهنم و ترس قیامت در امان است، سپس ابو سعید خدری بلند شد، و عرض کرد: ای رسول خدا! ما را به سوی آن در، راهنمایی فرما تا بشناسیم آن را، حضرت فرمودند: آن در، علی بن ابی طالب علیهما السلام سید الوصیین و امیر المؤمنین و برادر رسول رب العالمین و جانشین او بر تمام مردم جهان است.

ای گروه مردم! هر کس دوست دارد که چنگ زند بر دستگیره‌ی محکمی که هرگز جدا نشود، باید به ولایت و دوستی علی علیه السلام چنگ زند، زیرا که ولایت علی علیه السلام، ولایت من است، و اطاعت از او اطاعت از من است، ای گروه مردم! هر کس می‌خواهد حقیقت پس از من را بشناسد، باید علی بن ابی طالب علیهما السلام را بشناسد، ای مردم! هر کس به ولایت خداوند خوشنود است، باید اقتدا به علی بن ابی طالب علیهما السلام کند، زیرا که او گنجینه‌ی علم و دانش من است، ای مردم! هر کس دوست دارد که خدا را دیدار کند در حالی که از او خوشنود است، باید همه‌ی ائمه علیهم السلام را دوست بدارد.

پس جابر بن عبدالله برخاست و عرض کرد: امامان چند نفرند؟ حضرت فرمودند: ای جابر! خدا تو را رحمت کند، از همه‌ی اسلام از من سؤال کردی، شماره‌ی امامان به شماره‌ی ماهها در نظر خداوند، دوازده تاست، در کتاب خدا از آن روزی که آسمان و زمین را آفرید، شماره‌ی امامان به تعداد چشمه‌هایی است که برای موسی بن عمران علیه السلام پدید آمد، هنگامی که عصایش را به زمین زد دوازده چشمه جاری شد، و شماره‌ی آنان به تعداد نقیبان بنی اسرائیل است، که خدای تعالی می‌فرماید: «وَلَقَدْ أَخَذَ اللَّهُ مِيثَاقَ بَنِي إِسْرَائِيلَ وَبَعَثْنَا مِنْهُمُ اثْنَيْ عَشَرَ نَقِيبًا»، و امامان، ای جابر! دوازده نفرند، اول آنان علی بن ابی طالب علیهما السلام و آخرشان حضرت قائم علیه السلام می‌باشد.

۲- عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ: مِنْ وُلْدِي اثْنَا عَشَرَ نَقِيبًا، نُجَبَاءُ مَخْدُثُونَ مُفَهَّمُونَ، آخِرُهُمُ الْقَائِمُ بِالْحَقِّ، يَمْلَأُهَا عَدْلًا كَمَا مَلَأْتُ جُورًا. ۱۰۲

از حضرت باقر علیه السلام روایت است که رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم فرمودند:

از بین فرزندان من دوازده نفرشان نقیب (شناسنده و سرپرست) و نجیب (اصیل و خوش گوهر) و محدث و مفهّم می‌باشند، آخرین آنها قائم به حق است، که زمین را از عدالت پر کند چنان که از ظلم و ستم پر شده باشد.

شماره: ۳۵: ميثاق

کد آیه: ۵ / ۱۴

{وَمِنَ الَّذِينَ قَالُوا إِنَّا نَصَارَى أَخَذْنَا مِيثَاقَهُمْ فَنَسُوا حَظًّا مِمَّا ذُكِّرُوا بِهِ...}

و از کسانی که ادّعی نصرانیت (و یاری مسیح) داشتند (نیز) پیمان گرفتیم ولی آنها قسمت مهمّی را از آنچه به آنان تذکر داده شده بود فراموش کردند ...

عَنْ أَبِي الرَّبِيعِ الشَّامِيِّ قَالَ: قَالَ لِي أَبُو عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ: لَا تَشْتَرِ مِنَ السُّودَانِ أَحَدًا، فَإِنْ كَانَ لَا بُدَّ فَمِنَ النَّوْبِيَّةِ، فَإِنَّهُمْ مِنَ الَّذِينَ قَالَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ: «وَمِنَ الَّذِينَ قَالُوا إِنَّا نَصَارَى أَخَذْنَا مِيثَاقَهُمْ فَنَسُوا حَظًّا مِمَّا ذُكِّرُوا بِهِ»، أَمَا إِنَّهُمْ سَيَذُكَّرُونَ ذَلِكَ الْحَظَّ وَ سَيَخْرُجُ مَعَ الْقَائِمِ عَلَيْهِ السَّلَامُ مِنَّا عِصَابَةٌ مِنْهُمْ. ۱۰۳

ابو ربیع شامی، از امام صادق علیه السلام روایت کرده که حضرت فرمودند: از غلامهای سیاه پوست کسی را خریداری نکنید، و اگر ناچار شدید، از حبشه (اتیوپی) بخرید، زیرا آنان کسانی هستند که خداوند عز و جل در باره‌ی آنان فرموده: «وَمِنَ الَّذِينَ قَالُوا إِنَّا نَصَارَى أَخَذْنَا مِيثَاقَهُمْ فَنَسُوا حَظًّا مِمَّا ذُكِّرُوا بِهِ»، (و از کسانی که گفتند، ما مسیحی هستیم و از آنها عهد و پیمان گرفتیم، و آنان

بخشی از آنچه را که بدان یاد آور شده بودند، فراموش نمودند)، هان، آگاه باش که آنان، آن حظ (میثاق پیامبر وائمه) را یاد می‌کنند، و گروهی از آنان با قائم ما علیه السلام خروج خواهند کرد.

شماره: ۳۶: سلطنت

کد آیه: ۵ / ۲۰

{ ... اذْكَرُوا نِعْمَتَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ إِذْ جَعَلَ فِيكُمْ أَنْبِيَاءَ وَ جَعَلَ لَكُمْ مُلُوكًا وَ آتَاكُمْ مَا لَمْ يُؤْتِ أَحَدًا مِنَ الْعَالَمِينَ }

... نعمت خدا را بر خود متذکر شوید هنگامی که در میان شما، پیامبرانی قرار داد و شما را حاکم و صاحب اختیار خود قرار داد و به شما چیزهایی بخشید که به هیچ یک از جهانیان نداده بود!

عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سُلَيْمَانَ الدَّيْلَمِيِّ، عَنْ أَبِيهِ، قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ عَنْ قَوْلِ اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ: «إِذْ جَعَلَ فِيكُمْ أَنْبِيَاءَ وَ جَعَلَ لَكُمْ مُلُوكًا»؟ فَقَالَ: الْأَنْبِيَاءُ: رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّمَ وَ إِبْرَاهِيمَ وَ إِسْمَاعِيلَ وَ ذُرِّيَّتَهُ، وَ الْمُلُوكُ: الْأَئِمَّةُ عَلَيْهِمُ السَّلَامُ قَالَ: فَقُلْتُ: وَ أَيْ مُلْكٍ أُعْطِيتُمْ؟ قَالَ: مُلْكُ الْجَنَّةِ وَ مُلْكُ الْكَرَّةِ. ۱۰۴

محمد بن سلیمان دیلمی از پدرش روایت می‌کند که گفت: از حضرت صادق علیه السلام تفسیر این آیه شریفه را پرسیدم: «إِذْ جَعَلَ فِيكُمْ أَنْبِيَاءَ وَ جَعَلَ لَكُمْ مُلُوكًا»، یعنی: شما را پیغمبران و پادشاهان قرار دادیم، حضرت فرمودند: مقصود از انبیاء پیغمبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم و ابراهیم و اسماعیل و ذریه‌ی اوست، و منظور از پادشاهان ائمه اطهار علیهم السلام می‌باشند، عرض کردم: خداوند چه سلطنتی به شما عطا می‌کند؟ حضرت فرمودند: سلطنت بهشت و سلطنت به هنگام رجعت را.

شماره: ۳۷: خواری و رسوایی دشمنان

کد آیه: ۵ / ۴۱

{ ... وَ مِمَّنْ يُرِيدُ اللَّهُ فِتْنَتَهُ فَلَنْ تَمْلِكَ لَهُ مِنَ اللَّهِ شَيْئًا أُولَئِكَ الَّذِينَ لَمْ يُرِدِ اللَّهُ أَنْ يُطَهِّرْ قُلُوبَهُمْ لَهُمْ فِي الدُّنْيَا خِزْيٌ وَ لَهُمْ فِي الْآخِرَةِ عَذَابٌ عَظِيمٌ }

... و کسی را که خدا بخواهد مجازات کند، قادر به دفاع از او نیستی آنها کسانی هستند که خدا نخواسته دل‌هایشان را پاک کند، در دنیا رسوایی، و در آخرت مجازات بزرگی نصیبشان خواهد شد.

«لطفاً به آیه‌ی شماره‌ی ۲، کد: ۱۱۴ / ۲ مراجعه فرمائید.»

شماره: ۳۸: یاران حضرت مهدی علیه السلام

کد آیه: ۵ / ۵۴

{ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا مَنْ يَرْتَدَّ مِنْكُمْ عَنْ دِينِهِ فَسَوْفَ يَأْتِي اللَّهَ بِقَوْمٍ يُحِبُّهُمْ وَ يُحِبُّونَهُ أَذِلَّةٌ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ أَعِزَّةٌ عَلَى الْكَافِرِينَ يُجَاهِدُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَ لَا يَخَافُونَ لَوْمَةَ لَائِمٍ ذَلِكَ فَضْلُ اللَّهِ يُؤْتِيهِ مَنْ يَشَاءُ وَ اللَّهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ }

ای کسانی که ایمان آورده‌اید! هر کس از شما، از آیین خود بازگردد، به خدا زبانی نمی‌رساند خداوند جمعیتی را می‌آورد که آنها را دوست دارد و آنان (نیز) او را دوست دارند، در برابر مؤمنان متواضع، و در برابر کافران سرسخت و نیرومندند آنها در راه خدا جهاد می‌کنند، و از سرزنش هیچ ملامتگری هراسی ندارند. این، فضل خداست که به هر کس بخواهد (و شایسته ببیند) می‌دهد و (فضل) خدا وسیع، و خداوند داناست.

۱- فی تفسیر علی بن ابراهیم قوله: «يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا مَنْ يَرْتَدَّ مِنْكُمْ عَنْ دِينِهِ فَسَوْفَ يَأْتِي اللَّهَ بِقَوْمٍ يُحِبُّهُمْ وَ يُحِبُّونَهُ أَذِلَّةٌ عَلَى

الْمُؤْمِنِينَ أَعَزَّهُ عَلَى الْكَافِرِينَ يُجَاهِدُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ»، قال: هو مُخَاطَبَةٌ لِأَصْحَابِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ الَّذِينَ غَضِبُوا آلَ مُحَمَّدٍ حَقَّهُمْ وَارْتَدُوا عَنِ دِينِ اللَّهِ فَسَوْفَ يَأْتِي اللَّهُ بِقَوْمٍ يُحِبُّهُمْ وَيُحِبُّونَهُ، نَزَلَتْ فِي الْقَائِمِ وَأَصْحَابِهِ الَّذِينَ يُجَاهِدُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَلَا يَخَافُونَ لَوْمَةَ لَائِمٍ. ۱۰۵

علی بن ابراهیم گوید: این آیه خطاب به اصحاب رسول خدا است، آن کسانی که حق آل محمد علیهم السلام را غصب کردند و از دین خدا برگشتند، در آینده خدا مردمی را آورد که آنها را دوست دارد و آنها نیز او را دوست دارند تا آخر آیه، فرمود: این در باره‌ی قائم و اصحابش نازل شده است که در راه خدا جهاد کنند و از سرزنش ملامت کننده نهراسند.

۲- عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ هَارُونَ الْعَجَلِيِّ قَالَ: قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ: إِنَّ صَاحِبَ هَذَا الْأَمْرِ مَحْفُوظٌ لَهُ لَوْ ذَهَبَ النَّاسُ جَمِيعًا أَتَى اللَّهُ لَهُ بِأَصْحَابِهِ، وَهُمْ الَّذِينَ قَالَ لَهُمُ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ: «فَإِن يَكْفُرْ بِهَا هَؤُلَاءِ فَقَدْ وَكَلْنَا بِهَا قَوْمًا لَيَسُوا بِهَا بِكَافِرِينَ»، وَهُمْ الَّذِينَ قَالَ اللَّهُ فِيهِمْ: «فَسَوْفَ يَأْتِي اللَّهُ بِقَوْمٍ يُحِبُّهُمْ وَيُحِبُّونَهُ أَذِلَّةٌ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ أَعِزَّةٌ عَلَى الْكَافِرِينَ». ۱۰۶

سلیمان بن هارون عجللی نقل کرده که از امام صادق علیه السلام شنیدم که می فرمودند: یاران صاحب این امر، محفوظ هستند، اگر همه مردم از بین بروند، خداوند اصحاب و یاران او را می آورد، و آنان کسانی هستند که خداوند در باره‌ی آنان فرموده است: اگر اینان به آن کفر ورزند، گروهی را بر آنان نگاهبان قرار می دهیم که به آن کفر نمی ورزند، وهم آنان که خداوند در باره‌ی آنها فرموده: خداوند گروهی را خواهد آورد که آنها را دوست دارد و آنها نیز دوستدار اویند، نسبت به مؤمنین فروتن و نسبت به کافران، سخت گیر هستند.

شماره: ۳۹: ولی الله

کد آیه: ۵۵ / ۵

{إِنَّمَا وَدَّعْتُمُ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَالَّذِينَ آمَنُوا الَّذِينَ يُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَيُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَهُمْ رَاكِعُونَ}

سرپرست و ولی شما، تنها خداست و پیامبر او و آنها که ایمان آورده‌اند همانها که نماز را برپا می‌دارند، و در حال رکوع، زکات می‌دهند.

عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ فِي قَوْلِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ: «إِنَّمَا وَدَّعْتُمُ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَالَّذِينَ آمَنُوا»، قَالَ: إِنَّمَا يَعْنِي أَوْلَىٰ بِكُمْ أَىٰ أَحَقُّ بِكُمْ وَبِأُمُورِكُمْ وَأَنْفُسِكُمْ وَأَمْوَالِكُمْ اللَّهُ وَرَسُولُهُ، وَالَّذِينَ آمَنُوا، يَعْنِي عَلِيًّا وَأَوْلَادَهُ الْأَيْمَةَ عَلَيْهِمُ السَّلَامُ إِلَىٰ يَوْمِ الْقِيَامَةِ، ثُمَّ وَصَفَهُمُ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ، فَقَالَ: «الَّذِينَ يُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَيُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَهُمْ رَاكِعُونَ»، وَكَانَ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ عَلَيْهِ السَّلَامُ فِي صِلَاءِ الظُّهْرِ وَقَدْ صَلَّى رَكَعَتَيْنِ وَهُوَ رَاكِعٌ وَعَلَيْهِ حُلَّةٌ قِيمَتُهَا أَلْفُ دِينَارٍ، وَكَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ كَسَاهُ إِيَّاهَا وَكَانَ النَّجَاشِيُّ أَهْدَاهَا لَهُ، فَجَاءَ سَائِلٌ، فَقَالَ: السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا وَلِيَّ اللَّهِ وَأَوْلَىٰ بِالْمُؤْمِنِينَ مِنْ أَنْفُسِهِمْ، تَصَدَّقْ عَلَيَّ مَسْكِينٍ، فَطَرَحَ الْحُلَّةَ إِلَيْهِ، وَأَوْمَأَ بِيَدِهِ إِلَيْهِ أَنْ أَحْمِلَهَا، فَأَنْزَلَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ فِيهِ هَيْدَةَ الْآيَةِ، وَصَيَّرَ نِعْمَةً أَوْلَادَهُ بِنِعْمَتِهِ، فَكُلُّ مَنْ بَلَغَ مِنْ أَوْلَادِهِ مَبْلَغَ الْإِمَامَةِ يَكُونُ بِهِدِهِ الصَّفْهَ مِثْلَهُ، فَيَتَصَدَّقُونَ وَهُمْ رَاكِعُونَ، وَالسَّائِلُ الَّذِي سَأَلَ أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ عَلَيْهِ السَّلَامُ، مِنَ الْمَلَائِكَةِ، وَالَّذِينَ يَسْأَلُونَ الْأَيْمَةَ مِنْ أَوْلَادِهِ، يَكُونُونَ مِنَ الْمَلَائِكَةِ. ۱۰۷

احمد بن عیسی، از امام جعفر صادق علیه السلام روایت کرده است، در قول خدای عز و جل: «إِنَّمَا وَدَّعْتُمُ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَالَّذِينَ آمَنُوا»، که آن حضرت فرمودند: جز این نیست که مقصود از وُدِّعْتُمُ اللَّهَ، اولی بکم است، یعنی: احق و سزاوارتر به شما و به امور شما از نفس‌های شما و مال‌های شما، خداست و رسول او، و آنان که ایمان آورند، یعنی: علی و اولاد او که ائمه علیهم السلام هستند تا روز قیامت، بعد از آن، خدای عز و جل ایشان را وصف نموده و فرموده که: «الَّذِينَ يُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَيُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَهُمْ رَاكِعُونَ»، و امیر المؤمنین علیه السلام در نماز ظهر بود و دو رکعت را خوانده بودند، و آن حضرت در رکوع بودند، و بر او حله‌ای بود که قیمت

آن هزار دینار شرعی بود، و پیغمبر صلی الله علیه و آله آن حُله را به علی علیه السلام پوشانیده بود، و نجاشی آن را به رسم هدیه برای آن حضرت فرستاده بود، پس سائلی آمد و عرض کرد: سلام بر تو باد ای ولی خدا، و ای سزاوارتر به مؤمنان از خود ایشان، بر گدا تصدق فرما، حضرت آن حُله را به جانب سائل افکند، و با دست خویش اشاره به سوی او فرمود که: این را بردار، بعد از آن، خدای عز و جل این آیه را در شأن او فرو فرستاد و نعمت اولاد او را به نعمت او جفت و قرین گردانید، پس هر که از اولاد آن حضرت، به جایگاه امامت رسیدند، به این نعمت و این صفت متصف می‌باشند، پس تصدق می‌کنند و حال آن که ایشان رکوع کنند گانند، و آن سائلی که از امیر المؤمنین علیه السلام سؤال نمود، از فرشتگان بود، و کسانی که از امامان از فرزندان آن حضرت سؤال می‌کنند، از فرشتگان می‌باشند.

شماره: ۴۰: حتمیت خروج سفیانی

کد آیه: ۶ / ۲

{هُوَ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ طِينٍ ثُمَّ قَضَىٰ أَجَلًا وَأَجَلٌ مُّسَمًّى عِنْدَهُ ثُمَّ أَنْتُمْ تَمْتَرُونَ}

او کسی است که شما را از گل آفرید سپس مدتی مقرر داشت و اجل حتمی نزد اوست. با این همه، شما (مشرکان در توحید و یگانگی و قدرت او)، تردید می‌کنید!

عَنْ حُمْرَانَ بْنِ أَعْيَنَ عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيٍّ عَلَيْهِمَا السَّلَامُ فِي قَوْلِهِ تَعَالَى: «ثُمَّ قَضَىٰ أَجَلًا وَأَجَلٌ مُّسَمًّى عِنْدَهُ»، فَقَالَ: إِنَّهُمَا أَجَلَانِ، أَحَلُّ مَحْتُومٌ وَأَحَلُّ مَوْقُوفٌ، فَقَالَ لَهُ حُمْرَانُ: مَا الْمَحْتُومُ؟ قَالَ: الَّذِي لِلَّهِ فِيهِ الْمَشِيئَةُ، قَالَ حُمْرَانُ: إِنِّي لَأَرْجُو أَنْ يَكُونَ أَجَلُ السُّفْيَانِيِّ مِنَ الْمَوْقُوفِ، فَقَالَ أَبُو جَعْفَرٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ: لَا وَاللَّهِ إِنَّهُ لَمِنَ الْمَحْتُومِ. ۱۰۸

حمران بن أعین از امام باقر علیه السلام روایت کرده که آن حضرت در باره‌ی فرمایش خدای تعالی که می‌فرماید: «ثُمَّ قَضَىٰ أَجَلًا وَأَجَلٌ مُّسَمًّى عِنْدَهُ»، سپس خداوند اجلی را مقرر فرمود و اجلی دیگر در نزد او به نام و معلوم است، فرمودند: اجل دو گونه است، اجلی حتمی، و اجلی موقوف، پس حمران عرض کرد: محتوم چیست؟ حضرت فرمودند: آنچه که خداوند آن را خواسته باشد، حمران عرض کرد: من امیدوارم که اجل سفیانی از نوع موقوف (غیر حتمی) باشد، امام باقر علیه السلام فرمودند: نه، به خدا قسم! که آن از امور حتمی است.

شماره: ۴۱: نشانه‌های آخر الزمان

کد آیه: ۶ / ۳۷

{وَقَالُوا لَوْلَا نُزِّلَ عَلَيْهِ آيَةٌ مِنْ رَبِّهِ قُلْ إِنَّ اللَّهَ قَادِرٌ عَلَىٰ أَنْ يُنَزِّلَ آيَةً وَلَٰكِنَّ أَكْثَرَهُمْ لَا يَعْلَمُونَ}

و گفتند: «چرا نشانه (و معجزه‌ای) از طرف پروردگارش بر او نازل نمی‌شود؟!». بگو: «خداوند، قادر است که نشانه‌ای نازل کند ولی بیشتر آنها نمی‌دانند!»

أَبِي الْجَارُودِ عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ فِي قَوْلِهِ: «إِنَّ اللَّهَ قَادِرٌ عَلَىٰ أَنْ يُنَزِّلَ آيَةً»، وَ سَيَّرِيكُمْ فِي آخِرِ الزَّمَانِ آيَاتٍ مِنْهَا دَابَّةُ الْأَرْضِ وَ الدَّجَالُ وَ نَزُولُ عِيسَى ابْنِ مَرْيَمَ وَ طُلُوعُ الشَّمْسِ مِنْ مَغْرِبِهَا. ۱۰۹

علی بن ابراهیم قمی در تفسیر خود از ابو جارود روایت کرده که امام محمد باقر علیه السلام در تفسیر آیه: «إِنَّ اللَّهَ قَادِرٌ عَلَىٰ أَنْ يُنَزِّلَ آيَةً»، یعنی خداوند قادر است که نشانه‌ای نازل کند، به وی فرمودند: خداوند در آخر الزمان آیاتی (علاماتی) را به شما نشان می‌دهد، که از آن جمله، دابۀ الارض (یعنی جنبنده روی زمین) و خروج دجال و آمدن عیسی بن مریم و طلوع آفتاب از مغرب است.

شماره: ۴۲: ناگهانی بودن قیام حضرت

کد آیه: ۶ / ۴۴

{فَلَمَّا نَسُوا مَا ذُكِّرُوا بِهِ فَتَحْنَا عَلَيْهِمْ أَبْوَابَ كُلِّ شَيْءٍ حَتَّىٰ إِذَا فَرِحُوا بِمَا أُوتُوا أَخَذْنَاهُمْ بَغْتَةً فَإِذَا هُمْ مُبْلِسُونَ}

(آری،) هنگامی که آنچه را به آنها یادآوری شده بود فراموش کردند، درهای همه چیز (از نعمتها) را به روی آنها گشودیم تا (کاملاً) خوشحال شدند (و دل به آن بستند) ناگهان آنها را گرفتیم (و سخت مجازات کردیم) در این هنگام، همگی مأیوس شدند (و درهای امید به روی آنها بسته شد).

عَنْ أَبِي حَمْزَةَ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا جَعْفَرٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ عَنْ قَوْلِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ: «فَلَمَّا نَسُوا مَا ذُكِّرُوا بِهِ فَتَحْنَا عَلَيْهِمْ أَبْوَابَ كُلِّ شَيْءٍ»، قَالَ: أَمَّا قَوْلُهُ: «فَلَمَّا نَسُوا مَا ذُكِّرُوا بِهِ»، يَعْنِي فَلَمَّا تَرَكُوا وِلَايَةَ عَلِيِّ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ عَلَيْهِ السَّلَامُ وَقَدِ امْرُؤُوا بِهِ، «فَتَحْنَا عَلَيْهِمْ أَبْوَابَ كُلِّ شَيْءٍ»، يَعْنِي دَوْلَتَهُمْ فِي الدُّنْيَا وَمَا بَسِطَ لَهُمْ فِيهَا، وَأَمَّا قَوْلُهُ: «حَتَّىٰ إِذَا فَرِحُوا بِمَا أُوتُوا أَخَذْنَاهُمْ بَغْتَةً فَإِذَا هُمْ مُبْلِسُونَ»، يَعْنِي قِيَامَ الْقَائِمِ عَلَيْهِ السَّلَامُ. ۱۱۰

ابو حمزه از امام باقر علیه السلام روایت کرده که در باره‌ی قول خداوند عز و جل: آنچه را به آنها یادآوری شده بود فراموش کردند، حضرت فرمودند: یعنی چون ولایت حضرت علی علیه السلام را وا گذاشتند، با اینکه به آن مأمور شده بودند، درهای همه چیز را بر آنان گشودیم، یعنی دولتشان در دنیا و آنچه در آن برایشان گسترده شده بود، و اینکه خداوند فرموده: تا آنگاه که به آنچه عطا شدند مغرور و شادمان گشتند، (و دل به آن بستند)، ناگهان آنها را گرفتیم، (و سخت مجازات کردیم) در این هنگام، همگی مأیوس شدند، (و درهای امید به روی آنها بسته شد)، یعنی به واسطه‌ی قیام حضرت قائم علیه السلام.

شماره: ۴۳: اختلافات و فتنه های آخرالزمان

کد آیه: ۶ / ۶۵

{قُلْ هُوَ الْقَادِرُ عَلَىٰ أَنْ يَبْعَثَ عَلَيْكُمْ عَذَابًا مِّنْ فَوْقِكُمْ أَوْ مِنْ تَحْتِ أَرْضِكُمْ أَوْ يَلْبَسَكُمْ شِيعًا وَيُذِيقَ بَعْضَ كُفْرِكُمْ بَأْسَ بَعْضٍ انظُرْ كَيْفَ نُصَرِّفُ الْآيَاتِ لَعَلَّهُمْ يَفْقَهُونَ}

بگو: «او قادر است که از بالا یا از زیر پای شما، عذابی بر شما بفرستد یا بصورت دسته‌های پراکنده شما را با هم بیامیزد و طعم جنگ (و اختلاف) را به هر یک از شما به وسیله دیگری بچشاند.» بین چگونه آیات گوناگون را (برای آنها) بازگو می‌کنیم! شاید بفهمند!

عَنْ أَبِي الْجَارُودِ عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ فِي قَوْلِهِ: «قُلْ هُوَ الْقَادِرُ عَلَىٰ أَنْ يَبْعَثَ عَلَيْكُمْ عَذَابًا مِّنْ فَوْقِكُمْ»، قَالَ: هُوَ الدَّجَالُ وَالصَّيْحَةُ «أَوْ مِنْ تَحْتِ أَرْضِكُمْ» وَهُوَ الْخَسْفُ «أَوْ يَلْبَسَكُمْ شِيعًا»، وَهُوَ اخْتِلَافٌ فِي الدِّينِ، وَطَعْنٌ بَعْضِ كُفْرِكُمْ عَلَىٰ بَعْضٍ، «وَيُذِيقَ بَعْضَ كُفْرِكُمْ بَأْسَ بَعْضٍ»، وَهُوَ أَنْ يَقْتُلَ بَعْضُكُمْ بَعْضًا، وَكُلُّ هَذَا فِي أَهْلِ الْقَبِيلَةِ. ۱۱۱

ابو جارود از حضرت باقر علیه السلام روایت کرده که حضرت در تفسیر این آیه: «قُلْ هُوَ الْقَادِرُ عَلَىٰ أَنْ يَبْعَثَ عَلَيْكُمْ عَذَابًا مِّنْ فَوْقِكُمْ»، یعنی: پیغمبر! بگو خداوند قادر است که عذابی از بالایتان به سوی شما بفرستد، فرمودند: این عذاب دجال و صدای آسمانی است و بقیه‌ی آیه که می‌گوید: «أَوْ مِنْ تَحْتِ أَرْضِكُمْ»، یعنی: یا عذابی از زیر پای شما بفرستد، فرو رفتن در بیابان است، «أَوْ يَلْبَسَكُمْ شِيعًا»، یعنی: یا شما را با گروه‌های مختلف بهم ریزد، اختلافاتی است که در امور دینی پیدا می‌شود و از یکدیگر بدگوئی می‌نمایند، «وَيُذِيقَ بَعْضَ كُفْرِكُمْ بَأْسَ بَعْضٍ»، یعنی: سختی بعضی از شما را به بعضی دیگر می‌چشاند، اینست که بعضی از شما بعضی دیگر را به قتل برسانند، و تمام این عذابها در میان اهل قبله به وقوع می‌پیوندد.

شماره: ۴۴: یاران حضرت مهدی علیه السلام ذخائر الهی

کد آیه: ۶ / ۸۹

{أُولَئِكَ الَّذِينَ آتَيْنَاهُمُ الْكِتَابَ وَالْحُكْمَ وَالثُّبُوتَ فَإِنْ يُكَفِّرْ بِهَا هُوْلَاءِ فَقَدْ وَكَلْنَا بِهَا قَوْمًا لَيُؤْسُوا بِهَا بِكَافِرِينَ}

آنها کسانی هستند که کتاب و حکم و نبوت به آنان دادیم و اگر نسبت به آن کفر ورزند، کسان دیگری را نگاهبان آن می‌سازیم که نسبت به آن، کافر نیستند.

«لطفاً به آیه‌ی شماره‌ی ۳۸، کد: ۵۴ / ۵ مراجعه فرمائید.»

شماره: ۴۵: بر بازوی راست حضرت

کد آیه: ۶ / ۱۱۵

{وَتَمَّتْ كَلِمَةُ رَبِّكَ صِدْقًا وَعَدْلًا لَا مُبَدَّلَ لِكَلِمَاتِهِ وَهُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ}

و کلام پروردگار تو، با صدق و عدل، به حدّ تمام رسید هیچ کس نمی‌تواند کلمات او را دگرگون سازد و او شنونده داناست.

عَنْ يُونُسَ بْنِ زَيْبَانَ قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ يَقُولُ: إِنَّ اللَّهَ إِذَا أَرَادَ خَلْقَ إِمَامٍ، أَنْزَلَ قَطْرَةً مِنْ تَحْتِ عَرْشِهِ عَلَى بَقْلِهِ مِنْ بَقْلِ الْأَرْضِ أَوْ ثَمَرِهِ مِنْ ثَمَارِهَا، فَأَكَلَ مِنْهَا الْإِمَامُ، فَتَكُونُ نُطْفَةً مِنْ تِلْكَ الْقَطْرَةِ، فَإِذَا مَكَثَ فِي بَطْنِ أُمِّهِ أَرْبَعِينَ يَوْمًا سَمِعَ الصَّوْتِ، فَإِذَا تَمَّتْ لَهُ أَرْبَعَةُ أَشْهُرٍ كَتَبَ عَلَى عَضِدِهِ الْأَيْمَنِ: «وَتَمَّتْ كَلِمَةُ رَبِّكَ صِدْقًا وَعَدْلًا لَا مُبَدَّلَ لِكَلِمَاتِهِ وَهُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ»، فَإِذَا وَضَعَتْهُ أُمُّهُ عَلَى الْأَرْضِ زَيْنَ بِالْحِكْمَةِ وَجَعَلَ لَهُ مِصْبَاحًا مِنْ نُورِ يَرَى بِهِ أَعْمَالَهُمْ. ۱۱۲

یونس بن زبیا از حضرت صادق علیه السلام نقل کرده که شنیدم حضرت می‌فرمودند: وقتی خداوند تصمیم بگیرد امامی را از امام دیگر بیافریند فرشته‌ای را می‌فرستد که آبی از زیر عرش می‌گیرد بعد می‌رساند آن آب را به امام یا به او وامی‌گذارد چهل روز در رحم می‌ماند بدون اینکه چیزی بشنود پس از چهل روز می‌شنود. وقتی مادر او را زائید خداوند همان فرشته را می‌فرستد بر بازوی راست او می‌نویسد: «وَتَمَّتْ كَلِمَةُ رَبِّكَ صِدْقًا وَعَدْلًا لَا مُبَدَّلَ لِكَلِمَاتِهِ وَهُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ»، وقتی بر زمین قرار گیرد به او حکمت داده می‌شود و به علم و وقار آراسته می‌گردد و به او چراغی از نور می‌دهند که به وسیله آن اعمال مردم را می‌بیند.

شماره: ۴۶: بسته شدن باب توبه

کد آیه: ۶ / ۱۵۸

{أَهْلٌ يَنْظُرُونَ إِلَّا أَنْ تَأْتِيَهُمُ الْمَلَائِكَةُ أَوْ يَأْتِيَ رَبُّكَ أَوْ يَأْتِيَ بَعْضُ آيَاتِ رَبِّكَ يَوْمَ يَأْتِي بَعْضُ آيَاتِ رَبِّكَ لَا يَنْفَعُ نَفْسًا إِيْمَانُهَا لَمْ تَكُنْ آمَنَتْ مِنْ قَبْلُ أَوْ كَسَبَتْ فِي إِيْمَانِهَا خَيْرًا قُلِ انْتِظِرُوا إِنَّا مُنْتِظِرُونَ}

آیا جز این انتظار دارند که فرشتگان (مرگ) به سراغشان آیند، یا خداوند (خودش) به سوی آنها بیاید، یا بعضی از آیات پروردگارت (و نشانه‌های رستاخیز)؟! اما آن روز که بعضی از آیات پروردگارت تحقق پذیرد، ایمان آوردن افرادی که قبلاً ایمان نیاورده‌اند، یا در ایمانشان عمل نیکی انجام نداده‌اند، سودی به حالشان نخواهد داشت! بگو: «انتظار بکشید ما هم انتظار (کیفر شما) را می‌کشیم!»

۱ - عَنْ عَلِيِّ بْنِ رَبِيعٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ أَنَّهُ قَالَ: فِي قَوْلِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ: «يَوْمَ يَأْتِي بَعْضُ آيَاتِ رَبِّكَ لَا يَنْفَعُ نَفْسًا إِيْمَانُهَا لَمْ تَكُنْ آمَنَتْ مِنْ قَبْلُ»، فَقَالَ: «الْآيَاتُ، هُمُ الْأَنْبِيَاءُ وَالْآيَةُ الْمُتَنْظَرَةُ، هُوَ الْقَائِمُ عَلَيْهِ السَّلَامُ، «فَيَوْمَئِذٍ لَا يَنْفَعُ نَفْسًا إِيْمَانُهَا لَمْ تَكُنْ آمَنَتْ مِنْ قَبْلُ»، قِيَامِهِ بِالسَّيْفِ وَإِنْ آمَنَتْ بِمَنْ تَقَدَّمَهُ مِنْ آبَائِهِ عَلَيْهِمُ السَّلَامُ. ۱۱۳

علی بن رثاب از امام صادق علیه السلام روایت کند که در تأویل این آیه: «يَوْمَ يَأْتِي بَعْضُ آيَاتِ رَبِّكَ لَا يَنْفَعُ نَفْسًا إِيْمَانُهَا لَمْ تَكُنْ آمَنَتْ مِنْ قَبْلُ»، فرمودند: آیات، ائمه علیهم السلام هستند و آیهی منتظره، قائم علیه السلام است، و در آن روز ایمان کسی که پیش از قیام او با شمشیر، ایمان نیاورده باشد سودی ندارد، گرچه به پدراننش ایمان داشته باشد.

۲- عَنْ أَبِي بَصِيرٍ قَالَ: قَالَ الصَّادِقُ جَعْفَرُ بْنُ مُحَمَّدٍ عَلَيْهِمَا السَّلَامُ: فِي قَوْلِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ: «يَوْمَ يَأْتِي بَعْضُ آيَاتِ رَبِّكَ لَا يَنْفَعُ نَفْسًا إِيْمَانُهَا لَمْ تَكُنْ آمَنَتْ مِنْ قَبْلُ أَوْ كَسَبَتْ فِي إِيْمَانِهَا خَيْرًا»، يَعْنِي خُرُوجَ الْقَائِمِ الْمُنتَظَرِ مِنَّا، ثُمَّ قَالَ عَلَيْهِ السَّلَامُ: يَا أَبَا بَصِيرٍ! طُوبَى لِشِيعَةِ قَائِمِنَا، الْمُنتَظَرِينَ لِظُهُورِهِ فِي غَيْبَتِهِ، وَالْمُطِيعِينَ لَهُ فِي ظُهُورِهِ، أُولَئِكَ أَوْلِيَاءُ اللَّهِ الَّذِينَ لَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ. ۱۱۴

ابو بصیر از امام صادق علیه السلام روایت می‌کند که در تفسیر این قول خدای تعالی: «يَوْمَ يَأْتِي بَعْضُ آيَاتِ رَبِّكَ لَا يَنْفَعُ نَفْسًا إِيْمَانُهَا لَمْ تَكُنْ آمَنَتْ مِنْ قَبْلُ أَوْ كَسَبَتْ فِي إِيْمَانِهَا خَيْرًا»، فرمودند: یعنی خروج قائم منتظر ما، سپس فرمودند: ای ابا بصیر! خوشا به حال شیعیان قائم ما، کسانی که در غیبتش منتظر ظهور او هستند و در حال ظهورش نیز فرمانبردار اویند، آنان اولیای خدا هستند که نه خوفی بر آنهاست و نه اندوهگین می‌شوند.

۳- عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سُلَيْمَانَ الْعَامِرِيِّ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ: مَا زَالَتِ الْأَرْضُ إِلَّا وَ لِلَّهِ تَعَالَى ذِكْرُهُ فِيهَا حُجَّةٌ يَعْرِفُ الْحَلَالَ وَالْحَرَامَ وَيَدْعُو إِلَى سَبِيلِ اللَّهِ، وَلَا تَنْقَطِعُ الْحُجَّةُ مِنَ الْأَرْضِ إِلَّا أُرْبَعِينَ يَوْمًا قَبْلَ يَوْمِ الْقِيَامَةِ، فَإِذَا رُفِعَتِ الْحُجَّةُ، أُغْلِقَ بَابُ التَّوْبَةِ، «وَلَا يَنْفَعُ نَفْسًا إِيْمَانُهَا لَمْ تَكُنْ آمَنَتْ مِنْ قَبْلُ»، أَنْ تُزْفَعَ الْحُجَّةُ أَوْلَيْكَ شِرَارًا مَنْ خَلَقَ اللَّهُ وَ هُمْ الَّذِينَ يَقُومُ عَلَيْهِمُ الْقِيَامَةُ. ۱۱۵

عبد الله بن سلیمان عامری از امام صادق علیه السلام روایت کند که حضرت فرمودند: زمین زایل نشود جز آنکه برای خدای تعالی در آن حجّتی باشد که حلال و حرام را بشناسد و مردم را به راه خدا فراخواند، و حجّت از زمین منقطع نشود، جز چهل روز پیش از وقوع قیامت، و چون حجّت خدا برداشته شود، ابواب توبه نیز مسدود می‌شود و ایمان شخصی که پیش از رفع حجّت ایمان نیاورده باشد سودی نبخشد، آنها بدترین خلق خدا هستند و قیامت علیه آنها واقع خواهد شد.

۴- قَالَ امير المومنين علي عليه السلام في خطبه طويل: ... ثُمَّ تَزْفَعُ الدَّابَّةُ رَأْسَهَا فَيَرَاهَا مَنْ بَيْنَ الْخَافِقَيْنِ بِإِذْنِ اللَّهِ جَلَّ جَلَالُهُ، وَ ذَلِكَ بَعِيدٌ طُلُوعِ الشَّمْسِ مِنْ مَغْرِبِهَا، فَعِنْدَ ذَلِكَ تُزْفَعُ التَّوْبَةُ، فَلَا تَوْبَةَ تُقْبَلُ وَ لَا عَمَلٌ يُرْفَعُ وَ «لَا يَنْفَعُ نَفْسًا إِيْمَانُهَا لَمْ تَكُنْ آمَنَتْ مِنْ قَبْلُ أَوْ كَسَبَتْ فِي إِيْمَانِهَا خَيْرًا»... ۱۱۶

حضرت امیر المومنین علیه السلام در خطبه ای طولانی فرمودند: ... سپس آن جنبنده سر بلند کند و به اذن خدای تعالی همه کسانی که بین مشرق و مغرب هستند او را می‌بینند، و این بعد از آن است که آفتاب از مغرب طلوع نماید، در این هنگام توبه برداشته شود و هیچ توبه‌ای پذیرفته نشود و عملی بالا نرود، و «لَا يَنْفَعُ نَفْسًا إِيْمَانُهَا لَمْ تَكُنْ آمَنَتْ مِنْ قَبْلُ أَوْ كَسَبَتْ فِي إِيْمَانِهَا خَيْرًا»...

شماره: ۴۷: انتقام از بازماندگان بنی امیه

کد آیه: ۱۶۴ / ۶

{... وَ لَا تَزِرُ وَازِرَةٌ وِزْرَ أُخْرَى ثُمَّ إِلَى رَبِّكُمْ مَرْجِعُكُمْ فَيُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنتُمْ فِيهِ تَخْتَلِفُونَ}

... و هیچ گنجهکاری گناه دیگری را متحمل نمی‌شود سپس بازگشت همه شما به سوی پروردگارتان است و شما را از آنچه در آن اختلاف داشتید، خبر خواهد داد.

عَنْ عَبْدِ السَّلَامِ بْنِ صَالِحِ الْهَرَوِيِّ قَالَ: قُلْتُ لِأَبِي الْحَسَنِ الرِّضَا عَلَيْهِ السَّلَامُ: يَا ابْنَ رَسُولِ اللَّهِ! مَا تَقُولُ فِي حَدِيثِ رُوِيَ عَنِ الصَّادِقِ عَلَيْهِ السَّلَامُ أَنَّهُ قَالَ: إِذَا خَرَجَ الْقَائِمُ قَتَلَ ذَرَارِيَّ قَتْلَهُ الْحُسَيْنِ عَلَيْهِ السَّلَامُ بِفِعَالِ آبَائِهَا، فَقَالَ عَلَيْهِ السَّلَامُ: هُوَ كَذَلِكَ، فَقُلْتُ: وَقَوْلُ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ: «وَلَا تَزِرُ وَازِرَةٌ وِزْرَ أُخْرَى»، مَا مَعْنَاهُ؟ قَالَ: صِدَقَ اللَّهُ فِي جَمِيعِ أَقْوَالِهِ وَ لَكِنَّ ذَرَارِيَّ قَتْلَهُ الْحُسَيْنِ عَلَيْهِ السَّلَامُ، يَرْضَوْنَ بِفِعَالِ آبَائِهِمْ وَ يَفْتَخِرُونَ بِهَا وَ مَنْ رَضِيَ شَيْئًا، كَانَ كَمَنْ أَتَاهُ وَ لَوْ أَنَّ رَجُلًا قَتَلَ بِالْمَشْرِقِ فَرَضَى بِقَتْلِهِ رَجُلًا بِالْمَغْرِبِ لَكَانَ الرَّاضِيَ عِنْدَ

ارْتَقِبُوا إِنِّي مَعَكُمْ رَقِيبٌ»، «فَانْتَظِرُوا إِنِّي مَعَكُمْ مِنَ الْمُنتَظِرِينَ»، فَعَلَيْكُمْ بِالصَّبْرِ، فَإِنَّهُ إِنَّمَا يَجِيءُ الْفَرْجَ عَلَى الْيَأْسِ، فَقَدْ كَانَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ أَصْبَرَ مِنْكُمْ. ۱۱۹

احمد بن محمد بن ابی نصر از امام رضا علیه السلام روایت کند که حضرت فرمودند: صبر و انتظار فرج چه نیکوست، آیا سخن خدای تعالی را نشنیدی که فرموده: چشم به راه باشید که من نیز با شما چشم به راهم، و فرمود: منتظر باشید که من نیز با شما از منتظرانم، پس بر شما باد که صبر کنید، که فرج پس از یأس می‌آید، و پیشینیان شما از شما صابرتر بودند.

شماره: ۵۰: عاقبت زمین

کد آیه: ۱۲۸ / ۷

{قَالَ مُوسَى لِقَوْمِهِ اسْتَعِينُوا بِاللَّهِ وَاصْبِرُوا إِنَّ الْأَرْضَ لِلَّهِ يُورِثُهَا مَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ وَالْعَاقِبَةُ لِلْمُتَّقِينَ}

موسی به قوم خود گفت: «از خدا یاری جوید، و استقامت پیشه کنید، که زمین از آن خداست، و آن را به هر کس از بندگانش که بخواهد، واگذار می‌کند و سرانجام (نیک) برای پرهیزکاران است!»

۱ - عَنْ أَبِي خَالِدٍ الْكُافِلِيِّ عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ، قَالَ: وَحَدَّثَنَا فِي كِتَابِ عَلِيِّ عَلَيْهِ السَّلَامُ: «إِنَّ الْأَرْضَ لِلَّهِ يُورِثُهَا مَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ وَالْعَاقِبَةُ لِلْمُتَّقِينَ»، أَنَا وَ أَهْلُ بَيْتِي الَّذِينَ أَوْرَثَنَا اللَّهُ الْأَرْضَ، وَ نَحْنُ الْمُتَّقُونَ، وَ الْأَرْضُ كُلُّهَا لَنَا، فَمَنْ أَحْيَا أَرْضًا مِنَ الْمُسْلِمِينَ فَلْيَعْمُرْهَا وَ لِيُؤَدِّ خَرَجَهَا إِلَى الْإِمَامِ مِنْ أَهْلِ بَيْتِي، وَ لَهُ مَا أَكَلَ مِنْهَا، فَإِنْ تَرَكَهَا أَوْ أَخْرَبَهَا وَ أَخَذَهَا رَجُلٌ مِنَ الْمُسْلِمِينَ مِنْ بَعْدِهِ فَعَمَرَهَا وَ أَحْيَاهَا، فَهُوَ أَحَقُّ بِهَا مِنَ الَّذِي تَرَكَهَا يُؤَدِّي خَرَجَهَا إِلَى الْإِمَامِ مِنْ أَهْلِ بَيْتِي، وَ لَهُ مَا أَكَلَ مِنْهَا حَتَّى يَظْهَرَ الْقَائِمُ مِنْ أَهْلِ بَيْتِي بِالسَّيْفِ، فَيُخَوِّبُهَا وَ يَمْنَعُهَا وَ يُخْرِجُهُمْ مِنْهَا كَمَا حَوَّاهَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّمَ وَ مَنَعَهَا، إِلَّا مَا كَانَ فِي أَيْدِي شِيعَتِنَا، فَإِنَّهُ يُقَاطِعُهُمْ عَلَى مَا فِي أَيْدِيهِمْ وَ يَتْرُكُ الْأَرْضَ فِي أَيْدِيهِمْ. ۱۲۰

از ابو خالد کابلی روایت است که، امام باقر علیه السلام فرمودند: ما در کتاب حضرت علی علیه السلام یافتیم که زمین از آن خدا است، و آن را به بندگان خود که خواهد به ارث دهد، و سرانجام از آن پرهیزکاران است، من و خاندان من هستیم آن کسانی که خداوند زمین را به ما ارث داده، و ما هستیم پرهیزکاران و همه زمین از آن ما است، هر که از مسلمانان زمینی را احیاء کند باید آن را آباد دارد و خراج آن را به امام از خاندان من بپردازد، و هر چه از آن خرج خود کند حق او است، و اگر از آن دست کشید و یا آن را بایر و خراب کرد و مرد مسلمان دیگری پس از وی آن را به دست گرفت و آباد کرد و زنده نمود، او بدان سزاوارتر است از آن که دست از آن کشیده و آن را رها کرده، و او باید خراج آن را به امام از خاندان من بپردازد، و هر چه از آن خرج بخورد حق او است، تا امام قائم از اهل بیت من با شمشیر و قدرت، عیان شود و آن را تصرف کند و از خود دارد، و آنها را از آن بیرون کند، چنانچه رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم آنها را تصرف کرد و برای خود داشت، جز آنچه در دست شیعیان ما باشد، که امام با آنها قرار دادی ببندد نسبت بدان چه در دست آنها است، و زمین را در دست آنها واگذارد.

۲ - عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ: دَوَّلْتُنَا آخِرَ الدُّوَلِ، وَ لَنْ يَبْقَى أَهْلُ بَيْتِ لَهُمْ دَوْلَةٌ، إِلَّا مَلَكَوا قَبْلَنَا، لِنَلَّا يَقُولُوا إِذَا رَأَوْا سَيَرَتْنَا، إِذَا مَلَكَتْنَا سِرْنَا مِثْلَ سِيرَةِ هَوْلَاءِ، وَ هُوَ قَوْلُ اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ: «وَالْعَاقِبَةُ لِلْمُتَّقِينَ». ۱۲۱

امام باقر علیه السلام فرمودند: دولت ما آخرین دولتهاست، هر خاندانی که دولتی داشته باشند، پیش از ما به آن می‌رسند تا چون روش سلطنت ما را دیدند، نگویند اگر ما هم سلطنتی داشتیم همین طور رفتار می‌کردیم، و همین است که قرآن می‌فرماید: عاقبت از پرهیزکاران است.

۳ - مِمَّا كَتَبَ مِنْ أَبِي مُحَمَّدٍ الْحَسَنِ بْنِ عَلِيٍّ الْعَسْكَرِيِّ عَلَيْهِمَا السَّلَامُ إِلَى عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ بْنِ بَابُوَيْهِ الْقُمَّيِّ ... وَ عَلَيْكَ بِالصَّبْرِ وَ انْتِظَارِ الْفَرْجِ، فَإِنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّمَ قَالَ: أَفْضَلُ أَعْمَالِ أُمَّتِي انْتِظَارُ الْفَرْجِ، وَ لَا تَزَالُ شِيعَتُنَا فِي حُزْنٍ، حَتَّى يَظْهَرَ وَلَمَدِي الَّذِي

بَشَّرَ بِهِ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ ، يَمْلَأُ الْأَرْضَ قِسِيًّا وَعَيْدًا كَمَا مُلِئَتْ جَوْرًا وَظُلْمًا، فَاصْبِرْ يَا شَيْخِي! يَا أَبَا الْحَسَنِ! عَلَيَّ أَمْرٌ جَمِيعٌ شَيْعَتِي بِالصَّبْرِ، «فَإِنَّ الْأَرْضَ لِلَّهِ يُورِثُهَا مَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ وَالْعَاقِبَةُ لِلْمُتَّقِينَ»، وَالسَّلَامُ عَلَيْكَ وَعَلَى جَمِيعِ شَيْعَتِنَا، وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ وَصَلَّى اللَّهُ عَلَيَّ مُحَمَّدٍ وَآلِهِ ۱۲۲.

امام حسن عسکری علیه السلام در نامه‌ای به علی بن الحسین بن بابویه القمی، پس از حمد خدا و درود بر پیامبر و عترت طاهرینش می‌فرماید: ای فقیه مورد اعتماد من، ... و تو را به صبر و پایداری و انتظار فرج توصیه می‌کنم، زیرا پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم فرمودند: بهترین کارهای امت من، انتظار فرج است، شیعیان ما همواره در غم و اندوه به سر می‌برند تا فرزندم ظهور کند، همان کسی که پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم بشارت آمدنش را داده‌اند، او زمین را از عدل و داد پر می‌کند، همان گونه که از ظلم و ستم پر شده است، پس بار دیگر ای علی بن بابویه، تو را به صبر و استقامت توصیه می‌کنم، و تو نیز همه‌ی شیعیان و پیروان مرا، به صبر و استقامت فرمان داده، به راستی زمین از آن خداست و آن را به هر کس از بندگانش که بخواهد به ارث می‌دهد و عاقبت از آن پرهیزگاران است، سلام و رحمت و برکت حق بر تو و بر همه شیعیان ما، و درود خداوند بر محمد صلی الله علیه و آله و سلم و آل او.

شماره: ۵۱: رستگاران

کد آیه: ۱۵۷ / ۷

{الَّذِينَ يَتَّبِعُونَ الرَّسُولَ النَّبِيَّ الْأُمِّيَّ الَّذِي يَجِدُونَهُ مَكْتُوبًا عِنْدَهُمْ فِي التَّوْرَةِ وَالْإِنْجِيلِ يَأْمُرُهُمْ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَاهُمْ عَنِ الْمُنْكَرِ وَيُحِلُّ لَهُمُ الطَّيِّبَاتِ وَيُحَرِّمُ عَلَيْهِمُ الْخَبَائِثَ وَيَضَعُ عَنْهُمْ إِصْرَهُمْ وَالْأَغْلَالَ الَّتِي كَانَتْ عَلَيْهِمْ فَاَلَّذِينَ آمَنُوا بِهِ وَعَزَّرُوهُ وَنَصَرُوهُ وَاتَّبَعُوا النُّورَ الَّذِي أُنزِلَ مَعَهُ أُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ}

همانها که از فرستاده (خدا)، پیامبر «امی» پیروی می‌کنند پیامبری که صفاتش را، در تورات و انجیلی که نزدشان است، می‌یابند آنها را به معروف دستور می‌دهد، و از منکر باز می‌دارد اشیاء پاکیزه را برای آنها حلال می‌شمرد، و ناپاکیها را تحریم می‌کند و بارهای سنگین، و زنجیرهایی را که بر آنها بود، بر می‌دارد، پس کسانی که به او ایمان آوردند، و حمایت و یاریش کردند، و از نوری که با او نازل شده پیروی نمودند، آنان رستگارانند.

عَنْ أَبِي عُبَيْدَةَ الْحَدَّاءِ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا جَعْفَرٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ عَنِ الْإِسِيَّةِ طَاعَهُ وَقَوْلِ النَّاسِ فَقَالَ: وَتَلَا هَذِهِ آيَةَ: «وَلَا يَزَالُونَ مُخْتَلِفِينَ إِلَّا مَنْ رَحِمَ رَبُّكَ وَلِذَلِكَ خَلَقَهُمْ»

يَا أَبَا عُبَيْدَةَ! النَّاسُ مُخْتَلِفُونَ فِي إِصَابَةِ الْقَوْلِ وَكُلُّهُمْ هَالِكٌ.

قَالَ: قُلْتُ: قَوْلُهُ: «إِلَّا مَنْ رَحِمَ رَبُّكَ»، قَالَ: هُمْ شَيْعَتُنَا، وَلِرَحْمَتِهِ خَلَقَهُمْ، وَهُوَ قَوْلُهُ: «وَلِذَلِكَ خَلَقَهُمْ»، يَقُولُ لِطَاعَةِ الْإِمَامِ الرَّحْمَةَ الَّتِي يَقُولُ: «وَرَحْمَتِي وَسَعَتْ كُلَّ شَيْءٍ»، يَقُولُ: عِلْمُ الْإِمَامِ، وَوَسِعَ عِلْمُهُ الَّذِي هُوَ مِنْ عِلْمِهِ كُلُّ شَيْءٍ هُمْ شَيْعَتُنَا.

ثُمَّ قَالَ: «فَسَأَلْتُهَا لِلَّذِينَ يَتَّقُونَ»، يَعْنِي وَلَآئِيَهُ غَيْرَ الْإِمَامِ وَطَاعَتَهُ، ثُمَّ قَالَ: «يَجِدُونَهُ مَكْتُوبًا عِنْدَهُمْ فِي التَّوْرَةِ وَالْإِنْجِيلِ»، يَعْنِي النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ وَالْوَصِيَّةَ وَالْقَائِمَ يَأْمُرُهُمْ بِالْمَعْرُوفِ إِذَا قَامَ وَيَنْهَاهُمْ عَنِ الْمُنْكَرِ وَالْمُنْكَرُ مَنْ أَنْكَرَ فَضْلَ الْإِمَامِ وَجَحَدَهُ، «وَيُحِلُّ لَهُمُ الطَّيِّبَاتِ»، أَخَذَ الْعِلْمَ مِنْ أَهْلِهِ، «وَيُحَرِّمُ عَلَيْهِمُ الْخَبَائِثَ»، وَالْخَبَائِثُ قَوْلٌ مِنْ خَالَفَ، «وَيَضَعُ عَنْهُمْ إِصْرَهُمْ»، وَهِيَ الذُّنُوبُ الَّتِي كَانُوا فِيهَا قَبْلَ مَعْرِفَتِهِمْ فَضْلَ الْإِمَامِ، «وَالْأَغْلَالَ الَّتِي كَانَتْ عَلَيْهِمْ»، وَالْأَغْلَالُ مَا كَانُوا يَقُولُونَ مِمَّا لَمْ يَكُونُوا أُمْرًا بِهِ مِنْ تَرْكِ فَضْلِ الْإِمَامِ، فَلَمَّا عَرَفُوا فَضْلَ الْإِمَامِ وَضَعَّ عَنْهُمْ إِصْرَهُمْ، وَالْإِصْرُ، الذُّنْبُ وَهِيَ الْأَصَارُ ثُمَّ نَسَبَهُمْ.

فَقَالَ: «فَاَلَّذِينَ آمَنُوا بِهِ»، يَعْنِي بِالْإِمَامِ، «وَعَزَّرُوهُ وَنَصَرُوهُ وَاتَّبَعُوا النُّورَ الَّذِي أُنزِلَ مَعَهُ أُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ»، يَعْنِي الَّذِينَ اجْتَنَبُوا الْجِبْتَ وَالطَّاغُوتَ أَنْ يَعْبُدُوهَا، وَالْجِبْتُ وَالطَّاغُوتُ، فُلَانٌ وَفُلَانٌ وَفُلَانٌ وَالْعِبَادَةُ طَاعَةُ النَّاسِ لَهُمْ.

ثُمَّ قَالَ: أَيْنِيَا إِلَى رَبِّكُمْ وَأَسْلِمُوا لَهُ، ثُمَّ جَزَاهُمْ، فَقَالَ: «لَهُمُ الْبَشْرَى فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَفِي الْآخِرَةِ»، وَالْإِمَامُ يُبَشِّرُهُمْ بِقِيَامِ الْقَائِمِ وَبُظُورِهِ وَبِقَتْلِ أَعْدَائِهِمْ وَبِالنَّجَاةِ فِي الْآخِرَةِ وَالْوُرُودِ عَلَى مُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ الصَّادِقِينَ عَلَى الْحَوْضِ. ۱۲۳

ابو عبیده حذاء گوید: از امام باقر علیه السلام راجع به استطاعت و گفتار مردم پرسیدم، حضرت این آیه را تلاوت نمودند: «مردم پیوسته مختلف خواهند بود (از لحاظ عقیده)، جز آنکه پروردگارت ترخم کند (و به راه حق هدایتش فرماید)، و ایشان را برای ترخم آفریده»، و فرمودند: ای ابا عبیده! مردم در رسیدن به قول حق مختلفند و همگی در هلاکت‌اند (حق را کنار گذاشته از باطلها پیروی می‌کنند).

من عرض کردم: خدا می‌فرماید: «جز کسی را که پروردگارت ترخم کند»؟

حضرت فرمودند: آنها شیعیان ما هستند و خدا آنها را برای رحمتش آفریده، یعنی برای اطاعت امام آفرید، و امام همان رحمتی است که خدا می‌فرماید: «رحمت من همه چیز را فرا گرفته»، و آن رحمت علم امام است، و علم امام که مأخوذ از علم خداست همه چیز را فرا گرفته، آنها شیعیان ما هستند، سپس خدای تعالی فرماید: «رحمت خدا را برای کسانی که پرهیز کنند مقرر می‌دارد»، یعنی از ولایت و طاعت غیر امام پرهیز کنند، سپس فرماید: «او را نزد خود در تورات و انجیل نوشته می‌یابند»، مقصود از او، پیغمبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم و وصیّش و امام قائم علیه السلام است، که ایشان را امر به معروف می‌کنند (زمانی که قیام فرماید) و از منکر بازشان می‌دارد، و منکر کسی است که فضیلت امام را نپذیرد و منکر شود، «و چیزهای پاکیزه را برای ایشان حلال می‌کند»، چیز پاکیزه به دست آوردن علم است از اهلش، «و پلیدی‌ها را بر ایشان حرام می‌کند»، پلیدیها گفتار مخالفین است، «و بار سنگین را از گردنشان بنهد»، و آن گناہانی است که پیش از شناختن فضیلت امام، در میانش بودند، «و بند و زنجیرهایی که بر دوش داشتند»، و زنجیرها همان سخنانی است که در باره‌ی ترک فضیلت امام می‌گفتند، در صورتی که به آن دستور نداشتند، پس چون فضیلت امام را شناختند، بار گران را از دوششان بنهد و بار گران همان گناه است.

سپس خدای تعالی آنها را معرفی کرده و فرموده است: «کسانی که به او (یعنی به امام) ایمان آورده و گرامیش داشته و یاری‌اش کرده‌اند و از نوری که همراه او نازل شده، پیروی کرده‌اند ایشان رستگارانند»، یعنی کسانی که از پرستش جبت و طاغوت دوری گزیدند، و جبت و طاغوت. فلان و فلان و فلان است و پرستش اطاعت مردم است از ایشان.

باز خداوند می‌فرماید: «به سوی پروردگار خود باز گردید و تسلیم او شوید»، سپس ایشان را پاداش داده و فرموده: «بشارت در زندگی دنیا و آخرت برای آنهاست»، و امام، ایشان را به قیام و ظهور حضرت قائم علیه السلام و به کشته شدن دشمنانشان و نجات در آخرت و ورود بر حضرت محمد صلی الله علیه و آله و سلم، که درود خداوند بر محمد و آل راستگوبیش باد، کنار حوض کوثر بشارت دهد.

شماره: ۵۲: رجعت عده‌ای از یهودیان مؤمن

کد آیه: ۱۵۹ / ۷

{وَمِنْ قَوْمِ مُوسَى أُمَّةٌ يَهْدُونَ بِالْحَقِّ وَبِهِ يَعْدِلُونَ}

و از قوم موسی، گروهی هستند که به سوی حق هدایت می‌کنند و به حق و عدالت حکم می‌نمایند.

۱ - عَنْ مُفَضَّلِ بْنِ عُمَرَ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ: قَالَ: يَخْرُجُ مَعَ الْقَائِمِ عَلَيْهِ السَّلَامُ مِنْ ظَهْرِ الْكُوفَةِ سَبْعٌ وَعِشْرُونَ رَجُلًا خَمْسَةَ عَشَرَ مِنْ قَوْمِ مُوسَى عَلَيْهِ السَّلَامُ الَّذِينَ كَانُوا، «يَهْدُونَ بِالْحَقِّ وَبِهِ يَعْدِلُونَ»، وَ سَبْعَةٌ مِنْ أَهْلِ الْكَهْفِ، وَ يَوْشَعَ بْنِ نُونٍ، وَ سَلْمَانَ، وَ أَبُو دُجَانَةَ الْأَنْصَارِيُّ، وَ الْمُقَدَّادُ، وَ مَالِكُ الْأَشْثَرُ، فَيَكُونُونَ بَيْنَ يَدَيْهِ أَنْصَارًا وَ حُكَّامًا. ۱۲۴

مفضل بن عمر از امام صادق علیه السلام روایت کند که حضرت فرمودند: از پشت شهر کوفه بیست و هفت مرد همراه حضرت قائم

علیه السلام بیرون می‌آیند، پانزده تن آنان از قوم حضرت موسی علیه السلام می‌باشند، که به حق هدایت کنند و بدان دادگری نمایند، و هفت تن آنان اصحاب کهف هستند، و یوشع بن نون، سلمان فارسی، ابو دجانة انصاری، مقداد، مالک اشتر، می‌باشند، پس اینها یاران و حکمرانان او هستند.

شماره: ۵۳: پیمان انبیاء

کد آیه: ۱۷۲ / ۷

{وَاِذْ أَخَذَ رَبُّكَ مِنْ بَنِي آدَمَ مِنْ ظُهُورِهِمْ ذُرِّيَّتَهُمْ وَأَشْهَدَهُمْ عَلَىٰ أَنفُسِهِمْ أَلَسْتُ بِرَبِّكُمْ قَالُوا بَلَىٰ شَهِدْنَا أَنْ تَقُولُوا يَوْمَ الْقِيَامَةِ إِنَّا كُنَّا عَنْ هَذَا غَافِلِينَ}

و (به خاطر بیاور) زمانی را که پروردگارت از صلب فرزندان آدم، ذریه آنها را برگرفت و آنها را گواه بر خویشتن ساخت (و فرمود): «آیا من پروردگار شما نیستم؟» گفتند: «آری، گواهی می‌دهیم!» (و ما این گواهی را گرفتیم) تا مبادا روز رستاخیز بگویید: «ما از این، غافل بودیم!»

عَنْ زُرَّارَةَ عَنْ حُمْرَانَ عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ: إِنَّ اللَّهَ تَبَارَكَ وَتَعَالَىٰ حَيْثُ خَلَقَ الْخَلْقَ، خَلَقَ مِيَاءَ عَذْبًا وَمِيَاءَ مَالِحًا أُجَاجًا، فَامْتَرَجَ الْمِيَاءَ إِنْ فَأَخَذَ طِينًا مِنْ أَدِيمِ الْأَرْضِ، فَعَرَكَهُ عَرَكًا شَدِيدًا، فَقَالَ لِأَصْحَابِ الْيَمِينِ وَهُمْ كَالذَّرِّ يَدْبُونَ إِلَى الْجَنَّةِ بَسِيْلَامًا، وَقَالَ لِأَصْحَابِ الشِّمَالِ إِلَى النَّارِ وَلَا أُبَالِي، ثُمَّ قَالَ: «أَلَسْتُ بِرَبِّكُمْ قَالُوا بَلَىٰ شَهِدْنَا أَنْ تَقُولُوا يَوْمَ الْقِيَامَةِ إِنَّا كُنَّا عَنْ هَذَا غَافِلِينَ»، ثُمَّ أَخَذَ الْمِيثَاقَ عَلَى النَّبِيِّينَ.

فَقَالَ: أَلَسْتُ بِرَبِّكُمْ وَأَنْ هَذَا مُحَمَّدٌ رَسُولِي وَأَنْ هَذَا عَلِيٌّ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ، قَالُوا: بَلَىٰ، فَتَبَّتْ لَهُمُ النَّبُوَّةُ، وَأَخَذَ الْمِيثَاقَ عَلَى أَوْلِي الْعِزْمِ، أَنْتَنِي رَبُّكُمْ وَمُحَمَّدٌ رَسُولِي وَعَلِيٌّ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ وَأَوْصِيَاءُ مِنْ بَعْدِهِ وَوَلَاةٌ أَمْرِي وَخَزَائِنُ عِلْمِي، وَأَنَّ الْمَهْدِيَّ أَنْتَصِرُ بِهِ لِدِينِي، وَأُظْهِرُ بِهِ دَوْلَتِي، وَأَنْتَقِمُ بِهِ مِنْ أَعْدَائِي، وَأُعْبُدُ بِهِ طَوْعًا وَكَرْهًا... ۱۲۵

امام باقر علیه السلام فرمودند: همانا خدای تبارک و تعالی چون خواست خلق را بیافریند، نخست آبی گوارا و آبی شور و تلخ آفرید، و آن دو آب را به هم آمیختند، سپس خاکی از صفحه زمین برگرفت و آن را به شدت مالش داد، آنگاه به اصحاب یمن که مانند مورچه می‌جینیدند، فرمود: با سلامت به سوی بهشت و به اصحاب شمال فرمود: به سوی دوزخ بروید و باکی هم ندارم، سپس فرمود: «مگر من پروردگار شما نیستم؟ گفتند: آری گواهی می‌دهیم، تا در روز قیامت نگویند: ما از این بی‌خبر بودیم».

سپس از پیغمبران پیمان گرفت و فرمود: مگر من پروردگار شما نیستم؟ و این محمد رسول من نیست و این علی امیر مؤمنان نمی‌باشد؟ انبیاء گفتند: آری، پس نبوت آنها پا بر جا شد، و از پیغمبران اولو العزم پیمان گرفت که من پروردگار شمایم و محمد رسولم و علی امیر مؤمنان و اوصیاء بعد از او، والیان امر من و خزانه داران علم من و اینکه مهدی کسی است که به وسیله او دینم را نصرت دهم و دولت را آشکار کنم و از دشمنانم انتقام گیرم و به وسیله او خواهی نخواهی عبادت شوم...

شماره: ۵۴: آخرین امام

کد آیه: ۱۸۱ / ۷

{وَمِمَّنْ خَلَقْنَا أُمَّةً يَهْدُونَ بِالْحَقِّ وَبِهِ يَعْدِلُونَ}

و از آنها که آفریدیم، گروهی به حق هدایت می‌کنند، و به حق اجرای عدالت می‌نمایند.

۱ - عَنْ حُمْرَانَ عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ فِي قَوْلِ اللَّهِ تَبَارَكَ وَتَعَالَى: «وَمِمَّنْ خَلَقْنَا أُمَّةً يَهْدُونَ بِالْحَقِّ وَبِهِ يَعْدِلُونَ»، قَالَ: هُمُ الْأَئِمَّةُ عَلَيْهِمُ السَّلَامُ ۱۲۶.

حمران از حضرت باقر علیه السلام نقل کرده که حضرت در مورد آیه: «وَمِمَّنْ خَلَقْنَا أُمَّةً يَهْدُونَ بِالْحَقِّ وَبِهِ يَعْدِلُونَ»، از میان مردم گروهی راهنمای به حق هستند و مردم را متوجه حقیقت می‌کنند، فرمودند: آنها ائمه علیهم السلام هستند.

۲- عَنْ زَادَانَ عَنْ عَلِيِّ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ: تَفْتَرِقُ هَذِهِ الْأُمَّةَ عَلَى ثَلَاثٍ وَسَبْعِينَ فِرْقَةً، اثْنَتَانِ وَسَبْعُونَ فِي النَّارِ، وَوَاحِدَةٌ فِي الْجَنَّةِ، وَهُمْ الَّذِينَ قَالَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ: «وَمِمَّنْ خَلَقْنَا أُمَّةً يَهْدُونَ بِالْحَقِّ وَبِهِ يَعْدِلُونَ»، وَهُمْ أَنَا وَشِيعَتِي. ۱۲۷

زادان از حضرت علی علیه السلام روایت نموده که حضرت در باره‌ی آیه: «وَمِمَّنْ خَلَقْنَا أُمَّةً يَهْدُونَ بِالْحَقِّ وَبِهِ يَعْدِلُونَ»، فرمودند: این امت به هفتاد و سه فرقه تقسیم می‌شود، که هفتاد و دو فرقه در آتشند و یک فرقه در بهشت، و اینان همان کسانی هستند که خداوند در حق آن‌ها فرموده است: «وَمِمَّنْ خَلَقْنَا أُمَّةً يَهْدُونَ بِالْحَقِّ وَبِهِ يَعْدِلُونَ»، و آن‌ها من و شیعیان من هستند.

شماره: ۵۵: وقت ظهور

کد آیه: ۱۸۷ / ۷

{يَسْئَلُونَكَ عَنِ السَّاعَةِ أَيَّانَ مُرْسَاهَا قُلْ إِنَّمَا عِلْمُهَا عِنْدَ رَبِّي لَا يُجَلِّيهَا لِوَقْتِهَا إِلَّا هُوَ ثَقُلَتْ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ لَا تَأْتِيكُمْ إِلَّا بَغْتَةً يَسْتَلُونَكَ كَأَنَّكَ حَفِيٌّ عَنْهَا قُلْ إِنَّمَا عِلْمُهَا عِنْدَ اللَّهِ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ}

(ای رسول ما) درباره‌ی قیامت از تو سؤال می‌کنند، کی فرامی‌رسد؟! بگو: «علمش فقط نزد پروردگار من است و هیچ کس جز او (نمی‌تواند) وقت آن را آشکار سازد، (قیام قیامت، حتی) در آسمانها و زمین، سنگین است و جز به طور ناگهانی، به سراغ شما نمی‌آید!» (باز) از تو سؤال می‌کنند، چنان که گویی تو از زمان وقوع آن با خبری! بگو: «علمش تنها نزد خداست ولی بیشتر مردم نمی‌دانند.»

عَنْ مُفَضَّلِ بْنِ عُمَرَ قَالَ: سَأَلْتُ سَيِّدِي الصَّادِقَ عَلَيْهِ السَّلَامُ: هَلْ لِلْمَأْمُورِ الْمُنتَظِرِ الْمَهْدِيِّ عَلَيْهِ السَّلَامُ مِنْ وَقْتِ مَوْقَتِ يَعْلَمُهُ النَّاسُ؟ فَقَالَ: حَاشَ لِلَّهِ أَنْ يُوقَّتَ ظُهُورُهُ بِوَقْتِ يَعْلَمُهُ شِيعَتُنَا، قُلْتُ: يَا سَيِّدِي! وَلِمَ ذَاكَ؟ قَالَ: لِأَنَّهُ هُوَ السَّاعَةُ الَّتِي قَالَ اللَّهُ تَعَالَى: «يَسْئَلُونَكَ عَنِ السَّاعَةِ أَيَّانَ مُرْسَاهَا قُلْ إِنَّمَا عِلْمُهَا عِنْدَ رَبِّي لَا يُجَلِّيهَا لِوَقْتِهَا إِلَّا هُوَ ثَقُلَتْ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ»، الْآيَةَ، وَهُوَ السَّاعَةُ الَّتِي قَالَ اللَّهُ تَعَالَى: «يَسْئَلُونَكَ عَنِ السَّاعَةِ أَيَّانَ مُرْسَاهَا»، وَقَالَ: عِنْدَهُ عِلْمُ السَّاعَةِ وَلَمْ يَقُلْ إِنَّهَا عِنْدَ أَحَدٍ، وَقَالَ: «فَهَلْ يَنْظُرُونَ إِلَّا السَّاعَةَ أَنْ تَأْتِيَهُمْ بَغْتَةً فَقَدْ جَاءَ أَشْرَاطُهَا»، الْآيَةَ، وَقَالَ: «اقتربت الساعة وانشق القمر»، وَقَالَ: «ما يُدْرِيكَ لَعَلَّ السَّاعَةَ تَكُونُ قَرِيبًا»، «يَسْتَعْجِلُ بِهَا الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِهَا وَالَّذِينَ آمَنُوا مُشْفِقُونَ مِنْهَا وَيَعْلَمُونَ أَنَّهَا الْحَقُّ أَلَا إِنَّ الَّذِينَ يُمَارُونَ فِي السَّاعَةِ لَفِي ضَلَالٍ بَعِيدٍ»، قُلْتُ: فَمَا مَعْنَى يُمَارُونَ؟ قَالَ: يَقُولُونَ: مَتَى وَلا مَتَى وَمَنْ رَأَى وَأَيْنَ يَكُونُ، وَمَتَى يَظْهَرُ وَكَيْلُ ذَلِكَ اسْتِعْجَالًا لِأَمْرِ اللَّهِ وَشَكَا فِي قَضَائِهِ وَدُخُولًا فِي قُدْرَتِهِ، أَوْلَيْكَ الَّذِينَ خَسِرُوا الدُّنْيَا وَإِنَّ لِلْكَافِرِينَ لَشَرَّ مَا بٍ، قُلْتُ: أَلَا يُوقَّتُ لَهُ وَقْتٌ؟ فَقَالَ: يَا مُفَضَّلُ! لَا أَوْقَّتُ لَهُ وَقْتًا وَلَا يُوقَّتُ لَهُ وَقْتٌ، إِنَّ مِنْ وَقْتٍ لِمَهْدِيْنَا وَقْتًا، فَصَدَّقَ شَارَكَ اللَّهُ تَعَالَى فِي عِلْمِهِ وَادَّعَى أَنَّهُ ظَهَرَ عَلَى سِرِّهِ، وَمَا لِلَّهِ مِنْ سِرٍّ إِلَّا وَقَدْ وَقَعَ إِلَى هَذَا الْخَلْقِ الْمَعْكُوسِ الضَّالِّ عَنِ اللَّهِ، الرَّاعِبِ عَنِ أَوْلِيَاءِ اللَّهِ، وَمَا لِلَّهِ مِنْ خَبَرٍ إِلَّا وَهُمْ أَخْصُ بِهِ لِسِرِّهِ وَهُوَ عِنْدَهُمْ وَإِنَّمَا أَلْقَى اللَّهُ إِلَيْهِمْ لِيَكُونَ حُجَّةً عَلَيْهِمْ. ۱۲۸

از مفصل بن عمر روایت است که گفت: از آقایم حضرت صادق علیه السلام پرسیدم: آیا مأموریت مهدی منتظر وقت معینی دارد و مردم باید بدانند کی خواهد بود؟ حضرت فرمودند: حاشا که خداوند وقت ظهور او را طوری معین کند که شیعیان ما آن را بدانند.

عرض کردم: آقای من! برای چه؟ فرمودند: زیرا وقت ظهور او همان ساعتی است که خداوند می‌فرماید:

{يَسْئَلُونَكَ عَنِ السَّاعَةِ أَيَّانَ مُرْسَاهَا}؛ «قُلْ إِنَّمَا عِلْمُهَا عِنْدَ رَبِّي لَا يُجَلِّيهَا لِوَقْتِهَا إِلَّا هُوَ ثَقُلَتْ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ لَا تَأْتِيكُمْ إِلَّا بَغْتَةً»،

و نیز این همان ساعتی است که خدا فرموده:

{يَسْئَلُونَكَ عَنِ السَّاعَةِ أَيَّانَ مُرْسَاهَا}، و هم فرموده:

«إِنَّ اللَّهَ عِنْدَهُ عِلْمُ السَّاعَةِ»، یعنی: علم آن وقت فقط در نزد خداست و در آیه دیگر فرمود:
 «فَهَلْ يَنْظُرُونَ إِلَّا السَّاعَةَ أَنْ تَأْتِيَهُمْ بَغْتَةً فَقَدْ جَاءَ أَشْرَاطُهَا»، و نیز فرمود:
 «أَقْتَرَبَتِ السَّاعَةُ وَانْشَقَّ الْقَمَرُ»، و هم فرمود:

«ما يُدْرِيكَ لَعَلَّ السَّاعَةَ قَرِيبٌ يَسْتَعْجِلُ بِهَا الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِهَا وَالَّذِينَ آمَنُوا مُشْفِقُونَ مِنْهَا وَيَعْلَمُونَ أَنَّهَا الْحَقُّ أَلَا إِنَّ الَّذِينَ يُمَارُونَ فِي السَّاعَةِ لَفِي ضَلَالٍ بَعِيدٍ»، عرض کردم: معنی «یمارون» چیست؟ حضرت فرمودند: یعنی مردم می‌گویند قائم علیه السلام کی متولد شده و چه کسی او را دیده است، و حالا کجاست و چه وقت آشکار می‌شود؟ اینها همه عجله در امر خدا و شک در قضای الهی و دخالت در قدرت اوست، اینان کسانی هستند که، در دنیا زیان می‌برند و پایان بد از آن کافران است، عرض کردم: آیا وقتی برای آن تعیین نشده؟ حضرت فرمودند: ای مفضل! نه من وقتی بر آن معین می‌کنم و نه هم وقتی برای آن تعیین شده است! هر کس برای ظهور مهدی ما وقتی تعیین کند، خود را در علم خداوند شریک دانسته و (به ناحق) ادعا کرده که توانسته است بر اسرار خدا آگاهی یابد! در صورتی که خداوند هر سَرّی دارد برای این مخلوق که از خدا و اولیاء خدا برگشته‌اند واقع شده است، هر خیری خدا داشته باشد اختصاص به بندگانش دارد که باید به آن برسند، زیرا که خدا همه وقت با بندگانش است، آن اسرار که به آنها می‌دهد برای این است که بر آنها حجت باشد.

شماره: ۵۶: ابطال باطل

کد آیه: ۸ و ۷ / ۸

﴿وَإِذِ يَعِدُكُمُ اللَّهُ إِحْدَى الطَّائِفَتَيْنِ أَنَّهَا لَكُمْ وَتَوَدُّونَ أَنْ غَيْرَ ذَاتِ الشُّوْكَاهِ تَكُونُ لَكُمْ وَيُرِيدُ اللَّهُ أَنْ يُحِقَّ الْحَقَّ بِكَلِمَاتِهِ وَيَقْطَعَ دَابِرَ الْكَافِرِينَ (۷) لِيُحِقَّ الْحَقَّ وَيُبْطِلَ الْبَاطِلَ وَلَوْ كَرِهَ الْمُجْرِمُونَ (۸)﴾

و (به یاد آرید) هنگامی را که خداوند به شما وعده داد که یکی از دو گروه [کاروان تجاری قریش، یا لشکر مسلح آنها] نصیب شما خواهد بود و شما دوست می‌داشتید که کاروان (غیر مسلح) برای شما باشد (و بر آن پیروز شوید) ولی خداوند می‌خواهد حق را با کلمات خود تقویت، و ریشه کافران را قطع کند. (۷) تا حق را تثبیت کند، و باطل را از میان بردارد، هر چند مجرمان کراهت داشته باشند. (۸)

عَنْ جَابِرٍ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا جَعْفَرٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ عَنْ تَفْسِيرِ هَذِهِ الْآيَةِ فِي قَوْلِ اللَّهِ: «يُرِيدُ اللَّهُ أَنْ يُحِقَّ الْحَقَّ بِكَلِمَاتِهِ وَيَقْطَعَ دَابِرَ الْكَافِرِينَ»، قَالَ: أَبُو جَعْفَرٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ تَفْسِيرُهَا فِي الْبَاطِنِ يُرِيدُ اللَّهُ فَإِنَّهُ شَيْءٌ يُرِيدُهُ وَ لَمْ يَفْعَلْهُ بَعْدُ وَ أَمَّا قَوْلُهُ: «يُحِقُّ الْحَقَّ بِكَلِمَاتِهِ»، فَإِنَّهُ يَعْنِي يُحِقُّ حَقَّ آلِ مُحَمَّدٍ، وَ أَمَّا قَوْلُهُ: «بِكَلِمَاتِهِ»، قَالَ: كَلِمَاتُهُ فِي الْبَاطِنِ، عَلَيَّ عَلَيْهِ السَّلَامُ، هُوَ كَلِمَةُ اللَّهِ فِي الْبَاطِنِ، وَ أَمَّا قَوْلُهُ: «وَيَقْطَعَ دَابِرَ الْكَافِرِينَ»، فَيَعْنِي بَنِي أُمَيَّةَ هُمُ الْكَافِرُونَ يَقْطَعُ اللَّهُ دَابِرَهُمْ، وَ أَمَّا قَوْلُهُ: «لِيُحِقَّ الْحَقَّ»، فَإِنَّهُ يَعْنِي لِيُحِقَّ حَقَّ آلِ مُحَمَّدٍ حِينَ يَقُومُ الْقَائِمُ عَلَيْهِ السَّلَامُ، وَ أَمَّا قَوْلُهُ: «وَيُبْطِلُ الْبَاطِلَ»، يَعْنِي الْقَائِمُ عَلَيْهِ السَّلَامُ، فَإِذَا قَامَ يُبْطِلُ الْبَاطِلَ بَاطِلَ بَنِي أُمَيَّةَ وَ ذَلِكَ لِيُحِقَّ الْحَقَّ وَيُبْطِلَ الْبَاطِلَ وَ لَوْ كَرِهَ الْمُجْرِمُونَ. ۱۲۹

از جابر روایت است که از حضرت باقر علیه السلام راجع به تفسیر این آیه پرسیدم: «يُرِيدُ اللَّهُ أَنْ يُحِقَّ الْحَقَّ بِكَلِمَاتِهِ وَيَقْطَعَ دَابِرَ الْكَافِرِينَ»، حضرت فرمودند: تفسیر این آیه در باطن اینست که خدا اراده دارد یعنی هنوز انجام نداده و معنی «يُحِقُّ الْحَقَّ بِكَلِمَاتِهِ» یعنی احقاق حق آل محمد را کند اما «بِكَلِمَاتِهِ» در باطن علی کلمه الله است «وَيَقْطَعَ دَابِرَ الْكَافِرِينَ» منظور بنی امیه است که خداوند دمار از روزگار آنها می‌کشد و اینکه فرموده: «لِيُحِقَّ الْحَقَّ» یعنی تا احقاق حق آل محمد را بکند هنگام قیام حضرت قائم «وَيُبْطِلُ الْبَاطِلَ»، یعنی قائم وقتی قیام کرد باطل بنی امیه را از میان می‌برد این است معنی آیه.

شماره: ۵۷: پایان شرک

کد آیه: ۸ / ۳۹

{وَقَاتِلُوهُمْ حَتَّى لَا تَكُونَ فِتْنَةٌ وَيَكُونَ الدِّينُ كُلُّهُ لِلَّهِ فَإِنِ انْتَهَوْا فَإِنَّ اللَّهَ بِمَا يَعْمَلُونَ بَصِيرٌ}

و با آنها پیکار کنید، تا فتنه برچیده شود، و دین (و پرستش) همه مخصوص خدا باشد! و اگر آنها خودداری کنند، خدا به آنچه انجام می‌دهند بیناست.

تفسیر العیاشی عَنْ زُرَّارَةَ قَالَ: قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ: سُئِلَ أَبِي عَنْ قَوْلِ اللَّهِ: «قَاتِلُوا الْمُشْرِكِينَ كَافَّةً كَمَا يُقَاتِلُونَكُمْ كَافَّةً»، «حَتَّى لَا تَكُونَ فِتْنَةٌ وَ يَكُونَ الدِّينُ كُلُّهُ لِلَّهِ»، قَالَ: إِنَّهُ لَمْ يَجِئْ تَأْوِيلُ هَذِهِ الْآيَةِ، وَ لَوْ قَدْ قَامَ قَائِمُنَا سَيَّرَى مَنْ يُدْرِكُهُ مَا يَكُونُ مِنْ تَأْوِيلِ هَذِهِ الْآيَةِ، وَ لَيُبْلَغَنَّ دِينَ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّمَ مَا بَلَغَ اللَّيْلُ حَتَّى لَا يَكُونَ شُرْكَكَ عَلَى ظَهْرِ الْأَرْضِ كَمَا قَالَ اللَّهُ تَعَالَى: «يَعْبُدُونَنِي لَا يُشْرِكُونَ بِي شَيْئًا». ۱۳۰

در تفسیر عیاشی از زراره روایت نموده که گفت: امام صادق علیه السلام فرمودند: راجع به این آیه از پدرم سؤال شد، پدرم فرمودند: تأویل این آیه هنوز فرا نرسیده است، هنگامی که قائم ماقیام کند کسانی که زمان او را درک کنند تأویل این آیه را خواهند دید، در آن موقع دین حضرت محمد صلی الله علیه و آله و سلم به تمام نقاطی که شب پوشش آرام‌بخش خود را بر آن می‌افکند، خواهد رسید تا در سراسر روی زمین مشرک و بی‌دینی باقی نماند، چنان که خداوند می‌فرماید: تنها مرا پرستش کنند و چیزی را شریک من قرار ندهند.

شماره: ۵۸: اعلان جهانی ظهور حضرت

کد آیه: ۹ / ۳

{وَ أَذَانٌ مِنَ اللَّهِ وَ رَسُولِهِ إِلَى النَّاسِ يَوْمَ الْحَجِّ الْأَكْبَرِ أَنَّ اللَّهَ بَرِيءٌ مِنَ الْمُشْرِكِينَ وَ رَسُولُهُ فَإِنِ تُبْتِمُمْ فَهُوَ خَيْرٌ لَكُمْ وَ إِنِ تَوَلَّيْتُمْ فَأَعْلَمُوا أَنَّكُمْ غَيْرُ مُعْجِزِي اللَّهِ وَ بَشِّرِ الَّذِينَ كَفَرُوا بِعَذَابٍ أَلِيمٍ}

و این، اعلامی است از ناحیه خدا و پیامبرش به (عموم) مردم در روز حج اکبر که: خداوند و پیامبرش از مشرکان بیزارند! با این حال، اگر توبه کنید، برای شما بهتر است! و اگر سرپیچی نمایید، بدانید شما نمی‌توانید خدا را ناتوان سازید! و کافران را به مجازات دردناک بشارت ده!

عَنْ جَابِرٍ عَنْ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَلَيْهِمَا السَّلَامُ وَ أَبِي جَعْفَرٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ، فِي قَوْلِ اللَّهِ: «وَ أَذَانٌ مِنَ اللَّهِ وَ رَسُولِهِ إِلَى النَّاسِ يَوْمَ الْحَجِّ الْأَكْبَرِ»، قَالَ: خُرُوجُ الْقَائِمِ عَلَيْهِ السَّلَامُ وَ أَذَانٌ دَعْوَتُهُ إِلَى نَفْسِهِ. ۱۳۱

جابر از امام صادق علیه السلام و امام باقر علیه السلام روایت کرده که در باره‌ی قول خداوند تعالی: «وَ أَذَانٌ مِنَ اللَّهِ وَ رَسُولِهِ إِلَى النَّاسِ يَوْمَ الْحَجِّ الْأَكْبَرِ» فرمودند: حج بزرگ ظهور قائم علیه السلام است و اعلان دعوت به خویش می‌باشد.

شماره: ۵۹: غلبه‌ی اسلام بر تمام ادیان

کد آیه: ۹ / ۳۳

{هُوَ الَّذِي أَرْسَلَ رَسُولَهُ بِالْهُدَى وَ دِينِ الْحَقِّ لِيُظْهِرَهُ عَلَى الدِّينِ كُلِّهِ وَ لَوْ كَرِهَ الْمُشْرِكُونَ}

او کسی است که رسولش را با هدایت و آیین حق فرستاد، تا آن را بر همه آیین‌ها غالب گرداند، هر چند مشرکان کراهت داشته باشند!

۱- عَنْ أَبِي بَصِيرٍ قَالَ: قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ: فِي قَوْلِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ: «هُوَ الَّذِي أَرْسَلَ رَسُولَهُ بِالْهُدَىٰ وَدِينِ الْحَقِّ لِيُظْهِرَهُ عَلَى الدِّينِ كُلِّهِ وَلَوْ كَرِهَ الْمُشْرِكُونَ»، فَقَالَ: وَاللَّهِ مَا نَزَلَ تَأْوِيلُهَا بَعْدُ وَلَا يَنْزِلُ تَأْوِيلُهَا حَتَّىٰ يَخْرُجَ الْقَائِمُ عَلَيْهِ السَّلَامُ، فَإِذَا خَرَجَ الْقَائِمُ عَلَيْهِ السَّلَامُ لَمْ يَبْقَ كَافِرٌ بِاللَّهِ الْعَظِيمِ وَلَا مُشْرِكٌ بِالْإِمَامِ، إِلَّا كَرِهَ خُرُوجَهُ حَتَّىٰ أَنْ لَوْ كَانَ كَافِرًا أَوْ مُشْرِكًا فِي بَطْنِ صَخْرِهِ لَقَالَتْ: يَا مُؤْمِنُ! فِي بَطْنِي كَافِرٌ فَافْكِسُونِي وَأَقْتُلْهُ. ۱۳۲

ابو بصیر گوید: امام صادق علیه السلام در تفسیر قول خدای تعالی: «هُوَ الَّذِي أَرْسَلَ رَسُولَهُ بِالْهُدَىٰ وَدِينِ الْحَقِّ لِيُظْهِرَهُ عَلَى الدِّينِ كُلِّهِ وَلَوْ كَرِهَ الْمُشْرِكُونَ»، فرمودند: به خدا سوگند تاویل این آیه هنوز نازل نشده است، و نازل نخواهد شد تا آنکه قائم علیه السلام خروج کند، و زمانی که خروج کند، کافران به خدای عظیم و مشرکان به امام را، ناخوش آید، و اگر کافر یا مشرکی در دل صخره‌ای باشد آن صخره بگوید: ای مؤمن! در دل من کافری است مرا بشکن و او را بکش.

۲- عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ مُسْلِمٍ التَّقْفِيَّيِّ قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا جَعْفَرٍ مُحَمَّدَ بْنَ عَلِيٍّ الْبَاقِرَ عَلَيْهِمَا السَّلَامُ يَقُولُ: الْقَائِمُ مِنَّا مَنْصُورٌ بِالرُّعْبِ مُؤَيَّدٌ بِالنَّصْرِ تُطَوَّى لَهُ الْأَرْضُ وَتُظْهِرُ لَهُ الْكُنُوزَ يَبْلُغُ سُلْطَانَهُ الْمَشْرِقَ وَالْمَغْرِبَ وَيُظْهِرُ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ بِهِ دِينَهُ عَلَى الدِّينِ كُلِّهِ وَلَوْ كَرِهَ الْمُشْرِكُونَ، فَلَا يَبْقَى فِي الْأَرْضِ خَرَابٌ إِلَّا قَدْ عَمِرَ وَيَنْزِلُ رُوحُ اللَّهِ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ عَلَيْهِمَا السَّلَامُ فَيَصَلِّيَ خَلْفَهُ. ۱۳۳

از محمد بن مسلم ثقفی روایت است که: شنیدم از امام باقر علیه السلام که می‌فرمایند: قائم علیه السلام به توسط ترس یاری و تأیید می‌گردد. زمین برای او خواهد چرخید و سلطنتش مشرق و مغرب عالم را فرا خواهد گرفت، خداوند عز و جل به واسطه او دینش را ظاهر می‌کند، هر چند مشرکان به آن کراهت داشته باشند، روی زمین جای خرابی نیست، مگر آن که آباد شود و روح الله عیسی بن مریم علیهما السلام فرود می‌آید و پشت سر او اقامه نماز خواهد کرد.

۳- فِي تَفْسِيرِ الْعِيَاشِيِّ عَنْ أَبِي الْمَقْدَامِ عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ فِي قَوْلِ اللَّهِ: «لِيُظْهِرَهُ عَلَى الدِّينِ كُلِّهِ وَلَوْ كَرِهَ الْمُشْرِكُونَ»، يَكُونُ أَنْ لَا يَبْقَى أَحَدٌ إِلَّا أَقْرَبَ بِمُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ. ۱۳۴

عیاشی در تفسیر خود از ابوالمقدام از حضرت امام محمد باقر علیه السلام روایت کرده، که حضرت در تأویل آیه: «لِيُظْهِرَهُ عَلَى الدِّينِ كُلِّهِ وَلَوْ كَرِهَ الْمُشْرِكُونَ»، یعنی خداوند او (امام زمان) را بر همه ادیان غالب می‌گرداند هر چند مشرکین نخواهند، فرمودند: هیچ کس نمی‌ماند جز اینکه اقرار به خاتمیت حضرت محمد صلی الله علیه و آله و سلم می‌کند.

۴- عَلِيُّ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، عَنِ الصَّادِقِ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ: هُوَ الْإِمَامُ الَّذِي يُظْهِرُهُ اللَّهُ عَلَى الدِّينِ كُلِّهِ، فَيَمْلَأُ الْأَرْضَ قِسْطًا وَعَدْلًا كَمَا مَلَأَتْ ظُلْمًا وَجُورًا وَهَذَا مِمَّا ذَكَرْنَا أَنْ تَأْوِيلَهُ بَعْدَ تَنْزِيلِهِ. ۱۳۵

علی بن ابراهیم از امام صادق علیه السلام روایت می‌کند که حضرت فرمودند: او امامی است که خداوند او را بر همه ادیان ظاهر و پیروز می‌سازد، پس زمین را از عدل و داد پر می‌کند، همانطور که از ظلم و جور پر شده باشد. و البته یادآوری می‌کنیم که تأویل آن بعد از تنزیلش می‌باشد.

شماره: ۶۰: گنجها

کد آیه: ۳۴ / ۹

{... وَالَّذِينَ يَكْتُمُونَ الذَّهَبَ وَالْفِضَّةَ وَلَا يُنْفِقُونَهَا فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَبَشِّرْهُمْ بِعَذَابٍ أَلِيمٍ}

... و کسانی که طلا و نقره را گنجینه (و ذخیره و پنهان) می‌سازند، و در راه خدا انفاق نمی‌کنند، را به مجازات دردناکی بشارت ده!
عَنْ مُعَاذِ بْنِ كَثِيرٍ صَاحِبِ الْأَكْسَبِيَّةِ قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ: مَوْسَعٌ عَلَى شَيْعَتِنَا أَنْ يُنْفِقُوا مِمَّا فِي أَيْدِيهِمْ بِالْمَعْرُوفِ فَإِذَا قَامَ قَائِمُنَا حَرَّمَ عَلَى كُلِّ ذِي كَنْزٍ كَنْزَهُ حَتَّىٰ يَأْتِيَهُ فَيَسْتَعِينَ بِهِ عَلَى عَدُوِّهِ وَذَلِكَ قَوْلُ اللَّهِ: «الَّذِينَ يَكْتُمُونَ الذَّهَبَ وَالْفِضَّةَ وَلَا يُنْفِقُونَهَا فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَبَشِّرْهُمْ بِعَذَابٍ أَلِيمٍ». ۱۳۶

معاذ بن کثیر که صاحب کیسه‌ها بود گوید: از امام صادق علیه السلام شنیدم فرمودند: شیعیان ما در وسعت می‌باشند و آنها می‌توانند در کارهای خیر انفاق کنند اما هنگامی که قائم ما قیام کند همه گنجها به صاحبان آنها حرام می‌باشد، آنها باید گنجها را بیاورند و در اختیار او بگذارند تا دشمنان خود را منکوب کند و این است معنی آیه شریفه: «الَّذِينَ يَكْتُمُونَ الذَّهَبَ وَالْفِضَّةَ وَلَا يُنْفِقُونَهَا فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَبَشِّرْهُمْ بِعَذَابٍ أَلِيمٍ».

شماره: ۶۱: دوازدهمین ماه

کد آیه: ۹ / ۳۶

{إِنَّ عِدَّةَ الشُّهُورِ عِنْدَ اللَّهِ اثْنَا عَشَرَ شَهْرًا فِي كِتَابِ اللَّهِ يَوْمَ خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ مِنْهَا أَرْبَعَةٌ حُرْمٌ ذَلِكَ الدِّينُ الْقَيِّمُ فَلَا تَظْلِمُوا فِيهِنَّ أَنْفُسَكُمْ وَقَاتِلُوا الْمُشْرِكِينَ كَافَّةً كَمَا يُقَاتِلُونَكُمْ كَافَّةً وَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ مَعَ الْمُتَّقِينَ }

تعداد ماه‌ها نزد خداوند در کتاب الهی، از آن روز که آسمانها و زمین را آفریده، دوازده ماه است که چهار ماه از آن، ماه حرام است (و جنگ در آن ممنوع می‌باشد). این، آیین ثابت و پابرجا (ی الهی) است! بنا بر این، در این ماه‌ها به خود ستم نکنید! و با مشرکان، دسته جمعی پیکار کنید، همان گونه که آنها دسته جمعی با شما پیکار می‌کنند و بدانید خداوند با پرهیزگاران است!

رَوَى جَابِرُ الْجُعْفِيُّ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا جَعْفَرٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ عَنْ تَأْوِيلِ قَوْلِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ: «إِنَّ عِدَّةَ الشُّهُورِ عِنْدَ اللَّهِ اثْنَا عَشَرَ شَهْرًا فِي كِتَابِ اللَّهِ يَوْمَ خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ مِنْهَا أَرْبَعَةٌ حُرْمٌ ذَلِكَ الدِّينُ الْقَيِّمُ فَلَا تَظْلِمُوا فِيهِنَّ أَنْفُسَكُمْ»، قَالَ: فَتَنَسَّ سَيِّدِي الصُّعَدَاءُ ثُمَّ قَالَ: يَا جَابِرُ! أَمَّا السَّنَةُ فَهِيَ جَدَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ وَشُهُورُهَا اثْنَا عَشَرَ شَهْرًا فَهُوَ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ عَلَيْهِ السَّلَامُ إِلَيَّ وَإِلَى أَبِي جَعْفَرٍ وَابْنِهِ مُوسَى وَابْنِهِ عَلِيٍّ وَابْنِهِ مُحَمَّدٍ وَابْنِهِ عَلِيٍّ وَإِلَى ابْنِهِ الْحَسَنِ وَإِلَى ابْنِهِ مُحَمَّدِ الْهَادِي الْمَهْدِيِّ اثْنَا عَشَرَ إِمَامًا حُجَّجَ اللَّهُ فِي خَلْقِهِ وَأَمَنَّاؤُهُ عَلَى وَحْيِهِ وَعَلَمِهِ وَالْأَرْبَعَةُ الْحُرْمُ الَّذِينَ هُمُ الدِّينُ الْقَيِّمُ أَرْبَعَةٌ مِنْهُمْ يَخْرُجُونَ بِاسْمِ وَاحِدِ عَلِيٍّ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ عَلَيْهِ السَّلَامُ وَآبِي عَلِيٍّ بَنِي الْحُسَيْنِ وَعَلِيٌّ بَنِي مُوسَى وَعَلِيٌّ بَنِي مُحَمَّدٍ فَالْأَفْرَارُ بِهِؤُلَاءِ هُوَ الدِّينُ الْقَيِّمُ فَلَا تَظْلِمُوا فِيهِنَّ أَنْفُسَكُمْ أَيْ قُولُوا بِهِمْ جَمِيعًا تَهْتَدُوا. ۱۳۷.

از جابر جعفی روایت است که گفت: از حضرت باقر علیه السلام از تأویل این آیه پرسش کردم که خدای تعالی می‌فرماید: به درستی که شماره ماهها نزد خدا در کتاب او دوازده ماه است روزی که آسمانها و زمین را آفرید؛ از آنها چهار ماه حرام است، این است آئین استوار، پس در آنها به خویشتن ستم نکنید، جابر گفت: آقای من حضرت باقر علیه السلام آه سردی کشیدند، سپس فرمودند: اما (منظور از) سال جدم رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم است، و ماههای آن دوازده است از امیر المؤمنین علیه السلام تا من؛ و تا فرزندم جعفر و فرزندش موسی، و فرزند او علی، و فرزندش محمد و فرزندش علی و تا فرزندش حسن و تا فرزندش مهدی دوازده امام؛ که حجت‌های خدا بر خلق و امین‌های او بر وحی و علمش می‌باشند؛ و چهار ماه حرامی که آیین استوارند، چهار تن از ایشان به یک نام بیرون می‌آیند؛ علی امیر المؤمنین علیه السلام، و پدرم علی بن الحسین علیهما السلام، و علی بن موسی علیهما السلام، و علی بن محمد علیهما السلام، پس گواهی دادن به اینها همان آیین استوار است، «در باره ایشان به خویشتن ستم نکنید» یعنی (به امامت) همه‌شان اقرار کنید تا هدایت شوید.

شماره: ۶۲: انتظار هلاکت دشمنان

کد آیه: ۹ / ۵۲

{قُلْ هَلْ تَرَبَّصُونَ بِنَا إِلَّا إِحْدَى الْحُسَيْنَيْنِ وَنَحْنُ نَتَرَبَّصُ بِكُمْ أَنْ يُصِيبَكُمْ اللَّهُ بِعَذَابٍ مِنْ عِنْدِهِ أَوْ بِأَيْدِينَا فَتَرَبَّصُوا إِنَّا مَعَكُمْ مُتَرَبِّصُونَ }
بگو: «آیا درباره‌ی ما، جز یکی از دو نیکی را انتظار دارید؟! (یا پیروزی یا شهادت) ولی ما انتظار داریم که خداوند، عذابی از سوی

خودش به شما برساند، یا به دست ما (مجازات شوید) اکنون که چنین است، شما انتظار بکشید، ما هم با شما انتظار می‌کشیم!»
 عَنْ أَبِي حَمْزَةَ عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ: ... قُلْتُ قَوْلُهُ عَزَّ وَجَلَّ: «هَلْ تَرَبُّصُونَ بِنَا إِلَّا إِخْدَى الْحُسَيْنَيْنِ»، قَالَ: إِمَّا مَوْتُ فِي طَاعَةِ اللَّهِ أَوْ إِدْرَاكَ ظُهُورِ إِمَامٍ، وَنَحْنُ نَتَرَبَّصُ بِهِمْ مَعَ مَا نَحْنُ فِيهِ مِنَ الشَّدَّةِ، «أَنْ يُصِيبَهُمُ اللَّهُ بِعَذَابٍ مِنْ عِنْدِهِ»، قَالَ: هُوَ الْمَسْخُ «أَوْ بِأَيْدِينَا» وَهُوَ الْقَتْلُ، قَالَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ لِنَبِيِّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ: «قُلْ تَرَبَّصُوا فَإِنَّا مَعَكُمْ مُتَرَبِّصُونَ» وَالتَّرَبُّصُ انْتِظَارٌ وَفُجُوعُ الْبَلَاءِ بِأَعْدَائِهِمْ. ۱۳۸

ابو حمزه روایت می‌کند که به امام باقر علیه السلام عرض کردم: منظور از این فرموده‌ی پروردگار: «هَلْ تَرَبُّصُونَ بِنَا إِلَّا إِخْدَى الْحُسَيْنَيْنِ» چیست؟ امام علیه السلام فرمودند: یا مرگ در راه اطاعت از خدا و یا درک ظهور امام، ولی ما در باره‌ی آنها با همین سختی و دشواری که داریم انتظار می‌کشیم که: «أَنْ يُصِيبَكُمْ اللَّهُ بِعَذَابٍ مِنْ عِنْدِهِ»، و امام فرمودند: آن عذاب همان مسخ است، «أَوْ بِأَيْدِينَا» که همان کشتن ایشان است، خداوند عز و جل به پیامبرش فرمود: «فَتَرَبَّصُوا إِنَّا مَعَكُمْ مُتَرَبِّصُونَ»، و مفهوم ترَبُّص انتظار پیش آمدن بلاست برای دشمنان ایشان.

شماره: ۶۳: آخرین صادق

کد آیه: ۹ / ۱۱۹

{ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَكُونُوا مَعَ الصَّادِقِينَ }

ای کسانی که ایمان آورده‌اید! از خدا بپرهیزید، و با صادقین باشید!

عَنْ سُلَيْمِ بْنِ قَيْسِ الْهَلَالِيِّ قَالَ: فِي حَدِيثٍ طَوِيلٍ، ... ثُمَّ قَالَ عَلِيُّ عَلَيْهِ السَّلَامُ: أَنْشَدْتُكُمْ اللَّهُ أَنْ تَعْلَمُونَ أَنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ لَمَّا أَنْزَلَ فِي كِتَابِهِ: «يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَكُونُوا مَعَ الصَّادِقِينَ»، فَقَالَ سَلْمَانُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ! إِنَّا عَامَّةٌ هَذِهِ أُمَّ خَاصَّةٌ؟ فَقَالَ: أَمَّا الْمَأْمُورُونَ فَعَامَّةُ الْمُؤْمِنِينَ أَمْرُوا بِذَلِكَ وَأَمَّا الصَّادِقُونَ فَخَاصَّةٌ لِأَخِي عَلِيِّ وَأَوْصِيَائِي مِنْ بَعْدِهِ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ قَالُوا: اللَّهُمَّ نَعَمْ... ۱۳۹

سلیم بن قیس هلالی در حدیثی طولانی از امیر المؤمنین علیه السلام روایت نموده: ... سپس حضرت علی علیه السلام فرمودند: شما را به خدا قسم می‌دهم، آیا می‌دانید که خداوند این آیه را نازل کرد: «يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَكُونُوا مَعَ الصَّادِقِينَ»، ای کسانی که ایمان آورده‌اید تقوی پیشه کنید و با صادقین باشید، سلمان عرض کرد: یا رسول الله! آیا این آیه عمومیّت دارد یا به عده‌ی خاصی مربوط است؟ حضرت فرمودند: امرشدگان همه مؤمنین هستند که به این مطلب دستور داده شده‌اند، اما «صادقین» مخصوص برادر علی و اوصیای من بعد از او تا روز قیامت است، همه گفتند: به خدا چنین است.

شماره: ۶۴: حرکت به سوی شناخت امام علیه السلام

کد آیه: ۹ / ۱۲۲

{ وَ مَا كَانَ الْمُؤْمِنُونَ لِيُنْفِرُوا كَافَّةً فَلَوْ لَا نَفَرَ مِنْ كُلِّ فِرْقَةٍ مِنْهُمْ طَائِفَةٌ لِيَتَفَقَّهُوا فِي الدِّينِ وَ لِيُنذِرُوا قَوْمَهُمْ إِذَا رَجَعُوا إِلَيْهِمْ لَعَلَّهُمْ يَحْذَرُونَ }

شایسته نیست مؤمنان همگی (به سوی میدان جهاد) کوچ کنند چرا از هر گروهی از آنان، طایفه‌ای کوچ نمی‌کند، تا در دین (و

معارف و احکام اسلام) آگاهی یابند و به هنگام بازگشت به سوی قوم خود، آنها را بیم دهند؟! شاید بترسند، و خودداری کنند!
 عَنْ يَعْقُوبَ بْنِ شُعَيْبٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ: قُلْتُ لَهُ: إِذَا هَلَكَ الْإِمَامُ فَبَلَّغَ قَوْمًا لَيْسُوا بِحَضْرَتِهِ، قَالَ: يَخْرُجُونَ فِي الطَّلَبِ فَإِنَّهُمْ لَا يَزَالُونَ فِي عُدْرٍ مَا دَامُوا فِي الطَّلَبِ قُلْتُ: يَخْرُجُونَ كُلُّهُمْ أَوْ يَكْفِيهِمْ أَنْ يَخْرُجَ بَعْضُهُمْ، قَالَ: إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ يَقُولُ: «فَلَوْ لَا نَفَرَ مِنْ كُلِّ فِرْقَةٍ مِنْهُمْ طَائِفَةٌ لِيَتَفَقَّهُوا فِي الدِّينِ وَ لِيُنذِرُوا قَوْمَهُمْ إِذَا رَجَعُوا إِلَيْهِمْ لَعَلَّهُمْ يَحْذَرُونَ» قَالَ: هَؤُلَاءِ الْمُقِيمُونَ فِي السَّعْيِ حَتَّى

يَرْجِعَ إِلَيْهِمْ أَصْحَابُهُمْ. ۱۴۰

یعقوب بن شعیب از حضرت صادق علیه السلام نقل کرد که عرض کردم خدمت ایشان اگر امام از دنیا برود و این خبر برسد به کسانی که در حضور امام قبل نبوده‌اند چه باید بکنند؟! حضرت فرمودند: برای تشخیص امام به جستجو پردازند و خارج می‌شوند در جستجویش تا وقتی در جستجو و طلب باشند معذورند. عرض کردم همه باید خارج شوند یا بعضی اگر خارج شدند کافی است؟! فرمودند: خداوند می‌فرماید: «فَلَوْ لَا نَفَرْنَا مِنْ كُلِّ فِرْقَةٍ مِنْهُمْ طَائِفَةٌ لِيَتَفَقَّهُوا فِي الدِّينِ وَ لِيُنذِرُوا قَوْمَهُمْ إِذَا رَجَعُوا إِلَيْهِمْ لَعَلَّهُمْ يَحْذَرُونَ»، حضرت فرمودند: آنهایی که در محل مانده و منتظر آمدن کسی که به جستجوی امام رفته است هستند مؤاخذ و مسئول نیستند تا آن کسی که به جستجو رفته بازگردد.

شماره: ۶۵: حجت غایب

کد آیه: ۱۰ / ۲۰

{وَيَقُولُونَ لَوْلَا أُنزِلَ عَلَيْهِ آيَةٌ مِنْ رَبِّهِ فَقُلْ إِنَّمَا الْغَيْبُ لِلَّهِ فَانْتظِرُوا إِنِّي مَعَكُمْ مِنَ الْمُنْتَظِرِينَ }

می‌گویند: «چرا معجزه‌ای از پروردگارش بر او نازل نمی‌شود؟!». بگو: «غیب (و معجزات) تنها برای خدا (و به فرمان او) است! شما در انتظار باشید، من هم با شما در انتظارم!»
«لطفاً به آیه‌ی شماره‌ی ۱، کد: ۲ / ۳ مراجعه فرمائید.»

شماره: ۶۶: قیام با شمشیر

کد آیه: ۱۰ / ۲۴

{... حَتَّى إِذَا أَخَذَتِ الْأَرْضُ زُخْرُفَهَا وَازْيَبَتْ وَظَنَّ أَهْلُهَا أَنَّهُمْ قَادِرُونَ عَلَيْهَا أَتَاهَا أَمْرُنَا لَيْلًا أَوْ نَهَارًا فَجَعَلْنَاهَا حَصِيدًا كَأَنْ لَمْ تَغْنَبِ بِالْأَمْسِ كَذَلِكَ نُفَصِّلُ الْآيَاتِ لِقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ }

... تا زمانی که زمین، زیبایی خود را یافته و آراسته می‌گردد، و اهل آن مطمئن می‌شوند که می‌توانند از آن بهره‌مند گردند، (ناگهان) فرمان ما، شب‌هنگام یا در روز، فرامی‌رسد و آن چنان آن را درو می‌کنیم که گویی دیروز هرگز (چنین کشتزاری) نبوده است! این گونه، آیات خود را برای گروهی که می‌اندیشند، شرح می‌دهیم!

عَنْ مُفَضَّلِ بْنِ عُمَرَ، عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ، قَالَ: نَزَلَتْ فِي بَنِي فُلَانٍ ثَلَاثُ آيَاتٍ: قَوْلُهُ عَزَّ وَجَلَّ: «حَتَّى إِذَا أَخَذَتِ الْأَرْضُ زُخْرُفَهَا وَازْيَبَتْ وَظَنَّ أَهْلُهَا أَنَّهُمْ قَادِرُونَ عَلَيْهَا أَتَاهَا أَمْرُنَا لَيْلًا أَوْ نَهَارًا»، يَعْنِي الْقَائِمَ بِالسَّيْفِ فَجَعَلْنَاهَا حَصِيدًا كَأَنْ لَمْ تَغْنَبِ بِالْأَمْسِ. ۱۴۱

از مفضل بن عمر روایت است که امام صادق علیه السلام فرمودند: در باره‌ی بنی فلان سه آیه نازل شده: قول خداوند عز و جل: تا آن‌گاه که زمین (از خرمی و سبزی) به خود زیور بسته و آرایش کند و مردمش خود را بر آن قادر و متصرف پندارند ناگهان فرمان ما به شب یا روز در رسد، یعنی حضرت قائم علیه السلام با شمشیر، آن همه زیب و زیور زمین را درو کند و چنان خشک شود که گویی دیروز هیچ نبوده است.

شماره: ۶۷: صیحه‌ی آسمانی جداکننده‌ی حق از باطل

کد آیه: ۱۰ / ۳۵

{قُلْ هَلْ مِنْ شُرَكَائِكُمْ مَنْ يَهْدِي إِلَى الْحَقِّ قُلِ اللَّهُ يَهْدِي لِلْحَقِّ أَفَمَنْ يَهْدِي إِلَى الْحَقِّ أَحَقُّ أَنْ يُتَّبَعَ أَمْ مَنْ لَا يَهْدِي إِلَّا أَنْ يُهْدَىٰ فَمَا

لَكُمْ كَيْفَ تَحْكُمُونَ؟

بگو: «آیا هیچ یک از معبودهای شما، به سوی حق هدایت می‌کنند؟!» بگو: «تنها خدا به حق هدایت می‌کند! آیا کسی که هدایت به سوی حق می‌کند برای پیروی شایسته‌تر است، یا آن کس که خود هدایت نمی‌شود مگر هدایتش کنند؟ شما را چه می‌شود، چگونه داوری می‌کنید؟!»

عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ مَسْلَمَةَ الْجَرِيرِيِّ قَالَ: قُلْتُ لِأَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ: يُوبِخُونَا وَيَكْذِبُونَا أَنَا نَقُولُ إِنَّ صَيِّحَتَيْنِ تَكُونَانِ يَقُولُونَ مِنْ أَيْنَ تُعْرِفُ الْمُحَقَّةَ مِنَ الْمُبْطَلَةِ إِذَا كَانَتَا، قَالَ: فَمَاذَا تَرُدُّونَ عَلَيْهِمْ، قُلْتُ: مَا نَرُدُّ عَلَيْهِمْ شَيْئًا، قَالَ: قُولُوا يَصِدِّقُ بِهَا إِذَا كَانَتْ مِنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِهَا مِنْ قَبْلِ أَنْ يَلَى اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ يَقُولُ: «أَفَمَنْ يَهْدِي إِلَى الْحَقِّ أَحَقُّ أَنْ يُتَّبَعَ أَمْ مَنْ لَا يَهْدِي إِلَّا أَنْ يَهْدِيَ فَمَا لَكُمْ كَيْفَ تَحْكُمُونَ». ۱۴۲

عبد الرحمن بن مسلمه جریری می‌گوید: به امام صادق علیه السلام عرض کردم: دشمنان ما را سرزنش می‌کنند و دروغگو می‌پندارند، ما می‌گوییم: دو فریاد آسمانی خواهد بود، آنها می‌گویند: وقتی دو فریاد هر دو از آسمان باشد چگونه فریاد حق از باطل شناخته گردد؟ حضرت علیه السلام فرمودند: شما چه پاسخی به آنها می‌دهید؟ عرض کردم: ما پاسخی نداریم که به آنها بگوییم، حضرت فرمودند: به آنها بگویید: هنگامی که آن فریاد بلند شود هر کس پیش از آن فریاد بدان ایمان آورده آن را باور و تصدیق کند، خدای عز و جل می‌فرماید: «أَفَمَنْ يَهْدِي إِلَى الْحَقِّ أَحَقُّ أَنْ يُتَّبَعَ أَمْ مَنْ لَا يَهْدِي إِلَّا أَنْ يَهْدِيَ فَمَا لَكُمْ كَيْفَ تَحْكُمُونَ»، آیا آن کس که راهنمای به سوی حق است سزاوارتر به پیروی است یا کسی که خودش راهیاب نیست مگر آنکه راهنمایش کنند شما را چه شده است این چگونه قضاوتی است که شما دارید.

شماره: ۶۸: جاهلان تکذیب کنندگان رجعت

کد آیه: ۱۰ / ۳۹

{بَلْ كَذَّبُوا بِمَا لَمْ يُحِيطُوا بِعِلْمِهِ وَلَمَّا يَأْتِهِمْ تَأْوِيلُهُ كَذَّبَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ فَانظُرْ كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الظَّالِمِينَ}

بلکه چیزی را تکذیب کردند که آگاهی از آن نداشتند، و هنوز واقعیتش بر آنان روشن نشده است! پیشینیان آنها نیز همین گونه تکذیب کردند پس بنگر عاقبت کار ظالمان چگونه بود!

عَنْ زُرَّارَةَ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ عَنْ هَذِهِ الْأُمُورِ الْعِظَامِ مِنَ الرَّجْعَةِ وَأَشْبَاهِهَا، فَقَالَ: إِنَّ هَذَا الَّذِي تَسْأَلُونَ عَنْهُ لَمْ يَجِئْ أَوَانُهُ، وَقَدْ قَالَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ: {بَلْ كَذَّبُوا بِمَا لَمْ يُحِيطُوا بِعِلْمِهِ وَلَمَّا يَأْتِهِمْ تَأْوِيلُهُ}. ۱۴۳

از زراره روایت است که گفت: از حضرت صادق علیه السلام از رجعت و امثال این امور مهم سؤال کردم، حضرت فرمودند: این را که می‌پرسید هنوز وقتش نرسیده است، خداوند می‌فرماید: «بَلْ كَذَّبُوا بِمَا لَمْ يُحِيطُوا بِعِلْمِهِ وَلَمَّا يَأْتِهِمْ تَأْوِيلُهُ»، یعنی: بلکه آنها آنچه را که با علم خود به آن احاطه نداشتند، دروغ پنداشتند در صورتی که (دروغ نیست) و هنوز (موقع) تأویل آن نرسیده است.

شماره: ۶۹: فضیلت صابرين در غیبت

کد آیه: ۱۰ / ۴۸

{وَيَقُولُونَ مَتَى هَذَا الْوَعْدُ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ}

آنها می‌گویند: «این وعده کی خواهد آمد اگر راست می‌گویید؟!»

۱ - عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ سَلَيْطٍ قَالَ: قَالَ الْحَسَيْنُ بْنُ عَلِيٍّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ عَلَيْهِمُ السَّلَامُ: مِنَّا اثْنَا عَشَرَ مَهْدِيًّا أَوْلَاهُمْ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ عَلِيُّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ وَآخِرُهُمُ التَّاسِعُ مِنْ وُلْدِي وَهُوَ الْإِمَامُ الْقَائِمُ بِالْحَقِّ يُحْيِي اللَّهُ بِهِ الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا، وَيُظَهِّرُ بِهِ دِينَ الْحَقِّ عَلَى الدِّينِ كُلِّهِ وَ

لَوْ كَرِهَ الْمُشْرِكُونَ، لَهُ غَيْبُهُ يَوْمَ تَدْفِيهَا أَقْوَامٌ وَيَثْبُتُ فِيهَا عَلَى الدِّينِ آخِرُونَ فَيُؤَذِّونَ وَيُقَالُ لَهُمْ: «مَتَى هَذَا الْوَعْدُ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ»، أَمَا إِنْ الصَّابِرِ فِي غَيْبِهِ عَلَى الْأَذَى وَالتَّكْذِيبِ بِمَنْزِلَةِ الْمُجَاهِدِ بِالسَّيْفِ بَيْنَ يَدَيِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ ۱۴۴.

عبد الرحمن بن سلیط گوید: امام حسین علیه السلام فرمودند: از ما خاندان دوازده مهدی خواهد بود که اولین آنها امیر المؤمنین علی بن ابی طالب علیهما السلام است و آخرین آنها نهمین از فرزندان من است و او امام قائم به حق است و خدای تعالی زمین را به واسطه او پس از موت زنده کند، و دین حق را به دست او بر همه ادیان چیره نماید گرچه مشرکان را ناخوش آید، او را غیبتی است که اقوامی در آن مرتد شوند و عده‌ای در آن پابرجا باشند و اذیت شوند، و به آنها بگویند: اگر راست می‌گوئید این وعده چه وقت عملی شود؟ بدانید کسی که در دوران غیبت او بر آزار و تکذیب صابر باشد مانند مجاهدی است که با شمشیر پیش روی رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم مجاهده کرده است.

۲- عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ حُسَيْنِ بْنِ حَسَنِ عَنْ أَبِيهِ عَنِ الْحَسَنِ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ: حَظَبَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ يَوْمًا، فَقَالَ: بَعْدَ مَا حَمَدَ اللَّهُ وَآتَى عَلَيْهِ، مَعَاشِرَ النَّاسِ! كَأَنِّي أَدْعَى فَأَجِيبُ وَإِنِّي تَارِكٌ فِيكُمْ التَّقْلِينَ، كِتَابَ اللَّهِ وَعِثْرَتِي أَهْلَ بَيْتِي، مَا إِنْ تَمَسَّكْتُمْ بِهِمَا لَنْ تَضِلُّوا، فَتَعْلَمُوا مِنْهُمْ وَلَا تَعْلَمُوهُمْ فَإِنَّهُمْ أَعْلَمُ مِنْكُمْ، لَأَيُّخَلُو الْأَرْضَ مِنْهُمْ، وَ لَوْ خَلَّتْ إِذَا لَسَاخَتْ بِأَهْلِهَا، ثُمَّ قَالَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ: اللَّهُمَّ إِنِّي أَعْلَمُ أَنَّ الْعِلْمَ لَمَّا بَيَّيْتُدُ وَ لَمَّا يَنْقَطِعُ وَ أَنْتَ لَا تَخْلِي أَرْضَكَ مِنْ حُجَّةٍ لَكَ عَلَى خَلْقِكَ ظَاهِرٍ لَيْسَ بِالْمُطَاعِ أَوْ خَائِفٍ مَغْمُورٍ لَكِنَّمَا تَبْطُلُ حُجَّتُكَ وَ لَا تَضِلُّ أَوْلِيَاؤُكَ بَعْدَ إِذْ هَدَيْتَهُمْ أُولَئِكَ الْأَقْلُونَ عِدَدًا الْأَعْظَمُونَ قَدَرًا عِنْدَ اللَّهِ، فَلَمَّا نَزَلَ عَنْ مِثْرِهِ، قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ! أَمَا أَنْتَ الْحُجَّةُ عَلَى الْخَلْقِ كُلِّهِمْ؟ قَالَ: يَا حَسَنُ! إِنَّ اللَّهَ يَقُولُ: «إِنَّمَا أَنْتَ مُنْذِرٌ وَ لِكُلِّ قَوْمٍ هَادٍ»، فَأَنَا الْمُنْذِرُ وَ عَلَى الْهَادِي، قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ! فَقَوْلُكَ إِنَّ الْأَرْضَ لَا تَخْلُو مِنْ حُجَّةٍ، قَالَ: نَعَمْ، عَلِيُّ هُوَ الْإِمَامُ وَ الْحُجَّةُ بَعِيدِي وَ أَنْتَ الْحُجَّةُ وَ الْإِمَامُ بَعْدَهُ وَ الْحُسَيْنُ الْإِمَامُ وَ الْحُجَّةُ بَعْدَكَ وَ لَقَدْ تَبَأَنِي اللَّطِيفُ الْخَبِيرُ، أَنَّهُ يُخْرِجُ مِنْ صُلْبِ الْحُسَيْنِ غُلَامٌ يُقَالُ لَهُ عَلِيُّ سَمِيَّ جَدِّهِ عَلِيٍّ، فَإِذَا مَضَى الْحُسَيْنُ أَقَامَ بِالْأَمْرِ بَعِيدَهُ عَلِيُّ ابْنُهُ، وَ هُوَ الْحُجَّةُ وَ الْإِمَامُ، وَ يُخْرِجُ اللَّهُ مِنَ صُلْبِهِ وَلِئِدًا سَمِيَّيَ وَ أَشْبَهَ النَّاسِ بِي، عِلْمُهُ عَلِمِي وَ حُكْمُهُ حُكْمِي، هُوَ الْإِمَامُ وَ الْحُجَّةُ بَعِيدِ أَبِيهِ، وَ يُخْرِجُ اللَّهُ تَعَالَى مِنَ صُلْبِهِ مَوْلُودًا، يُقَالُ لَهُ جَعْفَرُ أَصْدَقِ النَّاسِ قَوْلًا وَ عَمَلًا، هُوَ الْإِمَامُ وَ الْحُجَّةُ بَعْدَ أَبِيهِ، وَ يُخْرِجُ اللَّهُ تَعَالَى مِنَ صُلْبِ جَعْفَرِ مَوْلُودًا، يُقَالُ لَهُ مُوسَى سَمِيَّيَ مُوسَى بْنِ عِمْرَانَ عَلَيْهِ السَّلَامُ، أَشَدُّ النَّاسِ تَعَبُدًا، فَهُوَ الْإِمَامُ وَ الْحُجَّةُ بَعِيدِ أَبِيهِ، وَ يُخْرِجُ اللَّهُ تَعَالَى مِنَ صُلْبِ مُوسَى وَلِئِدًا، يُقَالُ لَهُ عَلِيُّ مَعِيدِنَ عِلْمِ اللَّهِ وَ مَوْضِعِ حُكْمِهِ، فَهُوَ الْإِمَامُ وَ الْحُجَّةُ بَعْدَ أَبِيهِ، وَ يُخْرِجُ اللَّهُ مِنَ صُلْبِ عَلِيٍّ مَوْلُودًا، يُقَالُ لَهُ مُحَمَّدٌ، فَهُوَ الْإِمَامُ وَ الْحُجَّةُ بَعْدَ أَبِيهِ، وَ يُخْرِجُ اللَّهُ تَعَالَى مِنَ صُلْبِ مُحَمَّدٍ مَوْلُودًا، يُقَالُ لَهُ عَلِيُّ، فَهُوَ الْحُجَّةُ وَ الْإِمَامُ بَعِيدِ أَبِيهِ، وَ يُخْرِجُ اللَّهُ تَعَالَى مِنَ صُلْبِ عَلِيٍّ مَوْلُودًا، يُقَالُ لَهُ الْحَسَنُ، فَهُوَ الْإِمَامُ وَ الْحُجَّةُ بَعِيدِ أَبِيهِ، وَ يُخْرِجُ اللَّهُ تَعَالَى مِنَ صُلْبِ الْحَسَنِ، الْحُجَّةُ الْقَائِمُ، إِمَامٌ شَيْعَتِهِ وَ مُنْقَذُ أَوْلِيَائِهِ، يَغِيبُ حَتَّى لَا يُرَى، فَيَرْجِعُ عَنْ أَمْرِهِ وَ يَثْبُتُ آخِرُونَ، وَ يَقُولُونَ: «مَتَى هَذَا الْوَعْدُ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ»، وَ لَوْ لَمْ يَبْقَ مِنَ الدُّنْيَا إِلَّا يَوْمٌ وَاحِدٌ، لَطَوَّلَ اللَّهُ عَزَّ وَ جَلَّ ذَلِكَ حَتَّى يَخْرُجَ قَائِمُنَا، فَيَمْلَأَهَا قِسْطًا وَ عِدْلًا، كَمَا مِلْتَّ جَوْرًا وَ ظُلْمًا، فَلَا تَخْلُو الْأَرْضُ أَعْظَاكُمْ اللَّهُ عِلْمِي وَ فَهْمِي، وَ لَقَدْ دَعَوْتُ اللَّهَ تَبَارَكَ وَ تَعَالَى، أَنْ يَجْعَلَ الْعِلْمَ وَ الْفَهْمَ فِي عَقْبِي وَ عَقْبِ عَقْبِي وَ مَرْزَعِي وَ زَرْعِي. ۱۴۵.

از عبد الله بن حسین بن حسن از پدر بزرگوارش حضرت امام حسن علیه السلام حدیث کند که فرمودند: روزی پیغمبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم خطبه خواندند، و بعد از حمد و ثنای پروردگار متعال، فرمودند: ای گروه مردم! من به سوی خدا خوانده شده‌ام و دعوت حق را اجابت کنم، و من در میان شما دو چیز گرانبها می‌گذارم: کتاب خدا، و عترتم اهل بیتم را، هر آینه اگر به این دو چنگک بزیند هرگز گمراه نشوید، از ایشان تعلیم کنید و (علوم را) فرا گیرید، و به ایشان تعلیم نکنید زیرا آنها از شما داناترند، زمین از ایشان خالی نماند، و اگر خالی بماند اهلش را فرو برد، سپس فرمودند: بار خدایا! من می‌دانم که علم نابود نشود، و منقطع نگردد، و تو زمین را از حجتی بر خلق خالی نگذاری، خواه آشکار باشد و فرمانش نبرند، یا بیمناک و پنهان، تا حجت‌های باطل نشوند، و اولیاء خود را پس از آن که هدایتشان فرموده‌ای گمراه نکنی، اینها نمانند مردمان کم عدد، و بلند قدر و منزلت نزد خداوند،

این کلمات را فرمودند و از منبر به پایین آمدند، در این وقت امام حسن علیه السلام عرض کردند: ای رسول خدا! آیا شما بر همه خلق حجت نیستید؟ پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم فرمودند: ای حسن! خداوند فرماید: تو بیم دهنده‌ای و برای هر گروهی راهنمایی است، و من بیم دهنده‌ام و علی راهنما است؛ عرض کردم: اینکه فرمودید، زمین خالی از حجت نخواهد ماند، پس از شما حجت کیست؟ حضرت فرمودند: بلی، علی امام و حجت بعد از من است؛ و تو پس از او امام و حجت هستی، و حسین امام و حجت و خلیفه‌ات پس از تو است، و خدای مهربان و خبیر به من خبر داد که از صلب حسین فرزندی بیرون آید که به او علی گویند، و هم نام جدش علی است، پس چون حسین در گذشت علی بعد از او (به امر امامت) قیام کند، و او است امام و حجت، و خداوند از صلب علی فرزندی بیرون آورد که همنام و شبیه‌ترین مردمان به من می‌باشد، دانش او دانش من، و حکم او حکم من است، و حجت و امام بعد از پدرش اوست، و خدای تعالی از صلب محمد مولودی بیرون آورد که به او جعفر گویند، و او راستگوترین مردمان در گفتار و کردار است، و او حجت و امام بعد از پدرش می‌باشد، و از صلب جعفر فرزندی خارج کند که نامش موسی است، همنام موسی بن عمران، و شدیدترین مردمان در عبادت است، پس بعد از پدرش امام و حجت است، و از صلب موسی فرزندی بیرون آید که نامش علی است، معدن علم خدا و محل حکمت او است، پس امام و حجت بعد از پدرش می‌باشد، و از صلب علی فرزندی بیرون آورد که او را محمد نامند، و او امام و حجت بعد از پدرش می‌باشد، و از صلب محمد فرزندی بیرون آورد که او را علی گویند، و او است امام و حجت بعد از پدرش؛ و از صلب علی فرزندی بیرون آورد که او را حسن گویند، و او است امام و حجت بعد از پدرش، و از صلب حسن حجت قائم، پیشوای شیعیانش، و نجات دهنده دوستانش را بیرون آورد، پنهان شود به طوری که دیگر دیده نشود، دسته‌ای از امر امامت او برگردند و دسته‌ای پابرجا بمانند، و گویند: چه وقت است این وعده اگر راستگویید؟ و اگر نباشد از دنیا مگر یک روز، خدای تعالی آن روز را طولانی کند تا قائم ما بیرون آید و زمین را از عدل و داد پر کند چنانچه از ظلم و ستم پر شده است. پس ای فرزند زمین از شما خالی نماند، خداوند به شما علم و فهم مرا عطا فرموده، و از خدای خواسته‌ام که علم و فهم را در فرزندان و فرزندان فرزندان، و زرع من و زرع زرع من قرار دهد.

شماره: ۷۰: عذاب فاسقان در آخر الزمان

کد آیه: ۱۰ / ۵۰

{قُلْ أَرَأَيْتُمْ إِنْ أَتَاكُمْ عَذَابُهُ بَيَاتًا أَوْ نَهَارًا مَاذَا يَسْتَعِجِلُ مِنْهُ الْمُجْرِمُونَ}

بگو: «اگر مجازات او، شب‌هنگام یا در روز به سراغ شما آید، (آیا می‌توانید آن را از خود دفع کنید؟!)) پس مجرمان برای چه عجله می‌کنند؟!

أَبِي الْجَارُودِ عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ فِي قَوْلِهِ: «قُلْ أَرَأَيْتُمْ إِنْ أَتَاكُمْ عَذَابُهُ بَيَاتًا يَعْنِي لَيْلًا أَوْ نَهَارًا مَاذَا يَسْتَعِجِلُ مِنْهُ الْمُجْرِمُونَ» فَهَذَا عَذَابٌ يَنْزِلُ فِي آخِرِ الزَّمَانِ عَلَى فَسَقَةِ أَهْلِ الْقِبْلَةِ وَهُمْ يَجْحَدُونَ نُزُولَ الْعَذَابِ عَلَيْهِمْ. ۱۴۶

ابو الجارود گفت: امام محمد باقر علیه السلام در تفسیر آیه: «قُلْ أَرَأَيْتُمْ إِنْ أَتَاكُمْ عَذَابُهُ بَيَاتًا أَوْ نَهَارًا» یعنی: بگو: به من بگوئید اگر عذاب خدا شبی یا روزی برای شما بیاید؟ «ماذَا يَسْتَعِجِلُ مِنْهُ الْمُجْرِمُونَ»؟ گناهکاران برای چه شتاب می‌کنند؟ حضرت فرمودند: این عذابی است که در آخر الزمان بر فاسقان اهل قبله (یعنی مسلمانان) فرود می‌آید، در حالی که منکر این هستند که عذاب بر آنها فرود خواهد آمد.

شماره: ۷۱: شیعیان مهدی اولیای خدا

کد آیه: ۱۰ / ۶۲

{أَلَا إِنَّ أَوْلِيَاءَ اللَّهِ لَا خَوْفَ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ}

آگاه باشید! اولیای خدا، نه ترسی دارند و نه غمگین می‌شوند!

عَنْ أَبِي بَصِيرٍ قَالَ: قَالَ الصَّادِقُ جَعْفَرُ بْنُ مُحَمَّدٍ عَلَيْهِمَا السَّلَامُ فِي قَوْلِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ: «يَوْمَ يَأْتِي بَعْضُ آيَاتِ رَبِّكَ لَا يَنْفَعُ نَفْسًا إِيْمَانُهَا لَمْ تَكُنْ آمَنَتْ مِنْ قَبْلُ أَوْ كَسَبَتْ فِي إِيْمَانِهَا خَيْرًا»، قَالَ: يَعْنِي يَوْمَ خُرُوجِ الْقَائِمِ الْمُتَنْظَرِ مِنَّا ثُمَّ قَالَ عَلَيْهِ السَّلَامُ: يَا أَبَا بَصِيرٍ! طُوبَى لِشِيعَةِ قَائِمِنَا الْمُتَنْظَرِينَ لظُهُورِهِ فِي غَيْبَتِهِ وَالْمُطِيعِينَ لَهُ فِي ظُهُورِهِ أَوْلِيَاءَ اللَّهِ الَّذِينَ لَا خَوْفَ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ. ۱۴۷

ابو بصیر از امام صادق علیه السلام روایت کند که در تفسیر این قول خدای تعالی: «يَوْمَ يَأْتِي بَعْضُ آيَاتِ رَبِّكَ لَا يَنْفَعُ نَفْسًا إِيْمَانُهَا لَمْ تَكُنْ آمَنَتْ مِنْ قَبْلُ أَوْ كَسَبَتْ فِي إِيْمَانِهَا خَيْرًا». فرمودند: یعنی خروج قائم منتظر ما، سپس فرمودند: ای ابا بصیر! خوشا به حال شیعیان قائم ما، کسانی که در غیبتش منتظر ظهور او هستند و در حال ظهورش نیز فرمانبردار اویند، آنان اولیای خدا هستند که نه خوفی بر آنهاست و نه اندوهگین می‌شوند.

شماره: ۷۲: بشارت به ظهور و قیام حضرت

کد آیه: ۱۰ / ۶۴

{لَهُمُ الْبُشْرَى فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَفِي الْآخِرَةِ لَا تَبْدِيلَ لِكَلِمَاتِ اللَّهِ ذَلِكَ هُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ}

آنها همیشه در زندگی دنیا و در آخرت، شاد (و مسرور) ند، وعده‌های الهی تخلف ناپذیر است! این است آن رستگاری بزرگ!

عَنْ أَبِي عُبَيْدَةَ الْحَدَّادِ فِي حَدِيثٍ طَوِيلٍ، قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا جَعْفَرٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ فِي قَوْلِهِ عَزَّ وَجَلَّ: «لَهُمُ الْبُشْرَى فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَفِي الْآخِرَةِ»، قَالَ: وَالْإِمَامُ يُبَشِّرُهُمْ بِقِيَامِ الْقَائِمِ وَبِظُهُورِهِ وَبِقَتْلِ أَعْدَائِهِمْ وَبِالنَّجَاةِ فِي الْآخِرَةِ وَالْوُرُودِ عَلَى مُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ الصَّادِقِينَ عَلَى الْحَوْضِ. ۱۴۸

ابی عبیده حداء در حدیثی طولانی از امام باقر علیه السلام در باره‌ی قول خداوند عز و جل: «لَهُمُ الْبُشْرَى فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَفِي الْآخِرَةِ»، پرسیدم، حضرت فرمودند: یعنی امام آنها را بشارت می‌دهد به قیام قائم علیه السلام و ظهور آن جناب و کشتن دشمنان و نجات در آخرت و رسیدن به خدمت حضرت محمد صلی الله علیه و آله و سلم و ائمه علیهم السلام بر حوض کوثر.

شماره: ۷۳: مسخ بعضی از کفار قبل از ظهور

کد آیه: ۱۰ / ۹۸

{فَلَوْ لَا كَانَتْ قُوَّةُ أَمْنِكَ فَفَنَعَهَا إِيْمَانُهَا إِلَّا قَوْمٌ يُونُسَ لَمَّا آمَنُوا كَشَفْنَا عَنْهُمْ عَذَابَ الْخِزْيِ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَ مَتَّعْنَاهُمْ إِلَىٰ حِينٍ}

پس چرا هیچ یک از شهرها و آبادیها ایمان نیاوردند که (ایمانشان به موقع باشد، و) به حالشان مفید افتد؟! مگر قوم یونس، هنگامی که آنها ایمان آوردند، عذاب رسوا کننده را در زندگی دنیا از آنان برطرف ساختیم و تا مدت معینی آنها را بهره‌مند ساختیم.

عَنْ أَبِي بَصِيرٍ قَالَ: قُلْتُ لِأَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ فِي قَوْلِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ: «عَذَابَ الْخِزْيِ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَفِي الْآخِرَةِ»، مَا هُوَ عَذَابُ خِزْيِ الدُّنْيَا؟ فَقَالَ عَلَيْهِ السَّلَامُ: وَ أَيْ خِزْيٍ أَخْزَى يَا أَبَا بَصِيرٍ! مِنْ أَنْ يَكُونَ الرَّجُلُ فِي بَيْتِهِ وَ حِجَالِهِ وَ عَلَىٰ إِخْوَانِهِ وَسَطِّ عِيَالِهِ إِذْ شَقَّ أَهْلُهُ الْجُبُوبَ عَلَيْهِ وَ صَيَّرَهُمْ، فَيَقُولُ النَّاسُ: مَا هَذَا؟ فَيَقَالُ: مُسَخَّحٌ فَلَانَ السَّاعِيَهُ، فَقُلْتُ: قَبْلَ قِيَامِ الْقَائِمِ عَلَيْهِ السَّلَامُ أَوْ بَعْدَهُ؟ قَالَ: لَا بَلَّ قَبْلَهُ. ۱۴۹

ابو بصیر گوید: به امام صادق علیه السلام عرض کردم: فرمایش خدای عز و جل که می‌فرماید: «عَذَابَ الْخِزْيِ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَ لَعَذَابُ الْآخِرَةِ»، عذاب خوار کننده در زندگی دنیا و در آخرت، عذاب خوار کننده‌ی دنیا چیست؟ پس حضرت فرمودند: ای ابا بصیر! کدام ننگی رسوا کننده‌تر از این است که مرد در خانه و در اطاق خود و در کنار برادران و در میان اهل و عیال خود باشد

ناگهان خانواده‌اش گریبانها را چاک زنند و فریاد بر آورند، و مردم می‌گویند: این چیست؟ گفته شود: فلانی هم اکنون مسخ شد، عرض کردم: این قبل از قیام قائم علیه السلام است یا بعد از آن؟ حضرت فرمودند: نه بلکه قبل از آن است.

شماره: ۷۴: اَمّت معدوده

کد آیه: ۸ / ۱۱

{وَلَيْتُنَّ أَخْرَجْنَا عَنْهُمْ الْعَذَابَ إِلَىٰ أُمَّةٍ مَّعْدُودَةٍ لَّيَقُولُنَّ مَا يَحْبِسُهُ أَلَّا يَوْمَ يَأْتِيهِمْ لَيْسَ مَصْرُوفًا عَنْهُمْ وَحَاقَ بِهِمْ مَا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِئُونَ} و اگر مجازات را تا زمان محدودی از آنها به تأخیر اندازیم، (از روی استهزا) می‌گویند: «چه چیز مانع آن شده است؟! آگاه باشید، آن روز که (عذاب) به سراغشان آید، از آنها بازگردانده نخواهد شد و آنچه را مسخره می‌کردند، دامانشان را می‌گیرد!

۱- عن عبد الأعلى الحلبي، قال: قال أبو جعفر عليه السلام: ... أَصْحَابُ الْقَائِمِ عَلَيْهِ السَّلَامُ وَالْبِضْعَةُ عَشْرَ رَجُلًا قَالَ: هُمْ وَاللَّهِ الْأُمَّةُ الْمَعْدُودَةُ الَّتِي قَالَ اللَّهُ فِي كِتَابِهِ: «وَلَيْتُنَّ أَخْرَجْنَا عَنْهُمْ الْعَذَابَ إِلَىٰ أُمَّةٍ مَّعْدُودَةٍ»، قَالَ: يَجْتَمِعُونَ فِي سَاعِيَةٍ وَاحِدَةٍ فَرَعَا كَفْرَعِ الْخَرِيفِ. ۱۵۰

حضرت باقر علیه السلام فرمودند: اصحاب قائم علیه السلام سیصد و چند ده مرد هستند به خدا قسم آنها «امّه معدوده» ای هستند که در قرآن است، و خداوند در یک لحظه آنها را مانند پاره‌های ابر فصل پائیز در یک جا جمع می‌کند.

۲- عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ عَبْدِ الْعَزِيزِ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ فِي قَوْلِهِ: «وَلَيْتُنَّ أَخْرَجْنَا عَنْهُمْ الْعَذَابَ إِلَىٰ أُمَّةٍ مَّعْدُودَةٍ»، قَالَ: الْعَذَابُ خُرُوجِ الْقَائِمِ وَالْأُمَّةُ الْمَعْدُودَةُ عِدَّةُ أَهْلِ بَدْرٍ وَأَصْحَابِهِ. ۱۵۱

اسحاق بن عبد العزیز از امام صادق علیه السلام روایت کرده است که در تأویل فرمایش خدای تعالی: «وَلَيْتُنَّ أَخْرَجْنَا عَنْهُمْ الْعَذَابَ إِلَىٰ أُمَّةٍ مَّعْدُودَةٍ»، و اگر عذاب را از آنان به مدتی اندک به عقب می‌اندازیم...، آن حضرت فرمودند: عذاب همان خروج قائم علیه السلام است و اَمّت معدوده، تعداد اهل بدر که یاران آن حضرت هستند، می‌باشند.

۳- عن أبي عبد الله عليه السلام: «وَلَيْتُنَّ أَخْرَجْنَا عَنْهُمْ الْعَذَابَ إِلَىٰ أُمَّةٍ مَّعْدُودَةٍ»، قال: هو القائم و أصحابه. ۱۵۲

امام صادق علیه السلام فرمودند: «و اگر ما عذاب را از آن منکران معاد تا وقت معین به تعویق اندازیم» ایشان (امت معدوده) حضرت قائم علیه السلام و اصحابش می‌باشند.

شماره: ۷۵: قدرت حضرت مهدی علیه السلام و اصحابشان

کد آیه: ۸۰ / ۱۱

{قَالَ لَوْ أَنَّ لِي بِكُمْ قُوَّةٌ أَوْ آوَىٰ إِلَىٰ رُكْنٍ شَدِيدٍ}

لوط گفت: «(افسوس!) ای کاش در برابر شما قدرتی داشتم یا تکیه‌گاه و پشتیبان محکمی در اختیار من بود!»

۱- عَنْ أَبِي بَصِيرٍ قَالَ: قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ: مَا كَانَ قَوْلُ لُوطٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ لِقَوْلِهِ: «لَوْ أَنَّ لِي بِكُمْ قُوَّةٌ أَوْ آوَىٰ إِلَىٰ رُكْنٍ شَدِيدٍ»، إِلَّا تَمَنِّيًّا لِقُوَّةِ الْقَائِمِ عَلَيْهِ السَّلَامُ وَ لَا ذَكَرَ إِلَّا شِدَّةَ أَصْحَابِهِ وَ إِنَّ الرَّجُلَ مِنْهُمْ لَيُعْطَىٰ قُوَّةَ أَرْبَعِينَ رَجُلًا وَ إِنْ قَلْبُهُ لَأَشَدُّ مِنْ زُبْرِ الْحَدِيدِ وَ لَوْ مَرَوْا بِجِبَالِ الْحَدِيدِ لَقَلَعُوهَا وَ لَا يَكْفُونَ سُيُوفَهُمْ حَتَّىٰ يَرْضَىٰ اللَّهُ عَزَّ وَ جَلَّ. ۱۵۳

ابو بصیر از امام صادق علیه السلام روایت کند که حضرت فرمودند: وقتی حضرت لوط علیه السلام به قومش می‌گفت: ای کاش در برابر شما قدرتی داشتم، یا به اساسی محکم پناه می‌گرفتم، آرزو داشت که توانایی قائم علیه السلام را داشته باشد و با این کلام استواری اصحاب او را یاد کرده است، زیرا مردی از اصحاب او توانایی چهل مرد را دارد و قلب او از پاره‌ی آهن استوارتر است و اگر بر کوههای آهن بگذرند آن را بر کنند و شمشیرهای خود را در نیام نکنند تا آنکه خدای تعالی خشنود گردد.

۲- عن صالح بن سعد، عن أبي عبد الله عليه السلام في قوله تعالى: «لَوْ أَنَّ لِي بِكُمْ قُوَّةً أَوْ آوِي إِلَى رُكْنٍ شَدِيدٍ»، قال: «قوة» القائم عليه السلام، و «الركن الشديد» الثلاثمائة و ثلاثة عشر أصحابه. ۱۵۴

صالح بن سعد از امام صادق علیه السلام روایت نموده که حضرت در باره‌ی قول خداوند تعالی: «لَوْ أَنَّ لِي بِكُمْ قُوَّةً أَوْ آوِي إِلَى رُكْنٍ شَدِيدٍ»، فرمودند: قوت، حضرت قائم علیه السلام است و رکن شدید، اصحاب آن حضرت می‌باشد، که سیصد و سیزده نفرند.

شماره: ۷۶: عذابهای ظالمین در آستانه ظهور

کد آیه: ۱۱ / ۸۳

{مُسْوَمَةٌ عِنْدَ رَبِّكَ وَ مَا هِيَ مِنَ الظَّالِمِينَ بَبَعِيدٍ}

که آن سنگها از امر خدا نشاندار و معین بود و البته چنین هلاکتی از ظالمان عالم دور نخواهد بود.

قال أمير المؤمنين علي عليه السلام في خطبة: ... وَيَأْتِيهِمْ يَوْمَئِذٍ الحَسْفُ وَ القَذْفُ وَ الْمَسْحُ، فَيَوْمَئِذٍ تَأْوِيلُ هَذِهِ الآيَةِ: «وَمَا هِيَ مِنَ الظَّالِمِينَ بَبَعِيدٍ». ۱۵۵

امیر المؤمنین علی علیه السلام در یک خطبه ای می‌فرماید: ... در آن روز خسف (به زمین فرورفتن) و مسخ (بصورت حیوانی تبدیل شدن) و قذف (که ظاهراً مراد سنگ باریدن است) اتفاق می‌افتد و این تأویل این آیه است: «وَمَا هِيَ مِنَ الظَّالِمِينَ بَبَعِيدٍ».

شماره: ۷۷: بقیة الله

کد آیه: ۱۱ / ۸۶

{بَقِيَّتُ اللّٰهِ خَيْرٌ لَّكُمْ إِن كُنتُمْ مُؤْمِنِينَ وَ مَا أَنَا عَلَيْكُمْ بِحَفِيظٍ}

آنچه خداوند برای شما باقی گذارده، برایتان بهتر است اگر ایمان داشته باشید! و من، پاسدار شما (و مأمور بر اجبارتان به ایمان) نیستم!

۱- عَنْ عُمَرَ بْنِ زَاهِرٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ: سَأَلَهُ رَجُلٌ عَنِ الْقَائِمِ يُسَلِّمُ عَلَيْهِ بِأَمْرِهِ الْمُؤْمِنِينَ؟ قَالَ: لَا ذَاكَ اسْمٌ سَمَى اللَّهُ بِهِ أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ عَلَيْهِ السَّلَامُ لَمْ يُسَمَّ بِهِ أَحَدٌ قَبْلَهُ وَ لَا يَتَسَمَّى بِهِ بَعْدَهُ إِلَّا كَافِرٌ، قُلْتُ: جَعَلْتُ فِدَاكَ كَيْفَ يُسَلِّمُ عَلَيْهِ؟ قَالَ: يَقُولُونَ: السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا بَقِيَّةَ اللَّهِ، ثُمَّ قَرَأَ: «بَقِيَّتُ اللّٰهِ خَيْرٌ لَّكُمْ إِن كُنتُمْ مُؤْمِنِينَ». ۱۵۶

شخصی از حضرت صادق علیه السلام پرسید که: آیا وقتی که سلام به حضرت قائم علیه السلام کنند او را امیر المؤمنین می‌گویند؟ حضرت فرمودند: نه، این اسمی است که خدا حضرت علی علیه السلام را به آن مسمی ساخته و پیش از او کسی به این نام مسمی نشده و بعد از او هم کسی این نام را بر خود نمی‌گذارد مگر کافر باشد. راوی گفت: فدای شما شوم پس بر او چگونه سلام می‌کنند؟ حضرت فرمودند: می‌گویند: «السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا بَقِيَّةَ اللَّهِ»، سپس حضرت این آیه را خواندند: «بَقِيَّتُ اللّٰهِ خَيْرٌ لَّكُمْ إِن كُنتُمْ مُؤْمِنِينَ».

۲- عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ مُسْلِمٍ الثَّقَفِيِّ قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا جَعْفَرٍ مُحَمَّدَ بْنَ عَلِيٍّ الْبَاقِرَ عَلَيْهِمَا السَّلَامُ يَقُولُ: ... أَوَّلُ مَا يُنطِقُ بِهِ هَذِهِ الآيَةُ: «بَقِيَّتُ اللّٰهِ خَيْرٌ لَّكُمْ إِن كُنتُمْ مُؤْمِنِينَ»، ثُمَّ يَقُولُ: أَنَا بَقِيَّةُ اللّٰهِ فِي أَرْضِهِ وَ خَلِيفَتُهُ وَ حِجَّتُهُ عَلَيْكُمْ فَلَا يُسَلِّمُ عَلَيْهِ مَسَلِّمٌ إِلَّا قَالَ: السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا بَقِيَّةَ اللّٰهِ فِي أَرْضِهِ... ۱۵۷

محمد بن مسلم از حضرت امام محمد باقر علیه السلام نقل نموده که حضرت می‌فرمودند: ... چون حضرت قائم علیه السلام ظاهر شود اولین سخن او این آیه قرآن است: «بَقِيَّتُ اللّٰهِ خَيْرٌ لَّكُمْ إِن كُنتُمْ مُؤْمِنِينَ»، سپس می‌گوید: منم بقیة الله در زمین و منم خلیفه خداوند و حجت او بر شما و هر درود فرستنده‌ای به او چنین سلام گوید: السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا بَقِيَّةَ اللّٰهِ فِي أَرْضِهِ.

شماره: ۷۸: دستور به صبر و انتظار

کد آیه: ۱۱ / ۹۳

{... وَارْتَقِبُوا إِنِّي مَعَكُمْ رَقِيبٌ}

پس شما منتظر باشید که من هم منتظرم.

عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِي نَصْرِ قَالَ: قَالَ الرَّضَا عَلَيْهِ السَّلَامُ: مَا أَحْسَنَ الصَّبْرَ وَانْتَظَرَ الْفَرَجَ أَمَا سَمِعْتَ قَوْلَ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ: «وَارْتَقِبُوا إِنِّي مَعَكُمْ رَقِيبٌ»، «فَمَا نْتَظَرُوا إِنِّي مَعَكُمْ مِنَ الْمُنتَظِرِينَ»، فَعَلَيْكُمْ بِالصَّبْرِ فَإِنَّهُ إِنَّمَا يَجِيءُ الْفَرَجَ عَلَى الْيَأْسِ فَقَدْ كَانَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ أَصْبَرَ مِنْكُمْ. ۱۵۸.

احمد بن محمد بن ابی نصر از حضرت امام رضا علیه السلام روایت کند که حضرت فرمودند: صبر و انتظار فرج چه نیکوست، آیا سخن خدای تعالی را نشنیدی که فرمود: چشم به راه باشید که من نیز با شما چشم به راهم، و فرمود: منتظر باشید که من نیز با شما از منتظرانم، پس بر شما باد که صبر کنید که فرج پس از یأس می‌آید و پیشینیان شما، از شما صابتر بودند.

شماره: ۷۹: عاقبت منکرین حضرت مهدی علیه السلام

کد آیه: ۱۱۰ / ۱۱

{وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ فَاخْتَلَفَ فِيهِ...}

و محققا ما کتاب تورات را برای موسی فرستادیم آن گاه در آن اختلاف کردند...

البته شبیه این آیه در آیه‌ی شماره‌ی ۱۷۱، کد: ۴۵ / ۴۱ نیز خواهد آمد.

أَبِي حَمْرَةَ عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ فِي قَوْلِهِ عَزَّ وَجَلَّ: «وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ فَاخْتَلَفَ فِيهِ»، قَالَ: اخْتَلَفُوا كَمَا اخْتَلَفَتْ هَيْدَةُ الْأُمَمُ فِي الْكِتَابِ وَاسْتَخْتَلَفُونَ فِي الْكِتَابِ الَّذِي مَعَ الْقَائِمِ الَّذِي يَأْتِيهِمْ بِهِ حَتَّى يُنْكَرَهُ نَاسٌ كَثِيرٌ فَيَقْدُمُهُمْ فَيَضْرِبُ أَعْنَاقَهُمْ... ۱۵۹.

ابو حمزه از امام باقر علیه السلام روایت کرده که حضرت در تفسیر گفتار خدای عز و جل: ... و به راستی به موسی کتاب دادیم و در آن اختلاف روی داد، فرمودند: اختلاف کردند، چنانچه این امت در قرآن هم اختلاف کردند، و محققا در کتابی هم که با قائم علیه السلام است و برای آنها بیاورد، اختلاف خواهند کرد، بدان حد که جمع زیادی آن را انکار کنند پس آن حضرت منکران را حاضر نماید و گردنشان را بزند.

شماره: ۸۰: پیراهن یوسف

کد آیه: ۱۲ / ۹۴

{وَلَمَّا فَصَلَتِ الْعِيرُ قَالَ أَبُوهُمْ إِنِّي لَأَجِدُ رِيحَ يُوسُفَ لَوْلَا أَنْ تُفَنِّدُونِ}

هنگامی که کاروان (از مصر) بیرون آمد، پدرشان [یعقوب] گفت: «من بوی یوسف را احساس می‌کنم، اگر مرا نادان نشمارید!»

عَنْ مُفَضَّلِ بْنِ عُمَرَ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ: سَمِعْتُهُ يَقُولُ: أَلَا تَدْرِي مَا كَانَ قَمِيصُ يُوسُفَ عَلَيْهِ السَّلَامُ؟ قَالَ قُلْتُ: لَا، قَالَ: إِنَّ إِبْرَاهِيمَ عَلَيْهِ السَّلَامُ لَمَّا أُوقِدَتْ لَهُ النَّارُ أَتَاهُ جَبْرَائِيلُ عَلَيْهِ السَّلَامُ بِثَوْبٍ مِنْ ثِيَابِ الْجَنَّةِ فَأَلْبَسَهُ إِيَّاهُ فَلَمْ يَضُرَّهُ مَعَهَا حَرٌّ وَلَا بَرْدٌ، فَلَمَّا حَضَرَ إِبْرَاهِيمَ الْمَوْتُ جَعَلَهُ فِي تَمِيمَةٍ وَوَعَلَّهُ عَلَى إِسْحَاقَ، وَوَعَلَّهُ إِسْحَاقُ عَلَى يَعْقُوبَ، فَلَمَّا وُلِدَ يُوسُفَ عَلَّقَهُ عَلَيْهِ، وَكَانَ فِي عَضِدِهِ حَتَّى كَانَ مِنْ أَمْرِهِ مَا كَانَ فَلَمَّا أَخْرَجَهُ يُوسُفُ بِمِصْرَ مِنَ التَّمِيمَةِ وَوَجَدَ يَعْقُوبَ عَلَيْهِ السَّلَامَ رِيحَهُ، وَهُوَ قَوْلُهُ تَعَالَى حِكَايَةً عَنْهُ: «إِنِّي لَأَجِدُ رِيحَ يُوسُفَ لَوْلَا- أَنْ تُفَنِّدُونِ»، فَهُوَ ذَلِكَ الْقَمِيصُ الَّذِي أَنْزَلَ مِنَ الْجَنَّةِ، قُلْتُ: جُعِلَتْ فِتَاكُ فَمَا لِي مَنْ صَارَ هَذَا الْقَمِيصُ؟ قَالَ: إِلَيَّ

أَهْلِيهِ وَهُوَ مَعَ قَائِمِنَا إِذَا خَرَجَ، ثُمَّ قَالَ: كُلَّ نَبِيٍّ وَرِثَ عِلْمًا أَوْ غَيْرَهُ فَقَدِ انْتَهَى إِلَى مُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ. ۱۶۰

مفضل بن عمر گوید از امام صادق علیه السلام شنیدم که می‌فرمودند: آیا می‌دانی که پیراهن یوسف علیه السلام چه بود؟ گفتیم: نه، فرمودند: چون برای ابراهیم علیه السلام آتش افروختند جبرئیل علیه السلام برای او پیراهنی بهشتی آورد و به او پوشاند و گرما و سرما بر وی اثر نمی‌کرد، و چون وفاتش فرا رسید آن را در تیمه‌ای (کیسه‌ای که معمولاً برای حفظ فرزندان از چشم زخم، دعا درونش قرار داده و گردن فرزندان آویزان می‌نمودند) کرد و بر اسحاق آویخت، و او نیز بر یعقوب آویخت، و چون یوسف به دنیا آمد بر او آویخت، و در بازویش بود تا کارش به آنجا رسید که شنیده‌اید، و چون در مصر یوسف آن پیراهن را از تیمه بیرون آورد، یعقوب بوی آن را شنید و این همان قول خدای تعالی است که در حکایت از او می‌فرماید: اگر مرا خطا کار ندانید من بوی یوسف را استشمام می‌کنم، و آن همان پیراهنی است که از بهشت فرود آمد، گفتیم: فدای شما شوم اکنون آن پیراهن در نزد کیست؟ حضرت فرمودند: در دست اهل آن است، و هنگام خروج قائم علیه السلام همراه اوست، سپس فرمودند: علم یا هر چیز دیگری که پیامبران به ارث گذاشته‌اند منتهی به محمد صلی الله علیه و آله و سلم شده است.

شماره: ۸۱: ظهور حضرت مهدی علیه السلام پس از ناامیدی

کد آیه: ۱۲/۱۱۰

{حَتَّىٰ إِذَا اسْتَيْسَسَ الرُّسُلُ وَظَنُّوا أَنَّهُمْ قَدْ كُذِّبُوا جَاءَهُمْ نَصْرُنَا فَنُجِّى مَنْ نَشَاءُ وَلَا يُرَدُّ بَأْسُنَا عَنِ الْقَوْمِ الْمُجْرِمِينَ}

(مردم با انبیاء چندان ضدیت کردند) تا آنجا که رسولان مأیوس شده و گمان کردند که وعده نصرت خدا خلاف خواهد شد در آن حال یاری ما بدیشان فرا رسید تا هر که ما خواستیم نجات داده شد، و نیز قهر و انتقام ما از بدکاران عالم باز گردانده نخواهد شد.

عَنْ مُفَضَّلِ بْنِ عُمَرَ، عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ، قَالَ: جَاءَ رَجُلٌ إِلَى أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ عَلَيْهِ السَّلَامُ فَشَكَاَ إِلَيْهِ طُولَ دَوْلَةِ الْجَوْرِ، فَقَالَ لَهُ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ عَلَيْهِ السَّلَامُ: وَاللَّهِ! لَمَا يَكُونُ مَا تَأْمُلُونَ حَتَّى يَهْلِكَ الْمُبْطُلُونَ، وَيَضْمَحِلَّ الْجَاهِلُونَ، وَيَأْمَنَ الْمُتَّقُونَ، وَقَلِيلٌ مَا يَكُونُ حَتَّى لَمَا يَكُونُ لِأَحَدِكُمْ مَوْضِعٌ قَدَمِهِ، وَحَتَّى تَكُونُوا عَلَى النَّاسِ أَهْوَنَ مِنَ الْمَيْتَةِ عِنْدَ صَاحِبِهَا، فَبَيْنَا أَنْتُمْ كَذَلِكَ إِذْ جَاءَ نَصِيرُ اللَّهِ وَالْفَتْحُ، وَهُوَ قَوْلُ رَبِّي عَزَّ وَجَلَّ فِي كِتَابِهِ: «حَتَّى إِذَا اسْتَيْسَسَ الرُّسُلُ وَظَنُّوا أَنَّهُمْ قَدْ كُذِّبُوا جَاءَهُمْ نَصْرُنَا». ۱۶۱

مفضل بن عمر از امام صادق علیه السلام نقل می‌کند که حضرت فرمودند: مردی به محضر امام امیرالمؤمنین علیه السلام شرفیاب شد و از طولانی شدن دولت جور و ستم به آن جناب شکایت کرد، امیرالمؤمنین علیه السلام به او فرمودند: به خدا سوگند! آنچه آرزویش را دارید نخواهد شد تا اینکه باطل جویان هلاک شوند و جاهلان از میان بروند، و متقیان که اندک هستند در امان گردند، تا جائیکه احدی از شما جای پای برای خودش نخواهد یافت، و تا آنجا که شما در نظر مردم از مردار در چشم صاحبش نیز بی‌ارزشتر خواهید شد، همانطور که شما در آن حال هستید ناگهان یاری خداوند و پیروزی بیاید، و این است فرموده‌ی خداوند عز و جل در کتابش: پیامبران به دعوت خود، و دشمنان آنها به مخالفت خود هم چنان ادامه دادند، تا آن گاه که رسولان مأیوس شدند، و (مردم) گمان کردند که به آنان دروغ گفته شده است در این هنگام، یاری ما به سراغ آنها آمد.

شماره: ۸۲: آخرین هادی

کد آیه: ۱۳/۷

{... إِنَّمَا أَنْتَ مُنذِرٌ وَلِكُلِّ قَوْمٍ هَادٍ}

... تو فقط بیم دهنده‌ای! و برای هر گروهی هدایت کننده‌ای است.

۱- عَنْ حَنَانِ بْنِ سَدِيرٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ: سَمِعْتُهُ يَقُولُ فِي قَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى: «إِنَّمَا أَنْتَ مُنذِرٌ وَلِكُلِّ قَوْمٍ هَادٍ»، قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ: أَنَا الْمُنذِرُ وَعَلِيٌّ الْهَادِي وَكُلُّ إِمَامٍ هَادٍ لِلْقَوْمِ الَّذِي هُوَ فِيهِ. ۱۶۲

حنان بن سدير از پدرش روایت می‌کند که از امام باقر علیه السلام، شنیدم در باره‌ی آیه: «إِنَّمَا أَنْتَ مُنذِرٌ وَلِكُلِّ قَوْمٍ هَادٍ»، فرمودند: پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم فرمودند: من منذر هستم و علی علیه السلام هادی است و هر امام هدایت کننده‌ای است برای قومش در زمان خود.

۲- عَنْ بُرَيْدِ بْنِ مَعَاوِيَةَ عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ فِي قَوْلِهِ تَعَالَى: «إِنَّمَا أَنْتَ مُنذِرٌ وَلِكُلِّ قَوْمٍ هَادٍ»، فَقَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ: أَنَا الْمُنذِرُ وَفِي كُلِّ زَمَانٍ إِمَامٌ مِّنَّا يَهْدِيهِمْ إِلَى مَا جَاءَ بِهِ نَبِيُّ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ وَالْهُدَاةُ مِنْ بَعْدِهِ عَلِيٌّ وَالْأَوْصِيَاءُ مِنْ بَعْدِهِ وَاحِدٌ بَعْدَ وَاحِدٍ، أَمَا وَاللَّهِ مَا ذَهَبَتْ مِنَّا وَلَا زَالَتْ فِينَا إِلَى السَّاعَةِ رَسُولُ اللَّهِ الْمُنذِرُ وَبِعَلِيٍّ يَهْتَدِي الْمُهْتَدُونَ. ۱۶۳

برید بن معاویه گوید: امام باقر علیه السلام، در باره‌ی قول خداوند تعالی: «إِنَّمَا أَنْتَ مُنذِرٌ وَلِكُلِّ قَوْمٍ هَادٍ»، فرمودند که: رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم فرموده‌اند: من بیم دهنده هستم، و در هر زمان از ما امامی خواهد بود که مردم را به آنچه پیغمبر خدا آورده است هدایت می‌کند، و راهنمایان امت بعد از پیغمبر صلی الله علیه و آله و سلم، علی است و سپس اوصیای او یکی بعد از دیگری، سوگند به خدا! هدایت امت از ما خاندان بیرون نرفته و تا روز قیامت هم در میان ما خواهد بود، رسول خدا منذر و دعوت کننده است و به وسیله‌ی امیر المؤمنین علی بن ابیطالب راه یافتگان به سوی خدا رهبری خواهند شد.

شماره: ۸۳: سالهای فریبکاری

کد آیه: ۱۳ / ۱۳

{... وَ هُمْ يُجَادِلُونَ فِي اللَّهِ وَ هُوَ شَدِيدُ الْمِحَالِ}

... باز هم کافران درباره‌ی خدا به مجادله مشغولند! و او قدرتی بی‌انتهاست (و مجازاتی دردناک) دارد!

عَنْ ابْنِ تَبَاتَةَ قَالَ: سَمِعْتُ عَلِيًّا عَلَيْهِ السَّلَامُ يَقُولُ: إِنَّ بَيْنَ يَدَيِ الْقَائِمِ سِنِينَ خَدَاعَةً يَكْذِبُ فِيهَا الصَّادِقُ وَيُصَدِّقُ فِيهَا الْكَاذِبُ وَيَقْرَبُ فِيهَا الْمَاحِلُ وَفِي حَدِيثٍ وَيَنْطِقُ فِيهَا الرُّوَيْبِضَةُ، قُلْتُ: وَمَا الرُّوَيْبِضَةُ وَمَا الْمَاحِلُ؟ قَالَ: أَمَّا تَقْرءُونَ الْقُرْآنَ قَوْلَهُ: «وَ هُوَ شَدِيدُ الْمِحَالِ»، قَالَ: يُرِيدُ الْمَكْرَ، فَقُلْتُ: وَمَا الْمَاحِلُ؟ قَالَ: يُرِيدُ الْمَكَارَ. ۱۶۴

اصبغ بن نباته گوید: شنیدم حضرت علی علیه السلام می‌فرمایند: همانا پیش از قائم سالهای فریبکاری خواهد بود، که راستگو در آن دروغگو و دروغگو در آن راستگو قلمداد شود، و ماحل در آن مقرب باشد، و در حدیثی است که: روئبضه در آن به سخن آید، عرض کردم: روئبضه چیست و ماحل کدام است؟ حضرت فرمودند: مگر قرآن نمی‌خوانید که در آن می‌فرماید: «وَ هُوَ شَدِيدُ الْمِحَالِ»، فرمودند: مراد مکر است، پس عرض کردم: ماحل چه باشد؟ فرمودند: یعنی مکار سخن چین و جاسوس.

شماره: ۸۴: طوبی

کد آیه: ۱۳ / ۲۹

{الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ طُوبَى لَهُمْ وَحَسُنَ مَا أَبِ}

آنها که ایمان آوردند و کارهای شایسته انجام دادند، پاکیزه‌ترین (زندگی) نصیبشان است و بهترین سرانجامها!

عَنْ أَبِي بَصِيرٍ قَالَ: قَالَ الصَّادِقُ جَعْفَرُ بْنُ مُحَمَّدٍ عَلَيْهِمَا السَّلَامُ: طُوبَى لِمَنْ تَمَسَّكَ بِأَمْرِنَا فِي غَيْبَةِ قَائِمِنَا فَلَمْ يَزِغْ قَلْبُهُ بَعْدَ الْهُدَايَةِ، فَقُلْتُ لَهُ: جُعِلَتْ فِدَاكَ! وَمَا طُوبَى؟ قَالَ: شَجْرَةٌ فِي الْجَنَّةِ أَضِلُّهَا فِي دَارِ عَلِيٍّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ عَلَيْهِمَا السَّلَامُ، وَ لَيْسَ مِنْ مُؤْمِنٍ إِلَّا وَفِي دَارِهِ عُصْنٌ مِنْ أَعْصَانِهَا، وَ ذَلِكَ قَوْلُ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ: «طُوبَى لَهُمْ وَحَسُنَ مَا أَبِ». ۱۶۵

ابو بصیر از امام صادق علیه السلام روایت کند که حضرت فرمودند: خوشا به حال کسی که در غیبت قائم ما به امر ما تمسک جوید و قلبش پس از هدایت منحرف نشود، گفتم: فدای شما شوم! طوبی چیست؟ فرمودند: درختی در بهشت است که ریشه‌ی آن در خانه‌ی علی بن ابی طالب علیه السلام است، و هیچ مؤمنی نیست جز آنکه شاخه‌ای از شاخه‌های آن درخت در خانه‌ی اوست، و این همان قول خدای تعالی است که فرمود: «طوبی لَهُمْ وَحَسُنَ مَا بَ».

شماره: ۸۵: روزهای خدا

کد آیه: ۱۴ / ۵

{... وَ ذَكَرَهُمْ بِآيَاتِ اللَّهِ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّكُلِّ صَبَّارٍ شَكُورٍ}

... و «آیات الله» را به آنان یاد آور! در این، نشانه‌هایی است برای هر صبر کننده شکر گزار!

عَنْ مِثْنَى الْحَنَاطِ قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا جَعْفَرٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ يَقُولُ: «آيَاتُ اللَّهِ»، ثَلَاثَةٌ يَوْمٌ، يَقُومُ الْقَائِمُ وَ يَوْمُ الْكُرَّةِ وَ يَوْمُ الْقِيَامَةِ. ۱۶۶

از مثنی حنط روایت است که گفت: شنیدم امام باقر علیه السلام می‌فرمایند: روزهای خداوند عز و جل سه روزند، روزی که حضرت قائم علیه السلام قیام می‌کند و روز رجعت و روز قیامت.

شماره: ۸۶: تأخیر

کد آیه: ۱۴ / ۴۴

{وَأَنْذِرِ النَّاسَ يَوْمَ يَأْتِيهِمُ الْعَذَابُ فَيَقُولُ الَّذِينَ ظَلَمُوا رَبَّنَا أَخِّرْنَا إِلَىٰ أَجَلٍ قَرِيبٍ نُّجِبْ دَعْوَتَكَ وَ تَتَّبِعِ الرَّسُولَ أَوْ لَمْ تَكُونُوا أَقْسَمْتُمْ مِنْ قَبْلِ مَا لَكُمْ مِنْ زَوَالٍ}

و مردم را از روزی که عذاب الهی به سراغشان می‌آید، بترسان! آن روز که ظالمان می‌گویند: «پروردگارا! مدّت کوتاهی ما را مهلت ده، تا دعوت تو را بپذیریم و از پیامبران پیروی کنیم!» (اما پاسخ می‌شنوند که: مگر قبلاً سوگند یاد نکرده بودید که زوال و فناپی برای شما نیست!؟)

«لطفاً به آیه‌ی شماره‌ی ۳۰، کد: ۴ / ۷۷ مراجعه فرمائید.»

شماره: ۸۷: خانه‌های حضرت مهدی علیه السلام

کد آیه: ۱۴ / ۴۵

{وَسَكَنتُمْ فِي مَسَاكِنِ الَّذِينَ ظَلَمُوا أَنْفُسَهُمْ وَ تَبَيَّنَ لَكُمْ كَيْفَ فَعَلْنَا بِهِمْ وَ ضَرَبْنَا لَكُمْ الْأَمْثَالَ}

(آری شما بودید که) در منازل (و کاخهای) کسانی که به خویشان ستم کردند، ساکن شدید و برای شما آشکار شد چگونه با آنان رفتار کردیم و برای شما، مثلها (از سرگذشت پیشینیان) زدیم!

عَنْ سَعْدِ بْنِ عُمَرَ عَنْ غَيْرِ وَاحِدٍ مِمَّنْ حَضَرَ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ وَ رَجُلٍ يَقُولُ: قَدْ ثَبَتَ دَارُ صَالِحٍ وَ دَارُ عِيسَى بْنِ عَلِيٍّ وَ ذَكَرَ دُورَ الْعَبَّاسِيِّينَ، فَقَالَ رَجُلٌ: أَرَأَيْتَ مَا لِلَّهِ خَرَابًا أَوْ خَرَبًا بِأَيْدِينَا، فَقَالَ لَهُ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ: لَا تَقُلْ هَكَذَا بَلْ يَكُونُ مَسَاكِنَ الْقَائِمِ وَ أَصْحَابِهِ، أَمَا سَمِعْتَ اللَّهُ يَقُولُ: «وَسَكَنتُمْ فِي مَسَاكِنِ الَّذِينَ ظَلَمُوا أَنْفُسَهُمْ». ۱۶۸

از سعد بن عمر از چند نفر از کسانی که در محضر حضرت صادق علیه السلام شرفیاب بوده اند روایت کرده که: مردی در آن مجلس می‌گفت: خانه‌ی صالح و خانه‌ی عیسی بن علی ثابت مانده و از خانه‌های عباسیان یاد کرد، مرد دیگری گفت: خداوند آن خانه‌ها را در حال خرابی به ما نشان دهد، یا آنها را به دست ما خراب کند، پس حضرت صادق علیه السلام به او فرمودند: اینچنین

سخن مگوی! بلکه اینها خانه های حضرت قائم و اصحابش خواهد شد، آیا نشنیده ای که خداوند عز و جل می فرماید: «و در منازل و مساکن ستمگران (قبل از خودتان) مسکن گرفتید».

شماره: ۸۸: رجعت امیر المؤمنین علیه السلام و شیعیانشان

کد آیه: ۱۵ / ۲

{رُبَمَا يَوَدُّ الَّذِينَ كَفَرُوا لَوْ كَانُوا مُسْلِمِينَ}

کافران (هنگامی که آثار شوم اعمال خود را ببینند)، چه بسا آرزو می کنند که ای کاش مسلمان بودند!

عَنْ جَابِرِ بْنِ يَزِيدَ عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ فِي خَيْرِ طَوِيلٍ ... إِلَى أَنْ قَالَ أَبُو جَعْفَرٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ: قَالَ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ عَلَيْهِ السَّلَامُ فِي قَوْلِهِ عَزَّ وَجَلَّ: «رُبَمَا يَوَدُّ الَّذِينَ كَفَرُوا لَوْ كَانُوا مُسْلِمِينَ»، قَالَ: هُوَ أَنَا، إِذَا خَرَجْتُ أَنَا وَشَيْعَتِي وَخَرَجَ عُثْمَانُ بْنُ عَفَّانَ وَشَيْعَتُهُ وَنَقَلْتُ بَنِي أُمَّيَّةَ فَعِنْدَهَا «يَوَدُّ الَّذِينَ كَفَرُوا لَوْ كَانُوا مُسْلِمِينَ». ۱۶۹

جابر از امام باقر علیه السلام در روایتی طولانی نقل می کند که امام باقر علیه السلام از وجود مقدس امیر مؤمنان علی علیه السلام نقل می کنند که حضرت در تفسیر آیه: «رُبَمَا يَوَدُّ الَّذِينَ كَفَرُوا لَوْ كَانُوا مُسْلِمِينَ»، فرمودند: آن هنگامی است که من و شیعیانم خارج شویم، عثمان و پیروانش نیز خارج شوند و بنی امیه را از دم شمشیر بگذرانیم، آن روز کافران آرزو می کنند که ای کاش مسلمان بودند.

شماره: ۸۹: سنگسار کردن شیطان

کد آیه: ۱۵ / ۱۷

{وَحَفِظْنَاهَا مِنْ كُلِّ شَيْطَانٍ رَجِيمٍ}

و آن را از هر شیطان رانده شده‌ای حفظ کردیم.

«لطفاً به آیه‌ی شماره‌ی ۱۷، کد: ۳ / ۳۶ مراجعه فرمائید.»

شماره: ۹۰: پایان مهلت شیطان و پایان تقیه

کد آیه: ۱۵ / ۳۸

{إِلَى يَوْمِ الْوَقْتِ الْمَعْلُومِ}

(اما نه تا روز رستاخیز، بلکه) تا روز وقت معینی.

۱- عَنْ وَهْبِ بْنِ جُمَيْعٍ مَوْلَى إِسْحَاقَ بْنِ عَمَّارٍ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ عَنْ قَوْلِ إِبْلِيسَ: «رَبِّ فَأَنْظِرْنِي إِلَى يَوْمِ يُبْعَثُونَ قَالَ فَأَبَانِكَ مِنَ الْمُنْظَرِينَ إِلَى يَوْمِ الْوَقْتِ الْمَعْلُومِ»: قَالَ لَهُ وَهْبٌ: جُعِلَتْ فِدَاكَ! أَيُّ يَوْمٍ هُوَ؟ قَالَ: يَا وَهْبُ! أَمْ تَحْسَبُ أَنَّهُ يَوْمُ يَبْعَثُ اللَّهُ فِيهِ النَّاسَ؟ إِنَّ اللَّهَ أَنْظَرَهُ إِلَى يَوْمِ يَبْعَثُ فِيهِ فَأَتَمَّنَا فَمَا إِذَا بَعَثَ اللَّهُ فَأَتَمَّنَا كَمَا أَنَّ فِي مَسْجِدِ الْكُوفَةِ، وَحِجَاءِ إِبْلِيسَ حَتَّى يَجْشُو بَيْنَ يَدَيْهِ عَلَى رُكْبَتَيْهِ، فَيَقُولُ: يَا وَيْلَهُ مِنْ هَذَا الْيَوْمِ! فَيَأْخُذُ بِنَاصِيَتِهِ فَيَضْرِبُ عُنُقَهُ فَذَلِكَ يَوْمُ الْوَقْتِ الْمَعْلُومِ. ۱۷۱

وهب بن جمیع از بستگان اسحاق بن عمار گوید: پرسیدم از امام صادق علیه السلام از گفته ابلیس: «پروردگارا مهلتم ده تا روزی که مبعوث شوند فرمود: تو مهلت داری تا روز وقت معلوم» و هب گفت: قربانت شوم! آن چه روزیست؟ حضرت فرمودند: ای وهب! آیا می پنداری که روز رستاخیز مردم است؟ بلکه خدایش مهلت داده تا روزی که قائم ما ظهور کند، و چون قائم ما ظهور کند و در مسجد کوفه باشد، ابلیس آید و برابرش زانو زند و گوید: ای وای بر من از این روز! و قائم ناصیه‌اش را بگیرد و گردنش را بزند و

این روز وقت معلوم است.

۲- عَنْ حُسَيْنِ بْنِ خَالِدٍ قَالَ: قَالَ الرَّضَا عَلَيْهِ السَّلَامُ: لَا دِينَ لِمَنْ لَا وَرَعَ لَهُ وَلَا إِيمَانَ لِمَنْ لَا تَقِيَّةَ لَهُ وَإِنَّ أَكْرَمَكُمْ عِنْدَ اللَّهِ أَتْقَاكُمْ وَأَعْمَلُكُمْ بِالتَّقِيَّةِ، فَقِيلَ لَهُ: يَا ابْنَ رَسُولِ اللَّهِ! إِلَى مَتَى؟ قَالَ: إِلَى يَوْمِ الْوَقْتِ الْمَعْلُومِ وَهُوَ يَوْمَ خُرُوجِ قَائِمِنَا فَمَنْ تَرَكَ التَّقِيَّةَ قَبْلَ خُرُوجِ قَائِمِنَا فَلَيْسَ مِنَّا... ۱۷۲

حسین بن خالد گوید: امام رضا علیه السلام فرمودند: کسی که ورع نداشته باشد دین ندارد و کسی که تقیه نداشته باشد ایمان ندارد، گرامی‌ترین شما نزد پروردگار کسی است که بیشتر به تقیه عمل کند، گفتند: ای فرزند رسول خدا! تا به کی؟ حضرت فرمودند: تا روز وقت معلوم که روز خروج قائم ما اهل بیت است، و کسی که تقیه را پیش از خروج قائم ما ترک کند از ما نیست،...

شماره: ۹۱: متوسمین

کد آیه: ۱۵ / ۷۵

{إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّلْمُتَوَسِّمِينَ}

و در این عذاب هوشمندان را عبرت و بصیرت بسیار است.

۱- عَنْ أَبِي بَكْرِ بْنِ مُحَمَّدِ الْحَضْرَمِيِّ عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ: سَمِعْتُهُ يَقُولُ إِنَّهُ لَيْسَ مِنْ مَخْلُوقٍ إِلَّا بَيْنَ عَيْنَيْهِ مَكْتُوبٌ مُؤْمِنٌ أَوْ كَافِرٌ ذَلِكَ مَحْجُوبٌ عَنْكُمْ وَلَيْسَ بِمَحْجُوبٍ عَنِ الْأَئِمَّةِ مِنْ آلِ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ ثُمَّ لَيْسَ يَدْخُلُ عَلَيْهِمْ أَحَدٌ إِلَّا عَرَفُوهُ مُؤْمِنٌ أَوْ كَافِرٌ ثُمَّ تَلَا هَذِهِ الْآيَةَ: إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّلْمُتَوَسِّمِينَ، فَهُمُ الْمُتَوَسِّمُونَ. ۱۷۳

ابو بکر حضرمی از حضرت باقر علیه السلام نقل کرد که حضرت فرمودند: هر انسانی در پیشانی‌اش نوشته است: مؤمن است یا کافر، این مطلب از دیده شما پنهان است ولی ائمه از آل محمد صلی الله علیه و آله و سلم آن را می‌بینند، هر کس وارد بر آنها شود می‌شناسند مؤمن است یا کافر، بعد این آیه را خواند: إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّلْمُتَوَسِّمِينَ، ائمه علیهم السلام متوسمین هستند.

۲- عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ كَثِيرٍ قَالَ: حَجَجْتُ مَعَ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ فَأِنِّي مَعَهُ فِي بَعْضِ الطَّرِيقِ إِذْ صَاحَ عَلِيٌّ جَبَلًا فَظَنَرْتُ إِلَى النَّاسِ فَقَالَ: مَا أَكْثَرَ الضَّحِيجَ، فَقَالَ لَهُ: دَاوُدُ بْنُ كَثِيرٍ الرَّقِّيُّ يَا ابْنَ رَسُولِ اللَّهِ هَلْ يَسْتَجِيبُ اللَّهُ دُعَاءَ الْجَمْعِ الَّذِي أَرَى، فَقَالَ: وَيْحَكَ يَا أَبَا سُلَيْمَانَ إِنَّ اللَّهَ لَا يَغْفِرُ أَنْ يُشْرَكَ بِهِ إِنَّ الْجَاهِدَ لَوْلَايَةِ عَلِيٍّ عَلَيْهِ السَّلَامُ كَعَابِدٍ وَثَنٍ فَقُلْتُ لَهُ جُعِلْتُ فِدَاكَ هَلْ تَعْرِفُونَ مُجِيبَكُمْ مِنْ مُبْعَضِيكُمْ فَقَالَ: وَيْحَكَ يَا أَبَا سُلَيْمَانَ إِنَّهُ لَيْسَ مِنْ عَبْدِ يُولَدُ إِلَّا كُتِبَ بَيْنَ عَيْنَيْهِ مُؤْمِنٌ أَوْ كَافِرٌ وَإِنَّ الرَّجُلَ لَيَدْخُلُ إِلَيْنَا يَتَوَلَّانَا وَيَتَبَرَّأُ مِنْ عَدُوِّنَا فَيَرَى مَكْتُوبًا بَيْنَ عَيْنَيْهِ مُؤْمِنٌ قَالَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ: إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّلْمُتَوَسِّمِينَ فَنَحْنُ نَعْرِفُ عَدُوِّنَا مِنْ وَلِيِّنَا. ۱۷۴

عبد الرحمن بن کثیر گفت: در خدمت حضرت صادق علیه السلام به حج رفتیم در بین راه بر فراز کوه رفت و تماشای مردم کرده، فرمودند: چقدر داد و فریاد زیاد است ولی حاجی کم است، داود رقی عرض کرد: ای پسر رسول خدا! آیا دعای این جمعیت که می‌بینم مستجاب می‌شود، حضرت فرمودند: وای بر تو ای ابا سلیمان! خداوند نمی‌آمزد کسی را که شریک برایش قرار دهد، منکر ولایت علی علیه السلام مانند بت پرست است، عرض کردم: فدایت شوم شما دوستان و دشمنان خود را می‌شناسید؟ حضرت فرمودند: وای بر تو ای ابا سلیمان! هر بنده‌ای که متولد شود در پیشانی او نوشته است: مؤمن یا کافر، شخص پیش ما می‌آید مدعی ولایت ما است و بیزاری از دشمنانمان، در پیشانی او نوشته است: مؤمن است یا کافر، خداوند در این آیه می‌فرماید: إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّلْمُتَوَسِّمِينَ، ما دوست را از دشمن تشخیص می‌دهیم.

شماره: ۹۲: سبع مثانی

کد آیه: ۸۷ / ۱۵

{وَلَقَدْ آتَيْنَاكَ سَبْعًا مِنَ الْمَثَانِي وَالْقُرْآنَ الْعَظِيمَ}

ای محمد صلی الله علیه و آله و سلم! به تحقیق ما هفت آیه‌ای را که دو مرتبه نازل شده و قرآن عظیم را به تو عطا کردیم.

۱- عَنْ يُونُسَ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ رَفَعَهُ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ عَنْ قَوْلِ اللَّهِ: «وَلَقَدْ آتَيْنَاكَ سَبْعًا مِنَ الْمَثَانِي وَالْقُرْآنَ الْعَظِيمَ»، قَالَ: إِنَّ ظَاهِرَهَا الْحَمْدُ وَبَاطِنَهَا وُلْدُ الْوَلَدِ، وَالسَّابِعُ مِنْهَا الْقَائِمُ عَلَيْهِ السَّلَامُ. ۱۷۵

از یونس بن عبد الرحمن، از کسیکه آن را مرفوع نموده، آورده است که گفت: از حضرت امام صادق علیه السلام در باره‌ی قول خداوند: «ای پیامبر، و ما هفت آیت مثنایی و قرآن عظیم را بر تو فرستادیم»، پرسیدم، حضرت فرمودند: ظاهر آن سوره حمد است و باطن آن فرزند فرزند، و هفتمین آنها حضرت قائم علیه السلام است.

۲- عَنِ الْقَاسِمِ بْنِ عَزْوَةَ عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ فِي قَوْلِ اللَّهِ: «وَلَقَدْ آتَيْنَاكَ سَبْعًا مِنَ الْمَثَانِي وَالْقُرْآنَ الْعَظِيمَ»، قَالَ: سَبْعَةٌ أَنْمَهُ وَالْقَائِمُ عَلَيْهِ السَّلَامُ. ۱۷۶

از قاسم بن عروه از حضرت باقر علیه السلام در باره‌ی آیه: «وَلَقَدْ آتَيْنَاكَ سَبْعًا مِنَ الْمَثَانِي وَالْقُرْآنَ الْعَظِيمَ» نقل کرده که فرمودند: منظور هفت امام و قائم علیه السلام است.

۳- عَنِ سَيِّدَةِ بِنِ كَلِيبٍ عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ: نَحْنُ الْمَثَانِي الَّتِي أَعْطَاهَا اللَّهُ تَعَالَى نَبِيَّيْنَا، وَنَحْنُ وَجْهَ اللَّهِ الَّذِي تَقَلَّبَ فِي الْأَرْضِ بَيْنَ أَظْهُرِكُمْ، مَنْ عَرَفَنَا فِيمَا مَنَّا الْيَقِينُ وَمَنْ جَهِلَنَا فِيمَا مَنَّا السَّعِيرُ. ۱۷۷

سوره بن کلب از حضرت باقر علیه السلام نقل کرد که حضرت فرمودند: ما هستیم مثنایی که خدا به پیامبر عطا نموده، و ما وجه الله هستیم که روی زمین بین شما رفت و آمد می‌کنیم، می‌شناسد ما را آن کس که شناخته و جاهل است به حق ما آنکه نادان است، هر که ما را بشناسد در آینده (هنگام مرگ) بهره‌مند می‌شود و هر که جاهل به حق ما باشد به استقبال آتش سوزان می‌رود.

شماره: ۹۳: نهی از عجله در امر خدا

کد آیه: ۱ / ۱۶

{أَتَى أَمْرُ اللَّهِ فَلَا تَسْتَعْجِلُوهُ سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى عَمَّا يُشْرِكُونَ}

فرمان خدا به زودی فرا می‌رسد پس برای آن عجله نکنید! منزه و برتر است خداوند از آنچه همتای او قرار می‌دهند!

۱- عَنْ أَبَانَ بْنِ تَغْلِبٍ قَالَ: قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ: أَوَّلُ مَنْ يُبَايِعُ الْقَائِمَ عَلَيْهِ السَّلَامُ جَبْرَائِيلُ، يَنْزِلُ فِي صُورَةِ طَيْرٍ أبيض، فَيَبَايِعُهُ ثُمَّ يَضَعُ رِجْلًا عَلَى بَيْتِ اللَّهِ الْحَرَامِ وَرِجْلًا عَلَى بَيْتِ الْمَقْدِسِ، ثُمَّ يُنَادِي بِصَوْتٍ طَلِقٍ تَسْمَعُهُ الْخَلَائِقُ: «أَتَى أَمْرُ اللَّهِ فَلَا تَسْتَعْجِلُوهُ». ۱۷۸

از ابان بن تغلب از حضرت صادق علیه السلام روایت نموده که حضرت فرمودند: اول کسی که با قائم علیه السلام بیعت می‌کند جبرئیل است، که به صورت پرنده‌ی سفیدی از آسمان فرود می‌آید و با وی بیعت می‌کند، آنگاه یک پای خود را روی خانه خدا در مکه و پای دیگر روی بیت المقدس می‌گذارد، و با صدای رسا و فصیح به طوری که تمام مردم روی زمین بشنوند می‌گوید: «أَتَى أَمْرُ اللَّهِ فَلَا تَسْتَعْجِلُوهُ».

۲- عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ كَثِيرٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ فِي قَوْلِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ: «أَتَى أَمْرُ اللَّهِ فَلَا تَسْتَعْجِلُوهُ»، قَالَ: هُوَ أَمْرُنَا، يَعْنِي قِيَامَ قَائِمِنَا آلِ مُحَمَّدٍ عَلَيْهِمُ السَّلَامُ أَمْرَنَا اللَّهُ أَنْ لَمَّا نَسَبْتَعَجَلْ بِهِ فَيُرْوَدُ إِذَا أَنَّى ثَلَاثَةٌ جُنُودِ الْمَلَائِكَةِ وَالْمُؤْمِنُونَ وَالرُّعْبُ، وَخُرُوجُهُ عَلَيْهِ السَّلَامُ كَخُرُوجِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ مِنْ مَكَّةَ وَهُوَ قَوْلُهُ: «كَمَا أَخْرَجَكَ رَبُّكَ مِنْ بَيْتِكَ بِالْحَقِّ». ۱۷۹

عبد الرحمن بن کثیر از امام صادق علیه السلام روایت کرده که حضرت در معنی فرمایش خدای تعالی: «أَتَى أَمْرُ اللَّهِ فَلَا تَسْتَعْجِلُوهُ» «فرمان خدا به زودی فرا می‌رسد پس در مورد آن شتابجویی نکنید»، فرمودند: آن امر ما است، یعنی قیام قائم ما اهل بیت علیهم

السلام، که خدای عز و جل دستور فرموده است در آن شتابجویی نشود تا [اینکه در وقت آن خداوند] او را با سه لشکر که عبارتند از: فرشتگان و مؤمنان و هراس، پشتیبانی فرماید، و خروج آن حضرت مانند خروج رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم خواهد بود آنجا که خدا می‌فرماید: «كَمَا أَخْرَجَكَ رَبُّكَ مِنْ بَيْتِكَ بِالْحَقِّ».

شماره: ۹۴: کفر منکران رجعت

کد آیه: ۱۶ / ۲۲

{إِلَهُكُمْ إِلَهٌ وَاحِدٌ فَالَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ قُلُوبُهُمْ مُنْكَرَةٌ وَهُمْ مُسْتَكْبِرُونَ}

معبود شما خداوند یگانه است اما کسانی که به آخرت ایمان نمی‌آورند، دل‌هایشان (حق را) انکار می‌کند و مستکبرند.

عَنْ أَبِي حَمْزَةَ الثَّمَالِيِّ قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا جَعْفَرٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ يَقُولُ فِي قَوْلِهِ: «فَالَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ»، يَعْنِي أَنَّهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ بِالرَّجْعَةِ أَنَّهَا حَقٌّ، قُلُوبُهُمْ مُنْكَرَةٌ، يَعْنِي أَنَّهَا كَافِرَةٌ ... ۱۸۰

ابو حمزه ثمالی از حضرت امام محمد باقر علیه السلام روایت کرده که حضرت در باره‌ی قول خداوند: «آنان که به آخرت ایمان نیاورند دل‌هایشان به انکار خو گرفته، و متکبرند» فرمودند: یعنی آنان که به رجعت ایمان ندارند، دل‌هایشان به انکار خو گرفته و کافرند.

شماره: ۹۵: تکذیب رجعت از سوی کفار

کد آیه: ۱۶ / ۳۸

{وَ أَقْسَمُوا بِاللَّهِ جَهْدَ أَيْمَانِهِمْ لَا يَبْعَثُ اللَّهُ مَنْ يَمُوتُ بَلَى وَعْدًا عَلَيْهِ حَقًّا وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ}

آنها سوگندهای شدید به خدا یاد کردند که: «هرگز خداوند کسی را که می‌میرد، بر نمی‌انگیزد!» آری، این وعده قطعی خداست (که همه مردگان را برای جزا بازمی‌گرداند) ولی بیشتر مردم نمی‌دانند!

عَنْ أَبِي بَصِيرٍ قَالَ: قُلْتُ لِأَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ: قَوْلُهُ تَبَارَكَ وَتَعَالَى: «وَ أَقْسَمُوا بِاللَّهِ جَهْدَ أَيْمَانِهِمْ لَا يَبْعَثُ اللَّهُ مَنْ يَمُوتُ بَلَى وَعْدًا عَلَيْهِ حَقًّا»، قَالَ: فَقَالَ لِي: يَا أَبَا بَصِيرٍ! مَا تَقُولُ فِي هَذِهِ الْآيَةِ؟ قَالَ: قُلْتُ: إِنَّ الْمُشْرِكِينَ يَزْعُمُونَ وَيَخْلِفُونَ لِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَ سَلَّمَ أَنَّ اللَّهَ لَمَّا يَبْعَثُ الْمَوْتَى، فَقَالَ: تَبَيًّا لِمَنْ قَالَ هَذَا، سَلِمَتْ لَهُمْ هَلْ كَانَ الْمُشْرِكُونَ يَخْلِفُونَ بِاللَّهِ أَمْ بِاللَّاتِ وَالْعُزَّى؟ قَالَ: قُلْتُ: جُعِلَتْ فِدَاكَ! فَأَوْجِدْنِيهِ، فَقَالَ لِي: يَا أَبَا بَصِيرٍ! لَوْ قَدْ قَامَ قَائِمًا بَعَثَ اللَّهُ إِلَيْهِ قَوْمًا مِنْ شَيْعَتِنَا قَبَائِعِ سُيُوفِهِمْ عَلَى عَوَاتِقِهِمْ فَيَبْلُغُ ذَلِكَ قَوْمًا مِنْ شَيْعَتِنَا لَمْ يَمُوتُوا فَيَقُولُونَ بُعِثَ فُلَانٌ وَ فُلَانٌ وَ فُلَانٌ مِنْ قُبُورِهِمْ فَهُمْ مَعَ الْقَائِمِ عَلَيْهِ السَّلَامُ فَيَبْلُغُ ذَلِكَ قَوْمًا مِنْ عِبَادِنَا فَيَقُولُونَ: يَا مَعْشَرَ الشَّيْعَةِ! مَا أَكْذَبَكُمْ، هَذِهِ دَوْلَتُكُمْ فَانْتُمْ تَقُولُونَ فِيهِ الْكَذِبَ، لَا وَاللَّهِ مَا عَاشَ هَؤُلَاءِ وَ لَا يَعِيشُ أَحَدٌ مِنْهُمْ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ فَحَكَى اللَّهُ قَوْلَهُمْ، فَقَالَ: «وَ أَقْسَمُوا بِاللَّهِ جَهْدَ أَيْمَانِهِمْ لَا يَبْعَثُ اللَّهُ مَنْ يَمُوتُ». ۱۸۱

از ابو بصیر نقل است که گفت: تفسیر این آیه را از حضرت صادق علیه السلام پرسیدم: «به خدا قسم خوردند، قسم‌های مؤکد که خدا آنان را که می‌میرند زنده نمی‌کند، چرا، وعده‌ای است بر او ثابت، اما بیشتر مردم نمی‌دانند»، حضرت فرمودند: ابو بصیر! مردم در باره‌ی این آیه چه می‌گویند؟ عرض کردم: می‌گویند: مشرکان می‌گفتند خدا مردگان را زنده نمی‌کند و برای اثبات این مدعا نزد پیغمبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم قسم می‌خورند، حضرت فرمودند: مرگ بر آنها که آیه را چنین تفسیر می‌کنند، از اینان بپرس: مشرکان به خدا قسم می‌خورند یا به «لات و عزی»؟ عرض کردم: پس مرا از حقیقت آن آگاه فرماید، حضرت فرمودند: ای ابو بصیر! هنگام قیام قائم ما خداوند جمعی از شیعیان ما را در حالی که قبضه‌ی شمشیر بر دوش نهاده‌اند محشور فرماید، این خبر از طرفی به شیعیان ما که در آن وقت زنده‌اند برسد، به یکدیگر بشارت دهند که: فلان و فلان از قبرهایشان محشور شدند و در رکاب

حضرت قائم‌اند، از طرف دیگر به عده‌ای از دشمنان ما رسد گویند: ای گروه شیعه! شما چقدر دروغ گوئید؟! این دوران دولت شما است که در آن دروغ می‌گوئید؟ نه، به خدا! اینها زنده نشده‌اند، و تاقیامت هم زنده نشوند، و این حکایت قول خداوند که می‌فرماید: «به خدا! قسم خوردند قسمهای مؤکد که هر کس بمیرد خدا زنده‌اش نمی‌کند».

شماره: ۹۶: بیابان بیداء

کد آیه: ۱۶ / ۴۵

{ أَفَأَمِنَ الَّذِينَ مَكَرُوا السَّيِّئَاتِ أَنْ يَخْسِفَ اللَّهُ بِهِمُ الْأَرْضَ أَوْ يَأْتِيَهُمُ الْعَذَابُ مِنْ حَيْثُ لَا يَشْعُرُونَ }

آیا توطئه‌گران از این ایمن گشتند که ممکن است خدا آنها را در زمین فروبرد، و یا مجازات (الهی)، از آن جا که انتظارش را ندارند، به سراغشان آید؟!!

عن جابر الجعفی عن ابي جعفر عليه السلام، فی حدیث طویل، قال له: ... وَ إِيَّاكَ وَ شُدَّادًا مِنْ آلِ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّمَ فَإِنَّ لِي لَمِ الْوَالِدِ مُحَمَّدٍ وَ عَلِيٍّ رَأَيْتَهُ وَ لَغَيْرِهِمْ رَايَاتِ فَالْزَمِ الْأَرْضَ وَ لَا تَتَّبِعْ مِنْهُمْ رَجُلًا أَبَدًا حَتَّى تَرَى رَجُلًا مِنْ وُلْدِ الْحُسَيْنِ مَعَهُ عَهْدُ نَبِيِّ اللَّهِ وَ رَأَيْتَهُ وَ سَلَّمَ فَإِنَّ عَهْدَ نَبِيِّ اللَّهِ صَارَ عِنْدَ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ ثُمَّ صَارَ عِنْدَ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيٍّ وَ يَفْعَلُ اللَّهُ مَا يَشَاءُ فَالْزَمِ هَؤُلَاءِ أَبَدًا وَ إِيَّاكَ وَ مَنْ ذَكَرْتُ لَكَ فَإِذَا خَرَجَ رَجُلٌ مِنْهُمْ مَعَهُ ثَلَاثَ مَائَةٍ وَ بَضْعَةَ عَشَرَ رَجُلًا وَ مَعَهُ رَأْيُهُ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّمَ عَامِدًا إِلَى الْمَدِينَةِ حَتَّى يُمْرَ بِالْبَيْدَاءِ حَتَّى يَقُولَ هَذَا مَكَانَ الْقَوْمِ الَّذِينَ يُخْسِفُ اللَّهُ بِهِمُ وَ هِيَ الْآيَةُ الَّتِي قَالَ اللَّهُ: أَفَأَمِنَ الَّذِينَ مَكَرُوا السَّيِّئَاتِ أَنْ يَخْسِفَ اللَّهُ بِهِمُ الْأَرْضَ أَوْ يَأْتِيَهُمُ الْعَذَابُ مِنْ حَيْثُ لَا يَشْعُرُونَ، أَوْ يَأْخُذَهُمْ فِي تَقْلِبِهِمْ فَمَا هُمْ بِمُعْجِزِينَ. ۱۸۲

از جابر جعفی در حدیثی طولانی از امام باقر علیه السلام که حضرت فرمودند: ... مبدا به معدودی از سادات که مدعی مهدویت می‌شوند اعتنا کنی، زیرا دولت پیغمبر و علی یک بار است (و یک وقت ظاهر می‌شود) ولی دیگران دولتها دارند، پس خودداری کن و اصلاً از این مدعیان پیروی مکن تا آنکه مردی از اولاد امام حسین علیه السلام را ببینی که عهد نامه پیغمبر صلی الله علیه و آله و سلم و پرچم و سلاح وی با اوست، زیرا عهد نامه پیغمبر به علی بن الحسین رسید و بعد از او به محمد بن علی (خود حضرت) رسید و بعد هم خدا هر چه خواهد می‌کند، پس همیشه با اینان باش و از آنان که برای تو ذکر کردم بپرهیز مگر هنگامی که مردی از خاندان پیغمبر صلی الله علیه و آله و سلم قیام کند که سیصد و سیزده نفر مرد و پرچم پیغمبر صلی الله علیه و آله و سلم با اوست، و آهنگ مدینه نماید، و موقعی که از بیابان «بیداء» عبور کند می‌گوید: اینجا جای کسانی است که زمین آنها را فرو برد، چنان که خدا می‌فرماید: أَفَأَمِنَ الَّذِينَ مَكَرُوا السَّيِّئَاتِ أَنْ يَخْسِفَ اللَّهُ بِهِمُ الْأَرْضَ أَوْ يَأْتِيَهُمُ الْعَذَابُ مِنْ حَيْثُ لَا يَشْعُرُونَ أَوْ يَأْخُذَهُمْ فِي تَقْلِبِهِمْ فَمَا هُمْ بِمُعْجِزِينَ.

شماره: ۹۷: امام زمان علیه السلام

کد آیه: ۱۶ / ۸۴

{ وَ يَوْمَ نَبَعْتُ مِنْ كُلِّ أُمَّةٍ شَهِيدًا ثُمَّ لَا يُؤْذَنُ لِلَّذِينَ كَفَرُوا وَ لَا هُمْ يُسْتَعْتَبُونَ }

(به خاطر بیاورید) روزی را که از هر امتی گواهی بر آنان برمی‌انگیزیم سپس به آنان که کفر ورزیدند، اجازه (سخن گفتن) داده نمی‌شود و اجازه عذرخواهی و تقاضای عفو به آنان نمی‌دهند!

علی بن ابراهیم فی تفسیر قوله تعالی: «وَ يَوْمَ نَبَعْتُ مِنْ كُلِّ أُمَّةٍ شَهِيدًا»، قال: قال الصادق عليه السلام: لِكُلِّ زَمَانٍ وَ أُمَّةٍ إِمَامٌ، تَبَعْتُ كُلَّ أُمَّةٍ مَعَ إِمَامِهَا. ۱۸۳

علی بن ابراهیم در تفسیر قول خداوند تعالی: «وَ يَوْمَ نَبَعْتُ مِنْ كُلِّ أُمَّةٍ شَهِيدًا»، روایت می‌کند از امام صادق علیه السلام که فرمودند:

برای هر زمانی و امتی، امامی هست که در قیامت هر امتی با امام خودشان برانگیخته می شوند.

شماره: ۹۸: رجعت امام حسین علیه السلام

کد آیه: ۶ تا ۴ / ۱۷

{وَقَضَيْنَا إِلَىٰ بَنِي إِسْرَائِيلَ فِي الْكِتَابِ لَتُفْسِدُنَّ فِي الْأَرْضِ مَرَّتَيْنِ وَلَتَعْلُنَّ عُلُوًّا كَبِيرًا (۴) فَإِذَا جَاءَ وَعْدُ أُولَاهُمَا بَعَثْنَا عَلَيْكُمْ عِبَادًا لَنَا أُولَىٰ بَأْسٍ شَدِيدٍ فَجَاسُوا خِلَالَ الدِّيَارِ وَكَانَ وَعْدًا مَفْعُولًا (۵) ثُمَّ رَدَدْنَا لَكُمُ الْكَرَّةَ عَلَيْهِمْ وَأَمْدَدْنَاكُمْ بِأَمْوَالٍ وَبَنِينَ وَجَعَلْنَاكُمْ أَكْثَرَ نَفِيرًا (۶)}

ما به بنی اسرائیل در کتاب (تورات) اعلام کردیم که دو بار در زمین فساد خواهید کرد، و برتری جویی بزرگی خواهید نمود. (۴) هنگامی که نخستین وعده فرا رسد، گروهی از بندگان پیکارجوی خود را بر ضد شما می‌انگیزیم، خانه‌ها را جستجو می‌کنند و این وعده‌ای است قطعی! (۵) سپس شما را بر آنها چیره می‌کنیم و شما را به وسیله داراییها و فرزندان کمکی خواهیم کرد و نفرات شما را بیشتر (از دشمن) قرار می‌دهیم. (۶)

۱ - عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْقَاسِمِ الْبَطَلِ، عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ فِي قَوْلِهِ: «وَقَضَيْنَا إِلَىٰ بَنِي إِسْرَائِيلَ فِي الْكِتَابِ لَتُفْسِدُنَّ فِي الْأَرْضِ مَرَّتَيْنِ»، قَالَ: قَتَلَ عَلِيُّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ عَلَيْهِمَا السَّلَامُ، وَطَعَنُ الْحَسَنِ عَلَيْهِ السَّلَامُ «وَلَتَعْلُنَّ عُلُوًّا كَبِيرًا»، قَالَ: قَتَلَ الْحُسَيْنَ عَلَيْهِ السَّلَامُ، فَإِذَا جَاءَ وَعْدُ أُولَاهُمَا، فَإِذَا جَاءَ نَصْرُ دَمِ الْحُسَيْنِ عَلَيْهِ السَّلَامُ بَعَثْنَا عَلَيْكُمْ عِبَادًا لَنَا، «أُولَىٰ بَأْسٍ شَدِيدٍ فَجَاسُوا خِلَالَ الدِّيَارِ»، قَوْمٌ يَبْعَثُهُمُ اللَّهُ قَبْلَ خُرُوجِ الْقَائِمِ عَلَيْهِ السَّلَامُ، فَلَا يَدْعُونَ وَتَرًا، لِأَلِ مُحَمَّدٍ إِلَّا قَتْلَهُ، «وَكَانَ وَعْدًا مَفْعُولًا»، خُرُوجِ الْقَائِمِ عَلَيْهِ السَّلَامُ، «ثُمَّ رَدَدْنَا لَكُمُ الْكَرَّةَ عَلَيْهِمْ»، خُرُوجِ الْحُسَيْنِ عَلَيْهِ السَّلَامُ، يَخْرُجُ فِي سَعِينٍ مِنْ أَصْحَابِهِ، عَلَيْهِمُ الْبَيْضُ، الْمَذْهَبَةُ لِكُلِّ بَيْضَةٍ وَجِهَانِ، الْمُؤَدُّونَ إِلَى النَّاسِ أَنَّ هَذَا الْحُسَيْنِ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَدْ خَرَجَ حَتَّىٰ لَا يَشُكَّ الْمُؤْمِنُونَ فِيهِ، وَأَنَّهُ لَيْسَ بِدَجَالٍ وَلَا شَيْطَانٍ، وَالْحُجَّةُ الْقَائِمُ بَيْنَ أَظْهَرِهِمْ، فَإِذَا اسْتَبَقَتْ الْمَعْرِفَةُ فِي قُلُوبِ الْمُؤْمِنِينَ أَنَّهُ الْحُسَيْنُ عَلَيْهِ السَّلَامُ، جَاءَ الْحُجَّةُ الْمَوْتُ، فَيَكُونُ الَّذِي يُعَسَّلُهُ وَيُكْفَنُهُ وَيُحْنَطُهُ وَيُلْحَدُهُ فِي حُفْرَتِهِ الْحُسَيْنُ بْنُ عَلِيٍّ عَلَيْهِمَا السَّلَامُ، وَلَا يَلِي الْوَصِيَّ إِلَّا الْوَصِيُّ. ۱۸۴

عبد الله بن قاسم بطل در باره‌ی آیه شریفه: «وَقَضَيْنَا إِلَىٰ بَنِي إِسْرَائِيلَ فِي الْكِتَابِ لَتُفْسِدُنَّ فِي الْأَرْضِ مَرَّتَيْنِ» از امام صادق علیه السلام روایت می‌کند که حضرت فرمودند: این آیه به کشتن علی بن ابی طالب علیه السلام و نیزه زدن به امام حسن علیه السلام نظر دارد، و آیه: «وَلَتَعْلُنَّ عُلُوًّا كَبِيرًا»، حاکی از کشته شدن امام حسین علیه السلام است، و آیه: «فَإِذَا جَاءَ وَعْدُ أُولَاهُمَا»، حکایت از ریخته شدن خون حسین علیه السلام دارد، و آیه: «بَعَثْنَا عَلَيْكُمْ عِبَادًا لَنَا أُولَىٰ بَأْسٍ شَدِيدٍ فَجَاسُوا خِلَالَ الدِّيَارِ»، بر مردمی دلالت دارد که خداوند پیش از ظهور امام قائم علیه السلام می‌فرستد و هیچ کس را، که مسئول خونی است، در خاندان حضرت محمد صلی الله علیه و آله و سلم وانگذارند مگر آنکه او را بکشند، «وَكَانَ وَعْدًا مَفْعُولًا» یعنی ظهور امام قائم علیه السلام، و مقصود از آیه شریفه: «ثُمَّ رَدَدْنَا لَكُمُ الْكَرَّةَ عَلَيْهِمْ» رجعت امام حسین علیه السلام است با هفتاد تن از یاران وفادار خود که کلاه خودهای زرین بر سر دارند از دو سو و به مردم خبر می‌دهند که این حسین علیه السلام است که رجعت کرده و بیرون آمده تا هیچ مؤمنی در باره‌ی آن حضرت شک و تردید نکند و بدون تردید، او دجال و شیطان نیست، و هنوز حجت بن الحسن علیهما السلام میان مردم است، و چون در دل مؤمنان استوار شود که او حسین علیه السلام است، اجل امام دوازدهم که حجت است فرا رسد، و همان امام حسین علیه السلام خواهد بود که او را غسل می‌دهد و کفن و حنوط می‌کند و به خاکش می‌سپارد، و عهده‌دار تجهیز جنازه وصی نشود مگر وصی و امام.

۲ - عَنْ حُمْرَانَ عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ: كَانَ يَقْرَأُ «بَعَثْنَا عَلَيْكُمْ عِبَادًا لَنَا أُولَىٰ بَأْسٍ شَدِيدٍ»، ثُمَّ قَالَ: وَهُوَ الْقَائِمُ وَأَصْحَابُهُ أُولَىٰ بَأْسٍ شَدِيدٍ. ۱۸۵

حمران بن اعین از حضرت امام محمد باقر علیه السلام روایت می‌کند که این آیه را میخواند: «بَعَثْنَا عَلَيْكُمْ عِبَادًا لَنَا أَوْلَىٰ بَأْسٍ شَدِيدٍ»، و می‌فرمودند: این بندگان خدا، قائم ما و یاران او هستند که سخت نیرومند می‌باشند.

شماره: ۹۹: وعده‌ی آخر

کد آیه: ۸ و ۱۷ / ۷

{إِنْ أَحْسَنْتُمْ أَحْسَنْتُمْ لِأَنْفُسِكُمْ وَإِنْ أَسَأْتُمْ فَلَهَا فَإِذَا جَاءَ وَعْدُ الْآخِرَةِ لِيُسْوُوا وُجُوهَكُمْ وَ لِيَدْخُلُوا الْمَسْجِدَ كَمَا دَخَلُوهُ أَوَّلَ مَرَّةٍ وَ لِيَتَّبِعُوا مَا عَلَّمُوا تَتْبِيرًا (۷) عَسَىٰ رَبُّكُمْ أَنْ يَرْحَمَكُم وَ إِنْ عُدْتُمْ عُدْنَا وَ جَعَلْنَا جَهَنَّمَ لِلْكَافِرِينَ حَصِيرًا (۸)}

اگر نیکی کنید، به خودتان نیکی می‌کنید و اگر بدی کنید باز هم به خود می‌کنید. و هنگامی که وعده دوم فرا رسد، آثار غم و اندوه در صورتهایتان ظاهر می‌شود و داخل مسجد (الاقصی) می‌شوند همان گونه که بار اول وارد شدند و آنچه را زیر سلطه خود می‌گیرند، در هم می‌کوبند. (۷) امید است پروردگارتان به شما رحم کند! هر گاه برگردید، ما هم باز می‌گردیم و جهنم را برای کافران، زندان سختی قرار دادیم. (۸)

فی تفسیر علی بن ابراهیم، فی قوله تعالى: «إِنْ أَحْسَنْتُمْ أَحْسَنْتُمْ لِأَنْفُسِكُمْ وَ إِنْ أَسَأْتُمْ فَلَهَا فَإِذَا جَاءَ وَعْدُ الْآخِرَةِ»، يَعْنِي الْقَائِمَ صَلَوَاتُ اللَّهِ عَلَيْهِ وَ أَصِيحَابَهُ، «لِيُسْوُوا وُجُوهَكُمْ»، يَعْنِي تَسْوُدُ وُجُوهَهُمْ، «وَ لِيَدْخُلُوا الْمَسْجِدَ كَمَا دَخَلُوهُ أَوَّلَ مَرَّةٍ»، يَعْنِي رَسُولَ اللَّهِ وَ أَصِيحَابَهُ، «وَ لِيَتَّبِعُوا مَا عَلَّمُوا تَتْبِيرًا»، أَيْ يَغْلِبُوا عَلَيْكُمْ فَيَقْتُلُوكُمْ ثُمَّ عَطَفَ عَلَىٰ آلِ مُحَمَّدٍ عَلَيْهِمُ السَّلَامُ، فَقَالَ: «عَسَىٰ رَبُّكُمْ أَنْ يَرْحَمَكُم أَيْ يَنْصُرَكُمْ عَلَىٰ عِدْوِكُمْ»، ثُمَّ خَاطَبَ بَنِي أُمَيَّةَ، فَقَالَ: «وَ إِنْ عُدْتُمْ عُدْنَا»، يَعْنِي إِنْ عُدْتُمْ بِالسُّفْيَانِيِّ عُدْنَا بِالْقَائِمِ مِنْ آلِ مُحَمَّدٍ عَلَيْهِمُ السَّلَامُ. ۱۸۶.

در تفسیر علی بن ابراهیم قمی آمده در قول خداوند تعالی: «إِنْ أَحْسَنْتُمْ أَحْسَنْتُمْ لِأَنْفُسِكُمْ وَ إِنْ أَسَأْتُمْ فَلَهَا فَإِذَا جَاءَ وَعْدُ الْآخِرَةِ»، اگر نیکی کنید، نیکی بینید، و اگر بد کنید بدی یابید و چون وعده دیگر فرا رسد یعنی قائم آل محمد علیه السلام و یارانش قیام کنند، «لِيُسْوُوا وُجُوهَكُمْ»، صورتهای شما سیاه گردد، «وَ لِيَدْخُلُوا الْمَسْجِدَ كَمَا دَخَلُوهُ أَوَّلَ مَرَّةٍ»، و با یارانش به مسجد الحرام در آیند مانند روزی که پیغمبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم و امیر المؤمنین علیه السلام و سپاه اسلام نخستین بار در آمدند، «وَ لِيَتَّبِعُوا مَا عَلَّمُوا تَتْبِيرًا»، تا دولت و شوکت شما را سخت تباہ گردانند: یعنی بر شما غلبه یافته همه‌ی شما را از دم شمشیر بگذرانند، سپس پروردگار جهان عطف توجهی به آل پیغمبر علیهم السلام نموده و می‌فرماید: «عَسَىٰ رَبُّكُمْ أَنْ يَرْحَمَكُم»، خدای به شما ترحم خواهد کرد و شما را بر دشمنانتان پیروز گرداند، آنگاه بنی امیه را مخاطب ساخته و می‌فرماید: «وَ إِنْ عُدْتُمْ عُدْنَا» یعنی: اگر شما با شوکت سفیانی خروج کنید، دولت حق نیز با ظهور قائم آل محمد علیه السلام قیام خواهد کرد.

شماره: ۱۰۰: منصور

کد آیه: ۳۳ / ۱۷

{... وَ مَنْ قَتَلَ مَظْلُومًا فَقَدْ جَعَلْنَا لَوْلِيَهُ سُلْطَانًا فَلَا يُسْرِفُ فِي الْقَتْلِ إِنَّهُ كَانَ مَنْصُورًا}

... و آن کس که مظلوم کشته شده، برای ولیش سلطه (و حق قصاص) قرار دادیم اما در قتل اسراف نکند، چرا که او مورد حمایت است!

۱- فی تفسیر فرات بن ابراهیم جَعْفَرُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْفَزَارِيُّ مُعَنَّأً عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ فِي قَوْلِهِ تَعَالَى: «وَ مَنْ قَتَلَ مَظْلُومًا فَقَدْ جَعَلْنَا لَوْلِيَهُ سُلْطَانًا»، قَالَ: الْحَسَنِ، فَلَا يُسْرِفُ فِي الْقَتْلِ إِنَّهُ كَانَ مَنْصُورًا، قَالَ: سَمِيَ اللَّهُ الْمَهْدِيَّ الْمَنْصُورَ كَمَا سَمِيَ أَحْمَدُ وَ مُحَمَّدُ وَ محمود وَ كَمَا سَمِيَ عِيسَى الْمَسِيحَ عَلَيْهِمُ السَّلَامُ. ۱۸۷.

فرات بن ابراهیم کوفی در تفسیر خود از امام محمد باقر علیه السلام روایت کرده که آن حضرت در تفسیر آیه شریفه: «وَمَنْ قُتِلَ مَظْلُوماً» فرمودند: او حسین بن علی علیه السلام است و بقیه آیه: «فَقَدْ جَعَلْنَا لَوْلِيَّهِ سُلْطَانًا فَلَا يُشِيرِفُ فِي الْقَتْلِ إِنَّهُ كَانَ مَنْصُوراً»، مقصود امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف است که نامش در آیه «منصور» می‌باشد چنان که خداوند احمد و محمد را محمود و عیسی را مسیح خوانده است.

۲- عَنْ الْحَجَّالِ عَنْ بَعْضِ أَصْحَابِهِ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ: سَأَلْتُهُ عَنْ قَوْلِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ: «وَمَنْ قُتِلَ مَظْلُوماً فَقَدْ جَعَلْنَا لَوْلِيَّهِ سُلْطَانًا فَلَا يُشِيرِفُ فِي الْقَتْلِ»، قَالَ: نَزَلَتْ فِي الْحُسَيْنِ عَلَيْهِ السَّلَامُ لَوْ قَتَلَ وَوَلِيَّهُ أَهْلَ الْأَرْضِ بِهِ مَا كَانَ مُشِيرِفاً، وَوَلِيَّهُ الْقَائِمُ عَلَيْهِ السَّلَامُ ۱۸۸.

حجّال از قول برخی از اصحاب امام صادق علیه السلام گوید: از آن حضرت پرسیدم از گفتار خدای عز و جل: «و هر که به ستم کشته شود برای ولی او تسلطی داده‌ایم اما در کشتن زیاده روی نکند»، حضرت فرمودند: در باره‌ی حسین علیه السلام نازل گشته و اگر مردم روی زمین به خاطر او کشته شوند اسراف نشده است.

۳- عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سِنَانٍ عَنْ رَجُلٍ قَالَ: سَأَلْتُ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ فِي قَوْلِهِ تَعَالَى: «وَمَنْ قُتِلَ مَظْلُوماً فَقَدْ جَعَلْنَا لَوْلِيَّهِ سُلْطَانًا فَلَا يُشِيرِفُ فِي الْقَتْلِ إِنَّهُ كَانَ مَنْصُوراً»، قَالَ: ذَلِكَ قَائِمُ آلِ مُحَمَّدٍ يَخْرُجُ فَيَقْتُلُ بِدَمِ الْحُسَيْنِ عَلَيْهِ السَّلَامُ فَلَوْ قَتَلَ أَهْلَ الْأَرْضِ لَمْ يَكُنْ مُشِيرِفاً، وَقَوْلُهُ: فَلَا يُشِيرِفُ فِي الْقَتْلِ، لَمْ يَكُنْ لِيُضَعَّ شَيْئاً يَكُونُ سَرِفاً، ثُمَّ قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ: يَقْتُلُ وَاللَّهِ ذَرَارِيَّ قَتَلَهُ الْحُسَيْنِ عَلَيْهِ السَّلَامُ بِفَعَالٍ آبَائِهَا. ۱۸۹

از محمد بن سنان، از شخصی نقل نموده که وی گفت: از حضرت امام صادق علیه السلام از تفسیر آیه شریفه: «وَمَنْ قُتِلَ مَظْلُوماً فَقَدْ جَعَلْنَا لَوْلِيَّهِ سُلْطَانًا فَلَا يُشِيرِفُ فِي الْقَتْلِ إِنَّهُ كَانَ مَنْصُوراً»، پرسیدم، حضرت فرمودند: مقصود از «ولی» قائم آل محمد علیهم السلام بوده که خروج نموده و به خون خواهی حضرت سید الشهداء علیه السلام، شروع به کشتن می‌نماید به طوری که اگر اهل زمین را بکشد اسراف نکرده است، و در ذیل این فقره از آیه «فلا یشرّف فی القتل» می‌فرمایند: حضرت قائم علیه السلام اقدام به چیزی که اسراف محسوب شود نمی‌کنند. سپس امام صادق علیه السلام فرمودند: به خدا قسم! حضرت قائم علیه السلام اعقاب کشتگان سید الشهداء علیه السلام را به واسطه‌ی عمل آباء و اجدادشان، خواهد کشت.

۴- عَنْ سَلَامِ بْنِ الْمُسَيَّبِ عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ فِي قَوْلِهِ: «وَمَنْ قُتِلَ مَظْلُوماً فَقَدْ جَعَلْنَا لَوْلِيَّهِ سُلْطَانًا فَلَا يُشِيرِفُ فِي الْقَتْلِ إِنَّهُ كَانَ مَنْصُوراً»، قَالَ: هُوَ الْحُسَيْنُ بْنُ عَلِيٍّ عَلَيْهِمَا السَّلَامُ، قُتِلَ مَظْلُوماً وَنَحْنُ أَوْلِيَاؤُهُ وَالْقَائِمُ مِنَّا إِذَا قَامَ طَلَبَ بِنَارِ الْحُسَيْنِ عَلَيْهِ السَّلَامُ، فَيَقْتُلُ حَتَّى يُقَالَ قَدْ أُشِيرِفَ فِي الْقَتْلِ، وَقَالَ: الْمَقْتُولُ الْحُسَيْنُ وَوَلِيَّهُ الْقَائِمُ وَالْأَشْرَافُ فِي الْقَتْلِ أَنْ يَقْتُلَ غَيْرَ قَاتِلِهِ إِنَّهُ كَانَ مَنْصُوراً فَإِنَّهُ لَا يَذْهَبُ مِنَ الدُّنْيَا حَتَّى يُنْتَصَرَ بِرَجُلٍ مِنْ آلِ رَسُولِ اللَّهِ عَلَيْهِمُ الصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ، يَمْلَأُ الْأَرْضَ قِسْطاً وَعَدْلًا كَمَا مِلَّتْ جَوْرًا وَظُلماً. ۱۹۰

سلام بن مستنیر از امام محمد باقر علیه السلام روایت می‌کند که در تفسیر آیه: «وَمَنْ قُتِلَ مَظْلُوماً» الی آخره، می‌فرمایند: منظور از این آیه امام حسین علیه السلام می‌باشند، زیرا آن بزرگوار مظلومانه شهید شدند و ما امامان خونخواه آن حضرت هستیم، هنگامی که قائم ما خاندان قیام کند خون امام حسین علیه السلام را طلب خواهد کرد، او به قدری از قتل امام حسین را می‌کشد که خواهند گفت: در قتل اسراف می‌کند، امام باقر علیه السلام فرمودند: منظور از مقتول، امام حسین و منظور از خونخواه حضرت قائم و منظور از اسراف در قتل کشتن غیر قاتل می‌باشد و منظور از یاری شدن این است که از دنیا نخواهد رفت تا اینکه مردی از آل رسول صلی الله علیه و آله و سلم، زمین را پر از عدل و داد کند همان طور که پر از ظلم و ستم شده باشد و او را یاری نماید.

شماره: ۱۰۱: پشت سر امام زمان علیه السلام

{يَوْمَ نَدْعُوا كُلَّ أُنَاسٍ بِإِمَامِهِمْ فَمَنْ أُوْتِيَ كِتَابَهُ بِيَمِينِهِ فَأُولَئِكَ يَقْرَءُونَ كِتَابَهُمْ وَلَا يُظَلَّمُونَ فِتْيَانًا}

(به یاد آورید) روزی را که هر گروهی را با پیشوایشان می‌خوانیم! کسانی که نامه عملشان به دست راستشان داده شود، آن را (با شادی و سرور) می‌خوانند و بقدر رشته شکاف هسته خرمایی به آنان ستم نمی‌شود!

۱ - عَنْ دَاوُدَ بْنِ سُلَيْمَانَ قَالَ: حَدَّثَنِي الرَّضَا عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ فِي قَوْلِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ: «يَوْمَ نَدْعُوا كُلَّ أُنَاسٍ بِإِمَامِهِمْ»، قَالَ: يَدْعُونَ بِإِمَامِ زَمَانِهِمْ وَكِتَابِ رَبِّهِمْ وَسُنَّةِ نَبِيِّهِمْ. ۱۹۱

داود بن سلیمان از حضرت امام رضا علیه السلام نقل می‌کند که حضرت فرمودند: رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم در باره‌ی سخن خدای عز و جل: «یوم ندعوا کل اناس بامامهم»، فرمودند: در روز قیامت هر گروهی به نام امام زمانشان و کتاب خدا و سنت پیامبرشان فرا خوانده می‌شوند.

۲ - عَنِ الْفَضْلِ بْنِ يَسَّارٍ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ عَنْ قَوْلِ اللَّهِ تَبَارَكَ وَتَعَالَى: «يَوْمَ نَدْعُوا كُلَّ أُنَاسٍ بِإِمَامِهِمْ»، فَقَالَ: يَا فَضْلُ! اعْرِفْ إِمَامَكَ، فَإِنَّكَ إِذَا عَرَفْتَ إِمَامَكَ لَمْ يَضُرَّكَ تَقَدُّمَ هَذَا الْأَمْرِ أَوْ تَأَخُّرَهُ، وَمَنْ عَرَفَ إِمَامَهُ ثُمَّ مَاتَ قَبْلَ أَنْ يَقُومَ صَاحِبُ هَذَا الْأَمْرِ، كَانَ بِمَنْزِلَةِ مَنْ كَانَ قَاعِدًا فِي عَسْكَرِهِ، لَأَ، بَلْ بِمَنْزِلَةِ مَنْ قَعَدَ تَحْتَ لَوَائِهِ قَالَ: وَقَالَ بَعْضُ أَصْحَابِهِ بِمَنْزِلَةِ مَنْ اسْتَشْهَدَ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ. ۱۹۲

فضیل بن یسار گوید: از امام صادق علیه السلام در باره‌ی قول خدای تعالی: «روزی که هر دسته از مردم را به امامشان می‌خوانیم»، پرسیدم، حضرت فرمودند: ای فضیل! تو امام خود را بشناس، زیرا هر گاه امامت را شناختی تقدّم یا تأخّر این امر زیبایی به تو نمی‌رساند، کسی که امامش را بشناسد و پیش از قیام صاحب الامر بمیرد، مانند کسی است که در لشکر آن حضرت بوده است، نه، بلکه مانند کسی است که زیر پرچم آن حضرت نشسته باشد، در اینجا یکی از اصحابش گفت: مانند کسی است که در رکاب رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم شهید شده باشد.

۳ - عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سِنَانٍ قَالَ: قُلْتُ لِأَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ: «يَوْمَ نَدْعُوا كُلَّ أُنَاسٍ بِإِمَامِهِمْ»، قَالَ: إِمَامِهِمُ الَّذِي بَيْنَ أَظْهُرِهِمْ وَهُوَ قَائِمُ أَهْلِ زَمَانِهِ. ۱۹۳

عبد الله بن سنان گوید: به امام صادق علیه السلام عرض کردم: مقصود از این آیه چیست؟: «روزی که هر مردمی را به امامشان خوانیم»، حضرت فرمودند: مقصود امامی است که در میان آنهاست و او قائم اهل زمان خود است.

شماره: ۱۰۲: رجعت کوردلان

کد آیه: ۱۷ / ۷۲

{وَمَنْ كَانَ فِي هَذِهِ أَعْمَى فَهُوَ فِي الْآخِرَةِ أَعْمَى وَأَضَلُّ سَبِيلًا}

اما کسی که در این جهان (از دیدن چهره حق) نابینا بوده است، در آخرت نیز نابینا و گمراه‌تر است!
عَنْ أَبِي بَصِيرٍ عَنْ أَحَدِهِمَا عَلَيْهِمَا السَّلَامُ، فِي قَوْلِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ: «وَمَنْ كَانَ فِي هَذِهِ أَعْمَى فَهُوَ فِي الْآخِرَةِ أَعْمَى وَأَضَلُّ سَبِيلًا»، قَالَ: فِي الرَّجْعَةِ. ۱۹۴

از ابو بصیر روایت است که امام صادق علیه السلام یا امام باقر علیه السلام درباره‌ی قول خداوند عز و جل: «کسی که در این جهان از دیدن چهره حق نابیناست، در آخرت نیز نابینا و گمراه‌تر است»، فرمودند: این مربوط به رجعت است.

شماره: ۱۰۳: نابودی دولتهای باطل

کد آیه: ۱۷ / ۸۱

{وَقُلْ جَاءَ الْحَقُّ وَزَهَقَ الْبَاطِلُ إِنَّ الْبَاطِلَ كَانَ زَهُوقًا}

و بگو: «حق آمد، و باطل نابود شد یقیناً باطل نابود شدنی است!»

۱ - عَنْ حَكِيمَةَ فِي خَيْرِ طَوِيلٍ وَ فِيهِ وَ لَمَّا وُلِدَ الْقَائِمُ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَتْ: وَ لَمَّا وُلِدَ كَانَ نَظِيفًا مَفْرُوعًا مِنْهُ، وَ عَلَى ذِرَاعِهِ الْأَيْمَنِ مَكْتُوبٌ: «جَاءَ الْحَقُّ وَ زَهَقَ الْبَاطِلُ إِنَّ الْبَاطِلَ كَانَ زَهُوقًا». ۱۹۵

از حکیمه خاتون عمه‌ی امام عسکری علیه السلام در خبری طولانی نقل شده: که چون حضرت قائم علیه السلام متولد شدند پاک و مطهر بودند و از آلودگی مفروع، و بر بازوی راستشان نوشته بود: «جَاءَ الْحَقُّ وَ زَهَقَ الْبَاطِلُ إِنَّ الْبَاطِلَ كَانَ زَهُوقًا».

۲ - عَنْ أَبِي حمزة، عن أبي جعفر عليه السلام، في قوله عز وجل: «وَقُلْ جَاءَ الْحَقُّ وَ زَهَقَ الْبَاطِلُ إِنَّ الْبَاطِلَ كَانَ زَهُوقًا»، قال: إذا قام القائم أذهب دولة الباطل. ۱۹۶

ابو حمزه روایت نموده که حضرت باقر علیه السلام در باره‌ی قول خداوند تعالی: «وَقُلْ جَاءَ الْحَقُّ وَ زَهَقَ الْبَاطِلُ إِنَّ الْبَاطِلَ كَانَ زَهُوقًا»، فرمودند: وقتی قائم ما ظهور کند دولت باطل از میان می‌رود.

شماره: ۱۰۴: وقایع قبل از ظهور

کد آیه: ۱۹ / ۳۷

{فَاخْتَلَفَ الْأَحْزَابُ مِنْ بَيْنِهِمْ فَوَيْلٌ لِلَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ مَشْهَدِ يَوْمٍ عَظِيمٍ}

ولی (بعد از او) گروه‌هایی از میان پیروانش اختلاف کردند وای به حال کافران از مشاهده روز بزرگ (رستاخیز)!

عَنْ جَابِرِ الْجُعْفِيِّ عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ يَقُولُ: الزَّمِ الْأَرْضَ لَا تُحَرِّكَنَّ يَدَكَ وَ لَا رِجْلَكَ أَبَدًا حَتَّى تَرَى عِلَامَاتٍ أَذْكَرَهَا لَكَ فِي سَنَةِ، وَ تَرَى مُنَادِيًا يَنَادِي بِدِمَشْقَ وَ حَسِيفَ بَقْرِيَّةٍ مِنْ قُرَاهَا، وَ يَسْقُطُ طَائِفَةٌ مِنْ مَسْجِدِهَا، فَإِذَا رَأَيْتَ التُّرُوكَ جَاؤُوهَا، فَأَقْبَلَتِ التُّرُوكُ حَتَّى نَزَلَتِ الْجَزِيرَةَ، وَ أَقْبَلَتِ الرُّومُ حَتَّى نَزَلَتِ الرَّمْلَةَ، وَ هِيَ سِنَّةُ اخْتِلَافٍ فِي كُلِّ أَرْضٍ مِنْ أَرْضِ الْعَرَبِ، وَ إِنَّ أَهْلَ الشَّامِ يَخْتَلِفُونَ عِنْدَ ذَلِكَ عَلَى ثَلَاثِ رَايَاتٍ، الْأَصْهَبِ وَ الْأَبْعَ وَ السُّفْيَانِيَّ مَعَ بَنِي ذَنْبِ الْحِمَارِ مُضْرُ، وَ مَعَ السُّفْيَانِيَّ أَحْوَالَهُ مِنْ كَلْبٍ فَيَظْهَرُ السُّفْيَانِيُّ وَ مَنْ مَعَهُ عَلَى بَنِي ذَنْبِ الْحِمَارِ، حَتَّى يَفْتُلُوا قَتْلًا لَمْ يَقْتُلْهُ شَيْءٌ قَطُّ، وَ يَحْضُرُ رَجُلٌ بِدِمَشْقَ فَيَقْتُلُ هُوَ وَ مَنْ مَعَهُ قَتْلًا لَمْ يَقْتُلْهُ شَيْءٌ قَطُّ وَ هُوَ مِنْ بَنِي ذَنْبِ الْحِمَارِ، وَ هِيَ الْآيَةُ الَّتِي يَقُولُ اللَّهُ تَبَارَكَ وَ تَعَالَى: «فَاخْتَلَفَ الْأَحْزَابُ مِنْ بَيْنِهِمْ فَوَيْلٌ لِلَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ مَشْهَدِ يَوْمٍ عَظِيمٍ»

۱۹۷...

از جابر جعفی روایت است که حضرت امام محمد باقر علیه السلام فرمودند: در جای خود بنشین و حرکتی از خود نشان مده، تا آنگاه که علائمی را که در سال طاق روی می‌دهد و من اکنون برای تو ذکر می‌کنم ببینی ... تا آنجا که فرمودند: و آن اینکه کسی از دمشق صدائی می‌زند، و در یکی از دهات آن فرورفتگی پدید می‌آید، و قسمتی از مسجد آن فرو می‌ریزد، و می‌بینی که طایفه ترک از آنجا (دمشق) می‌گذرند و در جزیره (موصل) فرود می‌آیند، رومیان هم در رمله فرود آیند و آن سالی است که در تمام سرزمین عرب اختلافات روی می‌دهد، اهل شام بر گرد سه پرچم مختلف جمع می‌شوند، یکی زرد و سفید و دیگر سرخ و سفید و سومی پرچم سفیانی است، سفیانی با دائی‌هایش که از قبیله کلب می‌باشند خروج می‌کند و بر قبیله بنی ذنب الحمار از قبیله مضر حمله می‌آورد و جنگی می‌کند که تا آن روز چنان جنگی به وقوع نپیوسته است، سپس مردی از بنی ذنب به دمشق می‌آید و با همراهانش طوری کشته می‌شود که کسی را بدان گونه نکشته باشند، اینست معنی آیه شریفه: «فَاخْتَلَفَ الْأَحْزَابُ مِنْ بَيْنِهِمْ فَوَيْلٌ لِلَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ مَشْهَدِ يَوْمٍ عَظِيمٍ»، یعنی: «طوائفی از میان مردم به جان هم می‌افتند. وای بر کفاری که آن روز بزرگ در آن جنگ شرکت می‌جویند».

شماره: ۱۰۵: وعده‌ی رجعت به اسماعیل بن حزقیل علیهما السلام

کد آیه: ۵۴ / ۱۹

{وَاذْكُرْ فِي الْكِتَابِ إِسْمَاعِيلَ إِنَّهُ كَانَ صَادِقَ الْوَعْدِ وَكَانَ رَسُولًا نَبِيًّا}

و در این کتاب (آسمانی) از اسماعیل (نیز) یاد کن، که او در وعده‌هایش صادق، و رسول و پیامبری (بزرگ) بود!

عَنْ بُرَيْدِ بْنِ مُعَاوِيَةَ الْعَجَلِيِّ قَالَ: قُلْتُ لِأَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ: يَا ابْنَ رَسُولِ اللَّهِ! أَخْبِرْنِي عَنْ إِسْمَاعِيلَ الَّذِي ذَكَرَهُ اللَّهُ فِي كِتَابِهِ حَيْثُ يَقُولُ: «وَاذْكُرْ فِي الْكِتَابِ إِسْمَاعِيلَ إِنَّهُ كَانَ صَادِقَ الْوَعْدِ وَكَانَ رَسُولًا نَبِيًّا»، أَمْ كَانَ إِسْمَاعِيلَ بْنَ إِبْرَاهِيمَ عَلَيْهِ السَّلَامُ فَإِنَّ النَّاسَ يَزْعُمُونَ أَنَّهُ إِسْمَاعِيلُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، فَقَالَ عَلَيْهِ السَّلَامُ: إِنَّ إِسْمَاعِيلَ مَاتَ قَبْلَ إِبْرَاهِيمَ وَإِنَّ إِبْرَاهِيمَ كَانَ حُجَّةً لِلَّهِ كُلَّهَا قَائِمًا صَاحِبَ شَرِيْعَةٍ فَإِلَى مَنْ أُرْسِلَ إِسْمَاعِيلُ إِذْنًا، فَقُلْتُ: جُعِلْتُ فِدَاكَ! فَمَنْ كَانَ؟ قَالَ عَلَيْهِ السَّلَامُ: ذَاكَ إِسْمَاعِيلُ بْنُ حَزْقِيلَ النَّبِيِّ عَلَيْهِمَا السَّلَامُ، بَعَثَهُ اللَّهُ إِلَى قَوْمِهِ فَكَذَّبُوهُ فَقَتَلُوهُ وَسَلَّحُوا وَجْهَهُ فَغَضِبَ اللَّهُ لَهُ عَلَيْهِمْ فَوَجَّهَ إِلَيْهِ أَسْطِطَائِيلَ مَلَكَ الْعَذَابِ فَقَالَ لَهُ: يَا إِسْمَاعِيلُ! أَنَا أَسْطِطَائِيلُ مَلَكُ الْعَذَابِ وَجَّهَنِي إِلَيْكَ رَبُّ الْعِزَّةِ لِأَعَذِبَ قَوْمَكَ بِأَنْوَاعِ الْعَذَابِ إِنْ شِئْتُمْ، فَقَالَ لَهُ إِسْمَاعِيلُ: لَا حَاجَةَ لِي فِي ذَلِكَ، فَأَوْحَى اللَّهُ إِلَيْهِ، فَمَا حَاجَتُكَ يَا إِسْمَاعِيلُ؟! فَقَالَ: يَا رَبِّ! إِنَّكَ أَخَذْتَ الْمِيثَاقَ لِنَفْسِكَ بِالرُّبُوبِيَّةِ وَلِمُحَمَّدٍ بِالنُّبُوَّةِ وَاللَّوْصِيَاءَةَ بِالْوَلَايَةِ وَأَخْبَرْتَنِي خَيْرَ خَلْقِكَ بِمَا تَفَعَّلُ أُمَّتَهُ بِالْحُسَيْنِ بْنِ عَلِيٍّ عَلَيْهِمَا السَّلَامُ مِنْ بَعِيدِ نَبِيِّهَا، وَإِنَّكَ وَعَدْتَنِي الْحُسَيْنَ عَلَيْهِ السَّلَامُ أَنْ تَكْرَهُ إِلَيَّ الدُّنْيَا حَتَّى يَنْتَقِمَ بِنَفْسِهِ مِمَّنْ فَعَلَ ذَلِكَ بِهِ، فَحَاجَتِي إِلَيْكَ يَا رَبِّ! أَنْ تَكْرَنِي إِلَى الدُّنْيَا حَتَّى أَنْتَقِمَ مِمَّنْ فَعَلَ ذَلِكَ بِي كَمَا تَكْرَهُ الْحُسَيْنَ عَلَيْهِ السَّلَامُ، فَوَعَدَ اللَّهُ إِسْمَاعِيلَ بْنَ حَزْقِيلَ ذَلِكَ فَهُوَ يُكْرَهُ مَعَ الْحُسَيْنِ عَلَيْهِ السَّلَامُ. ۱۹۸

برید بن معاویة العجلی روایت کرده که محضر امام صادق علیه السلام عرض کردم: ای پسر رسول خدا! خبر دهید به من از اسماعیل که حق تعالی در کتاب خودش از او یاد کرده و فرموده: «وَاذْكُرْ فِي الْكِتَابِ إِسْمَاعِيلَ إِنَّهُ كَانَ صَادِقَ الْوَعْدِ وَكَانَ رَسُولًا نَبِيًّا»، آیا مقصود اسماعیل بن ابراهیم علیهما السلام است، چه آنکه مردم این طور می‌پندارند که وی اسماعیل بن ابراهیم می‌باشد، امام علیه السلام فرمودند: اسماعیل پیش از حضرت ابراهیم از دنیا رفت و جناب ابراهیم علیه السلام حاجت قائم حق تعالی و صاحب شریعت بود و با این حال اسماعیل با چنین موقعیتی به جانب چه کسانی می‌توانست مبعوث باشد؟! راوی می‌گوید: محضر مبارکش عرض کردم: پس اسماعیل در آیه مذکور چه کسی است؟ حضرت فرمودند: وی اسماعیل بن حزقیل پیغمبر می‌باشد که خداوند متعال او را به جانب قومش مبعوث نمود و آنها وی را تکذیب کرده و کشتند و سپس پوست صورتش را کردند، پس خداوند به ایشان غضب نمود و اسطائیل را که فرشته‌ی عذاب است بر او نازل کرد، فرشته عرضه داشت: ای اسماعیل! من اسطائیل، فرشته‌ی عذاب می‌باشم پروردگار متعال من را نزد شما فرستاده تا قوم شما را به انواع عذاب‌ها عذاب نمایم و در صورتی که بخواهی ایشان را به بلاها و گرفتاری‌ها مبتلا سازم. اسماعیل به او فرمود: به این امر نیاز و احتیاجی ندارم، پس حق تعالی وحی فرستاد: ای اسماعیل! حاجت تو چیست؟ عرض کرد: پروردگار! از بندگان عهد و میثاق گرفتی که تو را ربّ و پروردگار دانسته و حضرت محمد صلی الله علیه و آله و سلم را پیغمبر و اوصیاء کرامش را ولی بدانند و به بهترین مخلوقات خبر دادی که امتش با حسین بن علی علیهما السلام بعد از پیامبران چه خواهند نمود، و به حسین علیه السلام وعده دادی که به دنیا رجعت می‌کند تا خودش از آن قوم جفا کار انتقام بگیرد، و حاجت من به تو ای پروردگار آن است که من را نیز به دنیا برگردانی تا انتقام خود را از ظالمین بگیرم، همان طوری که حسین علیه السلام را به دنیا بازگردانیدی، پس حق تعالی به اسماعیل بن حزقیل وعده داد او را با حسین بن علی سلام الله علیهما به دنیا برگرداند.

شماره: ۱۰۶: اهمیت قیام حضرت مهدی علیه السلام

کد آیه: ۱۹ / ۷۵

{قُلْ مَنْ كَانَ فِي الضَّلَالَةِ فَلْيَمْدُدْ لَهُ الرَّحْمَنُ مِدًّا حَتَّىٰ إِذَا رَأَوْا مَا يُوعَدُونَ إِمَّا الْعَذَابَ وَإِمَّا السَّاعِيَةَ فَسَيَعْلَمُونَ مَنْ هُوَ شَرٌّ مَكَانًا وَ أَضْعَفُ جُنْدًا}

بگو: «کسی که در گمراهی است، باید خداوند به او مهلت دهد تا زمانی که وعده الهی را با چشم خود ببینند: یا عذاب (این دنیا)، یا (عذاب) قیامت! (آن روز) خواهند دانست چه کسی جایش بدتر، و لشکرش ناتوانتر است!»

عَنْ أَبِي بَصِيرٍ عَنْ أَبِي عَبِيدٍ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ فِي خَبَرٍ طَوِيلٍ ... قُلْتُ: قَوْلُهُ تَعَالَى: «حَتَّىٰ إِذَا رَأَوْا مَا يُوعَدُونَ إِمَّا الْعَذَابَ وَإِمَّا السَّاعِيَةَ فَسَيَعْلَمُونَ مَنْ هُوَ شَرٌّ مَكَانًا وَ أَضْعَفُ جُنْدًا»، قَالَ: أَمَّا قَوْلُهُ: «حَتَّىٰ إِذَا رَأَوْا مَا يُوعَدُونَ»، فَهُوَ خُرُوجُ الْقَائِمِ عَلَيْهِ السَّلَامُ وَ هُوَ «السَّاعِيَةُ فَسَيَعْلَمُونَ» ذَلِكَ الْيَوْمَ مَا نَزَلَ بِهِمْ مِنَ اللَّهِ عَلَىٰ يَدَيْ قَائِمِهِ فَذَلِكَ قَوْلُهُ: «مَنْ هُوَ شَرٌّ مَكَانًا» يَعْنِي عِنْدَ الْقَائِمِ وَ أَضْعَفُ جُنْدًا... ۱۹۹

ابو بصیر گوید در خبری طولانی از امام صادق علیه السلام راجع به قول خداوند عز و جل، عرض کردم: خداوند می‌فرماید: «تا چون موعود خویش یا عذاب و یا رستاخیز را ببینند، خواهند دانست کیست که مکانش بدتر و سپاهش ناتوانتر است»، حضرت فرمودند: اما اینکه فرماید: «تا چون موعود خویش را ببینند»، آن خروج قائم علیه السلام و رستاخیز است، در آن روز خواهند دانست آنچه را که خداوند به دست قائمش بر آنها فرود می‌آورد، اینست که می‌فرماید: «کیست که مکانش بدتر (یعنی نزد قائم) و سپاهش ناتوانتر است»...

شماره: ۱۰۷: اخبار حضرت مهدی علیه السلام

کد آیه: ۲۰ / ۱۱۰

{يَعْلَمُ مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَ مَا خَلْفَهُمْ وَ لَا يُحِيطُونَ بِهِ عِلْمًا}

آنچه را پیش رو دارند، و آنچه را (در دنیا) پشت سر گذاشته‌اند می‌داند ولی آنها به (علم) او احاطه ندارند!

علی بن ابراهیم، فی قوله تعالی: «يَعْلَمُ مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَ مَا خَلْفَهُمْ وَ لَا يُحِيطُونَ بِهِ عِلْمًا»، قال: «ما بین ایدیهم»، ما مضی من اخبار الأنبياء، «و ما خلفهم»، من اخبار القائم علیه السلام ۲۰۰

علی بن ابراهیم در باره‌ی قول خداوند تعالی: «يَعْلَمُ مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَ مَا خَلْفَهُمْ وَ لَا يُحِيطُونَ بِهِ عِلْمًا»، گفت: «آنچه بر آنان گذشته»، یعنی آنچه از اخبار و جریانات پیامبران گذشته است و «آنچه در آینده خواهد آمد»، یعنی آنچه از اخبار حضرت قائم علیه السلام خواهد آمد.

شماره: ۱۰۸: یاد ظهور حضرت مهدی علیه السلام و خروج سفیانی

کد آیه: ۲۰ / ۱۱۳

{وَ كَذَلِكَ أَنْزَلْنَاهُ قُرْآنًا عَرَبِيًّا وَ صَرَّفْنَا فِيهِ مِنَ الْوَعِيدِ لَعَلَّهُمْ يَتَّقُونَ أَوْ يُحْدِثُ لَهُمْ ذِكْرًا}

و این گونه آن را قرآنی عربی [فصیح و گویا] نازل کردیم، و انواع وعیدها (و انذارها) را در آن بازگو نمودیم، شاید تقوا پیشه کنند یا برای آنان تذکری پدید آورد!

فی تفسیر القمی: «أَوْ يُحْدِثُ لَهُمْ ذِكْرًا»، یعنی: ما يُحْدِثُ مِنْ أَمْرِ الْقَائِمِ عَلَيْهِ السَّلَامُ وَ السُّفْيَانِيِّ ۲۰۱

علی بن ابراهیم در تفسیرش آورده: یعنی آنچه از امر و ماجرای حضرت قائم علیه السلام و سفیانی اتفاق می‌افتد.

شماره: ۱۰۹: عهد خداوند

کد آیه: ۲۰ / ۱۱۵

{وَلَقَدْ عَهِدْنَا إِلَىٰ آدَمَ مِنْ قَبْلِ فَنَسَىٰ وَكُنَّا لَهُ عَزْمًا}

پیش از این، از آدم پیمان گرفته بودیم اما او فراموش کرد و عزم استواری برای او نیافتیم!

۱- عَنْ حُمْرَانَ عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ: ... ثُمَّ أَخَذَ الْمِيثَاقَ عَلَى النَّبِيِّينَ، فَقَالَ: أَلَسْتُ بِرَبِّكُمْ وَ أَنَّ هَذَا مُحَمَّدٌ رَسُولِي وَ أَنَّ هَذَا عَلِيُّ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ، قَالُوا: بَلَىٰ فَتَبَيَّنَتْ لَهُمُ النَّبِيُّوَةُ وَ أَخَذَ الْمِيثَاقَ عَلَىٰ أَوْلَى الْعَزْمِ أَنَّنِي رَبُّكُمْ وَ مُحَمَّدٌ رَسُولِي وَ عَلِيُّ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ وَ أَوْصِيَةٌ يَأْوُهُ مِنْ بَعْدِهِ وَ لَهُ أَمْرِي وَ خَزَانُ عِلْمِي وَ أَنَّ الْمَهْدِيَّ أَنْتَصِرُ بِهِ لِإِدْبَانِي وَ أَظْهَرُ بِهِ دَوْلَتِي وَ أَنْتَقِمُ بِهِ مِنْ أَعْدَائِي وَ أُعْبَدُ بِهِ طَوْعًا وَ كَرْهًا، قَالُوا: أَفَرَزْنَا يَا رَبُّ وَ شَهِدْنَا وَ لَمْ يَجْحِدْ آدَمُ عَلَيْهِ السَّلَامُ وَ لَمْ يَقَرَّ فَتَبَيَّنَتْ الْعَزِيمَةُ لَهُوَلَاءِ الْخَمْسَةِ فِي الْمَهْدِيِّ عَلَيْهِ السَّلَامُ وَ لَمْ يَكُنْ لِآدَمَ عَزْمٌ عَلَى الْإِقْرَارِ بِهِ وَ هُوَ قَوْلُهُ عَزَّ وَ جَلَّ: «وَلَقَدْ عَهِدْنَا إِلَىٰ آدَمَ مِنْ قَبْلِ فَنَسَىٰ وَ لَمْ نَجِدْ لَهُ عَزْمًا». ۲۰۲

حمران از امام باقر علیه السلام روایت کرده که حضرت فرمودند: ... پروردگار از تمام پیغمبران عهد و پیمان گرفت، و فرمود: آیا من پروردگار شما نیستم و محمد صلی الله علیه و آله و سلم پیغمبر من نیست و علی امیر المؤمنین علیه السلام نمی‌باشد؟ همه عرض کردند: بلی همینطور است شما پروردگار ما و محمد صلی الله علیه و آله و سلم پیغمبر خاتم و رسول من است و علی امیر المؤمنین علیه السلام و اوصیاء بعد از او والیان و خزان علم من باشند و به وسیله‌ی مهدی علیه السلام یاری می‌کنم دین خود را، و انتقام می‌کشم از دشمنان خود و پرستش کرده می‌شوم از روی رغبت و کراهت، آن پیغمبران عرض کردند: پروردگار! ما اقرار و اعتراف داریم و گواهی می‌دهیم، آدم انکار نکرد فرموده پروردگار را نسبت به ولایت اوصیاء ولی اقرار و اعتراف هم نمود، پس آدم عزم و استواری نداشت بر اقرار به ولایت و آنهاییکه عزم راسخ داشتند به میثاق خود وفادار بودند و به آن عهد اقرار داشتند و فقط پنج نفر بودند حضرت نوح و حضرت ابراهیم و موسی و عیسی و پیغمبر خاتم صلی الله علیه و آله و سلم.

۲- عَنْ جَابِرٍ عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ فِي قَوْلِ اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ: «وَلَقَدْ عَهِدْنَا إِلَىٰ آدَمَ مِنْ قَبْلِ فَنَسَىٰ وَ لَمْ نَجِدْ لَهُ عَزْمًا»، قَالَ: عَهِدْنَا إِلَيْهِ فِي مُحَمَّدٍ وَ الْأَيْمَةِ مِنْ بَعْدِهِ فَتَرَكَ وَ لَمْ يَكُنْ لَهُ عَزْمٌ أَنَّهُمْ هَكَذَا وَ إِنَّمَا سُمِّيَ أَوْلُو الْعَزْمِ لِأَنَّهُ عَهِدَ إِلَيْهِمْ فِي مُحَمَّدٍ وَ الْأَوْصِيَاءِ مِنْ بَعْدِهِ وَ الْمَهْدِيِّ وَ سِيرَتِهِ وَ أَجْمَعَ عَزْمُهُمْ عَلَىٰ أَنَّ ذَلِكَ كَذَلِكَ وَ الْإِقْرَارِ بِهِ. ۲۰۳

جابر از حضرت باقر علیه السلام روایت کرده که حضرت در باره‌ی قول خداوند عز و جل: «وَلَقَدْ عَهِدْنَا إِلَىٰ آدَمَ مِنْ قَبْلِ فَنَسَىٰ وَ لَمْ نَجِدْ لَهُ عَزْمًا»، فرمودند: مراد از آن عهد، عهدی است که در باره‌ی محمد و آل محمد صلی الله علیه و آله و سلم خداوند با آدم نمود و آدم عهد مزبور را فراموش نموده و بر پیمان خود ثابت و استوار نماند و ترک عهد نمود نسبت به محمد صلی الله علیه و آله و سلم و ائمه بعد از آنحضرت، و فرمودند: سبب آنکه چند تن از پیغمبران را اولو العزم گویند آنست که خداوند از آنها در باره حضرت محمد صلی الله علیه و آله و سلم و اوصیاء او تا حضرت قائم علیه السلام از ایشان عهد و پیمان گرفت و آنها با عزمی راسخ به میثاق خود وفادار بودند و به آن عهد اقرار داشتند.

شماره: ۱۱۰: خواری دشمنان در رجعت

کد آیه: ۲۰ / ۱۲۴

{وَمَنْ أَعْرَضَ عَنْ ذِكْرِي فَإِنَّ لَهُ مَعِيشَةً ضَنْكًا وَ نَحْشُرُهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ أَعْمَى}

و هر کس از یاد من روی گردان شود، زندگی (سخت و) تنگی خواهد داشت و روز قیامت، او را نابینا محسور می‌کنیم!

عَنْ مَعَاوِيَةَ بْنِ عَمَّارٍ قَالَ: قُلْتُ لِأَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ: عَنْ قَوْلِ اللَّهِ: «فَإِنَّ لَهُ مَعِيشَةً ضَنْكًا»، قَالَ: هِيَ وَاللَّهُ النَّصَابُ، قَالَ: جُعِلْتُ

فِدَاكَ! قَدْ رَأَيْنَاهُمْ دَهْرَهُمُ الْأَطْوَلَ فِي كِفَايَةِ حَتَّى مَاتُوا، قَالَ: ذَلِكَ وَاللَّهِ! فِي الرَّجْعَةِ يَأْكُلُونَ الْعَذْرَةَ. ۲۰۴

معاویه بن عمار روایت نموده که گفت: به حضرت صادق علیه السلام عرض کردم: معنی زندگی تنگ در آیه: «وَمَنْ أَعْرَضَ عَنْ ذِكْرِي فَإِنَّ لَهُ مَعِيشَةً ضَنْكًا»، هر کس از ذکر ما روی بگرداند، گذران تنگی برای او خواهد بود چیست؟ حضرت فرمودند: به خدا قسم! این آیه در باره نواصب (و دشمنان ما) است، عرض کردم: قربانت کردم! ما که آنها را همواره در ناز و نعمت دیده و می بینیم و بدین گونه هم می میرند. حضرت فرمودند: به خدا قسم! این، در هنگام رجعت خواهد بود که در آن زمان آنها نجاست می خورند.

شماره: ۱۱۱: راه صاف و هموار

کد آیه: ۲۰ / ۱۳۵

{قُلْ كُلُّ مَتْرَبٍصٌّ فَتَرَبَّصُوا فَسَتَعْلَمُونَ مَنْ أَصْحَابُ الصِّرَاطِ السَّوِيِّ وَمَنِ اهْتَدَى}

بگو: «همه (ما و شما) در انتظاریم! (ما در انتظار وعده پیروزی، و شما در انتظار شکست ما!) حال که چنین است، انتظار بکشید! اما به زودی می دانید چه کسی از اصحاب صراط مستقیم، و چه کسی هدایت یافته است!

عَنْ عِيسَى بْنِ دَاوُدَ النَّجَّارِ عَنْ أَبِي الْحَسَنِ مُوسَى بْنِ جَعْفَرٍ عَلَيْهِمَا السَّلَامُ، قَالَ: سَأَلْتُ أَبِي عَنْ قَوْلِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ: «فَسَيَتَعْلَمُونَ مَنْ أَصْحَابُ الصِّرَاطِ السَّوِيِّ وَمَنِ اهْتَدَى»، قَالَ: «الصِّرَاطُ السَّوِيُّ» هُوَ الْقَائِمُ عَلَيْهِ السَّلَامُ وَالْمَهْدِيُّ مِنَ اهْتَدَى إِلَى طَاعَتِهِ وَ مِثْلَهَا فِي كِتَابِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ: «وَإِنِّي لَغَفَّارٌ لِمَنْ تَابَ وَآمَنَ وَعَمِلَ صَالِحًا ثُمَّ اهْتَدَى»، قَالَ: إِلَى وَلَايَتِنَا. ۲۰۵

از عیسی بن داود نجار از موسی بن جعفر علیهما السلام نقل نموده که حضرت فرمودند: از پدرم در باره‌ی آیه: «فَسَيَتَعْلَمُونَ مَنْ أَصْحَابُ الصِّرَاطِ السَّوِيِّ وَمَنِ اهْتَدَى»، سؤال نمودم: پدرم فرمودند: «صراط سوی» قائم آل محمد علیهم السلام است، و مهدی کسی است که راه به اطاعت از او پیدا کند، و شبیه این در قرآن این آیه است: «وَإِنِّي لَغَفَّارٌ لِمَنْ تَابَ وَآمَنَ وَعَمِلَ صَالِحًا ثُمَّ اهْتَدَى»، یعنی: به ولایت ما هدایت پیدا می کند.

شماره: ۱۱۲: فرار و شکست دشمنان

کد آیه: ۱۵ تا ۱۲ / ۲۱

{فَلَمَّا أَحْسَبُوا بِأَسْنَانَا إِذَا هُمْ مِنْهَا يَرْكُضُونَ (۱۲) لَا تَرْكُضُوا وَارْجِعُوا إِلَى مَا أُتْرِفْتُمْ فِيهِ وَ مَسَاكِينِكُمْ لَعَلَّكُمْ تُسْتَلُونَ (۱۳) قَالُوا يَا وَيْلَنَا إِنَّا كُنَّا ظَالِمِينَ (۱۴) فَمَا زَالَتْ تِلْكَ دَعْوَاهُمْ حَتَّى جَعَلْنَاهُمْ حَصِيدًا خَامِدِينَ (۱۵)}

هنگامی که عذاب ما را احساس کردند، ناگهان پا به فرار گذاشتند! (۱۲) (گفتیم): فرار نکنید و به زندگی پر ناز و نعمت، و به مسکنهای پر زرق و برقتان باز گردید! شاید (سائلان بیابند و) از شما تقاضا کنند (شما هم آنان را محروم باز گردانید)! (۱۳) گفتند:

«ای وای بر ما! به یقین ما ستمگر بودیم!» (۱۴) و هم چنان این سخن را تکرار می کردند، تا آنها را درو کرده و خاموش ساختیم! (۱۵)

۱- عَنْ بَدْرِ بْنِ الْخَلِيلِ الْأَسَدِيِّ قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا جَعْفَرٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ، يَقُولُ فِي قَوْلِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ: «فَلَمَّا أَحْسَبُوا بِأَسْنَانَا إِذَا هُمْ مِنْهَا يَرْكُضُونَ لَا تَرْكُضُوا وَارْجِعُوا إِلَى مَا أُتْرِفْتُمْ فِيهِ وَ مَسَاكِينِكُمْ لَعَلَّكُمْ تُسْتَلُونَ»، قَالَ: إِذَا قَامَ الْقَائِمُ وَبَعَثَ إِلَى بَنِي أُمَيَّةَ بِالشَّامِ، فَهَرَبُوا إِلَى الرُّومِ، فَيَقُولُ لَهُمُ الرُّومُ: لَا نُدْخِلَنَّكُمْ حَتَّى تَنْصَرُوا، فَيَعْلَقُونَ فِي أَعْنَاقِهِمُ الصُّلْبَانَ فَيُدْخِلُونَهُمْ، فَإِذَا نَزَلَ بِحَضْرَتِهِمْ أَصْحَابُ الْقَائِمِ طَلَبُوا الْأَمَانَ وَ الصُّلْحَ، فَيَقُولُ أَصْحَابُ الْقَائِمِ: لَا نَفْعَ لِحَتَّى تَدْفَعُوا إِلَيْنَا مَنْ قَبْلَكُمْ مِنَّا، قَالَ: فَيَدْفَعُونَهُمْ إِلَيْهِمْ فَذَلِكَ قَوْلُهُ: «لَا تَرْكُضُوا وَارْجِعُوا إِلَى مَا أُتْرِفْتُمْ فِيهِ وَ مَسَاكِينِكُمْ لَعَلَّكُمْ تُسْتَلُونَ»، قَالَ: يَسْأَلُهُمُ الْكُنُوزَ وَ هُوَ أَعْلَمُ بِهِمَا، قَالَ: فَيَقُولُونَ: «يَا وَيْلَنَا إِنَّا كُنَّا ظَالِمِينَ فَمَا زَالَتْ تِلْكَ دَعْوَاهُمْ حَتَّى جَعَلْنَاهُمْ حَصِيدًا خَامِدِينَ»، بِالسَّيْفِ. ۲۰۶

بدر بن خلیل اسدی می گوید: شنیدم امام باقر علیه السلام پیرامون آیه: «فَلَمَّا أَحْسَبُوا بِأَسْنَا إِذَا هُمْ مِنْهَا يَزْكُضُونَ، لَا تَزْكُضُوا وَارْجِعُوا إِلَىٰ مَا أُتْرِفْتُمْ فِيهِ وَ مَسَاكِينِكُمْ لَعَلَّكُمْ تُشْتَلُونَ»، می فرمودند: هرگاه امام قائم علیه السلام ظهور کند به دنبال بنی امیه در شام فرستد و آنها از آنجا به روم بگریزند و رومیان به آنها می گویند: ما شما را نمی پذیریم مگر آنکه مسیحی شوید، و آنها صلیب به گردن می آویزند و رومیان آنها را می پذیرند، و هنگامی که اصحاب امام قائم علیه السلام، بر رومیان وارد شوند و کشور آنها را تصرف کنند، ایشان امان خواهند و پیشنهاد صلح بدهند و اصحاب امام علیه السلام در پاسخ آنها می گویند: ما این کار را نمی کنیم، مگر اینکه افرادی را که به شما پناه آورده‌اند تسلیم ما کنید، و آنها ایشان را به اصحاب امام علیه السلام تسلیم نمایند، و این است مفهوم آیه‌ی شریفه مذکوره، و نیز حضرت علیه السلام فرمودند: از آنها محل گنج‌ها را بپرسد، با اینکه خودش بدانها داناتر است، پس بنی امیه می گویند: «يَا وَيْلَنَا إِنَّا كُنَّا ظَالِمِينَ. فَمَا زَالَتْ تِلْكَ دَعْوَاهُمْ حَتَّىٰ جَعَلْنَاهُمْ حَصِيدًا خَامِدِينَ»، به وسیله‌ی شمشیر.

۲- قَالَ عَلِيُّ بْنُ إِبْرَاهِيمَ فِي قَوْلِهِ: «وَكَمْ قَصِيْنَا مِنْ قَرْيَةٍ»، يَعْنِي: أَهْلَ قَرْيَةٍ كَانَتْ ظَالِمَةً وَأَنْشَأْنَا بَعْدَهَا قَوْمًا آخَرِينَ، «فَلَمَّا أَحْسَبُوا بِأَسْنَا» يَعْنِي بَنِي أُمِّيَّةٍ إِذَا أَحْسَبُوا بِالْقَائِمِ مِنْ آلِ مُحَمَّدٍ إِذَا هُمْ مِنْهَا يَزْكُضُونَ، «لَا تَزْكُضُوا وَارْجِعُوا إِلَىٰ مَا أُتْرِفْتُمْ فِيهِ وَ مَسَاكِينِكُمْ لَعَلَّكُمْ تُشْتَلُونَ»، يَعْنِي: الْكُفُوزِ الَّتِي كُنْتُمْ فِيهَا قَبْلَ: فَيَدْخُلُ بَنُو أُمِّيَّةٍ إِلَى الرُّومِ إِذَا طَلَبَهُمُ الْقَائِمُ عَلَيْهِ السَّلَامُ ثُمَّ يُخْرِجُهُم مِنَ الرُّومِ وَيَطْلُبُهُم بِالْكُفُوزِ الَّتِي كُنْتُمْ فِيهَا... ۲۰۷

علی بن ابراهیم در باره‌ی قول خداوند: «فَلَمَّا أَحْسَبُوا بِأَسْنَا إِذَا هُمْ مِنْهَا يَزْكُضُونَ»، یعنی چون بنی امیه عذاب ما را که بوسیله‌ی ظهور قائم آل محمد بر آنها فرو فرستیم، احساس کنند، از آن می گریزند، «لَا تَزْكُضُوا وَارْجِعُوا إِلَىٰ مَا أُتْرِفْتُمْ فِيهِ وَ مَسَاكِينِكُمْ لَعَلَّكُمْ تُشْتَلُونَ»، فرار نکنید و بازگردید تا شما را از آن نعمتها و جایگاهها که به خوش گذرانی سرگرم بودید بازخواست کنند، چون امام زمان علیه السلام ظهور کند، بنی امیه از ترس به روم می گریزند، حضرت آنها را از روم بیرون می آورد و گنج‌هایی که پنهان کرده‌اند را از آنها طلب می کند.

شماره: ۱۱۳: فضیلت صابرین در غیبت

کد آیه: ۲۱ / ۳۸

{وَيَقُولُونَ مَتَىٰ هَذَا الْوَعْدُ إِن كُنتُمْ صَادِقِينَ}

آنها می گویند: «این وعده کی خواهد آمد، اگر راست می گوید؟!»

«لطفاً به آیه‌ی شماره‌ی ۶۸، کد: ۱۰ / ۴۸ مراجعه فرمائید.»

شماره: ۱۱۴: امام مهدی علیه السلام

کد آیه: ۲۱ / ۷۳

{وَجَعَلْنَاهُمْ أُمَّةً يَهْتَدُونَ بِأَمْرِنَا وَأَوْحَيْنَا إِلَيْهِمْ فِعْلَ الْخَيْرَاتِ وَإِقَامَ الصَّلَاةِ وَإِيتَاءَ الزَّكَاةِ وَكَانُوا لَنَا عَابِدِينَ}

و آنان را پیشوایانی قرار دادیم که به فرمان ما، (مردم را) هدایت می کردند و انجام کارهای نیک و برپاداشتن نماز و ادای زکات را به آنها وحی کردیم و تنها ما را عبادت می کردند.

عَنْ زَيْدِ بْنِ عَلِيٍّ عَلَيْهِمَا السَّلَامُ قَالَ: كُنْتُ عِنْدَ أَبِي عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ عَلَيْهِمَا السَّلَامُ، إِذْ دَخَلَ عَلَيْهِ جَابِرُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْأَنْصَارِيُّ، فَبَيْنَمَا هُوَ يُحَدِّثُهُ إِذْ خَرَجَ أَحْيَىٰ مُحَمَّدٌ مِنْ بَعْضِ الْحَجَرِ فَأَشْخَصَ جَابِرٌ بِبَصِيرِهِ نَحْوَهُ، ثُمَّ قَامَ إِلَيْهِ فَقَالَ: يَا عَلِيُّ! أَقْبِلْ، فَأَقْبَلَ ثُمَّ قَالَ: أَذْبِرُ، فَأَذْبَرَ فَقَالَ: سَمَائِلُ كَسَمَائِلِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَ سَلَمَ مَا أَسْمُكَ يَا عَلِيُّ؟ قَالَ: مُحَمَّدٌ، قَالَ: ابْنُ مَنْ؟ قَالَ: ابْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ بْنِ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ، قَالَ: أَنْتَ إِذَا الْبَاقِ قَالَ: فَانْكَبَّ عَلَيْهِ وَ قَبَّلَ رَأْسَهُ وَ يَدَيْهِ، ثُمَّ قَالَ: يَا مُحَمَّدُ! إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَ

سَلَّمَ يُقْرِنُكَ السَّلَامَ، قَالَ: عَلَى رَسُولِ اللَّهِ أَفْضَلُ السَّلَامِ وَعَلَيْكَ يَا جَابِرُ! بِمَا أْبَلَّغْتَ السَّلَامَ، ثُمَّ عَادَ إِلَيَّ مُصَيِّمًا فَأَقْبَلَ يُحَدِّثُ أَبِي وَ يَقُولُ: إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّمَ قَالَ لِي: يَوْمًا يَا جَابِرُ! إِذَا أَدْرَكَتَ وَ لَدَيْكَ الْبَاقِرُ فَأَقْرِنْهُ مِنِّي السَّلَامَ، فَإِنَّهُ سَرِيحِي وَ أَشْبَهُ النَّاسِ بِي، عِلْمُهُ عِلْمِي وَ حُكْمُهُ حُكْمِي، سَبْعَةٌ مِنْ وُلْدِهِ أُمَّنَاءُ مَعْصُومُونَ أَيْمَنُهُ أَبْرَارٌ، وَ السَّابِعُ مَهْدِيُّهُمْ الَّذِي يَمْلَأُ الدُّنْيَا قِسْطًا وَ عَدْلًا كَمَا مُلِئْتُ جَوْرًا وَ ظُلْمًا، ثُمَّ تَلَّمَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّمَ: «وَ جَعَلْنَاهُمْ أَيْمَنَةً يَهْدُونَ بِأَمْرِنَا وَ أَوْحَيْنَا إِلَيْهِمْ فِعْلَ الْخَيْرَاتِ وَ إِقَامَ الصَّلَاةِ وَ إِيْتَاءَ الزَّكَاةِ وَ كَانُوا لَنَا عَابِدِينَ» ۲۰۸.

از زید بن علی علیهما السلام روایت است که گفت: در خدمت پدرم علی بن الحسین علیهما السلام بودم که جابر بن عبد الله انصاری بر او وارد شد، در این میان که جابر با پدرم گفتگو می کرد برادرم (محمد بن علی علیهما السلام) از یکی از حجره‌ها بیرون آمد، جابر چشم به او دوخت، سپس برخاست و نزدش رفت و گفت: ای فرزند! نزدیک بیا. نزدیک آمد، سپس گفت: برگرد، برگشت، جابر گفت: شمائلت چون شمائل رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم است، ای فرزند! نامت چیست؟ حضرت فرمودند: محمد، جابر عرض کرد: فرزند چه کسی؟ فرمودند: فرزند علی بن حسین بن علی بن ابی طالب علیهم السلام، گفت: پس شما باقر هستی! و او را بغل کرده سر و دستهایش را بوسید، سپس عرض کرد: ای محمد! رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم، به شما سلام رسانده است. فرمودند: بهترین سلامها بر رسول خدا و بر تو ای جابر! که رساندی، سپس به همان حجره که مکان نمازشان بود برگشتند، پس جابر شروع کرد به گفتگو با پدرم و می گفت: که پیغمبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم روزی به من فرمودند: ای جابر! آن گاه که فرزندم باقر را درک کردی سلام مرا به او برسان هر آینه او همان من و شبیه‌ترین مردمان به من است؛ دانشش دانش من و حکمش حکم من است، هفت تن از فرزندانش امناء معصوم و امامان نیکو کارند، هفتمین‌شان مهدی آنها است که زمین را پر از عدل و داد کند چنانچه پر از ظلم و جور شده باشد، سپس این آیه را تلاوت فرمودند: «و ایشان را پیشوایانی قرار دادیم که به امر ما راهنمایی کنند و به ایشان انجام دادن کارهای نیک و به پا داشتن نماز و دادن زکات را وحی کردیم و بودند برای ما عبادت کنندگان».

شماره: ۱۱۵: عدم عمومیت رجعت

کد آیه: ۲۱ / ۹۵

{وَحَرَامٌ عَلَى قَوْمٍ مَّنْ لَّمْ يَهْلِكُوا بِالْعَذَابِ لَآ يَرْجِعُونَ}

و حرام است بر شهرها و آبادیهایی که (بر اثر گناه) نابودشان کردیم (که به دنیا بازگردند) آنها هرگز باز نخواهند گشت! قَالَ الصَّادِقُ عَلَيْهِ السَّلَامُ: كُلُّ قَوْمٍ أَهْلَكَ اللَّهُ أَهْلَهَا بِالْعَذَابِ لَآ يَرْجِعُونَ فِي الرَّجْعَةِ، وَ أَمَّا يَوْمَ الْقِيَامَةِ فَيَرْجِعُونَ الَّذِينَ مَحْضُوا الْإِيمَانَ مَحْضًا، وَ غَيْرُهُمْ مِمَّنْ لَمْ يَهْلِكُوا بِالْعَذَابِ وَ مَحْضُوا الْكُفْرَ مَحْضًا يَرْجِعُونَ. ۲۰۹

حضرت صادق علیه السلام فرمودند: هر قریه‌ای که خداوند اهلش را به عذاب هلاک کرد در رجعت بر نمی گردند، اما در قیامت برمی گردند، و در رجعت مؤمن خالص، و کافر خالص و آنان که به عذاب خدا نمرده‌اند برمی گردند.

پس این آیه بزرگترین دلیل بر اثبات رجعت است، چون هیچ مسلمانی منکر نیست که در قیامت همه زنده می شوند، چه هلاک شده باشند چه نشده باشند، پس اینکه می فرماید: «آنهائی که هلاک شده‌اند بر نمی گردند»، یعنی در رجعت بر نمی گردند، ولی هلاک شدگان قطعاً در قیامت برمی گردند تا وارد دوزخ شوند.

شماره: ۱۱۶: وارثان حقیقی زمین

کد آیه: ۲۱ / ۱۰۵

{وَلَقَدْ كَتَبْنَا فِي الزَّبُورِ مِنْ بَعْدِ الذِّكْرِ أَنَّ الْأَرْضَ يَرِثُهَا عِبَادِيَ الصَّالِحُونَ}

در «زبور» بعد از ذکر (تورات) نوشتیم: «بندگان شایسته‌ام وارث (حکومت) زمین خواهند شد!»

۱- عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ، قَالَ: قَوْلُهُ عَزَّ وَجَلَّ: «أَنَّ الْأَرْضَ يَرِثُهَا عِبَادِيَ الصَّالِحُونَ»، هُمْ أَصْحَابُ الْمَهْدِيِّ عَلَيْهِ السَّلَامُ فِي آخِرِ الزَّمَانِ. ۲۱۰

از امام باقر علیه السلام روایت است که: در باره‌ی قول خداوند: «البته بندگان شایسته من زمین را به ارث خواهند برد»، فرمودند: آنان اصحاب حضرت مهدی علیه السلام در آخر الزمان هستند.

۲- عَنْ عِيسَى بْنِ دَاوُدَ عَنْ أَبِي الْحَسَنِ مُوسَى بْنِ جَعْفَرٍ عَلَيْهِمَا السَّلَامُ، فِي قَوْلِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ: «وَلَقَدْ كَتَبْنَا فِي الزَّبُورِ مِنْ بَعْدِ الذِّكْرِ أَنَّ الْأَرْضَ يَرِثُهَا عِبَادِيَ الصَّالِحُونَ»، قَالَ: آلُ مُحَمَّدٍ عَلَيْهِمُ السَّلَامُ وَمَنْ تَابَعَهُمْ عَلَى مِنْهَا جِهْمٌ وَالْأَرْضُ أَرْضُ الْجَنَّةِ. ۲۱۱

عیسی بن داود از حضرت موسی بن جعفر علیهما السلام روایت نموده که حضرت در باره‌ی قول خداوند عز و جل: «وَلَقَدْ كَتَبْنَا فِي الزَّبُورِ مِنْ بَعْدِ الذِّكْرِ أَنَّ الْأَرْضَ يَرِثُهَا عِبَادِيَ الصَّالِحُونَ»، فرمودند: عباد صالح در این آیه آل محمد علیهم السلام هستند، و هر که پیرو ایشان باشد مانند آنهاست، و زمین که در آیه ذکر شده، زمین بهشت است.

شماره: ۱۱۷: انتقام

کد آیه: ۳۹ / ۲۲

{أُذِنَ لِلَّذِينَ يُقَاتَلُونَ بِأَنَّهُمْ ظَلَمُوا وَإِنَّ اللَّهَ عَلَىٰ نَصْرِهِمْ لَقَدِيرٌ}

به کسانی که جنگ بر آنان تحمیل گردیده، اجازه جهاد داده شده است چرا که مورد ستم قرار گرفته‌اند و خدا بر یاری آنها تواناست.

۱- عَنْ ابْنِ مُسَيْكَانَ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ، فِي قَوْلِهِ تَعَالَى: «أُذِنَ لِلَّذِينَ يُقَاتَلُونَ» الْآيَةَ، قَالَ: إِنَّ الْعَامَّةَ يَقُولُونَ نَزَلَتْ فِي رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ، لَمَّا أَخْرَجَتْهُ قُرَيْشٌ مِنْ مَكَّةَ، وَإِنَّمَا هُوَ الْقَائِمُ عَلَيْهِ السَّلَامُ، إِذَا خَرَجَ يَطْلُبُ بِدَمِ الْحُسَيْنِ عَلَيْهِ السَّلَامُ، وَهُوَ قَوْلُهُ: نَحْنُ أَوْلِيَاءُ الدَّمِ وَطَلَبُ الدِّيَةِ. ۲۱۲

ابن مسکان از حضرت صادق علیه السلام در باره‌ی آیه: «أُذِنَ لِلَّذِينَ يُقَاتَلُونَ» نقل کرده که حضرت فرمودند: عامه (اهل سنت) می‌گویند: آیه در باره‌ی پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم نازل شده، هنگامی که قریش آن جناب را از مکه خارج کردند، اما مربوط به حضرت قائم علیه السلام است زمانی که برای انتقام خون حسین علیه السلام ظهور کند، و این است معنی فرمایش او که: ما اولیای مقتول و خونبها گیرانیم.

۲- عَنْ أَبِي بَصِيرٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ، فِي قَوْلِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ: «أُذِنَ لِلَّذِينَ يُقَاتَلُونَ بِأَنَّهُمْ ظَلَمُوا وَإِنَّ اللَّهَ عَلَىٰ نَصْرِهِمْ لَقَدِيرٌ»، قَالَ: هِيَ فِي الْقَائِمِ عَلَيْهِ السَّلَامُ وَأَصْحَابِهِ. ۲۱۳

ابو بصیر از امام صادق علیه السلام روایت کرده که در تأویل فرمایش خدای تعالی که می‌فرماید: «أُذِنَ لِلَّذِينَ يُقَاتَلُونَ بِأَنَّهُمْ ظَلَمُوا وَإِنَّ اللَّهَ عَلَىٰ نَصْرِهِمْ لَقَدِيرٌ»، آن حضرت فرمودند: این آیه در باره‌ی قائم علیه السلام و یاران او نازل شده است.

شماره: ۱۱۸: تسلط حضرت مهدی علیه السلام بر تمام عالم

کد آیه: ۴۱ / ۲۲

{الَّذِينَ إِن مَكَانُهُمْ فِي الْأَرْضِ أَقَامُوا الصَّلَاةَ وَآتَوُا الزَّكَاةَ وَآمَرُوا بِالْمَعْرُوفِ وَنَهَوْا عَنِ الْمُنْكَرِ وَ لِلَّهِ عَاقِبَةُ الْأُمُورِ}

همان کسانی که هر گاه در زمین به آنها قدرت بخشیدیم، نماز را برپا می‌دارند، و زکات می‌دهند، و امر به معروف و نهی از منکر

می‌کنند، و پایان همه‌ی کارها از آن خداست!

۱- عَنْ أَبِي الْخِرَازُودِ عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ، فِي قَوْلِهِ عَزَّ وَجَلَّ: «الَّذِينَ إِنْ مَكَتْنَاهُمْ فِي الْأَرْضِ أَقَامُوا الصَّلَاةَ وَآتَوْا الزَّكَاةَ وَآمَرُوا بِالْمَعْرُوفِ وَنَهَوْا عَنِ الْمُنْكَرِ وَ لِلَّهِ عَاقِبَةُ الْأُمُورِ»، قَالَ: هَيْدِهِ لِآلِ مُحَمَّدٍ وَ الْمَهْدِيُّ وَ أَصْحَابِهِ يُمْلِكُهُمُ اللَّهُ تَعَالَى مَشَارِقَ الْأَرْضِ وَ مَغَارِبَهَا، وَ يُظْهِرُ الدِّينَ وَ يُمِيتُ اللَّهُ عَزَّ وَ جَلَّ بِهِ وَ بِأَصْحَابِهِ الْبِدْعَ وَ الْبَاطِلَ، كَمَا أَمْرَاتِ السَّفَهَاءِ الْحَقُّ حَتَّى لَا يَرَى أَثْرَ مِنَ الظُّلْمِ، وَ يَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَ يَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ، «و لِلَّهِ عَاقِبَةُ الْأُمُورِ». ۲۱۴

ابو خازود از حضرت باقر علیه السلام نقل کرده در مورد آیه: «الَّذِينَ إِنْ مَكَتْنَاهُمْ فِي الْأَرْضِ أَقَامُوا الصَّلَاةَ...»، که حضرت فرمودند: این آیه اختصاص به آل محمد علیهم السلام دارد، حضرت مهدی علیه السلام و اصحابش که خداوند آنها را مالک شرق و غرب عالم می‌کند و دین را به وسیله‌ی او بر تمام ادیان پیروز می‌نماید، و باطل و دین‌های ساختگی را به همّت او و یارانش از میان بر می‌دارد، چنانچه پیش از ظهور او سفاهت و نادانی پرده بر روی حق و حقیقت کشیده است، و عدالت آنچنان گسترش می‌یابد که اثری از ظلم باقی نمی‌ماند، مردم امر به معروف و نهی از منکر می‌کنند، «و پایان همه‌ی کارها از آن خداست».

۲- عَنْ زَيْدِ بْنِ عَلِيٍّ عَلَيْهِمَا السَّلَامُ، قَالَ: إِذَا قَامَ الْقَائِمُ مِنْ آلِ مُحَمَّدٍ عَلَيْهِمُ السَّلَامُ يَقُولُ: يَا أَيُّهَا النَّاسُ! نَحْنُ الَّذِينَ وَعَدَكُمُ اللَّهُ فِي كِتَابِهِ: «الَّذِينَ إِنْ مَكَتْنَاهُمْ فِي الْأَرْضِ أَقَامُوا الصَّلَاةَ وَ آتَوْا الزَّكَاةَ وَ آمَرُوا بِالْمَعْرُوفِ وَ نَهَوْا عَنِ الْمُنْكَرِ وَ لِلَّهِ عَاقِبَةُ الْأُمُورِ». ۲۱۵

زید بن علی علیهما السلام گفت: چون قائم آل محمد علیهم السلام قیام کند، می‌گوید: ای مردم! ما همان‌هایی هستیم که خداوند در کتابش به شما وعده داده است: «الذین ان مکناهم فی الارض...».

شماره: ۱۱۹: محرومیت عصر غیبت از علم امام

کد آیه: ۲۲ / ۴۵

{فَكَأَيُّنَ مِنْ قَوْمٍ أَهْلَكْنَاهَا وَ هِيَ ظَالِمَةٌ فَمَهِيَ خَاوِيَةٌ عَلَى عُرُوشِهَا وَ بَنِي مُعَظَلَةٍ وَ قَصْرٍ مَشِيدٍ}

چه بسیار شهرها و آبادیهایی که آنها را نابود و هلاک کردیم در حالی که (مردمش) ستمگر بودند، بگونه‌ای که بر سقفهای خود فروریخت! و چه بسیار چاه پر آب که بی صاحب ماند و چه بسیار قصرهای محکم و مرتفع!

۱- عَنْ أَبِي بَصِيرٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ، فِي قَوْلِ اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ: «وَ بَنِي مُعَظَلَةٍ وَ قَصْرٍ مَشِيدٍ»، فَقَالَ: «الْبَنِيُّ الْمُعَظَلَةُ»، الْإِمَامُ الصَّامِتُ وَ «الْقَصْرُ الْمَشِيدُ»، الْإِمَامُ النَّاطِقُ. ۲۱۶

ابو بصیر گوید: امام صادق علیه السلام، در تفسیر این آیه: «وَ بَنِي مُعَظَلَةٍ وَ قَصْرٍ مَشِيدٍ»، فرمودند: مقصود از «بَنِي مُعَظَلَةٍ» امام خاموش و مقصود از «قَصْرٍ مَشِيدٍ» امام ناطق است.

۲- عَلِيُّ بْنُ اِبْرَاهِيمَ فِي تَفْسِيرِ قَوْلِهِ تَعَالَى: «وَ بَنِي مُعَظَلَةٍ وَ قَصْرٍ مَشِيدٍ»، قَالَ هُوَ مَثَلٌ لِآلِ مُحَمَّدٍ عَلَيْهِمُ السَّلَامُ، قَوْلُهُ: «بَنِي مُعَظَلَةٍ»، هِيَ الَّتِي لَا يَسْتَسْقِي مِنْهَا، وَ هُوَ الْإِمَامُ الَّذِي قَدْ غَابَ فَلَا يُقْتَبَسُ مِنْهُ الْعِلْمُ، وَ «الْقَصْرِ الْمَشِيدِ»، هُوَ الْمُرْتَفِعُ وَ هُوَ مَثَلٌ لِأَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ عَلَيْهِ السَّلَامُ وَ الْأئِمَّةِ وَ فَضَائِلِهِمُ الْمَشْرِفَةَ عَلَى الدُّنْيَا. ۲۱۷

علی بن ابراهیم در تفسیر قول خداوند تعالی: «وَ بَنِي مُعَظَلَةٍ وَ قَصْرٍ مَشِيدٍ»، می‌گوید: این مثالی برای آل محمد علیهم السلام است، «بَنِي مُعَظَلَةٍ»، چاهی است که آب از آن برداشته نشود و آن امامی است که غائب باشد که از نور علم او استفاده نمی‌شود تا وقت ظهور، «و قصر مشید»، یعنی کاخ بلند که مثل برای امیر المؤمنین و ائمه علیهم السلام و فضائل منتشر شده‌ی آنها در جهان است.

شماره: ۱۲۰: عقوبت

کد آیه: ۲۲ / ۶۰

{ذَلِكَ وَمَنْ عَاقَبَ بِمِثْلِ مَا عُوقِبَ بِهِ ثُمَّ بُغِيَ عَلَيْهِ لَيُنْصَرْنَ اللَّهُ إِنَّ اللَّهَ لَعَفُوفٌ غَفُورٌ}

(آری،) مطلب چنین است! و هر کس به همان مقدار که به او ستم شده مجازات کند، سپس مورد تعدی قرار گیرد، خدا او را یاری خواهد کرد یقیناً خداوند بخشنده و آمرزنده است!

علی بن ابراهیم القمی: «وَمَنْ عَاقَبَ بِمِثْلِ مَا عُوقِبَ بِهِ ثُمَّ بُغِيَ عَلَيْهِ لَيُنْصَرْنَ اللَّهُ»، یعنی رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ، «بِمِثْلِ مَا عُوقِبَ بِهِ»، یعنی حِينَ أَرَادُوا أَنْ يَقْتُلُوهُ ثُمَّ بُغِيَ عَلَيْهِ، «لَيُنْصَرْنَ اللَّهُ»، بِالْقَائِمِ مِنْ وُلْدِهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ. ۲۱۸. علی بن ابراهیم قمی در تفسیر: «وَمَنْ عَاقَبَ بِمِثْلِ مَا عُوقِبَ بِهِ ثُمَّ بُغِيَ عَلَيْهِ لَيُنْصَرْنَ اللَّهُ»، گوید یعنی منظور خدا که می‌فرماید: «وَمَنْ عَاقَبَ»، حضرت محمد صلی الله علیه و آله و سلم است، و منظور از جمله: «بِمِثْلِ مَا عُوقِبَ بِهِ»، آن موقعی است که کفار قریش می‌خواستند حضرت رسول را به قتل برسانند، و مقصود از جمله: «ثُمَّ بُغِيَ عَلَيْهِ لَيُنْصَرْنَ اللَّهُ»، حضرت قائم علیه السلام می‌باشد که از فرزندان پیامبر است.

شماره: ۱۲۱: حضرت مهدی علیه السلام امان اهل زمین

کد آیه: ۲۲ / ۶۵

{أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ سَخَّرَ لَكُمْ مَا فِي الْأَرْضِ وَالْفَلَكَ تَجْرِي فِي الْبَحْرِ بِأَمْرِهِ وَيُمْسِكُ السَّمَاءَ أَنْ تَقَعَ عَلَى الْأَرْضِ إِلَّا بِإِذْنِهِ إِنَّ اللَّهَ بِالنَّاسِ لَرُؤُوفٌ رَحِيمٌ}

آیا ندیدی که خداوند آنچه را در زمین است مسخر شما کرد و (نیز) کشتیهایی را که به فرمان او بر صفحه اقیانوسها حرکت می‌کنند و آسمان را نگه می‌دارد، تا جز به فرمان او، بر زمین فرو نیفتند؟ خداوند نسبت به مردم رحیم و مهربان است!

۱- عَنِ سُلَيْمَانَ بْنِ مِهْرَانَ الْأَعْمَشِ عَنِ الصَّادِقِ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَلَيْهِمَا السَّلَامُ عَنْ أَبِيهِ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيٍّ عَلَيْهِمَا السَّلَامُ عَنْ أَبِيهِ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ عَلَيْهِمَا السَّلَامُ، قَالَ: نَحْنُ أُمَّةُ الْمُسْلِمِينَ، وَخَرَجَ اللَّهُ عَلَى الْعَالَمِينَ، وَ سَادَةُ الْمُؤْمِنِينَ، وَ قَادَةُ الْغُرِّ الْمُحَجَّلِينَ، وَ مَوَالِي الْمُؤْمِنِينَ، وَ نَحْنُ أَمِيَانُ أَهْلِ الْأَرْضِ، كَمَا أَنَّ النُّجُومَ أَمِيَانٌ لِأَهْلِ السَّمَاءِ، وَ نَحْنُ الَّذِينَ بَنَى يُمْسِكُ اللَّهُ السَّمَاءَ، أَنْ تَقَعَ عَلَى الْأَرْضِ إِلَّا بِإِذْنِهِ، وَ بَنَى يُمْسِكُكَ الْأَرْضَ أَنْ تَمِيدَ بِأَهْلِهَا، وَ بَنَى يُنَزِّلُ الْغَيْثَ، وَ بَنَى يُنْشِرُ الرَّحْمَةَ وَ يُخْرِجُ بَرَكَاتِ الْأَرْضِ، وَ لَوْ لَا مَا فِي الْأَرْضِ مِنَّا لَسَاخَتْ بِأَهْلِهَا، قَالَ عَلَيْهِ السَّلَامُ: وَ لَمْ تَخُلْ الْأَرْضُ مُنْذُ خَلَقَ اللَّهُ آدَمَ مِنْ حُجَّةِ اللَّهِ فِيهَا ظَاهِرٌ مَشْهُورٌ أَوْ غَائِبٌ مَسْتُورٌ، وَ لَا تَخْلُو إِلَيَّ أَنْ تَقُومَ السَّاعَةُ مِنْ حُجَّةِ اللَّهِ فِيهَا، وَ لَوْ لَا ذَلِكَ لَمْ يُعِيدِ اللَّهُ، قَالَ سُلَيْمَانُ: فَقُلْتُ لِلصَّادِقِ عَلَيْهِ السَّلَامُ: فَكَيْفَ يَنْتَفِعُ النَّاسُ بِالْحُجَّةِ الْغَائِبِ الْمَسْتُورِ؟ قَالَ: كَمَا يَنْتَفِعُونَ بِالشَّمْسِ إِذَا سَتَرَهَا السَّحَابُ. ۲۱۹.

سلیمان اعمش از حضرت صادق علیه السلام نقل کرده که آن جناب از پدر بزرگوارشان حضرت محمد بن علی علیه السلام و ایشان از پدر بزرگوارشان علی بن حسین علیه السلام، روایت کرده‌اند که حضرت فرمودند: ما امامان مسلمانان، و حجت‌های خدا بر عالمیان، و آقای مؤمنان، و پیشوای روسفیدان، و سروران اهل ایمانیم، ما امان اهل زمین هستیم، چنانچه ستارگان امان اهل آسمانند، خداوند به واسطه‌ی ما آسمان را نگه‌داشته که بر زمین فرو نریزد مگر به اجازه او، و به وسیله‌ی ما زمین را نگه‌داشته که اهلیش را تکان ندهد، باران به واسطه‌ی ما می‌بارد، و رحمت به واسطه‌ی ما گسترش می‌یابد، و زمین نعمتهای خود را خارج می‌کند، و اگر امام در زمین نباشد زمین اهل خود را فرو برد، سپس فرمودند: از زمانی که خداوند آدم را آفرید، زمین از حجت خالی نبود، یا حجتی آشکار و مشهور، و یا غائب و مستور، و تا روز قیامت هم از حجت خالی نخواهد بود، اگر چنین نبود خداوند عبادت نمی‌شد. سلیمان گفت: به حضرت صادق علیه السلام عرض کردم: چگونه مردم از حجت غائب و مستور بهره‌مند می‌شوند؟ حضرت فرمودند: همان طوری که از خورشید پشت ابر بهره‌مند می‌شوند.

۲- قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ: خِدَّتْنِي جَبْرَائِيلُ عَنْ رَبِّ الْعِزَّةِ جَلَّ جَلَالُهُ أَنَّهُ قَالَ: مَنْ عَلِمَ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنَا وَحْدِي، وَ أَنَّ

مُحَمَّدًا عَبْدِي وَرَسُولِي، وَأَنَّ عَلِيَّ بْنَ أَبِي طَالِبٍ خَلِيفَتِي، وَأَنَّ الْأَيْمَةَ مِنْ وُلْدِهِ حُجَجِي، أَدْخِلُهُ الْجَنَّةَ بِرَحْمَتِي، ... فَقَامَ جَابِرُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْأَنْصَارِيُّ، فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ! وَمَنْ الْأَيْمَةُ مِنْ وُلْدِ عَلِيٍّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ؟ قَالَ: الْحَسَنُ وَالْحُسَيْنُ سَيِّدَا شَبَابِ أَهْلِ الْجَنَّةِ، ثُمَّ سَيِّدُ الْعَابِدِينَ فِي زَمَانِهِ عَلِيُّ بْنُ الْحُسَيْنِ، ثُمَّ الْبَاقِرُ مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ، وَسَيِّدُ رُكُوعِهِ يَا جَابِرُ! فَإِذَا أَدْرَكْتَهُ فَأَقْرَبْتَهُ مِنِّي السَّلَامَ، ثُمَّ الصَّادِقُ جَعْفَرُ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثُمَّ الْكَاطِمُ مُوسَى بْنُ جَعْفَرٍ، ثُمَّ الرَّضَا عَلِيُّ بْنُ مُوسَى، ثُمَّ التَّقِيُّ مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ، ثُمَّ النَّقِيُّ عَلِيُّ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثُمَّ الزُّكِيُّ الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ، ثُمَّ ابْنُهُ الْقَائِمُ بِالْحَقِّ، مَهْدِيُّ أُمَّتِي، الَّذِي يَمْلَأُ الْأَرْضَ قِسْطًا وَعَدْلًا كَمَا مِلْتَّ جَوْرًا وَظُلْمًا، هُوَلَاءِ يَا جَابِرُ! خُلَفَائِي وَأَوْصِيَاءِي وَأَوْلَادِي وَعِزَّتِي، مَنْ أَطَاعَهُمْ فَقَدْ أَطَاعَنِي، وَمَنْ عَصَاهُمْ فَقَدْ عَصَانِي، وَمَنْ أَنْكَرَهُمْ أَوْ أَنْكَرَ وَاحِدًا مِنْهُمْ فَقَدْ أَنْكَرَنِي، بِهِمْ يُمَسِّكُ اللَّهُ عِزَّ وَجَلَّ السَّمَاءُ أَنْ تَقَعَ عَلَى الْأَرْضِ إِلَّا بِإِذْنِهِ، وَبِهِمْ يَحْفَظُ اللَّهُ الْأَرْضَ أَنْ تَمِيدَ بِأَهْلِهَا. ۲۲۰

پیغمبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم فرمودند: جبرئیل از خداوند عز و جل برایم حدیث کرد که فرمود: هر کس بداند که هیچ معبودی جز من نیست و محمد بنده و فرستاده‌ی من است، و علی بن ابی طالب جانشین من است، و ائمه‌ای که از فرزندان او هستند حجت‌های من هستند، او را به رحمت خود به بهشت داخل می‌سازم، ... آنگاه جابر بن عبد الله انصاری از جا برخاست و عرض کرد: ای رسول خدا! ائمه از فرزندان علی بن ابی طالب علیهما السلام چه کسانی هستند؟ حضرت فرمودند: حسن و حسین سرور جوانان بهشت، سپس سید العابدین در زمانش علی بن الحسین، سپس محمد بن علی الباقر، و تو ای جابر! او را درک می‌کنی و آن هنگام که او را دیدی سلام مرا به او برسان، سپس جعفر بن محمد الصادق، سپس موسی بن جعفر الکاظم، سپس علی بن موسی الرضا، سپس محمد بن علی التقی، سپس علی بن محمد التقی، سپس حسن بن علی الزکی، سپس فرزند او قائم به حق، مهدی ائمت، همان که زمین را پر از عدل و داد نماید، همان گونه که پر از جور و ظلم شده باشد، ای جابر! آنان جانشینان و اوصیاء و اولاد و عترت من هستند، کسی که ایشان را اطاعت کند مرا اطاعت کرده است، و کسی که از آنان سرپیچی کند مرا سرپیچی کرده است، و کسی که ایشان را یا یکی از آنان را انکار کند مرا انکار کرده است، به واسطه‌ی ایشان است که خداوند آسمان را نگاه داشته که بر زمین نیفتد مگر به اذن او، و به سبب ایشان است که خداوند زمین را حفظ کرده که اهلش را نلرزاند.

شماره: ۱۲۲: رجعت امیر المؤمنین علیه السلام

کد آیه: ۲۳ / ۷۷

{حَتَّىٰ إِذَا فَتَحْنَا عَلَيْهِمْ بَابًا ذَا عَذَابٍ شَدِيدٍ إِذَا هُمْ فِيهِ مُبْلِسُونَ}

تا زمانی که دری از عذاب شدید به روی آنان بگشاییم، (و چنان گرفتار می‌شوند که) ناگهان به کلی مأیوس گردند.
عَنْ جَابِرِ بْنِ يَزِيدٍ، عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ، فِي قَوْلِهِ: «حَتَّىٰ إِذَا فَتَحْنَا عَلَيْهِمْ بَابًا ذَا عَذَابٍ شَدِيدٍ»، هُوَ عَلِيُّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ إِذَا رَجَعَ فِي الرَّجْعَةِ. ۲۲۱
جابر بن یزید از امام باقر علیه السلام روایت کرده که حضرت در باره‌ی قول خداوند: «حَتَّىٰ إِذَا فَتَحْنَا عَلَيْهِمْ بَابًا ذَا عَذَابٍ شَدِيدٍ»، فرمودند: او علی بن ابیطالب علیهما السلام است هنگامی که در زمان رجعت برمی‌گردد.

شماره: ۱۲۳: انساب

کد آیه: ۲۳ / ۱۰۱

{فَإِذَا نُفِخَ فِي الصُّورِ فَلَا أَنْسَابَ بَيْنَهُمْ يَوْمَئِذٍ وَلَا يَتَسَاءَلُونَ}

هنگامی که در «صور» دمیده شود، هیچ یک از پیوندهای خویشاوندی میان آنها در آن روز نخواهد بود و از یکدیگر تقاضای کمک نمی‌کنند (چون کاری از کسی ساخته نیست)!

عَنْ جَهْمِ بْنِ أَبِي جَهْمٍ (جَهْنَةُ) قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا الْحَسَنِ مُوسَى عَلَيْهِ السَّلَامُ يَقُولُ: إِنَّ اللَّهَ تَبَارَكَ وَتَعَالَى خَلَقَ الْأَرْوَاحَ قَبْلَ الْأَبْدَانِ بِالْفَنَى عَامًا، ثُمَّ خَلَقَ الْأَبْدَانَ بَعْدَ ذَلِكَ، فَمَا تَعَارَفَ مِنْهَا فِي السَّمَاءِ تَعَارَفَ فِي الْأَرْضِ، وَمَا تَنَازَرَ مِنْهَا فِي السَّمَاءِ تَنَازَرَ فِي الْأَرْضِ، فَإِذَا قَامَ الْقَائِمُ عَلَيْهِ السَّلَامُ وَرَثَ الْأَخَ فِي الدِّينِ، وَلَمْ يُورَثِ الْأَخَ فِي الْوِلَاةِ، وَذَلِكَ قَوْلُ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ فِي كِتَابِهِ: «فَدَأْفَلَحَ الْمُؤْمِنُونَ»، «فَإِذَا نُفِخَ فِي الصُّورِ فَلَا أَنْسَابَ بَيْنَهُمْ يَوْمَئِذٍ وَلَا يَتَسَاءَلُونَ». ۲۲۲

از جهم بن جهمه یا (جهنه) روایت است که گفت: از امام موسی بن جعفر علیهما السلام شنیدم، که می‌فرمودند: همانا خداوند تبارک و تعالی ارواح را دو هزار سال قبل از بدنها آفرید، سپس بعد از آن، بدنها را آفرید، پس هر کدام از آنها در آسمانها با هم آشنا شدند در زمین با هم آشنا شوند، و هر کدام در آسمان ناشناس بوده‌اند در زمین نیز ناشناس خواهند بود، پس چون قائم علیه السلام قیام کند برادران دینی از هم ارث خواهند برد، و برادرانی که از یک پدر و مادر بوده‌اند از هم ارث نخواهند برد، و این است قول خداوند عز و جل در کتاب خود: «همانا اهل ایمان رستگار شدند»، «پس چون در صور دمیده شود در آن روز هیچ نسبی بین آنان نیست و پرسیده نشوند».

شماره: ۱۲۴: نور خدا

کد آیه: ۲۴ / ۳۵

{اللَّهُ نُورُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ مَثَلُ نُورِهِ كَمِشْكَاةٍ فِيهَا مِصْبَاحٌ الْمِصْبَاحُ فِي زُجَاجَةٍ الزُّجَاجَةُ كَأَنَّهَا كَوْكَبٌ دُرِّيٌّ يُوقَدُ مِنْ شَجَرَةٍ مُبَارَكَةٍ زَيْتُونَةٍ لَا شَرْقِيَّةٍ وَلَا غَرْبِيَّةٍ يَكَادُ زَيْتُهَا يُضِيءُ وَلَوْ لَمْ تَمْسَسْهُ نَارٌ نُورٌ عَلَى نُورٍ يَهْدِي اللَّهُ لِنُورِهِ مَنْ يَشَاءُ وَ يُضْرِبُ اللَّهُ الْأَمْثَالَ لِلنَّاسِ وَاللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ}

خداوند نور آسمانها و زمین است مثل نور خداوند همانند چراغدانی است که در آن چراغی (پرفروغ) باشد، آن چراغ در حبابی قرار گیرد، حبابی شفاف و درخشنده همچون یک ستاره فروزان، این چراغ با روغنی افروخته می‌شود که از درخت پربرکت زیتونی گرفته شده که نه شرقی است و نه غربی (روغنش آن چنان صاف و خالص است که) نزدیک است بدون تماس با آتش شعله‌ور شود نوری است بر فراز نوری و خدا هر کس را بخواهد به نور خود هدایت می‌کند، و خداوند به هر چیزی داناست.

رَوَى عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ الْأَنْصَارِيِّ، قَالَ: دَخَلْتُ إِلَى مَسْجِدِ الْكُوفَةِ، وَ أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ عَلَيْهِ السَّلَامُ يَكْتُبُ بِإِصْبَعِهِ وَ يَتَبَسَّمُ، فَقُلْتُ لَهُ: يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ! مَا الَّذِي يَضْحَكُكَ؟ فَقَالَ: عَجِبْتُ لِمَنْ يَقْرَأُ هَذِهِ الْآيَةَ وَ لَمْ يَعْرِفْهَا حَقَّ مَعْرِفَتِهَا، فَقُلْتُ لَهُ: أَيُّ آيَةٍ، يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ!؟ فَقَالَ: قَوْلُهُ تَعَالَى: «اللَّهُ نُورُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ مَثَلُ نُورِهِ كَمِشْكَاةٍ»، «الْمِشْكَاةُ»، مُحَمَّدٌ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَمَ، «فِيهَا مِصْبَاحٌ»، أَنَا الْمِصْبَاحُ، «فِي زُجَاجَةٍ الزُّجَاجَةُ»، الْحَسَنُ وَ الْحُسَيْنُ عَلَيْهِمَا السَّلَامُ، «كَأَنَّهَا كَوْكَبٌ دُرِّيٌّ»، وَ هُوَ عَلِيُّ بْنُ الْحُسَيْنِ عَلَيْهِمَا السَّلَامُ، «يُوقَدُ مِنْ شَجَرَةٍ مُبَارَكَةٍ»، مُحَمَّدٌ بْنُ عَلِيٍّ عَلَيْهِمَا السَّلَامُ، «زَيْتُونَةٍ»، جَعْفَرُ بْنُ مُحَمَّدٍ عَلَيْهِمَا السَّلَامُ، «لَا شَرْقِيَّةٍ»، مُوسَى بْنُ جَعْفَرٍ عَلَيْهِمَا السَّلَامُ، «وَ لَا غَرْبِيَّةٍ»، عَلِيُّ بْنُ مُوسَى عَلَيْهِمَا السَّلَامُ، «يَكَادُ زَيْتُهَا يُضِيءُ»، مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ عَلَيْهِمَا السَّلَامُ، «وَ لَوْ لَمْ تَمْسَسْهُ نَارٌ»، عَلِيُّ بْنُ مُحَمَّدٍ عَلَيْهِمَا السَّلَامُ، «نُورٌ عَلَى نُورٍ»، الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ عَلَيْهِمَا السَّلَامُ، «يَهْدِي اللَّهُ لِنُورِهِ مَنْ يَشَاءُ»، الْقَائِمُ الْمَهْدِيُّ عَلَيْهِ السَّلَامُ، «وَ يُضْرِبُ اللَّهُ الْأَمْثَالَ لِلنَّاسِ وَاللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ». ۲۲۳

از جابر بن عبدالله انصاری روایت است که می‌گوید: به مسجد کوفه داخل شدم، دیدم حضرت امیرالمومنین علیه السلام با انگشت چیزی می‌نویسد و می‌خندد، عرض کردم: یا امیرالمومنین! چه چیز موجب خنده‌ی شما شده است؟ حضرت فرمودند: در شگفتم از کسی که این آیه را می‌خواند ولی بطور شایسته و بایسته به معنای آن معرفت ندارد، عرض کردم: کدام آیه یا امیرالمومنین؟! فرمودند: آیه «اللَّهُ نُورُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ مَثَلُ نُورِهِ كَمِشْكَاةٍ»، مشکات حضرت محمد صلی الله علیه و آله و سلم هستند، «فِيهَا مِصْبَاحٌ»، مصباح من هستم، «فِي زُجَاجَةٍ الزُّجَاجَةُ»، حسن و حسین می‌باشند، «كَأَنَّهَا كَوْكَبٌ دُرِّيٌّ»، و او علی بن الحسین علیهما السلام

است، «یوقد من شجره مبارکه»، محمد بن علی علیهما السلام است، «زیتونه»، جعفر بن محمد علیهما السلام است، «لا شرقیه»، موسی بن جعفر علیهما السلام است، «ولا غربیه»، علی بن موسی الرضا علیهما السلام است، «یکاد زیتها یضی» محمد بن علی علیهما السلام است، «و لو لم تمسسه نار»، علی بن محمد علیهما السلام است، «نور علی نور»، حسن بن علی علیهما السلام است، «یهدی الله لنوره من یشاء»، مهدی علیه السلام است که درود بر آنان باد، «و یضرب الله الامثال للناس و الله بكل شیء علیم».

شماره: ۱۲۵: وعده خدا

کد آیه: ۲۴ / ۵۵

{وَعِدَ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا مِنْكُمْ وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَيَسِّرَنَّ لَهُمْ فِي الْأَرْضِ كَمَا اسْتَخْلَفَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ وَلَيُمَكِّنَنَّ لَهُمْ دِينَهُمُ الَّذِي ارْتَضَى لَهُمْ وَلَيُبَدِّلَنَّهُمْ مِنْ بَعْدِ خَوْفِهِمْ أَمْنًا يَعْبُدُونَنِي لَا يُشْرِكُونَ بِي شَيْئًا وَمَنْ كَفَرَ بَعْدَ ذَلِكَ فَأُولَئِكَ هُمُ الْفَاسِقُونَ}

خداوند به کسانی که شما که ایمان آورده و کارهای شایسته انجام داده‌اند وعده می‌دهد که قطعاً آنان را حکمران روی زمین خواهد کرد، همان گونه که به پیشینیان آنها خلافت روی زمین را بخشید و دین و آیینی را که برای آنان پسندیده، پابرجا و ریشه‌دار خواهد ساخت و ترسشان را به امتیت و آرامش مبدل می‌کند، آن چنان که تنها مرا می‌پرستند و چیزی را شریک من نخواهند ساخت. و کسانی که پس از آن کافر شوند، آنها فاسقاند.

۱ - عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سَبَّانٍ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ عَنْ قَوْلِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ: «وَعِدَ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا مِنْكُمْ وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَيَسِّرَنَّ لَهُمْ فِي الْأَرْضِ كَمَا اسْتَخْلَفَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ»، قَالَ: نَزَلَتْ فِي عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ وَ الْأَئِمَّةِ مِنْ وُلْدِهِ عَلَيْهِمُ السَّلَامُ ، «وَلَيُمَكِّنَنَّ لَهُمْ دِينَهُمُ الَّذِي ارْتَضَى لَهُمْ وَ لَيُبَدِّلَنَّهُمْ مِنْ بَعْدِ خَوْفِهِمْ أَمْنًا»، قَالَ: عَنِّي بِهِ ظُهُورُ الْقَائِمِ عَلَيْهِ السَّلَامُ ۲۲۴

عبد الله بن سنان گوید از امام صادق علیه السلام درباره‌ی این فرموده‌ی خداوند: «وَعِدَ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا مِنْكُمْ وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَيَسِّرَنَّ لَهُمْ فِي الْأَرْضِ كَمَا اسْتَخْلَفَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ»، سؤال کردم، حضرت فرمودند: درباره‌ی علی بن ابیطالب علیه السلام و امامان از فرزندان او علیهم السلام نازل شده، «وَلَيُمَكِّنَنَّ لَهُمْ دِينَهُمُ الَّذِي ارْتَضَى لَهُمْ وَ لَيُبَدِّلَنَّهُمْ مِنْ بَعْدِ خَوْفِهِمْ أَمْنًا»، فرمودند: منظور از آن ظهور حضرت قائم علیه السلام است.

۲ - عن أبي بصير، عن أبي عبد الله عليه السلام ، في قوله: «وَعِدَ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا مِنْكُمْ وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَيَسِّرَنَّ لَهُمْ فِي الْأَرْضِ كَمَا اسْتَخْلَفَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ وَ لَيُمَكِّنَنَّ لَهُمْ دِينَهُمُ الَّذِي ارْتَضَى لَهُمْ وَ لَيُبَدِّلَنَّهُمْ مِنْ بَعْدِ خَوْفِهِمْ أَمْنًا يَعْبُدُونَنِي لَا يُشْرِكُونَ بِي شَيْئًا»، قَالَ: نَزَلَتْ فِي الْقَائِمِ وَ أَصْحَابِهِ ۲۲۵

ابو بصیر از امام صادق علیه السلام روایت کرده که حضرت در باره‌ی آیه شریفه: «وَعِدَ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا مِنْكُمْ وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَيَسِّرَنَّ لَهُمْ فِي الْأَرْضِ كَمَا اسْتَخْلَفَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ وَ لَيُمَكِّنَنَّ لَهُمْ دِينَهُمُ الَّذِي ارْتَضَى لَهُمْ وَ لَيُبَدِّلَنَّهُمْ مِنْ بَعْدِ خَوْفِهِمْ أَمْنًا يَعْبُدُونَنِي لَا يُشْرِكُونَ بِي شَيْئًا»، فرمودند: این در باره‌ی قائم علیه السلام و یارانش نازل شده است.

شماره: ۱۲۶: ساعت ۱۲

کد آیه: ۲۵ / ۱۱

{بَلْ كَذَّبُوا بِالسَّاعَةِ وَأَعْتَدْنَا لِمَنْ كَذَّبَ بِالسَّاعَةِ سَعِيرًا}

بلکه آنان قیامت را تکذیب کرده‌اند و ما برای کسی که قیامت را تکذیب کند، آتشی شعله‌ور و سوزان فراهم کرده‌ایم!

۱ - قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ جَعْفَرُ بْنُ مُحَمَّدٍ عَلَيْهِمَا السَّلَامُ : اللَّيْلُ اثْنَا عَشْرَةَ سَاعَةً، وَ النَّهَارُ اثْنَا عَشْرَةَ سَاعَةً، وَ الشُّهُورُ اثْنَا عَشْرَ شَهْرًا، وَ الْأَئِمَّةُ اثْنَا عَشْرَ إِمَامًا، وَ النَّبَاءُ اثْنَا عَشْرَ نَبِيًّا، وَ إِنَّ عَلِيًّا عَلَيْهِ السَّلَامُ سَاعَةٌ مِنْ اثْنَتَيْ عَشْرَةَ سَاعَةً، وَ هُوَ قَوْلُ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ: «بَلْ كَذَّبُوا بِالسَّاعَةِ وَ

أَعْتَدْنَا لِمَنْ كَذَّبَ بِالسَّاعَةِ سَعِيرًا» ۲۲۶

امام صادق علیه السلام فرمودند: شب دوازده ساعت است، روز هم دوازده ساعت است، و ماه‌ها هم دوازده ماهند، و امامان نیز دوازده امامند، و نقباء هم دوازده نقیب‌اند، و علی علیه السلام ساعتی از دوازده ساعت است، و او است که خداوند در باره‌اش می‌فرماید: «بَلْ كَذَّبُوا بِالسَّاعَةِ وَأَعْتَدْنَا لِمَنْ كَذَّبَ بِالسَّاعَةِ سَعِيرًا».

۲- قال أبو عبد الله عليه السلام: إِنَّ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ اثْنَا عَشْرَةَ سَاعَةً، وَإِنَّ عَلِيَّ بْنَ أَبِي طَالِبٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ أَشْرَفُ سَاعَةٍ مِنْ اثْنَتَيْ عَشْرَةَ سَاعَةً، وَهُوَ قَوْلُ اللَّهِ تَعَالَى: «بَلْ كَذَّبُوا بِالسَّاعَةِ وَأَعْتَدْنَا لِمَنْ كَذَّبَ بِالسَّاعَةِ سَعِيرًا» ۲۲۷.

حضرت صادق علیه السلام فرمودند: شب و روز دوازده ساعت است و علی بن ابی طالب علیه السلام بهترین ساعت از دوازده ساعت است، و همین است گفتار خدای تعالی که می‌فرماید: «بلکه ساعت را تکذیب کردند و ما برای آنها عذابی سوزان آماده کردیم».

شماره: ۱۲۷: عبادت خدا پس از ظهور

کد آیه: ۲۶ / ۲۵

{الْمَلِكُ يَوْمَئِذٍ الْحَقُّ لِلرَّحْمَنِ وَكَانَ يَوْمًا عَلَى الْكَافِرِينَ عَسِيرًا}

حکومت در آن روز از آن خداوند رحمان است و آن روز، روز سختی برای کافران خواهد بود!

عَلِيُّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ قَالَ: رَوَى أَضِيحَاتُنَا فِي قَوْلِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ: «الْمَلِكُ يَوْمَئِذٍ الْحَقُّ لِلرَّحْمَنِ»، قَالَ: إِنَّ الْمَلِكَ لِلرَّحْمَنِ الْيَوْمَ وَقَبْلَ الْيَوْمِ وَبَعْدَ الْيَوْمِ، وَلَكِنْ إِذَا قَامَ الْقَائِمُ عَلَيْهِ السَّلَامُ لَمْ يَعْبُدُوا إِلَّا اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ ۲۲۸.

علی بن اسباط می‌گوید: اصحاب ما روایت کرده‌اند درباره‌ی این آیه‌ی شریفه که معصوم علیه السلام فرمودند: همانا فرمانروای امروز (و پیش از امروز) و بعد از امروز از آن خدای رحمان است، ولی چون قائم علیه السلام به پا خیزد جز خداوند عز و جل عبادت نخواهد شد.

شماره: ۱۲۸: قدرت خداوند

کد آیه: ۵۴ / ۲۵

{وَهُوَ الَّذِي خَلَقَ مِنَ الْمَاءِ بَشَرًا فَجَعَلَهُ نَسَبًا وَصِهْرًا وَكَانَ رَبُّكَ قَدِيرًا}

او کسی است که از آب، انسانی را آفرید سپس او را نسب و سبب قرار داد و پروردگار تو همواره توانا بوده است.

قَالَ الْبَاقِرُ عَلَيْهِ السَّلَامُ فِي قَوْلِهِ تَعَالَى: «وَهُوَ الَّذِي خَلَقَ مِنَ الْمَاءِ بَشَرًا فَجَعَلَهُ نَسَبًا وَصِهْرًا»، قَالَ: هُوَ مُحَمَّدٌ وَعَلِيُّ وَالْحَسَنُ وَالْحُسَيْنُ عَلَيْهِمُ السَّلَامُ، «وَكَانَ رَبُّكَ قَدِيرًا»، الْقَائِمُ فِي آخِرِ الزَّمَانِ، لِأَنَّهُ لَمْ يَجْتَمِعْ نَسَبٌ وَسَبَبٌ فِي الصَّحَابَةِ وَالْقُرَابَةِ، إِلَّا لَهُ فَلَأَجَلِ ذَلِكَ اسْتَحَقَّ الْمِيرَاثَ بِالنَّسَبِ وَالسَّبَبِ... ۲۲۹

امام محمد باقر علیه السلام در باره‌ی آیه: «او کسی است که از آب، انسانی را آفرید سپس او را نسب و سبب قرار داد»، می‌فرماید: منظور از این افراد، حضرت محمد و علی و حسن و حسین علیهم السلام، «و پروردگار تو همواره توانا بوده است» حضرت قائم علیه السلام در آخر الزمان است، زیرا در میان صحابه نسب و سبب و قرابت جمع نشد مگر برای آن حضرت، بدین جهت است که میراث به وسیله‌ی نسب و سبب به افراد می‌رسد ...

شماره: ۱۲۹: بنده‌ی خدا

کد آیه: ۶۳ / ۲۵

{وَعِبَادُ الرَّحْمَنِ الَّذِينَ يَمْشُونَ عَلَى الْأَرْضِ هَوْنًا وَإِذَا خَاطَبَهُمُ الْجَاهِلُونَ قَالُوا سَلَامًا}

بندگان (خاص خداوند) رحمان، کسانی هستند که با آرامش و بی تکبر بر زمین راه می‌روند و هنگامی که جاهلان آنها را مخاطب سازند (و سخنان نابخردانه گویند)، به آنها سلام می‌گویند (و با بی‌اعتنایی و بزرگواری می‌گذرند).

عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ: قَوْلُهُ تَعَالَى: «الَّذِينَ يَمْشُونَ عَلَى الْأَرْضِ هَوْنًا»، إِلَى قَوْلِهِ، «حَسِبْتُمْ مُسْتَقْرًا وَمَقَامًا»، ثَلَاثَ عَشْرَةَ آيَةً، قَالَ: هُمْ الْأَوْصِيَاءُ يَمْشُونَ عَلَى الْأَرْضِ هَوْنًا، فَإِذَا قَامَ الْقَائِمُ عَرَضُوا كُلَّ نَاصِبٍ عَلَيْهِ، فَإِنْ أَقْرَبَ بِالْإِسْلَامِ وَهِيَ الْوَلَايَةُ وَاللَّا ضَرِبَتْ عُقُوبَةُ أَوْ أَقْرَبَ بِالْجَزِيَّةِ فَأَذَاهَا كَمَا يُؤَدِّي أَهْلُ الذَّمِّ ۲۳۰

امام صادق علیه السلام در باره‌ی قول خداوند تعالی: «الَّذِينَ يَمْشُونَ عَلَى الْأَرْضِ هَوْنًا»، تا آنجا که می‌فرماید: «حَسِبْتُمْ مُسْتَقْرًا وَمَقَامًا»، سیزده آیه، فرمودند: ایشان اوصیاء هستند که از ترس دشمنانشان بر روی زمین با تواضع راه می‌روند، پس زمانی که قائم علیه السلام قیام کند، همه‌ی ناصیبان بر آن حضرت عرضه می‌شوند. پس هر که به اسلام، یعنی ولایت اقرار کند، چه بهتر، و گرنه گردنش زده می‌شود، یا این که به جزیه اقرار کند، چنان که اهل ذمه می‌پردازند.

شماره: ۱۳۰: غَرَشِ آسمانی

کد آیه: ۴ / ۲۶

{إِنْ نَشَأْ نُزِّلْ عَلَيْهِمْ مِنَ السَّمَاءِ آيَةٌ فَظَلَّتْ أَعْنَاقُهُمْ لَهَا خَاضِعِينَ}

اگر ما اراده کنیم، از آسمان بر آنان آیه‌ای نازل می‌کنیم که گردنهایشان در برابر آن خاضع گردد!

۱- عُمَرُ بْنُ حَنْظَلَةَ قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ يَقُولُ: خَمْسُ عَلَامَاتٍ قَبْلَ قِيَامِ الْقَائِمِ عَلَيْهِ السَّلَامُ: الصَّيْحَةُ، وَالسُّفْيَانِيُّ، وَالْخَشْفُ، وَقَتْلُ النَّفْسِ الرَّكِيَّةِ، وَالْيَمَانِيُّ، فَقُلْتُ: جُعِلْتُ فِدَاكَ! إِنْ خَرَجَ أَحَدٌ مِنْ أَهْلِ بَيْتِكَ قَبْلَ هَذِهِ الْعَلَامَاتِ أَنْخَرُجَ مَعَهُ؟ قَالَ: لَا. فَلَمَّا كَانَ مِنَ الْغَدِ تَلَوْتُ هَذِهِ الْآيَةَ: «إِنْ نَشَأْ نُزِّلْ عَلَيْهِمْ مِنَ السَّمَاءِ آيَةٌ فَظَلَّتْ أَعْنَاقُهُمْ لَهَا خَاضِعِينَ»، فَقُلْتُ لَهُ: أَلَيْسَ الصَّيْحَةُ؟ فَقَالَ: أَمَا لَوْ كَانَتْ خَضَعَتْ أَعْنَاقُ أَعْدَاءِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ ۲۳۱.

عمر بن حنظله می‌گوید: شنیدم حضرت امام صادق علیه السلام می‌فرماید: پنج علامت قبل از قیام قائم علیه السلام حتمی است: غَرَشِ آسمانی، خروج سفیانی، فرو رفتن یک لشکر از سپاه سفیانی در شنزار بیداء، کشتن یک بی‌گناه در مسجد الحرام، قیام شخصی در یمن، گفتم: قربانت شوم! قبل از بروز این علامتها اگر از خاندان شما کسی قیام کند با او قیام کنیم؟ حضرت فرمودند: نه. فردا که شرفیاب شدم این آیه را تلاوت کردم: «اگر بخواهیم نشانه‌ای از آسمان نازل کنیم تا گردن جباران خم شود»، گفتم: این نشانه، همان غَرَشِ آسمانی است؟ حضرت فرمودند: به خدا سوگند! اگر چنین شود، گردن دشمنان خدا خم می‌شود.

۲- عَنْ دَاوُدَ الدَّجَاجِيِّ عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيٍّ عَلَيْهِ السَّلَامُ، قَالَ: سُرِّبَ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ عَلَيْهِ السَّلَامُ، عَنْ قَوْلِهِ تَعَالَى: «فَاخْتَلَفَ الْأَحْزَابُ مِنْ بَيْنِهِمْ»، فَقَالَ: أَنْتَظِرُوا الْفَرَجَ مِنْ ثَلَاثِ، فَقِيلَ: يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ! وَمَا هُنَّ؟ فَقَالَ: اخْتِلَافُ أَهْلِ الشَّامِ بَيْنَهُمْ وَالرَّايَاتُ السُّودُ مِنْ خُرَّاسَانَ وَالْفَرْعَةُ فِي شَهْرِ رَمَضَانَ، فَقِيلَ: وَمَا الْفَرْعَةُ فِي شَهْرِ رَمَضَانَ؟ فَقَالَ: أَوْ مَا سَمِعْتُمْ قَوْلَ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ فِي الْقُرْآنِ؟: «إِنْ نَشَأْ نُزِّلْ عَلَيْهِمْ مِنَ السَّمَاءِ آيَةٌ فَظَلَّتْ أَعْنَاقُهُمْ لَهَا خَاضِعِينَ»، هِيَ آيَةٌ تُخْرِجُ الْفِتَاةَ مِنْ خُدْرِهَا وَتُوقِظُ النَّائِمَ وَتُفْرِغُ الْيَقْظَانَ ۲۳۲.

داود دجاجی از امام باقر علیه السلام روایت کرده که آن حضرت فرمودند: از امیر المؤمنین علیه السلام سؤال شد در باره‌ی فرمایش خدای تعالی: «فَاخْتَلَفَ الْأَحْزَابُ مِنْ بَيْنِهِمْ»، و گروههای مردم در میان خود اختلاف کردند، حضرت فرمودند: پس از پدید آمدن سه چیز منتظر فرج باشید، گفته شد: ای امیر المؤمنین! آنها کدامند؟ حضرت فرمودند: اختلاف اهل شام در میان خود، و پرچمهای سیاه از خراسان، و وحشتی در ماه رمضان، سؤال شد: وحشت در ماه رمضان چیست؟ فرمودند: مگر نشنیده‌اید فرمایش خدای عز و

جل را در قرآن؟: «إِنْ نَشَأْ نُزِّلْ عَلَيْهِمْ مِنَ السَّمَاءِ آيَةٌ...»، «اگر ما بخواهیم از آسمان آیتی بر ایشان فرو فرستیم که گردنهای ایشان برای آن خاضع و ذلیل گردد»، آن همان نشانه‌ای است که دوشیزگان پرده نشین را از پس پرده‌هایشان بیرون کشد و خفته را بیدار و بیدار را به وحشت می‌افکند.

شماره: ۱۳۱: گریز

کد آیه: ۲۶ / ۲۱

{فَفَرَزْتُ مِنْكُمْ لَمَّا خِفْتُكُمْ فَوَهَبَ لِي رَبِّي حُكْمًا وَجَعَلَنِي مِنَ الْمُرْسَلِينَ}

پس هنگامی که از شما ترسیدم فرار کردم و پروردگارم به من حکمت و دانش بخشید، و مرا از پیامبران قرار داد!

۱- عَنْ مُفَضَّلِ بْنِ عُمَرَ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ، أَنَّهُ قَالَ: إِذَا قَامَ الْقَائِمُ عَلَيْهِ السَّلَامُ تَلَا هَذِهِ الْآيَةَ مُخَاطِبًا لِلنَّاسِ: «فَفَرَزْتُ مِنْكُمْ لَمَّا خِفْتُكُمْ فَوَهَبَ لِي رَبِّي حُكْمًا وَجَعَلَنِي مِنَ الْمُرْسَلِينَ». ۲۳۴

مفضل بن عمر از امام صادق علیه السلام روایت کرده که آن حضرت فرمودند: هنگامی که قائم علیه السلام قیام کند، خطاب به مردم، این آیه را تلاوت می‌نماید: «فَفَرَزْتُ مِنْكُمْ لَمَّا خِفْتُكُمْ»، «چون از شما بیمناک بودم از نزدتان گریختم».

۲- عَنْ مُفَضَّلِ بْنِ عُمَرَ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ، أَنَّهُ قَالَ: إِنَّ لِصَاحِبِ هَذَا الْأَمْرِ غَيْبَةً يَقُولُ فِيهَا: «فَفَرَزْتُ مِنْكُمْ لَمَّا خِفْتُكُمْ فَوَهَبَ لِي رَبِّي حُكْمًا وَجَعَلَنِي مِنَ الْمُرْسَلِينَ». ۲۳۵

مفضل بن عمر از امام صادق علیه السلام روایت کرده است که آن حضرت فرمودند: صاحب این امر را غیبتی است که در آن می‌گوید: «فَفَرَزْتُ مِنْكُمْ لَمَّا خِفْتُكُمْ فَوَهَبَ لِي رَبِّي حُكْمًا وَجَعَلَنِي مِنَ الْمُرْسَلِينَ»، من از شما گریختم چون (بر جان خویش) بیمناک بودم، پس پروردگارم مرا حکومت عطا فرمود و از صاحبان رسالت قرار داد.

شماره: ۱۳۲: وعده‌ی عذاب

کد آیه: ۲۶ / ۲۰۶

{ثُمَّ جَاءَهُمْ مَا كَانُوا يُوعَدُونَ}

سپس عذابی که به آنها وعده داده شده به سراغشان بیاید.

عَنْ مُعَلَّى بْنِ خُنَيْسٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ، فِي قَوْلِهِ عَزَّ وَجَلَّ: «أَفَرَأَيْتَ إِنْ مَتَّعْنَاهُمْ سِنِينَ، ثُمَّ جَاءَهُمْ مَا كَانُوا يُوعَدُونَ»، قَالَ: خُرُوجُ الْقَائِمِ عَلَيْهِ السَّلَامُ، «مَا أَغْنَى عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَمْتَعُونَ»، قَالَ: هُمْ بَنُو أُمِّيَّةَ الدِّينِ مَتَّعُوا فِي دُنْيَاهُمْ. ۲۳۶

معلى بن خنيس از حضرت صادق علیه السلام در باره‌ی این آیه نقل کرد: «أَفَرَأَيْتَ إِنْ مَتَّعْنَاهُمْ سِنِينَ، ثُمَّ جَاءَهُمْ مَا كَانُوا يُوعَدُونَ»، حضرت فرمودند: منظور خروج قائم علیه السلام است، «مَا أَغْنَى عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَمْتَعُونَ»، فرمودند: اینها بنی امیه هستند که از نظر دنیا بهره‌مند شدند.

شماره: ۱۳۳: پایان ظلم

کد آیه: ۲۶ / ۲۲۷

{وَوَسَّعْنَا لَهُمُ الْبُحْرَىٰ فَظَلَمُوا ۗ وَكَلِمَاتُ الْمُنْتَفِلِينَ يُتَقَالَبُ يَنْقَلِبُونَ}

آنها که ستم کردند به زودی می‌دانند که بازگشتشان به کجاست!

عَنْ حُسَيْنِ بْنِ خَالِدٍ عَنْ عَلِيِّ بْنِ مُوسَى الرَّضَا عَلَيْهِمَا السَّلَامُ عَنْ أَبِيهِ عَنْ آبَائِهِ عَلَيْهِمُ السَّلَامُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَ

سَلَمٌ: مَنْ أَحَبَّ أَنْ يَتَمَسَّكَ بِدِينِي وَيَرْكَبَ سَيْفِيَنَةَ النَّجَاهِ بَعْدِي، فَلْيَقْتَدِ بَعْلِي بِنِ أَبِي طَالِبٍ، وَ لِيُعَادِ عَدُوَّهُ، وَ لِيُوَالِ وَلِيَّهُ، فَإِنَّهُ وَصِيِّي وَ حَلِيفَتِي عَلَى أُمَّتِي فِي حَيَاتِي وَ بَعْدَ وَفَاتِي، وَ هُوَ إِمَامٌ كُلِّ مُسْلِمٍ، وَ أَمِيرٌ كُلِّ مُؤْمِنٍ بَعْدِي، قَوْلُهُ قَوْلِي وَ أَمْرُهُ أَمْرِي وَ نَهْيُهُ نَهْيِي وَ تَابِعُهُ تَابِعِي وَ نَاصِرُهُ نَاصِرِي وَ خَازِلُهُ خَازِلِي، ثُمَّ قَالَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَمٌ: مَنْ فَارَقَ عَلِيًّا بَعْدِي لَمْ يَزِنِي، وَ لَمْ أَرَهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَ مَنْ خَالَفَ عَلِيًّا حَرَّمَ اللَّهُ عَلَيْهِ الْجَنَّةَ، وَ جَعَلَ مَأْوَاهُ النَّارَ وَ بَسَّ الْمَصِيرُ، وَ مَنْ خَذَلَ عَلِيًّا خَذَلَهُ اللَّهُ يَوْمَ يُعْرَضُ عَلَيْهِ، وَ مَنْ نَصَرَ عَلِيًّا نَصَرَهُ اللَّهُ يَوْمَ يَلْقَاهُ، وَ لَقْنَهُ حُجَّتَهُ عِنْدَ الْمَسَاءِ لَهُ، ثُمَّ قَالَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَمٌ: الْحَسَنُ وَ الْحُسَيْنُ إِمَامَا أُمَّتِي بَعْدَ أَبِيهِمَا وَ سَيِّدَا شَبَابِ أَهْلِ الْجَنَّةِ، وَ أُمَّهُمَا سَيِّدَةُ نِسَاءِ الْعَالَمِينَ، وَ أَبُوهُمَا سَيِّدُ الْوَصِيِّينَ، وَ مِنْ وُلْدِ الْحُسَيْنِ تِسْعَةٌ أَيْمَةٌ، تَأْسِسُ لَهُمُ الْقَائِمُ مِنْ وُلْدِي، طَاعَتُهُمْ طَاعَتِي وَ مَعْصِيَتُهُمْ مَعْصِيَتِي، إِلَى اللَّهِ أَشْكُو الْمُتَكِبِينَ لِفَضْلِهِمْ، وَ الْمُضِيعِينَ لِحُزْمَتِهِمْ بَعْدِي، وَ كَفَى بِاللَّهِ وَلِيًّا وَ نَاصِرًا لِعِترَتِي وَ أَيْمَتِي أُمَّتِي وَ مُنْتَقِمًا مِنَ الْجَا حِدِينَ لِحَقِّهِمْ: «وَ سَيَعْلَمُ الَّذِينَ ظَلَمُوا أَيَّ مُنْقَلَبٍ يَنْقَلِبُونَ» ۲۳۷

از حسین بن خالد از حضرت رضا علیه السلام از پدران بزرگوارش از رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم روایت است که حضرت فرمودند: هر که دوست دارد به دین من چنگ زند، و پس از من بر کشتی نجات سوار گردد، از علی بن ابی طالب پیروی کند، و دشمنش را دشمن، و دوستش را دوست بدارد، زیرا او در زندگی و پس از مرگم وصی و جانشین من است، و او امام هر مسلمان، و فرمانروای هر مؤمنی پس از من می‌باشد، گفتار او گفتار من و فرمان او فرمان من، و نهی او نهی من، پیروی از او پیروی از من، و یاور او یاور من است، هر کس او را یاری نکند دست از یاری من برداشته است، سپس فرمودند: کسی که پس از من از علی مفارقت و جدایی کند، روز قیامت مرا نخواهد دید و من نیز او را نخواهم دید، هر که با علی مخالفت کند، خداوند بهشت را بر او حرام کرده و جایگاهش را آتش قرار دهد، کسی که دست از یاری علی بردارد خداوند در روزی که (حسابش را) بر او عرضه کنند یاری‌اش نکند، و هر که علی را یاری کند در آن روز که خدا را ملاقات کند خدایش یاری کند و حجّتش را هنگام بازجویی به وی تلقین کند، سپس فرمودند: حسن و حسین بعد از پدرشان دو پیشوای امت هستند، و دو آقای جوانان اهل بهشتند، و مادرشان بانوی زنان عالمیان، و پدرشان آقای اوصیاء (پیمبران) است، و از فرزندان حسین نه امامند که نهمی آنان قائم فرزندان من است، اطاعت آنها اطاعت من، و نافرمانی آنها نافرمانی من است، به خدا شکایت می‌برم از آنها که منکر فضل ایشان، و پس از من نبودکننده حقّ آنهایند، و خداوند متعال برای دوستی و یاری عترت من و امامان امت، و برای انتقام گرفتن از منکرین حقّشان کافی است: «و به زودی آنها که ستم کردند خواهند دانست که به چه جایی بازگشت می‌کنند».

شماره: ۱۳۴: برگزیده‌ی خدا

کد آیه: ۲۷ / ۵۹

{قُلِ الْحَمْدُ لِلَّهِ وَ سَلَامٌ عَلَى عِبَادِهِ الَّذِينَ اصْطَفَىٰ آلَ اللَّهِ خَيْرٌ أَمَّا يُشْرِكُونَ}

بگو: «حمد مخصوص خداست و سلام بر بندگان برگزیده‌اش!» آیا خداوند بهتر است یا بتهایی که همتای او قرار می‌دهند؟!
 عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ فِي قَوْلِهِ: «الْحَمْدُ لِلَّهِ وَ سَلَامٌ عَلَى عِبَادِهِ الَّذِينَ اصْطَفَىٰ»، قَالَ: هُمْ أَهْلُ بَيْتِ رَسُولِ اللَّهِ عَلِيُّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ وَ فَاطِمَةُ وَ الْحَسَنُ وَ الْحُسَيْنُ عَلَيْهِمُ السَّلَامُ وَ أَوْلَادُهُمْ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ هُمْ صَفْوَةُ اللَّهِ وَ خَيْرَتُهُ مِنْ خَلْقِهِ. ۲۳۸
 ابن عباس در باره‌ی قول خداوند تعالی که می‌فرماید: «بگو: حمد برای خداست و سلام بر آن بندگان که آنان را برگزیده است»، گوید: منظور از ایشان یعنی اهل بیت پیغمبر خدا: علی بن ابی طالب، فاطمه، حسن و حسین و اولاد ایشان علیهم السلام تا روز قیامت است، ایشانند که برگزیده و بهترین آفریده‌ی خدا می‌باشند.

شماره: ۱۳۵: مضطر

کد آیه: ۶۲ / ۲۷

{أَمَّنْ يُجِيبُ الْمُضْطَرَّ إِذَا دَعَاهُ وَيَكْشِفُ السُّوءَ وَيَجْعَلُكُمْ خُلَفَاءَ الْأَرْضِ أَلَيْسَ اللَّهُ قَلِيلًا مَا تَذَكَّرُونَ}

یا کسی که دعای مضطر را اجابت می‌کند و گرفتاری را برطرف می‌سازد، و شما را خلفای زمین قرار می‌دهد آیا معبودی با خداست؟! کمتر متذکر می‌شوید!

۱- عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ عَبْدِ الْحَمِيدِ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ: إِنَّ الْقَائِمَ عَلَيْهِ السَّلَامُ إِذَا خَرَجَ دَخَلَ الْمَسْجِدَ الْحَرَامَ، فَيَسْتَقْبِلُ الْكَعْبَةَ، وَيَجْعَلُ ظَهْرَهُ إِلَى الْمَقَامِ، ثُمَّ يَصِلُ رَكَعَتَيْنِ، ثُمَّ يَقُومُ فَيَقُولُ: يَا أَيُّهَا النَّاسُ! أَنَا أَوْلَى النَّاسِ بِآدَمَ، يَا أَيُّهَا النَّاسُ! أَنَا أَوْلَى النَّاسِ بِإِبْرَاهِيمَ، يَا أَيُّهَا النَّاسُ! أَنَا أَوْلَى النَّاسِ بِإِسْمَاعِيلَ، يَا أَيُّهَا النَّاسُ! أَنَا أَوْلَى النَّاسِ بِمُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ، ثُمَّ يَرْفَعُ يَدَيْهِ إِلَى السَّمَاءِ، فَيَدْعُو وَيَتَضَرَّعُ، حَتَّى يَقَعَ عَلَى وَجْهِهِ، وَهُوَ قَوْلُهُ عَزَّ وَجَلَّ: «أَمَّنْ يُجِيبُ الْمُضْطَرَّ إِذَا دَعَاهُ وَيَكْشِفُ السُّوءَ وَيَجْعَلُكُمْ خُلَفَاءَ الْأَرْضِ أَلَيْسَ اللَّهُ قَلِيلًا مَا تَذَكَّرُونَ». ۲۳۹

از ابراهیم بن عبد الحمید روایت است که حضرت صادق علیه السلام فرمودند: چون قائم ما ظهور کند به مسجد الحرام در آید، و در حالی که رو به کعبه و پشت به مقام نموده دو رکعت نماز می‌گزارد، آنگاه برخاسته و می‌گوید: ای مردم! من از هر کس به آدم ابو البشر، و ابراهیم خلیل، و اسماعیل ذبیح، و حضرت محمد صلی الله علیه و آله و سلم نزدیکترم، سپس دست به دعا بلند می‌کند و آنقدر به درگاه خدا می‌نالند که غش کرده روی زمین می‌افتد، چنان که خداوند می‌فرماید: «أَمَّنْ يُجِيبُ الْمُضْطَرَّ إِذَا دَعَاهُ وَيَكْشِفُ السُّوءَ وَيَجْعَلُكُمْ خُلَفَاءَ الْأَرْضِ أَلَيْسَ اللَّهُ قَلِيلًا مَا تَذَكَّرُونَ».

۲- عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ مُسْلِمٍ عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ، فِي قَوْلِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ: «أَمَّنْ يُجِيبُ الْمُضْطَرَّ إِذَا دَعَاهُ»، قَالَ: هَذِهِ نَزَلَتْ فِي الْقَائِمِ عَلَيْهِ السَّلَامُ، إِذَا خَرَجَ تَعَمَّمَ وَصَلَّى عِنْدَ الْمَقَامِ وَتَضَرَّعَ إِلَى رَبِّهِ فَلَا تُرَدُّ لَهُ رَأْيُهُ أَبَدًا. ۲۴۰

از محمد بن مسلم روایت است که امام باقر علیه السلام در باره‌ی قول خداوند عز و جل: «أَمَّنْ يُجِيبُ الْمُضْطَرَّ إِذَا دَعَاهُ»، فرمودند: این آیه در باره‌ی قائم ما نازل شده، هنگامی که قیام می‌کند، عمامه بر سر می‌نهد و کنار مقام حضرت ابراهیم علیه السلام نماز می‌گزارد و به درگاه الهی تضرع می‌نماید، و از آن موقع پرچم او در اهتزاز خواهد بود.

۳- عَنْ أَبِي خَالِدٍ الْكَلْبِيِّ، قَالَ: قَالَ أَبُو جَعْفَرٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ: وَاللَّهِ لَكَأَنِّي أَنْظُرُ إِلَى الْقَائِمِ عَلَيْهِ السَّلَامُ وَقَدْ أَشْنَدَ ظَهْرَهُ إِلَى الْحَجْرِ، ثُمَّ يَنْشُدُ اللَّهَ حَقَّهُ، ثُمَّ يَقُولُ: يَا أَيُّهَا النَّاسُ! مَنْ يُحَاجِّنِي فِي اللَّهِ فَأَنَا أَوْلَى بِاللَّهِ، أَيُّهَا النَّاسُ! مَنْ يُحَاجِّنِي فِي آدَمَ فَأَنَا أَوْلَى بِآدَمَ، أَيُّهَا النَّاسُ! مَنْ يُحَاجِّنِي فِي نُوحٍ فَأَنَا أَوْلَى بِنُوحٍ، أَيُّهَا النَّاسُ! مَنْ يُحَاجِّنِي فِي إِبْرَاهِيمَ فَأَنَا أَوْلَى بِإِبْرَاهِيمَ، أَيُّهَا النَّاسُ! مَنْ يُحَاجِّنِي فِي مُوسَى فَأَنَا أَوْلَى بِمُوسَى، أَيُّهَا النَّاسُ! مَنْ يُحَاجِّنِي فِي عِيسَى فَأَنَا أَوْلَى بِعِيسَى، أَيُّهَا النَّاسُ! مَنْ يُحَاجِّنِي فِي مُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ فَأَنَا أَوْلَى بِمُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ، أَيُّهَا النَّاسُ! مَنْ يُحَاجِّنِي فِي كِتَابِ اللَّهِ فَأَنَا أَوْلَى بِكِتَابِ اللَّهِ، ثُمَّ يَنْتَهِي إِلَى الْمَقَامِ فَيَصِلُ رَكَعَتَيْنِ وَيَنْشُدُ اللَّهَ حَقَّهُ، ثُمَّ قَالَ أَبُو جَعْفَرٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ: هُوَ وَاللَّهِ! الْمُضْطَرُّ فِي كِتَابِ اللَّهِ فِي قَوْلِهِ: «أَمَّنْ يُجِيبُ الْمُضْطَرَّ إِذَا دَعَاهُ وَ يَكْشِفُ السُّوءَ وَيَجْعَلُكُمْ خُلَفَاءَ الْأَرْضِ...» ۲۴۱

از ابو خالد کابلی روایت است که امام باقر علیه السلام فرمودند: به خدا قسم! گوئی هم اکنون او را می‌بینم که پشت خود را به حجرالاسود تکیه داده و از خداوند وفای وعده خود را مطالبه کند، سپس می‌گوید: ای مردم! هر کس با من در مورد خدا محاجه نماید پس من خود سزاوارترین فرد مردم به خداوند هستم؛ ای مردم! هر کس با من در باره‌ی آدم به بحث پردازد، پس من سزاوارترین مردم به آدم هستم؛ ای مردم! هر کس با من در باره‌ی نوح محاجه نماید، پس من سزاوارترین مردم به نوحم؛ ای مردم! هر کس با من در باره‌ی ابراهیم بحث و گفتگو نماید، پس من خود سزاوارترین مردم به ابراهیم هستم؛ ای مردم! هر کس با من در باره‌ی موسی با من محاجه نماید، پس من سزاوارترین مردم به موسی هستم؛ ای مردم! هر کس با من در باره‌ی عیسی بحث و گفتگو نماید، پس من سزاوارترین مردم به عیسی هستم؛ ای مردم! هر کس با من در باره‌ی حضرت محمد صلی الله علیه و آله و سلم

محتاجه نماید، پس من سزاوارترین مردم به حضرت محمد صلی الله علیه و آله و سلم هستم، ای مردم! هر کس در باره‌ی کتاب خدا با من مراجعه نماید، پس من سزاوارترین مردم به کتاب خدا هستم، سپس به سوی مقام می‌رود و نزدیک آن، دو رکعت نماز به جای می‌آورد و از خداوند وفای به وعده‌اش را درخواست می‌نماید، سپس امام باقر علیه السلام فرمودند: به خدا قسم! او همان مضطرّ است که خداوند در باره‌اش می‌فرماید: «أَمَّنْ يُجِيبُ الْمُضْطَرَّ إِذَا دَعَاَهُ...»

شماره: ۱۳۶: فضیلت صابرين در غیبت

کد آیه: ۲۷ / ۷۱

{وَيَقُولُونَ مَتَىٰ هَذَا الْوَعْدُ إِن كُنتُمْ صَادِقِينَ}

آنها می‌گویند: «این وعده کی خواهد آمد اگر راست می‌گویید؟!»
 (لطفاً به آیه‌ی شماره‌ی ۶۸، کد: ۴۸ / ۱۰ مراجعه فرمائید.)

شماره: ۱۳۷: بازگشت جنبده‌ی زمین

کد آیه: ۲۷ / ۸۲

{وَإِذَا وَقَعَ الْقَوْلُ عَلَيْهِمْ أَخْرَجْنَا لَهُمْ دَابَّةً مِّنَ الْأَرْضِ تُكَلِّمُهُمْ أَنَّ النَّاسَ كَانُوا بِآيَاتِنَا لَا يُوقِنُونَ}

و هنگامی که فرمان عذاب آنها رسد (و در آستانه رستاخیز قرار گیرند)، جنبنده‌ای را از زمین برای آنها خارج می‌کنیم که با آنان تکلم می‌کند (و می‌گوید) که مردم به آیات ما ایمان نمی‌آوردند.

۱ - عَنْ أَبِي بَصِيرٍ، عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ: انْتَهَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ إِلَى أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ عَلَيْهِ السَّلَامُ، وَهُوَ نَائِمٌ فِي الْمَسْجِدِ قَدْ جَمَعَ رَمَلًا وَوَضَعَ رَأْسَهُ عَلَيْهِ، فَحَرَّكَهُ بِرِجْلِهِ، فَقَالَ: قُمْ، يَا دَابَّةَ اللَّهِ! فَقَالَ رَجُلٌ مِّنْ أَصْحَابِهِ: يَا رَسُولَ اللَّهِ! أَيْسَمِّي بَعْضَ مَا بَعْضًا بِهَذَا الْأِسْمِ؟ فَقَالَ: لَأَ، وَاللَّهِ! مَا هُوَ إِلَّا لَهُ خَاصَّةٌ، وَهُوَ الدَّابَّةُ الَّتِي ذَكَرَهَا اللَّهُ فِي كِتَابِهِ: «وَإِذَا وَقَعَ الْقَوْلُ عَلَيْهِمْ أَخْرَجْنَا لَهُمْ دَابَّةً مِّنَ الْأَرْضِ تُكَلِّمُهُمْ أَنَّ النَّاسَ كَانُوا بِآيَاتِنَا لَا يُوقِنُونَ»، ثُمَّ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ: يَا عَلِيُّ! إِذَا كَانَ آخِرُ الزَّمَانِ أَخْرَجَكَ اللَّهُ فِي أَحْسَنِ صُورَةٍ وَمَعَكَ مِيسَمٌ تَسْمُ بِهِ أَعْدَاءُكَ. ۲۴۲

ابو بصیر نقل می‌کند که حضرت صادق علیه السلام فرمودند: روزی رسول خدا صلی الله علیه و آله به سوی امیر المؤمنین علیه السلام آمدند، در حالی که حضرت علی علیه السلام در مسجد خوابیده بودند و مقداری شن را به عنوان بالش زیر سر گذاشته بودند، حضرت، او را با پا حرکت دادند و فرمودند: ای «جنبده‌ی زمین»! برخیز. یکی از اصحاب عرض کرد: ای رسول گرامی! آیا ما مجازیم این اسم را به دیگران نسبت دهیم؟ حضرت فرمودند: نه، به خدا سوگند! این نام مخصوص او است، او همان دابۀ و جنبده‌ی ای است که خداوند در کتابش می‌فرماید: «هنگامی که عذاب و اجبشان شود جنبده‌ای از زمین بیرون آوریم که با آنان سخن گوید»، سپس فرمودند: ای علی! هنگامی که آخر الزمان فرا رسد، خداوند تو را در بهترین صورت از زمین خارج می‌سازد، در حالی که آهنی در دست داری و با آن دشمنان را مشخص می‌کنی.

۲ - عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ الْجَدَلِيِّ، قَالَ: دَخَلْتُ عَلَى عَلِيٍّ عَلَيْهِ السَّلَامُ يَوْمًا، فَقَالَ: أَنَا دَابَّةُ الْأَرْضِ. ۲۴۳

ابو عبد الله جدلی گوید: روزی بر امیر المؤمنین علی علیه السلام وارد شدم، حضرت فرمودند: من جنبده‌ی زمین هستم.

شماره: ۱۳۸: شناخت ائمه عليهم السلام در رجعت

کد آیه: ۲۷ / ۹۳

{وَقُلِ الْحَمْدُ لِلَّهِ سَيَّرَبِكُمْ آيَاتِهِ فَتَعْرِفُونَهَا وَمَا رَبُّكُم بِغَافِلٍ عَمَّا تَعْمَلُونَ}

بگو: «حمد و ستایش مخصوص ذات خداست به زودی آیاتش را به شما نشان می‌دهد تا آن را بشناسید و پروردگار تو از آنچه انجام می‌دهید غافل نیست!

فی تفسیر القمی: «سَيَّرَبِكُمْ آيَاتِهِ فَتَعْرِفُونَهَا»، قَالَ: أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ وَ الْأَئِمَّةُ عَلَيْهِمُ السَّلَامُ، إِذَا رَجَعُوا يَعْرِفُهُمْ أَعْدَاؤُهُمْ إِذَا رَأَوْهُمْ، وَ الدَّلِيلُ عَلَى أَنَّ الْآيَاتِ هِيَ الْأَئِمَّةُ، قَوْلُ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ صَلَوَاتُ اللَّهِ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ اللَّهُ! مَا لِلَّهِ آيَةٌ أَكْبَرُ مِنِّْي، فَإِذَا رَجَعُوا إِلَى الدُّنْيَا يَعْرِفُهُمْ أَعْدَاؤُهُمْ إِذَا رَأَوْهُمْ فِي الدُّنْيَا. ۲۴۴

در تفسیر علی بن ابراهیم در باره‌ی این آیه: «سَيَّرَبِكُمْ آيَاتِهِ فَتَعْرِفُونَهَا»، یعنی: خداوند آیات (و علامات) خود را به شما می‌نماید تا شما آن را بشناسید، می‌گوید: هنگامی که امیر المؤمنین و ائمه طاهرين عليهم السلام به دنیا رجعت نمودند، دشمنانی که آنها را می‌بینند آنان را می‌شناسند، و دلیل بر اینکه این آیات، ائمه عليهم السلام می‌باشند، گفته‌ی امیر المؤمنین علیه السلام است که فرمودند: به خدا قسم! خدا را آیتی بزرگتر از من نیست، پس وقتی که آن ذوات مقدسه به دنیا برگشتند دشمنان آنها، آنان را می‌شناسند.

شماره: ۱۳۹: وارثین زمین

کد آیه: ۲۸ / ۵

{وَنُرِيدُ أَنْ نَمُنَّ عَلَى الَّذِينَ اسْتُضِعُوا فِي الْأَرْضِ وَ نَجْعَلَهُمْ أَئِمَّةً وَ نَجْعَلَهُمُ الْوَارِثِينَ}

ما می‌خواهیم بر مستضعفان زمین منت نهمیم و آنان را پیشوایان و وارثان روی زمین قرار دهیم!

۱- قَالَتْ حَكِيمَةُ بِنْتُ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيٍّ بْنِ مُوسَى عَلَيْهِمُ السَّلَامُ ... فَلَمَّا كَانَ فِي الْيَوْمِ السَّابِعِ مِنْ مَوْلِدِ الْقَائِمِ عَلَيْهِ السَّلَامُ، جُنْتُ وَ سَلَّمْتُ وَ جَلَسْتُ، فَقَالَ عَلَيْهِ السَّلَامُ: هَلُمَّ إِلَيَّ ابْنِي، فَجُنْتُ بِسَيِّدِي فِي الْخُرْقَةِ، فَفَعَلَ بِهِ كَفَعَلْتَهُ الْأُولَى، ثُمَّ أَذَلِّي لِسَانَهُ فِي فَمِهِ، كَأَنَّهُ يُعَدِّيهِ لَبْنًا أَوْ عَسِيلًا، ثُمَّ قَالَ: تَكَلَّمْ يَا بَنِي! فَقَالَ عَلَيْهِ السَّلَامُ: أَشْهَدُ أَنْ لِمَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَ تَنَّى بِالصَّلَاةِ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ عَلَى أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ وَ الْأَئِمَّةِ صَلَوَاتُ اللَّهِ عَلَيْهِمْ أَجْمَعِينَ، حَتَّى وَقَفَ عَلَى أَبِيهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ، ثُمَّ تَلَمَّا هَذِهِ الْآيَةَ: «بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ وَ نُرِيدُ أَنْ نَمُنَّ عَلَى الَّذِينَ اسْتُضِعُوا فِي الْأَرْضِ وَ نَجْعَلَهُمْ أَئِمَّةً وَ نَجْعَلَهُمُ الْوَارِثِينَ». ۲۴۵

حضرت حکیمه دختر حضرت جواد الائمه علیه السلام می‌فرماید: ... چون روز هفتم از میلاد حضرت مهدی علیه السلام فرا رسید، آمدم و سلام کردم و نشستم، امام عسکری علیه السلام فرمودند: فرزندم را به نزد من آور، و من سرورم را آوردم و او در خرقة‌ای بود، و با او همان کرد که اول بار کرده بود، سپس زبانش را در دهان او گذاشت و گویا شیر و عسل به وی می‌داد، سپس حضرت فرمودند: ای فرزندم! سخن بگوی، و او گفت: أشهد أن لا إله إلا الله و درود بر محمد و امیر المؤمنین و ائمه طاهرين که درود خدا بر همه‌ی آنها باد، فرستاد و تا آنجا که بر پدرش رسید، سپس این آیه را تلاوت فرمودند: «بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ وَ نُرِيدُ أَنْ نَمُنَّ عَلَى الَّذِينَ اسْتُضِعُوا فِي الْأَرْضِ وَ نَجْعَلَهُمْ أَئِمَّةً وَ نَجْعَلَهُمُ الْوَارِثِينَ». می‌کنیم که بر مستضعفان زمین منت نهاده و آنان را ائمه و وارثین قرار دهیم.

۲- عَنْ عُبَيْدِ بْنِ يَحْيَى الثَّوْرِيِّ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيٍّ بْنِ الْحُسَيْنِ عَلَيْهِمُ السَّلَامُ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ عَنْ عَلِيٍّ عَلَيْهِ السَّلَامُ، فِي قَوْلِهِ تَعَالَى: «وَ نُرِيدُ أَنْ نَمُنَّ عَلَى الَّذِينَ اسْتُضِعُوا فِي الْأَرْضِ وَ نَجْعَلَهُمْ أَئِمَّةً وَ نَجْعَلَهُمُ الْوَارِثِينَ»، قَالَ: هُمْ آلُ مُحَمَّدٍ، يَبْعَثُ اللَّهُ مَهْدِيَّهُمْ بَعْدَ جَهْدِهِمْ فَيُعِزُّهُمْ وَ يُدِلُّ عَدُوَّهُمْ. ۲۴۶

از عبید بن یحیی ثوری روایت است که حضرت باقر علیه السلام از پدرشان از جدشان از حضرت امیر المومنین علی علیه السلام، در باره‌ی قول خداوند تعالی: «وَ نُرِيدُ أَنْ نَمُنَّ عَلَى الَّذِينَ اسْتُضِعُوا فِي الْأَرْضِ وَ نَجْعَلَهُمْ أَئِمَّةً وَ نَجْعَلَهُمُ الْوَارِثِينَ»، فرمودند: اینان که در زمین ضعیف گشته‌اند آل پیغمبرند، که خداوند مهدی آنها را برانگیزد تا آنان را عزیز و دشمنانشان را خوار و ذلیل گرداند.

۳- عَنْ زَادَانَ عَنْ سَلْمَانَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ لِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ: إِنَّ اللَّهَ تَبَارَكَ وَتَعَالَى، لَمْ يَبْعَثْ نَبِيًّا وَلَا رَسُولًا إِلَّا جَعَلَ لَهُ اثْنَيْ عَشَرَ نَقِيًّا، فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ! لَقَدْ عَرَفْتُ هَذَا مِنْ أَهْلِ الْكِتَابَيْنِ، فَقَالَ: يَا سَلْمَانُ! هَلْ عَلِمْتَ مَنْ نَقِبَائِي وَمَنْ الْإِثْنَى عَشَرَ الَّذِينَ اخْتَارَهُمُ اللَّهُ لِلْأُمَّةِ مِنْ بَعْدِي؟ فَقُلْتُ: اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ.

فَقَالَ: يَا سَلْمَانُ! خَلَقَنِي اللَّهُ مِنْ صَفْوَةِ نُورِهِ، وَدَعَانِي فَأَطَعْتُهُ، وَخَلَقَ مِنْ نُورِي عَلِيًّا، وَدَعَاهُ فَأَطَاعَهُ، وَخَلَقَ مِنْ نُورِ عَلِيٍّ فَاطِمَةَ، وَدَعَاَهَا فَاطِمَةَ، وَخَلَقَ مِنِّي وَمِنْ عَلِيٍّ وَفَاطِمَةَ: الْحَسَنَ، وَدَعَاهُ فَأَطَاعَهُ، وَخَلَقَ مِنِّي وَمِنْ عَلِيٍّ وَفَاطِمَةَ: الْحُسَيْنَ، فَدَعَاهُ فَأَطَاعَهُ، ثُمَّ سَمَانَا بِخَمْسِيَةِ أَسْمَاءٍ مِنْ أَسْمَائِهِ، فَاللَّهُ الْمُحَمَّدُ وَأَنَا مُحَمَّدٌ، وَاللَّهُ الْعَالِيُّ وَهَذَا عَلِيٌّ، وَاللَّهُ الْفَاطِرُ وَهَذِهِ فَاطِمَةُ، وَاللَّهُ ذُو الْإِحْسَانِ وَهَذَا الْحَسَنُ، وَاللَّهُ الْمُحْسِنُ وَهَذَا الْحُسَيْنُ، ثُمَّ خَلَقَ مِنَّا وَمِنْ نُورِ الْحُسَيْنِ: تِسْعَةَ أَئِمَّةٍ، فَدَعَاهُمْ فَأَطَاعُوهُ، قَبْلَ أَنْ يَخْلُقَ سَمَاءً مَبْنِيَّةً، وَأَرْضًا مَدْحِيَّةً، وَلَا مَلَكًا وَلَا بَشَرًا، وَكُنَّا نُورًا نُسَبِّحُ اللَّهَ، وَنَسْمَعُ لَهُ وَنَطِيعُ، قَالَ سَلْمَانُ: فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ! بِأَبِي أَنْتَ وَآمِي، فَمَا لِمَنْ عَرَفَ هَؤُلَاءِ؟ فَقَالَ: يَا سَلْمَانُ! مَنْ عَرَفَهُمْ حَقَّ مَعْرِفَتِهِمْ، وَافْتَدَى بِهِمْ، وَوَالَى وَلِيَّتِهِمْ، وَتَبَرَّأَ مِنْ عَدُوِّهِمْ، فَهَيَّوْا وَاللَّهِ مِنَّا، يَرِدُ حَيْثُ نَرِدُ، وَ يَسِيْرُ حَيْثُ نَسِيْرُ، فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ! وَهَلْ يَكُونُ إِيمَانٌ بِهِمْ بِغَيْرِ مَعْرِفَةٍ بِأَسْمَائِهِمْ وَأَنْسَابِهِمْ؟ فَقَالَ: لَا، يَا سَلْمَانُ! فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ! فَأَتَى لِي بِهِمْ وَقَدْ عَرَفْتُ إِلَى الْحُسَيْنِ؟

قَالَ: ثُمَّ سَيِّدُ الْعَابِدِينَ عَلِيُّ بْنُ الْحُسَيْنِ، ثُمَّ ابْنُهُ مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ بِإِقْرَءِ عِلْمِ الْأَوَّلِينَ وَالْآخِرِينَ مِنَ النَّبِيِّينَ وَالْمُرْسَلِينَ، ثُمَّ ابْنُهُ جَعْفَرُ بْنُ مُحَمَّدٍ لِسَانِ اللَّهِ الصَّادِقُ، ثُمَّ ابْنُهُ مُوسَى بْنُ جَعْفَرٍ الْكَاطِمُ غَيْظُهُ صَبْرًا فِي اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ، ثُمَّ ابْنُهُ عَلِيُّ بْنُ مُوسَى الرَّضِيُّ لِأَمْرِ اللَّهِ، ثُمَّ ابْنُهُ مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ الْمُخْتَارُ مِنْ خَلْقِ اللَّهِ، ثُمَّ ابْنُهُ عَلِيُّ بْنُ مُحَمَّدٍ الْهَادِي إِلَى اللَّهِ، ثُمَّ ابْنُهُ الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ الصَّامِتُ الْبَآمِينُ لِسِرِّ اللَّهِ، ثُمَّ ابْنُهُ مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ الْهَادِي الْمُهَيْدِيُّ النَّاطِقُ الْقَائِمُ بِحَقِّ اللَّهِ، ثُمَّ قَالَ: يَا سَلْمَانُ! إِنَّكَ مُيَدْرِكُهُ، وَمَنْ كَانَ مِثْلَكَ، وَمَنْ تَوَلَّاهُ بِحَقِيْقَةِ الْمَعْرِفَةِ، قَالَ سَلْمَانُ: فَشَكَرْتُ اللَّهَ كَثِيرًا، ثُمَّ قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ! وَإِنِّي مُوجَلُّ إِلَى عَهْدِهِ؟

قَالَ: يَا سَلْمَانُ! اقْرَأْ: «فَإِذَا جَاءَ وَعَدُّ أَوْلَاهُمَا بَعَثْنَا عَلَيْكُمْ عِبَادًا لَنَا أَوْلَى بَأْسٍ شَدِيدٍ فَجَاسُوا خِلَالَ الدِّيَارِ وَكَانَ وَعْدًا مَفْعُولًا»، ثُمَّ رَدَدْنَا لَكُمْ الْكُرَّةَ عَلَيْهِمْ وَآمَدَدْنَاكُمْ بِأَمْوَالٍ وَبَيْنَ وَجَعَلْنَاكُمْ أَكْثَرَ نَفِيرًا».

قَالَ سَلْمَانُ: فَاشْتَدَّ بُكَائِي وَشَوْقِي، ثُمَّ قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ! أِبْعَهْدٍ مِنْكَ؟ فَقَالَ: إِي، وَاللَّهِ! الَّذِي أَرْسَلَ مُحَمَّدًا بِالْحَقِّ، مِنِّي وَمِنْ عَلِيٍّ وَفَاطِمَةَ وَالْحَسَنَ وَالْحُسَيْنَ وَالتَّشِيْعَةَ، وَكُلُّ مَنْ هُوَ مِنَّا وَمَعَنَا، وَمُضَامٌ فِينَا، إِي وَاللَّهِ! يَا سَلْمَانُ! وَلِيُخَضِّرَنَّ إِبْلِيسَ وَجُنُودَهُ، وَكُلُّ مَنْ مَحَضَّ الْإِيْمَانَ مَحَضًّا وَمَحَضَّ الْكُفْرَ مَحَضًّا، حَتَّى يُؤْخَذَ بِالْفِصَاصِ وَالْأَوْتَارِ، وَ لَا يُظْلَمُ رَبُّكَ أَحَدًا، وَ يُحَقِّقُ تَأْوِيلَ هَذِهِ الْآيَةِ: «وَنُرِيدُ أَنْ نَمُنَّ عَلَى الَّذِينَ اسْتَضَعَفُوا فِي الْمَأْرُضِ وَنَجْعَلَهُمْ أَئِمَّةً وَنَجْعَلَهُمُ الْوَارِثِينَ»، «وَتُمْكِنُ لَهُمْ فِي الْمَأْرُضِ وَتُرَى فِرْعَوْنُ وَهَامَانَ وَجُنُودَهُمَا مِنْهُمْ مَا كَانُوا يَحْذَرُونَ»، قَالَ سَلْمَانُ: فَقُمْتُ مِنْ بَيْنِ يَدَيْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ وَمَا يُبَالِي سَلْمَانُ مِنِّي لِقَى الْمَوْتِ، أَوْ الْمَوْتُ لِقِيَهُ. ۲۴۷

از سلمان فارسی روایت است که گفت: وارد شدم بر رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم چون نظرشان به من افتاد فرمودند: ای سلمان! خدای تعالی هیچ پیغمبر و رسولی را مبعوث نفرموده جز اینکه برای او دوازده نقیب قرار داده است، عرض کردم: ای رسول خدا! این مطلب را از اهل کتاب تورات و انجیل دانسته‌ام، نقبای شما کیانند؟

حضرت فرمودند: ای سلمان! خداوند مرا از برگزیده‌ی نور خود آفرید، پس مرا خواند و من اطاعتش کردم، و علی را از نور من آفرید، پس او را خواند و او اطاعتش کرد، و از نور من و علی، فاطمه را آفرید، سپس او را خواند و او اطاعت کرد، و از من و علی و فاطمه حسن را آفرید و خواندش و او اطاعت کرد، و از من و علی و فاطمه و حسن، حسین را آفرید و او را خواند و او اطاعت کرد، و ما را به پنج نام از نامهای خودش نام نهاد، خدا محمود است و من محمد، خدا عالی است و این علی، خدا فاطر است و این فاطمه، خدا احسان است و این حسن، خدا محسن است و این حسین، پس از آن خداوند از ما و از صلب حسین نه امام آفرید و آنان را خواند آنها اطاعت کردند، و این پیش از آن بود که خداوند آسمان افراشته و زمین پهناور یا هوا یا ملک یا آب یا بشری را

بیافریند، و ما به علم او نوری بودیم که وی را تسبیح می نمودیم، و دستورات و فرامین او را می شنیدیم و اطاعت می کردیم. سلمان عرض کرد: ای رسول خدا! پدر و مادرم به فدایت! چه ثواب و اجری است برای کسی که ایشان را بشناسد؟ حضرت فرمودند: ای سلمان! هر که ایشان را بشناسد و به حقیقت معرفت به آنان پیدا کند، و از ایشان پیروی کند، و دوست بدارد هر که آنان را دوست دارد، و دشمن بدارد دشمنان آنها را، او به خدا سوگند! از ما است، وارد شود هر کجا که ما وارد شویم، و منزل کند هر جا که ما منزل کنیم، عرض کردم: ای رسول خدا! آیا بدون شناختن نامهای ایشان ایمان به آنها کافی است؟ فرمودند: نه، ای سلمان! عرض کردم: ای رسول خدا! من تا حسین بیش نشناسم، بقیه را از چه راهی بشناسم؟ حضرت فرمودند: پس از حسین آقای عبادت کنندگان فرزندش علی بن الحسین، سپس محمد بن علی باقر (شکافنده‌ی) علم اولین و آخرین از پیغمبران و مرسلین، و پس از او جعفر بن محمد صادق، زبان گویای خدا، سپس موسی بن جعفر کاظم فرو نشاننده‌ی غیظ و غضب خود به بردباری در راه خدای عز و جل، سپس علی بن موسی الرضا راضی به امر پروردگار، سپس محمد بن علی برگزیده از خلق خدا، و پس از او علی بن محمد راهنمای به سوی خدا، سپس حسن بن علی صامت (خاموش) و امین بر اسرار خدا، پس از او محمد بن الحسن مهدی و هادی و ناطق و قائم به امر خدای عز و جل.

سلمان گوید: گریان شدم و عرض کردم: سلمان کجاست که او را درک کند؟

حضرت به من فرمودند: تو و امثال تو از کسانی هستید که به حقیقت شناسایی و معرفت، آنها را دوست دارید و او را درک کنید. سلمان گوید: خدای را بسیار سپاسگزاری کردم سپس عرض کردم: ای رسول خدا! آیا من به زمان او می رسم؟ فرمودند: ای سلمان! بخوان این آیه را: «پس گاهی که آید وعده نخستین آنها برانگیزیم بر شما بندگان از ما دارندگان نیرویی سخت»، «پس بگردند میان شهرها و بوده است وعده شدنی»، «پس باز گردانیم برای شما تاختن را بر ایشان و کمک دادیم شما را به مالها و پسرانی و گردانیم شما را فزونتر در گروه»،

پس گریه‌ی شوقم شدید شد و عرض کردم: ای رسول خدا! در حضور شما است؟ فرمودند: آری، به خدایی که محمد را فرستاده! با حضور من و علی و فاطمه و حسن و حسین و نه امام، و هر مؤمنی که در باره‌ی ما به او ستم شده است می باشد، آری، به خدا سوگند! ای سلمان! سپس شیطان و لشکریانش، و هم چنین هر مؤمن خالص و هر کافر خالصی بیایند تا قصاص و انتقام ظلم‌ها و خونها گرفته شود و خداوند احدی را ستم نکند، و مائیم تاویل این آیه‌ی شریفه: «و اراده کنیم که منت نهیم بر آنان که ناتوان شمرده شدند در زمین و بگردانیمشان ارث برندگان و فرمانروایشان دهیم در زمین و بنمایانیم فرعون و هامان و سپاهیان ایشان را از آنچه می ترسیدند»،

سلمان گوید: از نزد رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم برخاستم و عرض کردم: هر زمان مرگ بیاید سلمان باکی ندارد.

شماره: ۱۴۰: رجعت فرعون و هامان قریش

کد آیه: ۲۸ / ۶

{وَنُمَكِّنْ لَهُمْ فِي الْأَرْضِ وَنَرِي فِرْعَوْنَ وَهَامَانَ وَجُنُودَهُمَا مِنْهُمْ مَا كَانُوا يَحْذَرُونَ}

و حکومتشان را در زمین پابرجا سازیم و به فرعون و هامان و لشکریانشان، آنچه را از آنها [بنی اسرائیل] بیم داشتند نشان دهیم! رُوی عن الباقر و الصادق علیهما السلام: أَنَّ فِرْعَوْنَ وَ هَامَانَ هُنَا هُمَا شَخْصَانِ مِنَ جَبَابِرَةِ قُرَيْشٍ، يُحْيِيهِمَا اللَّهُ تَعَالَى عِنْدَ قِيَامِ الْقَائِمِ مِنَ آلِ مُحَمَّدٍ عَلَيْهِمُ السَّلَامُ، فِي آخِرِ الزَّمَانِ، فَيَنْتَقِمُ مِنْهُمَا بِمَا أَسْلَفَهُ. ۲۴۸.

از امام محمد باقر علیه السلام و امام جعفر صادق علیه السلام در تاویل این آیه، روایت شده که: مراد از «فرعون و هامان» در این آیه، دو مرد جبار و ظالم از قریش هستند، که خداوند آن دو را هنگام ظهور حضرت مهدی علیه السلام زنده می گرداند و حضرت

از آن دو انتقام می‌گیرد.

شماره: ۱۴۱: رجعت پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم

کد آیه: ۲۸ / ۸۵

{إِنَّ الَّذِي فَرَضَ عَلَيْكَ الْقُرْآنَ لَرَادُّكَ إِلَىٰ مَعَادٍ...}

آن کس که قرآن را بر تو فرض کرد، تو را به جایگاهت بازمی‌گرداند! ...

۱- عَنْ أَبِي خَالِدٍ الْكَلْبِيِّ عَنْ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ عَلَيْهِمَا السَّلَامُ، فِي قَوْلِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ: «إِنَّ الَّذِي فَرَضَ عَلَيْكَ الْقُرْآنَ لَرَادُّكَ إِلَىٰ مَعَادٍ»، قَالَ: يَرْجِعُ فِيهِ إِلَيْكُمْ نَبِيُّكُمْ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ وَأَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ عَلَيْهِ السَّلَامُ وَالْأئِمَّةُ عَلَيْهِمُ السَّلَامُ. ۲۴۹
از ابو خالد کابلی روایت است که امام سجاد علیه السلام، درباره‌ی قول خداوند عز و جل: «إِنَّ الَّذِي فَرَضَ عَلَيْكَ الْقُرْآنَ لَرَادُّكَ إِلَىٰ مَعَادٍ»، فرمودند: اشاره به زمانی است که پیامبرتان صلی الله علیه و آله و سلم و امیر المؤمنین علیه السلام و ائمه علیهم السلام در آن برمی‌گردند.

۲- عَنْ حَمَادٍ عَنْ حَرِيزٍ عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ، قَالَ: سُئِلَ عَنْ جَابِرٍ، فَقَالَ: رَحِمَ اللَّهُ جَابِرًا بَلَغَ مِنْ فَهْمِهِ أَنَّهُ كَانَ يَعْرِفُ تَأْوِيلَ هَذِهِ الْآيَةِ: «إِنَّ الَّذِي فَرَضَ عَلَيْكَ الْقُرْآنَ لَرَادُّكَ إِلَىٰ مَعَادٍ»، يَعْنِي الرَّجْعَةَ. ۲۵۰
از حماد از حریز روایت نموده که، از حضرت امام محمد باقر علیه السلام، درباره‌ی جابر سوال شد؟ حضرت فرمودند: خداوند جابر را رحمت فرماید! علمش به جایی رسیده بود که تأویل این آیه را می‌دانست: «آن کس که این قرآن را به عهده تو گذاشت به بازگشتگاهی خواهدت برد»، یعنی می‌دانست که مربوط به رجعت است.

شماره: ۱۴۲: وجه الله

کد آیه: ۲۸ / ۸۸

{وَلَا تَدْعُ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ كُلُّ شَيْءٍ هَالِكٌ إِلَّا وَجْهَهُ لَهُ الْحُكْمُ وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ}

معبود دیگری را با خدا مخوان، که هیچ معبودی جز او نیست همه چیز جز ذات (پاک) او فانی می‌شود حاکمیت تنها از آن اوست و همه بسوی او باز گردانده می‌شوید!

عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ فِي قَوْلِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ: «كُلُّ شَيْءٍ هَالِكٌ إِلَّا وَجْهَهُ»، قَالَ: نَحْنُ الْوَجْهُ الَّذِي يُؤْتَى اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ مِنْهُ. ۲۵۱
از امام صادق علیه السلام در تفسیر قول خدای تعالی: «كُلُّ شَيْءٍ هَالِكٌ إِلَّا وَجْهَهُ»، روایت است که فرمودند: ما آن وجهی هستیم که از جانب آن به نزد خدای تعالی درآیند.

شماره: ۱۴۳: نصرت پروردگار

کد آیه: ۲۹ / ۱۰

{وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَقُولُ آمَنَّا بِاللَّهِ فَإِذَا أُوذِيَ فِي اللَّهِ جَعَلَ فِتْنَةَ النَّاسِ كَعَذَابِ اللَّهِ وَلَئِنْ جَاءَ نَصْرٌ مِنْ رَبِّكَ لَيَقُولُنَّ إِنَّا كُنَّا مَعَكُمْ أَوْ لَيْسَ اللَّهُ بِأَعْلَمَ بِمَا فِي صُدُورِ الْعَالَمِينَ}

و از مردم کسانی هستند که می‌گویند: «به خدا ایمان آورده‌ایم!» اما هنگامی که در راه خدا شکنجه و آزار می‌بینند، آزار مردم را همچون عذاب الهی می‌شمارند ولی هنگامی که پیروزی از سوی پروردگار (برای شما) بیاید، می‌گویند: «ما هم با شما بودیم (و در این پیروزی شریکیم)!! آیا خداوند به آنچه در سینه‌های جهانیان است آگاه‌تر نیست؟!»

قال علی بن ابراهیم فی تفسیر: «وَلَئِنْ جَاءَ نَصْرٌ مِنْ رَبِّكَ»، یعنی القائم علیه السلام ۲۵۲. علی بن ابراهیم در تفسیر آیه: «لَئِنْ جَاءَ نَصْرٌ مِنْ رَبِّكَ»، روایت می‌کند از امام صادق علیه السلام که حضرت فرمودند: نصرت خداوند در این آیه حضرت قائم علیه السلام می‌باشد.

شماره: ۱۴۴: اوتوا العلم

کد آیه: ۲۹ / ۴۹

{بَلْ هُوَ آيَاتٌ بَيِّنَاتٌ فِي صُدُورِ الَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ وَمَا يَجْحَدُ بِآيَاتِنَا إِلَّا الظَّالِمُونَ}

ولی این آیات روشنی است که در سینه دانشوران جای دارد و آیات ما را جز ستمگران انکار نمی‌کنند!

۱- عَنْ عَبْدِ الْعَزِيزِ الْعَبْدِيِّ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ، عَنْ قَوْلِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ: «بَلْ هُوَ آيَاتٌ بَيِّنَاتٌ فِي صُدُورِ الَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ»، قَالَ: هُمْ الْأَيْمَةُ مِنْ آلِ مُحَمَّدٍ عَلَيْهِمُ السَّلَامُ. ۲۵۳

عبد العزیز عبدی می‌گوید: از امام صادق علیه السلام در باره‌ی آیه‌ی: «بَلْ هُوَ آيَاتٌ بَيِّنَاتٌ فِي صُدُورِ الَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ»، سؤال کردم، حضرت فرمودند: ایشان ائمه از آل محمد علیهم السلام هستند.

۲- عَنْ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ قَالَ: سَأَلَ رَجُلٌ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ، عَنْ قَوْلِهِ عَزَّ وَجَلَّ: «بَلْ هُوَ آيَاتٌ بَيِّنَاتٌ فِي صُدُورِ الَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ»، قَالَ: نَحْنُ هُمْ، فَقَالَ الرَّجُلُ: جُعِلَتْ فِدَاكَ! مَتَى يَقُومُ الْقَائِمُ؟ قَالَ: كُلُّنَا قَائِمٌ بِأَمْرِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ، وَاحِدٌ بَعْدَ وَاحِدٍ، حَتَّى يَجِيءَ صَاحِبُ السَّيْفِ، فَإِذَا جَاءَ صَاحِبُ السَّيْفِ جَاءَ أَمْرٌ غَيْرُ هَذَا. ۲۵۴

علی بن اسباط گفت: مردی از حضرت صادق علیه السلام راجع به آیه: «بَلْ هُوَ آيَاتٌ بَيِّنَاتٌ فِي صُدُورِ الَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ»، پرسید، حضرت فرمودند: ایشان ما هستیم، عرض کردم: فدایت شوم! کی قائم قیام کند؟ حضرت فرمودند: ما همه قائم به امر خدا هستیم، یکی پس از دیگری، پس هنگامی که صاحب شمشیر بیاید، امری غیر از این آمده است.

شماره: ۱۴۵: شادی مؤمنین در پیروزی حضرت

کد آیه: ۳۰ / ۴ و ۵

{فِي بَضْعِ سِنِينَ لِلَّهِ الْأَمْرُ مِنْ قَبْلُ وَمِنْ بَعْدُ وَيَوْمَئِذٍ يَفْرَحُ الْمُؤْمِنُونَ (۴) بَنَصْرِ اللَّهِ يَنْصُرُ مَنْ يَشَاءُ وَهُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ (۵)}

در چند سال همه کارها از آن خداست چه قبل و چه بعد (از این شکست و پیروزی) و در آن روز، مؤمنان خوشحال خواهند شد (۴) به سبب یاری خداوند و او هر کس را بخواهد یاری می‌دهد و او صاحب قدرت و رحیم است! (۵)

۱- عَنْ أَبِي بَصِيرٍ، عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ، قَالَ: سَأَلْتُهُ عَنْ تَفْسِيرِ: «الْم، غَلَبَتِ الرُّومُ»، قَالَ: هُمْ بَنُو أُمِّيَّةَ، وَإِنَّمَا أَنْزَلَهَا اللَّهُ: «الْم، غَلَبَتِ الرُّومُ»، بَنُو أُمِّيَّةَ، «فِي أَدْنَى الْأَرْضِ وَهُمْ مِنْ بَعِيدٍ عَلَيْهِمْ سَيِّغْلِبُونَ»، «فِي بَضْعِ سِنِينَ لِلَّهِ الْأَمْرُ مِنْ قَبْلُ وَمِنْ بَعْدُ وَيَوْمَئِذٍ يَفْرَحُ الْمُؤْمِنُونَ»، «بَنَصْرِ اللَّهِ»، عِنْدَ قِيَامِ الْقَائِمِ عَلَيْهِ السَّلَامُ. ۲۵۵

ابو بصیر گوید از امام صادق علیه السلام در باره‌ی آیه: «غلبت الروم...» سؤال کردم، حضرت فرمودند: اینها بنی امیه هستند که خداوند در باره‌ی آنها آیه نازل نموده، که اول مغلوب شدند و به فاصله کمی غالب می‌گردند، بنی امیه بودند که با بعثت پیامبر مغلوب شدند، ولی پس از مدت کمی، بعد غالب گشتند، این پیروزی مدتی ادامه خواهد داشت، که با قیام قائم علیه السلام، آنها شکست نهایی می‌خورند، و در آن روز مؤمنان شاد و مسرور خواهند شد.

۲- عن يونس بن يعقوب، عن أبي عبد الله الصادق عليه السلام، في قول الله عز وجل: «يَوْمَئِذٍ يَفْرَحُ الْمُؤْمِنُونَ بِنَصْرِ اللَّهِ»، قال: في قبورهم بقيام القائم عليه السلام. ۲۵۶

یونس بن یعقوب از امام صادق علیه السلام روایت می‌کند، که حضرت در باره‌ی قول خداوند عز و جل: «يَوْمَئِذٍ يَفْرَحُ الْمُؤْمِنُونَ بِنَصْرِ اللَّهِ»، فرمودند: با قیام قائم علیه السلام مومنین در قبورشان شاد می‌شوند.

شماره: ۱۴۶: حکمت

کد آیه: ۳۱ / ۱۲

{وَلَقَدْ آتَيْنَا لُقْمَانَ الْحِكْمَةَ أَنْ اشْكُرْ لِلَّهِ وَمَنْ يَشْكُرْ فَإِنَّمَا يَشْكُرُ لِنَفْسِهِ وَمَنْ كَفَرَ فَإِنَّ اللَّهَ غَنِيٌّ حَمِيدٌ}

ما به لقمان حکمت دادیم (و به او گفتیم): شکر خدا را به جای آور هر کس شکرگزاری کند، تنها به سود خویش شکر کرده و آن کس که کفران کند، پس خداوند بی‌نیاز و ستوده است.

عَنْ عَلِيِّ بْنِ الْقَصَيرِ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ، قَالَ: قُلْتُ: جُعِلْتُ فِدَاكَ! قَوْلُهُ: «وَلَقَدْ آتَيْنَا لُقْمَانَ الْحِكْمَةَ»، قَالَ: أُوتِيَ مَعْرِفَةَ إِمَامٍ زَمَانِهِ. ۲۵۷.

علی بن قصیر از حضرت صادق علیه السلام نقل می‌کند که عرض کردم: فدایت شوم! تفسیر این آیه چیست: «وَلَقَدْ آتَيْنَا لُقْمَانَ الْحِكْمَةَ»، به لقمان حکمت آموختیم، حضرت فرمودند: یعنی به او شناخت و معرفت امام زمانش را عطا نمودیم.

شماره: ۱۴۷: نعمت پنهان

کد آیه: ۳۱ / ۲۰

{أَلَمْ تَرَوْا أَنَّ اللَّهَ سَخَّرَ لَكُمْ مَّا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَأَسْبَغَ عَلَيْكُمْ نِعْمَهُ ظَاهِرَةً وَبَاطِنَةً وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يُجَادِلُ فِي اللَّهِ بِغَيْرِ عِلْمٍ وَلَا هُدًى وَلَا كِتَابٍ مُنِيرٍ}

آیا ندیدید خداوند آنچه را در آسمانها و زمین است مسخر شما کرده، و نعمتهای آشکار و پنهان خود را به طور فراوان بر شما ارزانی داشته است؟! ولی بعضی از مردم بدون هیچ دانش و هدایت و کتاب روشنگری درباره خدا مجادله می‌کنند!

عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ زِيَادِ الْأَزْدِيِّ قَالَ: سَأَلْتُ سَيِّدِي مُوسَى بْنَ جَعْفَرٍ عَلَيْهِمَا السَّلَامُ، عَنْ قَوْلِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ: «وَأَسْبَغَ عَلَيْكُمْ نِعْمَهُ ظَاهِرَةً وَبَاطِنَةً»، فَقَالَ: النِّعْمَةُ الظَّاهِرَةُ الْإِمَامُ الظَّاهِرُ، وَالبَاطِنَةُ الْإِمَامُ الْغَائِبُ، فَقُلْتُ لَهُ: وَيَكُونُ فِي الْأَنْبِيَاءِ مَنْ يَغِيبُ؟ قَالَ: نَعَمْ، يَغِيبُ عَنْ أَبْصَارِ النَّاسِ شَخْصُهُ، وَلَا يَغِيبُ عَنْ قُلُوبِ الْمُؤْمِنِينَ ذِكْرُهُ، وَهُوَ الثَّانِي عَشَرَ مِنْهَا، يُسَهِّلُ اللَّهُ لَهُ كُلَّ عَسِيرٍ، وَيُدَلِّلُ لَهُ كُلَّ صَعْبٍ، وَيُظَهِّرُ لَهُ كُلَّ كُنُوزِ الْأَرْضِ، وَيَقْرُبُ لَهُ كُلَّ بَعِيدٍ، وَيَبِيرُ بِهِ كُلَّ جَبَّارٍ عَنِيدٍ، وَيَهْلِكُ عَلَى يَدِهِ كُلَّ شَيْطَانٍ مَرِيدٍ، ذَاكَ ابْنُ سَيِّدَةِ الْإِمَاءِ، الَّذِي يَخْفَى عَلَى النَّاسِ وَلَادَتُهُ، وَلَا يَحِلُّ لَهُمْ تَسْمِيَتُهُ، حَتَّى يُظَهِّرَهُ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ، فَيَمْلَأُ بِهِ الْأَرْضَ قِسْطًا وَعَدْلًا كَمَا مِلَّتْ جَوْرًا وَظُلْمًا. ۲۵۸.

محمد بن زیاد از دی گوید: از آقای خودم موسی بن جعفر علیهما السلام، از تفسیر قول خدای عز و جل: «و فرود آورد بر شما نعمتهای خود را آشکار و پنهان»، پرسیدم، حضرت فرمودند: نعمت آشکار امام آشکار است، و نعمت پنهان امام غائب است، عرض کردم: در میان امامان کسی هست که غائب شود؟ حضرت فرمودند: آری، شخص او از دیده‌ها پنهان گردد ولی یاد وی از دلهاى مؤمنان پنهان نشود، و او دوازدهمین از ما باشد، خدا هر کار سختی را برای او هموار کند، و هر طغیانگری را در برابر او رام کند، و گنجهای زمین را برای او آشکار سازد، و هر دوری را به او نزدیک کند، و هر جبار و سرکشی را به دست او نابود سازد، و هر شیطان متمردی به دست وی نابود گردد، او است فرزند بهترین کنیزان، آنکه تولدش بر مردم پنهان باشد، بردن نامش برای ایشان روا نباشد، تا خدا آشکارش کند، و زمین را پر از عدل و داد کند چنانچه پر از جور و ستم شده باشد.

شماره: ۱۴۸: عذاب بزرگ

کد آیه: ۲۱ / ۳۲

{وَلَنذِيقَنَّهُمْ مِنَ الْعَذَابِ الْأَذْنَىٰ دُونَ الْعَذَابِ الْأَكْبَرِ لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ}

به آنان از عذاب نزدیک (عذاب این دنیا) پیش از عذاب بزرگ (آخرت) می‌چشانیم، شاید باز گردند!

۱- عَنْ مُفَضَّلِ بْنِ عُمَرَ فِي خَبَرٍ طَوِيلٍ وَ سَوَالِيحٍ مُتَعَدِّدَةٍ عَنِ الصَّادِقِ عَلَيْهِ السَّلَامُ ... قَالَ الْمُفَضَّلُ: يَا مَوْلَايَ! إِنَّ مِنْ شَيْعَتِكُمْ مَنْ لَا يَقُولُ بِرَجْعَتِكُمْ، فَقَالَ عَلَيْهِ السَّلَامُ: إِنَّمَا سَجِعُوا قَوْلَ جَدِّنَا رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلِمَ، وَ نَحْنُ سَائِرُ الْأَائِمَّةِ نَقُولُ: «وَلَنذِيقَنَّهُمْ مِنَ الْعَذَابِ الْأَذْنَىٰ دُونَ الْعَذَابِ الْأَكْبَرِ»، قَالَ الصَّادِقُ عَلَيْهِ السَّلَامُ: الْعَذَابُ الْأَذْنَىٰ عَذَابُ الرَّجْعَةِ، وَ الْعَذَابُ الْأَكْبَرُ عَذَابُ يَوْمِ الْقِيَامَةِ، الَّذِي تُبَدَّلُ الْأَرْضُ غَيْرَ الْأَرْضِ وَ السَّمَاوَاتُ وَ بَرَزُوا لِلَّهِ الْوَاحِدِ الْقَهَّارِ... ۲۵۹

در خبری طولانی مفصل بن عمر از امام صادق علیه السلام سوالاتی نموده ... مفصل گوید، عرض کرد: آقای من! بعضی از شیعیان شما عقیده به رجعت شما ندارند، حضرت فرمودند: آیا آنها سخن جد ما پیغمبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم و گفته ما ائمه را شنیده‌اند که می‌گوئیم: «وَلَنذِيقَنَّهُمْ مِنَ الْعَذَابِ الْأَذْنَىٰ دُونَ الْعَذَابِ الْأَكْبَرِ لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ»، یعنی: به جای عذاب بزرگتر، عذاب نزدیکتر به آنها می‌چشانیم تا شاید برگردند، ای مفصل! عذاب نزدیکتر رجعت آل محمد علیهم السلام است و عذاب بزرگتر عذاب روز قیامت است، که خدا می‌فرماید: «يَوْمَ تُبَدَّلُ الْأَرْضُ غَيْرَ الْأَرْضِ وَ السَّمَاوَاتُ وَ بَرَزُوا لِلَّهِ الْوَاحِدِ الْقَهَّارِ»، یعنی: قیامت روزی است که اوضاع زمین و آسمان‌ها دگرگون می‌گردد و همه در پیشگاه خداوند حاضر می‌شوند ...

۲- عَنْ مُفَضَّلِ بْنِ عُمَرَ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ عَنْ قَوْلِ اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ: «وَلَنذِيقَنَّهُمْ مِنَ الْعَذَابِ الْأَذْنَىٰ دُونَ الْعَذَابِ الْأَكْبَرِ»، قَالَ: الْأَذْنَىٰ غَلَاءُ السَّعْرِ وَ الْأَكْبَرُ الْمَهْدِيُّ بِالسَّيْفِ. ۲۶۰

از مفصل بن عمر روایت است که گفت: از حضرت صادق علیه السلام این آیه را پرسیدم، حضرت فرمودند: عذاب نزدیکتر گرانی نرخها و عذاب بزرگتر قیام مهدی موعود علیه السلام با شمشیر است.

شماره: ۱۴۹: روز فتح و پیروزی

کد آیه: ۲۹ / ۳۲

{قُلْ يَوْمَ الْفَتْحِ لَا يَنْفَعُ الَّذِينَ كَفَرُوا إِيمَانُهُمْ وَلَا هُمْ يُنظَرُونَ}

بگو: «روز پیروزی، ایمان آوردن، سودی به حال کافران نخواهد داشت و به آنها هیچ مهلت داده نمی‌شود!»

عَنْ ابْنِ دَرَّاجٍ قَالَ: سَجِعْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ، يَقُولُ: فِي قَوْلِ اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ: «قُلْ يَوْمَ الْفَتْحِ لَا يَنْفَعُ الَّذِينَ كَفَرُوا إِيمَانُهُمْ وَلَا هُمْ يُنظَرُونَ»، قَالَ: يَوْمُ الْفَتْحِ يَوْمٌ تَفْتَحُ الدُّنْيَا عَلَى الْقَائِمِ عَلَيْهِ السَّلَامُ، لَا يَنْفَعُ أَحَدًا تَقَرَّبَ بِالْإِيمَانِ مَا لَمْ يَكُنْ قَبْلَ ذَلِكَ مُؤْمِنًا، وَ بِهِذَا الْفَتْحِ مُوقِنًا، فَذَلِكَ الَّذِي يَنْفَعُهُ إِيمَانُهُ، وَ يَعْظُمُ عِنْدَ اللَّهِ قَدْرُهُ وَ شَأْنُهُ، وَ تَزْحَرَفُ لَهُ يَوْمَ الْبَعْثِ جَنَانُهُ وَ تَحْجُبُ عَنْهُ فِيهِ نِيرَانُهُ. ۲۶۱

از ابن دراج روایت است که گوید: شنیدم امام صادق علیه السلام، درباره‌ی قول خداوند عز و جل: «قُلْ يَوْمَ الْفَتْحِ لَا يَنْفَعُ الَّذِينَ كَفَرُوا إِيمَانُهُمْ وَلَا هُمْ يُنظَرُونَ» فرمودند: روز پیروزی روزی است که دنیا بر روی حضرت قائم علیه السلام گشوده می‌شود، کسی که پیش از آن هنگام، مؤمن نبوده، و بعد از این فتح یقین کند و ایمان آورد، ایمانش نفعی به حالش نخواهد داشت، ولی هر که پیش از آن ایمان داشته و منتظر ظهورش بوده، ایمانش برایش سودمند خواهد بود، و خداوند مقام و شأنش را نزد امام قائم علیه السلام بزرگ خواهد ساخت، و روز قیامت و رستاخیز بهشتش را برایش زینت خواهد کرد، و آتشش را از وی محجوب خواهد فرمود.

شماره: ۱۵۰: میثاق

کد آیه: ۳۳ / ۷

{وَاذِ احْذُنَا مِنَ النَّبِيِّنَ مِيثَاقَهُمْ وَمِنْكَ وَمِنْ نُوحٍ وَ...}

(به خاطر آور) هنگامی را که از پیامبران پیمان گرفتیم، و (همچنین) از تو و از نوح و ابراهیم و موسی و عیسی بن مریم، و ما از همه آنان پیمان محکمی گرفتیم!

عن الصادق عليه السلام قال النبي صلى الله عليه وآله وسلم: إن الله تعالى أخذ ميثاقى، و ميثاق اثنتي عشر إماماً بعدى، و هم حجج الله على خلقه، الثانی عشر منهم القائم، الذى يملأ به الأرض قسطاً و عدلاً كما ملئت ظلماً و جوراً. ۲۶۲

از امام صادق علیه السلام حدیث است که پیغمبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم فرمودند: خداوند متعال، برای من و دوازده امام بعد از من، پیمان گرفت، و آنها حجت‌های خدا بر خلق هستند، دوازدهمی ایشان، قائم علیه السلام است، که خداوند به وسیله‌ی او، زمین را سرشار از قسط و عدالت می‌سازد، چنانکه بر از ظلم و جور شده باشد.

شماره: ۱۵۱: شدت فتنه‌ها و امتحانات قبل از ظهور

کد آیه: ۳۳ / ۱۱

{هُنَالِكَ ابْتُلِيَ الْمُؤْمِنُونَ وَ زُلْزِلُوا زَلْزَالًا شَدِيدًا}

آنجا بود که مؤمنان آزمایش شدند و تکان سختی خوردند!

فی کتاب الاحتجاج للطبرسی رحمه الله فی حدیث طویل عن امیر المؤمنین علیه السلام یقول فیہ: ... سَیَأْتِیَ عَلَی النَّاسِ زَمَانٌ یَكُونُ الْحَقُّ فِيهِ مَسْتُورًا، وَ الْبَاطِلُ ظَاهِرًا مَشْهُورًا، وَ ذَلِكَ إِذَا كَانَ أَوْلَى النَّاسِ بِهِ أَعْيَادُهُمْ لَهُ، وَ اقْتَرَبَ الْوَعْدُ الْحَقُّ، وَ عَظُمَ الْإِلْحَادُ وَ ظَهَرَ الْفَسَادُ: «هُنَالِكَ ابْتُلِيَ الْمُؤْمِنُونَ وَ زُلْزِلُوا زَلْزَالًا شَدِيدًا»، وَ نَحَلَهُمُ الْكُفْرَ أَشْمَاءَ الْأَشْرَارِ فَيَكُونُ جُهْدَ الْمُؤْمِنِ أَنْ یَحْفَظَ مُهْجَتَهُ مِنْ أَقْرَبِ النَّاسِ إِلَيْهِ، ثُمَّ یَتِيحُ اللَّهُ الْفَرَجَ لِأَوْلِيَائِهِ فَيُظْهِرُ صَاحِبَ الْأَمْرِ عَلَی أَعْدَائِهِ، ... ۲۶۳

مرحوم طبرسی در کتاب احتجاج در حدیثی طولانی از حضرت امیر المؤمنین علیه السلام روایت نموده که حضرت فرمودند: ... به زودی زمانی برای مردم فرا می‌رسد که حق در آن زمان پوشیده و باطن آشکار و ظاهر شود، و آن زمانی است که سزاوارترین مردم به (زاممداری) دشمنان مردم باشند، و وعده‌ی حق نزدیک گردد، و الحاد بزرگ و فساد ظاهر گردد: «در این موقع گرفتاری مؤمنان فرا رسد و دچار لرزه سخت گردند»، و نیکان نامهای بدان را هدیه می‌دهند، تلاش مؤمن آن خواهد بود که وجود خود را از نزدیکترین کسانش حفظ کند، سپس خدای تعالی درب فرج را برای دوستانش می‌گشاید، و حضرت صاحب الامر علیه السلام را ظاهر و بر دشمنانش پیروز می‌گرداند، ...

شماره: ۱۵۲: پاکیزگان

کد آیه: ۳۳ / ۳۳

{... إِنَّمَا يُرِيدُ اللَّهُ لِيُذْهِبَ عَنْكُمُ الرِّجْسَ أَهْلَ الْبَيْتِ وَيُطَهِّرَكُمْ تَطْهِيرًا}

... خداوند فقط می‌خواهد پلیدی و گناه را از شما اهل بیت دور کند و کاملاً شما را پاک سازد.

۱- عَنِ الْحَسَنِ بْنِ عَلِيٍّ عَلَيْهِمَا السَّلَامُ عَنْ أَبِيهِ عَلِيِّ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ: دَخَلْتُ عَلَيَّ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ فِي بَيْتِ أُمِّ سَلَمَةَ، وَ قَدْ نَزَلَتْ هَذِهِ الْآيَةُ: «إِنَّمَا يُرِيدُ اللَّهُ لِيُذْهِبَ عَنْكُمُ الرِّجْسَ أَهْلَ الْبَيْتِ وَيُطَهِّرَكُمْ تَطْهِيرًا»، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ: يَا عَلِيُّ! هَذِهِ الْآيَةُ نَزَلَتْ فِيكَ وَ فِي سِبْطِي وَ الْأَيْمَةِ مِنْ وُلْدِكَ، فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ! وَ كَمِ الْأَيْمَةُ بَعْدَكَ؟ قَالَ: أَنْتَ يَا عَلِيُّ، ثُمَّ ابْنَاكَ الْحَسَنُ وَ الْحُسَيْنُ، وَ بَعْدَ الْحُسَيْنِ عَلِيُّ ابْنُهُ، وَ بَعْدَ عَلِيِّ مُحَمَّدٌ ابْنُهُ، وَ بَعْدَ مُحَمَّدٍ جَعْفَرٌ ابْنُهُ، وَ بَعْدَ جَعْفَرٍ مُوسَى ابْنُهُ، وَ بَعْدَ مُوسَى

عَلِيَّ ابْنِهِ، وَبَعِدَ عَلِيُّ مُحَمَّدٌ ابْنُهُ، وَبَعِدَ عَلِيُّ الْحَسَنُ ابْنُهُ، وَالْحُجَّةُ مِنْ وُلْدِ الْحَسَنِ، هَكَذَا وَحَدَّثَتْ أَسِيَامِيَهُمْ مَكْتُوبِيَةً عَلَى سِدَاقِ الْعَرْشِ، فَسَأَلْتُ اللَّهَ تَعَالَى عَنِ ذَلِكِ، فَقَالَ: يَا مُحَمَّدُ! هُمُ الْبَائِمَةُ بَعْدَكَ، مُطَهَّرُونَ، مَعْصُومُونَ، وَأَعْدَاؤُهُمْ مَلْعُونُونَ. ۲۶۴

از حسین بن علی علیهما السلام از پدر گرامیشان حضرت علی علیه السلام روایت است که در خدمت رسول خدا به خانه‌ی ام سلمه رفتیم، و آیه‌ی: «إِنَّمَا يُرِيدُ اللَّهُ لِيُذْهِبَ عَنْكُمُ الرِّجْسَ أَهْلَ الْبَيْتِ وَيُطَهِّرَكُمْ تَطْهِيرًا»، بر آن حضرت نازل شده بود، رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند: یا علی! این آیه در شأن تو و دو فرزندم حسن و حسین و ائمه از اولاد حسین نازل شده، علی علیه السلام گفتند: یا رسول الله! امامان بعد از تو چند نفرند؟ حضرت فرمودند: تو یا علی، و بعد از تو حسن و حسین، و بعد از حسین فرزندش علی، و بعد از علی پسرش محمد، و بعد از محمد پسر او جعفر، و بعد از جعفر پسرش موسی، و بعد از موسی فرزندش رضا، بعد از رضا پسرش محمد، و بعد از محمد پسرش علی، و بعد از علی پسرش حسن، و بعد از حسن فرزندش حجت، و این است نامهای ایشان که به ساق عرش نوشته شده است، و من از خدای تعالی سؤال کردم از آنها، فرمود: یا محمد! اینانند امامان بعد از تو که همه مطهر و معصوم‌اند و دشمنان ایشان همه مطرودند.

۲- عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ الْأَنْصَارِيِّ قَالَ: كُنْتُ عِنْدَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ فِي بَيْتِ أُمِّ سَلَمَةَ، فَأَنْزَلَ اللَّهُ هَذِهِ الْآيَةَ: «إِنَّمَا يُرِيدُ اللَّهُ لِيُذْهِبَ عَنْكُمُ الرِّجْسَ أَهْلَ الْبَيْتِ وَيُطَهِّرَكُمْ تَطْهِيرًا»، فَدَعَا النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ بِالْحَسَنِ وَالْحُسَيْنِ وَفَاطِمَةَ وَأَجْلَسَهُمْ بَيْنَ يَدَيْهِ، فَدَعَا عَلِيًّا فَأَجْلَسَهُ خَلْفَ ظَهْرِهِ، وَقَالَ: اللَّهُمَّ هَؤُلَاءِ أَهْلُ بَيْتِي، فَأَذْهِبْ عَنْهُمْ الرِّجْسَ، وَطَهِّرْهُمْ تَطْهِيرًا، فَقَالَتْ أُمُّ سَلَمَةَ: وَأَنَا مَعَهُمْ يَا رَسُولَ اللَّهِ؟ فَقَالَ لَهَا: إِنَّكَ إِلَيَّ خَيْرٌ، فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ! لَقَدْ أَكْرَمَ اللَّهُ هَذِهِ الْعِترَةَ الطَّاهِرَةَ، وَالذَّرِيَّةَ الْمُبَارَكَةَ بِذَهَابِ الرِّجْسِ عَنْهُمْ، قَالَ: يَا جَابِرُ! لَأَنْتُمْ عِترَتِي مِنْ لَحْمِي وَدَمِي، فَأَخِي سَيِّدُ الْأَوْصِيَاءِ، وَابْنَايَ خَيْرُ الْأَسْبَابِ، وَابْنَتِي سَيِّدَةُ السُّوَانِ، وَمِنَّا الْمَهْدِيُّ، قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ! وَمَنِ الْمَهْدِيُّ؟ قَالَ: تَسْبِعُهُ مِنْ صُلْبِ الْحَسَنِ، أَيْمَةٌ أَبْرَارٍ، وَالتَّاسِعُ قَائِمُهُمْ، يَمَلَأُ الْأَرْضَ قِسْطًا وَعَدْلًا كَمَا مَلَأَتْ جَوْرًا، يُقَاتِلُ عَلَى التَّوَالِي كَمَا قَاتَلْتُ عَلَى التَّنْزِيلِ. ۲۶۵

جابر بن عبد الله انصاری گوید: نزد پیغمبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم در خانه‌ی ام سلمه بودم، که خداوند این آیه را بر آن حضرت نازل فرمود: «جز این نیست که خداوند می‌خواهد تا از شما خاندان پلیدی را برطرف کرده و بخوبی شما را پاکیزه گرداند»، پس حضرت رسول صلی الله علیه و آله و سلم، حسن و حسین و فاطمه را طلبیدند و جلوی روی خود نشانده، و علی را طلبیدند، و پشت سر خود نشانده، و عرض کردند: بار پروردگارا! اینان اهل بیت من هستند، از ایشان پلیدی را برطرف فرما، و آنها را به خوبی پاکیزه گردان. ام سلمه عرض کرد: من هم با ایشانم؟ حضرت فرمودند: عاقبت امر تو بر خیر است (ولی تو از اهل بیت من نیستی)، جابر گوید: عرض کردم: خداوند این عترت پاکیزه و خاندان مبارک را گرامی داشته، پلیدی را از ایشان می‌برد؟ حضرت فرمودند: ای جابر! اینان عترت من و از گوشت و خون من هستند، پس برادرم بهترین اوصیاء، و دو فرزندم بهترین سبطها، و دخترم بانوی زنان عالم است، و از ما است مهدی این امت، عرض کردم: ای رسول خدا! مهدی کیست؟ حضرت فرمودند: نه نفر از صلب حسین امامان نیکوکار هستند و نهمی قائم ایشان است، که زمین را از عدل و داد پر کند، و بر تأویل (قرآن) جنگ کند همان طور که من بر تنزیل آن جنگ کردم.

شماره: ۱۵۳: امنیت باران حضرت مهدی علیه السلام

کد آیه: ۱۸ / ۳۴

{وَجَعَلْنَا بَيْنَهُمْ وَبَيْنَ الْقُرَى الَّتِي بَارَكْنَا فِيهَا قُرَى ظَاهِرَةً وَقَدَرْنَا فِيهَا السَّيْرَ سِيرُوا فِيهَا لِيَالِيٍّ وَآيَاتًا آمِنِينَ}

و ما به میان آنها و شهرهایی که پر از نعمت و برکت گردانیدیم باز قریه‌هایی نزدیک به هم قرار دادیم با فاصله کوتاه و سیر سفری

معین (و آنها را گفتیم که) در این ده و شهرهای نزدیک به هم شبها و روزها با ایمنی کامل مسافرت کنید.
 عَنْ بَعْضِ أَصْحَابِ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ، قَالَ: دَخَلَ عَلَيْهِ أَبُو حَنِيفَةَ، فَقَالَ لَهُ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ: أَخْبِرْنِي عَنْ قَوْلِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ: «سَيُرَوُّ فِيهَا لَيْالِي وَ أَيَّامًا آمِنِينَ»، أَيْنَ ذَلِكَ مِنَ الْأَرْضِ؟ قَالَ: أَحْسَبُهُ مَا بَيْنَ مَكَّةَ وَ الْمَدِينَةَ، فَالْتَفَتَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ إِلَى أَصْحَابِهِ، فَقَالَ: أَتَعْلَمُونَ أَنَّ النَّاسَ يُقَطِّعُ عَلَيْهِمْ بَيْنَ الْمَدِينَةِ وَ مَكَّةَ، فَتُؤَخَذُ أَمْوَالُهُمْ، وَ لَا يَأْمُنُونَ عَلَى أَنْفُسِهِمْ وَ يُقْتُلُونَ، قَالُوا: نَعَمْ، قَالَ: فَسَكَتَ أَبُو حَنِيفَةَ، فَقَالَ: يَا أَبَا حَنِيفَةَ! أَخْبِرْنِي عَنْ قَوْلِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ: «وَ مَنْ دَخَلَهُ كَانَ آمِنًا»، أَيْنَ ذَلِكَ مِنَ الْأَرْضِ؟ قَالَ: الْكَعْبَةُ، قَالَ: أَتَعْلَمُ أَنَّ الْحَجَّاجَ بْنَ يَوْسُفَ حِينَ وَضَعَ الْمُنْجَبِقَ عَلَى ابْنِ الزُّبَيْرِ فِي الْكَعْبَةِ فَقَتَلَهُ كَمَا كَانَ آمِنًا فِيهَا؟! قَالَ: فَسَكَتَ، فَلَمَّا خَرَجَ، قَالَ أَبُو بَكْرٍ الْخَضْرَمِيُّ: جُعِلَتْ فِدَاكَ! الْجَوَابُ فِي الْمَسْأَلَتَيْنِ؟ فَقَالَ: يَا أَبَا بَكْرٍ! «سَيُرَوُّ فِيهَا لَيْالِي وَ أَيَّامًا آمِنِينَ»، فَقَالَ: مَعَ قَائِمِنَا أَهْلَ الْبَيْتِ، وَ أَمَا قَوْلُهُ: «وَ مَنْ دَخَلَهُ كَانَ آمِنًا»، فَمَنْ بَايَعَهُ وَ دَخَلَ مَعَهُ وَ مَسَّحَ عَلَى يَدِهِ وَ دَخَلَ فِي عَقْدِ أَصْحَابِهِ، كَانَ آمِنًا الْخَبْرَ. ۲۶۶

از بعضی اصحاب امام صادق علیه السلام نقل است که روزی ابوحنیفه بر امام صادق علیه السلام وارد شد حضرت به او فرمودند: خبر ده مرا از فرموده‌ی خداوند عز و جل: «سَيُرَوُّ فِيهَا لَيْالِي وَ أَيَّامًا آمِنِينَ»، به آنها گفتیم در این ده و شهرهای نزدیک بهم شبها و روزها با ایمنی کامل مسافرت کنید، این قریه‌ها و شهرها در کدام نقطه‌ی زمین هستند؟

ابو حنیفه گفت: تصوّر می‌کنم بین مکه و مدینه باشند، امام علیه السلام به اصحابشان رو نمودند و فرمودند: شما می‌دانید که در بین مدینه و مکه راه امن نبوده و قطاع الطریق در این جا راه را بر مسافرین می‌بستند و اموالشان را به یغما می‌بردند و آنها هیچ بر نفوس خود اطمینانی نداشته و بسا بود که کشته می‌شدند، پس مقصود حق عز و جل این ده و شهرها نمی‌باشد، اصحاب عرض کردند: بلی همین طور است که شما می‌فرمایید. راوی می‌گوید: ابوحنیفه ساکت شد، پس از آن حضرت فرمودند: ای ابوحنیفه! خبر ده مرا از فرموده خدای عز و جل: «وَ مَنْ دَخَلَهُ كَانَ آمِنًا»، کسی که داخل آن مکان شود در امان می‌باشد، این مکان کدام نقطه‌ی زمین می‌باشد؟ ابوحنیفه گفت: مراد کعبه است، امام علیه السلام فرمودند: آیا می‌دانی حجّاج بن یوسف در کعبه منجبق قرار داد و ابن زبیر را کشت پس چطور ابن زبیر در امان قرار نگرفت؟ راوی گفت: ابوحنیفه ساکت شد، پس از اینکه ابوحنیفه رفت، ابو بکر حضرمی به امام صادق علیه السلام عرض کرد: فدایت شوم! جواب این دو مسأله چیست؟ حضرت فرمودند: ای ابو بکر! مقصود از: «سَيُرَوُّ فِيهَا لَيْالِي وَ أَيَّامًا آمِنِينَ»، این است که: با قائم ما اهل بیت سیر و مسافرت کنید که در ایمنی کامل می‌باشید، و مراد از: «وَ مَنْ دَخَلَهُ كَانَ آمِنًا»، این است که هر کس با قائم ما بیعت کرده و در حزب آن حضرت باشد و دست آن بزرگوار را مسح کند و در گروه اصحابش باشد، البته از هر گزندی در امان می‌باشد.

شماره: ۱۵۴: فضیلت صابرين در غیبت

کد آیه: ۲۹ / ۳۴

{وَيَقُولُونَ مَتَى هَذَا الْوَعْدُ إِن كُنتُمْ صَادِقِينَ}

آنها می‌گویند: «این وعده کی خواهد آمد اگر راست می‌گویید؟!»

{لطفًا به آیه‌ی شماره‌ی ۶۸، کد: ۴۸ / ۱۰ مراجعه فرمائید.}

شماره: ۱۵۵: جنگ با سفیانی

کد آیه: ۵۳ تا ۵۱ / ۳۴

{وَلَوْ تَرَى إِذْ فَرَعُوا فَلَا قُوَّةَ وَ أُخِذُوا مِنْ مَّكَانٍ قَرِيبٍ (۵۱) وَ قَالُوا آمَنَّا بِهِ وَ أَنَّى لَهُمُ التَّنَاقُشُ مِنْ مَّكَانٍ بَعِيدٍ (۵۲) وَ قَدْ كَفَرُوا بِهِ مِنْ قَبْلُ وَ يَقْتُلُونَ بِالْعَبَثِ مِنْ مَّكَانٍ بَعِيدٍ (۵۳)}

و اگر ببینی هنگامی که فریادشان بلند می‌شود اما نمی‌توانند (از عذاب الهی) بگریزند، و آنها را از جای نزدیکی (که حتی انتظارش را ندارند) می‌گیرند (از درماندگی آنها تعجب خواهی کرد!) (۵۱) و (در آن حال) می‌گویند: «به حق ایمان آوردیم!»، ولی چگونه می‌توانند از فاصله‌ی دور به آن دسترسی پیدا کنند! (۵۲) آنها پیش از این (که در نهایت آزادی بودند) به آن کافر شدند و دورا دور، و غائبانه (و بدون آگاهی). نسبت‌های ناروا می‌دادند. (۵۳)

۱- عَنْ أَبِي خَالِدٍ الْكِبَالِيِّ عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ، قَالَ: يَخْرُجُ الْقَائِمُ فَيَسِيرُ حَتَّى يَمُرَّ بِمَرْ، فَيَبْلُغُهُ أَنَّ عَامِلَهُ قَدْ قُتِلَ، فَيَرْجِعُ إِلَيْهِمْ، فَيَقْتُلُ الْمُقَاتِلَةَ، وَ لَا يَزِيدُ عَلَى ذَلِكَ شَيْئًا، ثُمَّ يَنْطَلِقُ، فَيَدْعُو النَّاسَ، حَتَّى يَنْتَهِيَ إِلَى الْبَيْدَاءِ، فَيَخْرُجُ جَيْشَانِ لِلْسُّفْيَانِيِّ، فَيَأْمُرُ اللَّهُ عَزَّ وَ جَلَّ الْأَرْضَ أَنْ تَأْخُذَ بِأَقْدَامِهِمْ، وَ هُوَ قَوْلُهُ عَزَّ وَ جَلَّ: «وَ لَوْ تَرَى إِذْ فَرَغُوا فَلَا قُوَّةَ وَ أُخِذُوا مِنْ مَكَانٍ قَرِيبٍ»، «وَ قَالُوا آمَنَّا بِهِ»، يَعْنِي: بِقِيَامِ الْقَائِمِ، وَ قَدْ كَفَرُوا بِهِ مِنْ قَبْلُ، يَعْنِي: بِقِيَامِ الْقَائِمِ مِنْ آلِ مُحَمَّدٍ عَلَيْهِمُ السَّلَامُ... ۲۶۷

ابو خالد کابلی از امام محمد باقر علیه السلام روایت نموده که حضرت فرمودند: وقتی قائم ظهور کند همه جا را سیر نموده تا به «مَرَّ» (قسمتی از زمین نجد از بلاد مهره واقع در منتهای کشور یمن است) می‌رسد، در آنجا به او می‌گویند: حاکمی که در مکه معین کرده بودید کشته شد، قائم علیه السلام از آنجا به مکه برمی‌گردد، و قاتلین را می‌کشد و بیش از این کاری نمی‌کند، سپس به راه می‌افتد و مردم را دعوت به دین خدا می‌نماید، تا اینکه به سرزمین بیداء می‌رسد، در آنجا دو لشکر سفیانی قصد او می‌کنند، ولی خداوند به زمین فرمان می‌دهد از زیر پای آنها فرو رود، و آنها را بلعد، و این است معنی این آیه‌ی شریفه: «وَ لَوْ تَرَى إِذْ فَرَغُوا فَلَا قُوَّةَ وَ أُخِذُوا مِنْ مَكَانٍ قَرِيبٍ»، «وَ قَالُوا آمَنَّا بِهِ»، یعنی می‌گویند: ایمان آوردیم به قیام قائم، و قد کفرُوا بِهِ، یعنی: قبلاً منکر قیام آل محمد علیهم السلام بودند ...

۲- عَنِ الْحَارِثِ الْهَمْدَانِيِّ عَنْ عَلِيِّ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ عَلَيْهِ السَّلَامُ أَنَّهُ قَالَ: الْمَهْدِيُّ أَقْبَلُ جَعْدٌ بِخَدِّهِ خَالَ يَكُونُ مَبْدُؤُهُ مِنْ قِبَلِ الْمَشْرِقِ، وَ إِذَا كَانَ ذَلِكَ خَرَجَ السُّفْيَانِيُّ، فَيَمْلِكُكَ قَدْرَ حَمَلِ امْرَأَةٍ تَسْعَةَ أَشْهُرٍ يَخْرُجُ بِالشَّامِ، فَيَنْقَادُ لَهُ أَهْلُ الشَّامِ إِلَّا طَوَائِفُ مِنَ الْمُقِيمِينَ عَلَى الْحَقِّ يَعِصُمُهُمُ اللَّهُ مِنَ الْخُرُوجِ مَعَهُ، وَ يَأْتِي الْمَدِينَةَ بِجَيْشٍ جَرَّارٍ، حَتَّى إِذَا انْتَهَى إِلَى بَيْدَاءِ الْمَدِينَةِ، حَسَفَ اللَّهُ بِهِ، وَ ذَلِكَ قَوْلُ اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ فِي كِتَابِهِ: «وَ لَوْ تَرَى إِذْ فَرَغُوا فَلَا قُوَّةَ وَ أُخِذُوا مِنْ مَكَانٍ قَرِيبٍ». ۲۶۸

حارث همدانی از امیر المؤمنین علیه السلام روایت کرده، که حضرت فرمودند: مهدی دارای چشمانی جذاب است و موی سرش تابدار است، و بر گونه‌اش یک خال می‌باشد، مبدأ او از سوی مشرق است، و چون چنان شود، سفیانی خروج کند، و به اندازه‌ی دوران بارداری یک زن که نه ماه است، حکومت خواهد کرد، و در شام خروج می‌کند و مردم شام او را اطاعت می‌کنند، جز چند طایفه از آنان که بر حق پایدارند، خداوند آنان را از خروج به همراهی او نگه می‌دارد و با سپاهی بسیار (پر تاخت و تاز) به مدینه می‌آیند تا آنگاه که به دشت بیداء مدینه می‌رسد، خداوند او را به زمین فرو می‌برد، و این همان فرمایش خدای عز و جل است در کتابش: «وَ لَوْ تَرَى إِذْ فَرَغُوا فَلَا قُوَّةَ وَ أُخِذُوا مِنْ مَكَانٍ قَرِيبٍ».

شماره: ۱۵۶: تمسک

کد آیه: ۳۵ / ۴۱

{إِنَّ اللَّهَ يُمَسِّكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ أَنْ تَزُولَا وَلَئِن زَالَتَا إِنْ أَمْسَكَهُمَا مِنْ أَحَدٍ مِنْ بَعْدِهِ إِنَّهُ كَانَ حَلِيمًا غَفُورًا}

خداوند آسمانها و زمین را نگاه می‌دارد تا از نظام خود منحرف نشوند و هر گاه منحرف گردند، کسی جز او نمی‌تواند آنها را نگاه دارد، او بردبار و غفور است!

عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ أَبِي مُحَمَّدٍ قَالَ: قَالَ الرَّضَا عَلَيْهِ السَّلَامُ: نَحْنُ حُجَّجُ اللَّهِ فِي أَرْضِهِ، وَ خُلَفَاؤُهُ فِي عِبَادِهِ، وَ أَمَنَّاؤُهُ عَلَى سِرِّهِ، وَ نَحْنُ كَلِمَةُ التَّقْوَى، وَ الْعُرْوَةُ الْوُثْقَى، وَ نَحْنُ شُهَدَاءُ اللَّهِ، وَ أَعْلَامُهُ فِي بَرِّيَّتِهِ، بِنَا يُمَسِّكُ اللَّهُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ أَنْ تَزُولَا، وَ بِنَا يُنَزِّلُ الْغَيْثَ، وَ يَنْشُرُ

الرَّحْمَةَ، لَا تَخْلُو الْأَرْضُ مِنْ قَائِمٍ مِنَّا، ظَاهِرٍ أَوْ خَافٍ، وَ لَوْ خَلَّتْ يَوْمًا بِغَيْرِ حُجَّةٍ، لَمَاجَتْ بِأَهْلِهَا كَمَا يَمْوجُ الْبَحْرُ بِأَهْلِهِ. ۲۶۹

ابراهیم بن ابی محمود گوید: امام رضا علیه السلام فرمودند: ما حجتهای خداوند در میان خلایق، و جانشینان او در میان بندگان، و امینان خداوند بر اسرارش هستیم، و ما کلمه تقوی، و عروه الوثقی، و گواهان خداوند، و نشانه‌های او در میان آفریدگانش می‌باشیم، خداوند آسمان و زمین را به واسطه‌ی ما نگاه می‌دارد، که زایل نشوند، و به واسطه‌ی ما باران می‌بارد، و رحمت منتشر می‌شود، و زمین هیچگاه از قائمی از ما خالی نیست، که یا آشکار است و یا پنهان، و اگر زمین یک روز از حجّت خالی باشد، زمین و ساکنانش مضطرب می‌شوند، همچنان که دریا و اهلس مضطرب می‌شوند.

شماره: ۱۵۷: وجود حجّت خدا

کد آیه: ۳۰ / ۳۶

{ يَا حَسْرَةً عَلَى الْعِبَادِ مَا يَأْتِيهِمْ مِنْ رَسُولٍ إِلَّا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِئُونَ }

افسوس بر این بندگان که هیچ پیامبری برای هدایت آنان نیامد مگر اینکه او را استهزا می‌کردند!

عَنْ مُفَضَّلِ بْنِ عُمَرَ قَالَ: قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ: خَبَّرْتُ تَدْرِيبَهُ خَيْرٌ مِنْ عَشْرَةِ تَزْوِيهِ، إِنَّ لِكُلِّ حَقٍّ حَقِيْقَةً، وَ لِكُلِّ صَوَابٍ نُورًا، ثُمَّ قَالَ: إِنَّا وَ اللَّهُ! لَا نَعُدُّ الرَّجُلَ مِنْ شَيْعَتِنَا فَفِيهَا، حَتَّى يُلْحَنَ لَهُ، فَيَعْرِفَ اللَّحْنَ، إِنَّ أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ عَلَى مِئْبَرِ الْكُوفَةِ: وَ إِنْ مِنْ وَرَائِكُمْ فِتْنًا مُظْلِمَةً، عَمِيَاءَ مُنْكَسِفَةً، لَا يَنْجُو مِنْهَا إِلَّا التَّوَمَةُ، قِيلَ: يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ! وَ مَا التَّوَمَةُ؟ قَالَ: الَّذِي يَعْرِفُ النَّاسَ وَ لَا يَعْرِفُونَهُ، وَ اعْلَمُوا أَنَّ الْأَرْضَ لَا تَخْلُو مِنْ حُجَّةٍ لِلَّهِ، وَ لَكِنَّ اللَّهَ سَيُعْمِي خَلْقَهُ مِنْهَا بِظُلْمِهِمْ وَ جَوْرِهِمْ وَ إِشْرَافِهِمْ عَلَى أَنْفُسِهِمْ، وَ لَوْ خَلَّتِ الْأَرْضُ سَاعِيَةً وَاحِدَةً مِنْ حُجَّةٍ لِلَّهِ لَسَاخَتْ بِأَهْلِهَا، وَ لَكِنَّ الْحُجَّةَ يَعْرِفُ النَّاسَ، وَ لَا يَعْرِفُونَهُ، كَمَا كَانَ يُوسُفُ عَلَيْهِ السَّلَامُ، يَعْرِفُ النَّاسَ وَ هُمْ لَهُ مُنْكَرُونَ، ثُمَّ تَلَا: «يَا حَسْرَةً عَلَى الْعِبَادِ مَا يَأْتِيهِمْ مِنْ رَسُولٍ إِلَّا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِئُونَ». ۲۷۰

مفضل بن عمر گوید: امام صادق علیه السلام فرمودند: یک خبر که آن را درک می‌کنی بهتر است از ده خبر که صرفاً آن را روایت می‌کنی، همانا هر حقی‌داری حقیقتی است، و هر کار درستی را نوری است، سپس فرمودند: و به خدا سوگند! کسی از شیعیان خود را فقیه نمی‌شماریم تا اینکه به رمز، سخنی به او گفته شود، و او آن رمز را دریابد، همانا امیر المؤمنین علیه السلام بر منبر کوفه فرمودند: به راستی که فتنه‌هایی ظلمانی و کدر و تاریکی پشت سر دارید، که جز نومه (کسی که عنوانی در مردم ندارد و به کلی قدرش مجهول و ناشناخته است)، کسی از آن نجات نمی‌یابد، به آن حضرت عرض شد: ای امیر مؤمنان! نومه چیست؟ حضرت فرمودند: آن کسی است که مردم را می‌شناسد ولی مردم او را نمی‌شناسند، و بدانید که زمین از حجّت خدای عز و جل خالی نمی‌ماند، ولی خدای عزیز به زودی دیده‌ی خلقش را از او نابینا می‌سازد، به خاطر ظلم و جورشان و زیاده‌روی آنان نسبت به خودشان، و اگر زمین یک ساعت از حجّت خدا خالی بماند، اهل خود را فرو می‌برد، لکن آن حجّت مردم را می‌شناسد و آنان او را نمی‌شناسند، چنان که یوسف علیه السلام، مردم را (برادرانش را) می‌شناخت و آنها او را نمی‌شناختند، سپس آن حضرت این آیه را تلاوت فرمودند: «يَا حَسْرَةً عَلَى الْعِبَادِ مَا يَأْتِيهِمْ مِنْ رَسُولٍ إِلَّا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِئُونَ».

شماره: ۱۵۸: فضیلت صابرين در غیبت

کد آیه: ۴۸ / ۳۶

{ وَ يَقُولُونَ مَتَى هَذَا الْوَعْدُ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ }

آنها می‌گویند: «این وعده کی خواهد آمد اگر راست می‌گویید؟!»

«لطفاً به آیه‌ی شماره‌ی ۶۸، کد: ۴۸ / ۱۰ مراجعه فرمائید.»

شماره: ۱۵۹: آقای مردم

کد آیه: ۵۲ / ۳۶

﴿قَالُوا يَا وَيْلَنَا مَنْ بَعَثَنَا مِنْ مَرْقَدِنَا هَذَا مَا وَعَدَ الرَّحْمَنُ وَصَدَقَ الْمُرْسَلُونَ﴾

می‌گویند: «ای وای بر ما! چه کسی ما را از خوابگاهمان برانگیخت؟! (آری) این همان است که خداوند رحمان وعده داده، و فرستادگان (او) راست گفتند!»

عَنِ الْحَسَنِ بْنِ شاذَانَ الْوَاسِطِيِّ قَالَ: كَتَبْتُ إِلَى أَبِي الْحَسَنِ الرِّضَا عَلَيْهِ السَّلَامُ أَشْكُو جَفَاءَ أَهْلِ وَاسِطٍ، وَحَمْلَهُمْ عَلَيَّ وَكَانَتْ عِصَابَةً مِنَ الْعُثْمَانِيَّةِ تُؤْذِينِي، فَوَقَّعَ بِحُطَّهِ: إِنَّ اللَّهَ تَبَارَكَ وَتَعَالَى أَخَذَ مِيثَاقَ أَوْلِيَانِنَا عَلَى الصَّبْرِ، فِي دَوْلَةِ الْبَاطِلِ، «فَاصْبِرْ لِحُكْمِ رَبِّكَ»، فَلَوْ قَدْ قَامَ سَيِّدُ الْخَلْقِ، لَقَالُوا: «يَا وَيْلَنَا مَنْ بَعَثَنَا مِنْ مَرْقَدِنَا هَذَا مَا وَعَدَ الرَّحْمَنُ وَصَدَقَ الْمُرْسَلُونَ». ۲۷۱

از حسن بن شاذان واسطی روایت است که گفت: به حضرت رضا علیه السلام نامه‌ای نوشتم، و از ستم اهل واسط و هجومشان بر من شکایت کردم، زیرا جمعی از عثمانیها مرا آزار می‌دادند، آن حضرت رضا علیه السلام نامه‌ای نوشتم، و از ستم اهل واسط و هجومشان بر من شکایت کردم، زیرا جمعی از عثمانیها مرا آزار می‌دادند، آن حضرت به حکم پروردگارت صابر باش، پس آنگاه که سرور خلافت قیام کند، ما پیمان گرفته که در دولت باطل صبر کنید، پس نسبت به حکم پروردگارت صابر باش، پس آنگاه که سرور خلافت قیام کند، ستمگران می‌گویند: «ای وای بر ما، که ما را از خوابگاه خویش برانگیخت؟ این همان است که خدای رحمان وعده می‌داد و پیمبران راست می‌گفتند». (مقصود حضرت از سید الخلق، حضرت قائم علیه السلام می‌باشد)

شماره: ۱۶۰: شیعه

کد آیه: ۸۳ / ۳۷

﴿وَإِنَّ مِنْ شِيعَتِهِ لِبِرَاهِيمَ﴾

و از پیروان او ابراهیم بود.

سَأَلَ جَابِرُ بْنُ يَزِيدَ الْجُعْفِيُّ جَعْفَرَ بْنَ مُحَمَّدٍ الصَّادِقَ عَلَيْهِمَا السَّلَامُ ، عَنْ تَفْسِيرِ هَذِهِ الْآيَةِ: «وَإِنَّ مِنْ شِيعَتِهِ لِبِرَاهِيمَ»، فَقَالَ عَلَيْهِ السَّلَامُ : إِنَّ اللَّهَ سُبْحَانَهُ لَمَّا خَلَقَ إِبْرَاهِيمَ كَشَفَ لَهُ عَنْ بَصِيرِهِ، فَنَظَرَ فَرَأَى نُورًا إِلَى جَنْبِ الْعَرْشِ، فَقَالَ: إِلَهِي! مَا هَذَا النُّورُ؟ فَقِيلَ لَهُ: هَذَا نُورُ مُحَمَّدٍ صِبْغَتِي مِنْ خَلْقِي، وَرَأَى نُورًا إِلَى جَنْبِهِ، فَقَالَ: إِلَهِي! وَمَا هَذَا النُّورُ؟ فَقِيلَ لَهُ: هَذَا نُورُ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ نَاصِرِ دِينِي، وَرَأَى إِلَى جَنْبِهِمْ ثَلَاثَةَ أَنْوَارٍ، فَقَالَ: إِلَهِي! وَمَا هَذِهِ الْأَنْوَارُ؟ فَقِيلَ لَهُ: هَذَا نُورُ فَاطِمَةَ فَطَمَتْ مِحْبَبَتَهَا مِنَ النَّارِ وَنُورٌ وَلَدَيْهَا الْحَسَنِ وَالْحُسَيْنَ، فَقَالَ: إِلَهِي! وَ أَرَى تِسْعَةَ أَنْوَارٍ قَدْ أَحَدَقُوا بِهِمْ، قِيلَ: يَا إِبْرَاهِيمُ! هَؤُلَاءِ الْأَيْمَةُ مِنْ وُلْدِ عَلِيٍّ وَفَاطِمَةَ، فَقَالَ إِبْرَاهِيمُ: إِلَهِي! بِحَقِّ هَؤُلَاءِ الْخَمْسَةِ إِلَّا عَرَفْتَنِي مِنَ التَّسْعَةِ، قِيلَ: يَا إِبْرَاهِيمُ! أَوْلَهُمْ عَلِيُّ بْنُ الْحُسَيْنِ وَابْنَةُ مُحَمَّدٍ وَابْنَةُ جَعْفَرٍ وَابْنَةُ مُوسَى وَابْنَةُ عَلِيٍّ وَابْنَةُ مُحَمَّدٍ وَابْنَةُ عَلِيٍّ وَابْنَةُ الْحَسَنِ وَالْحُسَيْنِ وَالْحُجَّةُ الْقَائِمُ ابْنُهُ، فَقَالَ إِبْرَاهِيمُ: إِلَهِي وَسَيِّدِي! أَرَى أَنْوَارًا قَدْ أَحَدَقُوا بِهِمْ لَا يُحْصِي عَدَدَهُمْ إِلَّا أَنْتَ، قِيلَ: يَا إِبْرَاهِيمُ! هَؤُلَاءِ شِيعَتُهُمْ، شِيعَةُ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ ، فَقَالَ إِبْرَاهِيمُ: وَبِمَا تَعْرِفُ شِيعَتَهُ؟ قَالَ: بِصِلْمَةِ إِخْدَى وَخَمْسِينَ، وَالْجَهْرُ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ، وَالْقُنُوتِ قَبْلَ الرُّكُوعِ، وَالتَّحَنُّمِ فِي الْيَمِينِ، فَعِنْدَ ذَلِكَ قَالَ إِبْرَاهِيمُ: اللَّهُمَّ اجْعَلْنِي مِنْ شِيعَةِ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ، قَالَ: فَأَخْبَرَ اللَّهُ تَعَالَى فِي كِتَابِهِ، فَقَالَ: «وَإِنَّ مِنْ شِيعَتِهِ لِبِرَاهِيمَ». ۲۷۲

جابر بن یزید جعفی گوید: از حضرت صادق علیه السلام از تفسیر این آیه پرسیدم: «و به درستی که از پیروان اوست ابراهیم»، آن حضرت فرمودند: چون خدای تعالی ابراهیم علیه السلام را آفرید پرده از جلو دیدگانش برداشت، پس نظر کرده، نوری در طرف عرش دید، عرض کرد: بار الها! این چه نوری است؟ به وی گفته شد: این نور محمد صلی الله علیه و آله و سلم برگزیده‌ی من از خلقم می‌باشد، نور دیگری در کنار او دید، عرض کرد: بار الها! این چه نوری است؟ به او گفته شد: این نور علی بن ابی طالب علیه

السلام یاور دین من است، پس سه نور دیگر در کنار آن دو نور دید؛ عرض کرد: بار الها! این نورها چیست؟ به وی گفته شد: اینها نور فاطمه است که دوستانش از آتش جدا شده‌اند، و نور دو فرزندش حسن و حسین است. عرض کرد: بار پروردگارا! نه نور دیگر می‌بینم که دور آنها احاطه شده است؟ به وی گفته شد: ای ابراهیم! اینها امامان از اولاد علی و فاطمه هستند؛ ابراهیم عرض کرد: بار پروردگارا! به حق این پنج تن آن‌ها نفر را به من بشناسان، به وی گفته شد: اول آنها علی بن الحسین، سپس فرزندش محمد بن علی، و فرزندش جعفر، و فرزندش موسی، و فرزندش علی، و فرزندش محمد، و فرزندش علی، و فرزندش حسن، و فرزندش حجت قائم است، ابراهیم عرض کرد: ای پروردگارا! و ای آقای من! نورهای زیاد دیگری که شماره‌ی آنها را جز تو کسی نمی‌داند، می‌بینم که اطراف آنها را حلقه‌وار گرفته‌اند؟ به وی گفته شد: اینها پیروان و شیعیان آنها و شیعیان امیر المؤمنین علی بن ابی طالب علیهما السلام هستند، ابراهیم عرض کرد: شیعیان او به چه چیز شناخته می‌شوند؟ به وی گفته شد: پنجاه و یک رکعت نماز گزارند، و بسم الله الرحمن الرحیم را بلند گویند، و پیش از رکوع قنوت بخوانند، و انگشتر در دست راست کنند، در این هنگام حضرت ابراهیم علیه السلام عرض کرد: پروردگارا! مرا از شیعیان امیر المؤمنین علیه السلام قرار ده، و خدای متعال نیز در قرآن از این ماجرا خبر داده، و فرماید: «به درستی که از شیعیان اوست ابراهیم».

شماره: ۱۶۱: صبر کن

کد آیه: ۱۷ / ۳۸

{ اَصْبِرْ عَلَىٰ مَا يَقُولُونَ وَاذْكُرْ عَبْدَنَا دَاوُدَ ذَا الْأَيْدِ إِنَّهُ أَوَّابٌ }

در برابر آنچه می‌گویند شکیباش، و به خاطر بیاور بنده ما داوود صاحب قدرت را، که او بسیار توبه کننده بود!
عَنْ أَبِي بَصِيرٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ ، فِي قَوْلِهِ تَعَالَى : « اَصْبِرْ عَلَىٰ مَا يَقُولُونَ » ، يَا مُحَمَّدُ ! مِنْ تَكْذِيبِهِمْ إِيَّاكَ فَإِنِّي مُنْتَقِمٌ مِنْهُمْ بِرَجُلٍ مِنْكَ وَهُوَ قَائِمِي الَّذِي سَلَّطْتُهُ عَلَىٰ دِمَائِ الظَّالِمَةِ . ۲۷۳
ابو بصیر از حضرت صادق علیه السلام روایت نموده، که حضرت در باره‌ی آیه: «اَصْبِرْ عَلَىٰ مَا يَقُولُونَ»، فرمودند: یعنی ای محمد! بر تکذیب آنها صبر کن، من انتقام خواهم گرفت به وسیله‌ی مردی از نژاد تو، و او همان قائم من است که مسلط نموده‌ام او را بر خون ستمگران.

شماره: ۱۶۲: عطای الهی

کد آیه: ۳۹ / ۳۸

{ هَذَا عَطَاؤُنَا فَامْنُنْ أَوْ أَمْسِكْ بِغَيْرِ حِسَابٍ }

(و به او گفتیم:) این عطای ما است، به هر کس می‌خواهی ببخشی، و از هر کس می‌خواهی امساک کن، و حسابی بر تو نیست (تو امین هستی)!

عَنْ أَبِي عُبَيْدَةَ الْحِذَّاءِ قَالَ: كُنَّا زَمَانَ أَبِي جَعْفَرٍ حِينَ مَضَىٰ عَلَيْهِ السَّلَامُ نَرُدُّ [نَتَرَدُّ] كَالْغَنَمِ لَا رَاعِيَ لَهَا، فَلَقِينَا سَالِمَ بْنَ أَبِي حَفْصَةَ، فَقَالَ: يَا أَبَا عُبَيْدَةَ! مَنْ إِمَامُكَ؟ قَالَ: أُنْمِتِي آلَ مُحَمَّدٍ عَلَيْهِمُ السَّلَامُ ، فَقَالَ: هَلَكْتَ وَ أَهْلَكَتْ ، أَمَا سَمِعْتِ أَنَا وَ أَنْتِ أَبَا جَعْفَرٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ فَهُوَ يَقُولُ: مَنْ مَاتَ لَيْسَ لَهُ إِمَامٌ مَاتَ مِيتَةً جَاهِلِيَّةً؟! قُلْتُ: بَلَى ، لَعَمْرِي لَقَدْ كَانَ ذَلِكَ ثُمَّ بَعْدَ ذَلِكَ بِثَلَاثٍ أَوْ نَحْوِهَا ، دَخَلْنَا عَلَىٰ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ ، فَزَرَقَ اللَّهُ لَنَا الْمَعْرِفَةَ ، فَدَخَلْتُ عَلَيْهِ ، فَقُلْتُ لَهُ: لَقِيتُ سَالِمًا ، فَقَالَ لِي: كَذَا وَ كَذَا ، وَ قُلْتُ لَهُ كَذَا وَ كَذَا ، فَقَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ : يَا وَيْلٌ لِسَالِمٍ يَا وَيْلٌ لِسَالِمٍ ، ثَلَاثَ مَرَّاتٍ ، أَمَا يَدْرِي سَالِمٌ مَا مَنَزَلُهُ الْإِمَامُ؟ الْإِمَامُ أَعْظَمُ مِمَّا يَدْهَبُ إِلَيْهِ سَالِمٌ وَ النَّاسُ أَجْمَعِينَ ، يَا أَبَا عُبَيْدَةَ! إِنَّهُ لَمْ يَمُتْ مِنَّا مَيِّتٌ حَتَّىٰ يُخْلَفَ مِنْ بَعْدِهِ مَنْ يَعْمَلُ بِمِثْلِ عَمَلِهِ وَ يَسِيرُ بِمِثْلِ سِيرَتِهِ وَ يَدْعُو إِلَىٰ مِثْلِ الَّذِي

دَعَا إِلَيْهِ، يَا أَبَا عُبَيْدَةَ! إِنَّهُ لَمْ يَمْنَعِ اللَّهُ مَا أَعْطَى سُلَيْمَانَ أَفْضَلَ مَا أُعْطِيَ، ثُمَّ قَالَ: «هَذَا عَطَاؤُنَا فَامْتَنُنْ أَوْ أَمْسِكْ بِغَيْرِ حِسَابٍ»، قَالَ: قُلْتُ: مَا أَعْطَاهُ اللَّهُ؟ جُعِلْتُ فِدَاكَ! قَالَ: نَعَمْ يَا أَبَا عُبَيْدَةَ! إِنَّهُ إِذَا قَامَ قَائِمٌ آلِ مُحَمَّدٍ عَلَيْهِمُ السَّلَامُ حَكَمَ بِحُكْمِ دَاوُدَ وَ سُلَيْمَانَ لَا يَسْأَلُ النَّاسَ بَيِّنَةً. ۲۷۴

ابو عبیده حذاء گفت: در زمان حضرت باقر علیه السلام وقتی آن جناب از دنیا رفت ما سرگردان بودیم، مانند گوسفندان بی چوپان، سالم بن ابی حفصه را دیدیم گفت: ای ابو عبیده! امام تو کیست؟ گفتیم: ائمه از آل محمد علیهم السلام هستند، گفت: نابود شدی و نابود کردی، مگر من و تو از حضرت باقر نشنیدیم که می فرمودند: هر کس بمیرد و امامی نداشته باشد به مرگ جاهلیت از دنیا رفته؟ گفتیم: چرا به جان خودم همین طور است، بعد پس از سه روز یا قریب به آن، خدمت حضرت صادق علیه السلام رسیدم، خدا به من معرفت را روزی نمود، پس وارد بر ایشان شدم، و گفتیم: سالم را دیدم به من چنین و چنان گفت، و من چنین و چنان گفتم، امام صادق علیه السلام سه مرتبه فرمودند: وای بر سالم مگر سالم نمی داند مقام امام چگونه است؟ امام بزرگتر است از آنچه او و مردم خیال می کنند، ای ابو عبیده! از ما یک نفر از دنیا نمی رود مگر اینکه یکی دیگر جانشین او می شود که مانند او عمل می کند و به روش او رفتار می نماید و به همان راه دعوت می کند، ای ابو عبیده! خداوند مانع نمی شود که آنچه به داود داد به سلیمان بهتر از آن عنایت کند، سپس فرمودند: «هَذَا عَطَاؤُنَا فَامْتَنُنْ أَوْ أَمْسِكْ بِغَيْرِ حِسَابٍ»، عرض کردم: خدا چه چیز به او عطا کرد؟ فدایت شوم! حضرت فرمودند: ای ابو عبیده! وقتی قائم آل محمد علیهم السلام قیام کند، حکم می کند به حکم داود و سلیمان و از مردم دلیل و بیینه نمی خواهد.

شماره: ۱۶۳: سنگسار کردن شیطان

کد آیه: ۳۸ / ۷۷

{قَالَ فَاخْرُجْ مِنْهَا فَإِنَّكَ رَجِيمٌ}

خداوند فرمود: «از آسمانها (و صفوف ملائکه) خارج شو، که تو رانده‌ی درگاه منی!
«لطفاً به آیه‌ی شماره‌ی ۱۷، کد: ۳ / ۳۶ مراجعه فرمائید.»

شماره: ۱۶۴: پایان مهلت شیطان و پایان تقیه

کد آیه: ۳۸ / ۸۱

{إِلَى يَوْمِ الْوَقْتِ الْمَعْلُومِ}

ولی تا روز و زمان معین!

«لطفاً به آیه‌ی شماره‌ی ۸۹، کد: ۱۵ / ۳۸ مراجعه فرمائید.»

شماره: ۱۶۵: زمان

کد آیه: ۳۸ / ۸۸

{وَلَتَعْلَمَنَّ نَبَأَهُ بَعْدَ حِينٍ}

و خبر آن را بعد از مدتی می شنوید!

عَنْ أَبِي حَمَزَةَ عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ، فِي قَوْلِهِ عَزَّ وَ جَلَّ: «قُلْ مَا أَسْئَلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ وَ مَا أَنَا مِنَ الْمُتَكَلِّفِينَ إِنَّ هُوَ إِلَّا ذِكْرٌ لِّلْعَالَمِينَ»، قَالَ: هُوَ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ عَلَيْهِ السَّلَامُ، «وَلَتَعْلَمَنَّ نَبَأَهُ بَعْدَ حِينٍ»، قَالَ: عِنْدَ خُرُوجِ الْقَائِمِ عَلَيْهِ السَّلَامُ. ۲۷۵

ابو حمزه از حضرت باقر علیه السلام روایت نموده که حضرت در باره‌ی آیه: «قُلْ مَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ وَ مَا أَنَا مِنَ الْمُتَكَلِّفِينَ إِنَّ هُوَ إِلَّا ذِكْرٌ لِلْعَالَمِينَ»، فرمودند: مقصود از ذکر، امیر المؤمنین علیه السلام است، «وَلَتَعْلَمَنَّ نَبَأَهُ بَعْدَ حِينٍ»، و خبر آن را بعد از گذشت زمانی خواهید دانست، این زمان، موقع خروج حضرت قائم علیه السلام است.

شماره: ۱۶۶: جنب الله

کد آیه: ۵۶ / ۳۹

{أَنْ تَقُولَ نَفْسٌ يَا حَسْرَتِي عَلَى مَا فَرَّطْتُ فِي جَنْبِ اللَّهِ وَإِن كُنْتُ لَمِنَ السَّٰخِرِينَ}

تا مبدا کسی روز قیامت بگوید: «افسوس بر من از کوتاهیایی که در اطاعت فرمان خدا کردم و از مسخره‌کنندگان (آیات او) بودم!»

عَنْ عَلِيِّ بْنِ سُوَيْدٍ عَنْ أَبِي الْحَسَنِ مُوسَى بْنِ جَعْفَرٍ عَلَيْهِمَا السَّلَامُ ، فِي قَوْلِ اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ : « يَا حَسْرَتِي عَلَى مَا فَرَّطْتُ فِي جَنْبِ اللَّهِ » ، قَالَ : جَنْبُ اللَّهِ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ عَلَيْهِ السَّلَامُ ، وَ كَذَلِكَ مَا كَانَ بَعْدَهُ مِنَ الْأَوْصِيَاءِ بِالْمَكَانِ الرَّفِيعِ إِلَى أَنْ يَنْتَهِيَ الْأَمْرُ إِلَى آخِرِهِمْ . ۲۷۸
علی بن سُوید، از حضرت ابوالحسن موسی بن جعفر علیهما السلام روایت کرده است، که در باره‌ی قول خدای عز و جل : «یا حَسْرَتِي عَلَى مَا فَرَّطْتُ فِي جَنْبِ اللَّهِ»، آن حضرت فرمودند: جنب خدا، امیر المؤمنین علیه السلام است، و همچنین آنچه بعد از او بوده از اوصیای پیغمبر در این مکان بلند و مرتبه ارجمندند، تا آن که امر به آخر ایشان منتهی شود.

شماره: ۱۶۷: ظهور نور

کد آیه: ۶۹ / ۳۹

{وَأَشْرَقَتِ الْأَرْضُ بِنُورِ رَبِّهَا...}

و زمین (در آن روز) به نور پروردگارش روشن می‌شود...

۱ - عَنْ مُفَضَّلِ بْنِ عُمَرَ أَنَّهُ سَمِعَ أَبِيَا عَزِيدَ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ ، يَقُولُ فِي قَوْلِهِ: «وَأَشْرَقَتِ الْأَرْضُ بِنُورِ رَبِّهَا»، قَالَ: رَبُّ الْأَرْضِ، يَعْنِي إِمَامَ الْأَرْضِ، فَقُلْتُ: فَإِذَا خَرَجَ يَكُونُ مَا ذَا؟ قَالَ: إِذَا يَشْتَعْنِي النَّاسُ عَنْ ضَوْءِ الشَّمْسِ وَ نُورِ الْقَمَرِ وَ يَجْتَرُونَ بِنُورِ الْإِمَامِ . ۲۷۶
مفضل بن عمر می گوید: از امام صادق علیه السلام شنیدم، که ایشان در تفسیر آیه: «وَأَشْرَقَتِ الْأَرْضُ بِنُورِ رَبِّهَا»، می فرمودند: رب الارض، یعنی امام زمین، عرض کردم: بعد از آنکه قیام کرد چه می شود؟ حضرت فرمودند: مردم از نور خورشید و ماه بی نیاز می شوند، و از نور امام بهره می‌برند.

۲ - عَنْ مُفَضَّلِ بْنِ عُمَرَ قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا عَزِيدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ يَقُولُ: إِنَّ قَائِمَنَا إِذَا قَامَ، «أَشْرَقَتِ الْأَرْضُ بِنُورِ رَبِّهَا»، وَ اسْتَعْنَى الْعِبَادُ عَنْ ضَوْءِ الشَّمْسِ، وَ ذَهَبَتِ الظُّلْمَةُ، وَ يَعْمُرُ الرَّجُلُ فِي مَلِكِهِ، حَتَّى يُؤَلِّدَ لَهُ أَلْفَ ذَكَرٍ، لَا يُؤَلِّدُ فِيهِمْ أَنْثَى، وَ تُظْهِرُ الْأَرْضُ كُنُوزَهَا حَتَّى يَرَاهَا النَّاسُ عَلَى وَجْهِهَا، وَ يَطْلُبُ الرَّجُلُ مِنْكُمْ مَنْ يَصِلُهُ بِمَالِهِ، وَ يَأْخُذُ مِنْهُ زَكَاتَهُ، فَلَا يَجِدُ أَحَدًا يَقْبَلُ مِنْهُ، ذَلِكَ اسْتَعْنَى النَّاسُ بِمَا رَزَقَهُمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ . ۲۷۷

مفضل بن عمر گوید: از امام صادق علیه السلام شنیدم که حضرت می فرمودند: هنگامی که قائم ما قیام کند، زمین با نور پروردگارش روشن می شود، مردم از نور خورشید بی نیاز می شوند، تاریکی از بین می رود، عمر انسان به قدری طولانی می شود که خداوند هزار پسر به او مرحمت می کند و دختر متولد نمی گردد، خزائن نهفته زمین بر مردم ظاهر می شود و در برابر دیدگان آنها قرار می گیرد، مردم به دنبال کسی می روند که از آنها زکات و صدقات بپذیرد و نمی یابند، مردم به فضل پروردگارش بی نیاز می شوند.

شماره: ۱۶۸: حیات دو باره

کد آیه: ۴۰ / ۱۱

{قَالُوا رَبَّنَا أَمَتْنَا اثْنَتَيْنِ وَأَخْيَبْتَنَا اثْنَتَيْنِ فَاعْتَرَفْنَا بِذُنُوبِنَا فَهَلْ إِلَىٰ خُرُوجٍ مِنْ سَبِيلٍ}

آنها می‌گویند: «پروردگارا! ما را دو بار میراندی و دو بار زنده کردی اکنون به گناهان خود معترفیم آیا راهی برای خارج شدن (از دوزخ) وجود دارد؟»

قَالَ عَلِيُّ بْنُ إِبْرَاهِيمَ: فِي قَوْلِهِ تَعَالَى: «رَبَّنَا أَمَتْنَا اثْنَتَيْنِ وَأَخْيَبْتَنَا اثْنَتَيْنِ»، قَالَ الصَّادِقُ عَلَيْهِ السَّلَامُ: ذَلِكَ فِي الرَّجْعَةِ ۲۷۹

علی بن ابراهیم در تفسیر آیه: «رَبَّنَا أَمَتْنَا اثْنَتَيْنِ وَأَخْيَبْتَنَا اثْنَتَيْنِ»، یعنی: خداوند! ما را دو بار میراندی و دو بار زنده کردی، حضرت صادق علیه السلام فرمودند: این آیه در باره‌ی رجعت است.

شماره: ۱۶۹: نصرت انبیاء و ائمه علیه السلام در رجعت

کد آیه: ۴۰ / ۵۱

{إِنَّا لَنَنْصُرُ رُسُلَنَا وَالدِّينَ آمَنُوا فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَ يَوْمَ يَقُومُ الْأَشْهَادُ}

ما به یقین پیامبران خود و کسانی را که ایمان آورده‌اند، در زندگی دنیا و (در آخرت) روزی که گواهان به پا می‌خیزند یاری می‌دهیم!

عَنْ جَمِيلٍ عَنِ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ، قَالَ: قُلْتُ: قَوْلُ اللَّهِ تَبَارَكَ وَ تَعَالَى: «إِنَّا لَنَنْصُرُ رُسُلَنَا وَالدِّينَ آمَنُوا فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَ يَوْمَ يَقُومُ الْأَشْهَادُ»، قَالَ: ذَلِكَ وَ اللَّهِ! فِي الرَّجْعَةِ، أَمْ مَا عَلِمْتَ أَنَّ أَنْبِيَاءَ كَثِيرَةً لَمْ يُنْصَرُوا فِي الدُّنْيَا وَ قُتِلُوا، وَ الْأَئِمَّةُ مِنْ بَعْدِهِمْ قُتِلُوا وَ لَمْ يُنْصَرُوا، وَ ذَلِكَ فِي الرَّجْعَةِ. ۲۸۰

از جمیل روایت است که گفت: از حضرت صادق علیه السلام تفسیر آیه: «إِنَّا لَنَنْصُرُ رُسُلَنَا وَالدِّينَ آمَنُوا فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَ يَوْمَ يَقُومُ الْأَشْهَادُ»، را پرسیدم، حضرت فرمودند: به خدا قسم! این در رجعت است، مگر نمی‌دانی که بسیاری از پیغمبران علیهم السلام در دنیا یاری نشدند بلکه کشته شدند، و ائمه علیهم السلام هم کشته شدند و کسی آنها را یاری نکرد؟! این نصرت و یاری در موقع رجعت است.

شماره: ۱۷۰: مسخ بعضی از کفار قبل از ظهور

کد آیه: ۴۱ / ۱۶

{... لِنُدَيْقَهُمْ عَذَابَ الْخِزْيِ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَ لَعَذَابِ الْآخِرَةِ أَخْزَىٰ وَ هُمْ لَا يُنْصَرُونَ}

... تا عذاب خوارکننده را در زندگی دنیا به آنها بچشانیم و عذاب آخرت از آن هم خوارکننده‌تر است، و (از هیچ طرف) یاری نمی‌شوند!

«لطفاً به آیه‌ی شماره‌ی ۷۲، کد: ۹۸ / ۱۰ مراجعه فرمائید.»

شماره: ۱۷۱: عذاب خوار کننده و ذلت بخش

کد آیه: ۴۱ / ۱۷

{وَأَمَّا تَمُودُ فَهَدَيْنَاهُمْ فَاسْتَحَبُّوا الْعَمَىٰ عَلَىٰ الْهُدَىٰ فَأَخَذَتْهُمُ صَاعِقَةُ الْعَذَابِ الْهُونِ بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ}

امّا ثمود را هدایت کردیم، ولی آنها ناینایی را بر هدایت ترجیح دادند به همین جهت صاعقه (آن عذاب خوارکننده) به خاطر اعمالی که انجام می‌دادند آنها را فروگرفت!

عَنْ فَضْلِ بْنِ الْعَبَّاسِ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ، أَنَّهُ قَالَ: ... وَقَوْلُهُ: «كَذَّبَتْ ثَمُودُ بِطَغْوَاهَا»، قَالَ: ثَمُودُ رَهْطٌ مِنَ الشَّيْعِيَّةِ، فَإِنَّ اللَّهَ سُبْحَانَ يَقُولُ: «وَأَمَّا ثَمُودُ فَهَدَيْنَاهُمْ فَاسْتَحَبُّوا الْعَمَى عَلَى الْهُدَى فَأَخَذَتْهُمْ صَاعِقَةُ الْعَذَابِ الْهُونِ»، فَهُوَ السَّيْفُ إِذَا قَامَ الْقَائِمُ عَلَيْهِ السَّلَامُ... ۲۸۱

فضل بن عباس از حضرت صادق علیه السلام نقل می‌کند که حضرت فرمودند: ... معنی این آیه: «كَذَّبَتْ ثَمُودُ بِطَغْوَاهَا»، ثمود گروهی از شیعه هستند، پس خداوند در این آیه می‌فرماید: «وَأَمَّا ثَمُودُ فَهَدَيْنَاهُمْ فَاسْتَحَبُّوا الْعَمَى عَلَى الْهُدَى فَأَخَذَتْهُمْ صَاعِقَةُ الْعَذَابِ الْهُونِ»، ما ثمود را راهنمایی کردیم، ولی آنها گمراهی را اختیار کردند و به کفری دردناک و خوارکننده مبتلا شدند، که منظور، شمشیر است وقتی که حضرت قائم علیه السلام قیام کند...

شماره: ۱۷۲: استقامت

کد آیه: ۴۱ / ۳۰

{إِنَّ الَّذِينَ قَالُوا رَبُّنَا اللَّهُ ثُمَّ اسْتَقَامُوا تَتَنَزَّلُ عَلَيْهِمُ الْمَلَائِكَةُ أَلَّا تَخَافُوا وَلَا تَحْزَنُوا وَأَبْشُرُوا بِالْجَنَّةِ الَّتِي كُنتُمْ تُوعَدُونَ} به یقین کسانی که گفتند: «پروردگار ما خداوند یگانه است!» سپس استقامت کردند، فرشتگان بر آنان نازل می‌شوند که: «نترسید و غمگین مباشید، و بشارت باد بر شما به آن بهشتی که به شما وعده داده شده است!

عَنْ أَبِي بصَيْرٍ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ، عَنْ قَوْلِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ: «إِنَّ الَّذِينَ قَالُوا رَبُّنَا اللَّهُ ثُمَّ اسْتَقَامُوا تَتَنَزَّلُ عَلَيْهِمُ الْمَلَائِكَةُ أَلَّا تَخَافُوا وَلَا تَحْزَنُوا وَأَبْشُرُوا بِالْجَنَّةِ الَّتِي كُنتُمْ تُوعَدُونَ»، قَالَ: هُمْ الْأَائِمَّةُ مِنْ آلِ مُحَمَّدٍ عَلَيْهِمُ السَّلَامُ. ۲۸۲
ابو بصیر گوید: از حضرت صادق علیه السلام، تفسیر آیه: «إِنَّ الَّذِينَ قَالُوا رَبُّنَا اللَّهُ ثُمَّ اسْتَقَامُوا تَتَنَزَّلُ عَلَيْهِمُ الْمَلَائِكَةُ أَلَّا تَخَافُوا وَلَا تَحْزَنُوا وَأَبْشُرُوا بِالْجَنَّةِ الَّتِي كُنتُمْ تُوعَدُونَ»، را پرسیدم، حضرت فرمودند: آنها ائمه از آل محمد علیه السلام هستند.

شماره: ۱۷۳: پایان تقیه

کد آیه: ۴۱ / ۳۴

{وَلَا تَسْتَوِي الْحَسَنَةُ وَلَا السَّيِّئَةُ ادْفَعْ بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ فَإِذَا الَّذِي بَيْنَكَ وَبَيْنَهُ عَدَاوَةٌ كَأَنَّهُ وَلِيٌّ حَمِيمٌ} هرگز نیکی و بدی یکسان نیست، بدی را با نیکی دفع کن، ناگاه (خواهی دید) همان کسی که میان تو و او دشمنی است، گویی دوستی گرم و صمیمی است!

عَنْ سُورَةَ بْنِ كَلَيْبٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ، قَالَ: لَمَّا نَزَلَتْ هَذِهِ الْآيَةُ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ: «ادْفَعْ بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ فَإِذَا الَّذِي بَيْنَكَ وَبَيْنَهُ عَدَاوَةٌ كَأَنَّهُ وَلِيٌّ حَمِيمٌ»، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ: «أُمِرْتُ بِالتَّقِيَّةِ فَسَارَ بِهَا عَشْرًا حَتَّى أُمِرَ أَنْ يَصِيدَ بِمَا أُمِرَ وَبِهَا عَلَيٌّ فَسَارَ بِهَا حَتَّى أُمِرَ أَنْ يَصِيدَ بِهَا، ثُمَّ أَمَرَ الْمَأْتِمَةَ بَعْضُهُمْ بَعْضًا فَسَارُوا بِهَا، فَإِذَا قَامَ قَائِمُنَا سَقَطَتِ التَّقِيَّةُ وَجَرَدَ السَّيْفُ وَلَمْ يَأْخُذْ مِنَ النَّاسِ وَلَمْ يُعْطِهِمْ إِلَّا بِالسَّيْفِ». ۲۸۳

سوره بن کلب از حضرت صادق علیه السلام نقل کرده، که حضرت فرمودند: وقتی که این آیه بر پیغمبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم نازل شد: «ادْفَعْ بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ فَإِذَا الَّذِي بَيْنَكَ وَبَيْنَهُ عَدَاوَةٌ كَأَنَّهُ وَلِيٌّ حَمِيمٌ»، پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم فرمودند: به من دستور تقیه دادند، ده سال پنهانی ارشاد می‌کردم، تا دستور دادند آشکارا امر رسالت را اعلان کنم، علی علیه السلام نیز همین طور دستور داشت، پنهانی انجام دهد تا امر به اعلان نمودند، سپس هر یک از امامان به امام دیگری همین سفارش را می‌کرد و آنها در

تقیه می‌باشند، تا قائم ما قیام نماید که در آن موقع دیگر تقیه نخواهد بود، و شمشیر از نیام کشیده می‌شود، چیزی از مردم نمی‌گیرد و چیزی به آنها نمی‌دهد مگر با شمشیر.

شماره: ۱۷۴: عاقبت منکرین حضرت مهدی علیه السلام

کد آیه: ۴۵ / ۴۱

{وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ فَاخْتَلَفَ فِيهِ وَلَوْ لَا كَلِمَةٌ سَبَقَتْ مِنْ رَبِّكَ لَفُضِيَ بَيْنَهُمْ وَإِنَّهُمْ لَفِي شَكٍّ مِنْهُ مُرِيبٍ}

ما به موسی کتاب آسمانی دادیم سپس در آن اختلاف شد و اگر فرمانی از ناحیه‌ی پروردگارت در این باره صادر نشده بود، در میان آنها داوری می‌شد ولی آنها هنوز درباره آن شکی تهمت‌انگیز دارند!

«لطفاً به آیه‌ی شماره‌ی ۷۸، کد: ۱۱۰ / ۱۱ مراجعه فرمائید.»

شماره: ۱۷۵: ظهور حق

کد آیه: ۵۳ / ۴۱

{سُرِّيهِمْ آيَاتِنَا فِي الْأَفَاقِ وَ فِي أَنْفُسِهِمْ حَتَّىٰ يَتَبَيَّنَ لَهُمْ أَنَّهُ الْحَقُّ أَوْ لَمْ يَكْفِ بِرَبِّكَ أَنَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدٌ}

به زودی نشانه‌های خود را در اطراف جهان و در درون جانشان به آنها نشان می‌دهیم تا برای آنان آشکار گردد که او حق است آیا کافی نیست که پروردگارت بر همه چیز شاهد و گواه است.

۱- عَنْ أَبِي بَصِيرٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ ، قَالَ: سَأَلْتُهُ عَنْ قَوْلِ اللَّهِ تَبَارَكَ وَتَعَالَى: «سُرِّيهِمْ آيَاتِنَا فِي الْأَفَاقِ وَ فِي أَنْفُسِهِمْ حَتَّىٰ يَتَبَيَّنَ لَهُمْ أَنَّهُ الْحَقُّ»، قَالَ: يُرِيهِمْ فِي أَنْفُسِهِمُ الْمَسْخَ، وَ يُرِيهِمْ فِي الْأَفَاقِ انْتِقَاصَ، الْأَفَاقِ عَلَيْهِمْ فَيَرُونَ قُدْرَةَ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ فِي أَنْفُسِهِمْ وَ فِي الْأَفَاقِ، قُلْتُ لَهُ: «حَتَّىٰ يَتَبَيَّنَ لَهُمْ أَنَّهُ الْحَقُّ»، قَالَ: خُرُوجَ الْقَائِمِ هُوَ الْحَقُّ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ ، يَرَاهُ الْخَلْقُ لَا بُدَّ مِنْهُ. ۲۸۴

ابو بصیر از امام صادق علیه السلام از تفسیر این آیه شریفه: «سُرِّيهِمْ آيَاتِنَا فِي الْأَفَاقِ وَ فِي أَنْفُسِهِمْ حَتَّىٰ يَتَبَيَّنَ لَهُمْ أَنَّهُ الْحَقُّ» (به زودی نشانه‌های خود را که در جهان هستی است و در جان آنها است به آنان نشان خواهیم داد تا برایشان روشن شود که او بر حق است) سؤال کردم، حضرت فرمودند: آنچه در جانشان به آنان نشان می‌دهد مسخ شدن است، و آنچه در جهان نشان می‌دهد تنگ شدن محیط زندگی است بر آنان، پس قدرت خدا را در جان خودشان و در محیطشان مشاهده می‌کنند، و اینکه فرمود: «حَتَّىٰ يَتَبَيَّنَ لَهُمْ أَنَّهُ الْحَقُّ»، مقصود خداوند، خروج قائم علیه السلام است که او حق است از جانب خدای عز و جل که خلق او را می‌بینند و چاره‌ای از آن نیست.

۲- عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ، فِي قَوْلِهِ عَزَّ وَجَلَّ: «سُرِّيهِمْ آيَاتِنَا فِي الْأَفَاقِ وَ فِي أَنْفُسِهِمْ حَتَّىٰ يَتَبَيَّنَ لَهُمْ أَنَّهُ الْحَقُّ»، قَالَ: فِي الْأَفَاقِ انْتِقَاصُ الْأَطْرَافِ عَلَيْهِمْ، وَ فِي أَنْفُسِهِمْ بِالْمَسْخِ، «حَتَّىٰ يَتَبَيَّنَ لَهُمْ أَنَّهُ الْحَقُّ» أَنَّهُ الْقَائِمُ عَلَيْهِ السَّلَامُ. ۲۸۵

ابراهیم از حضرت صادق علیه السلام روایت می‌کند که حضرت در باره‌ی آیه: «سُرِّيهِمْ آيَاتِنَا فِي الْأَفَاقِ وَ فِي أَنْفُسِهِمْ حَتَّىٰ يَتَبَيَّنَ لَهُمْ أَنَّهُ الْحَقُّ»، فرمودند: در آفاق و جهان هستی نشانه‌ی خداوندی، تنگ شدن و کاسته شدن از وسایل زندگی بر آنان است، و در جانشان، به مسخ شدن است، تا اینکه بر آنان معلوم شود که او حق است، یعنی اینکه او قائم علیه السلام است.

۳- عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ ، فِي قَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى: «سُرِّيهِمْ آيَاتِنَا فِي الْأَفَاقِ وَ فِي أَنْفُسِهِمْ حَتَّىٰ يَتَبَيَّنَ لَهُمْ أَنَّهُ الْحَقُّ»، قَالَ: خَسْفٌ وَ مَسْخٌ وَ قَذْفٌ، قَالَ: قُلْتُ: «حَتَّىٰ يَتَبَيَّنَ لَهُمْ»، قَالَ: دَعَا ذَاكَ قِيَامَ الْقَائِمِ. ۲۸۶

از امام صادق علیه السلام در باره‌ی آیه شریفه: «سُرِّيهِمْ آيَاتِنَا فِي الْأَفَاقِ وَ فِي أَنْفُسِهِمْ حَتَّىٰ يَتَبَيَّنَ لَهُمْ أَنَّهُ الْحَقُّ»، روایت است که حضرت علیه السلام فرمودند: مقصود، به زمین فرو شدن و مسخ شدن و پرتاب شدن است، راوی می‌گوید: عرض کردم: تا برای

آنها آشکار شود؟ فرمودند: این سخن را رها کن، مقصود قیام امام قائم علیه السلام است.

شماره: ۱۷۶: رمزهای ح م ع س ق

کد آیه: ۴۲ / ۱

{حم عسق}

حاء، میم، عین، سین، قاف.

۱- عَنْ يَحْيَى بْنِ مَسِيرَةَ الْحَنْعَمِيِّ عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ ، قَالَ: سَمِعْتُهُ يَقُولُ: حَمِ عَسَقُ ، أَعِيدَادُ سَبِيِّ الْقَائِمِ ، وَقَافٌ جَبِيلٌ مُحِيطٌ بِالدُّنْيَا مِنْ زُمْرِدٍ أَحْضَرَ ، فَخَضْرَةُ السَّمَاءِ مِنْ ذَلِكَ الْجَبِيلِ ، وَعِلْمٌ كُلُّ شَيْءٍ فِي عَسَقٍ . ۲۸۷

یحیی بن میسرہ خثعمی گوید: که شنیدم امام باقر علیه السلام میفرمودند: «ع س ق»، شماره‌ی سالهای امام قائم علیه السلام است، و «ق» کوهی است گرد دنیا از زمرد سبز، و سبزی آسمان از آن است، و علم هر چیزی در «عسق».

۲- عَنْ السَّكُونِيِّ عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ ، قَالَ: حَمِ ، حَمِيمٌ وَعَيْنٌ ، عَدَابٌ وَسَيْنٌ ، سَيْنُونَ كَسَبَنِي يُوسُفَ ، وَقَافٌ ، قَدْفٌ وَحَسْفٌ وَ مَسْحٌ ، يَكُونُ فِي آخِرِ الزَّمَانِ ، بِالسُّفْيَانِيِّ وَأَصْحَابِهِ ، وَ نَاسٌ مِنْ كُلِّ ثَلَاثُونَ أَلْفَ أَلْفٍ ، يَخْرُجُونَ مَعَهُ ، وَ ذَلِكَ حِينَ يَخْرُجُ الْقَائِمُ عَلَيْهِ السَّلَامُ بِمَكَّةَ ، وَ هُوَ مَهْدِيُّ هَذِهِ الْأُمَّةِ . ۲۸۸

سکونی از حضرت باقر علیه السلام نقل کرده که حضرت فرمودند: حم، حمیم است، و عین، عذاب است، و سین، سالهائی مانند سالهای یوسف است، قاف، غرق شدن و فرو رفتن و تغییر شکل دادن (مسخ) است، که در آخر الزمان با سفیانی و یارانش انجام می‌شود، و گروهی از قبیله کلب (کلب) یک میلیون نفر با او قیام می‌کنند، همان موقعی که حضرت قائم علیه السلام در مکه خروج می‌نماید او مهدی این امت است.

شماره: ۱۷۷: تعجیل در ظهور

کد آیه: ۴۲ / ۱۸

{يَسْتَعْجِلُ بِهَا الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِهَا وَالَّذِينَ آمَنُوا مُشْفِقُونَ مِنْهَا وَيَعْلَمُونَ أَنَّهَا الْحَقُّ...}

کسانی که به قیامت ایمان ندارند درباره‌ی آن شتاب می‌کنند ولی آنها که ایمان آورده‌اند پیوسته از آن هراسانند، و می‌دانند آن حق است ...

عَنْ مَفْضَلِ بْنِ عُمَرَ ، قَالَ: قَالَ الصَّادِقُ جَعْفَرُ بْنُ مُحَمَّدٍ عَلَيْهِمَا السَّلَامُ : يَا مَفْضَلُ! كَيْفَ يَقْرَأُ أَهْلُ الْعِرَاقِ هَذِهِ الْآيَةَ؟ قُلْتُ: يَا سَيِّدِي! وَ أَيْ آيَةٍ؟ فَقَالَ: قَوْلُ اللَّهِ تَعَالَى: «يَسْتَعْجِلُ بِهَا الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِهَا وَالَّذِينَ آمَنُوا مُشْفِقُونَ مِنْهَا»، فَقُلْتُ: يَا سَيِّدِي! لَيْسَ كَذَا نَقْرَأُ، فَقَالَ: كَيْفَ تَقْرَأُ؟ قُلْتُ: «يَسْتَعْجِلُ بِهَا الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِهَا وَالَّذِينَ آمَنُوا مُشْفِقُونَ مِنْهَا وَيَعْلَمُونَ أَنَّهَا الْحَقُّ»، فَقَالَ لِي: وَيَحْكُ! أَ تَدْرِي مَا هِيَ؟ قُلْتُ: اللَّهُ وَرَسُولُهُ وَابْنُ رَسُولِهِ أَعْلَمُ، فَقَالَ: وَاللَّهِ! مَا هِيَ إِلَّا قِيَامُ الْقَائِمِ ، وَ كَيْفَ يَسْتَعْجِلُ بِهِ مَنْ لَا يُؤْمِنُ بِهِ؟! وَاللَّهِ! مَا يَسْتَعْجِلُ بِهِ إِلَّا الْمُؤْمِنُونَ ، وَ لَكِنَّهُمْ حَرَفُوهَا حَسَدًا لَكُمْ فَأَعْلَمَ ذَلِكَ يَا مَفْضَلُ! ۲۸۹

مفضل بن عمر می گوید: امام صادق علیه السلام به من فرمودند: ای مفضل! اهل عراق این آیه را چگونه می‌خوانند؟ عرض کردم: ای آقای من! کدام آیه را؟ حضرت فرمودند: این قول خدای تعالی: «آنان که به آن ساعت ایمان ندارند، از روی تمسخر، تقاضای تعجیل در ظهور آن می‌کنند، ولی آنان که ایمان دارند از آن روز سخت ترسانند و می‌دانند که آن روز بر حق است»، عرض کردم: ای آقای من! این طور می‌خوانند و آیه را خواندم، حضرت فرمودند: وای بر تو! می‌دانی که معنی این چیست؟ عرض کردم: خدا و رسول و فرزند او بهتر می‌دانند، امام فرمودند: به خدا سوگند! جز قیام قائم علیه السلام نیست، پس چگونه کسی که به آن ایمان

ندارد، عجله می‌کند؟ به خدا سوگند! جز مؤمنان نسبت به آن عجله نکنند، ولی این را از روی حسد نسبت به شما، تحریف کردند؛ پس این را بدان ای مفضل!

شماره: ۱۷۸: محرومیت دنیا پرستان در دولت حضرت مهدی علیه السلام

کد آیه: ۴۲ / ۲۰

{مَنْ كَانَ يُرِيدُ حَرْثَ الْآخِرَةِ نَزِدْ لَهُ فِي حَرْثِهِ وَمَنْ كَانَ يُرِيدُ حَرْثَ الدُّنْيَا نُؤْتِهِ مِنْهَا وَمَا لَهُ فِي الْآخِرَةِ مِنْ نَصِيبٍ}

کسی که زراعت آخرت را بخواهد، به کشت او برکت و افزایش می‌دهیم و بر محصولش می‌افزاییم و کسی که فقط کشت دنیا را بطلبد، کمی از آن به او می‌دهیم اما در آخرت هیچ بهره‌ای ندارد!

عَنْ أَبِي بَصِيرٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ، فِي قَوْلِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ: «مَنْ كَانَ يُرِيدُ حَرْثَ الْآخِرَةِ»، قَالَ: مَعْرِفَةُ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ وَالْأَئِمَّةِ عَلَيْهِمُ السَّلَامُ، «نَزِدْ لَهُ فِي حَرْثِهِ»، قَالَ: نَزِيدُهُ مِنْهَا، قَالَ: يَسْتَوْفِي نَصِيْبَهُ مِنْ دَوْلَتِهِمْ، «وَمَنْ كَانَ يُرِيدُ حَرْثَ الدُّنْيَا نُؤْتِهِ مِنْهَا وَمَا لَهُ فِي الْآخِرَةِ مِنْ نَصِيبٍ»، قَالَ: لَيْسَ لَهُ فِي دَوْلَةِ الْحَقِّ مَعَ الْقَائِمِ عَلَيْهِ السَّلَامُ نَصِيبٌ. ۲۹۰

ابو بصیر از حضرت صادق علیه السلام روایت نموده، که در خبری طولانی، حضرت در باره‌ی آیه: «مَنْ كَانَ يُرِيدُ حَرْثَ الْآخِرَةِ»، فرمودند: اندوخته آخرت، معرفت امیرالمؤمنین و ائمه علیهم السلام است، «نَزِدْ لَهُ فِي حَرْثِهِ»، فرمودند: در معرفتش می‌افزایم، تا بهره کامل از دولت ائمه علیهم السلام ببرد، گفتیم: «وَمَنْ كَانَ يُرِيدُ حَرْثَ الدُّنْيَا نُؤْتِهِ مِنْهَا وَمَا لَهُ فِي الْآخِرَةِ مِنْ نَصِيبٍ»، حضرت فرمودند: او را در دولت حق با حضرت قائم علیه السلام نصیب و بهره‌ای نخواهد داشت.

شماره: ۱۷۹: مهلت معین

کد آیه: ۴۲ / ۲۱

{أَمْ لَهُمْ شُرَكَاءُ شَرَعُوا لَهُمْ مِنَ الدِّينِ مَا لَمْ يَأْذُنْ بِهِ اللَّهُ وَ لَوْ لَا كَلِمَةُ الْفَضْلِ لَقُضِيَ بَيْنَهُمْ وَإِنَّ الظَّالِمِينَ لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ}

آیا معبودانی دارند که بی‌اذن خداوند آیینی برای آنها ساخته‌اند؟! اگر مهلت معینی برای آنها نبود، در میانشان داوری می‌شد و برای ظالمان عذاب دردناکی است!

عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ: ... وَأَمَّا قَوْلُهُ عَزَّ وَجَلَّ: «وَلَوْ لَا كَلِمَةُ الْفَضْلِ لَقُضِيَ بَيْنَهُمْ وَإِنَّ الظَّالِمِينَ لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ»، قَالَ: لَوْ لَا مَا تَقَدَّمَ فِيهِمْ مِنَ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ مَا أَبْقَى الْقَائِمُ عَلَيْهِ السَّلَامُ مِنْهُمْ وَاحِدًا... ۲۹۱

از امام باقر علیه السلام روایت شده که درباره‌ی آیه شریفه: «وَلَوْ لَا كَلِمَةُ الْفَضْلِ لَقُضِيَ بَيْنَهُمْ وَإِنَّ الظَّالِمِينَ لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ»، فرمودند: یعنی اگر نباشد آنچه از جانب خدا از قبل در باره‌ی آنها گذشته است، حضرت قائم علیه السلام یک نفر از ایشان را هم زنده رها نخواهد کرد.

شماره: ۱۸۰: اثبات حق توسط حضرت مهدی علیه السلام

کد آیه: ۴۲ / ۲۴

{أَمْ يَقُولُونَ افْتَرَى عَلَى اللَّهِ كَذِبًا فَإِنْ يَشَاءِ اللَّهُ يَخْتِمْ عَلَى قَلْبِكَ وَ يَمْحُ اللَّهُ الْبَاطِلَ وَ يُحِقُّ الْحَقَّ بِكَلِمَاتِهِ إِنَّهُ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ}

آیا می‌گویند: «او بر خدا دروغ بسته است؟! در حالی که اگر خدا بخواهد بر قلب تو مهر می‌نهد (و اگر خلاف بگویی قدرت اظهار این آیات را از تو می‌گیرد) و باطل را محو می‌کند و حق را به فرمانش پابرجا می‌سازد چرا که او از آنچه درون سینه‌هاست آگاه است.

عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ مُسْلِمٍ قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا جَعْفَرٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ يَقُولُ: فِي قَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى: «قُلْ لَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ أَجْرًا إِلَّا الْمَوَدَّةَ فِي الْقُرْبَى»، يَعْنِي فِي أَهْلِ بَيْتِهِ، قَالَ: جَاءَتْ الْأَنْصَارُ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ، فَقَالُوا: إِنَّا قَدْ آوَيْنَا وَنَصَرْنَا فَخُذْ طَائِفَةً مِنْ أَمْوَالِنَا فَاشْتَعِنْ بِهَا عَلَيَّ مَا نَابَكَ، فَأَنْزَلَ اللَّهُ: «قُلْ لَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ أَجْرًا»، يَعْنِي عَلَى الثُّبُورَةِ، «إِلَّا الْمَوَدَّةَ فِي الْقُرْبَى»، يَعْنِي فِي أَهْلِ بَيْتِهِ، ثُمَّ قَالَ: أَلَا تَرَى أَنَّ الرَّجُلَ يَكُونُ لَهُ صَيدٌ وَفِي نَفْسِ ذَلِكَ الرَّجُلِ شَيْءٌ عَلَى أَهْلِ بَيْتِهِ، فَلَا يَسْلَمُ صَيدُهُ فَأَرَادَ اللَّهُ أَنْ لَا يَكُونَ فِي نَفْسِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ شَيْءٌ عَلَى أُمَّتِهِ، فَفَرَضَ عَلَيْهِمُ الْمَوَدَّةَ فِي الْقُرْبَى، فَإِنْ أَخَذُوا أَخَذُوا مَفْرُوضًا وَإِنْ تَرَكَوا تَرَكَوا مَفْرُوضًا، قَالَ: فَانصَرَفُوا مِنْ عِنْدِهِ وَبَعْضُهُمْ يَقُولُ: عَرَضْنَا عَلَيْهِ أَمْوَالِنَا، فَقَالَ: قَاتِلُوا عَنْ أَهْلِ بَيْتِي مِنْ بَعْدِي، وَقَالَتْ طَائِفَةٌ، مَا قَالَ هَذَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ وَجَحْدُوه، وَقَالُوا: كَمَا حَكَى اللَّهُ: «أَمْ يَقُولُونَ افْتَرَى عَلَى اللَّهِ كَذِبًا»، فَقَالَ اللَّهُ تَعَالَى: «فَإِنْ شِئَا اللَّهُ يَخْتِمْ عَلَى قَلْبِكَ»، قَالَ: لَوْ افْتَرَيْتُ «وَيَمْحُ اللَّهُ الْبَاطِلَ»، يَعْنِي: يُبْطِلُهُ، «وَيُحِقُّ الْحَقَّ بِكَلِمَاتِهِ»، يَعْنِي: بِالْأَمْرِ وَالْقَضَائِمِ مِنْ آلِ مُحَمَّدٍ عَلَيْهِمُ السَّلَامُ «إِنَّهُ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ»... ۲۹۲

محمد بن مسلم گفت: شنیدم از حضرت باقر علیه السلام در باره‌ی آیه‌ی: «قُلْ لَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ أَجْرًا إِلَّا الْمَوَدَّةَ فِي الْقُرْبَى»، می‌فرمودند: یعنی در باره‌ی اهل بیت پیغمبر صلی الله علیه و آله و سلم است، فرمودند: انصار خدمت پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم رسیدند و عرض کردند: ما که خانه خود را پناه شما قرار دادیم و شما را یاری نمودیم اینک مقداری از اموال ما را در راه احتیاج و هدف خود صرف کنید، خداوند این آیه را نازل نمود: «قُلْ لَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ أَجْرًا إِلَّا الْمَوَدَّةَ فِي الْقُرْبَى»، یعنی درخواستی در مورد نبوت ندارم جز دوستی با خویشاوندانم، منظور اهل بیت آن سرور است، فرمودند: مگر متوجه نیستی که شخصی دوستی دارد و در دل تصمیمی راجع به خانواده خود گرفته و اما خجالت می‌کشد که اظهار کند، خداوند خواست در دل پیامبر چیزی نسبت به امتش باقی نماند، مودت و دوستی را با خویشاوندان پیامبر واجب کرد، اگر انجام دهند واجب را انجام داده‌اند و اگر ترک کنند واجب را ترک کرده‌اند.

فرمودند: از خدمت پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم مرخص شدند، بعضی می‌گفتند: ما اموال خود را به ایشان تقدیم کردیم اما پیغمبر فرمودند: به دفاع و پشتیبانی خویشاوندانم پس از من به جنگ پردازید، گروه دیگری گفتند: این حرف را پیامبر اکرم نفرمودند و انکار نمودند، همان حرفی را که خداوند از ایشان حکایت کرده گفتند: «أَمْ يَقُولُونَ افْتَرَى عَلَى اللَّهِ كَذِبًا»، خداوند فرموده است: «فَإِنْ شِئَا اللَّهُ يَخْتِمْ عَلَى قَلْبِكَ»، گفت: اگر دروغ بگویم خدا وحی را از من قطع می‌کند، «وَيَمْحُ اللَّهُ الْبَاطِلَ»، یعنی باطل می‌کند آن را، «وَيُحِقُّ الْحَقَّ بِكَلِمَاتِهِ»، یعنی به وسیله ائمه علیهم السلام و قائم آل محمد علیهم السلام «إِنَّهُ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ»

...

شماره: ۱۸۱: گرفتن انتقام

کد آیه: ۴۱ / ۴۲

{وَلَمَنِ اتَّصَرَ بَعْدَ ظُلْمِهِ فَأُولَئِكَ مَا عَلَيْهِمْ مِنْ سَبِيلٍ}

و کسی که بعد از مظلوم شدن یاری طلبد، ایرادی بر او نیست.

عَنْ جَابِرِ الْجُعْفِيِّ عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ فِي قَوْلِهِ عَزَّ وَجَلَّ: «وَلَمَنِ اتَّصَرَ بَعْدَ ظُلْمِهِ فَأُولَئِكَ مَا عَلَيْهِمْ مِنْ سَبِيلٍ»، قَالَ: ذَلِكَ الْقَائِمُ عَلَيْهِ السَّلَامُ، إِذَا قَامَ اتَّصَرَ مِنْ بَنِي أُمَيَّةَ وَ مِنَ الْمُكَذِّبِينَ وَ النَّصَابِ. ۲۹۳

جابر جعفی از حضرت باقر علیه السلام روایت کرده است که این آیه در شأن حضرت قائم علیه السلام است، که وقتی قیام کند انتقام خواهد گرفت از بنی امیه و از آنها که تکذیب ائمه علیهم السلام کردند و از آنها که دشمنی آنها را نمودند.

شماره: ۱۸۲: زیر چشمی

کد آیه: ۴۵ / ۴۲

{و تَرَاهُمْ يُعْرَضُونَ عَلَيْهَا خَاشِعِينَ مِنَ الذُّلِّ يَنْظُرُونَ مِنْ طَرْفٍ خَفِيٍّ...}

و آنها را می‌بینی که بر آتش عرضه می‌شوند در حالی که از شدت مذلت خاشعند و زیر چشمی (به آن) نگاه می‌کنند ...
عَنْ جَابِرِ بْنِ يَزِيدٍ عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ ، قَالَ: قَوْلُهُ عَزَّ وَجَلَّ: «خَاشِعِينَ مِنَ الذُّلِّ يَنْظُرُونَ مِنْ طَرْفٍ خَفِيٍّ»، يَعْنِي إِلَى الْقَائِمِ عَلَيْهِ
السَّلَام. ۲۹۴

جابر بن یزید از حضرت باقر علیه السلام نقل می‌کند درباره‌ی آیه: «خَاشِعِينَ مِنَ الذُّلِّ يَنْظُرُونَ مِنْ طَرْفٍ خَفِيٍّ»، از خواری آن چنان
کوچک می‌شوند که زیر چشمی به آن نگاه می‌کنند، فرمودند: به سوی حضرت قائم علیه السلام .

شماره: ۱۸۳: کلمه‌ی باقیه

کد آیه: ۲۸ / ۴۳

{وَجَعَلَهَا كَلِمَةً بَاقِيَةً فِي عَقِبِهِ لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ}

او کلمه توحید را کلمه پاینده‌ای در نسلهای بعد از خود قرار داد، شاید به سوی خدا باز گردند!

۱- عَنْ جَابِرِ بْنِ يَزِيدٍ عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ: قُلْتُ لَهُ: يَا ابْنَ رَسُولِ اللَّهِ! إِنَّ قَوْمًا يَقُولُونَ: إِنَّ اللَّهَ تَبَارَكَ وَتَعَالَى جَعَلَ الْإِمَامَةَ
فِي عَقِبِ الْحَسَنِ وَالْحُسَيْنِ، قَالَ: كَذَبُوا وَاللَّهِ، أَوْ لَمْ يَسْمَعُوا اللَّهَ تَعَالَى ذِكْرَهُ، يَقُولُ: «وَجَعَلَهَا كَلِمَةً بَاقِيَةً فِي عَقِبِهِ»، فَهَلْ جَعَلَهَا إِلَّا فِي
عَقِبِ الْحُسَيْنِ عَلَيْهِ السَّلَامُ؟ ثُمَّ قَالَ: يَا جَابِرُ! إِنَّ الْأَنْبِيَاءَ هُمُ الَّذِينَ نَصَّ اللَّهُ عَلَيْهِمْ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ بِالْإِمَامَةِ، وَهُمْ الَّذِينَ
قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ، لَمَّا أُسْرِيَ بِي إِلَى السَّمَاءِ وَجَدْتُ أَسْمَاءَهُمْ مَكْتُوبَةً عَلَى سَاقِ الْعَرْشِ بِالنُّورِ اثْنَيْ عَشَرَ اسْمًا،
مِنْهُمْ عَلِيُّ وَسَبْطَاهُ وَ عَلِيُّ وَ مُحَمَّدٌ وَ جَعْفَرٌ وَ مُوسَى وَ عَلِيُّ وَ مُحَمَّدٌ وَ عَلِيُّ وَ الْحَسَنُ وَ الْحُجَّةُ الْقَائِمُ، فَهَذِهِ الْأَنْبِيَاءُ مِنْ أَهْلِ بَيْتِ الصَّفْوَةِ
وَ الطَّهَارَةِ، وَ اللَّهُ مَا يَدْعِيهِ أَحَدٌ غَيْرِنَا إِلَّا حَشَرَهُ اللَّهُ تَبَارَكَ وَ تَعَالَى مَعَ إِبْلِيسَ وَ جُنُودِهِ... ۲۹۵

جابر بن یزید جعفری از حضرت باقر علیه السلام روایت کند که گفت: به آن حضرت عرض کردم: ای فرزند رسول خدا! گروهی از
مردم گویند: خدای تعالی امامان را در فرزندان امام حسن علیه السلام قرار داده نه در فرزندان امام حسین علیه السلام؟ حضرت
فرمودند: به خدا سوگند! دروغ می‌گویند، آیا نشنیده‌اند که خداوند تعالی فرماید: «و قرار داده است (امامت) را گفتاری پاینده در
فرزندان او»، پس آیا در غیر فرزندان حسین قرار داده است؟ سپس فرمودند: ای جابر! امامان کسانی هستند که رسول خدا صلی الله
علیه و آله و سلم بر امامتشان تصریح فرموده، و ایشانند امامانی که آن حضرت فرمودند: چون به آسمان برده شدم اسامی ایشان را بر
ساق عرش به نور نوشته دیدم که دوازده نام بودند، و آنها علی و دو سبط من، و علی و محمد و جعفر و موسی و علی و محمد و
علی و حسن و حجت قائم بودند، پس اینها امامان از اهل بیت صفوت و طهارت هستند، به خدا سوگند! جز ما هیچ کس ادعای
امامت نکند مگر اینکه خداوند او را با شیطان و لشکرش محشور فرماید ...

۲- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ: سَأَلْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ، عَنْ قَوْلِهِ عَزَّ وَجَلَّ: «وَجَعَلَهَا كَلِمَةً بَاقِيَةً فِي عَقِبِهِ»، قَالَ: جَعَلَ
الْإِمَامِيَّةَ فِي عَقِبِ الْحُسَيْنِ، يُخْرِجُ مِنْ صُلْبِهِ تَشِيْعَةً مِنَ الْأَنْبِيَاءِ وَ مِنْهُمْ مَهْدِيُّ هَذِهِ الْأُمَّةِ، ثُمَّ قَالَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ: لَوْ أَنَّ رَجُلًا
صَفَنَ بَيْنَ الرُّكْنِ وَ الْمَقَامِ ثُمَّ لَقِيَ اللَّهَ مُبْغِضًا لِأَهْلِ بَيْتِي دَخَلَ النَّارَ. ۲۹۶

از ابو هریره نقل است که گفت: از رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم راجع به گفتار خدای تعالی: «و آن (امامت) را گفتاری
پاینده در فرزندان وی نهاد»، پرسیدم؟ حضرت فرمودند: امامت را در فرزندان حسین قرار داد، از صلب او نه نفر از امامان را بیرون

خواهد آورد، و از آنها است مهدی این امت، سپس فرمودند: اگر مردی بین رکن و مقام هم چنان سر پا بایستد، سپس خدا را با دشمنی اهل بیت من ملاقات کند، داخل آتش شود.

۳- عَنْ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ عَلَيْهِ السَّلَامُ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ عَلَيْهِمَا السَّلَامُ، أَنَّهُ قَالَ: فِينَا نَزَلَتْ هَذِهِ الْآيَةُ: «وَأُولُوا الْأَرْحَامِ بَعْضُهُمْ أَوْلَىٰ بِبَعْضٍ فِي كِتَابِ اللَّهِ»، وَفِينَا نَزَلَتْ هَذِهِ الْآيَةُ: «وَجَعَلَهَا كَلِمَةً بَاقِيَةً فِي عَقِبِهِ»، وَالْإِمَامَةُ فِي عَقِبِ الْحُسَيْنِ بْنِ عَلِيٍّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ عَلَيْهِمُ السَّلَامُ إِلَىٰ يَوْمِ الْقِيَامَةِ، وَإِنَّ لِلْقَائِمِ مِنَّا غَيْبَتَيْنِ إِحْدَاهُمَا أَطْوَلُ مِنَ الْأُخْرَىٰ، أَمَّا الْأُولَىٰ فَسِتَّةُ أَيَّامٍ وَسِتَّةُ أَشْهُرٍ وَسِتُّ سِنِينَ، وَأَمَّا الْأُخْرَىٰ فَيَطُولُ أَمْدُهَا، حَتَّىٰ يَرْجِعَ عَنْ هَذَا الْأَمْرِ أَكْثَرُ مَنْ يَقُولُ بِهِ، فَلَا يَثْبُتُ عَلَيْهِ إِلَّا مَنْ قَوِيَ يَقِينُهُ، وَصَحَّتْ مَعْرِفَتُهُ، وَلَمْ يَجِدْ فِي نَفْسِهِ حَرْجًا مِمَّا قَضَيْنَا، وَسَلَّمَ لَنَا أَهْلَ الْبَيْتِ. ۲۹۷

از امام سجّاد علیه السلام روایت است از پدرشان از امیر المومنین علیه السلام که حضرت فرمودند: این آیه در باره‌ی ما نازل شده است: «وَأُولُوا الْأَرْحَامِ بَعْضُهُمْ أَوْلَىٰ بِبَعْضٍ فِي كِتَابِ اللَّهِ»، و این آیه نیز در باره‌ی ما نازل شده است: «وَجَعَلَهَا كَلِمَةً بَاقِيَةً فِي عَقِبِهِ»، و امامت تا روز قیامت در نسل حسین بن علی بن ابی طالب علیهم السلام است، و برای قائم ما دو غیبت است، که یکی از دیگری طولانی‌تر است، امّا غیبت اول شش روز و شش ماه و شش سال به طول می‌انجامد، و امّا غیبت دیگر طولانی می‌شود تا جایی که بیشتر معتقدین به آن امام از این امر باز می‌گردند، و بر آن ثابت نمانند، مگر کسی که یقینش قوی و معرفتش درست باشد، و در دلش حرجی از آنچه حکم می‌کنیم نبوده و تسلیم ما اهل بیت باشد.

شماره: ۱۸۴: وقایع قبل از ظهور

کد آیه: ۶۵ / ۴۳

{فَاخْتَلَفَ الْأَحْزَابُ مِنْ بَيْنِهِمْ فَوَيْلٌ لِلَّذِينَ ظَلَمُوا مِنْ عَذَابِ يَوْمِ أَلِيمٍ}

ولی گروه‌هایی از میان آنها اختلاف کردند، پس وای بر کسانی که ستم کردند از عذاب روزی دردناک!

«لطفاً به آیه‌ی شماره‌ی ۱۰۳، کد: ۳۷ / ۱۹ مراجعه فرمائید.»

شماره: ۱۸۵: ساعت ناگهانی

کد آیه: ۶۶ / ۴۳

{هَلْ يَنْظُرُونَ إِلَّا السَّاعَةَ أَنْ تَأْتِيَهُمْ بَغْتَةً وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ}

آیا جز این انتظار دارند که قیامت ناگهان به سراغشان آید در حالی که نمی‌فهمند؟

عَنْ زُرَّارَةَ بْنِ أَعْيَنٍ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا جَعْفَرٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ، عَنْ قَوْلِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ: «هَلْ يَنْظُرُونَ إِلَّا السَّاعَةَ أَنْ تَأْتِيَهُمْ بَغْتَةً»، قَالَ: هِيَ سَاعَةُ

الْقَائِمِ عَلَيْهِ السَّلَامُ، تَأْتِيَهُمْ بَغْتَةً. ۲۹۸

زراره گوید: از حضرت باقر علیه السلام این آیه را پرسیدم: «هَلْ يَنْظُرُونَ إِلَّا السَّاعَةَ أَنْ تَأْتِيَهُمْ بَغْتَةً»، حضرت فرمودند: آن ساعت، قائم علیه السلام است که ناگهان برای آنها آشکار می‌شود.

شماره: ۱۸۶: مقدرات

کد آیه: ۴ تا ۱ / ۴۴

{حَم (۱) وَ الْكِتَابِ الْمُبِينِ (۲) إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ فِي لَيْلَةِ مَبْرُكَةٍ إِنَّا كُنَّا مُنذِرِينَ (۳) فِيهَا يُفْرَقُ كُلُّ أَمْرٍ حَكِيمٍ (۴)}

حم (۱) سوگند به این کتاب روشنگر، (۲) که ما آن را در شبی پر برکت نازل کردیم ما همواره انذارکننده بوده‌ایم! (۳) در آن

شب هر امری بر اساس حکمت (الهی) تدبیر و جدا می‌گردد. (۴)

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مُسَيْكَانَ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ الصَّادِقِ عَلَيْهِ السَّلَامُ وَ أَبِي الْحَسَنِ الْكَاظمِ عَلَيْهِ السَّلَامُ : «حَمَّ، وَ الْكِتَابِ الْمُبِينِ، إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ»، يَعْنِي الْقُرْآنَ، «فِي لَيْلَةٍ مُبَارَكَةٍ إِنَّا كُنَّا مُنذِرِينَ»، وَ هِيَ لَيْلَةُ الْقَدْرِ، أَنْزَلَ اللَّهُ الْقُرْآنَ فِيهَا إِلَى الْبَيْتِ الْمَعْمُورِ، جُمْلَةً وَاحِدَةً، ثُمَّ نَزَلَ مِنَ الْبَيْتِ الْمَعْمُورِ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَمَ، فِي طُولِ عَشْرِينَ سَنَةً، «فِيهَا يُفْرَقُ»، فِي لَيْلَةِ الْقَدْرِ، «كُلُّ أَمْرٍ حَكِيمٍ»، أَيْ يُقَدَّرُ اللَّهُ كُلُّ أَمْرٍ مِنَ الْحَقِّ وَ مِنَ الْبَاطِلِ، وَ مَا يَكُونُ فِي تِلْكَ السَّنَةِ وَ لَهُ فِيهِ الْبَدَاءُ وَ الْمَشِيئَةُ، يُقَدَّمُ مَا يَشَاءُ وَ يُؤَخَّرُ مَا يَشَاءُ، مِنَ الْأَجَالِ وَ الْأَرْزَاقِ وَ الْبَلَايَا وَ الْأَعْرَاضِ وَ الْأَمْرَاضِ، وَ يَزِيدُ فِيهَا مَا يَشَاءُ وَ يَنْقُصُ مَا يَشَاءُ، وَ يُلْقِيهِ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَمَ إِلَى أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ عَلَيْهِ السَّلَامُ وَ يُلْقِيهِ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ عَلَيْهِ السَّلَامُ إِلَى الْبَائِمَةِ عَلَيْهِ السَّلَامُ حَتَّى يَنْتَهِيَ ذَلِكَ إِلَى صَاحِبِ الزَّمَانِ عَلَيْهِ السَّلَامُ وَ يَشْتَرِطُ لَهُ فِيهِ الْبَدَاءُ وَ الْمَشِيئَةَ وَ التَّقْدِيمَ وَ التَّأخِيرَ. ۲۹۹

از امام ششم و امام هفتم علیهما السلام درباره‌ی این آیه نقل شده است: یعنی قرآن را نازل کردیم در شب مبارکی تا خلق را از عذاب آخرت بترسانیم و هشدار دهیم و آن شب قدر است، خداوند در آن شب، قرآن را یک جا به بیت المعمور نازل فرمود، سپس از بیت المعمور بر پیغمبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم در طول بیست سال نازل نمود، در آن شب هر امری با حکمت، تعیین و ممتاز می‌شود، یعنی در شب قدر، هر امری با حکمت، یعنی: خداوند هر امری را از حق و باطل، و آنچه در آن سال می‌شود همه را تقدیر می‌فرماید، و بداء و مشیت برایش هست، آنچه را بخواهد از اجلها و روزی ها و ابتلائات و بیماریها را پس و پیش می‌کند، و آنچه بخواهد در آنها می‌افزاید، و آنچه بخواهد از آن می‌کاهد، و رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم آن مقدرات را به امیرالمومنین علیه السلام القا می‌نماید، و امیرالمومنین به امامان علیه السلام القا می‌نماید، تا کار به حضرت صاحب الزمان علیه السلام منتهی می‌گردد، و آنچه در آن بداء و مشیت و تقدیم و تأخیر هست برای او به طور مشروط بیان می‌گردد.

شماره: ۱۸۷: روز قیام روز خدا

کد آیه: ۱۴ / ۴۵

{قُلْ لِلَّذِينَ آمَنُوا يَغْفِرُوا لِلَّذِينَ لَا يَرْجُونَ أَيَّامَ اللَّهِ لِيَجْزِيَ قَوْمًا بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ}

به مؤمنان بگو: «کسانی را که امید به ایام الله ندارند مورد عفو قرار دهند تا خداوند هر قومی را به اعمالی که انجام می‌دادند جزا دهد!»

عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ : أَيَّامُ اللَّهِ الْمَرْجُوةُ ثَلَاثَةُ أَيَّامٍ: يَوْمَ قِيَامِ الْقَائِمِ وَ يَوْمَ الْكُرَّةِ وَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ. ۳۰۰

امام صادق علیه السلام می‌فرماید: روزهایی که مورد امید و آرزو هستند، سه روز هستند: روز قیام حضرت قائم علیه السلام، و روز رجعت، و روز قیامت.

شماره: ۱۸۸: استقامت

کد آیه: ۱۳ / ۴۶

{إِنَّ الَّذِينَ قَالُوا رَبُّنَا اللَّهُ ثُمَّ اسْتَقَامُوا فَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَ لَا هُمْ يَحْزَنُونَ}

کسانی که گفتند: «پروردگار ما الله است»، سپس استقامت کردند، نه ترسی برای آنان است و نه اندوهگین می‌شوند.

«لطفاً به آیه‌ی شماره‌ی ۱۶۹، کد: ۳۰ / ۴۱ مراجعه فرمائید.»

شماره: ۱۸۹: وقت ظهور

کد آیه: ۱۸ / ۴۷

{فَهَلْ يَنْظُرُونَ إِلَّا السَّاعَةَ أَنْ تَأْتِيَهُمْ بَغْتَةً فَقَدْ جَاءَ أَشْرَاطُهَا فَأَنَّى لَهُمْ إِذَا جَاءَتْهُمْ ذِكْرَاهُمْ}

آیا آنها [کافران] جز این انتظاری دارند که قیامت ناگهان فرارسد (آن گاه ایمان آورند)، در حالی که هم اکنون نشانه‌های آن آمده است اما هنگامی که بیاید، تذکر (و ایمان) آنها سودی نخواهد داشت!
 «لطفاً به آیه‌ی شماره‌ی ۵۵، کد: ۱۸۷ / ۷ مراجعه فرمائید.»

شماره: ۱۹۰: غربال

کد آیه: ۲۵ / ۴۸

{... لَوْ تَزَيَّلُوا لَعَذَّبْنَا الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْهُمْ عَذَاباً أَلِيماً}

... اگر مؤمنان و کفار (در مکه) از هم جدا می‌شدند، کافران را عذاب دردناکی می‌کردیم!
 عَنْ إِبْرَاهِيمَ الْكَرْخِيِّ قَالَ: قُلْتُ لِأَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ، أَوْ قَالَ لَهُ رَجُلٌ: أَضِلَّحَكَ اللَّهُ! أَلَمْ يَكُنْ عَلَيَّ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَوِيّاً فِي دِينِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ؟ قَالَ: بَلَى، قَالَ: فَكَيْفَ ظَهَرَ عَلَيْهِ الْقَوْمُ؟ وَكَيْفَ لَمْ يَدْفَعُهُمْ؟ وَ مَا مَنَعَهُ مِنْ ذَلِكَ؟ قَالَ: آيَةٌ فِي كِتَابِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ مَنَعَتْهُ، قَالَ: قُلْتُ: وَ أَى آيَةٍ؟ قَالَ: قَوْلُهُ: «لَوْ تَزَيَّلُوا لَعَذَّبْنَا الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْهُمْ عَذَاباً أَلِيماً»، إِنَّهُ كَانَ لِلَّهِ عَزَّ وَجَلَّ وَدَائِعُ مُؤْمِنِينَ فِي أَصْلَابِ قَوْمِ كَافِرِينَ وَ مُنَافِقِينَ، فَلَمْ يَكُنْ عَلَيَّ عَلَيْهِ السَّلَامُ لِيَقْتُلِ الْآبَاءَ، حَتَّى تَخْرُجَ الْوَدَائِعُ، فَلَمَّا خَرَجَتِ الْوَدَائِعُ ظَهَرَ عَلَيَّ مِنْ ظَهَرِ فَقَاتَلَهُ، وَ كَذَلِكَ قَائِمَنَا أَهْلَ الْبَيْتِ لَنْ يَظْهَرَ أَبَداً حَتَّى تَظْهَرَ وَدَائِعُ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ، فَإِذَا ظَهَرَتْ ظَهَرَ عَلَيَّ مِنْ ظَهَرِ فَقَاتَلَهُ. ۳۰۱

ابراهیم کرخی گوید: مردی به امام صادق علیه السلام گفت: اصلحک الله! آیا علی علیه السلام در دین خدای تعالی نیرومند نبود؟ حضرت فرمودند: آری، نیرومند بود، گفت: پس چرا آن قوم بر او غلبه کردند؟ و چرا آنها را دفع نفرمود؟ و مانع کارهای ایشان نشد؟ حضرت فرمودند: آیه‌ای در کتاب خدای تعالی او را از این کار بازداشت، گوید: گفتم: آن کدام آیه است؟ فرمودند: این سخن خدای تعالی: «لَوْ تَزَيَّلُوا لَعَذَّبْنَا الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْهُمْ عَذَاباً أَلِيماً»، زیرا برای خدای تعالی و دایع مؤمنین در اصلااب قوم کافر و منافق وجود دارد، و علی علیه السلام پدران را نمی‌کشت تا آنکه آن و دایع خارج شوند، و چون آن و دایع خارج شدند بر آنها غلبه فرمود و با ایشان کارزار کرد، و قائم ما اهل البیت نیز چنین است، ظهور نمی‌کند تا آنکه و دایع خدای تعالی ظاهر شود و چون آنها ظاهر شدند بر آنان که باید غلبه می‌کند و آنان را نابود می‌سازد.

شماره: ۱۹۱: غلبه‌ی اسلام بر تمام ادیان

کد آیه: ۲۸ / ۴۸

{هُوَ الَّذِي أَرْسَلَ رَسُولَهُ بِالْهُدَى وَ دِينِ الْحَقِّ لِيُظْهِرَهُ عَلَى الدِّينِ كُلِّهِ وَ كَفَى بِاللَّهِ شَهِيداً}

او کسی است که رسولش را با هدایت و دین حق فرستاده تا آن را بر همه‌ی ادیان پیروز کند و کافی است که خدا گواه این موضوع باشد!

«لطفاً به آیه‌ی شماره‌ی ۵۹، کد: ۳۳ / ۹ مراجعه فرمائید.»

شماره: ۱۹۲: ندای آسمانی

کد آیه: ۴۲ تا ۴۱ / ۵۰

{وَأَسْمِعْ يَوْمَ يُنَادِ الْمُنَادِ مِنْ مَكَانٍ قَرِيبٍ (۴۱) يَوْمَ يَسْمَعُونَ الصَّيْحَةَ بِالْحَقِّ ذَلِكَ يَوْمَ الْخُرُوجِ (۴۲)}

و گوش فراده و منتظر روزی باش که منادی از مکانی نزدیک ندا می‌دهد، (۴۱) روزی که همگان صیحه‌ی رستاخیز را به حق می‌شنوند آن روز، روز خروج است! (۴۲)

علی بن ابراهیم عن الصادق علیه السلام فی قوله تعالی: «وَاسْمِعْ یَوْمَ یُنَادِ الْمُنَادِ مِنْ مَّكَانٍ قَرِیبٍ»، قال: ینادی المنادی باسم القائم و اسم ابيه علیهما السلام، قوله تعالی: «یَوْمَ یَسْمَعُونَ الصَّیْحَةَ بِالْحَقِّ»، قال: صیحه القائم من السماء، «ذَلِکَ یَوْمُ الْخُرُوجِ». ۳۰۲
علی بن ابراهیم در تفسیر آیه شریفه از حضرت صادق علیه السلام روایت کرده که حضرت فرمودند: منادی به نام قائم و نام پدرش ندا می‌دهد و صیحه در این آیه صدای آسمانی است که در روز خروج حضرت قائم علیه السلام شنیده می‌شود.

شماره: ۱۹۳: موعود

کد آیه: ۵۱ / ۲۲

{وَفِی السَّمَاءِ رِزْقُكُمْ وَ مَا تُوعَدُونَ}

و روزی شما و همه‌ی وعده‌هایی که به شما داده می‌شود، در آسمان است.

عَنْ أَبِي صَالِحٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ فِي قَوْلِهِ تَعَالَى: «وَفِی السَّمَاءِ رِزْقُكُمْ وَ مَا تُوعَدُونَ»، قَالَ: هُوَ خُرُوجُ الْمَهْدِيِّ عَلَيْهِ السَّلَامُ. ۳۰۳
ابی صالح از ابن عباس نقل می‌کند که گفت: مقصود از این آیه، خروج حضرت مهدی علیه السلام است.

شماره: ۱۹۴: قیام بر حق

کد آیه: ۵۱ / ۲۳

{فَو رَبِّ السَّمَاءِ وَ الْأَرْضِ إِنَّهُ لَحَقُّ مِثْلَ مَا أَنْتُمْ تَنْطِقُونَ}

سوگند به پروردگار آسمان و زمین که این مطلب حق است همان گونه که شما سخن می‌گویید.

عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ عَلَيْهِمَا السَّلَامُ فِي قَوْلِ اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ: «فَو رَبِّ السَّمَاءِ وَ الْأَرْضِ إِنَّهُ لَحَقُّ مِثْلَ مَا أَنْتُمْ تَنْطِقُونَ»، قَالَ: قَوْلُهُ: «إِنَّهُ لَحَقُّ»، هُوَ قِيَامُ الْقَائِمِ عَلَيْهِ السَّلَامُ. ۳۰۴
اسحاق بن عبد الله از امام سجاد علیه السلام روایت کرده که حضرت در باره‌ی قول خداوند عز و جل: «فَو رَبِّ السَّمَاءِ وَ الْأَرْضِ إِنَّهُ لَحَقُّ مِثْلَ مَا أَنْتُمْ تَنْطِقُونَ»، فرمودند: همانا آن قیام قائم علیه السلام است که حقیقت دارد.

شماره: ۱۹۵: عذاب در رجعت

کد آیه: ۵۲ / ۴۷

{وَأَنَّ لِلَّذِينَ ظَلَمُوا عَذَابًا دُونَ ذَلِكَ وَلَكِنَّ أَكْثَرَهُمْ لَا يَعْلَمُونَ}

و برای ستمگران عذابی قبل از آن است (در همین جهان) ولی بیشترشان نمی‌دانند.

عَنْ سَعْدِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ قَالَ أَبُو جَعْفَرٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ: نَزَلَ جِبْرَائِيلُ بِهِدَاهِ الْأَيَّةِ هَكَذَا: فَإِنَّ لِلظَّالِمِينَ آلَ مُحَمَّدٍ حَقَّهُمْ، عَذَابًا دُونَ ذَلِكَ وَ لَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ، يَعْنِي عَذَابًا فِي الرَّجْعَةِ. ۳۰۵

سعد بن عبد الله از حضرت باقر علیه السلام نقل می‌کند که فرمودند: جبرئیل این آیه را چنین نازل کرد: آنها که حق آل محمد علیهم السلام را گرفتند، عذابی غیر از این دارند، و این عذاب در رجعت است.

شماره: ۱۹۶: دعوت از منکرین

کد آیه: ۵۴ / ۶

{فَتَوَلَّ عَنْهُمْ يَوْمَ يَدْعُ الدَّاعِ إِلَىٰ شَيْءٍ نُّكْرٍ}

بنا بر این از آنها روی بگردان، و روزی را به یاد آور که دعوت کننده الهی مردم را به امر وحشتناکی دعوت می‌کند!
 فی تفسیر علی بن ابراهیم فی قوله: «فَتَوَلَّ عَنْهُمْ يَوْمَ يَدْعُ الدَّاعِ إِلَىٰ شَيْءٍ نُّكْرٍ»، قال: الامام إذا خرج يدعوهم الى ما ينكرون. ۳۰۶
 علی بن ابراهیم در تفسیر قول خداوند: «فَتَوَلَّ عَنْهُمْ يَوْمَ يَدْعُ الدَّاعِ إِلَىٰ شَيْءٍ نُّكْرٍ»، گفت: چون امام خروج کند، مردم را به سوی آنچه ایشان را ناخوش باشد می‌خواند.

شماره: ۱۹۷: شناسایی و رسوایی کفار

کد آیه: ۵۵ / ۴۱

{يُعْرِفُ الْمُجْرِمُونَ بِسِيْمَاهُمْ فَيُؤْخَذُ بِالنَّوَاصِي وَالْأَقْدَامِ}

مجرمان از چهره‌هایشان شناخته می‌شوند و آن گاه آنها را از موهای پیش سر، و پاهایشان می‌گیرند (و به دوزخ می‌افکنند)!
 ۱ - عَنْ أَبِي بَصِيرٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ فِي قَوْلِهِ عَزَّ وَجَلَّ: «يُعْرِفُ الْمُجْرِمُونَ بِسِيْمَاهُمْ فَيُؤْخَذُ بِالنَّوَاصِي وَالْأَقْدَامِ»، قَالَ: اللَّهُ سُبْحَانَهُ يَعْرِفُهُمْ، وَلَكِنْ هَذِهِ نَزَلَتْ فِي الْقَائِمِ عَلَيْهِ السَّلَامُ، هُوَ يَعْرِفُهُمْ بِسِيْمَاهُمْ فَيُخَبِّطُهُمْ بِالسَّيْفِ هُوَ وَأَصْحَابُهُ خَبْطًا. ۳۰۷
 ابو بصیر از امام صادق علیه السلام روایت کرده، که حضرت در بیان آیه شریفه: «يُعْرِفُ الْمُجْرِمُونَ بِسِيْمَاهُمْ»، گناهکاران از قیافه‌شان شناخته می‌شوند، فرمودند: آنان را خداوند می‌شناسد، ولی این آیه در باره‌ی قائم علیه السلام نازل شده است که او آنها را از قیافه‌شان می‌شناسد و او و یارانش آنان را از دم شمشیر می‌گذرانند.

۲ - عَنْ مُعَاوِيَةَ الدُّهْنِيِّ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ، فِي قَوْلِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ: «يُعْرِفُ الْمُجْرِمُونَ بِسِيْمَاهُمْ فَيُؤْخَذُ بِالنَّوَاصِي وَالْأَقْدَامِ»، فَقَالَ: يَا مُعَاوِيَةُ! مَا يَقُولُونَ فِي هَذَا؟ قَالَ: قُلْتُ: يَزْعُمُونَ أَنَّ اللَّهَ تَبَارَكَ وَتَعَالَىٰ يَعْرِفُ الْمُجْرِمِينَ بِسِيْمَاهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فَيَأْمُرُ بِهِمْ فَيُؤْخَذُ بِنَوَاصِيهِمْ وَأَقْدَامِهِمْ وَيُلْقَوْنَ فِي النَّارِ، قَالَ: فَقَالَ لِي: وَكَيْفَ يَحْتَاجُ الْجَبَّارُ تَبَارَكَ وَتَعَالَىٰ إِلَىٰ مَعْرِفَةِ خَلْقِ أَنْشَاهُمْ وَهُوَ خَلَقَهُمْ؟ قَالَ: فَقُلْتُ: جُعِلَتْ فِدَاكَ! فَمَا ذَاكَ؟ قَالَ: ذَلِكَ لَوْ قَامَ قَائِمُنَا أَعْطَاهُ اللَّهُ السِّيْمَاءَ فَيَأْمُرُ بِالْكَافِرِ فَيُؤْخَذُ بِنَوَاصِيهِمْ وَأَقْدَامِهِمْ ثُمَّ يَخْبِطُ بِالسَّيْفِ خَبْطًا. ۳۰۸

معاویه دهنی از امام صادق علیه السلام روایت کرده، که حضرت در باره‌ی قول خداوند عز و جل: «يُعْرِفُ الْمُجْرِمُونَ بِسِيْمَاهُمْ فَيُؤْخَذُ بِالنَّوَاصِي وَالْأَقْدَامِ»، فرمودند: ای معاویه! دیگران درباره‌ی این آیه چه می‌گویند؟ عرض کردم: می‌پندارند که خداوند، روز قیامت گناهکاران را از قیافه‌شان می‌شناسد و از موهای جلوی سر و پاهای‌شان می‌گیرد و آنان را در آتش می‌اندازد، امام علیه السلام فرمودند: خداوند چه نیازی دارد که مجرمان را از چهره‌شان بشناسد، و حال آن که آنان را آفریده است، عرض کردم: جانم به قربانتان! پس معنای آیه چیست؟ حضرت فرمودند: هنگامی که حضرت قائم علیه السلام قیام کند، خداوند به او علم سیماشناسی عطا می‌کند و حضرت دستور می‌دهد، کافران را از سر و پا گرفته و با شمشیر، ضربات سختی بر آنان بزنند.

شماره: ۱۹۸: طولانی شدن روزگار غیبت

کد آیه: ۵۷ / ۱۶

{... وَلَا يَكُونُوا كَالَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ مِنْ قَبْلُ فَطَالَ عَلَيْهِمُ الْأَمَدُ فَقَسَتْ قُلُوبُهُمْ وَكَثِيرٌ مِنْهُمْ فَاسِقُونَ}

... و مانند کسانی نباشند که در گذشته به آنها کتاب آسمانی داده شد، سپس زمانی طولانی بر آنها گذشت و قلبهایشان قساوت پیدا کرد و بسیاری از آنها گنهکارند!

عَنْ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ الْمِثْمِيِّ عَنْ رَجُلٍ مِنْ أَصْحَابِ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَلَيْهِمَا السَّلَامُ، أَنَّهُ قَالَ: سَمِعْتُهُ يَقُولُ: نَزَلَتْ هَذِهِ الْآيَةُ الَّتِي فِي سُورَةِ الْحَدِيدِ: «وَلَا يَكُونُوا كَالَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ مِنْ قَبْلُ فَطَالَ عَلَيْهِمُ الْأَمَدُ فَقَسَتْ قُلُوبُهُمْ وَكَثِيرٌ مِنْهُمْ فَاسِقُونَ»، فِي أَهْلِ زَمَانِ الْغَيْبَةِ، ثُمَّ قَالَ عَزَّ وَجَلَّ: «أَنَّ اللَّهَ يُحْيِي الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا قَدْ بَيَّنَّا لَكُمْ الْآيَاتِ لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ»، وَقَالَ إِنَّمَا الْأَمَدُ أَمَدُ الْغَيْبَةِ. ۳۰۹

احمد بن الحسن میثمی از مردی از اصحاب ابی عبد الله جعفر بن محمد الصادق علیهما السلام، که او گفت: شنیدم امام صادق علیه السلام می فرمودند: این آیه که در سوره‌ی حدید است: «وَلَا يَكُونُوا كَالَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ مِنْ قَبْلُ فَطَالَ عَلَيْهِمُ الْأَمَدُ فَقَسَتْ قُلُوبُهُمْ وَكَثِيرٌ مِنْهُمْ فَاسِقُونَ»، نباشید مانند کسانی که از پیش به آنان کتاب داده شد و روزگار طولانی بر آنان گذشت پس دل‌هایشان سخت شد و بیشتر آنان از عقیده خود دست برداشتند، در باره‌ی مردم زمان غیبت نازل شده است، سپس خدای عز و جل فرماید: «أَنَّ اللَّهَ يُحْيِي الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا قَدْ بَيَّنَّا لَكُمْ الْآيَاتِ لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ»، همانا که خداوند زمین را پس از مرگش زنده می‌سازد برآستی که ما آیات را برای شما بیان کردیم شاید به عقل گرائید، حضرت فرمودند: روزگار در آیه، روزگار غیبت است.

شماره: ۱۹۹: زنده شدن زمین

کد آیه: ۵۷ / ۱۷

{اعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ يُحْيِي الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا قَدْ بَيَّنَّا لَكُمْ الْآيَاتِ لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ}

بدانید خداوند زمین را بعد از مرگ آن زنده می‌کند! ما آیات (خود) را برای شما بیان کردیم، شاید اندیشه کنید!

۱ - عَنْ سَيِّدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ، فِي قَوْلِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ: «اعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ يُحْيِي الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا»، قَالَ: يُحْيِيهَا اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ بِالْقَائِمِ عَلَيْهِ السَّلَامُ بَعْدَ مَوْتِهَا يَعْنِي، بِمَوْتِهَا كُفْرَ أَهْلِهَا وَالْكَافِرِ مَيِّتٍ. ۳۱۰

سلام بن مستنیر از امام باقر علیه السلام روایت می‌کند، که در تفسیر این کلام خدای تعالی: «اعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ يُحْيِي الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا»، فرمودند: خدای تعالی زمین را به واسطه‌ی قائم علیه السلام زنده می‌کند، پس از آن که مرده باشد، و مقصود از مردن آن، کفر اهل آن است و کافر همان مرده است.

۲ - عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ فِي قَوْلِهِ تَعَالَى: «اعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ يُحْيِي الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا»، قَالَ: يُضِلِّحُ اللَّهُ الْأَرْضَ بِقَائِمِ آلِ مُحَمَّدٍ عَلَيْهِمُ السَّلَامُ بَعْدَ مَوْتِهَا، يَعْنِي بَعْدَ جَوْرِ أَهْلِ مَمْلَكَتِهَا، «قَدْ بَيَّنَّا لَكُمْ الْآيَاتِ»، بِالْحُجَّةِ مِنْ آلِ مُحَمَّدٍ، «لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ». ۳۱۱

از ابن عباس روایت است که در باره‌ی آیه‌ی کریمه: «بدانید که خدا زمین را پس از مردنش زنده می‌کند ما آیات را برایتان به روشنی بیان کردیم باشد که به عقل دریابید»، فرمود: یعنی اصلاح می‌نماید زمین را، به وسیله‌ی قائم آل محمد علیهم السلام پس از آنکه بمیرد، یعنی پس از ستم و بیدادگری اهل زمین، ما آیات را برایتان روشن نمودیم، باشد که به عقل دریابید.

۳ - عَنْ الصَّادِقِ عَلَيْهِ السَّلَامُ فِي حَدِيثٍ ... ثُمَّ قَالَ عَلَيْهِ السَّلَامُ: أَلَا تَسْمَعُ قَوْلَهُ تَعَالَى فِي الْآيَةِ التَّالِيَةِ لَهُذِهِ الْآيَةِ: «اعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ يُحْيِي الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا قَدْ بَيَّنَّا لَكُمْ الْآيَاتِ لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ»، أَيْ يُحْيِيهَا اللَّهُ بَعْدَ الْقَائِمِ عِنْدَ ظُهُورِهِ بَعْدَ مَوْتِهَا بِجَوْرِ أُمَّةِ الضَّلَالِ. ۳۱۲

امام صادق علیه السلام در حدیثی ... سپس فرمودند: آیا این کلام خدای تعالی را به دنبال همین آیه نمی‌شنوی که می‌فرماید: «آگاه باشید خداوند زمین را پس از مرگش زنده می‌سازد، ما آیات و نشانه‌ها را برای شما روشن ساختیم شاید بیندیشید»، یعنی خداوند زمین را پس از مردن آن از ستمکاری پیشوایان و رهبران گمراهی، با دادگری قائم علیه السلام به هنگام ظهورش دوباره زنده می‌سازد.

شماره: ۲۰۰: پاداش منتظران

کد آیه: ۵۷ / ۱۹

{وَالَّذِينَ آمَنُوا بِاللَّهِ وَرُسُلِهِ أُولَئِكَ هُمُ الصَّادِقُونَ وَالشَّهَادَةُ عِنْدَ رَبِّهِمْ لَهُمْ أَجْرُهُمْ وَنُورُهُمْ وَالَّذِينَ كَفَرُوا وَكَذَّبُوا بِآيَاتِنَا أُولَئِكَ أَصْحَابُ الْجَحِيمِ}

کسانی که به خدا و رسولانش ایمان آوردند، آنها صدیقین و شهدا نزد پروردگارشانند برای آنان است پاداش (اعمال) شان و نور (ایمان) شان و کسانی که کافر شدند و آیات ما را تکذیب کردند، آنها دوزخیانند.

۱- عَنْ حَارِثِ بْنِ مُعِيرَةَ قَالَ: كُنَّا عِنْدَ أَبِي جَعْفَرٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ، فَقَالَ: الْعَارِفُ مِنْكُمْ هَذَا الْأَمْرَ الْمُتَنَتِّظُ لَهُ الْمُحْتَسِبُ فِيهِ الْخَيْرَ كَمَنْ جَاهَدَ وَاللَّهِ مَعَ قَائِمِ آلِ مُحَمَّدٍ عَلَيْهِمُ السَّلَامُ بِسَيِّفِهِ، ثُمَّ قَالَ: بَلْ وَاللَّهِ! كَمَنْ جَاهَدَ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ بِسَيِّفِهِ، ثُمَّ قَالَ: بَلْ وَاللَّهِ! كَمَنْ اسْتَشْهَدَ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ فِي فُسَيْطَاطِهِ، وَفِيكُمْ آيَةٌ مِنْ كِتَابِ اللَّهِ، قُلْتُ: وَ أَى آيَةٍ، جُعِلَتْ فِدَاكَ؟! قَالَ: قَوْلُ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ: {وَالَّذِينَ آمَنُوا بِاللَّهِ وَرُسُلِهِ أُولَئِكَ هُمُ الصَّادِقُونَ وَالشَّهَادَةُ عِنْدَ رَبِّهِمْ لَهُمْ أَجْرُهُمْ وَنُورُهُمْ}، ثُمَّ قَالَ: صِرْتُمْ وَاللَّهِ صَادِقِينَ شُهَدَاءَ عِنْدَ رَبِّكُمْ. ۳۱۳

از حارث بن معیره روایت است که گفت: نزد امام باقر علیه السلام بودیم، که حضرت فرمودند: هر کس از شما به این امر آشنا و در انتظار او باشد، و در باره‌ی او گمان نیک برد، سوگند به خدا! مانند کسی است که با شمشیر خویش در کنار قائم آل محمد علیه السلام جهاد کند، سپس فرمودند: بلکه، به خدا سوگند! مانند کسی است که در خیمه‌ی رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم و در کنار رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم شهید شده باشد، و از کتاب خدا آیه‌ای در باره‌ی شما وجود دارد، عرض کردم: فدایت شوم! آن آیه کدام است؟ حضرت فرمودند: فرمایش خداوند عز و جل: «والذین آمنوا بالله ورسوله أولئک هم الصدیقون والشهداء عند ربهم»، آنانکه به خدا و رسولانش ایمان آوردند، آنها راستگویان و گواهان نزد خدای خودشان هستند، آنگاه فرمودند: به خدا سوگند شماها نزد پروردگارتان راستگویان و گواهانید.

۲- عَنْ حُسَيْنِ بْنِ أَبِي حَمْزَةَ عَنْ أَبِيهِ قَالَ: قُلْتُ لِأَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ: جُعِلْتُ فِدَاكَ! قَدْ كَبِرَ سِنِّي وَدَقَّ عَظْمِي وَاقْتَرَبَ أَجَلِي وَ قَدْ خِفْتُ أَنْ يُدْرِكَنِي قَبْلَ هَذَا الْأَمْرِ الْمَوْتُ، قَالَ: فَقَالَ لِي: يَا أَبَا حَمْزَةَ! أَوْ مَا تَرَى الشَّهِيدَ إِلَّا مَنْ قُتِلَ؟ قُلْتُ: نَعَمْ، جُعِلْتُ فِدَاكَ! فَقَالَ لِي: يَا أَبَا حَمْزَةَ! مَنْ آمَنَ بِنَا وَصَدَّقَ حَدِيثَنَا وَانْتَظَرَ أَمْرَنَا، كَانَ كَمَنْ قَتَلَ تَحْتَ رَايَةِ الْقَائِمِ عَلَيْهِ السَّلَامُ، بَلْ وَاللَّهِ! تَحْتَ رَايَةِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ. ۳۱۴

حسین بن ابی حمزه از پدرش روایت کرده، که گفت: به امام صادق علیه السلام عرض کردم: فدایت شوم! سنم بالا رفته و استخوانم پوک شده و مرگم نزدیک شده است، و می ترسم قبل از این امر جان دهم، پس حضرت به من فرمودند: ای ابا حمزه! مگر شهید را جز کشته شدن نمی دانی؟ گفتم: آری، فدایت گردم! پس به من فرمودند: ای ابا حمزه! کسی که به ما ایمان بیاورد و سخن ما را تصدیق کند و منتظر امر ما باشد، مانند کسی است که زیر پرچم قائم علیه السلام، بلکه به خدا قسم! زیر پرچم رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم کشته شده باشد.

شماره: ۲۰۱: چراغ راه

کد آیه: ۲۸ / ۵۷

{يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَآمِنُوا بِرَسُولِهِ يُؤْتِكُمْ كِفْلَيْنِ مِنْ رَحْمَتِهِ وَيَجْعَلْ لَكُمْ نُورًا تَمْشُونَ بِهِ وَيَعْفِوْكُمْ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ}

ای کسانی که ایمان آورده‌اید! تقوای الهی پیشه کنید و به رسولش ایمان بیاورید تا دو سهم از رحمتش به شما ببخشد و برای شما نوری قرار دهد که با آن راه بروید و گناهان شما را ببخشد و خداوند غفور و رحیم است.

عَنْ سَيِّمَاعَةَ بْنِ مِهْرَانَ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ، فِي قَوْلِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ: «يُؤْتِيكُمْ كِفْلَيْنِ مِنْ رَحْمَتِهِ»، قَالَ: الْحَسَنُ وَالْحُسَيْنُ، «وَيَجْعَلْ لَكُمْ نُورًا تَمْشُونَ بِهِ»، قَالَ: إِمَامٌ تَأْتُمُونَ بِهِ. ۳۱۵

سماعه بن مهران، از امام جعفر صادق علیه السلام روایت نموده که حضرت در قول خدای عز و جل: «يُؤْتِكُمْ كِفْلَيْنِ مِنْ رَحْمَتِهِ»، فرمودند: امام حسن و امام حسین علیهما السلام هستند، «وَيَجْعَلُ لَكُمْ نُورًا تَمْشُونَ بِهِ»، فرمودند: نور، امامی است که به او اقتدا می‌کنید.

شماره: ۲۰۲: یاس کفار

کد آیه: ۱۳ / ۶۰

{ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَوَلَّوْا قَوْمًا غَضِبَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ قَدْ يَتَّبِعُوا مِنَ الْآخِرَةِ كَمَا يَتَّبِعُ الْكُفَّارُ مِنْ أَصْحَابِ الْقُبُورِ }

ای کسانی که ایمان آورده‌اید! با قومی که خداوند آنان را مورد غضب قرار داده دوستی نکنید آنان از آخرت مأیوسند همان گونه که کفار مدفون در قبرها مأیوس می‌باشند!

عَنْ أَبِي الْجَارُودِ عَمَّنْ سَمِعَ عَلِيًّا عَلَيْهِ السَّلَامُ، يَقُولُ: الْعَجَبُ كُلُّ الْعَجَبِ بَيْنَ جُمَادَى وَرَجَبٍ، فَقَامَ رَجُلٌ فَقَالَ: يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ! مَا هَذَا الْعَجَبُ الَّذِي لَا تَزَالُ تَعْجَبُ مِنْهُ؟ فَقَالَ: تَكَلَّتْكَ أُمَّكَ! وَ أَيْ عَجَبَ أَعْجَبَ مِنْ أَمْوَاتٍ يَضْرِبُونَ كُلَّ عِيدٍ لِلَّهِ وَلِرَسُولِهِ وَ لِأَهْلِ بَيْتِهِ!؟ وَ ذَلِكَ تَأْوِيلُ هَذِهِ الْآيَةِ: «يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَوَلَّوْا قَوْمًا غَضِبَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ قَدْ يَتَّبِعُوا مِنَ الْآخِرَةِ كَمَا يَتَّبِعُ الْكُفَّارُ مِنْ أَصْحَابِ الْقُبُورِ»، فَإِذَا اشْتَدَّ الْقَتْلُ قُلْتُمْ مَاتَ أَوْ هَلَكَ أَوْ أَيْ وَادٍ سَيْلِكُ، وَ ذَلِكَ تَأْوِيلُ هَذِهِ الْآيَةِ: «ثُمَّ رَدَدْنَا لَكُمْ الْكَرَّةَ عَلَيْهِمْ وَ أَمَدَدْنَاكُمْ بِأَمْوَالٍ وَ بَيْنِينَ وَ جَعَلْنَاكُمْ أَكْثَرَ نَفِيرًا». ۳۱۶

ابو الجارود گوید: از قول کسی که از امیر المؤمنین علیه السلام شنیده است، که حضرت می‌فرمایند: عجب و همه‌ی عجب بین جمادی و رجب است! مردی به پا خاست و عرضه داشت: یا امیر المؤمنین! این چه شگفتی است که شما پیوسته از آن در تعجب دارید؟ حضرت فرمودند: مادرت در عزایت بگریه! کدام شگفتی از این عجیب‌تر که مردگانی همه‌ی دشمنان خدا و رسول دشمنان اهل بیتش را بزنند؟ و این است

تأویل این آیه: «ای کسانی که ایمان آورده‌اند، هرگز قومی را که خداوند بر آنان غضب کرده یار و دوست خود مگیرید که آن‌ها از جهان آخرت مأیوس و نا امیدند، هم‌چنان که کافران از اهل قبور نا امیدند»، هنگامی که کشتار شدت یابد، گویند: او مرده و هلاک گشته، و به کدام وادی رفته است، و همان است تأویل این آیه: «سپس بار دیگر شما را بر آنان مسلط کنیم و به وسیله‌ی اموال و فرزندان مدد رسانیم و تعداد (افراد) تان را بیش‌تر سازیم».

شماره: ۲۰۳: اتمام نور خدا

کد آیه: ۸ / ۶۱

{ يُرِيدُونَ لِيُطْفِئُوا نُورَ اللَّهِ بِأَفْوَاهِهِمْ وَ اللَّهُ مُتِمُّ نُورِهِ وَ لَوْ كَرِهَ الْكَافِرُونَ }

آنان می‌خواهند نور خدا را با دهان خود خاموش سازند ولی خدا نور خود را کامل می‌کند هر چند کافران خوش نداشته باشند!

۱ - عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْفَضْلِ عَنْ أَبِي الْحَسَنِ الْمَاضِي عَلَيْهِ السَّلَامُ، قَالَ: سَأَلْتُهُ عَنْ قَوْلِ اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ: «يُرِيدُونَ لِيُطْفِئُوا نُورَ اللَّهِ بِأَفْوَاهِهِمْ»، قَالَ: يُرِيدُونَ لِيُطْفِئُوا نُورَ اللَّهِ بِأَفْوَاهِهِمْ، قُلْتُ: «وَ اللَّهُ مُتِمُّ نُورِهِ»، قَالَ: وَ اللَّهُ مُتِمُّ الْإِمَامَةِ، لِقَوْلِهِ عَزَّ وَ جَلَّ: «فَأَمِنُوا بِاللَّهِ وَ رَسُولِهِ وَ النُّورِ الَّذِي أَنْزَلْنَا»، فَالنُّورُ هُوَ الْإِمَامُ، قُلْتُ: «هُوَ الَّذِي أَرْسَلَ رَسُولَهُ بِالْهُدَى وَ دِينِ الْحَقِّ»، قَالَ: هُوَ الَّذِي أَمَرَ رَسُولَهُ بِالْوَلَايَةِ لَوْصِيَّتِهِ، وَ الْوَلَايَةُ هِيَ دِينُ الْحَقِّ، قُلْتُ: «لِيُظْهِرَهُ عَلَى الدِّينِ كُلِّهِ»، قَالَ: يُظْهِرُهُ عَلَى جَمِيعِ الْأَدْيَانِ عِنْدَ قِيَامِ الْقَائِمِ عَلَيْهِ السَّلَامُ، قَالَ: يَقُولُ اللَّهُ: «وَ اللَّهُ مُتِمُّ نُورِهِ»، وَ الْوَلَايَةُ الْقَائِمِ، «وَ لَوْ كَرِهَ الْكَافِرُونَ» بِوَلَايَةِ عَلِيِّ، قُلْتُ، هَذَا تَنْزِيلٌ؟ قَالَ: نَعَمْ، أَمَّا هَذَا الْحَرْفُ فَتَنْزِيلٌ وَ أَمَّا غَيْرُهُ فَتَأْوِيلٌ. ۳۱۷

محمّد بن فضیل از حضرت ابو الحسن موسی بن جعفر علیهما السلام نقل کرده که سؤال کردم از آن جناب راجع به این آیه: «يُرِيدُونَ لِيُطْفِئُوا نُورَ اللَّهِ بِأَفْوَهِهِمْ وَ اللَّهُ مُتِمُّ نُورِهِ»، حضرت فرمودند: می‌خواهند ولایت علی بن ابی طالب علیهما السلام را با تبلیغات خود از بین ببرند، گفتم: «وَاللَّهُ مُتِمُّ نُورِهِ»، فرمودند: خدا امامت را تکمیل می‌کند، به دلیل این آیه: «فَأَمِنُوا بِاللَّهِ وَ رَسُولِهِ وَ النُّورِ الَّذِي أَنْزَلْنَا»، که نور همان امام است، گفتم: «هُوَ الَّذِي أَرْسَلَ رَسُولَهُ بِالْهُدَى وَ دِينِ الْحَقِّ»، او خدائی است که دستور داده به پیامبرش وصیت کند در مورد ولایت علی بن ابی طالب علیهما السلام، ولایت همان دین حق است، گفتم: «لِيُظْهِرَهُ عَلَى الدِّينِ كُلِّهِ»، فرمودند: تا غالب نماید دین حق را بر تمام ادیان هنگام ظهور حضرت قائم علیه السلام، به دلیل این آیه: «وَاللَّهُ مُتِمُّ نُورِهِ»، که خدا امامت را تکمیل می‌کند به ولایت حضرت قائم علیه السلام، «وَلَوْ كَرِهَ الْكَافِرُونَ»، اگر چه خوش آیند کافران به ولایت علی علیه السلام نباشد، گفتم: آیا این تنزیل قرآن است؟ حضرت فرمودند: آن حروفی که در قرآن آمده است تنزیل است ولی بقیه تفسیر آن است.

۲- علی بن ابراهیم، فی قوله تعالى: «يُرِيدُونَ لِيُطْفِئُوا نُورَ اللَّهِ بِأَفْوَهِهِمْ وَ اللَّهُ مُتِمُّ نُورِهِ»، قَالَ: بِالْقَائِمِ مِنْ آلِ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، إِذَا خَرَجَ لِيُظْهِرَهُ عَلَى الدِّينِ كُلِّهِ، حَتَّى لَا يُعْبَدَ غَيْرُ اللَّهِ، وَ هُوَ قَوْلُهُ: يَمْلَأُ الْأَرْضَ قِسْطًا وَ عَدْلًا كَمَا مَلَأْتَ ظُلْمًا وَ جَوْرًا. ۳۱۸

علی بن ابراهیم در باره‌ی قول خداوند تعالی: «يُرِيدُونَ لِيُطْفِئُوا نُورَ اللَّهِ بِأَفْوَهِهِمْ»، می‌گوید: می‌خواهند با دهانهاشان نور خدا را خاموش نمایند، ولی خداوند نور خود را با قائم آل محمد علیهم السلام تمام می‌کند در آن زمان که ظهور کند، تا خداوند او را بر همه‌ی مذاهب باطله غلبه دهد، به طوری که جز خدای یگانه پرستش نشود، و این است معنی: و زمین را از عدل و داد پر می‌کند بعد از آنکه از ظلم و ستم پر شده باشد.

شماره: ۲۰۴: غلبه‌ی اسلام بر تمام ادیان

کد آیه: ۶۱ / ۹

{هُوَ الَّذِي أَرْسَلَ رَسُولَهُ بِالْهُدَى وَ دِينِ الْحَقِّ لِيُظْهِرَهُ عَلَى الدِّينِ كُلِّهِ وَ لَوْ كَرِهَ الْمُشْرِكُونَ}

او کسی است که رسول خود را با هدایت و دین حق فرستاد تا او را بر همه ادیان غالب سازد، هر چند مشرکان کراهت داشته باشند! «لطفاً به آیه‌ی شماره‌ی ۵۹، کد: ۳۳ / ۹ مراجعه فرمائید.»

شماره: ۲۰۵: بشارت مؤمنین به فتح

کد آیه: ۶۱ / ۱۳

{وَ الْآخِرَىٰ تُحِبُّونَهَا نَصْرٌ مِنَ اللَّهِ وَ فَتْحٌ قَرِيبٌ وَ بَشْرٌ الْمُؤْمِنِينَ}

و (نعمت) دیگری که آن را دوست دارید به شما می‌بخشد، و آن یاری خداوند و پیروزی نزدیک است و مؤمنان را بشارت ده! عن أبي جعفر عليه السلام في قوله تعالى: ... «وَ الْآخِرَىٰ تُحِبُّونَهَا نَصْرٌ مِنَ اللَّهِ وَ فَتْحٌ قَرِيبٌ»، یعنی في الدنيا بِفَتْحِ الْقَائِمِ. ۳۱۹

حضرت امام باقر علیه السلام در باره‌ی قول خداوند تعالی: «وَ الْآخِرَىٰ تُحِبُّونَهَا نَصْرٌ مِنَ اللَّهِ وَ فَتْحٌ قَرِيبٌ»، فرمودند: یعنی فتح قائم آل محمد علیهم السلام در دنیا.

شماره: ۲۰۶: نور امام

کد آیه: ۶۴ / ۸

{فَأَمِنُوا بِاللَّهِ وَ رَسُولِهِ وَ النُّورِ الَّذِي أَنْزَلْنَا وَ اللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ}

حال که چنین است، به خدا و رسول او و نوری که نازل کرده‌ایم ایمان بیاورید و بدانید خدا به آنچه انجام می‌دهید آگاه است!

عَنْ أَبِي خَالِدِ الْكَاذِبِيِّ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا جَعْفَرٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ، عَنْ قَوْلِهِ: «فَأَمِنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَالنُّورِ الَّذِي أَنْزَلْنَا»، فَقَالَ: يَا أَبَا خَالِدٍ! النُّورُ، وَاللَّهُ! الْأَيْمَةُ مِنْ آلِ مُحَمَّدٍ عَلَيْهِمُ السَّلَامُ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ، هُمْ وَاللَّهُ! نُورُ اللَّهِ الَّذِي أَنْزَلَ، وَهُمْ وَاللَّهُ! نُورُ اللَّهِ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ، وَاللَّهُ! يَا أَبَا خَالِدٍ! لِنُورِ الْإِمَامِ فِي قُلُوبِ الْمُؤْمِنِينَ أَنْوَرُ مِنَ الشَّمْسِ الْمُضِيئَةِ بِالنَّهَارِ، وَهُمْ وَاللَّهُ! يُنَوِّرُونَ قُلُوبَ الْمُؤْمِنِينَ، وَيَخْجُبُ اللَّهُ نُورَهُمْ عَمَّنْ يَشَاءُ، فَتُظْلَمُ قُلُوبُهُمْ، وَاللَّهُ! يَا أَبَا خَالِدٍ! لَا يُحِبُّنَا عَبْدٌ وَتَوَلَّانَا حَتَّى يُطَهَّرَ اللَّهُ قَلْبَهُ، وَلَا يُطَهَّرُ اللَّهُ قَلْبَ عَبْدٍ حَتَّى يَسَلِّمَ لَنَا، وَ يَكُونَ سَلْمًا لَنَا فَإِذَا كَانَ سَلْمًا لَنَا سَلَّمَهُ اللَّهُ مِنْ شَدِيدِ الْحِسَابِ، وَآمَنَهُ مِنْ فِرَاقِ يَوْمِ الْقِيَامَةِ الْأَكْبَرِ. ۳۲۰

ابو خالد کابلی گوید از حضرت باقر علیه السلام راجع به آیه: «فَأَمِنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَالنُّورِ الَّذِي أَنْزَلْنَا»، پرسیدم، حضرت فرمودند: ای ابا خالد! به خدا قسم! نور، ائمه از آل محمد علیهم السلام هستند تا روز قیامت، آنها به خدا قسم! نور خدایند که فرستاده، و نور خدایند در آسمانها و زمین، به خدا قسم! ای ابا خالد! نور امام در دل مؤمنین درخشان‌تر از نور خورشید است در روز، به خدا سوگند! امامان دلهای مؤمنین را منور می‌سازند، و خدا نور آنها را از هر که بخواهد باز می‌دارد، پس دلهای آنها تاریک می‌گردد، ای ابا خالد! به خدا قسم! هیچ بنده‌ای با ما دوستی نمی‌ورزد و ولایت ما را نمی‌پذیرد، جز اینکه خداوند دلش را پاک سازد، و دلی را پاک نمی‌کند مگر اینکه تسلیم ما باشد و با ما از در آشتی در آید، اگر از در آشتی با ما درآمد خدا او را از شدت گرفتاری‌های حساب، در امان قرار می‌دهد و از وحشت قیامت ایمن می‌گرداند.

شماره: ۲۰۷: فضیلت صابرين در غیبت

کد آیه: ۶۷ / ۲۵

{وَيَقُولُونَ مَتَى هَذَا الْوَعْدِ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ}

آنها می‌گویند: «اگر راست می‌گویید این وعده قیامت چه زمانی است!؟»

«لطفاً به آیه‌ی شماره‌ی ۶۸، کد: ۴۸ / ۱۰ مراجعه فرمائید.»

شماره: ۲۰۸: ماء معین

کد آیه: ۶۷ / ۳۰

{قُلْ أَرَأَيْتُمْ إِنْ أَصْبَحَ مَاؤُكُمْ غَوْرًا فَمَنْ يَأْتِيكُمْ بِمَاءٍ مَعِينٍ}

بگو: «به من خبر دهید اگر آبهای (سرزمین) شما در زمین فرو رود، چه کسی می‌تواند آب جاری و گوارا در دسترس شما قرار دهد!؟»

۱- عَنْ عَمَّارِ بْنِ يَاسِرٍ قَالَ: كُنْتُ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَ سَلِمَ فِي بَعْضِ غَزَوَاتِهِ، وَقَتَلَ عَلِيٌّ عَلَيْهِ السَّلَامُ أَصْحَابَ الْأُلُويَّةِ، وَفَرَّقَ جَمْعَهُمْ، وَقَتَلَ عَمْرُو بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْجَمَحِيَّ، وَقَتَلَ شَيْبَةَ بِنَ نَافِعٍ، أَتَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَ سَلِمَ فَقُلْتُ لَهُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ! صِلَى اللَّهُ عَلَيْكَ، إِنَّ عَلِيًّا قَدْ جَاهَدَ فِي اللَّهِ حَقَّ جِهَادِهِ، فَقَالَ: لِأَنَّ مَنِّي وَ أَنَا مِنْهُ، وَارِثُ عِلْمِي وَ قَاضِي دِينِي وَ مُنْجِزُ وَعْدِي وَ الْخَلِيفَةُ بَعْدِي، وَ لَوْلَا لَمْ يُعْرِفِ الْمُؤْمِنُ الْمَحْضُ، حَزْبُهُ حَرْبِي وَ حَرْبِي حَرْبُ اللَّهِ، وَ سَلَّمَهُ سَلَمِي وَ سَلِمِي سَلْمُ اللَّهِ، أَلَا إِنَّهُ أَبُو سَبْطَى وَ الْأَيْمَةُ مِنْ صُلْبِهِ يُخْرِجُ اللَّهُ تَعَالَى الْأَيْمَةَ الرَّاشِدِينَ وَ مِنْهُمْ مَهْدِيٌّ هِدَى الْأُمَّةَ، فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ! مَا هَذَا الْمَهْدِيُّ؟ قَالَ: يَا عَمَّارُ! إِنَّ اللَّهَ تَبَارَكَ وَ تَعَالَى عَهْدَ إِلَيَّ أَنَّهُ يُخْرِجُ مِنْ صُلْبِ الْحَسَنِ بْنِ تَسْبَعَةَ، وَ النَّاسُ مِنْ وَ لَدِهِ يَغِيبُ عَنْهُمْ، وَ ذَلِكَ قَوْلُهُ عَزَّ وَ جَلَّ: {قُلْ أَرَأَيْتُمْ إِنْ أَصْبَحَ مَاؤُكُمْ غَوْرًا فَمَنْ يَأْتِيكُمْ بِمَاءٍ مَعِينٍ}، يَكُونُ لَهُ عَجِيْبَةٌ طَوِيلَةٌ يَزْجَعُ عَنْهَا قَوْمٌ وَ يَنْبُتُ عَلَيْهَا آخِرُونَ، فَإِذَا كَانَ فِي آخِرِ الزَّمَانِ يُخْرِجُ، فَيَمْلَأُ الدُّنْيَا قِسْطًا وَ عَدْلًا، وَ يَقَاتِلُ عَلَى التَّوَالِي كَمَا قَاتَلْتَ عَلَى التَّنْزِيلِ، وَ هُوَ سَمِيٌّ وَ أَشْبَهُ النَّاسِ بِ... ۳۲۱

عمار بن یاسر گفت: من با رسول خدا در یکی از جنگها بودم که علی علیه السلام صاحبان علمهای مشرکین را کشت (چون الویه

جمع لواء به معنای علم است) و آنان را متفرق نمود، آمدم خدمت رسول خدا و عرض کردم: یا رسول الله! درود خداوند بر شما باد! علی علیه السلام جهادی کرد در راه خدا که حق جهاد را ادا نمود، رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم فرمودند: همانا علی از من است و من از اویم، او وارث علم من است و ادا کننده‌ی قرض من است، و وعده مرا انجام دهد، و خلیفه‌ی بعد از من می‌باشد، و اگر علی نبود مؤمن خالص شناخته نمی‌شد، جنگ با او جنگ با من است و جنگ با من جنگ با خداست، و تسلیم او تسلیم من و تسلیم من تسلیم خداوند است، آگاه باش! او پدر دو سبط من است و امامان بعد از من از صلب او خارج می‌شوند، خدای تعالی امامان راشدین را از صلب او آورد و از ایشان است مهدی این امت است، عمار گفت: پدر و مادرم به قربانت! ای رسول خدا! این مهدی کیست؟ حضرت فرمودند: ای عمار! بدان خدای تعالی عهد و پیمان بر من گرفت که خارج نماید از صلب حسین امامان نه گانه را، که نهمین آنان غیبت می‌کند، و این قول خداوند است که فرمود: «بگو ای رسول به دیده‌ی تأمل بنگرید که اگر آب که مایه زندگانی شما است، صبحگاهی به زمین فرو رود جز خدا کیست که باز آب گوارا برای شما پدید آورد»، برای قائم غیبتی طولانی است، که برمی‌گردند گروهی از او، و ثابت می‌مانند بر آن گروهی دیگر، پس زمانی که در آخر الزمان ظهور کند، همانا پر می‌کند دنیا را از عدل، و مقاتله می‌کند بر تأویل قرآن، کما این که من مقاتله کردم بر نزول قرآن، و او هم اسم من است و شبیه ترین مردم است به من ...

۲- عَنْ أَبِي بَصِيرٍ عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ: فِي قَوْلِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ: «قُلْ أَرَأَيْتُمْ إِنْ أَصْبَحَ مَاؤُكُمْ غَوْرًا فَمَنْ يَأْتِيكُمْ بِمَاءٍ مَعِينٍ»، فَقَالَ: هَذِهِ نَزَلَتْ فِي الْقَائِمِ عَلَيْهِ السَّلَامُ، يَقُولُ: إِنْ أَصْبَحَ إِمَامُكُمْ غَائِبًا عَنْكُمْ، لَا تَدْرُونَ أَيْنَ هُوَ فَمَنْ يَأْتِيكُمْ بِإِمَامٍ ظَاهِرٍ، يَأْتِيكُمْ بِأَخْبَارِ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ، وَحَلَالِ اللَّهِ جَلَّ وَعَزَّ وَحَرَامِهِ، ثُمَّ قَالَ: وَاللَّهِ! مَا جَاءَ تَأْوِيلُ الْآيَةِ وَلَا بُدَّ أَنْ يَجِيءَ تَأْوِيلُهَا. ۳۲۲

ابو بصیر از امام باقر علیه السلام روایت کند که در تفسیر این کلام خدای تعالی: «قُلْ أَرَأَيْتُمْ إِنْ أَصْبَحَ مَاؤُكُمْ غَوْرًا فَمَنْ يَأْتِيكُمْ بِمَاءٍ مَعِينٍ»، فرمودند: این آیه در باره‌ی امام قائم علیه السلام نازل شده است، یعنی می‌فرماید: اگر امامتان از شما غائب شود و ندانید که او کجاست، چه کسی امام ظاهری برای شما خواهد آورد؟ تا اخبار آسمان و زمین و حلال و حرام خدای تعالی را برای شما بیاورد، سپس فرمودند: به خدا سوگند! تأویل این آیه هنوز نیامده است و ناگزیر باید بیاید.

۳- عَنْ عَلِيِّ بْنِ جَعْفَرٍ عَنْ أَخِيهِ مُوسَى عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ: قُلْتُ لَهُ: مَا تَأْوِيلُ هَذِهِ الْآيَةِ: «قُلْ أَرَأَيْتُمْ إِنْ أَصْبَحَ مَاؤُكُمْ غَوْرًا فَمَنْ يَأْتِيكُمْ بِمَاءٍ مَعِينٍ»، فَقَالَ: تَأْوِيلُهُ إِنْ فَقدْتُمْ إِمَامَكُمْ فَمَنْ يَأْتِيكُمْ بِإِمَامٍ جَدِيدٍ. ۳۲۳

علی بن جعفر از برادرش موسی بن جعفر علیهما السلام روایت کرده گوید: به موسی ابن جعفر علیهما السلام عرض کردم: تأویل این آیه چیست که می‌فرماید: «قُلْ أَرَأَيْتُمْ إِنْ أَصْبَحَ مَاؤُكُمْ غَوْرًا فَمَنْ يَأْتِيكُمْ بِمَاءٍ مَعِينٍ»، اگر دیدید که چشمه‌ی آبتان فرو خشکید، چه کسی شما را آب گوارا خواهد رسانید، آن حضرت فرمودند: هنگامی که امامتان از شما پنهان و از نظرها ناپدید شد، چه کسی امامی جدید برای شما می‌آورد؟

شماره: ۲۰۹: پندار بی‌دینان

کد آیه: ۱۶ و ۱۵ / ۶۸

{إِذَا تُلِيَتْ عَلَيْهِ آيَاتُنَا قَالَ أَسَاطِيرُ الْأَوَّلِينَ. سَنَسِمُهُ عَلَى الْخُرُطُومِ}

هنگامی که آیات ما بر او خوانده می‌شود می‌گوید: «اینها افسانه‌های خرافی پیشینیان است!» (۱۵) (ولی) ما بزودی بر بینی او علامت و داغ ننگ می‌نهم! (۱۶)

۱- عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ فِي قَوْلِهِ: «إِذَا تُلِيَتْ عَلَيْهِ آيَاتُنَا قَالَ أَسَاطِيرُ الْأَوَّلِينَ»، يَعْنِي: تَكْذِيبُهُ بِقَائِمِ آلِ مُحَمَّدٍ عَلَيْهِمُ السَّلَامُ إِذْ يَقُولُ لَهُ لَسْنَا نَعْرِفُكَ وَكَسْتُمْ مِنْ وُلْدِ فَاطِمَةَ، كَمَا قَالَ الْمُشْرِكُونَ لِمُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ. ۳۲۴

از امام صادق علیه السلام روایت است که حضرت فرمودند: بی‌دینان چون خیر ظهور قائم را بشنوند، آن را افسانه می‌پندارند و هنگامی که او را ببینند می‌گویند ما تو را نمی‌شناسیم و تو از فرزندان فاطمه سلام الله علیها نیستی، چنان که مشرکین این گونه سخنان به پیغمبر می‌گفتند.

۲ - علی بن ابراهیم فی تفسیره، و قَوْلُهُ: «إِذَا تُلِّيَ عَلَيْهِ آيَاتُنَا» قَالَ: كُنِّي عَنِ الثَّانِي، آيَاتُنَا قَالَ: «أَسَاطِيرُ الْأَوَّلِينَ»، أَيْ: أَكَاذِيبُ الْأَوَّلِينَ: «سَنَسِيئَتُهُ عَلَى الْخُرْطُومِ» قَالَ: فِي الرَّجْعَةِ إِذَا رَجَعَ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ عَلَيْهِ السَّلَامُ وَيَرْجِعُ أَعْدَاؤُهُ فَيَسْمُهُمْ بِمِيسَمٍ مَعَهُ كَمَا تُوسَمُ الْبَهَائِمُ عَلَى الْخُرَاطِيمِ الْأَنْفِ وَالشَّفَتَانِ. ۳۲۵

در تفسیر قمی روایت است که این آیه مربوط به رجعت است، هنگامی که شاه ولایت حضرت امیر مؤمنان علیه السلام رجعت کند و دشمنان آن حضرت نیز برگردند، بر پیشانی آنها مهر می‌زند و نشاندار می‌کند، چنانکه چارپایان را داغ می‌زنند تا نشاندار شوند.

شماره: ۲۱۰: بخورید و بیاشامید

کد آیه: ۶۹ / ۲۴

{كُلُوا وَاشْرَبُوا هَنِيئًا بِمَا أَسْلَفْتُمْ فِي الْأَيَّامِ الْخَالِيَةِ}

(و به آنان گفته می‌شود): بخورید و بیاشامید گوارا در برابر اعمالی که در ایام گذشته انجام دادید!

خُطْبِيَّةٌ لِمَوْلَانَا أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ عَلَيْهِ السَّلَامُ تَسَمَّى الْمَخْرُوزَ وَ هِيَ: الْحَمِيدُ لِلَّهِ الْأَحَدِ الْمَحْمُود... الی ان قال: وَ يُقَدِّفُ فِي قُلُوبِ الْمُؤْمِنِينَ الْعِلْمَ، فَلَمَّا يَحْتِيَاجُ مُؤْمِنٌ إِلَى مَا عِنْدَ أَخِيهِ مِنَ الْعِلْمِ، فَيَوْمِدُ تَأْوِيلُ هَذِهِ الْآيَةِ: «يُعْنِي اللَّهُ كُلًّا مِنْ سَعَتِهِ»، وَ تَخْرُجُ لَهُمُ الْأَرْضُ كُنُوزَهَا وَ يَقُولُ الْقَائِمُ عَلَيْهِ السَّلَامُ: «كُلُوا وَ اشْرَبُوا هَنِيئًا بِمَا أَسْلَفْتُمْ فِي الْأَيَّامِ الْخَالِيَةِ»... ۳۲۶

در خطبه ای طولانی از حضرت امیرالمؤمنین علی علیه السلام است که فرمودند: ... و علم در دل های مؤمنین واقع می‌شود، پس هیچ مؤمنی به علمی که نزد برادرش هست، احتیاج نخواهد داشت و تأویل این آیه: «يُعْنِي اللَّهُ كُلًّا مِنْ سَعَتِهِ»، خداوند هر یک را به رحمت و اسعه‌ی خویش بی‌نیاز فرماید، مراد آن روز است و زمین در آن روز، گنجینه های خود را برای آنان بیرون می‌آورد و قائم علیه السلام خطاب به آنان می‌فرماید: «كُلُوا وَ اشْرَبُوا هَنِيئًا بِمَا أَسْلَفْتُمْ فِي الْأَيَّامِ الْخَالِيَةِ»، بخورید و بیاشامید، گوارایتان باد پاداش آنچه در روزگار گذشته پیش فرستاده‌اید.

شماره: ۲۱۱: آتش جنگ قبل از قیام

کد آیه: ۷۰ / ۱

{سَأَلَ سَائِلٌ بِعَذَابٍ وَاقِعٍ}

تقاضاکننده‌ای تقاضای عذابی کرد که واقع شد!

۱ - فی تفسیر القمی، فی قوله تعالی: «سَأَلَ سَائِلٌ بِعَذَابٍ وَاقِعٍ» قَالَ: سَئِلٌ أَبُو جَعْفَرٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ عَنْ مَعْنَى هَذَا؟ فَقَالَ: نَارٌ تَخْرُجُ مِنَ الْمَغْرِبِ وَ مَلَكٌ يَسُوقُهَا مِنْ خَلْفِهَا حَتَّى يَأْتِيَ مِنْ جِهَةِ دَارِ بَنِي سَعْدِ بْنِ هَمَامٍ عِنْدَ مَسْجِدِهِمْ، فَلَمَّا تَدَعُ دَارَ ابْنِي أُمِّيَّةَ إِلَّا أَحْرَقَتْهَا وَ أَهْلَهَا وَ لَا تَدَعُ دَارًا فِيهَا وَ تَرُّ لَالٍ مُحَمَّدٍ إِلَّا أَحْرَقَتْهَا وَ ذَلِكَ الْمَهْدِيُّ عَلَيْهِ السَّلَامُ. ۳۲۷

در تفسیر علی بن ابراهیم قمی است که از امام محمد باقر علیه السلام معنی آیه: «سَأَلَ سَائِلٌ بِعَذَابٍ وَاقِعٍ»، را پرسیدند، که آن عذاب چیست؟ حضرت فرمودند: مقصود آتشی است که از مغرب بیرون می‌آید و فرشته‌ای از عقب آن را می‌راند، تا به محله‌ی بنی سعد بن همام می‌رسد و پهلوی مسجد آنها می‌ایستد، و تمام خانه‌های بنی امیه با ساکنین آن را می‌سوزاند، و هیچ خانه‌ای را که دشمنی از آل محمد علیهم السلام در آن باشد، سالم نمی‌گذارد و همه را می‌سوزاند، و آن مهدی علیه السلام است.

۲- عَنْ صَالِحِ بْنِ سَهْلٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَلَيْهِمَا السَّلَامُ فِي قَوْلِهِ تَعَالَى: «سَأَلَ سَائِلٌ بِعَذَابٍ وَاقِعٍ»، قَالَ: تَأْوِيلُهَا فِيمَا يَأْتِي عَذَابٌ يَقَعُ فِي التَّوْبَةِ، يَعْنِي نَارًا حَتَّى يَنْتَهِيَ إِلَى الْكُنَاسَةِ، كُنَاسَةُ بَنِي أَسَدٍ، حَتَّى تَمُرَّ بِثَقِيفٍ لَا تَدْعُ وَتُرَا لِيَالِ مُحَمَّدٍ إِلَّا أَخْرَقَتْهُ، وَذَلِكَ قَبْلَ خُرُوجِ الْقَائِمِ عَلَيْهِ السَّلَامُ. ۳۲۸

صالح بن سهل از امام صادق علیه السلام روایت کرده که در مورد فرمایش خدای تعالی: «سَأَلَ سَائِلٌ بِعَذَابٍ وَاقِعٍ»، سؤال کننده‌ای از عذاب قیامت که وقوعش حتمی است پرسید، آن حضرت فرمودند: تأویل این آیه در چیزی است که خواهد آمد، عذابی که در توبه واقع می‌شود، یعنی آتش تا به کناسه می‌رسد، کناسه بنی اسد، تا آنجا که بر ثقیف نیز بگذرد، هیچ جایگاه ستم بر آل محمد علیهم السلام را فرو نمی‌گذارد، مگر اینکه آن را به آتش می‌کشد، و آن پیش از قیام قائم علیه السلام است.

شماره: ۲۱۲: مدت حکومت پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم و حضرت علی علیه السلام

کد آیه: ۷۰ / ۴

{تَعْرِجُ الْمَلَائِكَةُ وَالرُّوحُ إِلَيْهِ فِي يَوْمٍ كَانَ مِقْدَارُهُ خَمْسِينَ أَلْفَ سَنَةٍ}

فرشتگان و روح [فرشته مقرب خداوند] به سوی او عروج می‌کنند در آن روزی که مقدارش پنجاه هزار سال است!
عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ أَنَّهُ قَالَ: حِينَ سَيَّلَ عَنِ الْيَوْمِ الَّذِي ذَكَرَ اللَّهُ تَعَالَى مِقْدَارَهُ فِي الْقُرْآنِ: «فِي يَوْمٍ كَانَ مِقْدَارُهُ خَمْسِينَ أَلْفَ سَنَةٍ»، وَهِيَ كَرَّةُ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَمٍ، فَيَكُونُ مُلْكُهُ فِي كَرَّتِهِ خَمْسِينَ أَلْفَ سَنَةٍ، وَيَمْلِكُ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ عَلَيْهِ السَّلَامُ فِي كَرَّتِهِ أَرْبَعًا وَ أَرْبَعِينَ أَلْفَ سَنَةٍ. ۳۲۹

از حضرت صادق علیه السلام روایت است که: وقتی تفسیر آیه: «فِي يَوْمٍ كَانَ مِقْدَارُهُ خَمْسِينَ أَلْفَ سَنَةٍ»، را از آن حضرت پرسیدند، حضرت فرمودند: این در موقع بازگشت و رجعت پیغمبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم به دنیا است، که مدت سلطنتش پنجاه هزار سال خواهد بود، و امیر المؤمنین علیه السلام نیز چهل و چهار هزار سال سلطنت می‌کند.

شماره: ۲۱۳: تصدیق قیام حضرت مهدی علیه السلام

کد آیه: ۷۰ / ۲۶

{وَالَّذِينَ يُصَدِّقُونَ بِيَوْمِ الدِّينِ}

و آنها که به روز جزا ایمان دارند.

عَنْ أَبِي حَمْزَةَ عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ ... وَفِي قَوْلِهِ عَزَّ وَجَلَّ: «وَالَّذِينَ يُصَدِّقُونَ بِيَوْمِ الدِّينِ»، قَالَ: بِخُرُوجِ الْقَائِمِ عَلَيْهِ السَّلَامُ ... ۳۳۰

ابو حمزه از امام باقر علیه السلام روایت می‌کند که حضرت در باره‌ی این سخن پروردگار: «وَالَّذِينَ يُصَدِّقُونَ بِيَوْمِ الدِّينِ»، فرمودند: یعنی به خروج حضرت قائم علیه السلام.

شماره: ۲۱۴: روز ذلت کفار

کد آیه: ۷۰ / ۴۴

{خَاشِعَةً أَبْصَارُهُمْ تَرْهَقُهُمْ ذِلَّةٌ ذَلِكَ الْيَوْمَ الَّذِي كَانُوا يُوعَدُونَ}

در حالی که چشمهایشان از شرم و وحشت به زیر افتاده، و پرده‌ای از ذلت و خواری آنها را پوشانده است! این همان روزی است که به آنها وعده داده می‌شد!

عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ فِي قَوْلِهِ عَزَّ وَجَلَّ: «خَاشِعَةً أَبْصَارُهُمْ تَرْهَقُهُمْ ذِلَّةٌ ذَلِكَ الْيَوْمَ الَّذِي كَانُوا يُوعَدُونَ»، قَالَ: يَعْنِي يَوْمَ خُرُوجِ الْقَائِمِ عَلَيْهِ السَّلَامُ. ۳۳۱

از امام باقر علیه السلام روایت است که در تفسیر آیه: «خَاشِعَةً أَبْصَارُهُمْ تَرْهَقُهُمْ ذِلَّةٌ ذَلِكَ الْيَوْمَ الَّذِي كَانُوا يُوعَدُونَ»، چشمهایشان سرافکنده است، آنها را ذلت فرا گرفته است، این است روزی که وعده داده شده بودند، حضرت فرمودند: یعنی روز ظهور قائم علیه السلام.

شماره: ۲۱۵: طریقت

کد آیه: ۷۲ / ۱۶

{وَأَنْ لَوْ اسْتَقَامُوا عَلَى الطَّرِيقَةِ لَأَسْقَيْنَهُمْ مَاءً غَدَقًا}

و اینکه اگر آنها [جن و انس] در راه (ایمان) استقامت ورزند، با آب فراوان سیرایشان می‌کنیم!

عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ فِي قَوْلِهِ تَعَالَى: «وَأَنْ لَوْ اسْتَقَامُوا عَلَى الطَّرِيقَةِ لَأَسْقَيْنَهُمْ مَاءً غَدَقًا»، قَالَ: يَعْنِي لَوْ اسْتَقَامُوا عَلَى وَلَايَةِ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ وَالْأَوْصِيَاءِ مِنْ وُلْدِهِ عَلَيْهِمُ السَّلَامُ وَقَبِلُوا طَاعَتَهُمْ فِي أَمْرِهِمْ وَنَهْيِهِمْ، «لَأَسْقَيْنَهُمْ مَاءً غَدَقًا»، يَقُولُ: لَأَشْرَبْنَا قُلُوبَهُمُ الْإِيمَانَ، «وَالطَّرِيقَةَ»، هِيَ الْإِيمَانُ بِوَلَايَةِ عَلِيِّ وَالْأَوْصِيَاءِ عَلَيْهِمُ السَّلَامُ. ۳۳۲

از امام محمد باقر علیه السلام روایت است که در باره‌ی قول خدای عز و جل: «وَأَنْ لَوْ اسْتَقَامُوا عَلَى الطَّرِيقَةِ لَأَسْقَيْنَهُمْ مَاءً غَدَقًا»، یعنی: و اگر اسقامت داشتند و راست می‌ایستادند بر راه حق، هر آینه ایشان را آب می‌دادیم؛ آبی گوارا، حضرت فرمودند: یعنی اگر بر ولایت امیر المؤمنین علی بن ابی طالب علیهما السلام و اوصیای از فرزندان آن حضرت علیهم السلام، استقامت می‌داشتند، و فرمان‌برداری ایشان را در امر و نهی قبول می‌کردند، هر آینه ایشان را آب بسیاری می‌دادیم، فرمودند که: می‌فرماید: هر آینه ایمان را به دل‌های ایشان می‌نوشانیدیم، بر وجهی که از آن بیرون نرود، و این طریقت، همان ایمان است به ولایت علی و اوصیای آن حضرت علیهم السلام.

شماره: ۲۱۶: ضعف کفار

کد آیه: ۷۲ / ۲۴

{حَتَّىٰ إِذَا رَأَوْا مَا يُوعَدُونَ فَسَيَعْلَمُونَ مَنْ أَضْعَفُ نَاصِرًا وَأَقْلُّ عَدَدًا}

(این کار شکنی کفار هم چنان ادامه می‌یابد) تا آنچه را به آنها وعده داده شده ببینند آن گاه می‌دانند چه کسی یاورش ضعیفتر و جمعیتش کمتر است!

۱ - عن محمد بن الفضیل، عن أبي الحسن الماضي عليه السلام، قال: قلت: قوله: «حَتَّىٰ إِذَا رَأَوْا مَا يُوعَدُونَ فَسَيَعْلَمُونَ مَنْ أَضْعَفُ نَاصِرًا وَأَقْلُّ عَدَدًا»، قال: يَعْنِي بِذَلِكَ الْقَائِمَ عَلَيْهِ السَّلَامُ وَانْصَارَهُ. ۳۳۳

محمد بن فضیل گوید از حضرت امام کاظم علیه السلام در باره‌ی قول خداوند تعالی: «حَتَّىٰ إِذَا رَأَوْا مَا يُوعَدُونَ فَسَيَعْلَمُونَ مَنْ أَضْعَفُ نَاصِرًا وَأَقْلُّ عَدَدًا»، پرسیدم، حضرت فرمودند: مقصود از این، حضرت قائم علیه السلام است و یاوران او.

۲ - علی بن ابراهیم: قوله تعالى: «حَتَّىٰ إِذَا رَأَوْا مَا يُوعَدُونَ»، قَالَ: الْقَائِمُ وَ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ عَلَيْهِمَا السَّلَامُ فِي الرَّجْعَةِ، «فَسَيَعْلَمُونَ مَنْ أَضْعَفُ نَاصِرًا وَأَقْلُّ عَدَدًا»، قَالَ: هُوَ قَوْلُ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ عَلَيْهِ السَّلَامُ لِرُفْرَةٍ: وَاللَّهِ يَا ابْنَ صَهَاكَ لَوْ لَا عَهْدٌ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ وَكِتَابٌ مِنَ اللَّهِ سَبَقَ، لَعَلِمْتَ أَيُّنَا أَضْعَفُ نَاصِرًا وَأَقْلُّ عَدَدًا، قَالَ: فَلَمَّا أَخْبَرَهُمْ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ مَا يَكُونُ مِنَ الرَّجْعَةِ قَالُوا: مَتَى يَكُونُ هَذَا؟ قَالَ اللَّهُ: قُلْ: يَا مُحَمَّدُ! إِنَّ أَدْرِي أَقْرَبُ مَا تُوعَدُونَ أَمْ يَجْعَلُ لَكَ رَبِّي أَمْدًا. ۳۳۴

علی بن ابراهیم در باره‌ی قول خدای تعالی: «تا آنچه را به آنان وعده داده شده ببینند»، فرمود: مقصود، دیدن قائم و امیر مؤمنان علیهما السلام در هنگام رجعت است، آن گاه می‌فهمند، چه کسی یاورش ضعیف تر و گروهش کمتر است، امیر مؤمنان علیه السلام به ابن صهاک فرمودند: اگر پیمان رسول خدا و خواست الهی نبود، می‌فهمیدی کدام یک از ما یاورش ضعیف تر و گروهش کمتر است، وقتی رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم، مردم را از رجعت آگاه کرد، سؤال شد: زمان آن چه وقت است؟ خدا این آیه را نازل کرد: ای محمد! بگو: نمی‌دانم آنچه به شما وعده داده شده، نزدیک است یا پروردگارم زمانی برای آن قرار می‌دهد.

شماره: ۲۱۷: اخبار حضرت مهدی علیه السلام

کد آیه: ۲۶ / ۷۲

{عَالِمِ الْغَيْبِ فَلَا يُظْهِرُ عَلٰی غَيْبِهِ اَحَدًا (۲۶) اِلَّا مَنْ ارْتَضٰی مِنْ رَسُوْلٍ فَاِنَّهٗ يَسْئَلُكَ مِنْ بَيْنِ يَدَيْهِ وَ مِنْ خَلْفِهٖ رَصَدًا (۲۷)}

او دانای غیب عالم است و هیچ کس را بر غیب خود آگاه نمی‌کند. (۲۶) مگر آن کس را که به پیامبری برگزیده است که فرشتگان را از پیش رو و پشت سر او می‌فرستد. (۲۷)

فی تفسیر القمی... وَ قَوْلُهُ تَعَالٰی: «عَالِمِ الْغَيْبِ فَلَا يُظْهِرُ عَلٰی غَيْبِهِ اَحَدًا، اِلَّا مَنْ ارْتَضٰی مِنْ رَسُوْلٍ فَاِنَّهٗ يَسْئَلُكَ مِنْ بَيْنِ يَدَيْهِ وَ مِنْ خَلْفِهٖ رَصَدًا»، قَالَ: يُخْبِرُ اللّٰهُ رَسُوْلَهٗ الَّذِي يَرْضٰى بِهٖ بِمَا كَانَ قَبْلَهٗ مِنَ الْاَخْبَارِ، وَ مَا يَكُوْنُ بَعْدَهٗ مِنْ اَخْبَارِ الْقَائِمِ عَلَيْهِ السَّلَامُ وَ الرَّجْعِيَّةِ وَ الْقِيَامَةِ. ۳۳۵

در تفسیر قمی در باره‌ی قول خداوند: «عالم به غیب است، و کسی را از غیب خویش مطلع نکند، مگر فرستاده‌ای را که مورد رضای او باشد»، علی بن ابراهیم روایت می‌کند که: خداوند حوادثی را که پس از پیغمبر صلی الله علیه و آله و سلم رخ می‌دهد، از جریان حضرت قائم علیه السلام، و رجعت، و قیامت، همه را به آنجناب خبر داد.

شماره: ۲۱۸: تسلط حضرت مهدی علیه السلام بر ظالمین

کد آیه: ۱۰ / ۷۳

{وَ اصْبِرْ عَلٰی مَا يَقُوْلُوْنَ وَ اهْجُرْهُمْ هَجْرًا جَمِيْلًا}

و در برابر آنچه (دشمنان) می‌گویند شکیبا باش و به طرزی شایسته از آنان دوری گزین!

عَنْ أَبِي بَصِيْرٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ فِي قَوْلِهِ تَعَالٰی: «اصْبِرْ عَلٰی مَا يَقُوْلُوْنَ»، يَا مُحَمَّدُ! مِنْ تَكْذِيْبِهِمْ اِيَّاكَ فَاِنِّي مُنْتَقِمٌ مِنْهُمْ بِرَجُلٍ مِنْكَ وَ هُوَ قَائِمِي الَّذِي سَلَطْتُهُ عَلٰی دِمَاءِ الظَّالِمَةِ. ۳۳۶

ابو بصیر از حضرت صادق علیه السلام روایت کرده که حضرت در باره‌ی آیه: «اصْبِرْ عَلٰی مَا يَقُوْلُوْنَ»، فرمودند: یعنی صبر کن، ای محمد! بر تکذیب نمودن آنها ترا، من انتقام خواهم گرفت به وسیله مردی از خاندان تو، و او همان قائم من است که مسلط می‌کنم او را بر خون ستمگران.

شماره: ۲۱۹: انذار پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم در رجعت

کد آیه: ۲ / ۷۴

{قُمْ فَأَنْذِرْ}

برخیز و انذار کن (و عالمیان را بیم ده).

فی تفسیر القمی فی قَوْلِهِ تَعَالٰی: «قُمْ فَأَنْذِرْ»، قَالَ: هُوَ قِيَامُهُ فِي الرَّجْعِيَّةِ يُنذِرُ فِيْهَا، وَ فِي قَوْلِهِ: «اِنَّهَا لِاِخِيْدَى الْكُبْرٰى، نَذِيْرًا لِلْبَشَرِ»، یعنی

مُحَمَّدٌ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ نَذِيرًا لِلْبَشَرِ فِي الرَّجْعَةِ ۳۳۷.

علی بن ابراهیم در تفسیر این آیه: «ای جامه به خود پیچیده، برخیز و بترسان»، فرمود: مقصود حضرت محمد صلی الله علیه و آله و سلم و آمدن آن حضرت در زمان رجعت است که مردم را از نافرمانی خدا برحذر می‌دارد. نیز در قول خداوند: «إِنَّهَا لَأِخْدَى الْكُبْرِ، نَذِيرًا لِلْبَشَرِ»، مقصود: پیغمبر صلی الله علیه و آله و سلم است که در رجعت به دنیا بازگشته بشر را از معصیت خدا برحذر می‌دارد.

شماره: ۲۲۰: لباس حضرت مهدی علیه السلام

کد آیه: ۴ / ۷۴

{وَتِيَابِكَ فَطَهَّرَ}

و لباست را پاک کن.

عَنْ مُعَلَّى بْنِ خُنَيْسٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ: إِنَّ عَلِيًّا عَلَيْهِ السَّلَامُ كَانَ عِنْدَكُمْ، فَأَتَى بِنِي دِيوَانَ، وَاشْتَرَى ثَلَاثَةَ أَثْوَابٍ بِدِيْنَارٍ، الْقَمِيصَ إِلَى فَوْقِ الْكَعْبِ، وَالْإِزَارَ إِلَى نِصْفِ السَّاقِ، وَالرُّدَاءَ مِنْ بَيْنِ يَدَيْهِ إِلَى تَدْيِيهِ وَمِنْ خَلْفِهِ إِلَى أَلْيَتَيْهِ، ثُمَّ رَفَعَ يَدَهُ إِلَى السَّمَاءِ، فَلَمْ يَزَلْ يَحْمَدُ اللَّهَ عَلَى مَا كَسَاهُ، حَتَّى دَخَلَ مَنْزِلَهُ، ثُمَّ قَالَ: هَذَا اللَّبَاسُ الَّذِي يَتَّبِعِي لِلْمُسْلِمِينَ أَنْ يَلْبَسُوهُ، قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ: وَ لَكِنْ لَمَا يَقْدِرُونَ أَنْ يَلْبَسُوا هَذَا الْيَوْمَ، وَ لَوْ فَعَلْنَاهُ، لَقَالُوا مَجْنُونٌ، وَ لَقَالُوا مُرَاءٍ، وَ اللَّهُ تَعَالَى يَقُولُ: «وَتِيَابِكَ فَطَهَّرَ»، قَالَ: وَ تِيَابِكَ أَرْفَعَهَا وَ لَا تَجْرَهَا، وَ إِذَا قَامَ قَائِمُنَا كَانَ هَذَا اللَّبَاسُ ۳۳۸.

معلى بن خنيس از امام صادق علیه السلام روایت کرده است که حضرت فرمودند: همانا علی علیه السلام از نزد شما، نزد بنی دیوان رفت، و سه عدد لباس را به یک دینار خرید، پیراهنی که بلندی آن تا قوزک پا (برآمدگی پا) بود، قسمت بالای احرام (إزار) که تا نصف ساق پا می‌رسید، و رداء (شبهه عبا) که از جلو قسمت بالای بدن را، و از پشت سر تا وسط را می‌پوشاند، آنگاه دستهای خود را به آسمان بلند کرد و بر نعمت آن پوشش تا رسیدن به منزل، خدا را حمد و سپاس می‌گفت، بعد فرمودند: سزاوار است مسلمانان اینگونه لباس بپوشند، امام صادق علیه السلام فرمودند: ولی امروز مسلمانان نمی‌توانند اینگونه لباس بپوشند، و اگر ما اینگونه لباس بپوشیم می‌گویند دیوانه است، یا می‌گویند: ریا کار است، خداوند متعال می‌فرماید: «وَتِيَابِكَ فَطَهَّرَ»، و لباسهای خود را پاکیزه کن، آنگاه فرمودند: و لباسهایت را بالا بگیر و آنها را به زمین نکش، زمانی که قائم ما قیام کند لباس اینگونه است.

شماره: ۲۲۱: علامت ظهور

کد آیه: ۸ / ۷۴

{فَإِذَا نُقِرَ فِي النَّاقُورِ}

هنگامی که در «صور» دمیده شود.

عَنْ مُفَضَّلِ بْنِ عَمْرِو بْنِ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ: أَنَّهُ سِئِلَ عَنْ قَوْلِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ: «فَإِذَا نُقِرَ فِي النَّاقُورِ»، قَالَ: إِنَّ مِنَّا إِمَامًا مُسْتَبْرَأً، فَإِذَا أَرَادَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ إِظْهَارَ أَمْرِهِ، نَكَتَ فِي قَلْبِهِ نُكْتَةً فَظَهَرَ فَقَامَ بِأَمْرِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ ۳۳۹.

مفضل بن عمر از امام صادق علیه السلام روایت کرده که از آن حضرت در باره‌ی فرمایش خدای عز و جل سؤال شد: «فَإِذَا نُقِرَ فِي النَّاقُورِ»، هنگامی که در صور دمیده شود، آن حضرت فرمودند: همانا از ما اهل بیت امامی غایب خواهد بود، و هنگامی که خداوند عز و جل آشکار ساختن امر او را اراده نماید، به دل او نکته و پدیده‌ای می‌اندازد، پس او آشکار گشته و به امر خدای عز و جل به پا خواهد خاست.

شماره: ۲۲۲: اراده‌ی خدا

کد آیه: ۳۱ / ۷۴

﴿وَمَا جَعَلْنَا أَصْحَابَ النَّارِ إِلَّا مَلَائِكَةً وَمَا جَعَلْنَا عِدَّتَهُمْ إِلَّا فِتْنَةً لِلَّذِينَ كَفَرُوا لِيَسْتَيْقِنَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ وَيَزِدَّ الَّذِينَ آمَنُوا إِيمَانًا وَلَا يَرْتَابَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ وَالْمُؤْمِنُونَ وَلِيَقُولَ الَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ وَالْكَافِرُونَ مَاذَا أَرَادَ اللَّهُ بِهَذَا مَثَلًا كَذَلِكَ يُضِلُّ اللَّهُ مَن يَشَاءُ وَيَهْدِي مَن يَشَاءُ وَمَا يَعْلَمُ جُنُودَ رَبِّكَ إِلَّا هُوَ وَمَا هِيَ إِلَّا ذِكْرَى لِلْبَشَرِ﴾

مأموران دوزخ را فقط فرشتگان (عذاب) قرار دادیم، و تعداد آنها را جز برای آزمایش کافران معین نکردیم تا اهل کتاب [یهود و نصاری] یقین پیدا کنند و بر ایمان مؤمنان بیفزایند، و اهل کتاب و مؤمنان (در حقیقت این کتاب آسمانی) تردید به خود راه ندهند، و بیمار دلان و کافران بگویند: «خدا از این توصیف چه منظوری دارد؟!» (آری) این گونه خداوند هر کس را بخواهد گمراه می‌سازد و هر کس را بخواهد هدایت می‌کند! و لشکریان پروردگارت را جز او کسی نمی‌داند، و این جز هشدار و تذکری برای انسانها نیست!

عَنْ جَابِرٍ عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ ... وَ فِي قَوْلِهِ عَزَّ وَ جَلَّ: «وَمَا جَعَلْنَا أَصْحَابَ النَّارِ إِلَّا مَلَائِكَةً»، قَالَ: فَالنَّارُ هُوَ الْقَائِمُ عَلَيْهِ السَّلَامُ الَّذِي أَنَارَ ضَوْؤُهُ وَ خَرُوجُهُ لِأَهْلِ الشَّرْقِ وَ الْعَرَبِ وَ الْمَلَائِكَةُ هُمُ الَّذِينَ يَمْلِكُونَ عِلْمَ آلِ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِمْ وَ قَوْلُهُ: «وَمَا جَعَلْنَا عِدَّتَهُمْ إِلَّا فِتْنَةً لِلَّذِينَ كَفَرُوا»، قَالَ: يَعْنِي الْمُرْجِيَّةَ، وَ قَوْلُهُ: «لِيَسْتَيْقِنَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ»، قَالَ: هُمُ الشَّيْعَةُ وَ هُمُ أَهْلُ الْكِتَابِ وَ هُمُ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ وَ الْحُكْمَ وَ الثَّبُوتَ، وَ قَوْلُهُ: «وَيَزِدَّ الَّذِينَ آمَنُوا إِيمَانًا وَ لَا يَرْتَابَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ»، أَي لَا يَشْكُ الشَّيْعَةُ فِي شَيْءٍ مِنْ أَمْرِ الْقَائِمِ عَلَيْهِ السَّلَامُ، وَ قَوْلُهُ: «وَلِيَقُولَ الَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ»، يَعْنِي بِذَلِكَ الشَّيْعَةَ وَ ضَعْفَاءَهَا، «وَ الْكَافِرُونَ مَاذَا أَرَادَ اللَّهُ بِهَذَا مَثَلًا»، فَقَالَ اللَّهُ عَزَّ وَ جَلَّ: «لَهُمْ كَذَلِكَ يُضِلُّ اللَّهُ مَن يَشَاءُ وَ يَهْدِي مَن يَشَاءُ»، فَالْمُؤْمِنُ يُسَلِّمُ وَ الْكَافِرُ يَشْكُ، وَ قَوْلُهُ: «وَمَا يَعْلَمُ جُنُودَ رَبِّكَ إِلَّا هُوَ»، فَجُنُودُ رَبِّكَ هُمُ الشَّيْعَةُ وَ هُمُ شُهَدَاءُ اللَّهِ فِي الْأَرْضِ، وَ قَوْلُهُ: «وَمَا هِيَ إِلَّا ذِكْرَى لِلْبَشَرِ، لَمَنْ شَاءَ مِنْكُمْ أَنْ يَتَقَدَّمَ أَوْ يَتَأَخَّرَ»، قَالَ: يَعْنِي الْيَوْمَ قَبْلَ خُرُوجِ الْقَائِمِ عَلَيْهِ السَّلَامُ مَن شَاءَ قَبْلَ الْحَقِّ وَ تَقَدَّمَ إِلَيْهِ وَ مَن شَاءَ تَأَخَّرَ عَنْهُ ... ۳۴۰

جابر از حضرت امام محمد باقر علیه السلام روایت نموده که حضرت در باره‌ی این آیه: «وَمَا جَعَلْنَا أَصْحَابَ النَّارِ إِلَّا مَلَائِكَةً»، فرمودند: منظور از نار، حضرت قائم علیه السلام است که نور او می‌درخشد و قیامش شرق و غرب را می‌گیرد، و ملائکه کسانی هستند که علم آل محمد علیهم السلام را دارند، و این آیه: «وَمَا جَعَلْنَا عِدَّتَهُمْ إِلَّا فِتْنَةً لِلَّذِينَ كَفَرُوا»، منظور گروه مرجئه هستند، و این آیه: «لِيَسْتَيْقِنَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ»، یعنی شیعیان که اهل کتابند و آنها را به ایشان کتاب و نبوت و حکمت ارزانی شده، «وَيَزِدَّ الَّذِينَ آمَنُوا إِيمَانًا وَ لَا يَرْتَابَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ»، یعنی شیعیان شک در چیزی از کار حضرت مهدی علیه السلام ندارند، «وَلِيَقُولَ الَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ»، منظور ضعفا شیعه هستند، «وَ الْكَافِرُونَ مَاذَا أَرَادَ اللَّهُ بِهَذَا مَثَلًا»، که می‌گویند خدا از این چه منظوری دارد؟ خداوند می‌فرماید به آنها: «كَذَلِكَ يُضِلُّ اللَّهُ مَن يَشَاءُ وَ يَهْدِي مَن يَشَاءُ»، این چنین خداوند گمراه می‌کند کسی را که می‌خواهد، و هدایت می‌نماید آن کس را که بخواهد، مؤمن تسلیم می‌شود و کافر شک می‌کند، «وَمَا يَعْلَمُ جُنُودَ رَبِّكَ إِلَّا هُوَ»، منظور از جنود و سپاه خدا، شیعیان هستند که تعداد آنها را فقط خدا می‌داند، و آنها گواهان روی زمین هستند، «وَمَا هِيَ إِلَّا ذِكْرَى لِلْبَشَرِ، لَمَنْ شَاءَ مِنْكُمْ أَنْ يَتَقَدَّمَ أَوْ يَتَأَخَّرَ»، یعنی در این ایام پیش از ظهور حضرت مهدی علیه السلام هر که مایل است حق را بپذیرد و به جانب حق رود، و هر که می‌خواهد از حق کناره‌گیری کند...

شماره: ۲۲۳: اذار پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم در رجعت

کد آیه: ۳۶ و ۳۵ / ۷۴

{إِنَّهَا لَأِحْدَى الْكَبِيرِ (۳۵) نَذِيرًا لِلْبَشَرِ (۳۶)}

که آن (حوادث هولناک قیامت) از مسائل مهم است! (۳۵) هشدار و اندازی است برای همه انسانها (۳۶)
«لطفاً به آیه‌ی شماره‌ی ۲۱۶، کد: ۲ / ۷۴ مراجعه فرمائید.»

شماره: ۲۲۴: روز حضرت مهدی علیه السلام

کد آیه: ۴۶ / ۷۴

{وَكُنَّا نَكْذِبُ بِيَوْمِ الدِّينِ}

و همواره روز جزا را انکار می کردیم.

عن أبي جعفر عليه السلام في حديث أنه قال: في قوله تعالى: «وَكُنَّا نَكْذِبُ بِيَوْمِ الدِّينِ»، قال: ذاك يوم القائم، وهو يوم الدين، «حَتَّى أَتَانَا الْيَقِينُ» أيام القائم عليه السلام. ۳۴۱

در روایتی طولانی از امام باقر علیه السلام در باره‌ی قول خداوند تعالی: «وَكُنَّا نَكْذِبُ بِيَوْمِ الدِّينِ»، فرمودند: منظور روز قائم علیه السلام است و آن روز جزا می باشد، «تا اینکه یقین به ما رسید» منظور از یقین، روزگار ظهور مهدی موعود علیه السلام است.

شماره: ۲۲۵: اولین رجعت کننده

کد آیه: ۱۸ / ۷۸

{يَوْمَ يُنْفَخُ فِي الصُّورِ فَتَأْتُونَ أَفْوَاجًا}

روزی که در «صور» دمیده می شود و شما فوج فوج (به محشر) می آید!

عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ سُئِلَ عَنِ الرَّجْعَةِ أَحَقُّ هِيَ؟ قَالَ: نَعَمْ، فَقِيلَ لَهُ: مَنْ أَوْلَ مَنْ يَخْرُجُ؟ قَالَ: الْحُسَيْنُ عَلَيْهِ السَّلَامُ، يَخْرُجُ عَلَيَّ أَثَرِ الْقَائِمِ عَلَيْهِ السَّلَامُ، قِيلَ: وَمَعَهُ النَّاسُ كُلُّهُمْ؟ قَالَ: لَأَ، بَلْ كَمَا ذَكَرَ اللَّهُ تَعَالَى فِي كِتَابِهِ: «يَوْمَ يُنْفَخُ فِي الصُّورِ فَتَأْتُونَ أَفْوَاجًا»، قَوْمًا بَعْدَ قَوْمٍ. ۳۴۲

از حضرت صادق علیه السلام سوال شد: آیا رجعت حق است؟ حضرت فرمودند: آری، عرض شد: اول کسی که بیرون می آید کیست؟ حضرت فرمودند: حسین بن علی علیهما السلام است، که پس از قیام حضرت قائم علیه السلام خارج می شود، گفته شد: مردم هم همراه ایشان هستند؟ فرمودند: نه، چنانکه خدا می فرماید: دسته دسته بیایند، به ترتیب خواهند آمد، قومی پس از قوم دیگر.

شماره: ۲۲۶: رجعت امیر المؤمنین علیه السلام پس از امام حسین علیه السلام

کد آیه: ۷ و ۶ / ۷۹

{يَوْمَ تَرْجُفُ الرَّاجِفَةُ (۶) تَتَّبِعُهَا الرَّادِفَةُ (۷)}

آن روز که زلزله‌های وحشتناک همه چیز را به لرزه درمی آورد (۶) و بدنال آن، حادثه دومین [صیحه عظیم محشر] رخ می دهد، (۷)

عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ خَالِدٍ، قَالَ: قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ فِي قَوْلِهِ تَعَالَى: «يَوْمَ تَرْجُفُ الرَّاجِفَةُ، تَتَّبِعُهَا الرَّادِفَةُ»، قَالَ: الرَّاجِفَةُ، الْحُسَيْنُ بْنُ عَلِيٍّ عَلَيْهِمَا السَّلَامُ، وَ الرَّادِفَةُ، عَلِيُّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ عَلَيْهِمَا السَّلَامُ، وَ أَوْلَ مَنْ يَنْفُضُ عَنْ رَأْسِهِ التُّرَابَ الْحُسَيْنِيُّ بْنُ عَلِيٍّ عَلَيْهِ السَّلَامُ فِي خَمْسَةِ وَ سَبْعِينَ أَلْفًا، وَ هُوَ قَوْلُ اللَّهِ: «إِنَّا لَنَنْصُرُ رُسُلَنَا وَ الَّذِينَ آمَنُوا فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَ يَوْمَ يَقُومُ الْأَشْهَادُ»، يَوْمَ لَا يَنْفَعُ الظَّالِمِينَ مَعْدِرَتُهُمْ وَ لَهُمُ اللَّعْنَةُ وَ لَهُمْ سُوءُ الدَّارِ. ۳۴۳

، سلیمان بن خالد نقل می‌کند که حضرت صادق علیه السلام در تأویل این آیه: «روزی که لرزاننده بلرزاند، و لرزاننده دیگر از پس آن آید»، فرمودند: اولی حسین بن علی علیهما السلام است، و دومی امیر المؤمنین علیه السلام، اول کسی که گرد و خاک از سر می‌فشاند حسین بن علی علیهما السلام است، که با هفتاد و پنج هزار نفر وارد می‌شود، و این است تفسیر این آیه: «ما به یقین پیامبران خود و کسانی را که ایمان آورده‌اند، در زندگی دنیا و روزی که گواهان به پا می‌خیزند یاری می‌دهیم!» روزی که عذرخواهی ظالمان سودی به حالشان نمی‌بخشد و لعنت خدا برای آنها، و خانه (و جایگاه) بد نیز برای آنان است».

شماره: ۲۲۷: بازگشت زیانکاران

کد آیه: ۱۳ و ۱۲ / ۷۹

{قَالُوا تِلْكَ إِذًا كَرَّةٌ خَاسِرَةٌ (۱۲) فَإِنَّمَا هِيَ زَجْرَةٌ وَاحِدَةٌ (۱۳)}

می‌گویند: «اگر قیامتی در کار باشد، بازگشتی است زیانبار!» (۱۲) ولی (بدانید) این بازگشت تنها با یک صیحه عظیم است! (۱۳) عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْخُسَينِ، قَالَ: دَخَلْتُ مَعَ أَبِي، عَلَى أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ فَجَرَى بَيْنَهُمَا حَدِيثٌ، فَقَالَ أَبِي لِأَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ: مَا تَقُولُ فِي الْكُرَّةِ؟ قَالَ عَلَيْهِ السَّلَامُ: أَقُولُ فِيهَا مَا قَالَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ، وَذَلِكَ أَنَّ تَفْسِيرَهَا صَارَ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ قَبْلَ أَنْ يَأْتِيَ هَذَا الْحَرْفُ بِخَمْسَةِ وَعِشْرِينَ لَيْلَةً، قَوْلَ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ: «تِلْكَ إِذًا كَرَّةٌ خَاسِرَةٌ»، إِذَا رَجَعُوا إِلَى الدُّنْيَا وَ لَمْ يَقْضُوا ذُحُولَهُمْ، فَقَالَ لَهُ أَبِي: يَقُولُ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ: «فَإِنَّمَا هِيَ زَجْرَةٌ وَاحِدَةٌ، فَإِذَا هُمْ بِالسَّاهِرَةِ»، أَي شَيْءٍ أَرَادَ بِهِذَا؟ فَقَالَ: إِذَا انْتَقَمَ مِنْهُمْ وَبَاتَتْ بَقِيَّةُ الْأَرْوَاحِ سَاهِرَةً لَا تَنَامُ وَ لَا تَمُوتُ. ۳۴۴

محمد بن عبد الله بن حسین روایت کرده که گفت: همراه پدرم بر حضرت صادق علیه السلام وارد شدیم، میان آن حضرت و پدرم سخنی گذشت، سپس پدرم به حضرت عرض کرد: در باره‌ی رجعت چه می‌فرمائید؟ حضرت فرمودند: می‌گوئیم آنچه را که خداوند فرموده، و آن این است که بیست و پنج شب پیش از این اتفاق تفسیرش برای پیغمبر صلی الله علیه و آله و سلم آمده، همان که خدا می‌فرماید، «گویند: این بازگشتی زیان‌بار است»، و این هنگامی است که مردم به دنیا برمی‌گردند و خونخواهی آنها تمام می‌شود.

پدرم عرض کرد: اینکه خداوند در قرآن می‌فرماید: «فَإِنَّمَا هِيَ زَجْرَةٌ وَاحِدَةٌ، فَإِذَا هُمْ بِالسَّاهِرَةِ»، مقصود چیست؟

حضرت فرمودند: وقتی که از آنها انتقام گیرند و بدن‌ها بمیرد روح‌ها بیدار بماند، ارواح آنها بیدار است نه می‌خوابد و نه می‌میرد.

شماره: ۲۲۸: ستاره‌ی درخشان

کد آیه: ۱۶ و ۱۵ / ۸۱

{فَلَا أُقْسِمُ بِالْخُنُسِ (۱۵) الْجَوَارِ الْكُنُوسِ (۱۶)}

سوگند به ستارگانی که بازمی‌گردند، (۱۵) حرکت می‌کنند و از دیده‌ها پنهان می‌شوند، (۱۶)

عَنْ أُمِّ هِرَانِی قَالَتْ: لَقِيتُ أَبَا جَعْفَرٍ مُحَمَّدَ بْنَ عَلِيٍّ عَلَيْهِمَا السَّلَامُ، فَسَأَلْتُهُ عَنْ هَذِهِ الْآيَةِ: «فَلَا أُقْسِمُ بِالْخُنُسِ الْجَوَارِ الْكُنُوسِ»، قَالَ: الْخُنُسُ إِمْرَاءٌ، يَخْنُسُ فِي زَمَانِهِ عِنْدَ انْقِطَاعِ مَنْ عِلْمِهِ عِنْدَ النَّاسِ سِتِّينَ وَمِائَتَيْنِ، ثُمَّ يَبْدُو كَالشَّهَابِ الْوَاقِدِ فِي ظُلْمَةِ اللَّيْلِ، فَإِنْ أَدْرَكَتِ ذَلِكَ قَرَّتْ عَيْنُكَ. ۳۴۵

ام‌هانی گوید: امام باقر علیه السلام را ملاقات کردم، و از تأویل این آیه پرسش نمودم: «فَلَا أُقْسِمُ بِالْخُنُسِ الْجَوَارِ الْكُنُوسِ»، حضرت فرمودند: امامی است که در زمان خود پس از منقضی شدن کسانی که او را می‌شناسند، در سال دویست و شصت غایب می‌شود، سپس مانند شهاب نورانی در شبی ظلمانی پدیدار می‌گردد، و اگر او را دیدی چشمانت روشن باد.

شماره: ۲۲۹: انکار حضرت مهدی علیه السلام

کد آیه: ۸۳ / ۱۳

{إِذَا تَتْلَىٰ عَلَيْهِ آيَاتُنَا قَالَ أَسَاطِيرُ الْأَوَّلِينَ}

(همان کسی که) وقتی آیات ما بر او خوانده می‌شود می‌گوید: «این افسانه‌های پیشینیان است!»

عن أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ ... فِي قَوْلِهِ تَعَالَى: «إِذَا تَتْلَىٰ عَلَيْهِ آيَاتُنَا قَالَ أَسَاطِيرُ الْأَوَّلِينَ»، قَالَ: يَعْنِي تَكْذِيبَهُمْ بِالْقَائِمِ عَلَيْهِ السَّلَامُ، إِذْ يَقُولُونَ لَهُ لَسْنَا نَعْرِفُكَ وَ لَسْتَ مِنْ وُلْدِ فَاطِمَةَ سَلَامِ اللَّهِ عَلَيْهَا كَمَا قَالَ الْمُشْرِكُونَ لِمُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّمَ. ۳۴۶

امام صادق علیه السلام در باره‌ی فرمایش خداوند: «إِذَا تَتْلَىٰ عَلَيْهِ آيَاتُنَا قَالَ أَسَاطِيرُ الْأَوَّلِينَ»، وقتی آیات ما بر آنها خوانده می‌شود می‌گویند داستانهای پیشینیان است، فرمودند: یعنی تکذیب آنها نسبت به حضرت قائم علیه السلام است، زیرا به او می‌گویند ما تو را نمی‌شناسیم و تو از اولاد فاطمه سلام الله علیها نیستی، همان طوری که مشرکین به حضرت محمد صلی الله علیه و آله و سلم می‌گفتند.

شماره: ۲۳۰: یکی از سنتهای انبیاء

کد آیه: ۸۴ / ۱۹

{لَتَرْكَبَنَّ طَبَقًا عَنْ طَبَقٍ}

که همه‌ی شما پیوسته از حالی به حال دیگر منتقل می‌شوید.

عَنْ حَنَانِ بْنِ سَدِيرٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ، قَالَ: إِنَّ لِلْقَائِمِ مَنَّا غَيْبَةً يَطُولُ أَمَدُهَا، فَقُلْتُ لَهُ: وَ لِمَ ذَاكَ يَا ابْنَ رَسُولِ اللَّهِ؟ قَالَ: إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَ جَلَّ أَبَىٰ إِلَّا أَنْ يُجْرِيَ فِيهِ سُنَنَ الْأَنْبِيَاءِ عَلَيْهِمُ السَّلَامُ فِي غَيْبَاتِهِمْ، وَ إِنَّهُ لَا بُدَّ لَهُ، يَا سَدِيرُ! مِنْ اسْتِيفَاءِ مَدَدِ غَيْبَاتِهِمْ، قَالَ اللَّهُ عَزَّ وَ جَلَّ: «لَتَرْكَبَنَّ طَبَقًا عَنْ طَبَقٍ»، أَيْ سَنَنًا عَلَىٰ سَنَةٍ مَنْ كَانَ قَبْلَكُمْ. ۳۴۷

از امام صادق علیه السلام روایت است که حضرت فرمودند: برای قائم ما غیبتی است که مدّت آن به طول می‌انجامد، گفتم: ای فرزند رسول خدا! آن برای چیست؟ حضرت فرمودند: زیرا خدای تعالی می‌خواهد در او سنتهای پیامبران علیهم السلام را در غیبتهایشان جاری کند، ای سدیر! گریزی از آن نیست که مدّت غیبتهای آنها به سرآید، خدای تعالی می‌فرماید: «لَتَرْكَبَنَّ طَبَقًا عَنْ طَبَقٍ»، یعنی: سنتهای پیشینیان در شما جاری خواهد شد.

شماره: ۲۳۱: آخرین برج

کد آیه: ۸۵ / ۱

{رَوَّ السَّمَاءِ ذَاتِ الْبُرُوجِ}

سوگند به آسمان که دارای برجهای بسیار است.

عَنْ أَصْبَغِ بْنِ بُنَاتَةَ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّمَ: ذِكْرُ اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ عِبَادَةٌ، وَ ذِكْرِي عِبَادَةٌ، وَ ذِكْرُ عَلِيٍّ عِبَادَةٌ، وَ ذِكْرُ الْأَنْبِيَاءِ مِنْ وُلْدِهِ عِبَادَةٌ، وَ الَّذِي بَعَثَنِي بِالْبُيُوتَةِ وَ جَعَلَنِي خَيْرَ الْبُرِّيَّةِ، إِنَّ وَصِيِّي لَأَفْضَلُ الْأَوْصِيَاءِ، وَ إِنَّهُ لَحُجَّةُ اللَّهِ عَلَىٰ عِبَادِهِ، وَ خَلِيفَتُهُ عَلَىٰ خَلْقِهِ، وَ مِنْ وُلْدِهِ الْمَائِمَةُ الْهُدَاةُ بَعِيدِي، بِهِمْ يَحْبِسُ اللَّهُ الْعَذَابَ عَنْ أَهْلِ الْأَرْضِ، وَ بِهِمْ يُمَسِّكُ السَّمَاءُ أَنْ تَقَعَ عَلَى الْأَرْضِ إِلَّا بِإِذْنِهِ، وَ بِهِمْ يُمَسِّكُ الْجِبَالَ أَنْ تَمِيدَ بِهِمْ، وَ بِهِمْ يَسْقِي خَلْقَهُ الْغَيْثَ، وَ بِهِمْ يُخْرِجُ النَّبَاتَ، أُولَئِكَ أَوْلِيَاءُ اللَّهِ حَقًّا وَ خُلَفَائِي صِدْقًا، عِدَّتُهُمْ عِدَّةُ الشُّهُورِ وَ هِيَ اثْنَا عَشَرَ شَهْرًا، وَ عِدَّتُهُمْ عِدَّةُ نَبِيِّ مُوسَىٰ بْنِ عِمْرَانَ، ثُمَّ تَلَا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّمَ هَذِهِ الْآيَةَ: «وَ

السَّمَاءِ ذَاتِ الْبُرُوجِ»، ثُمَّ قَالَ: أَتَقَدَّرُ، يَا ابْنَ عَبَّاسٍ! أَنْ اللَّهُ يُقَسِّمَ بِالسَّمَاءِ ذَاتِ الْبُرُوجِ، وَيُعْزِي بِهِنَّ السَّمَاءَ وَبُرُوجَهَا، قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ! فَمَا ذَاكَ؟ قَالَ: أَمَّا السَّمَاءُ فَأَنَا، وَأَمَّا الْبُرُوجُ فَأَلَانِيَّةُ بَعْدِي، وَأُولَهُمْ عَلِيٌّ وَآخِرُهُمُ الْمَهْدِيُّ صَلَوَاتُ اللَّهِ عَلَيْهِمْ أَجْمَعِينَ. ۳۴۸

اصبغ بن نباته حدیث کند که گفت: شنیدم از ابن عباس که می‌گفت: رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم فرمودند: ذکر خدا عبادت است، و یاد کردن من عبادت است، و یاد کردن علی عبادت است، و یاد کردن امامان از فرزندان او عبادت است، و سوگند به آنکه مرا به پیغمبری برانگیخته و بهترین مردمان قرارم داده! وصی من بهترین اوصیاء است، و به درستی که او حجت خداست بر بندگانش، و خلیفه‌ی او بر خلقش می‌باشد، و امامان راهنما پس از من از فرزندان او هستند، به خاطر آنها خداوند عذاب را از اهل زمین باز دارد، و به وجود ایشان آسمان را نگهدارد از اینکه جز به اذن او بر زمین فرود آید، و به سبب آنها کوهها را نگهدارد از اینکه مردم را به اضطراب اندازد، و به برکت آنها خلقش را به وسیله‌ی باران سیراب کند، و به واسطه‌ی ایشان گیاه را برویاند، اینان به راستی اولیای خدا و به درستی جانشینان من هستند، شماره آنها شماره ماه‌هاست که دوازده ماه است، و عددشان به عدد نقیبان موسی بن عمران است، سپس حضرت این آیه را تلاوت فرمود: «سوگند به آسمانهایی که دارای برجها است»، آنگاه فرمودند: ای پسر عباس! آیا پنداری که خداوند به آسمان دارای برجها سوگند یاد فرموده و مقصودش همین آسمانها و برجها است؟ عرض کردم: ای رسول خدا! پس مقصودش چیست؟ حضرت فرمودند: اما آسمان منم، و اما برجها امامان پس از من هستند، که اولی آنها علی و آخرشان مهدی است، درود خدا بر تمامی ایشان باد.

شماره: ۲۳۲: پایان مهلت کفار

کد آیه: ۱۷ تا ۱۵ / ۸۶

{إِنَّهُمْ يَكِيدُونَ كَيْدًا (۱۵) وَأَكِيدُ كَيْدًا (۱۶) فَمَهْلِ الْكَافِرِينَ أَمَهُلُهُمْ رُوَيْدًا (۱۷)}

آنها پیوسته حيله می‌کنند، (۱۵) و من هم در برابر آنها چاره می‌کنم! (۱۶) حال که چنین است کافران را (فقط) اندکی مهلت ده (تا سزای اعمالشان را ببینند)! (۱۷)

عَنْ أَبِي بَصِيرٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ ... فِي قَوْلِهِ تَعَالَى: «إِنَّهُمْ يَكِيدُونَ كَيْدًا»، قَالَ: كَادُوا رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ وَكَادُوا عَلِيًّا عَلَيْهِ السَّلَامُ وَكَادُوا فَاطِمَةَ سَلَامَ اللَّهِ عَلَيْهَا، وَقَالَ اللَّهُ: يَا مُحَمَّدُ! «إِنَّهُمْ يَكِيدُونَ كَيْدًا وَأَكِيدُ كَيْدًا فَمَهْلِ الْكَافِرِينَ أَمَهُلُهُمْ رُوَيْدًا»، لَوْ قَتَبَتْ الْقَائِمِ عَلَيْهِ السَّلَامُ، فَيَنْتَقِمَ لِي مِنَ الْجَبَّارِينَ وَالطَّوَاعِيتِ مِنْ قُرَيْشٍ وَبَنِي أُمَيَّةَ وَسَائِرِ النَّاسِ. ۳۴۹

ابو بصیر از حضرت صادق علیه السلام روایت کرده که حضرت در باره‌ی آیه: «إِنَّهُمْ يَكِيدُونَ كَيْدًا»، فرمودند: نیرنگ به پیامبر اکرم و علی بن ابی طالب و فاطمه زهرا علیهم السلام زدند، خداوند می‌فرماید: یا محمد! «إِنَّهُمْ يَكِيدُونَ كَيْدًا وَأَكِيدُ كَيْدًا فَمَهْلِ الْكَافِرِينَ أَمَهُلُهُمْ رُوَيْدًا»، من نیز با آنها مقابله به مثل می‌کنم، ایشان را مهلت بده تا وقت ظهور حضرت قائم علیه السلام، خداوند به وسیله‌ی او از ستمگران و جباران قریش و بنی امیه و سایر مردم انتقام می‌گیرد.

شماره: ۲۳۳: شمشیر حضرت مهدی علیه السلام

کد آیه: ۴ تا ۱ / ۸۸

{هَلْ أَتَاكَ حَدِيثُ الْغَاشِيَةِ (۱) وَجُوهٌ يَوْمَئِذٍ خَاشِعَةٌ (۲) عَامِلَةٌ نَاصِبَةٌ (۳) تَصَلِي نَارًا حَامِيَةً (۴)}

آیا داستان غاشیه [روز قیامت که حوادث وحشتناکش همه را می‌پوشاند] به تو رسیده است؟! (۱) چهره‌هایی در آن روز خاشع و ذلت‌بارند، (۲) آنها که پیوسته عمل کرده و خسته شده‌اند (و نتیجه‌ای عایدشان نشده است)، (۳) و در آتش سوزان وارد می‌گردند

عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سُلَيْمَانَ عَنْ أَبِيهِ قَالَ: عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ: قُلْتُ: «هَلْ أَتَاكَ حَدِيثُ الْغَاشِيَةِ؟» قَالَ: يَعْشَاهُمْ الْقَائِمُ عَلَيْهِ السَّلَامُ بِالسَّيْفِ، قَالَ: قُلْتُ: «وَجُوهٌ يَوْمَئِذٍ خَاشِعَةٌ؟» قَالَ: خَاضِعَةٌ لَا تُطِيقُ الْإِمْتِنَاعَ، قَالَ: قُلْتُ: «عَامِلَةٌ؟» قَالَ: عَمِلْتُ بِغَيْرِ مَا أَنْزَلَ اللَّهُ، قَالَ: قُلْتُ: «نَاصِبَةٌ؟» قَالَ: نَصَبْتُ غَيْرَ وُلَاةِ الْأَمْرِ قَالَ: قُلْتُ: «تُصَلِّي نَارًا حَامِيَةً»، قَالَ: تَصَلِّي نَارَ الْحَرْبِ فِي الدُّنْيَا عَلَى عَهْدِ الْقَائِمِ عَلَيْهِ السَّلَامُ وَ فِي الْأَخِرَةِ نَارَ جَهَنَّمَ. ۳۵۰

محمد بن سلیمان از پدر خود نقل کرده که گفت: این آیه را برای حضرت صادق علیه السلام خواندم: «هل أتاك حديث الغاشية»، آیا داستان غاشیه را شنیده‌ای. فرمودند: حضرت قائم علیه السلام با شمشیر آنها را فرا می‌گیرد گفتم: «وجوه يومئذ خاشعة»، فرمودند: آری گروهی خاضع و خوارند که قدرت امتناع ندارند، گفتم: «عاملة» چیست؟ فرمودند: عمل به غیر دستور خدا کرده‌اند، گفتم: معنی «ناصبه» چیست؟ فرمودند: غیر از فرمانروایان تعیین شده از جانب خدا را به منصب فرمانروائی قرار دادند، گفتم: «تصلي ناراً حامية»، حضرت فرمودند: در زمان قائم گرفتار آتش جنگ می‌شوند، و در آخرت به آتش جهنم عذاب خواهند شد.

شماره: ۲۳۴: فجر

کد آیه: ۴ تا ۸۹ / ۱

{وَالْفَجْرِ (۱) وَ لَيَالٍ عَشْرٍ (۲) وَ الشَّفْعِ وَ الْوَتْرِ (۳) وَ اللَّيْلِ إِذَا يَسْرِ (۴)}

به سپیده دم سوگند، (۱) و به شبهای دهگانه، (۲) و به زوج و فرد، (۳) و به شب، هنگامی که (به سوی روشنایی روز) حرکت می‌کند سوگند. (۴)

عَنْ جَابِرِ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ: قَوْلُهُ تَعَالَى: «وَالْفَجْرِ»، هُوَ الْقَائِمُ عَلَيْهِ السَّلَامُ، «وَاللَّيَالِي الْعَشْرُ»، الْأَيْمَةُ عَلَيْهِ السَّلَامُ مِنَ الْحَسَنِ إِلَى الْحَسَنِ، «وَالشَّفْعِ» أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ، وَ فَاطِمَةُ سَلامِ اللَّهِ عَلَيْهَا، «وَالْوَتْرِ»، هُوَ اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، «وَاللَّيْلِ إِذَا يَسْرِ»، هِيَ دَوْلَةُ حَبْتَرٍ، فَهِيَ تَسْرِي إِلَى قِيَامِ الْقَائِمِ عَلَيْهِ السَّلَامُ. ۳۵۱

جابر از حضرت صادق علیه السلام روایت نموده که حضرت در باره‌ی آیه: «وَالْفَجْرِ»، فرمودند: منظور قائم علیه السلام است، «و» شبهای ده‌گانه، ائمه علیهم السلام هستند، از امام حسن علیه السلام تا امام حسن عسکری علیه السلام، «وَالشَّفْعِ»، امیر المؤمنین و فاطمه‌ی زهرا علیهما السلام هستند، «وَالْوَتْرِ»، خدای یکتا است که شریکی ندارد، «وَاللَّيْلِ إِذَا يَسْرِ»، حکومت حبتَر (کنایه از ابا بکر است) که تا دامنه قیام قائم علیه السلام ادامه دارد.

شماره: ۲۳۵: تجلی حضرت مهدی علیه السلام

کد آیه: ۳ / ۹۱

{وَالنَّهَارِ إِذَا تَجَلَّىٰ}

و قسم به روز هنگامی که صفحه زمین را روشن سازد.

۱ - عَنْ أَبِي بَصِيرٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ: سَأَلْتُهُ عَنْ قَوْلِ اللَّهِ: «وَالشَّمْسِ وَ ضُحَاهَا»، قَالَ: «الشَّمْسُ» رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آله وَ سَلامِ، أَوْضَحَ اللَّهُ بِهِ لِلنَّاسِ دِينَهُمْ، قُلْتُ: «وَالْقَمَرِ إِذَا تَلَّاهَا»، قَالَ: ذَاكَ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ عَلَيْهِ السَّلَامُ، قُلْتُ: «وَالنَّهَارِ إِذَا جَلَّاهَا»، قَالَ: ذَاكَ الْإِمَامُ مِنْ ذُرِّيَّةِ فَاطِمَةَ سَلامِ اللَّهِ عَلَيْهَا، يَسْأَلُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آله وَ سَلامِ فَيَجْلِي لِمَنْ سَأَلَهُ، فَحَكَى اللَّهُ سُبْحَانَهُ عَنْهُ، فَقَالَ: «وَالنَّهَارِ إِذَا جَلَّاهَا»، قُلْتُ: «وَاللَّيْلِ إِذَا يَعْشَاهَا»، قَالَ: ذَاكَ أَيْمَةُ الْجَوْرِ، الَّذِينَ اسْتَبَدُّوا بِالْأَمْرِ دُونَ آلِ رَسُولِ اللَّهِ عَلَيْهِمُ السَّلَامُ، وَ جَلَسُوا مَجْلِسًا كَانَ آلُ رَسُولِ اللَّهِ عَلَيْهِمُ السَّلَامُ أَوْلَىٰ بِهِ مِنْهُمْ، فَعَشُوا دِينَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آله وَ سَلامِ بِالظُّلْمِ وَ الْجَوْرِ... ۳۵۲

ابو بصیر گفت: از حضرت صادق علیه السلام معنی این آیه را پرسیدم: «وَالشَّمْسِ وَ ضُحَاهَا»، حضرت فرمودند: «شمس» پیامبر اکرم

صلی الله علیه و آله و سلم است، که خداوند به وسیله‌ی او دینش را آشکار نموده، گفتیم: «وَالْقَمَرِ إِذَا تَلَاهَا»، فرمودند: امیر المؤمنین علیه السلام است، گفتیم معنی: «وَالنَّهَارِ إِذَا جَلَّاهَا»، چیست؟ فرمودند: امام از فرزندان فاطمه سلام الله علیها هستند، که راجع به دین پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم، که از آنها سؤال شود، آشکارا برای سؤال کننده توضیح می‌دهند، گفتیم معنی آیه: «وَاللَّيْلِ إِذَا يَغْشَاهَا»، فرمودند: منظور پیشوایان جور و ستم است که مقام ائمه علیهم السلام را به خود اختصاص داده‌اند و جایی که شایسته امام است را گرفته‌اند آنها پرده بر روی دین پیامبر کشیده‌اند، معنی ظلم و ستم این است ...

۲- عن فضل بن عباس، عن أبي عبد الله عليه السلام، أنه قال: «وَالشَّمْسِ وَضُحَاهَا» «الشمس»، أمير المؤمنين عليه السلام، و «ضحاها»، قيام القائم عليه السلام، لأن الله سبحانه قال: «وَأَنْ يُحْشَرَ النَّاسُ ضُحَى»، «وَالْقَمَرِ إِذَا تَلَاهَا»، الحسن والحسين عليهما السلام، «وَالنَّهَارِ إِذَا جَلَّاهَا»، هو قيام القائم عليه السلام و (الخبر) ۳۵۳

از حضرت صادق علیه السلام روایت است که: «شمس»، کنایه از امیر المؤمنین علیه السلام است، و «ضحاها»، قیام قائم علیه السلام است، که حقایق امیر المؤمنین علیه السلام در آن زمان مانند آفتاب واضح و روشن می‌گردد، «وَالْقَمَرِ إِذَا تَلَاهَا»، و «قمر» کنایه از حسنین علیهما السلام است، «وَالنَّهَارِ إِذَا جَلَّاهَا»، قیام قائم علیه السلام است.

۳- قال حارثُ الأعورُ للحسين بن عليٍّ عليهما السلام: يَا ابْنَ رَسُولِ اللَّهِ! جَعَلْتَ فِدَاكَ! أَخْبِرْنِي عَنْ قَوْلِ اللَّهِ فِي كِتَابِهِ الْمُيِّنِ: «وَالشَّمْسِ وَضُحَاهَا»، قَالَ: وَيَحْرِيكَ يَا حَارِثُ! مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلِمَ، قَالَ: قُلْتُ: «وَالْقَمَرِ إِذَا تَلَاهَا»، قَالَ، ذَاكَ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ عَلِيُّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ عَلَيْهِمَا السَّلَامُ يَتْلُو مُحَمَّدًا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلِمَ، قَالَ: قُلْتُ قَوْلَهُ: «وَالنَّهَارِ إِذَا جَلَّاهَا»، قَالَ: ذَلِكَ الْقَائِمُ عَلَيْهِ السَّلَامُ مِنْ آلِ مُحَمَّدٍ عَلَيْهِمُ السَّلَامُ يَمْلَأُ الْأَرْضَ عَدْلًا وَقِسْطًا. ۳۵۴

حارث اعور از حضرت امام حسین علیه السلام پرسید از تفسیر «وَالشَّمْسِ وَضُحَاهَا» حضرت فرمودند که: «شمس»، حضرت محمد صلی الله علیه و آله و سلم است، «وَالْقَمَرِ إِذَا تَلَاهَا»، حضرت امیر علیه السلام تالی حضرت محمد صلی الله علیه و آله و سلم است در کمالات بعد از او، «وَالنَّهَارِ إِذَا جَلَّاهَا»، قائم آل محمد عجل الله تعالی فرجه الشریف است که زمین را پر از عدالت خواهد کرد.

شماره: ۲۳۶: روز درخشان

کد آیه: ۹۲ / ۲

{وَالنَّهَارِ إِذَا تَجَلَّى}

و قسم به روز هنگامی که تجلی کند.

۱- عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ مُسْلِمٍ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا جَعْفَرٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ عَنْ قَوْلِ اللَّهِ: «وَاللَّيْلِ إِذَا يَغْشَى»، قَالَ: «اللَّيْلِ» فِي هَذَا الْمَوْضِعِ الثَّانِي غَشَّ أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ عَلَيْهِ السَّلَامُ فِي دَوْلَتِهِ الَّتِي جَرَتْ عَلَيْهِ، وَ أَمْرَ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ عَلَيْهِ السَّلَامُ أَنْ يَصْبِرَ فِي دَوْلَتِهِمْ، حَتَّى تَنْقَضِيَ، قَالَ: «وَالنَّهَارِ إِذَا تَجَلَّى»، قَالَ: «النَّهَارُ» هُوَ الْقَائِمُ مِنْ أَهْلِ الْبَيْتِ عَلَيْهِمُ السَّلَامُ، إِذَا قَامَ غَلَبَ دَوْلَةَ الْبَاطِلِ، وَالْقُرْآنُ ضَرَبَ فِيهِ الْأَمْثَالَ لِلنَّاسِ وَخَاطَبَ نَبِيَّهُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلِمَ بِهِ وَنَحْنُ فَلَيْسَ يَعْلَمُهُ غَيْرُنَا. ۳۵۵

محمد بن مسلم گفت از حضرت باقر علیه السلام پرسیدم معنی: «وَاللَّيْلِ إِذَا يَغْشَى»، حضرت فرمودند: شب در این آیه، دومی است که ستم روا داشت بر امیر المؤمنین علیه السلام در مقامی که متعلق به او بود، و آن جناب دستور داشت که صبر کند تا دولت آنها منقضی گردد، سپس فرمودند: «وَالنَّهَارِ إِذَا تَجَلَّى»، منظور از نهار، قائم از ما خانواده است، که وقتی قیام کند بر دولتهای باطل پیروز می‌شود، قرآن برای مردم مثال می‌زند، و خطاب به پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم و ما ائمه است و تأویل آن را جز ما کسی نمی‌داند.

۲- عن جابر بن يزيد، عن أبي عبد الله عليه السلام، في قوله تعالى: «وَاللَّيْلِ إِذَا يَغْشَى»، قال: دولة إبليس لعنه الله إلى يوم القيامة، و

هو یوم قیام القائم علیه السلام، «وَالنَّهَارِ إِذَا تَجَلَّى»، و هو القائم علیه السلام إذا قام. ۳۵۶
 جابر از حضرت صادق علیه السلام روایت نموده که حضرت در باره‌ی آیه: «وَاللَّيْلِ إِذَا يَغْشَى»، فرمودند: دولت ابلیس تا روز قیامت است که آن، روز قیام قائم علیه السلام است، «وَالنَّهَارِ إِذَا تَجَلَّى»، و آن روز درخشان، حضرت قائم علیه السلام است وقتی قیام کند.

شماره: ۲۳۷: قیام مقتدرانه

کد آیه: ۹۲ / ۱۴

{فَأَنْذَرْتُكُمْ نَارًا تَلَظَّى}

و من شما را از آتشی که زبانه می کشد بیم می دهم.

عَنْ جَابِرِ بْنِ يَزِيدٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ فِي قَوْلِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ... «وَكَذَّبَ بِالْحُسَيْنِ»، بَوْلَايَهُ عَلَيَّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ وَ الْأَيْمَةَ عَلَيْهِمُ السَّلَامُ مِنْ بَعْدِي، «فَسَيُسْرُهُ لِّلْعُسْرَى»، يَعْنِي النَّارَ وَ أَمَّا قَوْلُهُ: «إِنَّ عَلَيْنَا لَلْهُدَى»، يَعْنِي أَنَّ عَلِيًّا هُوَ الْهُدَى، «وَإِنَّ لَنَا لَلْآخِرَةَ وَ الْأُولَى»، «فَأَنْذَرْتُكُمْ نَارًا تَلَظَّى»، قَالَ: هُوَ الْقَائِمُ إِذَا قَامَ بِالْعَضْبِ، وَ يَقْتُلُ مِنْ كُلِّ أَلْفٍ تِسْعَ مِائَةٍ وَ تِسْعَةَ وَ تِسْعِينَ، «لَا يَصْرِ لَهَا إِلَّا الْأَشَقَى»، قَالَ: هُوَ عَدُوُّ آلِ مُحَمَّدٍ عَلَيْهِمُ السَّلَامُ، «وَ سَيَجْتَبِيهَا الْأَتَقَى»، قَالَ: ذَاكَ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ عَلَيْهِ السَّلَامُ وَ شِيعَتُهُ. ۳۵۷

جابر از امام صادق علیه السلام روایت کرده که حضرت در باره‌ی قول خدای عز و جل: «وَكَذَّبَ بِالْحُسَيْنِ»، فرمودند: ولایت علی بن ابی طالب علیه السلام و ائمه علیهم السلام را تکذیب کند، «فَسَيُسْرُهُ لِّلْعُسْرَى»، او را به جانب جهنم می بریم، «وَإِنَّ عَلَيْنَا لَلْهُدَى»، یعنی علی علیه السلام همان هدایت است، «وَإِنَّ لَنَا لَلْآخِرَةَ وَ الْأُولَى»، «فَأَنْذَرْتُكُمْ نَارًا تَلَظَّى»، فرمودند: منظور حضرت قائم علیه السلام است که وقتی با خشم قیام کند از هر هزار نفر نهصد و نود و نه نفر را می کشد، «لَا يَصْرِ لَهَا إِلَّا الْأَشَقَى»، فرمودند: به این آتش دشمن آل محمد علیهم السلام گرفتار می شود، «وَ سَيَجْتَبِيهَا الْأَتَقَى»، آن امیر المؤمنین علیه السلام و شیعه او هستند.

شماره: ۲۳۸: صبح قیام

کد آیه: ۹۷ / ۵

{سَلَامٌ هِيَ حَتَّى مَطْلَعِ الْفَجْرِ}

شبی است سرشار از سلامت (و برکت و رحمت) تا طلوع سپیده!

۱- عَنْ أَبِي يَحْيَى الصَّنَعَانِيِّ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ: سَمِعْتُهُ يَقُولُ: قَالَ لِي أَبِي مُحَمَّدٌ، قَرَأَ عَلِيُّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ: «إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ فِي لَيْلَةِ الْقَدْرِ»، وَ عِنْدَهُ الْحَسَنُ وَ الْحُسَيْنُ عَلَيْهِمَا السَّلَامُ، فَقَالَ لَهُ الْحُسَيْنُ عَلَيْهِ السَّلَامُ: يَا أَبَتَاهُ! كَأَنَّ بَهَا مِنْ فَيْكٍ حَلَاوَةٌ، فَقَالَ لَهُ: يَا ابْنَ رَسُولِ اللَّهِ! وَ ابْنِي! إِنِّي أَعْلَمُ فِيهَا مَا لَا تَعْلَمُ، إِنَّهَا لَمَّا نَزَلَتْ بُعِثَ إِلَيَّ خِدِّكَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّمَ فَقَرَأَهَا عَلَيَّ، ثُمَّ ضَرَبَ عَلَيَّ كَتِفِي الْأَيْمَنِ، وَ قَالَ: يَا أَخِي وَ وَصِيَّيَّ وَ وَلِيَّيَّ أُمَّتِي بَعْدِي! وَ حَزْبَ أَعْدَائِي إِلَى يَوْمٍ يُبْعَثُونَ! هَذِهِ السُّورَةُ لَكَ مِنْ بَعْدِي، وَ لَوْلَدِكَ مِنْ بَعْدِكَ، أَنَّ جَبْرَائِيلَ أَخِي مِنَ الْمَلَائِكَةِ أَحَدَثَ إِلَيَّ أَحْدَاثَ أُمَّتِي فِي سَيِّئَتِهَا، وَ إِنَّهُ لَيَحْدُثُ ذَلِكَ إِلَيْكَ كَأَحْدَاثِ السُّبُوَّةِ، وَ لَهَا نُورٌ سَاطِعٌ فِي قَلْبِكَ وَ قُلُوبِ أَوْصِيَائِكَ، إِلَى مَطْلَعِ فَجْرِ الْقَائِمِ عَلَيْهِ السَّلَامُ. ۳۵۸

ابو یحیی صنعانی از حضرت صادق علیه السلام روایت کرده که حضرت فرمودند: پدرم حضرت باقر علیه السلام فرمودند: علی بن ابی طالب علیه السلام این آیه را قرائت کردند: «إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ فِي لَيْلَةِ الْقَدْرِ»، و حضرت امام حسن و امام حسین علیهما السلام نیز حضور داشتند، حضرت امام حسین علیه السلام عرض کردند: پدر جان! مثل اینکه از این آیه در دهان خود شیرینی مخصوصی احساس می کنید، حضرت فرمودند: ای پسر پیامبر! و ای پسر! من در مورد این آیه چیزی می دانم که تو نمی دانی، وقتی این سوره نازل شد، جدتان پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم از پی من فرستادند و آن را برای من خواندند، سپس دست بر روی شانیه راستم

گذاشتند و فرمودند: ای برادرم و وصی و فرمانروای امتم بعد از من! و جنگجو با دشمنان تا روز قیامت! این سوره پس از من در باره‌ی تو، و بعد از تو برای فرزندان می‌باشد، برادرم جبرئیل برایم پیش آمده‌ای امت را نقل کرده و او برای تو خواهد گفت، مانند آنچه در زمان نبوت نقل کرده، و از این سوره نوری درخشان در قلب تو و قلوب اوصیاء و جانشینان، تا طلوع فجر قائم علیه السلام خواهد بود.

۲- عَنْ زُرَّارَةَ عَنْ حُمْرَانَ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ عَمَّا يُفَرِّقُ فِي لَيْلَةِ الْقَدْرِ، هَلْ هُوَ مَا يَقْدُرُ اللَّهُ فِيهَا؟ قَالَ: لَا تُوصَفُ قُدْرَةُ اللَّهِ، إِلَّا أَنَّهُ قَالَ: «فِيهَا يُفَرَّقُ كُلُّ أَمْرٍ حَكِيمٍ»، فَكَيْفَ يَكُونُ حَكِيمًا إِلَّا مَا فَرَّقَ وَ لَا تُوصَفُ قُدْرَةُ اللَّهِ سُبْحَانَهُ، لِأَنَّهُ يُحَدِّثُ مَا يَشَاءُ، وَ أَمَّا قَوْلُهُ: «لَيْلَةُ الْقَدْرِ خَيْرٌ مِنْ أَلْفِ شَهْرٍ»، يَعْنِي فَاطِمَةَ سَلَامَ اللَّهِ عَلَيْهَا، وَ قَوْلُهُ: «تَنْزَلُ الْمَلَائِكَةُ وَ الرُّوحُ فِيهَا»، وَ الْمَلَائِكَةُ فِي هَذَا الْمَوْضِعِ الْمُؤْمِنُونَ الَّذِينَ يَمْلِكُونَ عِلْمَ آلِ مُحَمَّدٍ عَلَيْهِمُ السَّلَامُ، وَ الرُّوحُ رُوحُ الْقُدُّوسِ، وَ هُوَ فِي فَاطِمَةَ سَلَامَ اللَّهِ عَلَيْهَا، «مِنْ كُلِّ أَمْرٍ سَلَامٌ»، يَقُولُ: مِنْ كُلِّ أَمْرٍ مُسَلَّمَةٍ، «حَتَّى مَطْلَعِ الْفَجْرِ»، يَعْنِي حَتَّى يَقُومَ الْقَائِمُ عَلَيْهِ السَّلَامُ. ۳۵۹.

زراره از حمران نقل کرده که گفت: از حضرت صادق علیه السلام پرسیدم از آنچه تمیز و توضیح داده می‌شود در شب قدر آیا همان چیزهایی که خدا مقدر کرده است؟ حضرت فرمودند: نمی‌توان توصیف کرد قدرت خداوند را، «فِيهَا يُفَرَّقُ كُلُّ أَمْرٍ حَكِيمٍ»، چگونه می‌تواند چیزی محکم باشد مگر اینکه تشخیص داده شود و معین گردد، ولی نمی‌توان قدرت خدا را توصیف نمود که چه چیز را مقدر می‌کند، زیرا در اختیار اوست هر چه را بخواهد انجام می‌دهد، اما این آیه: «لَيْلَةُ الْقَدْرِ خَيْرٌ مِنْ أَلْفِ شَهْرٍ»، یعنی فاطمه زهرا سلام الله علیها، و این آیه: «تَنْزَلُ الْمَلَائِكَةُ وَ الرُّوحُ فِيهَا»، ملائکه در اینجا مؤمنین هستند، (ائمه) که دارای علم آل محمد علیهم السلام هستند، روح عبارت از روح القدس است که او در فاطمه سلام الله علیها است، «مِنْ كُلِّ أَمْرٍ سَلَامٌ»، می‌فرماید: از هر امری در سلامت هستند، «حَتَّى مَطْلَعِ الْفَجْرِ»، تا وقتی که قائم آل محمد عجل الله تعالی فرجه الشریف قیام کند.

شماره: ۲۳۹: دین قائم علیه السلام

کد آیه: ۹۸ / ۵

{وَمَا أُمِرُوا إِلَّا لِيُعْبَدُوا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ حُنَفَاءَ وَيُقِيمُوا الصَّلَاةَ وَيُؤْتُوا الزَّكَاةَ وَ ذَلِكَ دِينُ الْقَيِّمَةِ}

و به آنها دستوری داده نشده بود جز اینکه خدا را بپرستند در حالی که دین خود را برای او خالص کنند و از شرک به توحید بازگردند، نماز را برپا دارند و زکات را بپردازند و این است آیین مستقیم و پایدار!

عَنْ أَبِي بَصِيرٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ فِي قَوْلِهِ عَزَّ وَ جَلَّ: «وَ ذَلِكَ دِينُ الْقَيِّمَةِ»، قَالَ: إِنَّمَا هُوَ وَ ذَلِكَ دِينُ الْقَائِمِ عَلَيْهِ السَّلَامُ. ۳۶۰.

ابو بصیر از امام صادق علیه السلام روایت کرده که حضرت در باره‌ی قول خداوند عز و جل: «وَ ذَلِكَ دِينُ الْقَيِّمَةِ»، فرمودند: آن همان دین قائم علیه السلام می‌باشد.

شماره: ۲۴۰: زمان

کد آیه: ۱۰۳ / ۱

{وَ الْعَصْرِ}

قسم به عصر (نورانی دوران ظهور ولی عصر علیه السلام).

عَنْ مُفَضَّلِ بْنِ عُمَرَ قَالَ: سَأَلْتُ الصَّادِقَ جَعْفَرَ بْنَ مُحَمَّدٍ عَلَيْهِمَا السَّلَامُ عَنْ قَوْلِ اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ: «وَ الْعَصْرِ، إِنَّ الْإِنْسَانَ لَفِي خُسْرٍ»، قَالَ عَلَيْهِ السَّلَامُ: «الْعَصْرُ، عَصْرُ خُرُوجِ الْقَائِمِ عَلَيْهِ السَّلَامُ، «إِنَّ الْإِنْسَانَ لَفِي خُسْرٍ»، يَعْنِي: أَعْدَاءَنَا، «إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا»، يَعْنِي: بِآيَاتِنَا، «وَ عَمِلُوا الصَّالِحَاتِ»، يَعْنِي: بِمُؤَاَسَاةِ الْإِحْوَانِ، «وَ تَوَاصَوْا بِالْحَقِّ»، يَعْنِي: بِالْإِمَامَةِ، «وَ تَوَاصَوْا بِالصَّبْرِ»، يَعْنِي: فِي الْفِتْرَةِ. ۳۶۱.

مفضل گوید که از حضرت صادق علیه السلام تفسیر آیه: «وَالْعَصِيرُ إِنَّ الْإِنْسَانَ لَفِي خُسْرٍ»، را پرسیدم، حضرت فرمودند: «عصر» زمان خروج قائم علیه السلام است، «إِنَّ الْإِنْسَانَ لَفِي خُسْرٍ»، یعنی: دشمنان ما در زیانکاری هستند، «إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا»، یعنی: جز کسانی که ایمان به آیات ما دارند، «وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ»، یعنی: برابری با برادران، «وَتَوَاصَوْا بِالْحَقِّ»، یعنی: یکدیگر را سفارش به امامت می‌کنند، «وَتَوَاصَوْا بِالصَّبْرِ»، یعنی: سفارش به فترت می‌نمایند.

منابع و مأخذ

- ۱- اثبات الهداء بالنصوص و المعجزات / جلدی / شیخ حر عاملی، محمد بن حسن / اعلمی / بیروت / سال چاپ: ۱۴۲۵ ق.
- ۲- احقاق الحق و ازهاق الباطل / ۲۳ جلدی / قاضی نور الله مرعشی / مکتبه آیه الله المرعشی النجفی / قم / سال چاپ: ۱۴۰۹ ق.
- ۳- الإختصاص / جلدی / مفید، محمد بن محمد / المؤتمر العالمی لالقیة الشيخ المفید / قم / سال چاپ: ۱۴۱۳ ق.
- ۴- الإرشاد فی معرفة حجج الله علی العباد / ۲ جلدی / مفید، محمد بن محمد / کنگره شیخ مفید / قم / سال چاپ: ۱۴۱۳ ق.
- ۵- إرشاد القلوب إلى الصواب (للدیلمی) / ۲ جلدی / دیلمی، حسن بن محمد / الشریف الرضی / قم / سال چاپ: ۱۴۱۲ ق.
- ۶- اطیب البیان فی تفسیر القرآن / ۱۴ جلدی / طیب سید عبد الحسین / انتشارات اسلام / تهران / سال چاپ: ۱۳۷۸ ش.
- ۷- إلزام الناصب فی إثبات الحجّة الغائب (/ ۲ جلدی / یزدی حایری، علی / مؤسسه الأعلمی / بیروت / سال چاپ: ۱۴۲۲ ق.
- ۸- الإیقاظ من الهجعة بالبرهان علی الرجعة / ۱ جلدی / شیخ حر عاملی، محمد بن حسن / نوید / تهران / سال چاپ: ۱۳۶۲ ش.
- ۹- بحار الأنوار / ۱۱۰ جلدی / مجلسی، محمد باقر بن محمد تقی / إحياء التراث العربی / بیروت / سال چاپ: ۱۴۰۳ ق.
- ۱۰- البرهان فی تفسیر القرآن / ۵ جلدی / بحرانی سید هاشم / بنیاد بعثت / تهران / سال چاپ: ۱۴۱۶ ق.
- ۱۱- بصائر الدرجات فی فضائل آل محمد (/ صفار، محمد بن حسن / کتابخانه آیت الله مرعشی نجفی / قم / سال چاپ: ۱۴۰۴ ق.
- ۱۲- تأویل الآيات الظاهرة فی فضائل العتره الطاهرة / ۱ جلدی / استرآبادی، علی / مؤسسه النشر الإسلامی / قم / سال چاپ: ۱۴۰۹ ق.
- ۱۳- تفسیر شریف لاهیجی / ۴ جلدی / شریف لاهیجی محمد بن علی / دفتر نشر داد / تهران / سال چاپ: ۱۳۷۳ ش.
- ۱۴- تفسیر الصافی / ۵ جلدی / فیض کاشانی، محمد بن شاه مرتضی / مکتبه الصدر / تهران / سال چاپ: ۱۴۱۵ ق.
- ۱۵- تفسیر العیاشی / ۲ جلدی / عیاشی، محمد بن مسعود / المطبعة العلمیة / تهران / سال چاپ: ۱۳۸۰ ق.
- ۱۶- تفسیر فرات الکوفی / ۱ جلدی / کوفی، فرات بن ابراهیم / مؤسسه الطبع و النشر فی وزارة الإرشاد الإسلامی / تهران / سال چاپ: ۱۴۱۰ ق.
- ۱۷- تفسیر قمی / ۲ جلدی / قمی علی بن ابراهیم / دار الکتاب / قم / سال چاپ: ۱۳۶۷ ش .
- ۱۸- تفسیر کنز الدقائق و بحر الغرائب / ۱۴ جلدی / قمی مشهدی، محمد بن محمدرضا / وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی / تهران / سال چاپ: ۱۳۶۸ ش.
- ۱۹- تفسیر منهج الصادقین فی الزام المخالفین / ۱۰ جلدی / کاشانی ملافتح الله / کتابفروشی محمد حسن علمی / تهران / سال چاپ: ۱۳۳۶ ش.
- ۲۰- تفسیر نور الثقلین / ۵ جلدی / عروسی حویزی عبد علی بن جمعه / انتشارات اسماعیلیان / قم / سال چاپ: ۱۴۱۵ ق.
- ۲۱- حلیة الأبرار فی أحوال محمّد و آله الأطهار (/ ۵ جلدی / بحرانی، سید هاشم بن سلیمان / مؤسسه المعارف الإسلامیة / قم / سال چاپ: ۱۴۱۱ ق.
- ۲۲- الخرائج و الجرائح / ۳ جلدی / قطب الدین راوندی، سعید بن هبة الله / مؤسسه امام مهدی (/ قم / سال چاپ: ۱۴۰۹ ق.
- ۲۳- الخصال / ۲ جلدی / ابن بابویه، محمد بن علی / جامعه مدرسین / قم / سال چاپ: ۱۳۶۲ ش.

- ۲۴- دلائل الإمامة / ۱ جلدی / طبری آملی صغیر، محمد بن جریر بن رستم / بعثت / قم / سال چاپ: ۱۴۱۳ ق.
- ۲۵- روضات الجنّات فی احوال العلماء و الشّادات / ۸ جلدی / موسوی خوانساری، میرزا محمد باقر / دار الاسلامیه / بیروت / سال چاپ: ۱۴۱۱ ق.
- ۲۶- شواهد التنزیل لقواعد التفضیل / ۲ جلدی / حسکانی، عبید الله بن عبدالله / التابعة لوزارة الثقافة و الإرشاد الإسلامی / تهران / سال چاپ: ۱۴۱۱ ق.
- ۲۷- عوالی اللثالی العزیزیة فی الأحادیث الدینیة / ۴ جلدی / ابن أبی جمهور، محمد بن زین الدین / دار سید الشهداء للنشر / قم / سال چاپ: ۱۴۰۵ ق.
- ۲۸- علل الشرائع / ۲ جلدی / ابن بابویه، محمد بن علی / کتاب فروشی داوری / قم / سال چاپ: ۱۳۸۵ ش.
- ۲۹- عیون أخبار الرضا (/ ۲ جلدی / ابن بابویه، محمد بن علی / نشر جهان / تهران / سال چاپ: ۱۳۷۸ ق.
- ۳۰- غایه المرام و حجّة الخصام / ۷ جلدی / بحرانی، هاشم بن سلیمان / موسسه تاریخ العربی / بیروت / سال چاپ: ۱۴۲۱ ق.
- ۳۱- الغیبة (للعمانی) / ۱ جلدی / ابن أبی زینب، محمد بن ابراهیم / نشر صدوق / تهران / سال چاپ: ۱۳۹۷ ق.
- ۳۲- الکافی / ۸ جلدی / کلینی، محمد بن یعقوب بن اسحاق / دار الکتب الإسلامیة / تهران / سال چاپ: ۱۴۰۷ ق.
- ۳۳- کامل الزیارات / ۱ جلدی / ابن قولویه، جعفر بن محمد / دار المرتضویة / نجف اشرف / سال چاپ: ۱۳۵۶ ش.
- ۳۴- کتاب سلیم بن قیس الهلالی / ۲ جلدی / هلالی، سلیم بن قیس / الهادی / قم / سال چاپ: ۱۴۰۵ ق.
- ۳۵- کتاب الغیبة (للطوسی) / ۱ جلدی / طوسی، محمد بن الحسن / دار المعارف الإسلامیة / قم / سال چاپ: ۱۴۱۱ ق.
- ۳۶- کشف الغمّة فی معرفة الأئمّة (ط - القديمة) / ۲ جلدی / اربلی، علی بن عیسی / بنی هاشمی / تبریز / سال چاپ: ۱۳۸۱ ق.
- ۳۷- کفایة الأثر فی النصّ علی الأئمّة الإثنی عشر / ۱ جلدی / خزاز رازی، علی بن محمد / بیدار / قم / سال چاپ: ۱۴۰۱ ق.
- ۳۸- کمال الدین و تمام النعمة / ۲ جلدی / ابن بابویه، محمد بن علی / اسلامیه / تهران / سال چاپ: ۱۳۹۵ ق.
- ۳۹- مائة منقبة من مناقب أمير المؤمنين و الأئمّة / ۱ جلدی / ابن شاذان، محمد بن احمد / مدرسة الإمام المهدي (/ قم / سال چاپ: ۱۴۰۷ ق.
- ۴۰- مجمع البحرين / ۶ جلدی / طریحی، فخر الدین بن محمد / مرتضوی / تهران / سال چاپ: ۱۳۷۵ ش.
- ۴۱- مجمع البیان فی تفسیر القرآن / ۱۰ جلدی / طبرسی فضل بن حسن / انتشارات ناصر خسرو / تهران / سال چاپ: ۱۳۷۲ ش.
- ۴۲- مختصر البصائر / ۱ جلدی / حلّی، حسن بن سلیمان بن محمد / مؤسسه النشر الإسلامی / قم / سال چاپ: ۱۴۲۱ ق.
- ۴۳- مرآة العقول فی شرح أخبار آل الرسول / ۲۶ جلدی / مجلسی، محمد باقر بن محمد تقی / دار الکتب الإسلامیة / تهران / سال چاپ: ۱۴۰۴ ق.
- ۴۴- مستدرک الوسائل و مستنبط المسائل / ۲۸ جلدی / نوری، حسین بن محمد تقی / مؤسسه آل البيت (/ قم / سال چاپ: ۱۴۰۸ ق.
- ۴۵- معانی الأخبار / ۱ جلدی / ابن بابویه، محمد بن علی / دفتر انتشارات اسلامی / قم / سال چاپ: ۱۴۰۳ ق.
- ۴۶- مقتضب الأثر فی النصّ علی الأئمّة الإثنی عشر / ۱ جلدی / جوهری بصری، احمد بن عبد العزیز / انتشارات طباطبایی / قم.
- ۴۷- الملاحم و الفتن / ۱ جلدی / ابن طاووس، علی بن موسی / شریف رضی / قم / سال چاپ: ۱۳۹۸ ق.
- ۴۸- المناقب، ابن شهر آشوب / ۴ جلدی / ابن شهر آشوب، محمد بن علی / علامه / قم / سال چاپ: ۱۴۱۲ ق.
- ۴۹- منهاج البراعة فی شرح نهج البلاغة (خوئی) / ۲۱ جلدی / هاشمی خویی، میرزا حبیب الله / مکتبه الإسلامیة / تهران / ارسال چاپ: ۱۴۰۰ ق.
- ۵۰- نوادر الأخبار فیما يتعلق بأصول الدین / ۱ جلدی / فیض کاشانی، محمد محسن بن شاه مرتضی / مؤسسه مطالعات و تحقیقات

فرهنگی / تهران / سال چاپ: ۱۳۷۱ ش.

۵۱- الوافی / ۲۶ جلد / فیض کاشانی، محمد محسن بن شاه مرتضی / کتابخانه امام امیر المؤمنین علی (/ اصفهان / سال چاپ: ۱۴۰۶ ق.

۵۲- وسائل الشیعه / ۳۰ جلدی / شیخ حر عاملی، محمد بن حسن / مؤسسه آل البيت عليهم السلام / قم / سال چاپ: ۱۴۰۹ ق.

۵۳- ینابیع الموده / ۳ جلدی / الشیخ سلیمان بن ابراهیم القندوزی الحنفی / دار الاسوه للطباعه و النشر / قم / سال چاپ: ۱۴۱۶ ق.

جدول فهرست سوره‌های قرآن

۱: فاتحه

۲: بقره

۳: آل عمران

۴: نساء

۵: مائده

۶: انعام

۷: اعراف

۸: انفال

۹: توبه

۱۰: یونس

۱۱: هود

۱۲: یوسف

۱۳: الرعد

۱۴: ابراهیم

۱۵: حجر

۱۶: نحل

۱۷: اسراء

۱۸: كهف

۱۹: مریم

۲۰: طه

۲۱: انبیاء

۲۲: حج

۲۳: مؤمنون

۲۴: نور

۲۵: فرقان

۲۶: شعراء

- ۲۷: نمل
۲۸: قصص
۲۹: عنکبوت
۳۰: روم
۳۱: لقمان
۳۲: سجده
۳۳: احزاب
۳۴: سبأ
۳۵: فاطر
۳۶: یس
۳۷: صافات
۳۸: ص
۳۹: زمر
۴۰: غافر
۴۱: فصلت
۴۲: شوری
۴۳: زخرف
۴۴: دخان
۴۵: جائیه
۴۶: احقاف
۴۷: محمد
۴۸: فتح
۴۹: حجرات
۵۰: ق
۵۱: ذاریات
۵۲: طور
۵۳: نجم
۵۴: قمر
۵۵: الرحمن
۵۶: واقعه
۵۷: حدید
۵۸: مجادله
۵۹: حشر

- ۶۰: ممتحنه
- ۶۱: صف
- ۶۲: جمعه
- ۶۳: منافقون
- ۶۴: تغابن
- ۶۵: طلاق
- ۶۶: تحریم
- ۶۷: ملک
- ۶۸: قلم
- ۶۹: حاقه
- ۷۰: معارج
- ۷۱: نوح
- ۷۲: جن
- ۷۳: مزمل
- ۷۴: مدثر
- ۷۵: قیامه
- ۷۶: انسان
- ۷۷: مرسلات
- ۷۸: نبأ
- ۷۹: نازعات
- ۸۰: عبس
- ۸۱: تکویر
- ۸۲: انفطار
- ۸۳: مطففین
- ۸۴: انشقاق
- ۸۵: بروج
- ۸۶: طارق
- ۸۷: اعلی
- ۸۸: غاشیه
- ۸۹: فجر
- ۹۰: بلد
- ۹۱: شمس
- ۹۲: لیل

- ۹۳: ضحی
 ۹۴: شرح
 ۹۵: تین
 ۹۶: علق
 ۹۷: قدر
 ۹۸: بینه
 ۹۹: زلزال
 ۱۰۰: عادیات
 ۱۰۱: قارعه
 ۱۰۲: تکاثر
 ۱۰۳: عصر
 ۱۰۴: همزه
 ۱۰۵: فیل
 ۱۰۶: قریش
 ۱۰۷: ماعون
 ۱۰۸: کوثر
 ۱۰۹: کافرون
 ۱۱۰: نصر
 ۱۱۱: مسد
 ۱۱۲: اخلاص
 ۱۱۳: فلق
 ۱۱۴: ناس

پی‌نوشت

- ۱- سوره‌ی انفال / آیه‌ی ۶۰، راجع: البرهان فی تفسیر القرآن، ج ۲، ص: ۷۰۷.
- ۲- سوره‌ی آل عمران / آیه‌ی ۲۰۰، راجع: البرهان فی تفسیر القرآن، ج ۱، ص: ۷۳۰.
- ۳- سوره‌ی انبیاء / ۱۰۵ (کد: ۱۰۵ / ۲۱).
- ۴- طبرسی، مجمع البیان، ج ۷، ص ۶۶- مقدسی، عقد الدرر، ص ۲۱۷.
- ۵- کتاب مقدس، عهد عتیق، تورات، سفر پیدایش، ۱۲/۷.
- ۶- عهد عتیق، مزامیر، مزمو ۳۷: ۹-۱۲.
- ۷- همان، مزمو ۹۶: ۱۰-۱۳.
- ۸- عهد عتیق، حیقوق نبی: ۲/۳-۵.
- ۹- کتاب مقدس، عهد جدید، انجیل مرقس: ۱۳ / ۳۳.

- ۱۰ - عهد جدید، انجیل لوقا، ۱۲ / ۳۶.
- ۱۱ - سوره‌ی یونس / آیه‌ی ۲۰ (کد: ۱۰ / ۲۰).
- ۱۲ - شیخ صدوق، کمال الدین، ج ۱، ص ۳۴۰.
- ۱۳ - کلینی، کافی شریف، ج ۸، ص ۳۱۳.
- ۱۴ - سوره‌ی بقره، آیه‌ی ۱۴۸ (کد: ۲ / ۱۴۸).
- ۱۵ - نعمانی، کتاب الغیبه، ص ۱۶۸.
- ۱۶ - سوره‌ی صف / آیه‌ی ۹ (کد: ۶۱ / ۹).
- ۱۷ - طبری، دلائل الامامه، ص ۴۵۹.
- ۱۸ - طبرسی، إعلام الوری، ج ۲، ص ۲۹۱.
- ۱۹ - سوره‌ی نساء / آیه‌ی ۱۵۹ (کد: ۴ / ۱۵۹).
- ۲۰ - طبرسی، مجمع البیان، ج ۲، ص ۱۳۷.
- ۲۱ - شیخ صدوق، کمال الدین، ج ۲، ص ۶۵۰.
- ۲۲ - نعمانی، کتاب الغیبه، ص ۲۵۷.
- ۲۳ - سوره‌ی شعراء / آیه‌ی ۴ (کد: ۲۶ / ۴).
- ۲۴ - نعمانی، همان، ص ۲۶۱.
- ۲۵ - یاقوت، معجم البلدان، ج ۱، ص ۵۲۳.
- ۲۶ - مقدسی، عقد الدرر، ص ۷۹.
- ۲۷ - سوره‌ی نساء / آیه‌ی ۴۷ (کد: ۴ / ۴۷).
- ۲۸ - بحرانی، تفسیر البرهان، ج ۳، ص ۱۱۳.
- ۲۹ - سوره‌ی آل عمران / آیه‌ی ۲۰۰ (کد: ۳ / ۲۰۰).
- ۳۰ - شیخ حرّ عاملی، اثبات الهداء، ج ۱، ص ۲۶۳.
- ۳۱ - راغب، مفردات قرآن، ص ۳۳۴.
- ۳۲ - نمازی، مستدرک سفینه، ج ۴، ص ۴۸.
- ۳۳ - مجلسی، بحار الانوار، ج ۵۳، ص ۱۷۶.
- ۳۴ - سوره‌ی قصص / آیه‌ی ۵ (کد: ۲۸ / ۵).
- ۳۵ - بحرانی، تفسیر البرهان، ج ۳، ص ۲۲۰.
- ۳۶ - سوره‌ی زمر / آیه‌ی ۶۹ (کد: ۳۹ / ۶۹).
- ۳۷ - طبری، دلائل الامامه، ص ۴۸۶.
- ۳۸ - نجاشی، الزجال، ص ۸۵، رقم ۲۰۷.
- ۳۹ - شیخ آقا بزرگ، الدرر المعانی، ج ۲۲، ص ۲۱.
- ۴۰ - اشکوری، التراث العربی، ج ۱۲، ص ۱۹۵.
- ۴۱ - آصف فکرت، فهرست الفبایی، ص ۵۴۷.
- ۴۲ - نجاشی، الزجال، صص ۳۹، ۵۱، ۱۰۹، ۱۶۶، ۲۳۴، ۲۶۲، ۳۱۳، ۳۲۸، ۳۳۸، ۳۷۶، ۴۲۴.

- ۴۳- شیخ طوسی، الفهرست، ص ۷۸، رقم ۹۹.
- ۴۴- بغدادی، ایضاح المکنون، ج ۲، ص ۴۲۱.
- ۴۵- شیخ آقا بزرگ، طبقات أعلام الشیعه، قرن پنجم، ص ۲۴.
- ۴۶- بحار الانوار، ج ۲۳، ص ۱۹۹ / البرهان فی تفسیر القرآن، ج ۱، ص ۵۹۷ / تأویل الآيات الظاهرة ص ۱۰۶ / تفسیر کنز الدقائق، ج ۳، ص ۳۶ / تفسیر نور الثقلین، ج ۱، ص ۳۱۶ / الکافی، ج ۱، ص ۲۱۳.
- ۴۷- البرهان فی تفسیر القرآن، ج ۳، ص: ۲۲۷ - کفایة الأثر، ص: ۱۶۳- بحار الأنوار (ط - بیروت)، ج ۳۶، ص: ۳۳۸.
- ۴۸- کمال الدین، ج ۲، ص ۶۶۷.
- ۴۹- بحار الأنوار (ط - بیروت)، ج ۳۲، ص: ۳۳۱.
- ۵۰- اثبات الهداء، ج ۵، ص ۷۲ / بحار الانوار، ج ۵۱، ص ۵۲ و ج ۵۲، ص ۱۲۴ / البرهان فی تفسیر القرآن، ج ۱، ص ۱۲۴ با کمی تغییر / تفسیر نورالثقلین، ج ۱، ص ۳۱ / تفسیر کنز الدقائق، ج ۱، ص ۱۱۸ / کمال الدین، ج ۱، ص ۱۷ و ج ۲، ص ۳۴۰.
- ۵۱- اثبات الهداء، ج ۵، ص ۷۲ / الزام الناصب، ج ۱، ص ۵۳ و ص ۴۱۴ / بحار الانوار، ج ۵۱، ص ۵۲ و ج ۵۲، ص ۱۲۴ / البرهان فی تفسیر القرآن، ج ۱، ص ۱۲۴ / تأویل الآيات الظاهرة، ص ۳۴ / تفسیر کنز الدقائق، ج ۱، ص ۱۱۹ / تفسیر نور الثقلین، ج ۱، ص ۳۱ / کمال الدین، ج ۱، ص ۱۸ و ج ۲، ص ۳۴۰.
- ۵۲- احقاق الحق، ج ۱۳، ص ۳۷۸ / تفسیر کنز الدقائق، ج ۲، ص ۱۲۴ / الملاحم و الفتن فی ظهور الغائب المنتظر عجل الله تعالى فرجه الشریف، ص ۱۴۳ .
- ۵۳- اثبات الهداء، ج ۲ ص ۶۵ / الزام الناصب، ج ۱ ص ۵۴ و ۱۶۶ / بحار الانوار، ج ۱۱ ص ۱۷۷ / البرهان فی تفسیر القرآن، ج ۱، ص ۳۱۷ / تأویل الآيات الظاهرة، ص ۸۲ / تفسیر الصافی، ج ۱، ص ۱۸۶ / تفسیر کنز الدقائق، ج ۲، ص ۱۳۵ / تفسیر نور الثقلین، ج ۱، ص ۱۲۰ / کمال الدین، ج ۲ ص ۳۵۸ / معانی الأخبار: ص ۱۲۶.
- ۵۴- إثبات الهداء، ج ۵، ص ۱۷۱ / البرهان فی تفسیر القرآن، ج ۱، ص ۳۳۶ / تفسیر الصافی، ج ۱، ص ۱۹۲ / تفسیر العیاشی، ج ۱، ص ۶۱ / تفسیر کنز الدقائق، ج ۲، ص ۱۶۵ / تفسیر نور الثقلین، ج ۱، ص ۱۳۱.
- ۵۵- بحار الانوار، ج ۲۳، ص ۳۵۱ / البرهان فی تفسیر القرآن، ج ۱، ص ۳۴۳ / تأویل الآيات الظاهرة، ص ۸۶ / تفسیر الصافی، ج ۱، ص ۱۹۷ / تفسیر فرات الکوفی، ص ۶۲ / تفسیر کنز الدقائق، ج ۲، ص ۱۷۸ / تفسیر نور الثقلین، ج ۱، ص ۱۳۴ / الکافی: ج ۱ ص ۱۹۱.
- ۵۶- احقاق الحق، ج ۱۴، ص ۵۵۳ / بحار الانوار، ج ۲۳، ص ۳۳۴ / تأویل الآيات الظاهرة، ص ۸۶ / تفسیر منهج الصادقین، ج ۱، ص ۳۱۵ / شواهد التنزیل، ج ۱، ص ۱۱۹ / مجمع البیان فی تفسیر القرآن، ج ۱، ص ۴۱۶.
- ۵۷- اثبات الهداء، ج ۵، ص ۶۴ / بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۲۸۸ / البرهان فی تفسیر القرآن، ج ۳، ص ۸۴ / تفسیر کنز الدقائق، ج ۶، ص ۱۳۳ / تفسیر نور الثقلین، ج ۱، ص ۱۳۹ و ج ۲، ص ۳۴۱ / الکافی (ط - الإسلامیة)، ج ۸، ص ۳۱۳ / مرآة العقول، ج ۲۶، ص ۴۱۲.
- ۵۸- الإختصاص، النص، ص ۲۵۷ / البرهان فی تفسیر القرآن، ج ۱، ص ۳۴۸ / تأویل الآيات الظاهرة، ص ۸۷ / الغیبة (للنعمانی)، النص، ص ۲۸۲ .
- ۵۹- اثبات الهداء، ج ۵ ص ۱۰۸ و ص ۱۶۹ / بحار الانوار، ج ۵۲ ص ۳۶۸ / البرهان فی تفسیر القرآن، ج ۱ ص ۳۴۷ / تفسیر کنز الدقائق، ج ۲، ص ۱۹۱ / تفسیر نور الثقلین، ج ۱، ص ۱۳۹ / الغیبة (للنعمانی)، النص، ص ۳۱۳ / کمال الدین و تمام النعمة، ج ۲، ص ۶۵۴.
- ۶۰- الزام الناصب، ج ۱، ص ۲۰۴ / بحار الانوار، ج ۵۱، ص ۱۵۷ و ج ۵۲، ص ۲۸۳ / البرهان فی تفسیر القرآن، ج ۱، ص ۳۵۵ / تفسیر

- کنز الدقائق، ج ۲، ص ۱۹۰ / تفسیر نور الثقلین، ج ۱، ص ۱۳۹ / کفایه الاثر، ص ۲۸۲ / کمال الدین، ج ۲، ص ۳۷۸.
- ۶۱- اثبات الهداء، ج ۵ ص ۱۷۱ / بحار الانوار، ج ۵۲ ص ۳۶۸ / البرهان فی تفسیر القرآن، ج ۱ ص ۳۴۸ و ۳۵۳ / الغیبه النعمانی، ص ۳۱۳.
- ۶۲- اثبات الهداء، ج ۵، ص ۱۷۹ و ج ۵، ص ۳۶۰ / الزام الناصب، ج ۲، ص ۹۳ و ج ۲، ص ۱۲۳ / البرهان فی تفسیر القرآن، ج ۱، ص ۳۵۸ / تفسیر کنز الدقائق، ج ۲، ص ۱۹۷ / الغیبه للنعمانی، ص ۲۵۰ / کمال الدین، ج ۲، ص ۶۴۹.
- ۶۳- اثبات الهداء، ج ۵، ص ۳۶۳ / الزام الناصب، ج ۱، ص ۵۵ / بحار الأنوار (ط - بیروت)، ج ۵۲، ص ۲۲۹ / البرهان فی تفسیر القرآن، ج ۱، ص ۳۵۹ / حلیه الأبرار، ج ۶، ص ۲۸۶ / الغیبه للنعمانی، ص ۲۵۱.
- ۶۴- اثبات الهداء، ج ۵، ص ۳۶۳ / بحار الأنوار (ط - بیروت)، ج ۵۲، ص ۲۲۹ / الغیبه للنعمانی، النص، ص ۲۵۱.
- ۶۵- إلزام الناصب، ج ۱، ص ۲۰۸ / مقتضب الأثر، المتن، ص ۱۴ / بحار الأنوار (ط - بیروت)، ج ۳۶، ص ۲۱۹.
- ۶۶- اثبات الهداء، ج ۵، ص ۱۳۶ / الزام الناصب، ج ۱، ص ۵۵ / بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۳۳۲ / الغیبه للنعمانی، ص ۳۱۶ / کتاب الغیبه (للطوسی)، ص ۴۷۲.
- ۶۷- بحار الانوار، ج ۲۵ ص ۱۱۴ و ج ۵۲ ص ۱۴۳ / البرهان فی تفسیر القرآن، ج ۱، ص ۵۲۵ و ج ۲، ص ۹۲ و ج ۳، ص ۴۱۹ / الکافی (ط - الإسلامیة)، ج ۸، ص ۲۹۵ / وسائل الشیعة، ج ۱۵، ص ۵۲.
- ۶۸- إلزام الناصب، ج ۱ ص ۱۵ / بحار الانوار، ج ۲۳ ص ۳۲۳ و ج ۶۵ ص ۱۰۵ و ج ۶۹ ص ۱۳۵ / البرهان فی تفسیر القرآن، ج ۱ ص ۵۲۲ / تأویل الآيات الظاهرة، ص ۱۰۲ / تفسیر کنز الدقائق، ج ۲ ص ۴۱۲ / تفسیر نور الثقلین، ج ۱ ص ۲۶۶ / الغیبه النعمانی، ص ۱۳۳ / الکافی، ج .
- ۶۹- اثبات الهداء، ج ۵، ص ۱۷۲ / الزام الناصب، ج ۱، ص ۵۴ / البرهان فی تفسیر القرآن، ج ۱ ص ۵۴۲ / تفسیر العیاشی، ج ۱ ص ۱۴۷ / تفسیر کنز الدقائق، ج ۲ ص ۴۳۵ / تفسیر نور الثقلین، ج ۱ ص ۲۸۲.
- ۷۰- اثبات الهداء، ج ۱، ص ۱۰۶ / بحار الانوار، ج ۱، ص ۲۱۵ و ج ۲۴، ص ۸۶ / البرهان فی تفسیر القرآن، ج ۱، ص ۵۴۸ / تفسیر کنز الدقائق، ج ۲، ص ۴۴۴ / تفسیر نور الثقلین، ج ۱، ص ۲۸۷ / الکافی، ج ۱، ص ۱۸۵.
- ۷۱- بحار الانوار، ج ۱، ص ۲۱۵ و ج ۲۴، ص ۸۶ / البرهان فی تفسیر القرآن، ج ۱، ص ۵۴۸ / تفسیر کنز الدقائق، ج ۲، ص ۴۴۵ / تفسیر نور الثقلین، ج ۱، ص ۲۸۷ / الکافی، ج ۲، ص ۲۸۴.
- ۷۲- اثبات الهداء، ج ۲ ص ۱۵۲ / الزام الناصب، ج ۱ ص ۱۶۶ / بحار الانوار، ج ۲۷ ص ۲۰۰ و ج ۳۶ ص ۲۱۷ و ص ۲۶۲ / البرهان فی تفسیر القرآن، ج ۱ ص ۵۷۱ / تأویل الآيات الظاهرة، ص ۱۰۴ / تفسیر کنز الدقائق، ج ۲ ص ۴۷۴ / تفسیر فرات الکوفی، ص ۷۴ / غیبه الطوسی، ص ۱۰۳.
- ۷۳- بحار الانوار، ج ۲۳، ص ۱۹۹ / البرهان فی تفسیر القرآن، ج ۱، ص ۵۹۷ / تأویل الآيات الظاهرة ص ۱۰۶ / تفسیر کنز الدقائق، ج ۳، ص ۳۶ / تفسیر نور الثقلین، ج ۱، ص ۳۱۶ / الکافی، ج ۱، ص ۲۱۳.
- ۷۴- اثبات الهداء ج ۲ ص ۱۸ / البرهان فی تفسیر القرآن، ج ۱، ص ۵۹۷ / تأویل الآيات الظاهرة ص ۱۰۶ / الکافی، ج ۱، ص ۴۱۴.
- ۷۵- بحار الانوار، ج ۲۳، ص ۱۹۹ / البرهان فی تفسیر القرآن، ج ۱، ص ۴۵ و ص ۵۹۷ / تفسیر الصافی، ج ۲، ص ۲۶۶ / تفسیر کنز الدقائق، ج ۳، ص ۴۲۷ / تفسیر نور الثقلین، ج ۱، ص ۴۹۱ / غایه المرام و حجه الخصام، ج ۳، ص ۱۱۸ / الکافی، ج ۱، ص ۱۸۶.
- ۷۶- بحار الانوار، ج ۲۳، ص ۱۹۱ / البرهان فی تفسیر القرآن، ج ۱، ص ۵۹۸ / تفسیر کنز الدقائق، ج ۳ ص ۴۳ / تفسیر نور الثقلین، ج ۱ ص ۳۱۶.
- ۷۷- اثبات الهداء، ج ۵، ص ۲۹۶ / تفسیر نور الثقلین، ج ۱، ص ۳۲۲ / حلیه الأبرار، ج ۶، ص ۱۸۴ / کمال الدین و تمام النعمه، ج ۲،

ص ۴۳۳.

- ۷۸- الإختصاص، ص ۲۵۵ / بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۲۳۷ / البرهان فی تفسیر القرآن، ج ۱، ص ۶۱۳ / غایة المرام و حجة الخصام، ج ۳، ص ۲۷۱ / الغیبة للنعمانی، ص ۲۷۹.
- ۷۹- بحار الأنوار (ط - بیروت)، ج ۶۰، ص ۲۴۲ / البرهان فی تفسیر القرآن، ج ۱، ص ۶۲۰ و ج ۴، ص ۶۸۶ / تفسیر الصافی، ج ۱، ص ۷۹ / تفسیر کنز الدقائق، ج ۷، ص ۱۲۸ و ص ۲۷۱ / تفسیر نور الثقلین، ج ۳، ص ۱۳ و ص ۸۵ / معانی الأخبار، النص، ص ۱۳۹.
- ۸۰- بحار الأنوار (ط - بیروت)، ج ۵۲، ص ۳۴۱ / الغیبة (للنعمانی)، النص، ص ۱۸۲.
- ۸۱- إثبات الهداء، ج ۲، ص ۱۸ / بحار الأنوار (ط - بیروت)، ج ۲۳، ص ۲۲۵ / البرهان فی تفسیر القرآن، ج ۱، ص ۶۴۰ / تأویل الآیات الظاهرة، ص ۱۱۹ / الکافی (ط - الإسلامية)، ج ۱، ص ۴۱۶.
- ۸۲- الإیقاظ من الهجعة بالبرهان علی الرجعة، النص، ص ۳۳۲ / بحار الأنوار (ط - بیروت)، ج ۵۳، ص ۵۰ / البرهان فی تفسیر القرآن، ج ۱، ص ۹۱ و ص ۶۴۶ / تفسیر الصافی، ج ۱، ص ۳۵۱ / تفسیر القمی، ج ۱، ص ۲۵۱ و ص ۱۰۶ / تفسیر کنز الدقائق، ج ۳، ص ۱۵۰ / تفسیر نور الثقلین، ج ۱، ص ۳۵۹ / مختصر البصائر، ص ۱۵۰.
- ۸۳- اثبات الهداء ج ۵ ص ۱۷۲ / الزام الناصب، ج ۱، ص ۵۵ / بحار الانوار ج ۵۲ ص ۳۴۰ / البرهان فی تفسیر القرآن، ج ۱، ص ۶۵۰ / تفسیر العیاشی ۱: ۱۸۳ / ۸۲ / تفسیر کنز الدقائق ج ۳ ص ۱۵۳ / تفسیر نور الثقلین ج ۱ ص ۳۶۲.
- ۸۴- اثبات الهداء، ج ۵، ص ۱۷۲ / بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۳۴۰ و ج ۶۵، ص ۲۳۱ / البرهان فی تفسیر القرآن، ج ۱، ص ۶۵۰ / تفسیر شریف لاهیجی ج ۱ ص ۳۴۷ / تفسیر العیاشی، ج ۱: ۱۸۳ / ۸۱ / تفسیر کنز الدقائق، ج ۳، ص ۱۵۳ / تفسیر نور الثقلین، ج ۱، ص ۳۶۲ / ینابیع المودة: ۴۲۱.
- ۸۵- بحار الأنوار (ط - بیروت)، ج ۲، ص ۲۹۴ و ج ۵۲، ص ۳۱۴ / تفسیر کنز الدقائق، ج ۳، ص ۱۷۰ و ج ۱۰، ص ۴۸۷ / تفسیر نور الثقلین، ج ۱، ص ۳۶۸ / علل الشرائع، ج ۱، ص ۹۰.
- ۸۶- إثبات الهداء، ج ۵، ص ۱۷۳ / بحار الأنوار (ط - بیروت)، ج ۱۹، ص ۲۸۴ / البرهان فی تفسیر القرآن، ج ۱، ص ۶۸۶ / تفسیر الصافی، ج ۱، ص ۳۷۸ / تفسیر العیاشی، ج ۱، ص ۱۹۷ / تفسیر کنز الدقائق، ج ۳، ص ۲۱۵ / تفسیر نور الثقلین، ج ۱، ص ۳۸۸.
- ۸۷- اثبات الهداء، ج ۱، ص ۱۶۴ / الزام الناصب، ج ۱، ص ۵۶ / بحار الانوار، ج ۵۱، ص ۵۴ / البرهان فی تفسیر القرآن، ج ۱، ص ۶۹۵ / تفسیر العیاشی، ج ۱، ص ۲۲۲ ح ۱۴۵ / تفسیر کنز الدقائق، ج ۳، ص ۲۳۰ / تفسیر نور الثقلین، ج ۱، ص ۳۹۵.
- ۸۸- إثبات الهداء بالنصوص والمعجزات، ج ۵، ص ۱۲۹ / بحار الأنوار (ط - بیروت)، ج ۵۲، ص ۱۱۳ / البرهان فی تفسیر القرآن، ج ۱، ص ۶۹۷ با کمی اختلاف / کتاب الغیبة (للطوسی)، النص، ص ۳۳۶.
- ۸۹- اثبات الهداء، ج ۵، ص ۱۵۳ / الزام الناصب، ج ۱، ص ۵۶ / البرهان فی تفسیر القرآن، ج ۱، ص ۷۳۱ / تأویل الآیات الظاهرة، ص ۱۳۳ / تفسیر کنز الدقائق، ج ۳، ص ۳۰۳ / غایة المرام و حجة الخصام، ج ۴، ص ۲۲۹ / الغیبة للنعمانی، ص ۱۹۹ حدیث ۱۳.
- ۹۰- بحار الانوار، ج ۲۴، ص ۲۱۹ / البرهان فی تفسیر القرآن، ج ۱، ص ۷۳۱ / تفسیر الصافی، ج ۱، ص ۴۱۲ / غایة المرام و حجة الخصام، ج ۴، ص ۲۲۹ / الغیبة للنعمانی، ص ۱۹۹.
- ۹۱- بحار الأنوار (ط - بیروت)، ج ۷، ص ۲۸۳ و ج ۲۳، ص ۳۳۵ / البرهان فی تفسیر القرآن، ج ۲، ص ۷۹ / تأویل الآیات الظاهرة، ص ۱۳۵ / تفسیر نور الثقلین، ج ۱، ص ۴۸۲ / الکافی (ط - الإسلامية)، ج ۱، ص ۱۹۰.
- ۹۲- اثبات الهداء، ج ۵، ص ۱۷۳ ح ۵۵۳ / الإختصاص، ص ۲۵۵ / الزام الناصب، ج ۱، ص ۵۶ و ج ۲، ص ۹۳ / بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۲۳۷ / البرهان فی تفسیر القرآن، ج ۱، ص ۳۵۳ و ج ۲، ص ۸۷ / تفسیر العیاشی: ج ۱ / ۲۴۵ ح ۱۴۷ / الغیبة للنعمانی، ص ۲۷۹ ح ۶۷.

- ۹۳- اثبات الهداء، ج ۲، ص ۷۴ ح ۲۱۲ / الزام الناصب، ج ۱، ص ۵۶ و ج ۱، ص ۱۸۵ / بحار الانوار، ج ۳۶، ص ۲۵۰ / البرهان فی تفسیر القرآن، ج ۲، ص ۱۰۳ / تأویل الآيات الظاهرة، ص ۱۴۱ / تفسیر الصافی، ج ۱، ص ۴۶۴ / تفسیر کنز الدقائق، ج ۳، ص ۴۳۸ و ج ۳، ص ۴۵۱ / تفسیر نور الثقلین، ج ۱، ص ۴۹۹ ح ۳۳۱ / کمال الدین، ج ۱، ص ۲۵۳ ح ۳.
- ۹۴- اثبات الهداء، ج ۲، ص ۶۹ / بحار الانوار، ج ۲۳، ص ۲۸۸ / البرهان فی تفسیر القرآن، ج ۲، ص ۱۰۸ / تفسیر کنز الدقائق، ج ۳، ص ۴۳۸ / تفسیر نور الثقلین، ج ۱، ص ۴۹۹ / کمال الدین، ج ۱، ص ۲۲۲.
- ۹۵- الزام الناصب، ج ۱، ص ۵۷ / بحار الانوار، ج ۲۴، ص ۳۱ و ج ۶۴، ص ۱۹۲ / البرهان فی تفسیر القرآن، ج ۲، ص ۱۲۷ / تأویل الآيات الظاهرة، ص ۱۴۵ / تفسیر شریف لاهیجی، ج ۱، ص ۵۰۶ / تفسیر القمی، ج ۱، ص ۱۴۲ / تفسیر کنز الدقائق، ج ۳، ص ۴۶۷ / تفسیر نور الثقلین، ج ۱، ص ۵۱۶ حدیث ۳۹۵ / غایة المرام و حجة الخصام، ج ۴، ص ۲۹۸.
- ۹۶- بحار الأنوار (ط - بیروت)، ج ۳۶، ص: ۳۴۷ / البرهان فی تفسیر القرآن، ج ۲، ص: ۱۲۵ / کفایة الأثر، ص: ۱۸۳.
- ۹۷- الزام الناصب، ج ۱، ص ۵۷ / بحار الانوار، ج ۴۴، ص ۲۵ و ص ۲۱۷ و ج ۵۲، ص ۱۳۲ / البرهان فی تفسیر القرآن، ج ۲، ص ۱۳۰ / تفسیر الصافی، ج ۱، ص ۴۷۲ / تفسیر العیاشی ج ۱ ص ۲۵۸ / تفسیر کنز الدقائق، ج ۳، ص ۴۷۹ / تفسیر نور الثقلین، ج ۱، ص ۵۱۸.
- ۹۸- الزام الناصب، ج ۱، ص ۵۷ و ج ۲ ص ۲۸۴ / الإيقاظ من الهجعة بالبرهان على الرجعة، النص، ص ۳۴۰ / بحار الانوار، ج ۹، ص ۱۹۵ حدیث ۴۵ و ج ۱۴ ص ۳۴۹ و ج ۵۳ ص ۵۰ / البرهان فی تفسیر القرآن، ج ۲، ص ۱۹۷ / تفسیر شریف لاهیجی، ج ۱، ص ۵۸۵ / تفسیر الصافی، ج ۱، ص ۵۱۹ / تفسیر القمی ۱: ص ۱۵۸ / تفسیر نور الثقلین، ج ۱، ص ۵۷۱ حدیث ۶۶۲.
- ۹۹- اثبات الهداء، ج ۵، ص ۹۱ / إعلام الوری بأعلام الهدی، ص ۴۳۲ / البرهان فی تفسیر القرآن، ج ۴، ص ۹۴ / غایة المرام و حجة الخصام، ج ۷، ص ۱۳۴ / کتاب الغیبة (للطوسی)، ص ۱۷۲ / کمال الدین، ج ۲، ص ۳۵۷ / الوافی، ج ۲، ص ۴۲۳.
- ۱۰۰- الزام الناصب، ج ۱، ص ۵۸ / بحار الانوار، ج ۵۱، ص ۵۵ / البرهان فی تفسیر القرآن، ج ۲، ص ۲۲۳ / تفسیر العیاشی ج ۱، ص ۲۹۲، ح ۱۹ / تفسیر نور الثقلین، ج ۱، ص ۵۸۷ / تفسیر کنز الدقائق، ج ۴، ص ۳۲.
- ۱۰۱- إثبات الهداء، ج ۲، ص ۲۲۴ / إرشاد القلوب (للدیلمی)، ج ۲، ص ۲۹۳ / بحار الأنوار (ط - بیروت)، ج ۳۶، ص ۲۶۳ / البرهان فی تفسیر القرآن، ج ۲، ص ۳۸۹ / مائة منقبة من مناقب أمير المؤمنين و الأئمة، ص ۷۱.
- ۱۰۲- إثبات الهداء، ج ۲، ص ۳۲ / الکافی (ط - الإسلامية)، ج ۱، ص ۵۳۴ / مرآة العقول، ج ۶، ص ۲۳۳ / الوافی، ج ۲، ص ۳۱۲.
- ۱۰۳- احقاق الحق، ج ۱۳، ص ۳۴۹ / الزام الناصب، ج ۱، ص ۵۸ / البرهان فی تفسیر القرآن، ج ۲، ص ۲۶۴ / تفسیر کنز الدقائق، ج ۴، ص ۶۳ / تفسیر نور الثقلین، ج ۱، ص ۶۰۱ / عوالی اللئالی ج ۳ ص ۳۰۲.
- ۱۰۴- الزام الناصب، ج ۲، ص ۲۷۳ / الإيقاظ من الهجعة بالبرهان على الرجعة، النص، ص ۳۶۳ / بحار الأنوار ج: ۵۳ ص ۴۵ حدیث ۱۸ / البرهان فی تفسیر القرآن، ج ۲، ص ۲۶۶ / مختصر البصائر ص ۱۱۹.
- ۱۰۵- بحار الانوار، ج ۳۱، ص ۵۷۷ / البرهان فی تفسیر القرآن، ج ۲، ص ۳۱۵ / تأویل الآيات الظاهرة، ص ۱۵۵ / تفسیر القمی، ج ۱، ص ۱۷۰ / تفسیر کنز الدقائق، ج ۴، ص ۱۴۱ / تفسیر نور الثقلین، ج ۱، ص ۶۴۱.
- ۱۰۶- الزام الناصب، ج ۱، ص ۵۸ / بحار الانوار، ج ۲۷، ص ۴۹ و ج ۵۲، ص ۳۷۰ / البرهان فی تفسیر القرآن، ج ۲، ص ۳۱۴ و ص ۴۴۸ / تفسیر العیاشی، ج ۱، ص ۳۲۶ / الغیبة للنعمانی، ص ۳۱۶.
- ۱۰۷- اثبات الهداء، ج ۲، ص ۱۳ / البرهان فی تفسیر القرآن، ج ۲، ص ۳۱۶ / تأویل الآيات الظاهرة، ص ۱۵۸ / تفسیر الصافی، ج ۲، ص ۴۴ / تفسیر کنز الدقائق، ج ۴، ص ۱۴۵ / تفسیر نور الثقلین، ج ۱، ص ۶۴۳ / غایة المرام و حجة الخصام، ج ۲، ص ۱۵ / الکافی، ج ۱، ص ۲۸۸.
- ۱۰۸- إلزام الناصب، ج ۲، ص ۹۴ / بحار الأنوار (ط - بیروت)، ج ۵۲، ص ۲۴۹ / البرهان فی تفسیر القرآن، ج ۲، ص ۴۰۰ / الغیبة

- للنعماني)، النص، ص ۳۰۱.
- ۱۰۹ - الإيقاظ من الهجعة بالبرهان على الرجعة، النص، ص ۹۰ / بحار الأنوار (ط - بيروت)، ج ۹، ص ۲۰۴ و ج ۱۷، ص ۲۰۴ و ج ۵۲، ص ۱۸۱ / البرهان في تفسير القرآن، ج ۲، ص ۴۱۶ / تفسير القمي، ج ۱، ص ۱۹۸.
- ۱۱۰ - الزام الناصب، ج ۱، ص ۵۸ / بحار الأنوار (ط - بيروت)، ج ۳۵، ص ۳۷۱ / البرهان في تفسير القرآن، ج ۲، ص ۴۱۹ / بصائر الدرجات، ج ۱، ص ۷۸ / تفسير الصافي، ج ۲، ص ۱۲۱ / تفسير القمي، ج ۱، ص ۲۰۰ / تفسير كنز الدقائق، ج ۴، ص ۳۳۰ / تفسير نور الثقلين، ج ۱، ص ۷۱۸.
- ۱۱۱ - إلهام الناصب، ج ۲، ص ۹۴ / بحار الأنوار (ط - بيروت)، ج ۹، ص ۲۰۵ و ج ۵۲، ص ۱۸۲ / تفسير الصافي، ج ۲، ص ۱۲۷ / تفسير القمي، ج ۱، ص ۲۰۴ / تفسير كنز الدقائق، ج ۴، ص ۳۴۸ / تفسير نور الثقلين، ج ۱، ص ۷۲۴.
- ۱۱۲ - بحار الأنوار (ط - بيروت)، ج ۲۵، ص ۴۱ / البرهان في تفسير القرآن، ج ۲، ص ۴۷۲ / بصائر الدرجات، ج ۱، ص ۴۳۳ / تفسير كنز الدقائق، ج ۴، ص ۴۳۱ / تفسير نور الثقلين، ج ۱، ص ۷۶۰ / الكافي (ط - الإسلامية)، ج ۱، ص ۳۸۷.
- ۱۱۳ - اثبات الهداء، ج ۲، ص ۶۶ / الزام الناصب، ج ۱، ص ۵۹ / بحار الأنوار، ج ۵۱، ص ۵۱ / البرهان في تفسير القرآن، ج ۲، ص ۵۰۰ / تفسير كنز الدقائق، ج ۴، ص ۴۹۱ / تفسير نور الثقلين، ج ۱، ص ۷۸۱ ح ۳۵۶ / كمال الدين، ج ۲، ص ۳۳۶.
- ۱۱۴ - اثبات الهداء، ج ۵، ص ۹۱ ح ۱۶۲ / بحار الأنوار، ج ۵۲، ص ۱۴۹ / البرهان في تفسير القرآن، ج ۲، ص ۵۰۱ / تفسير كنز الدقائق، ج ۴، ص ۴۹۲ / تفسير نور الثقلين، ج ۱، ص ۷۸۱ / كمال الدين، ج ۲، ص ۳۵۷.
- ۱۱۵ - اثبات الهداء، ج ۱، ص ۱۳۷ ح ۱۳۹ / بحار الأنوار، ج ۲۳، ص ۴۱ ح ۷۸ / البرهان في تفسير القرآن، ج ۲، ص ۵۰۱ / تفسير نور الثقلين، ج ۱، ص ۷۸۲ ح ۳۵۹ / كمال الدين، ج ۱، ص ۲۲۹ ح ۲۴.
- ۱۱۶ - إلهام الناصب، ج ۲، ص ۱۱۱ / الإيقاظ من الهجعة بالبرهان على الرجعة، النص، ص ۳۲۳ / بحار الأنوار (ط - بيروت)، ج ۵۲، ص ۱۹۴ / تفسير الصافي، ج ۲، ص ۱۷۴ / تفسير كنز الدقائق، ج ۴، ص ۴۹۲ / تفسير نور الثقلين، ج ۱، ص ۷۸۲ / كمال الدين و تمام النعمة، ج ۲، ص ۵۲۷ / مختصر البصائر، ص ۱۲۹.
- ۱۱۷ - اثبات الهداء، ج ۵، ص ۶۹ / الزام الناصب، ج ۱، ص ۷۲ / بحار الأنوار، ج ۴۵، ص ۲۹۵ و ج ۵۲، ص ۳۱۳ / البرهان في تفسير القرآن، ج ۲، ص ۵۰۸ / تفسير شريف لاهيجي، ج ۱، ص ۸۵۵ / تفسير الصافي، ج ۲، ص ۱۷۷ / تفسير كنز الدقائق، ج ۴، ص ۵۰۳ / تفسير نور الثقلين، ج ۱، ص ۷۸۶ / علل الشرائع، ج ۱، ص ۲۲۹ / عيون أخبار الرضا عليه السلام، ج ۱، ص ۲۷۳ / كامل الزيارات: ص ۵/۶۳.
- ۱۱۸ - اثبات الهداء، ج ۲، ص ۱۷۶ / بحار الأنوار ج: ۳۶ ص ۳۵۱ / غاية المرام و حجة الخصام، ج ۲، ص ۲۸۳ و ج ۳، ص ۷۳ / كفاية الأثر، ص ۱۹۴ / المناقب ج: ۱ ص ۲۹۶.
- ۱۱۹ - بحار الأنوار (ط - بيروت)، ج ۵۲، ص ۱۱۰ و ص ۱۲۹ / البرهان في تفسير القرآن، ج ۲، ص ۵۶۱ / تفسير كنز الدقائق، ج ۶، ص ۴۱ / تفسير نور الثقلين، ج ۲، ص ۲۹۷ / كمال الدين و تمام النعمة، ج ۲، ص ۶۴۵.
- ۱۲۰ - الزام الناصب، ج ۱ ص ۶۳ و ج ۲، ص ۲۷۳ / بحار الأنوار، ج ۵۲، ص ۳۹۰ / البرهان في تفسير القرآن، ج ۲، ص ۵۷۰ / تأويل الآيات الظاهرة، ص ۱۸۴ / تفسير الصافي، ج ۲، ص ۲۲۸ / تفسير كنز الدقائق، ج ۵، ص ۱۵۵ / تفسير نور الثقلين، ج ۲، ص ۵۷ / الكافي، ج ۱، ص ۴۰۸.
- ۱۲۱ - اثبات الهداء، ج ۵، ص ۱۳۶ / الزام الناصب، ج ۲، ص ۲۳۳ / الإيقاظ من الهجعة بالبرهان على الرجعة، النص، ص ۳۵۷ / بحار الأنوار، ج ۵۲، ص ۳۳۲ / كتاب الغيبة (للطوسي)، ص ۴۷۲.
- ۱۲۲ - اثبات الهداء، ج ۵، ص ۲۰۴ / الإمامة و التبصرة من الحيرة، المقدمة، ص ۲۰ / بحار الأنوار، ج ۵۰، ص ۳۱۷ / روضات الجنات

- ج ۴ ص ۲۷۳ / مستدرک الوسائل، الخاتمة ج ۳، ص ۲۷۷ / مناقب آل أبي طالب عليهم السلام (لابن شهر آشوب)، ج ۴، ص ۴۲۵.
- ۱۲۳ - الزام الناصب، ج ۱، ص ۶۳ / بحار الأنوار (ط - بيروت)، ج ۲۴، ص ۳۵۳ / البرهان في تفسير القرآن، ج ۲، ص ۵۹۴ / تأويل الآيات الظاهرة، ص ۱۸۵ / تفسير كنز الدقائق، ج ۵، ص ۲۰۷ / تفسير نور الثقلين، ج ۲، ص ۸۳ / الكافي (ط - الإسلامية)، ج ۱، ص ۴۲۹ / الوافي، ج ۳، ص ۹۱۱.
- ۱۲۴ - الزام الناصب، ج ۲، ص ۲۳۴ و ص ۲۸۵ / إعلام الوری بأعلام الهدی، ص ۴۶۴ / بحار الانوار، ج ۵۳، ص ۹۰ ح ۹۵ / البرهان في تفسير القرآن، ج ۲، ص ۵۹۶ / تفسير كنز الدقائق، ج ۸، ص ۴۳ / كشف الغمة في معرفة الأئمة، ج ۲، ص ۴۶۶.
- ۱۲۵ - اثبات الهداء، ج ۱، ص ۱۸۵ / الكافي، ج ۲، ص ۸ / بحار الانوار، ج ۶۴، ص ۱۱۴ / البرهان في تفسير القرآن، ج ۲، ص ۶۰۷ / تفسير كنز الدقائق، ج ۵، ص ۲۳۱ / تفسير نور الثقلين، ج ۲، ص ۹۴ / غاية المرام و حجة الخصام، ج ۱، ص ۹۳ / الوافي، ج ۴، ص ۴۱.
- ۱۲۶ - إثبات الهداء، ج ۲، ص ۱۴۰ و ص ۲۱۰ / بحار الأنوار (ط - بيروت)، ج ۲۳، ص ۵ و ج ۲۴، ص ۱۴۴ / البرهان في تفسير القرآن، ج ۲، ص ۶۱۸ / بصائر الدرجات، ج ۱، ص ۳۶ / تفسير العياشي، ج ۲، ص ۴۲ / تفسير نور الثقلين، ج ۲، ص ۱۰۴ / الكافي (ط - الإسلامية)، ج ۱، ص ۴۱۴.
- ۱۲۷ - إرشاد القلوب (للديلمی)، ج ۲، ص ۲۵۸ / بحار الأنوار (ط - بيروت)، ج ۲۴، ص ۱۴۶ و ج ۳۶، ص ۱۸۶ / البرهان في تفسير القرآن، ج ۲، ص ۶۱۹ / تأويل الآيات الظاهرة، ص ۱۹۵ / مناقب (ابن شهر آشوب)، ج ۳، ص ۷۲ / كشف الغمة في معرفة الأئمة (ط - القديمة)، ج ۱، ص ۳۲۱.
- ۱۲۸ - اثبات الهداء، ج ۵، ص ۱۴۳ و ص ۲۱۶ / الزام الناصب، ج ۱، ص ۹۰ / بحار الانوار، ج ۵۳، ص ۲ / حلية الأبرار، ج ۶، ص ۳۷۱ / مختصر البصائر، ص ۴۳۳.
- ۱۲۹ - اثبات الهداء، ج ۵، ص ۱۷۳ / بحار الانوار، ج ۲۴، ص ۱۷۸ / البرهان في تفسير القرآن، ج ۲، ص ۶۵۹ / تفسير العياشي، ج ۲، ص ۵۰ / تفسير كنز الدقائق، ج ۵، ص ۲۸۶ / تفسير نور الثقلين، ج ۲، ص ۱۳۶.
- ۱۳۰ - اثبات الهداء، ج ۵، ص ۱۷۴ / الزام الناصب، ج ۱، ص ۶۶ / بحار الانوار، ج ۵۱، ص ۵۵ / البرهان في تفسير القرآن، ج ۲، ص ۶۸۶ / تفسير العياشي ج ۲: ص ۴۸ / ۵۶ / تفسير الصافي، ج ۲، ص ۳۰۳ / تفسير نور الثقلين، ج ۲، ص ۱۵۵ / ينابيع المودة: ۴۲۳.
- ۱۳۱ - اثبات الهداء، ج ۵، ص ۱۷۴ / الزام الناصب، ج ۱، ص ۶۵ / بحار الانوار، ج ۵۱، ص ۵۵ / البرهان في تفسير القرآن، ج ۲، ص ۷۳۲ / تفسير نور الثقلين، ج ۲، ص ۱۸۴ / تفسير العياشي: ج ۲ / ۷۶ ح ۱۵ / غاية المرام و حجة الخصام، ج ۴، ص ۸۰ و ج ۵، ص ۵۰.
- ۱۳۲ - اثبات الهداء، ج ۵، ص ۱۰۹ و ص ۱۷۴ و ص ۱۹۲ / الزام الناصب، ج ۱، ص ۶۵ و ص ۹۵ / بحار الانوار، ج ۵۱، ص ۶۰ و ج ۵۲، ص ۳۲۴ / البرهان في تفسير القرآن، ج ۲، ص ۷۷۰ و ج ۵، ص ۳۶۶ / تأويل الآيات الظاهرة، ص ۶۶۳ / تفسير شريف لاهيجي، ج ۴، ص ۴۶۵ / تفسير الصافي، ج ۲، ص ۳۳۸ / تفسير كنز الدقائق، ج ۱۳، ص ۲۳۴ / تفسير نور الثقلين، ج ۲، ص ۲۱۱ / الكافي، ج ۱، ص ۴۳۲ / كمال الدين، ج ۲، ص ۶۷۰.
- ۱۳۳ - إعلام الوری بأعلام الهدی، ص ۴۶۳ / بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۱۹۱ / تفسير الصافي، ج ۲، ص ۳۳۹ / تفسير كنز الدقائق، ج ۵، ص ۴۴۵ / تفسير نور الثقلين، ج ۲، ص ۲۱۲ / كمال الدين، ج ۱، ص ۳۳۱.
- ۱۳۴ - بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۳۴۶ / البرهان في تفسير القرآن، ج ۲، ص ۷۷۰ / تفسير العياشي، ج ۲، ص ۸۷ / تفسير كنز الدقائق، ج ۵، ص ۴۴۶ / تفسير نور الثقلين، ج ۲، ص ۲۱۲.
- ۱۳۵ - البرهان في تفسير القرآن، ج ۵، ص ۹۴ / تفسير القمي، ج ۲، ص ۳۱۷ / تفسير كنز الدقائق، ج ۱۲، ص ۳۱۰ / تفسير نور الثقلين، ج ۵، ص ۷۶.
- ۱۳۶ - الزام الناصب، ج ۱، ص ۶۵ / بحار الانوار، ج ۷۰، ص ۱۴۳ / البرهان في تفسير القرآن، ج ۲، ص ۷۷۱ / تفسير الصافي، ج ۲، ص

- ۳۴۱ / تفسیر العیاشی، ج ۲، ص ۸۷ / تفسیر کنز الدقائق، ج ۵، ص ۴۴۷ / تفسیر نور الثقلین، ج ۲، ص ۲۱۳ .
- ۱۳۷ - اثبات الهداء، ج ۲، ص ۱۲۵ / الزام الناصب، ج ۱، ص ۶۵ / بحار الأنوار، ج ۲۴، ص ۲۴۰ / البرهان فی تفسیر القرآن، ج ۲، ص ۷۷۴ / تفسیر نور الثقلین، ج ۲، ص ۲۱۵ / کتاب الغیبة (للطوسی)، ص ۱۴۹ .
- ۱۳۸ - البرهان فی تفسیر القرآن، ج ۲، ص ۷۹۲ / بحار الأنوار، ج ۲۴، ص ۳۱۱ / تفسیر الصافی، ج ۲، ص ۳۴۸ / تفسیر نور الثقلین، ج ۲، ص ۲۲۵ / الکافی، ج ۸، ص ۲۸۵ .
- ۱۳۹ - إثبات الهداء، ج ۲، ص ۸۳ و ص ۲۴۵ / بحار الأنوار (ط - بیروت)، ج ۳۱، ص ۴۱۳ و ج ۳۳، ص ۱۴۹ / البرهان فی تفسیر القرآن، ج ۲، ص ۸۶۴ / حلیة الأبرار، ج ۴، ص ۸۶ / تفسیر الصافی، ج ۲، ص ۳۸۸ / تفسیر کنز الدقائق، ج ۵، ص ۵۶۹ / تفسیر نور الثقلین، ج ۲، ص ۲۸۰ / کتاب سلیم بن قیس: ۱۵۰ / کمال الدین و تمام النعمة، ج ۱، ص ۲۷۸ .
- ۱۴۰ - بحار الأنوار (ط - بیروت)، ج ۲۷، ص: ۲۹۵ - البرهان فی تفسیر القرآن، ج ۲، ص: ۸۶۸ - علل الشرائع، ج ۲، ص: ۵۹۱ .
- ۱۴۱ - الزام الناصب، ج ۱، ص ۶۶ / البرهان فی تفسیر القرآن، ج ۲، ص ۴۲۰ / دلائل الامامة، ص ۴۶۸ .
- ۱۴۲ - الزام الناصب، ج ۱، ص ۶۷ و ج ۲، ص ۹۵ / البرهان فی تفسیر القرآن، ج ۳، ص ۲۹ / بحار الأنوار، ج ۵۲، ص ۲۹۹ / تفسیر کنز الدقائق، ج ۶، ص ۵۵ / تفسیر نور الثقلین، ج ۲، ص ۳۰۲ / الکافی، ج ۸، ص ۲۰۸ .
- ۱۴۳ - الإيقاظ من الهجعة بالبرهان على الرجعة، النص، ص ۲۷۸ / بحار الأنوار (ط - بیروت)، ج ۵۳، ص ۴۰ / البرهان فی تفسیر القرآن، ج ۳، ص ۳۱ / مختصر البصائر، ص ۱۰۸ .
- ۱۴۴ - إثبات الهداء، ج ۲، ص ۵۱ و ص ۸۸ / إعلام الوری بأعلام الهدی (ط - القديمة)، النص، ص ۴۰۶ / إلیزام الناصب، ج ۱، ص ۱۹۹ / بحار الأنوار (ط - بیروت)، ج ۳۶، ص ۳۸۵ و ج ۵۱، ص ۱۳۳ / عیون أخبار الرضا علیه السلام، ج ۱، ص ۶۸ / کفایة الأثر، ص ۲۳۲ / کمال الدین و تمام النعمة، ج ۱، ص ۳۱۷ / مقتضب الأثر، المتن، ص ۲۳ .
- ۱۴۵ - إثبات الهداء، ج ۲، ص ۱۷۰ / بحار الأنوار (ط - بیروت)، ج ۳۶، ص ۳۳۸ / البرهان فی تفسیر القرآن، ج ۳، ص ۲۲۷ / کفایة الأثر، ص ۱۶۴ .
- ۱۴۶ - الزام الناصب، ج ۱، ص ۶۶ و ج ۲، ص ۹۴ / بحار الأنوار، ج ۵۲، ص ۱۸۵ / البرهان فی تفسیر القرآن، ج ۳، ص ۳۳ / تفسیر القمی، ج ۱، ص ۳۱۲ / تفسیر نور الثقلین، ج ۲، ص ۳۰۶ .
- ۱۴۷ - اثبات الهداء، ج ۵، ص ۹۱ / بحار الأنوار: ج ۵۲، ص ۱۴۹ / البرهان فی تفسیر القرآن، ج ۲، ص ۵۰۱ / تفسیر الصافی، ج ۲، ص ۴۰ / تفسیر کنز الدقائق، ج ۶، ص ۷۳ / تفسیر نور الثقلین، ج ۲، ص ۳۰۹ / کمال الدین، ج ۲، ص ۳۵۷ .
- ۱۴۸ - إلیزام الناصب، ج ۱، ص ۶۴ / بحار الأنوار (ط - بیروت)، ج ۲۴، ص ۳۵۴ / البرهان فی تفسیر القرآن، ج ۳، ص ۱۴۶ / تفسیر کنز الدقائق، ج ۶، ص ۷۴ / تفسیر نور الثقلین، ج ۲، ص ۳۱۰ / الکافی (ط - الإسلامية)، ج ۱، ص ۴۲۹ .
- ۱۴۹ - إثبات الهداء، ج ۵، ص ۳۶۷ / إلیزام الناصب، ج ۲، ص ۱۰۲ / بحار الأنوار (ط - بیروت)، ج ۵۲، ص ۲۴۱ / البرهان فی تفسیر القرآن، ج ۴، ص ۷۸۲ / الغیبة (للنعمانی)، النص، ص ۲۶۹ .
- ۱۵۰ - بحار الأنوار، ج ۵۲، ص ۳۴۲ / البرهان فی تفسیر القرآن، ج ۳، ص ۸۳ / تفسیر الصافی، ج ۲، ص ۴۳۳ / تفسیر العیاشی، ج ۲، ص ۱۴۰ / تفسیر کنز الدقائق، ج ۶، ص ۱۳۳ / تفسیر نور الثقلین، ج ۲، ص ۳۴۱ .
- ۱۵۱ - إثبات الهداء، ج ۵، ص ۱۶۴ / الزام الناصب، ج ۱، ص ۶۷ / بحار الأنوار، ج ۵۱، ص ۵۸ / البرهان فی تفسیر القرآن، ج ۳، ص ۸۲ / الغیبة للنعمانی، ص ۲۴۱ .
- ۱۵۲ - اثبات الهداء، ج ۵، ص ۱۷۴ / بحار الأنوار، ج ۵۱، ص ۵۵ / تفسیر الصافی، ج ۲، ص ۴۳۳ / تفسیر العیاشی، ج ۲، ص ۱۴۱ / تفسیر کنز الدقائق، ج ۶، ص ۱۳۳ / تفسیر نور الثقلین، ج ۲، ص ۳۴۱ .

- ۱۵۳- اثبات الهداء، ج ۵، ص ۱۱۱ / إلزام الناصب، ج ۱، ص ۶۸ / بحار الأنوار، ج ۵۲، ص ۳۲۷ / البرهان فی تفسیر القرآن، ج ۳، ص ۱۲۹ / تفسیر کنز الدقائق، ج ۶، ص ۲۰۳ / تفسیر نور الثقلین، ج ۲، ص ۳۸۷ / کمال الدین، ج ۲، ص ۶۷۲ .
- ۱۵۴- إلزام الناصب، ج ۱، ص ۶۸ / البرهان فی تفسیر القرآن، ج ۳، ص ۱۲۷ / تفسیر العیاشی، ج ۲، ص ۱۵۶ .
- ۱۵۵- إلزام الناصب، ج ۲، ص ۱۶۳ / بحار الأنوار (ط - بیروت)، ج ۵۳، ص ۸۴ / مختصر البصائر، ص ۴۷۲ .
- ۱۵۶- اثبات الهداء، ج ۵، ص ۶۰ / بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۳۷۳ / تأویل الآیات الظاهره، ص ۱۹۱ / تفسیر فرات الکوفی، ص ۱۹۳ / تفسیر کنز الدقائق، ج ۶، ص ۲۲۳ / تفسیر نور الثقلین، ج ۲، ص ۳۹۰ / الکافی، ج ۱، ص ۴۱۲ / کمال الدین، ج ۱، ص ۳۳۱ .
- ۱۵۷- اثبات الهداء، ج ۵، ص ۳۴۶ / إعلام الوری بأعلام الهدی، ص ۴۶۳ / إلزام الناصب، ج ۱، ص ۴۲۷ / بحار الانوار، ج ۲۴، ص ۲۱۲ / تفسیر الصافی، ج ۲، ص ۴۶۸ / تفسیر کنز الدقائق، ج ۶، ص ۲۲۶ / تفسیر نور الثقلین، ج ۲، ص ۳۹۲ / کمال الدین و تمام النعمه، ج ۱، ص ۳۳۱ .
- ۱۵۸- بحار الأنوار (ط - بیروت)، ج ۵۲، ص ۱۱۰ و ص ۱۲۹ / البرهان فی تفسیر القرآن، ج ۲، ص ۵۶۱ / تفسیر کنز الدقائق، ج ۶، ص ۴۱ / تفسیر نور الثقلین، ج ۲، ص ۲۹۷ / کمال الدین و تمام النعمه، ج ۲، ص ۶۴۵ .
- ۱۵۹- بحار الانوار، ج ۲۴، ص ۳۱۳ و ج ۵۱، ص ۶۲ / البرهان فی تفسیر القرآن، ج ۴، ص ۷۹۴ / تأویل الآیات الظاهره، ص ۵۲۷ / تفسیر الصافی، ج ۲، ص ۴۷۴ / تفسیر کنز الدقائق، ج ۶، ص ۲۴۸ و ج ۱۱، ص ۴۶۴ / تفسیر نور الثقلین، ج ۲، ص ۴۰۰ و ج ۴، ص ۵۷۰ .
- ۱۶۰- اثبات الهداء، ج ۵، ص ۱۱۲ / إلزام الناصب، ج ۱، ص ۱۶۸ / بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۳۲۷ / الخرائج و الجرائح، ج ۲، ص ۶۹۳ / کمال الدین، ج ۲، ص ۶۷۴ .
- ۱۶۱- إلزام الناصب، ج ۱، ص ۶۸ / البرهان فی تفسیر القرآن، ج ۳، ص ۲۱۸ / دلائل الامامه، ص ۴۷۱ .
- ۱۶۲- اثبات الهداء، ج ۲، ص ۲۱۰ / بحار الانوار، ج ۳۵، ص ۴۰۴ / البرهان فی تفسیر القرآن، ج ۳، ص ۲۳۱ / تفسیر العیاشی، ج ۲، ص ۲۰۴ / تفسیر کنز الدقائق، ج ۶، ص ۴۱۵ / غایه المرام و حجه الخصام، ج ۳، ص ۱۱ .
- ۱۶۳- البرهان فی تفسیر القرآن، ج ۳، ص ۲۳۱ / بحار الانوار، ج ۳۵، ص ۴۰۴ / تفسیر العیاشی، ج ۲، ص ۲۰۴ / غایه المرام و حجه الخصام، ج ۳، ص ۱۱ / منهاج البراعه فی شرح نهج البلاغه (خوئی)، ج ۵، ص ۲۳۳ .
- ۱۶۴- إثبات الهداء، ج ۵، ص ۳۶۸ / إلزام الناصب، ج ۱، ص ۶۹ / بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۲۴۵ / الغیبه للنعمانی، ص ۲۷۸ .
- ۱۶۵- إلزام الناصب، ج ۱، ص ۱۶۹ / بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۱۲۳ / البرهان فی تفسیر القرآن، ج ۳، ص ۲۵۴ / تفسیر الصافی، ج ۳، ص ۷۰ / تفسیر کنز الدقائق، ج ۶، ص ۴۵۱ / تفسیر نور الثقلین، ج ۲، ص ۵۰۵ / کمال الدین و تمام النعمه، ج ۲، ص ۳۵۸ / معانی الأخبار، النص، ص ۱۱۲ .
- ۱۶۶- اثبات الهداء، ج ۵، ص ۷۲ / إلزام الناصب، ج ۱، ص ۶۸ و ج ۲، ص ۲۹۱ / بحار الانوار، ج ۷، ص ۶۱ و ج ۵۱، ص ۵۰ / البرهان فی تفسیر القرآن، ج ۳، ص ۲۸۶ / تأویل الآیات الظاهره، ص ۵۵۹ / تفسیر الصافی، ج ۳، ص ۸۰ / تفسیر کنز الدقائق، ج ۷، ص ۲۹ / تفسیر نور الثقلین، ج ۲، ص ۵۲۶ / الخصال، ج ۱، ص ۱۰۸ .
- ۱۶۷- اثبات الهداء، ج ۵، ص ۱۷۵ / إلزام الناصب، ج ۱، ص ۵۷ و ص ۶۸ / بحار الانوار، ج ۴۴، ص ۲۵ و ص ۲۱۷ و ج ۵۲، ص ۱۳۲ / البرهان فی تفسیر القرآن، ج ۲، ص ۱۳۰ و ج ۳، ص ۳۱۷ / تفسیر کنز الدقائق، ج ۷، ص ۸۴ / تفسیر نور الثقلین، ج ۲، ص ۵۵۳ / الکافی، ج ۸، ص ۳۳۰ .
- ۱۶۸- اثبات الهداء، ج ۵، ص ۱۷۵ ح ۵۶۵ / إلزام الناصب، ج ۱، ص ۶۹ / بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۳۴۷ ح ۹۵ / البرهان فی تفسیر القرآن، ج ۳، ص ۳۱۷ / تفسیر العیاشی، ج ۲، ص ۲۳۵ ح ۴۹ / تفسیر نور الثقلین، ج ۲، ص ۵۵۳ حدیث ۱۲۹ .

- ۱۶۹ - بحار الأنوار (ط - بيروت)، ج ۵۳، ص ۶۴ / البرهان فى تفسير القرآن، ج ۳، ص ۳۳۱ / مختصر البصائر، ص ۸۹.
- ۱۷۰ - الزام الناصب، ج ۱، ص ۶۹ / بحار الانوار، ج ۶۰، ص ۲۲۱ / البرهان فى تفسير القرآن، ج ۳، ص ۳۶۶ / تأويل الآيات الظاهرة، ص ۴۹۸ / تفسير الصافى، ج ۳، ص ۱۱۲ / تفسير كنز الدقائق، ج ۱۱، ص ۲۶۸.
- ۱۷۱ - اثبات الهداء، ج ۵، ص ۱۷۵ / بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۳۷۶ و ج ۶۰، ص ۲۵۴ / البرهان فى تفسير القرآن، ج ۳، ص ۳۶۶ / تفسير الصافى، ج ۳، ص ۱۱۳ / تفسير العياشى ۲: ۲۴۲ / تفسير كنز الدقائق، ج ۷، ص ۱۲۹ / تفسير نور الثقلين، ج ۳، ص ۱۴.
- ۱۷۲ - إعلام الورى بأعلام الهدى، ص ۴۳۴ / الزام الناصب، ج ۱، ص ۱۵۷ / تفسير كنز الدقائق، ج ۹، ص ۴۵۷ / تفسير نور الثقلين، ج ۴، ص ۴۷ / غايه المرام و حجة الخصام، ج ۷، ص ۹۰ / كشف الغمّة فى معرفة الأئمّة، ج ۲، ص ۵۲۴ / كفاية الاثر، ص ۲۷۴ / كمال الدين، ج ۲، ص ۳۷۱.
- ۱۷۳ - الإختصاص، النص، ص ۳۰۲ / بحار الانوار، ج ۲۴، ص ۱۳۰ / البرهان فى تفسير القرآن، ج ۳، ص ۳۷۹ / بصائر الدرجات، ج ۱، ص ۳۵۴ / تفسير الصافى، ج ۳، ص ۱۱۸ / تفسير نور الثقلين، ج ۳، ص ۲۲.
- ۱۷۴ - الإختصاص، النص، ص ۳۰۳ / بحار الانوار، ج ۲۴، ص ۱۲۴ و ج ۲۷، ص ۱۸۱ / البرهان فى تفسير القرآن، ج ۳، ص ۳۸۲ / بصائر الدرجات، ج ۱، ص ۳۵۸ / تفسير نور الثقلين، ج ۳، ص ۲۲.
- ۱۷۵ - اثبات الهداء، ج ۵، ص ۱۷۵ / بحار الانوار، ج ۲۴، ص ۱۱۷ / البرهان فى تفسير القرآن، ج ۳، ص ۳۸۶ / تفسير نور الثقلين، ج ۳، ص ۲۷.
- ۱۷۶ - اثبات الهداء، ج ۲، ص ۲۱۱ / بحار الانوار، ج ۲۴، ص ۱۱۷ / البرهان فى تفسير القرآن، ج ۳، ص ۳۸۶ / تفسير العياشى، ج ۲، ص ۲۵۰ / تفسير كنز الدقائق، ج ۷، ص ۱۵۷ / تفسير نور الثقلين، ج ۳، ص ۲۸.
- ۱۷۷ - بحار الانوار، ج ۲۴، ص ۱۱۴ / البرهان فى تفسير القرآن، ج ۳، ص ۳۸۶ / بصائر الدرجات، ج ۱، ص ۶۵ / تفسير العياشى، ج ۲، ص ۲۴۹ / تفسير القمى، ج ۱، ص ۳۷۷ / تفسير كنز الدقائق، ج ۷، ص ۱۵۸ / تفسير نور الثقلين، ج ۳، ص ۲۹ / الكافى، ج ۱، ص ۱۴۳.
- ۱۷۸ - اثبات الهداء، ج ۵، ص ۲۰۲ / إلزام الناصب، ج ۱، ص ۷۰ / البرهان فى تفسير القرآن، ج ۳، ص ۴۰۴ / تفسير العياشى، ج ۲، ص ۲۵۴ / تفسير كنز الدقائق، ج ۷، ص ۱۷۶ / تفسير نور الثقلين، ج ۳، ص ۳۸ / دلائل الامامة، ص ۴۷۲ / كمال الدين، ج ۲، ص ۶۷۱.
- ۱۷۹ - اثبات الهداء، ج ۵، ص ۱۸۸ / بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۱۳۹ و ص ۳۵۶ / البرهان فى تفسير القرآن، ج ۳، ص ۴۰۳ / تأويل الآيات الظاهرة ص ۲۵۶ / الغيبة للنعمانى، ص ۱۹۸ و ص ۲۴۳.
- ۱۸۰ - الإيقاظ من الهجعة بالبرهان على الرجعة، النص، ص ۹۱ / بحار الأنوار (ط - بيروت)، ج ۳۶، ص ۱۰۴ / البرهان فى تفسير القرآن، ج ۳، ص ۴۱۱ / تفسير القمى، ج ۱، ص ۳۸۳ / تفسير كنز الدقائق، ج ۷، ص ۱۹۵ / تفسير نور الثقلين، ج ۳، ص ۴۷.
- ۱۸۱ - اثبات الهداء، ج ۵، ص ۶۲ / الزام الناصب، ج ۱، ص ۷۰ / بحار الانوار، ج ۵۳، ص ۹۲ / البرهان فى تفسير القرآن، ج ۳، ص ۴۲۰ / تأويل الآيات الظاهرة، ص ۲۵۸ / تفسير الصافى، ج ۳، ص ۱۳۵ / تفسير كنز الدقائق، ج ۷، ص ۲۰۹ / الكافى، ج ۸، ص ۵۱.
- ۱۸۲ - الزام الناصب، ج ۲، ص ۹۷ / بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۲۲۴ / البرهان فى تفسير القرآن، ج ۱، ص ۳۵۲ و ج ۳، ص ۴۲۹ / تفسير العياشى، ج ۱، ص ۶۵.
- ۱۸۳ - إثبات الهداء، ج ۱، ص ۱۶۱ / البرهان فى تفسير القرآن، ج ۳، ص ۴۴۳ / تأويل الآيات الظاهرة، ص ۲۶۳ / تفسير القمى، ج ۱، ص ۳۸۸ / تفسير كنز الدقائق، ج ۷، ص ۲۵۰ / تفسير نور الثقلين، ج ۳، ص ۷۳.
- ۱۸۴ - الزام الناصب، ج ۱، ص ۷۱ و ج ۲، ص ۲۹۸ / بحار الانوار، ج ۵۱، ص ۵۶ و ج ۵۳، ص ۹۳ / البرهان فى تفسير القرآن، ج ۳، ص ۵۰۳ و ص ۵۰۵ / تأويل الآيات الظاهرة، ص ۲۷۱ / تفسير شريف لاهيجى، ج ۲، ص ۷۷۷ / تفسير العياشى ۲: ۲۸۰ / تفسير نور الثقلين، ج ۳، ص ۱۳۸ / الكافى، ج ۸، ص ۲۰۶.

- ۱۸۵ - بحار الانوار، ج ۵۱، ص ۵۷ / البرهان في تفسير القرآن، ج ۳، ص ۵۰۵ / تفسير العياشي ۲: ۲۸۱ / ۲۱ / تفسير كنز الدقائق، ج ۷، ص ۳۶۱ / تفسير نور الثقلين، ج ۳، ص ۱۳۸ .
- ۱۸۶ - بحار الانوار، ج ۵۱، ص ۴۵ / البرهان في تفسير القرآن، ج ۳، ص ۵۰۸ / تفسير الصافي، ج ۳، ص ۱۸۰ / تفسير كنز الدقائق، ج ۷، ص ۳۶۳ / تفسير نور الثقلين، ج ۳، ص ۱۴۰ .
- ۱۸۷ - اثبات الهداء، ج ۵، ص ۱۹۳ / بحار الانوار، ج ۵۱، ص ۳۰ / تفسير فوات الكوفي: ۲۴۰ ح ۴۳۲ .
- ۱۸۸ - بحار الانوار، ج ۴۴، ص ۲۱۹ / البرهان في تفسير القرآن، ج ۳، ص ۵۳۰ / تأويل الآيات الظاهرة، ص ۴۲۷ / تفسير الصافي، ج ۳، ص ۱۹۱ / تفسير كنز الدقائق، ج ۷، ص ۴۰۳ / تفسير نور الثقلين، ج ۳، ص ۲۱۶ / الكافي، ج ۸، ص ۲۵۵ .
- ۱۸۹ - اثبات الهداء، ج ۵، ص ۱۵۲ / الزام الناصب، ج ۱، ص ۷۱ / بحار الانوار، ج ۴۵، ص ۲۹۸ / البرهان في تفسير القرآن، ج ۳، ص ۵۲۸ / حلية الأبرار، ج ۶، ص ۴۰۴ / كامل الزيارات، النص، ص ۶۳ .
- ۱۹۰ - بحار الانوار، ج ۴۴، ص ۲۱۸ / البرهان في تفسير القرآن، ج ۳، ص ۵۲۹ / تفسير كنز الدقائق، ج ۷، ص ۴۰۴ / تفسير نور الثقلين، ج ۳، ص ۱۶۳ .
- ۱۹۱ - إثبات الهداء، ج ۱، ص ۱۶۶ / بحار الأنوار، ج ۸، ص ۱۰ و ج ۲۴، ص ۲۶۴ / البرهان في تفسير القرآن، ج ۳، ص ۵۵۲ / تفسير كنز الدقائق، ج ۷، ص ۴۵۵ / تفسير نور الثقلين، ج ۳، ص ۱۹۰ / عيون أخبار الرضا عليه السلام، ج ۲، ص ۳۳ .
- ۱۹۲ - بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۱۴۱ / البرهان في تفسير القرآن، ج ۳، ص ۵۵۳ / غاية المرام و حجة الخصام، ج ۳، ص ۱۳۲ / الغيبة للنعماني، ص ۳۲۹ / الكافي، ج ۱، ص ۳۷۱ .
- ۱۹۳ - اثبات الهداء، ج ۱، ص ۱۱۵ / البرهان في تفسير القرآن، ج ۳، ص ۵۵۳ / تفسير الصافي، ج ۳، ص ۲۰۶ / تفسير كنز الدقائق، ج ۷، ص ۴۵۷ / تفسير نور الثقلين، ج ۳، ص ۱۹۲ / غاية المرام و حجة الخصام، ج ۳، ص ۱۳۳ / الكافي، ج ۱، ص ۵۳۶ .
- ۱۹۴ - الإيقاظ من الهجعة بالبرهان على الرجعة، النص، ص ۲۷۴ / بحار الأنوار (ط - بيروت)، ج ۵۳، ص ۶۷ / البرهان في تفسير القرآن، ج ۳، ص ۵۶۰ / تفسير العياشي، ج ۲، ص ۳۰۶ / مختصر البصائر، ص ۹۶ .
- ۱۹۵ - بحار الانوار، ج ۵۱، ص ۱۹ و ج ۵۱، ص ۲۶ / تفسير شريف لاهيجي، ج ۲، ص ۸۴ / تفسير الصافي، ج ۳، ص ۲۱۳ / تفسير كنز الدقائق، ج ۷، ص ۴۹۲ / تفسير نور الثقلين، ج ۳، ص ۲۱۳ / الخرائج و الجرائح، ج ۱، ص ۴۵۶ / كتاب الغيبة (للطوسي)، ص ۲۳۹ / كشف الغمة في معرفة الأنمة، ج ۲، ص ۴۹۸ .
- ۱۹۶ - اثبات الهداء، ج ۵، ص ۶۴ / الزام الناصب، ج ۱، ص ۷۲ / بحار الانوار، ج ۲۴، ص ۳۱۳ و ج ۵۱، ص ۶۲ / البرهان في تفسير القرآن، ج ۳، ص ۵۷۶ / تفسير شريف لاهيجي، ج ۲، ص ۸۴ / تفسير الصافي، ج ۳، ص ۲۱۲ / تفسير كنز الدقائق، ج ۷، ص ۴۹۲ / تفسير نور الثقلين، ج ۳، ص ۲۱۲ / الكافي، ج ۸، ص ۲۸۷ .
- ۱۹۷ - إلام الناصب، ج ۱، ص ۷۲ / بحار الأنوار، ج ۵۲، ص ۲۲۲ / تفسير العياشي، ج ۱، ص ۶۴ .
- ۱۹۸ - الإيقاظ من الهجعة بالبرهان على الرجعة، النص، ص ۳۲۸ / بحار الأنوار (ط - بيروت)، ج ۱۳، ص ۳۹۰ و ج ۴۴، ص ۲۳۷ و ج ۵۳، ص ۱۰۵ / البرهان في تفسير القرآن، ج ۳، ص ۷۲۰ / كامل الزيارات، النص، ص ۶۵ / مختصر البصائر، ص ۴۳۱ .
- ۱۹۹ - اثبات الهداء، ج ۵، ص ۶۰ / الزام الناصب، ج ۱، ص ۷۳ / بحار الانوار، ج ۲۴، ص ۳۳۲ و ج ۵۱، ص ۶۳ / البرهان في تفسير القرآن، ج ۳، ص ۷۲۷ / تأويل الآيات الظاهرة، ص ۳۰۰ / تفسير كنز الدقائق، ج ۸، ص ۲۶۲ / تفسير نور الثقلين، ج ۳، ص ۳۵۵ / الكافي، ج ۱، ص ۴۳۱ .
- ۲۰۰ - البرهان في تفسير القرآن، ج ۳، ص: ۷۷۸ - إلام الناصب، ج ۱، ص: ۷۴ - تفسير الصافي، ج ۳، ص: ۳۲۱ - تفسير القمي، ج ۲، ص: ۶۵ - تفسير كنز الدقائق، ج ۸، ص: ۳۵۳ - تفسير نور الثقلين، ج ۳، ص: ۳۹۵

- ۲۰۱- بحار الأنوار (ط - بیروت)، ج ۵۱، ص ۴۶ / البرهان فی تفسیر القرآن، ج ۳، ص ۷۸۰ / تفسیر القمی، ج ۲، ص ۶۵ / تفسیر نور الثقلین، ج ۳، ص ۳۹۶.
- ۲۰۲- اثبات الهداء، ج ۲، ص ۳۳ / الزام الناصب، ج ۱، ص ۷۴ / بحار الانوار، ج ۲۶، ص ۲۷۹ و ج ۶۴، ص ۱۱۴ / البرهان فی تفسیر القرآن، ج ۳، ص ۷۸۱ / تأویل الآيات الظاهرة، ص ۳۱۳ / تفسیر الصافی، ج ۳، ص ۳۲۴ / تفسیر کنز الدقائق، ج ۸، ص ۳۶۱ / تفسیر نور الثقلین، ج ۳، ص ۴۰۱ / الکافی، ج ۲، ص ۸.
- ۲۰۳- إثبات الهداء، ج ۲، ص ۱۹ و ص ۱۱۵ / بحار الأنوار، ج ۱۱، ص ۳۵ و ج ۲۶، ص ۲۷۸ / البرهان فی تفسیر القرآن، ج ۳، ص ۷۸۰ / بصائر الدرجات، ج ۱، ص ۷۰ / تفسیر الصافی، ج ۳، ص ۳۲۳ / تفسیر کنز الدقائق، ج ۸، ص ۳۶۰ / تفسیر نور الثقلین، ج ۳، ص ۴۰۰ / علل الشرائع، ج ۱، ص ۱۲۲ / الکافی، ج ۱، ص ۴۱۶.
- ۲۰۴- إلزام الناصب، ج ۲، ص: ۲۸۸ / الإيقاظ من الهجعة بالبرهان على الرجعة، النص، ص: ۲۵۵ / بحار الأنوار (ط - بیروت)، ج ۵۳، ص: ۵۱ / البرهان فی تفسیر القرآن، ج ۳، ص: ۷۸۵ / تفسیر الصافی، ج ۳، ص: ۳۲۵ / تفسیر القمی، ج ۲، ص: ۶۵ / تفسیر کنز الدقائق، ج ۸، ص: ۳۶۹ / تفسیر نور الثقلین، ج ۳، ص: ۴۰۵ / مختصر البصائر، ص: ۹۱.
- ۲۰۵- إلزام الناصب، ج ۱، ص ۷۴ / بحار الانوار، ج ۲۴، ص ۱۵۰ / البرهان فی تفسیر القرآن، ج ۳، ص ۷۹۲ / تأویل الآيات الظاهرة، ص ۳۱۷ / غایة المرام و حجة الخصام، ج ۴، ص ۲۱۷.
- ۲۰۶- إلزام الناصب، ج ۱، ص ۷۴ / بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۳۷۷ / تأویل الآيات الظاهرة، ص ۳۲۰ / تفسیر الصافی، ج ۳، ص ۳۳۲ / تفسیر القمی، ج ۲، ص ۶۸ / تفسیر کنز الدقائق، ج ۸، ص ۳۹۲ / تفسیر نور الثقلین، ج ۳، ص ۴۱۴ / الکافی، ج ۸، ص ۵۱.
- ۲۰۷- إلزام الناصب، ج ۱، ص ۱۶۹ / بحار الأنوار، ج ۵۱، ص ۴۶ / تفسیر القمی، ج ۲، ص ۶۸ / تفسیر نور الثقلین، ج ۳، ص ۴۱۵.
- ۲۰۸- بحار الأنوار، ج ۳۶، ص ۳۶۰ / البرهان فی تفسیر القرآن، ج ۳، ص ۸۲۹ / حلیة الأبرار، ج ۴، ص ۳۶۱ / کفایة الأثر، ص ۳۰۲.
- ۲۰۹- إلزام الناصب، ج ۲، ص: ۲۸۸ / الإيقاظ من الهجعة بالبرهان على الرجعة، النص، ص: ۲۴۷ و ص: ۲۵۶ / بحار الأنوار (ط - بیروت)، ج ۵۳، ص: ۵۲ و ص: ۶۱ / مختصر البصائر، ص: ۱۵۰ / البرهان فی تفسیر القرآن، ج ۱، ص: ۹۱ و ج ۳، ص: ۸۴۰ / تفسیر کنز الدقائق، ج ۸، ص: ۴۷۱ / تفسیر نور الثقلین، ج ۳، ص: ۴۵۸.
- ۲۱۰- اثبات الهداء، ج ۵، ص ۱۴۶ / الزام الناصب، ج ۱، ص ۷۵ / بحار الانوار، ج ۱۵، ص ۱۷۸ / البرهان فی تفسیر القرآن، ج ۳، ص ۸۴۸ / تأویل الآيات الظاهرة، ص ۳۲۷ / تفسیر الصافی، ج ۳، ص ۳۵۷ / تفسیر کنز الدقائق، ج ۸، ص ۴۸۳.
- ۲۱۱- بحار الأنوار، ج ۲۴، ص ۳۵۹ / البرهان فی تفسیر القرآن، ج ۳، ص ۸۴۸ / تأویل الآيات، ص ۳۲۶ / تفسیر کنز الدقائق، ج ۸، ص ۴۸۳.
- ۲۱۲- اثبات الهداء، ج ۵، ص ۱۷۶ / الزام الناصب، ج ۱، ص ۷۵ / بحار الانوار، ج ۲۴، ص ۲۲۴ و ج ۵۱، ص ۴۷ / البرهان فی تفسیر القرآن، ج ۳، ص ۸۸۹ / تفسیر القمی، ج ۲، ص ۸۵ / تفسیر کنز الدقائق، ج ۹، ص ۱۰۲ / تفسیر نور الثقلین، ج ۳، ص ۵۰۱.
- ۲۱۳- اثبات الهداء، ج ۵، ص ۱۸۹ / بحار الانوار، ج ۲۴، ص ۲۲۷ و ج ۵۱، ص ۵۸ / البرهان فی تفسیر القرآن، ج ۳، ص ۸۸۸ / تأویل الآيات الظاهرة، ص ۳۳۴ / الغيبة للنعمانی، ص ۲۴۱.
- ۲۱۴- إثبات الهداء، ج ۵، ص ۱۸۹ / الزام الناصب، ج ۱، ص ۷۵ و ج ۲، ص ۲۷۷ / بحار الانوار، ج ۲۴، ص ۱۶۵ و ج ۵۱، ص ۴۷ / البرهان فی تفسیر القرآن، ج ۳، ص ۸۹۳ / تأویل الآيات الظاهرة، ص ۳۳۹ / تفسیر الصافی، ج ۳، ص ۳۸۲ / تفسیر القمی، ج ۲، ص ۸۷ / تفسیر کنز الدقائق، ج ۹، ص ۱۱۲ / تفسیر نور الثقلین، ج ۳، ص ۵۰۶.
- ۲۱۵- بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۳۷۳ / تفسیر فرات الکوفی، ص ۲۷۴ و ص ۶۵۷ / شواهد التنزیل لقواعد التفضیل، ج ۱، ص ۵۲۳.
- ۲۱۶- إثبات الهداء، ج ۱، ص ۱۴۲ / بحار الأنوار (ط - بیروت)، ج ۲۵، ص ۱۰۷ / تفسیر کنز الدقائق، ج ۹، ص ۱۱۴ / تفسیر نور

الثقلین، ج ۳، ص ۵۰۶ / کمال الدین و تمام النعمه، ج ۲، ص ۴۱۷ .

۲۱۷- بحار الأنوار (ط - بیروت)، ج ۲۴، ص ۱۰۱ / البرهان فی تفسیر القرآن، ج ۳، ص ۸۹۳ / تأویل الآيات الظاهرة، ص ۳۴۰ / تفسیر القمی، ج ۲، ص ۸۵ / تفسیر کنز الدقائق، ج ۹، ص ۱۱۵ / تفسیر نور الثقلین، ج ۳، ص ۵۰۷ .

۲۱۸- الزام الناصب، ج ۱ ص ۷۶ / بحار الانوار، ج ۴۵، ص ۱۶۸ و ج ۵۱، ص ۴۷ / البرهان فی تفسیر القرآن، ج ۳، ص ۹۰۶ / تفسیر الصافی، ج ۳، ص ۳۸۸ / تفسیر القمی، ج ۲، ص ۸۷ .

۲۱۹- الأمالی (للسدوق)، النص، ص: ۱۸۶ / بحار الأنوار (ط - بیروت)، ج ۲۳، ص: ۵ / تفسیر کنز الدقائق، ج ۹، ص: ۱۳۸ / تفسیر نور الثقلین، ج ۳، ص: ۵۱۹ / کمال الدین و تمام النعمه، ج ۱، ص: ۲۰۷ / منتخب الأنوار المضيئة فی ذکر القائم الحجة علیه السلام، النص، ص: ۳۲ .

۲۲۰- إثبات الهداء، ج ۲، ص: ۷۶ / الإحتجاج (للطبرسی)، ج ۱، ص: ۶۹ / إلزام الناصب، ج ۱، ص: ۱۷۲ / بحار الأنوار (ط - بیروت)، ج ۲۷، ص: ۱۱۹ و ج ۳۶، ص: ۲۵۲ / كشف الغمة فی معرفة الأئمة (ط - القديمة)، ج ۲، ص: ۵۱۰ / كفاية الأثر، ص: ۱۴۴ / کمال الدین و تمام النعمه، ج ۱، ص: ۲۵۸ .

۲۲۱- بحار الأنوار (ط - بیروت)، ج ۵۳، ص: ۶۴ / البرهان فی تفسیر القرآن، ج ۱، ص: ۷۲۱ و ج ۴، ص: ۳۲ / مختصر البصائر، ص: ۸۸ .

۲۲۲- الزام الناصب، ج ۱، ص ۷۶ / البرهان فی تفسیر القرآن، ج ۴، ص ۳۷ / دلائل الإمامة (ط - الحديثه)، ص ۴۸۵ .

۲۲۳- الزام الناصب، ج ۱، ص ۷۷ / البرهان فی تفسیر القرآن، ج ۴، ص ۷۲ / تفسیر شریف لاهیجی، ج ۳، ص ۲۹۱ / غایة المرام و حجة الخصام، ج ۳، ص ۲۶۴ .

۲۲۴- الزام الناصب، ج ۱، ص ۷۷ / البرهان فی تفسیر القرآن، ج ۴، ص ۹۰ / تأویل الآيات الظاهرة، ص ۳۶۵ / تفسیر کنز الدقائق، ج ۹، ص ۳۳۹ .

۲۲۵- بحار الانوار، ج ۵۱، ص ۵۳ و ص ۵۸ / البرهان فی تفسیر القرآن، ج ۱، ص ۸۲ و ج ۴، ص ۸۹ / تفسیر شریف لاهیجی، ج ۳، ص ۳۰ / تفسیر القمی، ج ۱، ص ۱۴ / تفسیر کنز الدقائق، ج ۹، ص ۳۴۰ / تفسیر نور الثقلین، ج ۳، ص ۶۱۹ / الغيبة للنعمانی، ص ۲۴۰ .

۲۲۶- الزام الناصب، ج ۱، ص ۷۸ / بحار الانوار، ج ۳۶، ص ۳۹۹ / البرهان فی تفسیر القرآن، ج ۴، ص ۱۱۵ / تفسیر القمی ج ۲ ص ۱۱۱ / غایة المرام و حجة الخصام، ج ۲، ص ۲۸۳ / الغيبة للنعمانی، ص ۸۵ .

۲۲۷- الزام الناصب، ج ۱، ص ۷۸ / بحار الانوار، ج ۲۴، ص ۳۳۰ / البرهان فی تفسیر القرآن، ج ۴، ص ۱۱۵ / تفسیر شریف لاهیجی، ج ۳، ص ۳۲۴ / تفسیر القمی، ج ۲، ص ۱۱۲ / تفسیر کنز الدقائق، ج ۹، ص ۳۷۲ / تفسیر نور الثقلین، ج ۴، ص ۷ .

۲۲۸- إلزام الناصب، ج ۱، ص ۷۸ / البرهان فی تفسیر القرآن، ج ۴، ص ۱۲۴ / تأویل الآيات الظاهرة، ص ۳۶۹ / تفسیر کنز الدقائق، ج ۹، ص ۳۸۵ .

۲۲۹- بحار الأنوار (ط - بیروت)، ج ۴۳، ص: ۱۰۶ / مناقب (ابن شهر آشوب)، ج ۲، ص: ۱۸۱ .

۲۳۰- بحار الأنوار (ط - بیروت)، ج ۵۲، ص: ۳۷۳ / تفسیر فرات الکوفی، ص: ۲۹۳ .

۲۳۱- بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۳۰۴ / البرهان فی تفسیر القرآن، ج ۴، ص ۱۶۶ / تفسیر کنز الدقائق، ج ۹، ص ۴۵۶ / تفسیر نور الثقلین، ج ۴، ص ۴۶ / الکافی، ج ۸، ص ۳۱۰ / الوافی، ج ۲، ص ۴۴۳ .

۲۳۲- إثبات الهداء، ج ۵، ص ۳۶۴ / بحار الأنوار (ط - بیروت)، ج ۵۲، ص ۲۲۹ و ص ۲۸۵ / البرهان فی تفسیر القرآن، ج ۴، ص ۱۶۶ / تأویل الآيات، ص ۳۸۴ / تفسیر کنز الدقائق، ج ۹، ص ۴۵۸ / حلیة الأبرار، ج ۶، ص ۲۹۰ / الغيبة (للنعمانی)، النص، ص ۲۵۱ .

۲۳۳- اثبات الهداء، ج ۵، ص ۱۲۰ / بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۲۸۵ / تفسیر الصافی، ج ۴، ص ۲۹ / تفسیر کنز الدقائق، ج ۹، ص ۴۵۶ /

تفسیر نور الثقلین، ج ۴، ص ۴۶ / کتاب الغیبه (للطوسی)، ص ۱۷۷ .

۲۳۴- إثبات الهداء، ج ۵، ص ۱۸۸ / بحار الأنوار (ط - بیروت)، ج ۵۲، ص ۲۹۲ / البرهان فی تفسیر القرآن، ج ۴، ص ۱۷۳ / تأویل الآيات، ص ۳۸۵ / تفسیر کنز الدقائق، ج ۹، ص ۴۶۴ / حلیه الأبرار، ج ۶، ص ۲۷۳ / الغیبه (للعنماني)، النص، ص ۱۷۴ .

۲۳۵- إثبات الهداء، ج ۵، ص ۱۵۷ / بحار الأنوار (ط - بیروت)، ج ۵۲، ص ۱۵۷ و ص ۲۹۲ / الغیبه (للعنماني)، النص، ص ۱۷۴ .

۲۳۶- الزام الناصب، ج ۱، ص ۷۹ / بحار الانوار، ج ۲۴، ص ۳۷۲ / البرهان فی تفسیر القرآن، ج ۴، ص ۱۸۵ / تأویل الآيات الظاهرة، ص ۳۸۹ / تفسیر کنز الدقائق، ج ۹، ص ۵۱۰ .

۲۳۷- إثبات الهداء، ج ۲، ص ۷۸ و ص ۳۳۰ / أطيب البيان فی تفسیر القرآن، ج ۱۰، ص ۱۰۲ / الزام الناصب، ج ۱، ص ۷۹ / بحار الانوار، ج ۳۶، ص ۲۵۴ / البرهان فی تفسیر القرآن، ج ۴، ص ۱۹۵ / غاية المرام و حجة الخصام، ج ۱، ص ۱۳۱ و ج ۷، ص ۱۲۷ / کمال الدين، ج ۱، ص ۲۶۱ .

۲۳۸- بحار الأنوار (ط - بیروت)، ج ۴۳، ص ۲۷۹ / البرهان فی تفسیر القرآن، ج ۴، ص ۲۲۳ / تأویل الآيات، ص ۳۹۷ / تفسیر الصافي، ج ۴، ص ۷۱ / تفسیر القمی، ج ۲، ص ۱۲۹ / تفسیر کنز الدقائق، ج ۹، ص ۵۷۹ / تفسیر نور الثقلین، ج ۴، ص ۹۴ / مناقب (لابن شهر آشوب)، ج ۳، ص ۳۸۰ .

۲۳۹- إثبات الهداء، ج ۵، ص ۱۸۹ / الزام الناصب، ج ۱، ص ۸۰ / بحار الانوار، ج ۵۱، ص ۵۹ / البرهان فی تفسیر القرآن، ج ۴، ص ۲۲۵ / تأویل الآيات الظاهرة، ص ۳۹۹ / تفسیر کنز الدقائق، ج ۹، ص ۵۸۲ / غاية المرام و حجة الخصام، ج ۴، ص ۲۰۹ .

۲۴۰- بحار الانوار، ج ۵۱، ص ۵۹ / البرهان فی تفسیر القرآن، ج ۴، ص ۲۲۵ / تأویل الآيات الظاهرة، ص ۳۹۹ / تفسیر کنز الدقائق، ج ۹، ص ۵۸۲ / غاية المرام و حجة الخصام، ج ۴، ص ۲۰۹ .

۲۴۱- إثبات الهداء، ج ۵، ص ۱۷۷ / بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۳۱۵ / البرهان فی تفسیر القرآن، ج ۴، ص ۵۲۸ / تفسیر شريف لاهیجی، ج ۳، ص ۴۳۶ / تفسیر القمی، ج ۲، ص ۲۰۵ / تفسیر کنز الدقائق، ج ۹، ص ۵۸۱ / تفسیر نور الثقلین، ج ۴، ص ۹۴ / الغیبه (للعنماني)، النص، ص ۱۸۲ .

۲۴۲- الإيقاظ من الهجعة بالبرهان على الرجعة، النص، ص: ۳۴۲ / بحار الأنوار (ط - بیروت)، ج ۳۹، ص: ۲۴۳ / البرهان فی تفسیر القرآن، ج ۴، ص: ۲۲۸ / تأویل الآيات الظاهرة، ص: ۴۰۱ / تفسیر الصافي، ج ۴، ص: ۷۴ / تفسیر القمی، ج ۲، ص: ۱۳۰ / تفسیر کنز الدقائق، ج ۹، ص: ۵۹۰ / تفسیر نور الثقلین، ج ۴، ص: ۹۸ / مختصر البصائر، ص: ۱۵۲ / الوافي، ج ۲، ص: ۴۶۱ .

۲۴۳- بحار الأنوار (ط - بیروت)، ج ۳۹، ص: ۲۴۳ و ج ۵۳، ص: ۱۰۰ / البرهان فی تفسیر القرآن، ج ۴، ص: ۲۲۹ / تأویل الآيات الظاهرة، ص: ۳۹۹ / تفسیر کنز الدقائق، ج ۹، ص: ۵۹۲ / مختصر البصائر، ص: ۴۸۳ .

۲۴۴- بحار الأنوار (ط - بیروت)، ج ۵۳، ص: ۵۳ / البرهان فی تفسیر القرآن، ج ۴، ص: ۲۳۶ / تفسیر القمی، ج ۲، ص: ۱۳۲ / تفسیر کنز الدقائق، ج ۹، ص: ۶۰۷ / تفسیر نور الثقلین، ج ۴، ص: ۱۰۶ / مختصر البصائر، ص: ۱۵۴ .

۲۴۵- إعلام الوری بأعلام الهدی، ص ۴۱۸ / بحار الانوار، ج ۵۱، ص ۲ و ص ۲۵ / البرهان فی تفسیر القرآن، ج ۴، ص ۲۵۱ / تفسیر کنز الدقائق، ج ۱۰، ص ۳۴ / تفسیر نور الثقلین، ج ۴، ص ۱۱۰ / کتاب الغیبه (للطوسی)، ص ۲۳۷ / کمال الدين، ج ۲، ص ۴۲۴ .

۲۴۶- إثبات الهداء، ج ۵، ص ۱۲۲ / بحار الانوار، ج ۵۱، ص ۵۴ / تفسیر شريف لاهیجی، ج ۳، ص ۴۵۴ / تفسیر کنز الدقائق، ج ۱۰، ص ۳۲ / تفسیر نور الثقلین، ج ۴، ص ۱۱۰ / کتاب الغیبه (للطوسی)، ص ۱۸۴ .

۲۴۷- إلزام الناصب، ج ۲، ص ۲۷۴ / بحار الأنوار (ط - بیروت)، ج ۲۵، ص ۶ و ج ۵۳، ص ۱۴۲ / البرهان فی تفسیر القرآن، ج ۴، ص ۲۵۲ / دلائل الإمامة (ط - الحدیث)، ص ۴۴۸ / مقتضب الأثر فی النص علی الأئمة الإثنی عشر، المتن، ص ۶ / نوادر الأخبار (للفیض)،

النص، ص ۱۲۸ .

- ۲۴۸- إلزام الناصب، ج ۱، ص ۸۰ / البرهان فی تفسیر القرآن، ج ۴، ص ۲۵۴ / حلیة الأبرار، ج ۶، ص ۲۸۰ .
- ۲۴۹- بحار الأنوار (ط - بیروت)، ج ۵۳، ص ۵۶ / البرهان فی تفسیر القرآن، ج ۴، ص ۲۹۱ / تأویل الآيات الظاهرة، ص ۴۱۶ / تفسیر القمی، ج ۲، ص ۱۴۷ / تفسیر کنز الدقائق، ج ۱۰، ص ۱۰۸ / تفسیر نور الثقلین، ج ۴، ص ۱۴۴ / مختصر البصائر، ص ۱۵۶ .
- ۲۵۰- إلزام الناصب، ج ۲، ص ۲۸۹ / بحار الأنوار (ط - بیروت)، ج ۲۲، ص ۹۹ / البرهان فی تفسیر القرآن، ج ۴، ص ۲۹۱ / تأویل الآيات الظاهرة، ص ۴۱۶ / تفسیر الصافی، ج ۴، ص ۱۰۷ / تفسیر القمی، ج ۲، ص ۱۴۷ / تفسیر نور الثقلین، ج ۴، ص ۱۴۴ / مختصر البصائر، ص ۱۵۵ .
- ۲۵۱- بحار الأنوار (ط - بیروت)، ج ۲۴، ص ۱۹۲ و ص ۱۹۶ / البرهان فی تفسیر القرآن، ج ۴، ص ۲۹۵ / کمال الدین و تمام النعمه، ج ۱، ص ۲۳۱ / مناقب (ابن شهر آشوب)، ج ۴، ص ۲۱۴ .
- ۲۵۲- إلزام الناصب، ج ۱، ص ۸۱ / بحار الأنوار، ج ۹، ص ۲۲۹ و ج ۵۱، ص ۴۸ / البرهان فی تفسیر القرآن، ج ۴، ص ۳۰۸ / تفسیر الصافی، ج ۴، ص ۱۱۲ / تفسیر القمی، ج ۲، ص ۱۴۹ / تفسیر کنز الدقائق، ج ۱۰، ص ۱۲۹ / تفسیر نور الثقلین، ج ۴، ص ۱۵۳ .
- ۲۵۳- بحار الأنوار (ط - بیروت)، ج ۲۳، ص: ۱۸۹ / البرهان فی تفسیر القرآن، ج ۴، ص: ۳۲۸ / تأویل الآيات الظاهرة فی فضائل العتره الطاهرة، ص: ۴۲۴ / تفسیر کنز الدقائق، ج ۱۰، ص: ۱۵۹ / تفسیر نور الثقلین، ج ۴، ص: ۱۶۵ / الکافی (ط - الإسلامیة)، ج ۱، ص: ۲۱۴ / وسائل الشیعة، ج ۲۷، ص: ۱۸۰ .
- ۲۵۴- إثبات الهداء، ج ۵، ص: ۱۹۰ / بحار الأنوار (ط - بیروت)، ج ۲۳، ص ۱۸۹ / البرهان فی تفسیر القرآن، ج ۴، ص: ۳۲۸ / تأویل الآيات الظاهرة، ص ۴۲۴ / تفسیر کنز الدقائق، ج ۱۰، ص: ۱۵۸ / کنز الفوائد: ص ۲۲۳ .
- ۲۵۵- إلزام الناصب، ج ۱، ص ۸۱ / بحار الأنوار، ج ۳۱، ص ۵۱۶ / البرهان فی تفسیر القرآن، ج ۴، ص ۳۳۵ / تأویل الآيات الظاهرة، ص ۴۲۶ .
- ۲۵۶- اثبات الهداء، ج ۵، ص ۲۰۱ / إلزام الناصب، ج ۲، ص ۲۸۹ / البرهان فی تفسیر القرآن، ج ۴، ص ۳۳۶ / حلیة الأبرار، ج ۶، ص ۳۰۲ / دلائل الإمامة: ص ۴۶۴ ح ۴۴۸ .
- ۲۵۷- بحار الأنوار، ج ۲۴، ص ۸۶ / البرهان فی تفسیر القرآن، ج ۴، ص ۳۶۶ / تفسیر الصافی، ج ۴، ص ۱۴۱ / تفسیر القمی، ج ۲، ص ۱۶۱ / تفسیر کنز الدقائق، ج ۱۰، ص ۲۳۶ / تفسیر نور الثقلین، ج ۴، ص ۱۹۶ .
- ۲۵۸- اثبات الهداء، ج ۲، ص ۹۳ / إلزام الناصب، ج ۱، ص ۸۲ / بحار الأنوار، ج ۲۴، ص ۵۳ و ج ۵۱، ص ۱۵۰ / البرهان فی تفسیر القرآن، ج ۴، ص ۳۷۶ / تفسیر الصافی، ج ۴، ص ۱۴۸ / تفسیر کنز الدقائق، ج ۱۰، ص ۲۶۱ / تفسیر نور الثقلین، ج ۴، ص ۲۱۲ / کفایة الاثر، ص ۲۷۰ / کمال الدین، ج ۲، ص ۳۶۸ .
- ۲۵۹- إلزام الناصب، ج ۲، ص ۲۲۴ / الإيقاظ من الهجعة بالبرهان على الرجعة، النص، ص ۲۸۷ / بحار الأنوار (ط - بیروت)، ج ۵۳، ص ۲۴ / حلیة الأبرار، ج ۶، ص ۳۹۷ .
- ۲۶۰- اثبات الهداء، ج ۵، ص ۱۹۰ / إلزام الناصب، ج ۱، ص ۸۱ / بحار الأنوار، ج ۵۱، ص ۵۹ / البرهان فی تفسیر القرآن، ج ۴، ص ۴۰۱ / تأویل الآيات الظاهرة، ص ۴۳۷ / تفسیر کنز الدقائق، ج ۱۰، ص ۳۰۳ .
- ۲۶۱- احقاق الحق، ج ۱۳، ص ۳۶۳ / إلزام الناصب، ج ۱، ص ۸۱ / البرهان فی تفسیر القرآن، ج ۴، ص ۴۰۳ / تأویل الآيات الظاهرة، ص ۴۳۸ / تفسیر کنز الدقائق، ج ۱۰، ص ۳۰۷ .
- ۲۶۲- إثبات الهداء، ج ۲، ص ۲۵۳ / مناقب (ابن شهر آشوب)، ج ۱، ص ۲۸۳ / منتخب الاثر، ج ۱، ص ۱۱۳ .
- ۲۶۳- الإحتجاج (للطبرسی)، ج ۱، ص: ۲۵۱ / بحار الأنوار (ط - بیروت)، ج ۹۰، ص: ۱۱۶ / البرهان فی تفسیر القرآن، ج ۵، ص: ۸۳۵ / تفسیر کنز الدقائق، ج ۱۰، ص: ۳۴۴ / تفسیر نور الثقلین، ج ۴، ص: ۲۴۳ .

- ۲۶۴ - إثبات الهداء، ج ۲، ص ۱۶۹ / بحار الأنوار (ط - بيروت)، ج ۳۶، ص ۳۳۶ / البرهان في تفسير القرآن، ج ۴، ص ۴۴۴ / كفاية الأثر، ص ۱۵۶ .
- ۲۶۵ - بحار الأنوار (ط - بيروت)، ج ۳۶، ص ۳۰۹ / كفاية الأثر، ص ۶۶ .
- ۲۶۶ - بحار الأنوار (ط - بيروت)، ج ۲، ص ۲۹۴ و ج ۵۲، ص ۳۱۴ / تفسير كنز الدقائق، ج ۳، ص ۱۷۰ و ج ۱۰، ص ۴۸۷ / تفسير نور الثقلين، ج ۴، ص ۳۳۳ / علل الشرائع، ج ۱، ص ۹۱ .
- ۲۶۷ - إثبات الهداء، ج ۵، ص ۱۹۰ / الزام الناصب، ج ۱، ص ۸۴ / بحار الأنوار (ط - بيروت)، ج ۵۲، ص ۱۸۸ / البرهان في تفسير القرآن، ج ۴، ص ۵۲۹ / تأويل الآيات الظاهرة، ص ۴۶۷ / تفسير العياشي، ج ۲، ص ۵۷ / تفسير كنز الدقائق، ج ۱۰، ص ۵۲۳ .
- ۲۶۸ - بحار الأنوار (ط - بيروت)، ج ۵۲، ص ۲۵۲ / البرهان في تفسير القرآن، ج ۴، ص ۵۲۸ / الغيبة (للنعماني)، النص، ص ۳۰۴ .
- ۲۶۹ - بحار الأنوار، ج ۲۳، ص ۳۵ / تفسير الصافي، ج ۴، ص ۲۴۳ / تفسير كنز الدقائق، ج ۱۰، ص ۵۸۲ / كمال الدين، ج ۱، ص ۲۰۲ .
- ۲۷۰ - بحار الأنوار (ط - بيروت)، ج ۵۱، ص ۱۱۲ / البرهان في تفسير القرآن، ج ۴، ص ۵۸۵ / الغيبة (للنعماني)، النص، ص ۱۴۱ .
- ۲۷۱ - إلام الناصب، ج ۲، ص: ۲۹۰ / الإيقاظ من الهجعة بالبرهان على الرجعة، النص، ص: ۲۹۶ / بحار الأنوار (ط - بيروت)، ج ۵۳، ص: ۸۹ / البرهان في تفسير القرآن، ج ۴، ص: ۵۷۹ / تأويل الآيات الظاهرة، ص: ۴۸۱ / تفسير كنز الدقائق، ج ۱۱، ص: ۸۵ / تفسير نور الثقلين، ج ۴، ص: ۳۸۸ / الكافي (ط - الإسلامية)، ج ۸، ص: ۲۴۷ / الوافي، ج ۵، ص: ۷۶۱ .
- ۲۷۲ - بحار الأنوار، ج ۳۶، ص ۱۵۱ و ج ۸۲، ص ۸۰ / البرهان في تفسير القرآن، ج ۴، ص ۶۰۰ / تأويل الآيات الظاهرة، ص ۴۸۵ / تفسير كنز الدقائق، ج ۱۱، ص ۱۳۶ / غاية المرام و حجة الخصام، ج ۱، ص ۴۴ / مستدرك الوسائل و مستنبط المسائل، ج ۴، ص ۱۸۷ / مدينة معاجز الأئمة الإثني عشر، ج ۴، ص ۳۹ .
- ۲۷۳ - إلام الناصب، ج ۱، ص ۹۰ / بحار الأنوار (ط - بيروت)، ج ۲۴، ص ۲۲۰ / تأويل الآيات الظاهرة، ص ۴۹۲ / تفسير كنز الدقائق، ج ۱۱، ص ۲۱۰ .
- ۲۷۴ - إلام الناصب، ج ۱، ص ۱۷۰ / بحار الأنوار (ط - بيروت)، ج ۲۶، ص ۱۷۶ / بصائر الدرجات، ج ۱، ص ۵۱۰ .
- ۲۷۵ - إثبات الهداء، ج ۳، ص ۲۲ / إلام الناصب، ج ۱، ص ۸۵ / بحار الأنوار، ج ۲۴، ص ۳۱۳ و ج ۵۱، ص ۶۲ / البرهان في تفسير القرآن، ج ۴، ص ۶۸۷ / تأويل الآيات الظاهرة، ص ۴۹۹ / تفسير كنز الدقائق، ج ۱۱، ص ۲۷۱ / تفسير نور الثقلين، ج ۴، ص ۴۷۴ / الكافي (ط - الإسلامية)، ج ۸، ص ۲۸۷ / الوافي، ج ۲۶، ص ۴۴۰ .
- ۲۷۶ - إلام الناصب، ج ۱، ص ۸۵ / بحار الأنوار (ط - بيروت)، ج ۷، ص ۳۲۶ / البرهان في تفسير القرآن، ج ۴، ص ۷۳۳ / تفسير القمي، ج ۲، ص ۲۵۳ / تفسير كنز الدقائق، ج ۱۱، ص ۳۳۸ / تفسير نور الثقلين، ج ۴، ص ۵۰۳ / حلية الأبرار، ج ۶، ص ۳۳۷ / نوادر الأخبار (للفيض)، النص، ص ۲۷۸ .
- ۲۷۷ - الإرشاد في معرفة حجج الله على العباد، ج ۲، ص ۳۸۱ / إعلام الوري بأعلام الهدى (ط - الحديثة)، ج ۲، ص ۲۹۳ / إلام الناصب، ج ۲، ص ۲۳۱ / بحار الأنوار (ط - بيروت)، ج ۵۲، ص ۳۳۷ / تفسير نور الثقلين، ج ۴، ص ۳۵۶ / حلية الأبرار، ج ۶، ص ۳۳۵ / دلائل الإمامة (ط - الحديثة)، ص ۴۸۶ / كشف الغمة في معرفة الأئمة (ط - القديمة)، ج ۲، ص ۴۶۴ / الوافي، ج ۲، ص ۴۶۹ .
- ۲۷۸ - البرهان في تفسير القرآن، ج ۴، ص ۷۱۷ / بصائر الدرجات، ج ۱، ص ۶۴ / تفسير كنز الدقائق، ج ۱۱، ص ۳۲۲ / تفسير نور الثقلين، ج ۴، ص ۴۹۵ / الكافي (ط - الإسلامية)، ج ۱، ص ۱۴۵ .
- ۲۷۹ - الإيقاظ من الهجعة بالبرهان على الرجعة، النص، ص: ۲۵۸ / بحار الأنوار (ط - بيروت)، ج ۵۳، ص: ۵۶ / البرهان في تفسير القرآن، ج ۴، ص: ۷۴۹ / تفسير الصافي، ج ۴، ص: ۳۳۶ / تفسير القمي، ج ۲، ص: ۲۵۶ / تفسير كنز الدقائق، ج ۱۱، ص: ۳۶۵ / تفسير نور الثقلين، ج ۴، ص: ۵۱۳ / مختصر البصائر، ص: ۱۵۷ .

- ۲۸۰ - إلزام الناصب، ج ۲، ص ۲۸۰ / الإيقاظ من الهجعة بالبرهان على الرجعة، النص، ص ۳۴۴ / بحار الأنوار (ط - بيروت)، ج ۱۱، ص ۲۷ و ج ۵۳، ص ۶۵ / البرهان في تفسير القرآن، ج ۴، ص ۷۶۴ / تفسير الصافي، ج ۴، ص ۳۴۵ / تفسير القمي، ج ۲، ص ۲۵۸ / تفسير كنز الدقائق، ج ۱۱، ص ۳۹۸ / تفسير نور الثقلين، ج ۴، ص ۵۲۶ / مختصر البصائر، ص ۹۲ و ص ۱۵۷ .
- ۲۸۱ - إلزام الناصب، ج ۱، ص ۸۵ و ج ۲، ص ۲۹۶ / بحار الانوار، ج ۲۴، ص ۷۲ / البرهان في تفسير القرآن، ج ۴، ص ۷۸۳ / تأويل الآيات الظاهرة، ص ۷۷۷ / تفسير كنز الدقائق، ج ۱۴، ص ۳۰۰ .
- ۲۸۲ - إثبات الهداء، ج ۲، ص: ۱۴۳ / بحار الأنوار (ط - بيروت)، ج ۲۶، ص: ۳۵۶ / بصائر الدرجات، ج ۱، ص: ۹۳ .
- ۲۸۳ - بحار الأنوار (ط - بيروت)، ج ۲۴، ص ۴۷ / البرهان في تفسير القرآن، ج ۴، ص ۷۹۱ / تأويل الآيات الظاهرة، ص ۵۲۶ / تفسير كنز الدقائق، ج ۱۱، ص ۴۵۵ .
- ۲۸۴ - إلزام الناصب، ج ۱، ص ۸۶ و ج ۲، ص ۱۰۲ / بحار الانوار، ج ۵۱، ص ۶۲ و ج ۵۲، ص ۲۴۱ / البرهان في تفسير القرآن، ج ۴، ص ۷۹۴ با کمی تفاوت / تفسير الصافي، ج ۴، ص ۳۶۵ / تفسير كنز الدقائق، ج ۱۱، ص ۴۶۸ / تفسير نور الثقلين، ج ۴، ص ۵۵۵ / الغيبة للنعماني، ص ۲۶۹ / الكافي (ط - الإسلامية)، ج ۸، ص ۳۸۱ ح ۵۷۵ .
- ۲۸۵ - إثبات الهداء، ج ۵، ص ۱۹۱ / بحار الانوار، ج ۲۴، ص ۱۶۴ / البرهان في تفسير القرآن، ج ۴، ص ۷۹۴ / تأويل الآيات الظاهرة، ص ۵۲۷ / تفسير كنز الدقائق، ج ۱۱، ص ۴۶۹ .
- ۲۸۶ - إثبات الهداء، ج ۵، ص ۶۳ ح ۵۶ / بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۳۰۳ / البرهان في تفسير القرآن، ج ۴، ص ۷۹۵ / تفسير الصافي، ج ۴، ص ۳۶۵ / تفسير كنز الدقائق، ج ۱۱، ص ۴۶۸ / تفسير نور الثقلين، ج ۴، ص ۵۵۵ / الكافي (ط - الإسلامية)، ج ۸، ص ۱۶۶ .
- ۲۸۷ - إلزام الناصب، ج ۱، ص ۸۶ / البرهان في تفسير القرآن، ج ۴، ص ۸۰۳ / تفسير الصافي، ج ۴، ص ۳۶۶ / تفسير القمي، ج ۲، ص ۲۶۸ / تفسير كنز الدقائق، ج ۱۱، ص ۴۷۴ / تفسير نور الثقلين، ج ۴، ص ۵۵۷ .
- ۲۸۸ - إلزام الناصب، ج ۱، ص ۸۶ / بحار الأنوار (ط - بيروت)، ج ۲۴، ص ۳۷۳ / البرهان في تفسير القرآن، ج ۴، ص ۸۰۴ / تأويل الآيات الظاهرة، ص ۵۲۸ / تفسير كنز الدقائق، ج ۱۱، ص ۴۷۵ .
- ۲۸۹ - إثبات الهداء، ج ۵، ص ۲۰۰ / إلزام الناصب، ج ۱، ص ۸۶ / دلائل الإمامة (ط - الحديثة)، ص ۴۵۰ .
- ۲۹۰ - إثبات الهداء، ج ۲، ص ۲۳ / إلزام الناصب، ج ۱، ص ۸۶ و ص ۸۷ / بحار الانوار، ج ۲۴، ص ۳۴۹ و ج ۵۱، ص ۶۳ و ج ۶۷، ص ۲۲۵ / البرهان في تفسير القرآن، ج ۴، ص ۸۱۴ / تفسير الصافي، ج ۴، ص ۳۷۱ / تفسير كنز الدقائق، ج ۱۱، ص ۴۹۷ / تفسير نور الثقلين، ج ۴، ص ۵۶۹ / الكافي، ج ۱، ص ۴۳۶ .
- ۲۹۱ - إلزام الناصب، ج ۱، ص ۸۷ / بحار الانوار، ج ۲۴، ص ۳۱۳ و ج ۵۱، ص ۶۲ / البرهان في تفسير القرآن، ج ۴، ص ۸۱۴ / تفسير الصافي، ج ۴، ص ۳۷۱ / تفسير كنز الدقائق، ج ۱۱، ص ۴۹۸ / تفسير نور الثقلين، ج ۴، ص ۵۷۰ / الكافي (ط - الإسلامية)، ج ۸، ص ۲۸۷ .
- ۲۹۲ - إلزام الناصب، ج ۱، ص ۸۸ / بحار الانوار، ج ۹، ص ۲۳۵ و ج ۲۳، ص ۲۳۸ / البرهان في تفسير القرآن، ج ۴، ص ۸۲۱ / تفسير الصافي، ج ۴، ص ۳۷۵ / تفسير القمي، ج ۲، ص ۲۷۵ / تفسير كنز الدقائق، ج ۱۱، ص ۵۲۰ / تفسير نور الثقلين، ج ۴، ص ۵۷۷ / غاية المرام و حجة الخصام، ج ۳، ص ۲۴۰ .
- ۲۹۳ - إثبات الهداء، ج ۵، ص ۱۷۷ و ۱۹۱ و ۱۹۴ / إلزام الناصب، ج ۱، ص ۸۸ / بحار الانوار، ج ۲۴، ص ۲۲۹ / البرهان في تفسير القرآن، ج ۴، ص ۸۲۹ / تأويل الآيات الظاهرة، ص ۵۳۴ / تفسير الصافي، ج ۴، ص ۳۸۰ / تفسير فرات الكوفي، ص ۳۹۹ / تفسير القمي، ج ۲، ص ۲۷۸ / تفسير كنز الدقائق، ج ۱۱، ص ۵۳۴ / تفسير نور الثقلين، ج ۴، ص ۵۸۵ .
- ۲۹۴ - إثبات الهداء، ج ۵، ص ۱۹۱ / إلزام الناصب، ج ۱، ص ۸۸ / بحار الانوار، ج ۲۴، ص ۲۲۹ / البرهان في تفسير القرآن، ج ۴، ص

۸۲۹ / تأويل الآيات الظاهرة، ص ۵۳۵ / تفسير كنز الدقائق، ج ۱۱، ص ۵۳۶ .

۲۹۵ - اثبات الهداء، ج ۲، ص ۳۲۵ / احقاق الحق، ج ۱۳، ص ۵۶ / بحار الانوار، ج ۳۶، ص ۳۵۷ / البرهان فى تفسير القرآن، ج ۴، ص ۸۵۵ / كفاية الأثر: ۲۴۶ .

۲۹۶ - اثبات الهداء، ج ۲، ص ۱۶۰ / بحار الانوار، ج ۲۵، ص ۲۵۳ / ج ۳۶، ص ۳۱۵ / البرهان فى تفسير القرآن، ج ۴، ص ۸۵۶ / تفسير شريف لاهيجى، ج ۴، ص ۷۴ / تفسير كنز الدقائق، ج ۱۲، ص ۴۹ / تفسير نور الثقلين، ج ۴، ص ۵۹۷ / كفاية الاثر، ص ۸۶ .

۲۹۷ - اثبات الهداء، ج ۲، ص ۹۰ / احقاق الحق، ج ۱۳، ص ۳۰۶ / الزام الناصب، ج ۱، ص ۸۹ / بحار الانوار، ج ۵۱، ص ۱۳۴ / البرهان فى تفسير القرآن، ج ۴، ص ۸۵۶ / كمال الدين، ج ۱، ص ۳۲۳ .

۲۹۸ - اثبات الهداء، ج ۵، ص ۱۹۱ / احقاق الحق، ج ۱۳، ص ۳۴۰ / الزام الناصب، ج ۱، ص ۸۹ / بحار الانوار، ج ۲۴، ص ۱۶۴ / البرهان فى تفسير القرآن، ج ۴، ص ۸۸۰ / تأويل الآيات الظاهرة، ص ۵۵۲ .

۲۹۹ - الزام الناصب، ج ۱، ص ۹۰ / بحار الانوار، ج ۴، ص ۱۰۱ و ج ۹۴، ص ۱۲ / البرهان فى تفسير القرآن، ج ۵، ص ۱۲ / تفسير الصافى، ج ۴، ص ۴۰۳ / تفسير القمى، ج ۲، ص ۲۹۰ / تفسير كنز الدقائق، ج ۱۲، ص ۱۱۵ / تفسير نور الثقلين، ج ۴، ص ۶۲۰ .

۳۰۰ - احقاق الحق، ج ۱۳، ص ۳۴۸ / الزام الناصب، ج ۱، ص ۹۰ / البرهان فى تفسير القرآن، ج ۵، ص ۲۸ / تأويل الآيات الظاهرة، ص ۵۵۸ / تفسير شريف لاهيجى، ج ۴، ص ۱۱۸ / تفسير كنز الدقائق، ج ۱۲، ص ۱۵۳ .

۳۰۱ - اثبات الهداء، ج ۵، ص ۱۰۶ / الزام الناصب، ج ۱، ص ۹۱ / بحار الانوار، ج ۲۹، ص ۴۲۸ و ص ۴۳۶ / البرهان فى تفسير القرآن، ج ۵، ص ۹۰ / تفسير الصافى، ج ۵، ص ۴۳ / تفسير القمى، ج ۲، ص ۳۱۶ / تفسير كنز الدقائق، ج ۱۲، ص ۲۹۸ / تفسير نور الثقلين، ج ۵، ص ۷۰ / غاية المرام و حجة الخصام، ج ۶، ص ۲۲ و ۲۳ / كمال الدين، ج ۲، ص ۶۴۲ .

۳۰۲ - الزام الناصب، ج ۲، ص ۲۹۱ / بحار الانوار، ج ۵۳، ص ۶۵ / البرهان فى تفسير القرآن، ج ۵، ص ۱۵۲ / تفسير الصافى، ج ۵، ص ۶۵ / تفسير القمى، ج ۲، ص ۳۲۷ / تفسير كنز الدقائق، ج ۱۲، ص ۴۰۰ / تفسير نور الثقلين، ج ۵، ص ۱۱۹ .

۳۰۳ - إثبات الهداء، ج ۵، ص ۱۱۹ / إلزام الناصب، ج ۱، ص ۹۲ / بحار الأنوار (ط - بيروت)، ج ۵۱، ص ۵۳ / كتاب الغيبة (للطوسى)، النص، ص ۱۷۵ .

۳۰۴ - اثبات الهداء، ج ۵، ص ۱۲۰ و ص ۱۹۱ / احقاق الحق، ج ۱۳، ص ۳۲۹ / الزام الناصب، ج ۱، ص ۹۲ / بحار الانوار، ج ۵۱، ص ۵۳ / البرهان فى تفسير القرآن، ج ۵، ص ۱۶۱ / تأويل الآيات الظاهرة، ص ۵۹۶ / تفسير كنز الدقائق، ج ۱۲، ص ۴۲۰ / كتاب الغيبة (للطوسى)، ص ۱۷۶ .

۳۰۵ - إلزام الناصب، ج ۲، ص: ۲۹۲ و ص: ۳۰۰ / الإيقاظ من الهجعة بالبرهان على الرجعة، النص، ص: ۹۵ و ص: ۲۹۸ / بحار الأنوار (ط - بيروت)، ج ۵۳، ص: ۱۱۷ / البرهان فى تفسير القرآن، ج ۵، ص: ۱۸۰ / تفسير القمى، ج ۲، ص: ۳۳۳ / تفسير كنز الدقائق، ج ۱۲، ص: ۴۶۲ / تفسير نور الثقلين، ج ۵، ص: ۱۴۳ / مختصر البصائر، ص: ۱۶۱ .

۳۰۶ - البرهان فى تفسير القرآن، ج ۵، ص: ۲۱۸ / تفسير الصافى، ج ۵، ص: ۱۰۰ / تفسير القمى، ج ۲، ص: ۳۴۱ / تفسير كنز الدقائق، ج ۱۲، ص: ۵۳۲ / تفسير نور الثقلين، ج ۵، ص: ۱۷۶ .

۳۰۷ - اثبات الهداء، ج ۵، ص ۱۶۴ / الزام الناصب، ج ۱، ص ۹۳ / بحار الانوار، ج ۵۱، ص ۵۹ / البرهان فى تفسير القرآن، ج ۵، ص ۲۴۰ / تأويل الآيات الظاهرة، ص ۶۱۷ / تفسير كنز الدقائق، ج ۱۲، ص ۵۸۱ / الغيبة للنعمانى، ص ۲۴۲ .

۳۰۸ - الإختصاص، ص ۳۰۴ / الزام الناصب، ج ۱، ص ۹۳ / بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۳۲۰ / البرهان فى تفسير القرآن، ج ۵، ص ۲۴۱ / بصائر الدرجات، ج ۱، ص ۳۵۶ - ح ۱۷ / تفسير الصافى، ج ۵، ص ۱۱۲ / تفسير كنز الدقائق، ج ۱۲، ص ۵۸۰ / تفسير نور الثقلين، ج ۵، ص ۱۹۶ .

- ۳۰۹- إثبات الهداء، ج ۵، ص ۱۵۳ / الزام الناصب، ج ۱، ص ۹۳ / البرهان في تفسير القرآن، ج ۵، ص ۲۸۸ / تأويل الآيات الظاهرة، ص ۶۳۷ / الغيبة (للنعماني)، النص، ص ۲۴ .
- ۳۱۰- اثبات الهداء، ج ۵، ص ۱۰۹ / الزام الناصب، ج ۱، ص ۹۳، ج ۲، ص ۲۹۳ / بحار الانوار، ج ۲۴، ص ۳۲۵، ج ۵۱، ص ۵۴ / البرهان في تفسير القرآن، ج ۵، ص ۲۸۹ / تفسير نور الثقلين، ج ۵، ص ۲۴۲ / كمال الدين، ج ۲، ص ۶۶۸ .
- ۳۱۱- اثبات الهداء، ج ۵، ص ۱۱۹ / الزام الناصب، ج ۱، ص ۹۳ / بحار الانوار، ج ۵۱، ص ۵۳ و ص ۶۳ / كتاب الغيبة (للطوسي)، ص ۱۷۵ .
- ۳۱۲- إثبات الهداء، ج ۵، ص: ۱۵۳ / تأويل الآيات الظاهرة، ص: ۶۳۸ / الغيبة (للنعماني)، النص، ص: ۲۵ .
- ۳۱۳- بحار الأنوار (ط - بيروت)، ج ۲۴، ص: ۳۸ و ج ۶۵، ص: ۱۴۱ / تأويل الآيات الظاهرة، ص: ۶۴۰ / تفسير الصافي، ج ۵، ص: ۱۳۶ / تفسير كنز الدقائق، ج ۱۳، ص: ۹۵ / تفسير نور الثقلين، ج ۵، ص: ۲۴۴ .
- ۳۱۴- بحار الأنوار (ط - بيروت)، ج ۶۵، ص: ۱۴۲ / البرهان في تفسير القرآن، ج ۵، ص: ۲۹۲ / تأويل الآيات الظاهرة، ص: ۶۴۰ / تفسير كنز الدقائق، ج ۱۳، ص: ۹۸ .
- ۳۱۵- بحار الأنوار (ط - بيروت)، ج ۹، ص ۲۴۲ و ج ۲۳، ص ۳۱۸ / البرهان في تفسير القرآن، ج ۵، ص ۳۰۶ / تأويل الآيات الظاهرة، ص ۶۴۳ / تفسير القمي، ج ۲، ص ۳۵۲ / تفسير كنز الدقائق، ج ۱۳، ص ۱۱۳ / تفسير نور الثقلين، ج ۵، ص ۲۵۲ / الكافي (ط - الإسلامية)، ج ۱، ص ۴۳۰ .
- ۳۱۶- الزام الناصب، ج ۱، ص ۹۴ / بحار الانوار، ج ۵۳، ص ۶۰ و ۸۱ / البرهان في تفسير القرآن، ج ۵، ص ۳۶۰ / تأويل الآيات الظاهرة، ص ۶۵۹ / تفسير كنز الدقائق، ج ۱۳، ص ۲۱۷ .
- ۳۱۷- اثبات الهداء، ج ۳، ص ۱۳ / الزام الناصب، ج ۱، ص ۹۴ / بحار الانوار، ج ۲۳، ص ۳۱۸ و ج ۲۴، ص ۳۳۶ و ج ۵۱، ص ۶۰ / تفسير كنز الدقائق، ج ۱۳، ص ۲۳۳ / غاية المرام و حجة الخصام، ج ۴، ص ۳۳۹ / الكافي، ج ۱، ص ۴۳۲ .
- ۳۱۸- بحار الانوار، ج ۵۱، ص ۴۹ / البرهان في تفسير القرآن، ج ۵، ص ۳۶۷ / تفسير الصافي، ج ۵، ص ۱۷۰ / تفسير القمي، ج ۲، ص ۳۶۵ / تفسير كنز الدقائق، ج ۱۳، ص ۲۳۱ / تفسير نور الثقلين، ج ۵، ص ۳۱۷ .
- ۳۱۹- الزام الناصب، ج ۱، ص ۴۳۲ / بحار الانوار، ج ۵۱، ص ۴۹ / البرهان في تفسير القرآن، ج ۵، ص ۳۶۸ / تفسير الصافي، ج ۵، ص ۱۷۱ / تفسير القمي، ج ۲، ص ۳۶۶ / تفسير كنز الدقائق، ج ۱۳، ص ۲۳۷ / تفسير نور الثقلين، ج ۵، ص ۳۱۸ .
- ۳۲۰- بحار الأنوار (ط - بيروت)، ج ۲۳، ص ۳۰۸ / البرهان في تفسير القرآن، ج ۵، ص ۳۹۶ / تأويل الآيات الظاهرة، ص ۶۷۲ / تفسير القمي، ج ۲، ص ۳۷۱ / تفسير كنز الدقائق، ج ۱۳، ص ۲۸۰ / تفسير نور الثقلين، ج ۵، ص ۳۴۱ / الكافي (ط - الإسلامية)، ج ۱، ص ۱۹۴ .
- ۳۲۱- الزام الناصب، ج ۱، ص ۹۵ / بحار الانوار، ج ۳۳، ص ۱۸ و ج ۳۶، ص ۳۲۶ / البرهان في تفسير القرآن، ج ۵، ص ۴۴۸ / كفاية الاثر، ص ۱۲۰ .
- ۳۲۲- اثبات الهداء، ج ۵، ص ۸۲ / بحار الانوار، ج ۵۱، ص ۵۲ / تفسير كنز الدقائق، ج ۱۳، ص ۳۶۷ / تفسير نور الثقلين، ج ۵، ص ۳۸۷ / كتاب الغيبة (للطوسي)، ص ۱۵۸ / كمال الدين، ج ۱، ص ۳۲۵ .
- ۳۲۳- اثبات الهداء، ج ۵، ص ۵۷ / البرهان في تفسير القرآن، ج ۵، ص ۴۴۹ / بحار الانوار، ج ۲۴، ص ۱۰۰ و ج ۵۱، ص ۵۳ / تأويل الآيات الظاهرة، ص ۶۸۳ / تفسير كنز الدقائق، ج ۱۳، ص ۳۶۶ / تفسير نور الثقلين، ج ۵، ص ۳۸۶ / الغيبة للنعماني، ص ۱۷۶ / الكافي، ج ۱، ص ۳۴۰ / كمال الدين، ج ۲، ص ۳۵۱ .
- ۳۲۴- الزام الناصب، ج ۱، ص ۶۵ و ۹۶ / بحار الانوار، ج ۲۴، ص ۲۸۰ و ج ۵۱، ص ۶۱ / البرهان في تفسير القرآن، ج ۵، ص ۶۰۵ /

تأویل الآيات الظاهرة، ص ۷۴۸.

۳۲۵- إلزام الناصب، ج ۲، ص ۲۹۳ / الإيقاظ من الهجعة بالبرهان على الرجعة، النص، ص ۳۴۶ / بحار الأنوار (ط - بيروت)، ج ۳۰، ص ۱۶۶ و ج ۵۳، ص ۱۰۳ / البرهان في تفسير القرآن، ج ۵، ص ۴۵۹ / تفسير الصافي، ج ۵، ص ۲۱۰ / تفسير القمي، ج ۲، ص ۳۸۱ / تفسير كنز الدقائق، ج ۱۳، ص ۳۸۴ / تفسير نور الثقلين، ج ۵، ص ۳۹۴ / مختصر البصائر، ص ۱۶۱.

۳۲۶- بحار الأنوار (ط - بيروت)، ج ۵۳، ص ۸۶ / مختصر البصائر، ص ۴۷۴.

۳۲۷- إلزام الناصب، ج ۱، ص ۹۷ / بحار الأنوار، ج ۵۲، ص ۱۸۸ / البرهان في تفسير القرآن، ج ۵، ص ۴۸۲ / تفسير الصافي، ج ۵، ص ۲۲۴ / تفسير القمي، ج ۲، ص ۳۸۵ / تفسير كنز الدقائق، ج ۱۳، ص ۴۳۰ / تفسير نور الثقلين، ج ۵، ص ۴۱۲.

۳۲۸- إلزام الناصب، ج ۲، ص ۱۰۲ / بحار الأنوار (ط - بيروت)، ج ۵۲، ص ۲۴۳ / البرهان في تفسير القرآن، ج ۵، ص ۴۸۶ / الغيبة للنعماني، النص، ص ۲۷۲.

۳۲۹- إلزام الناصب، ج ۲، ص ۲۹۴ / الإيقاظ من الهجعة بالبرهان على الرجعة، النص، ص ۳۶۸ / بحار الأنوار (ط - بيروت)، ج ۵۳، ص ۱۰۴ / البرهان في تفسير القرآن، ج ۵، ص ۴۸۷ / مختصر البصائر، ص ۱۶۷.

۳۳۰- اثبات الهداة، ج ۵، ص ۶۴ / إلزام الناصب، ج ۱، ص ۹۷ / بحار الأنوار، ج ۲۴، ص ۳۱۳ و ج ۵۱، ص ۶۲ / البرهان في تفسير القرآن، ج ۵، ص ۴۹۱ / تفسير الصافي، ج ۵، ص ۲۲۷ / تفسير كنز الدقائق، ج ۱۳، ص ۴۴۲ / تفسير نور الثقلين، ج ۵، ص ۴۱۸.

۳۳۱- إلزام الناصب، ج ۱، ص ۹۷ / بحار الأنوار، ج ۵۳، ص ۱۲۰ / البرهان في تفسير القرآن، ج ۵، ص ۴۹۳ / تأويل الآيات الظاهرة، ص ۷۰۱ / تفسير كنز الدقائق، ج ۱۳، ص ۴۴۷.

۳۳۲- البرهان في تفسير القرآن، ج ۵، ص ۵۰۸ / تفسير الصافي، ج ۵، ص: ۲۳۶ / تفسير كنز الدقائق، ج ۱۳، ص: ۴۸۱ / تفسير نور الثقلين، ج ۵، ص: ۴۳۸ / الكافي، ج ۱، ص ۲۲۰.

۳۳۳- إلزام الناصب، ج ۱، ص ۹۷ / البرهان في تفسير القرآن، ج ۵، ص ۵۰۸ / تأويل الآيات الظاهرة، ص ۷۰۶ / تفسير الصافي، ج ۵، ص ۲۳۸ / تفسير كنز الدقائق، ج ۱۳، ص ۴۸۸ / تفسير نور الثقلين، ج ۵، ص ۴۴۱ / الكافي، ج ۱، ص ۴۳۴.

۳۳۴- إلزام الناصب، ج ۱، ص ۹۷ و ج ۲، ص ۲۹۴ / بحار الأنوار، ج ۵۳، ص ۵۸ / البرهان في تفسير القرآن، ج ۵، ص ۵۱۳ / تفسير الصافي، ج ۵، ص ۲۳۸ / تفسير القمي، ج ۲، ص ۳۹۱ / تفسير كنز الدقائق، ج ۱۳، ص ۴۸۸ / تفسير نور الثقلين، ج ۵، ص ۴۴۱ / الكافي، ج ۱، ص ۴۳۴ / مرآة العقول، ج ۵، ص ۱۴۴.

۳۳۵- إلزام الناصب، ج ۲، ص ۲۹۴ / الإيقاظ من الهجعة بالبرهان على الرجعة، النص، ص ۹۶ / بحار الأنوار (ط - بيروت)، ج ۵۳، ص ۵۸ / البرهان في تفسير القرآن، ج ۵، ص ۵۱۳ / تفسير القمي، ج ۲، ص ۳۹۱ / تفسير نور الثقلين، ج ۵، ص ۴۴۵.

۳۳۶- إلزام الناصب، ج ۱، ص ۹۰ / بحار الأنوار (ط - بيروت)، ج ۲۴، ص ۲۲۰ / تأويل الآيات الظاهرة، ص ۴۹۲ / تفسير كنز الدقائق، ج ۱۱، ص ۲۱۰.

۳۳۷- إلزام الناصب، ج ۲، ص ۲۹۴ / الإيقاظ من الهجعة بالبرهان على الرجعة، النص، ص ۳۵۷ / بحار الأنوار (ط - بيروت)، ج ۹، ص ۲۴۴ و ج ۱۶، ص ۹۷ و ج ۵۳، ص ۴۲ و ص ۶۴ و ص ۱۰۳ / البرهان في تفسير القرآن، ج ۱، ص ۷۲۱ و ج ۵، ص ۵۲۳ / تفسير القمي، ج ۲، ص ۳۹۳ / تفسير كنز الدقائق، ج ۱۴، ص ۱۳ / تفسير نور الثقلين، ج ۵، ص ۴۵۳ / مختصر البصائر، ص ۸۸ و ص ۱۱۳ و ص ۱۶۲.

۳۳۸- بحار الأنوار (ط - بيروت)، ج ۴۱، ص ۱۵۹ / البرهان في تفسير القرآن، ج ۵، ص ۵۲۳ / تفسير كنز الدقائق، ج ۱۴، ص ۱۴ / تفسير نور الثقلين، ج ۵، ص ۴۵۳ / حلية الأبرار، ج ۶، ص ۲۳۶ / الكافي (ط - الإسلامية)، ج ۶، ص ۴۵۶.

۳۳۹- اثبات الهداة، ج ۵، ص ۱۱۹ / إلزام الناصب، ج ۱، ص ۹۷ / بحار الأنوار، ج ۲، ص ۷۱ و ج ۵۱، ص ۵۸ و ج ۵۲، ص ۲۸۴ /

- البرهان في تفسير القرآن، ج ۵، ص ۵۲۵ / تأويل الآيات الظاهرة، ص ۷۰۸ / تفسير الصافي، ج ۵، ص ۲۴۶ / تفسير كنز الدقائق، ج ۱۴، ص ۱۶ / تفسير نور الثقلين، ج ۵، ص ۴۵۴ / الغيبة للنعماني، ص ۱۸۷ / الكافي، ج ۱، ص ۳۴۳ / كمال الدين، ج ۲، ص ۳۴۹ .
- ۳۴۰ - بحار الأنوار (ط - بيروت)، ج ۲۴، ص ۳۲۶ / البرهان في تفسير القرآن، ج ۵، ص ۵۲۹ / تأويل الآيات الظاهرة، ص ۷۱۰ / حلية الأبرار، ج ۶، ص ۴۰۸ .
- ۳۴۱ - اثبات الهداء، ج ۵، ص ۱۹۴ / الزام الناصب، ج ۱، ص ۹۹ / بحار الانوار، ج ۵۱، ص ۶۱ / البرهان في تفسير القرآن، ج ۵، ص ۵۲۹ / تأويل الآيات الظاهرة، ص ۷۱۲ / تفسير فرات الكوفي، ص ۵۱۴ .
- ۳۴۲ - إلام الناصب، ج ۲، ص ۲۹۴ / الإيقاظ من الهجعة بالبرهان على الرجعة، النص، ص ۳۶۷ / بحار الأنوار (ط - بيروت)، ج ۵۳، ص ۱۰۳ / مختصر البصائر، ص ۱۶۵ / الوافي، ج ۲، ص ۲۶۷ .
- ۳۴۳ - الإيقاظ من الهجعة بالبرهان على الرجعة، النص، ص: ۳۸۲ / بحار الأنوار (ط - بيروت)، ج ۵۳، ص: ۱۰۶ / البرهان في تفسير القرآن، ج ۵، ص: ۵۷۵ / تأويل الآيات الظاهرة، ص: ۷۳۷ / تفسير فرات الكوفي، ص: ۵۳۷ / تفسير كنز الدقائق، ج ۱۴، ص: ۱۱۵ / مختصر البصائر، ص: ۴۹۲ .
- ۳۴۴ - إلام الناصب، ج ۲، ص: ۲۹۵ / الإيقاظ من الهجعة بالبرهان على الرجعة، النص، ص: ۲۷۹ / بحار الأنوار (ط - بيروت)، ج ۵۳، ص: ۴۴ / البرهان في تفسير القرآن، ج ۵، ص: ۵۷۶ / مختصر البصائر، ص: ۱۱۸ .
- ۳۴۵ - اثبات الهداء، ج ۵، ص ۵۸ / الزام الناصب، ج ۱، ص ۹۹ / بحار الانوار، ج ۵۱، ص ۵۱ / البرهان في تفسير القرآن، ج ۵، ص ۵۹۵ / تفسير كنز الدقائق، ج ۱۴، ص ۱۵۳ / تفسير نور الثقلين، ج ۵، ص ۵۱۷ / الغيبة للنعماني، ص ۱۵۰ / الكافي، ج ۱، ص ۳۴۱ / كمال الدين، ج ۱، ص ۳۲۵ .
- ۳۴۶ - الزام الناصب، ج ۱ ص ۶۵ و ۹۶ / بحار الانوار، ج ۲۴، ص ۲۸۰ و ج ۵۱، ص ۶۱ / البرهان في تفسير القرآن، ج ۵، ص ۶۰۵ / تأويل الآيات الظاهرة، ص ۷۴۸ .
- ۳۴۷ - اثبات الهداء، ج ۵، ص ۱۰۳ / الزام الناصب، ج ۱، ص ۹۹ / بحار الانوار، ج ۵۱، ص ۱۴۲ و ج ۵۲، ص ۹۰ / البرهان في تفسير القرآن، ج ۵، ص ۶۱۹ / تفسير كنز الدقائق، ج ۱۴، ص ۲۰۳ / تفسير نور الثقلين، ج ۵، ص ۵۳۹ / كمال الدين، ج ۲، ص ۴۸۰ .
- ۳۴۸ - اثبات الهداء، ج ۲، ص ۲۱۷ / أطيبي البيان في تفسير القرآن، ج ۱۴، ص ۵۹ / الزام الناصب، ج ۱، ص ۹۹ / بحار الانوار، ج ۳۶، ص ۳۷۱ / البرهان في تفسير القرآن، ج ۵، ص ۶۲۲ / غاية المرام و حجة الخصام، ج ۱، ص ۲۱۲ و ج ۶، ص ۱۹۸ / مجمع البحرين، ج ۲، ص ۲۷۷ .
- ۳۴۹ - الزام الناصب، ج ۱، ص ۱۰۰ و ج ۲، ص ۲۹۵ / بحار الانوار، ج ۲۳، ص ۳۶۸ و ج ۵۱، ص ۴۹ و ج ۵۳، ص ۵۸ و ص ۱۲۰ / البرهان في تفسير القرآن، ج ۵، ص ۶۳۲ / تفسير القمي، ج ۲، ص ۴۱۶ / تفسير كنز الدقائق، ج ۱۴، ص ۲۳۰ / تفسير نور الثقلين، ج ۵، ص ۵۵۳ .
- ۳۵۰ - اثبات الهداء، ج ۵، ص ۶۴ و ص ۱۱۵ / الزام الناصب، ج ۱، ص ۱۰۰ / بحار الانوار، ج ۲۴، ص ۳۱۰ و ج ۵۱، ص ۵۰ / البرهان في تفسير القرآن، ج ۵، ص ۶۴۲ / تأويل الآيات الظاهرة، ص ۷۶۲ / تفسير الصافي، ج ۵، ص ۳۲۱ / تفسير كنز الدقائق، ج ۱۴، ص ۲۴۸ / تفسير نور الثقلين، ج ۵، ص ۵۶۳ .
- ۳۵۱ - الزام الناصب، ج ۱: ص ۱۰۱ / بحار الانوار، ج ۲۴، ص ۷۸ / البرهان في تفسير القرآن، ج ۵، ص ۶۵۰ / تأويل الآيات الظاهرة، ص ۷۶۶ / تفسير كنز الدقائق، ج ۱۴، ص ۲۶۷ .
- ۳۵۲ - اثبات الهداء، ج ۵، ص ۱۹۳ / الزام الناصب، ج ۱، ص ۱۰۱ / البرهان في تفسير القرآن، ج ۵، ص ۶۷۱ / تأويل الآيات الظاهرة، ص ۷۷۸ / تفسير كنز الدقائق، ج ۱۴، ص ۳۰۱ .

- ۳۵۳- اثبات الهداء، ج ۵، ص ۱۹۲ / الزام الناصب، ج ۱، ص ۱۰۱ / بحار الانوار، ج ۲۴، ص ۷۲ / البرهان فی تفسیر القرآن، ج ۵، ص ۶۷۲ / تأویل الآيات الظاهرة، ص ۷۷۷ / تفسیر کنز الدقائق، ج ۱۴، ص ۳۰۰.
- ۳۵۴- الزام الناصب، ج ۲، ص ۲۸۲ / بحار الانوار، ج ۲۴، ص ۷۹ / تفسیر فرات الکوفی، ص ۳۵۶.
- ۳۵۵- بحار الانوار، ج ۲۴، ص ۷۲ و ج ۵۱، ص ۴۹ / البرهان فی تفسیر القرآن، ج ۵، ص ۶۷۶ / تفسیر الصافی، ج ۵، ص ۳۳۶ / تفسیر القمی، ج ۲، ص ۴۲۵ / تفسیر کنز الدقائق، ج ۱۴، ص ۳۰۴ / تفسیر نور الثقلین، ج ۵، ص ۵۸۸.
- ۳۵۶- اثبات الهداء، ج ۵، ص ۱۹۳ / الزام الناصب، ج ۱، ص ۱۰۲ / بحار الانوار، ج ۲۴، ص ۳۹۸ / البرهان فی تفسیر القرآن، ج ۵، ص ۶۷۹ / تأویل الآيات الظاهرة، ص ۷۸۱ / تفسیر کنز الدقائق، ج ۱۴، ص ۳۱۱ / حلیه الأبرار، ج ۶، ص ۴۰۷.
- ۳۵۷- بحار الأنوار (ط - بیروت)، ج ۲۴، ص ۳۹۸ / البرهان فی تفسیر القرآن، ج ۵، ص ۶۷۹ / تأویل الآيات الظاهرة، ص ۷۸۱ / تفسیر کنز الدقائق، ج ۱۴، ص ۳۱۱ / حلیه الأبرار، ج ۶، ص ۴۰۷.
- ۳۵۸- الزام الناصب، ج ۱، ص ۱۰۳ / بحار الانوار، ج ۲۵، ص ۷۱ / البرهان فی تفسیر القرآن، ج ۵، ص ۷۱۳ / تأویل الآيات الظاهرة، ص ۷۹۴.
- ۳۵۹- الزام الناصب، ج ۱، ص ۱۰۳ / بحار الأنوار، ج ۲۵، ص ۹۷ / البرهان فی تفسیر القرآن، ج ۵، ص ۷۱۴ / تفسیر فرات الکوفی، ص ۵۸۱ / تفسیر کنز الدقائق، ج ۱۴، ص ۳۷۲.
- ۳۶۰- إلزام الناصب، ج ۱، ص ۱۰۳ / بحار الأنوار، ج ۲۳، ص ۳۷۰ / البرهان فی تفسیر القرآن، ج ۵، ص ۷۱۹ / تأویل الآيات الظاهرة، ص ۸۰۱ / تفسیر کنز الدقائق، ج ۱۴، ص ۳۸۳.
- ۳۶۱- اثبات الهداء، ج ۵، ص ۱۰۹ / الزام الناصب، ج ۱، ص ۱۰۳ / بحار الانوار، ج ۲۴، ص ۲۱۴ / البرهان فی تفسیر القرآن، ج ۵، ص ۷۵۲ / تفسیر الصافی، ج ۵، ص ۳۷۲ / تفسیر کنز الدقائق، ج ۱۴، ص ۴۲۸ / تفسیر نور الثقلین، ج ۵، ص ۶۶۶ / غایه المرام و حجه الخصام، ج ۴، ص ۱۴۷ / کمال الدین، ج ۲، ص ۶۵۶.

درباره مرکز تحقیقات رایانه‌ای قائمیه اصفهان

بسم الله الرحمن الرحيم

جَاهِدُوا بِأَمْوَالِكُمْ وَأَنْفُسِكُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ ذَلِكُمْ خَيْرٌ لَّكُمْ إِن كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ (سوره توبه آیه ۴۱)

با اموال و جانهای خود، در راه خدا جهاد نمایید؛ این برای شما بهتر است اگر بدانید حضرت رضا (علیه السلام): خدا رحم نماید بنده‌ای که امر ما را زنده (و برپا) دارد ... علوم و دانشهای ما را یاد گیرد و به مردم یاد دهد، زیرا مردم اگر سخنان نیکوی ما را (بی) آنکه چیزی از آن کاسته و یا بر آن بیافزایند) بدانند هر آینه از ما پیروی (و طبق آن عمل) می کنند

بنادر البحار- ترجمه و شرح خلاصه دو جلد بحار الانوار ص ۱۵۹

بنیانگذار مجتهد فرهنگی مذهبی قائمیه اصفهان شهید آیت الله شمس آبادی (ره) یکی از علمای برجسته شهر اصفهان بودند که در دلدادگی به اهل بیت (علیهم السلام) بخصوص حضرت علی بن موسی الرضا (علیه السلام) و امام عصر (عجل الله تعالی فرجه الشریف) شهره بوده و لذا با نظر و درایت خود در سال ۱۳۴۰ هجری شمسی بنیانگذار مرکز و راهی شد که هیچ وقت چراغ آن خاموش نشد و هر روز قوی تر و بهتر راهش را ادامه می دهند.

مرکز تحقیقات قائمیه اصفهان از سال ۱۳۸۵ هجری شمسی تحت اشراف حضرت آیت الله حاج سید حسن امامی (قدس سره الشریف) و با فعالیت خالصانه و شبانه روزی تیمی مرکب از فرهیختگان حوزه و دانشگاه، فعالیت خود را در زمینه های مختلف

مذهبی، فرهنگی و علمی آغاز نموده است.

اهداف: دفاع از حریم شیعه و بسط فرهنگ و معارف ناب ثقلین (کتاب الله و اهل بیت علیهم السلام) تقویت انگیزه جوانان و عامه مردم نسبت به بررسی دقیق تر مسائل دینی، جایگزین کردن مطالب سودمند به جای بلوتوث های بی محتوا در تلفن های همراه و رایانه ها ایجاد بستر جامع مطالعاتی بر اساس معارف قرآن کریم و اهل بیت علیهم السلام با انگیزه نشر معارف، سرویس دهی به محققین و طلاب، گسترش فرهنگ مطالعه و غنی کردن اوقات فراغت علاقمندان به نرم افزار های علوم اسلامی، در دسترس بودن منابع لازم جهت سهولت رفع ابهام و شبهات منتشره در جامعه عدالت اجتماعی: با استفاده از ابزار نو می توان بصورت تصاعدی در نشر و پخش آن همت گمارد و از طرفی عدالت اجتماعی در تزریق امکانات را در سطح کشور و باز از جهتی نشر فرهنگ اسلامی ایرانی را در سطح جهان سرعت بخشید.

از جمله فعالیتهای گسترده مرکز:

الف) چاپ و نشر ده ها عنوان کتاب، جزوه و ماهنامه همراه با برگزاری مسابقه کتابخوانی

ب) تولید صدها نرم افزار تحقیقاتی و کتابخانه ای قابل اجرا در رایانه و گوشی تلفن همراه

ج) تولید نمایشگاه های سه بعدی، پانوراما، انیمیشن، بازیهای رایانه ای و ... اماکن مذهبی، گردشگری و ...

د) ایجاد سایت اینترنتی قائمیه www.ghaemiyeh.com جهت دانلود رایگان نرم افزار های تلفن همراه و چندین سایت مذهبی دیگر

ه) تولید محصولات نمایشی، سخنرانی و ... جهت نمایش در شبکه های ماهواره ای

و) راه اندازی و پشتیبانی علمی سامانه پاسخ گویی به سوالات شرعی، اخلاقی و اعتقادی (خط ۲۳۵۰۵۲۴)

ز) طراحی سیستم های حسابداری، رسانه ساز، موبایل ساز، سامانه خودکار و دستی بلوتوث، وب کیوسک، SMS و ...

ح) همکاری افتخاری با دهها مرکز حقیقی و حقوقی از جمله بیوت آیات عظام، حوزه های علمیه، دانشگاهها، اماکن مذهبی مانند مسجد جمکران و ...

ط) برگزاری همایش ها، و اجرای طرح مهد، ویژه کودکان و نوجوانان شرکت کننده در جلسه

ی) برگزاری دوره های آموزشی ویژه عموم و دوره های تربیت مربی (حضور و مجازی) در طول سال

دفتر مرکزی: اصفهان/خ مسجد سید/ حد فاصل خیابان پنج رمضان و چهارراه وفائی / مجتمع فرهنگی مذهبی قائمیه اصفهان

تاریخ تأسیس: ۱۳۸۵ شماره ثبت: ۲۳۷۳ شناسه ملی: ۱۰۸۶۰۱۵۲۰۲۶

وب سایت: www.ghaemiyeh.com ایمیل: Info@ghaemiyeh.com فروشگاه اینترنتی:

www.eslamshop.com

تلفن ۲۵-۲۳۵۷۰۲۳-۲۳۵۷۰۲۲ (۰۳۱۱) فکس ۲۳۵۷۰۲۲ (۰۳۱۱) دفتر تهران ۸۸۳۱۸۷۲۲ (۰۲۱) بازرگانی و فروش ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹ امور

کاربران (۰۳۱۱)۲۳۳۳۰۴۵

نکته قابل توجه اینکه بودجه این مرکز؛ مردمی، غیر دولتی و غیر انتفاعی با همت عده ای خیر اندیش اداره و تامین گردیده و لی جوابگوی حجم رو به رشد و وسیع فعالیت مذهبی و علمی حاضر و طرح های توسعه ای فرهنگی نیست، از اینرو این مرکز به فضل و کرم صاحب اصلی این خانه (قائمیه) امید داشته و امیدواریم حضرت بقیه الله الاعظم عجل الله تعالی فرجه الشریف توفیق روزافزونی را شامل همگان بنماید تا در صورت امکان در این امر مهم ما را یاری نمایندانشالله.

شماره حساب ۶۲۱۰۶۰۹۵۳، شماره کارت: ۶۲۷۳-۵۳۳۱-۳۰۴۵-۱۹۷۳ و شماره حساب شبا: -۰۶۲۱-۰۰۰۰-۰۰۰۰-۰۱۸۰-۰۹۰ IR

۵۳-۰۶۰۹ به نام مرکز تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان نزد بانک تجارت شعبه اصفهان - خیابان مسجد سید

ارزش کار فکری و عقیدتی

الاحتجاج - به سندش، از امام حسین علیه السلام - هر کس عهده دار یتیمی از ما شود که محنتِ غیبت ما، او را از ما جدا کرده است و از علوم ما که به دستش رسیده، به او سهمی دهد تا ارشاد و هدایتش کند، خداوند به او می‌فرماید: «ای بنده بزرگوار شریک کننده برادرش! من در کرم کردن، از تو سزاوارترم. فرشتگان من! برای او در بهشت، به عدد هر حرفی که یاد داده است، هزار هزار، کاخ قرار دهید و از دیگر نعمت‌ها، آنچه را که لایق اوست، به آنها ضمیمه کنید».

التفسیر المنسوب إلی الإمام العسکری علیه السلام: امام حسین علیه السلام به مردی فرمود: «کدام یک را دوست تر می‌داری: مردی اراده کشتن بینوایی ضعیف را دارد و تو او را از دستش می‌رهانی، یا مردی ناصبی اراده گمراه کردن مؤمنی بینوا و ضعیف از پیروان ما را دارد، اما تو دریچه‌ای [از علم] را بر او می‌گشایی که آن بینوا، خود را بدان، نگاه می‌دارد و با حجت‌های خدای متعال، خصم خویش را ساکت می‌سازد و او را می‌شکند؟».

[سپس] فرمود: «حتماً رهاندن این مؤمن بینوا از دست آن ناصبی. بی‌گمان، خدای متعال می‌فرماید: «و هر که او را زنده کند، گویی همه مردم را زنده کرده است»؛ یعنی هر که او را زنده کند و از کفر به ایمان، ارشاد کند، گویی همه مردم را زنده کرده است، پیش از آن که آنان را با شمشیرهای تیز بکشد».

مسند زید: امام حسین علیه السلام فرمود: «هر کس انسانی را از گمراهی به معرفت حق، فرا بخواند و او اجابت کند، اجری مانند آزاد کردن بنده دارد».

مرکز تحقیقات و ترجمه

اصفهان

گامگاه

WWW

برای داشتن کتابخانه های تخصصی
دیگر به سایت این مرکز به نشانی

www.Ghaemiyeh.com

www.Ghaemiyeh.net

www.Ghaemiyeh.org

www.Ghaemiyeh.ir

مراجعه و برای سفارش با ما تماس بگیرید.

۰۹۱۳ ۲۰۰۰ ۱۰۹

